



# แถลงการณ์

เรื่อง

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงสละราชสมบัติ

09/10/2566

ห้องสมุด คณะนิติศาสตร์  
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์



# แถลงการณ์

เรื่อง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก

พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงสละราชสมบัติ

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ ศรีกรุง, เชียงพานมอญ, จังหวัดพระนคร.

นายกระแสร่วสุวัต ผู้พิมพ์โฆษณา

พฤษภาคม พ. ศ. ๒๔๗๘

No 18



# แถลงการณ์

เรื่อง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก

ทรงปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงสละราชสมบัติ

โทรเลขของคณะรัฐมนตรีเนื่องในการทรงสละราชสมบัติ

รัฐบาล ได้รับ พระ ราช ทัตตเลขา ทรง สละ ราช สมบัติ แล้ว ด้วย ความ โทมณัส รัฐบาล ได้ นำ พระ ราช ทัตตเลขา ทรง สละ ราช สมบัติ ขึ้น เสนอ สถา ผู้ แทน ราษฎร เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม และ สถา ผู้ แทน ราษฎร ได้ ลง มติ รับ ทราบ ไว้ ด้วย ความ โทมณัส.

สถา ผู้ แทน ราษฎร ได้ ลง มติ เห็น ชอบ ใน การ อัญเชิญ พระ วรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า อำนันทมหิดล ขึ้น เสด็จ ราชย์ สืบ ราช สันตติวงศ์ต่อไป ตาม ความใน มาตรา ๕ แห่ง รัฐธรรมนูญ และโดย ที่ สมเด็จ พระ เจ้า อยู่หัว พระ องค์ ใหม่ ยัง ทรง พระ เชาวน์ อยู่ สถา ผู้ แทน ราษฎร อาศัย อำนาจ ตาม ความใน มาตรา ๑๑ แห่ง รัฐธรรมนูญ ได้ ลง มติ ตั้ง คณะ ผู้ สำเร็จ ราชการ แทน พระองค์ ประกอบด้วย พระ เจ้า วรวงศ์เธอ กรมหมื่น อนุวัตร ณ นคร เป็น ประธาน พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า อาทิตย์ทิพอาภา และ เจ้าพระยา ยมราช.

รัฐบาล ขอ ถวาย พระพร เถ้ พระบาท สมเด็จ พระปรมินทรมหาประชาธิปก และ สมเด็จ พระบรม ราชินีรา ไภพรณี ขอให้ ทรง พระ สำราญ อยู่ ต่อไป.

(ลงนาม) นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา.  
นายกรัฐมนตรี.

## พระราชโทรเลขตอบ

ข้าพเจ้า แลขอแสดงความ ขอบใจ รัฐบาล ที่ได้ แสดง ความ ห่วง ด้มา ข้าพเจ้า มีความ เสียใจ ที่ ข้าพเจ้า และ รัฐบาล ไม่ สามารถจะตกลง กันได้ ใน ปัญหา ต่าง ๆ ซึ่ง เรา มีความเห็น แตก ต่าง กัน ข้าพเจ้า ขอให้ รัฐบาล มั่นใจ ว่า ข้าพเจ้า มิได้ มีความ รู้ สัก โกรธ ซึ่ง และ แค้น เคือง เนื่อง ด้วย เหตุ การณ์ ที่ได้ เกิด ขึ้น นั้น เลย และ ขอให้คณะ รัฐบาล จง บรรลุ ความ สำเร็จ ทุก ประการ

(พระปรมาภิไธย) ประชาธิปก.

(ตำนาน) ท ๕๕๕๐

วันจันทร์ ๓๕ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

ท ๖/๕๗

กรมราชเลขาณการในพระองค์

วันที่ ๓๕ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

แจ้งความมาถึง นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา นายกรัฐมนตรี  
ให้ทราบ

ฉันได้รับ พระราชโอรสเดช ทรงพระราชปรารภถึง การงาน ฉันได้  
ทรงพระราชปฏิบัติ คิดคือด้วยรัฐบาล และสภามุแทน ราษฎรตาม เจตนา  
ที่ดวงแดดมา ทรงสังเกตเห็นปรากฏในพระราชหฤทัยว่า รัฐบาล  
และสภามุแทนราษฎร โดยมากวิสัยนึกแนใจว่าไม่จำเป็นจะต้องปรารถ  
ประนอมค้อยพระองค์ไม่ว่าในเรื่องใดๆ พอใจที่จะขัดพระราชดำริเสียทุก  
อย่าง ถ้าหากรัฐบาลมี ประสงค์จะประดำเนงาน คือพระองค์ด้วย ดิฉัน  
คงจะกราบบังคมทูลปรึกษา ก่อน จะดำเนการ ฉันดำคณไป ถ้าได้ ทำ  
คณความยุ่งยากอย่างหนึ่ง อย่างใด ก็จะไม่เกิด ขึ้นได้ แต่รัฐบาล มิได้  
ทำคณ การใดๆ รัฐบาลทำไปจนถึงที่สุดแล้วเสียแล้ว จึงกราบบังคม  
ทูลพระกรุณา มิมีทางที่จะทรงทักทวงให้ แก่ ไซ้โดยกระแสพระราชดำริ  
อย่างใดอย่างหนึ่งได้ เมื่อเบเนเช่นนั้นก็จะมิอะไรเหลือ นอกจากความ  
ขงเฉียดแก่กัน อันธรรม ดาบทพระมหากษัตริย์ ขตกบรัฐบาล และสภามุ  
แทนราษฎรอยู่เช่นนี้ ไม่ว่าประเทศใด ย่อมไม่เป็นสิ่งดีสำหรับประเทศ  
นั้น ตาม พฤติการณ์ เช่นนี้ ทรงพระราชดำริ เห็นว่า พระองค์ไม่ควร  
จะดำรงราชสมบัติอยู่ต่อไป เพราะไม่มีประโยชน์ ที่จะช่วยปลงบรักษา

ผู้ใดมีหนังสือโดยเด็ดขาด จึงสมควร พระราช ทฤษฎี ทระ ทรง ด้ระ ราช  
สมบัต พระราชทาน โอกาส ให้ จดตง พระเจ้าแผ่นดิน พระ องค์  
ใหม่ที่จะประดำงานได้ เรียบร้อย เพื่อประโยชน์ แก่ประเทศ ชาติ และ  
ประ ชาชนชาวดยาม ในการทรงด้ระ พระราชสมบัต นั้น จะ ไม่ ทรง คง  
รัชชทายาท พระราชทานโอกาสได้ ให้ รัฐบาลและสภามุ่ แทนราษฎรจัด  
เดือกเองตามความพอใจ จะ โปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชหัตถ์เดชา  
มาภายหลังโดยทางไปรษณีย์

(ลงพระนาม) นริศ

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

\* พระราชดำริในเรื่อง การ จะออก จาก ราชสมบัต ได้ เคยมี มาครั้ง หนึ่ง แล้ว  
เมื่อพ. ศ. ๒๔๗๕ ทั้ง ปรากฏ ใน สำนาน เอกสาร ต่อไปนี้

ที่ ๑๐๘ / ๑๘๒๒

กรมราชเลขาธิการ

วันที่ ๒ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕

เรียน มหาอำมาตย์โท พระยาบโน ปกรณนิติธาดา ประธาน คณะกรรมการ  
ราษฎร

มีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้ ส่งสำเนา บันทึกกลับ ในการที่โปรดเกล้าฯ  
ให้ ท่านถนัดคณะ กรรมการ บางคนเส้าฯ ที่วังสุโขทัย เมื่อ วันที่ ๓๐ มิถุนายน สกนี้ มา  
ให้ ท่านทราบ ซึ่งได้ ส่งมาพร้อมกลับ หนังสือ นี้แล้ว

(ลงนาม) เจ้าพระยามหิธร



๕  
(ดำเนินา)

ฉบับ

ท ก. ๖๕๕๕/๒๕๗๗

สำนักนายกรัฐมนตรี วังปารุสกวัน  
วันที่ ๒๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๗๗

ขอพระราชทานกราบทูล ถ่อมเศียรพระบรมวงศ์ เจอ เจ้าฟ้ากรมพระนริศรานุวัดติวงศ์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ถวาย พระ ทศก ท ๖/๕๗ ตั้งวันที่ ๑๕ ตุลาคม ค.ศ. ๒๕๗๗ เชิญ กระแสพระราชปรารภในเรื่องการครองราชสมบัติ ด้วยความพิศดาร แจงอยู่แต่ฉนั้น ข้าพระพุทธเจ้าได้ นำเสด็จคณะรัฐมนตรีแล้ว

คณะรัฐมนตรีได้รับพระราชกระแสได้เกล้า ๆ ด้วยความ โทมนัสเป็นต้นเกล้า ๆ ด้วยคณะรัฐมนตรีมีความจงรักภักดีและซื่อสัตย์ สุจริตต่อใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทอยู่ เสมอ

ในท นหาพระพุทธเจ้า ยังจะไม่แข็งแรง ขอความ ในพระราชปรารภเป็นข้อ ๆ แต่ใครจะขอกราบบังคมทูลเป็นความรวมว่า กิจการอันใดที่รัฐบาลหรือสภาผู้แทนราษฎรได้ กระทำไปนั้น หากเป็นเหตุของ พระราชหฤทัยประการใดแล้ว หาได้ มีเจตนาที่จะขัดพระราชหฤทัยประการใดไม่ แต่ได้ ปฏิบัติการ โดยบริสุทธิ์ใจ เพื่อให้ การ เป็น ไป ตามรัฐธรรมนูญเท่านั้น

เพราะฉะนั้นขอของพระราช หฤทัยอยู่ ประการใดแล้ว ขอพระราชทานพระชนเกล้า ๆ พระราช ประสงค์ เป็นข้อ ๆ ไป คณะรัฐมนตรีจะ

๕

ได้พยายามหา ด้ทางที่จะ จัดการให้ เป็นที่พอ พระราช ฤทธิย์ ทุกอย่าง ทุก  
ประการอันจะพึงกระทำได้ ภายใต้ บังคับ แห่งรัฐธรรมนุญ

คณะรัฐมนตรีคัดตอดทง ด้ภามุ แทน ราชฎร กับอาณา ประชาชน โดย  
ทั่วไป มี ความ ปรารถนา แค อย่งเดียว ที่ จะ ได้ เห็น พระ บาท ด้ม ด้จ  
พระเจ้าอยู่หัว ด้ด้จ ฯ กณเมมาครองราช ด้มบคด้บคยไป ช่วกาดนทานแทนัน

การจะควรประการใดด้ดแต่จจะ ไปรดเกล้า ฯ

(ตงนาม) ข้าพระพุทชเจ้า พ.ย. พระยาพหลพดพยุดเณา

นายกรัฐมนตรี



(สำเนา) ที่ ๕๘๓๓๓

ว.บ.นท ๒๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๗

ถึง

ท.๗/๕๘

พระทนต์ราชกรัณเฑาะ

ว.บ.นท ๒๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๗

แจ้งความมาถึง นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา นายกรัฐมนตรี ให้ทราบ

ตามหนังสือของท่านท.ก. ๖๕๕๕/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๒๓ เดือนพฤษภาคม ได้เก็บความในหนังสือทำโทรเลข ส่งออกไป ทนเกล้าฯ ถวายตาม สำเนา ซึ่งได้คัดส่งมาให้ น.ส.แล้ว บัดนี้ได้รับ พระราชทาน กระแส พระบรมราชโองการตอบมา โดยทาง โทรเลข ซึ่งฉันได้ คัดสำเนา ส่งมาให้ ทราบ

(ส่งพระนาม) นริศ

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

จาก ราชอาณาจักร ในพระองค์ ถึง หม่อมราชวงศ์ สัมครัดมาน  
ตั้งจาก กรุงเทพฯ ปรานเดีย, อังกฤษ  
วันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๔๗๗

ม.ร.ว. สัมครัดมาน คฤหาสน์ โนด (อังกฤษ)

ตอบ โทรเลข ของท่าน ลงวันที่ ๒๒ ขอได้ โปรดนำ พระกระแสดังกล่าว  
ตั้งไว้ ราช การ แทน พระ องค์ต่อไป น กราบ บังคม ทูต ได้ ฝ่า ธุระของ ขดี  
พระบาทด้วย

นายกรัฐมนตรี ได้ คอบรับทราบ หนังสือเชิญ กระแสดังกล่าว ปรารภ  
ในการสละราชสมบัติว่า คณะรัฐมนตรีมีความ โทมนัสเป็นอย่างยิ่งที่ ได้ รับ  
พระราชกระแสดังกล่าวแล้ว เพราะเหตุนี้ คณะรัฐมนตรี ยังไม่เคยคิดว่า  
จะได้ รับพระราชกระแสดังเช่นนี้ และยังคงมีความจงรักภักดีและซื่อสัตย์  
จริงใจ ในได้ ฝ่า ธุระของ ขดี พระบาท อยู่ เค็มที่ นายกรัฐมนตรี ได้ กล่าว  
ต่อไปว่า ในที่นี้ คณะรัฐมนตรียังไม่เข้มแข็งในรัช พระราชปรารภเป็นข้อๆ  
แต่ใครจะขอกราบ บังคมทูล เป็นความ รวงว่า กิจการ อันใดที่ รัฐบาล  
หรือสภาผู้ แทนราษฎรได้ กระทำไปนั้น หากเป็นที่ ขุ่นเคือง พระราช ฤทัย  
ประการใดแล้ว หาได้ มีเจตนาที่จะขัดพระราช ฤทัยประการใดไม่ แต่  
ได้ ปฏิบัติไป โดย บริสุทธิ์ใจเพื่อ ให้ การ เป็น ไป ตาม รัฐธรรมนูญ เท่านั้น  
เพราะฉะนั้น ถ้ามีข้อของพระราช ฤทัย อยู่ ประการใดแล้ว ขอพระราช  
ทาน ทราบเกล้า ฯ พระราช ประสงค์ เป็น ข้อๆ ไป คณะรัฐมนตรีจะได้  
พยายาม หา ธุระทาง ที่จะ จัดการ ให้ เป็น ทพอ พระราช ฤทัย ทุก อย่าง ทุก

ประการ ชนจะ พึง กระทำ ได้ ภายใต้ บังคับ แห่ง รัฐธรรมนูญ ใน ท้าย  
 หนังสือ นั้น ได้ ถัด ถึง ความ ปราศ ณา ของ คณะ รัฐมนตรี ตลอดจน ทั่ว ทั่ว  
 กับ ขาด ณา ประชาชน โดย ทั่วไป ใน อัน ที่ จะ ได้ เห็น พระ บาท ด้ น เด็ ง พระ เจ้  
 อยู่ หิว เส่ ด้ ๗ ถัด ด้ ไป ครอง ราช ด้ ม บ ด้ ค ด้ ไป ช่ ด้ ก ด้ ณา

(ตงพระนาม) นริศ

( ,, ) อาทิตย์

หม่อมราชวงศ์ สัมภรณ์ สมนาน  
คราวเดียว  
วันที่ ๒๗ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๓๕

๑๖

ทูล ราชเดชานุกาโร ใน พระองค์  
กรุงเทพฯ  
วันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๗

๑๑.๕๙ น.

๑๒.๓๐ น.

ทูล ราชเดชานุกาโรในพระองค์ กรุงเทพฯ

ตอบ โทรเลข ลงวันที่ ๒๓ ไปรตเชนี กระแสพระราชดำรัส กราบทูล  
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ดังต่อไปนี้.

หม่อมฉัน เคยได้ฟัง คำอื่น โฟ เวระ อย่าง น จาก รัฐบาต มา ก่อน  
แล้ว (แต่) การกระทำหาได้เป็นไปตามนั้นไม่ หม่อม  
ฉันได้ทูลเหตุหม่อมฉันจะส่งพระราชดำรับมา แล้ว ความปรากฏดัง  
โทรเลขลงวันที่ ๓๐ เดือนนี้ ความใน (โทรเลขฉบับ) นั้น ก็ควรจะ  
เป็นทแจงชัดอยู่แล้วว่า เหตุใดหม่อมฉันจึงใคร่จะส่งพระราชดำรับ ความ  
รับนี้ มิได้ เกิดขึ้นโดยมิชอบพอใจขอใดขอหนึ่งเป็นพิเศษ ซึ่ง  
รัฐบาตหรือผู้หนึ่งผู้ใดจะแก้ไขได้ เหตุการณ์ซึ่งกำลังเป็นไปภายใน  
ประเทศ โดยทั่วๆ ไปรวมกันทั้งหมด ทำให้หม่อมฉันรู้สึก ว่า หม่อม  
ฉันจะยังคงเป็นพระมหากษัตริย์อยู่ต่อไป ก็ดีไม่มีประโยชน์อันใดสำหรับ  
ผู้หนึ่งผู้ใด นอกจากสำหรับพวกหม่อมฉันเสียใจที่จักต้องเห็นว่า เป็น  
ศัตรูของหม่อมฉันอยู่ เสมอเท่านั้น

หม่อมฉันแต่ไม่เห็นประโยชน์ประการใด ซึ่งหม่อมฉันพึงได้รับใน  
การที่จะให้เงื่อนไข เพื่อให้ สภา ผู้แทนราษฎร และ รัฐบาต รับรอง กระทำ

ตามแต่ปฏิบัติไป ด้วยเหตุที่หม่อมฉันอยู่ในฐานะที่ไม่มองทางบองกัน จึง  
 แต่ไม่เห็นว่าจะด้วยทางใดจึงจะให้สภามุแทนราษฎรและรัฐบาลปฏิบัติ  
 ไปตามคำมั่นสัญญาและขอตกลง นอกจากนั้นรัฐบาลก็คงเดียงที่จะไม่  
 ปฏิบัติตามคำสัญญาและขอตกลง โดยใช้วิธีทางที่ที่สุด คือ เปิดตน  
 รัฐบาลเดี่ยใหม่ และโดยกล่าวกันว่า ไม่สามารถจะบังคับสภามุแทน  
 ราษฎรให้ยอมรับความตองการของหม่อมฉัน หม่อมฉันเสียใจที่จะตอง  
 ทดว่า ไม่รู้สึกความเชื่อถือในคำพูดของพวกเหล่านี้เสียแต่ใด ในกาต  
 ทเดวมาพวกคนนี้ได้รักษาถ้อยคำของเขา ยกตัวอย่าง หม่อมฉันเห็นว่า  
 เขาได้ทำให้ หม่อมฉันเห็น พระราชบัญญัติ อากรมฤตค โดยวิธี หดออก ตอง  
 เขาได้ทำให้ หม่อมฉันเข้าใจว่าจะเสนอ พระราช บัญญัติ ใหม่ แสดงความ  
 หมายแห่ง พระราชสมบัต ต้วน พระมหาภษตรีข ตามนยท หม่อมฉันได้ วาง  
 ใจ ให้ออกใช้เป็นกฎหมายโดยเร็วที่สุดที่จะเร็วได้ ดังทนายกรฐมนตรีได้  
 แจงไปตามโทรเลขของท่านตงวหน ๒๓ ดังหากคม ร่างพระราชบัญญัติ  
 ครอบร่างขนได้ภายในเวลาครึ่งชั่วโมง แทนที่จะได้ทำเช่นนั้น กตบตงคณเร  
 กรรมกรขนเพื่อร่างพระราชบัญญัติ ซึ่งจะทำให้หม่อมฉันอยู่ในฐานะ

๑ ข้อความตอน นี้ ทรงเข้าพระราช ฤททัย ผิดว่า รัฐบาล จะเสนอ ร่าง พระราช  
 บัญญัติ ว่าด้วย การยกเว้น ภาษี อากรม ัน เกี่ย แก่ พระราช สมบัติ ฟ้าบ พระมหา ภษตรีข  
 ต่อสภามุแทนราษฎร ภายใน สมัย ประชุม วิสามัญ พ. ศ. ๒๔๗๓ ซึ่งความจริงรัฐบาล  
 ได้ถาย คำมั่น ว่า จะ เสนอร่าง พระราช บัญญัติ นี้ใน สมัย ประชุม สามัญ ตัง ปรากฏ ใน  
 สำเนา หนังสือ นายท รัฐมนตรี ซึ่งมีไป กราบ บังคม หลต ดังต่อ ไปนี้

เช่นเดียวกับฐานะของพระเจ้าแผ่นดินอังกฤษ ต่ภาพการณเช่นหม่อมฉัน  
 จะยอมรับไม่ได้ ต่ภาพการณของทรพยต์มบคของกรมพระคลังข้างท  
 ในประเทศสยาม ไม่เหมือนกับพระราชทรพยต์จนพระมหากษัตริย์ ของ  
 อังกฤษ หม่อมฉันเห็นว่าเห็นการพยายามที่จะ ดึงเอาความครอบครอง  
 กรมพระคลังข้างทไปจาก หม่อมฉัน วิชากรเช่นนี้อาจเป็น ทพงพอใจ  
 สำหรับผู้อื่นได้ แต่ไม่ใช่สำหรับหม่อมฉัน และหม่อมฉันก็คงจะตอง  
 ทักทวงพระราชบัญญัตินอก เรื่องนี้เป็นแต่เพียงเรื่องหนึ่งที่จะตกลงกัน  
 ไม่ได้ ซึ่งหม่อมฉันแต่เห็นอยู่ในเวลาใกล้ ๆ นี้ เรื่องอื่นกึ่งมอกมากมาย  
 หม่อมฉันเบอหน่ายคอกการทะเลาะกันเช่นนี้ ซึ่งหม่อมฉันคงคองแพทุก  
 เรื่องไป

อนึ่งยังมีเรื่องคดีพระพิตย ๆ อีกเรื่องหนึ่ง หม่อมฉันได้ทุดมาแต่ว่า  
 หม่อมฉันจะไม่กตบจนกว่าคดีนี้จะได้เสร็จไป เพราะถ้าหากคดีพระคลัง  
 ข้างทแพ หม่อมฉันก็จะตั้งราชต์มบค หม่อมฉันสัญญาไม่ได้ว่าจะ  
 ไม่ตั้งราชต์มบค และไม่มีประโยชน์อะไรเลยที่จะเจรจากันต่อไป จน  
 กว่าคดีนี้จะเสร็จไป

(สำเนา)

ที่ ก. ๔๕๐๘/๒๕๑๓

สำนักนายกรัฐมนตรี

วันที่ ๒๕ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๑๓

ขอคณะ ฝ่าละอองธุลีพระบาทมีเกล้าปกรพระหม่อม

ตามที่ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทมีพระราชประสงค์ ให้สถานี แทน ราชฎรแก่ ไซรวง  
 พระราชบัญญัติอากรมฤตก และถารับมฤตก พุทธศักราช ๒๕๑๖ เติมความลงให้

## ๑๒

ทรงเห็นจริง ๆ หรือว่า ถ้าหากหม่อมฉนวางข้อเงื่อนไขบางอย่าง  
ไปให้ชัดเจน รัฐบาลก็จะปฏิบัติตามข้อเหล่านั้น และจะไม่  
เปลี่ยนแปลงไปเป็นอื่นในเมื่อหม่อมฉนตกลงเข้ามาอยู่ในอำนาจของเขาค  
ครงหนึ่ง จะไม่เป็นการให้หม่อมฉนต้องถูกเขาเกลียดชังขงชนไปกว่า  
นไปหรือ เพราะเขาจะต้องยอมรับข้อเงื่อนไขโดยความจำเป็น และ  
ด้วยเหตุนี้จะทำให้ความรู้สึกของเขาเกิดขึ้น และคงจะทำให้หม่อมฉน  
ได้รับความเคารพในภายหลังกออกไป หม่อมฉนหรือ ынเงื่อนไข  
ประการใดซึ่งหม่อมฉนอาจตกลงคงจะไม่ยอมรับด้วยความยินดี เพราะ  
ข้อเงื่อนไขของหม่อมฉนคงจะเป็นสิ่งที่ไม่พึงพอใจสำหรับพวกเหล่านั้น ซึ่ง  
มีความคิดไปในทางที่จะให้หม่อมฉนเป็นเพียงตุ๊กตาทำอะไรตามต้องการ  
เท่านั้น

ปรากฏชัดเจนในการขอกฎหมายสมบัติฝ่ายพระมหากษัตริย์ไม่ต้องเสียอากร แต่  
สภาผู้แทนราษฎร ได้ ประชุมปรึกษา ลงมติขึ้นตาม มติเดิมนั้น ในการ อภิปราย ของผู้  
แทนราษฎรก็ได้ แสดงเห็นพ้อง ด้วยรัฐบาลว่า พระราช สมบัติฝ่าย พระมหา กษัตริย์  
ไม่ต้องเสียอากร มฤคคเหมิฉนกัน

แต่ เพื่อที่ จะให้ หลักฐาน แน่นอน ตาม พระราช ประสงค์ รัฐบาล จึง ได้ คำ  
รับ พระราช บัญญัติ ว่า ด้วยการ ยกเว้น ภาษี อากร อัน เกือบ เกือบ พระราช สมบัติฝ่าย พระ  
มหากษัตริย์ (Crown Property) ขึ้นอีกฉบับหนึ่ง โดยมี

- (๑) เจ้าพระยาศรีธรรมราชเบศ เป็นประธาน
- (๒) หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณ
- (๓) เจ้าพระยาวงษ์วิวัฒน์
- (๔) พระยาวชิรธรรัตนสถา

๑๓

ท่านจะทรงแจ้งข้อความในโทรเลขนี้ให้รัฐบาลทราบทั้งหมดหรือ  
เพียงคนหนึ่งคนใดก็ได้ เพราะหม่อมฉันต้องการให้รัฐบาลทราบ  
ความรู้สึกลึกซึ้งแท้จริงของหม่อมฉัน

(พระปรมาภิไธย) ประชาธิปก ป.ร.

(ลงนาม) สัมภรณ์มาน

(๕) พระศุลยธารัตน์ปรีชาไวที

(๖) เซอร์ร็อบเบิร์ต ฮอลแลนด์

(๗) นายชาเลส เลเวกส์

เป็นกรรมการธิการ ของคณะรัฐมนตรี พิจารณาหลักการ และชักจูงเป็นพระราช  
บัญญัติ เพื่อเสนอ สภาผู้แทนราษฎร

ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทาน ทูลเกล้าฯ ถวาย คำมั่นว่า จะจัดการ เสนอร่าง  
พระราชบัญญัติ นี้ต่อสภาผู้แทนราษฎร ในสมัยประชุมสามัญปีนี้ เพื่อประกาศใช้เป็น  
กฎหมายต่อไป

ควรมิควร แล้วแต่ จะทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ

(ลงนาม) ข้าพระพุทธเจ้า นายพันเอก พระชวาพหลพลพยุหเสนา

นายกรัฐมนตรี

~~~~~



ท. ก. ๒๘๕๑/๒๕๗๓

สำนักนายกรัฐมนตรี กรุงเทพมหานคร

วันที่ ๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๗๓

เรื่อง การครองพระราชสมบัติ

ขอพระราชทานกราบทูล สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ด้วยเนื่องจากสมเด็จพระราชาธิบดี โปรดเกล้าฯ ในเรื่องการครองพระราชสมบัติ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้กราบบังคมทูลขอทราบพระราชประสงค์เป็นข้อๆ เพื่อจะได้สนองพระเดชพระคุณ ให้เป็นการต้องตามพระราชหฤทัยภายใต้บังคับแห่งรัฐธรรมนูญ บัดนี้ในพระราชกระแสโปรดเกล้าฯ ตอบในเรื่องนมาดังที่ฝ่าพระบาทได้เชิญพระราชกระแสมาให้ คณะรัฐมนตรีทราบแล้วนั้น คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเห็นว่า การที่จะกราบบังคมทูล ได้ตอบ โดยหนังสือหรือ โทรเลข ถ้าจะไม่เป็นการแจ้งพระราชหฤทัยได้ อย่างแท้จริง ได้ตั้งมติให้เชิญเจ้าพระยาศรัทธาธรรม เชื้อพระวงศ์ ไปเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พร้อมด้วยนายนาอวต หนองขำรงนาอวต ผู้รั้งตำแหน่งรัฐมนตรีขาด ซึ่งจะได้ออกเดินทางจากประเทศสยาม ในคืนเดือนนี้ จึงขอทราบทูลมาเพื่อทรงทราบฝ่าพระบาท.

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรดเกล้าฯ

(ลงนาม) ข้าพระพุทธเจ้า พ.อ. พระยาพหลพลพยุหเสนา  
นายกรัฐมนตรี

พ.ศ. ๒๔๗๑/๒๔๗๗

กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

วันที่ ๓ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๗๗

เรื่อง เชิญไปเฝ้า ฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี เรียน เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิบดี

ด้วยเนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมพระราชากระแด่ โปรด  
 เกิด ฯ มาในเรื่องราวการครองพระราชสมบัติ คณะรัฐมนตรีได้ประชุม  
 ปรึกษาเห็นว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องซึ่งรัฐบาลตระหนักอยู่ว่า เป็นเรื่องสำคัญ  
 ย่นเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรืองและความสงบราบคาบของบ้านเมือง ทั้ง  
 การที่จะสนองพระราชากระแด่ โดยการ กราบบังคมทูล โค้ตอบทางหนังสือ  
 หรือโทรเลขอาจจะไม่เป็นการถูกต้อง โดยต้องแทและเรียบรอยโต้สมความ  
 ประสงค์ ฉะนั้นจึงควรจัดส่งผู้แทนไปเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในการ  
 และผู้ ทควรจะไปเฝ้า ฯ ก็ควรเลือกผู้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง  
 ธุจักดี และใจวางพระราชหฤทัย ทั้งควรเป็นผู้ ททรงคุณวุฒิ ในวิชา  
 การ และหลักราชการ จึงเห็นพริขมกันด้วย ทเหมาะสมควรด้วยประการ  
 ทงปองดองกตาวกคยทาน ฉะนั้นจึงตงมตให้เชิญท่านไปเฝ้าทูลละออง  
 ธุลีพระบาทณประเทศอังกฤษ พร้อมด้วยนายนาจาดร์ หลวงข้าวงนาจ  
 ล้วดีดี รัฐมนตรี กับให้นายดีเรก ชัยนาม เป็นเลขานุการไปด้วย และ  
 ทให้รีบเดินทางโดยด่วน

อนึ่งในระหว่างที่ท่านไปราชการต่างประเทศครั้งน โปรดกับอยู่ใน  
 ระหว่างประชุมสมัชชาสามัญของสภาผู้แทนราษฎร ทางคณะรัฐมนตรีจึง

ได้คำนึงถึงเรื่องนคดย แต่เห็นว่าไม่เป็นกรชคชอง และเด็ยราชการ  
ประการใด เพราะทางด้วอาจตำเนนการใดคดงนคย เมอบคประชม  
กให้ ทประชมเดอกประชนด้วภาชวคกรวอ แดวจงเดอกรชงประชนด้วภา  
คนทหนงชนเพชค้ำเนนงานค้อไป

จรงเรยนมาเพชทรวบ

คจรมคควรแถวค้จระกรณา

(ตงนาม) หตวงจ้วรงนาคจล้วค้ค

ท ก. ๓๐๓๗/๒๕๗๓

ด้วณกนายกรฐมนคร์ วังปารล้คควน

วณท & พคค้จกายน พทชค้กรวช ๒๕๗๗

ขอเดชะผาดะชชงชดพระบาทปกเกล้าปกกระหมอม

ตามทได้ทวงพระกรณาไปรคเกล้า ฯ พระราชทานพระราชากระแด้มา  
โดยทางโทรเดชในช้อราชการ ชง เกยว เนนง คบ ฐฐมาต และด้วภาผู้แทน  
วชชฐว คดงมคควนพค้คควทรวบค้ผาดะชชงชดพระบาทค้อยแถวณน

พระราชชชญาไม่พ่นเกล้า ฯ คณะฐฐมนคร์ได้ประชมปรีกษาถัน  
แถว คดงมคควา โดยทชงไม่ทรวบเกล้า ฯ ในพระราชาประด้งค้เบ้นชชอ ๆ  
ประการหนง คบชอกประการหนง ถ้าหากจวจะมีโทรเดชหรือหนงล้อชไป  
มาเพชกกระทำการช้จรงแถะตคดงในช้อราชการทกค้วณน กเกรงคควย  
เกล้า ฯ จวจะกรวบบังคคคพค้ชจรงชชชท้จจรง แถะคควมคคค เห็นชชงคณะ

หนังสือฉบับนี้ ได้มอบไป กับคณะผู้แทน เพื่อนำขึ้น ทูลเกล้าฯ ถวาย ใน  
เมื่อ เข้าเฝ้า พระบาท สมเด็จพระเจ้า อยู่หัว ณ ประเทศ อังกฤษ

รัฐมนตรี และ สำนักรัดเกล้า แทนราษฎร โดยละเอียด ขอให้เป็นทพ  
 พระราชหฤทัยไม่ได้ คเทกบหจะได กราบบังคมทูลพระกรุณา ด้วยวาจา  
 จังไตคตกลงเชิญเจ้าพระยาศรีธรรมมาธิบดี ประธานรัดเกล้า แทนราษฎร  
 และให้นายนาจาศรี หตวงขำวงนาจาศรีดลดี รัฐมนตรีไปเฝ้าใตเฝ้าต่อของ  
 ขุดพระบาท เพื่อกกราบบังคมทูลขแจ้งขอเท็จจริงและความคิดเห็นของ  
 คณะรัฐมนตรีและสำนักรัดเกล้า แทนราษฎร ในข้อราชการต่าง ๆ ซึ่งยัง  
 ของพระราชหฤทัยอยู่ แดงหาตุทางที่จะจัดการให้เป็นทพพระราชหฤทัย  
 ทุกประการที่จะพึงกระทำได้ ภายใต้บังคับแห่งรัฐธรรมนูญ เมื่อคตกลง  
 ประการใดแล้วจะได้รายงานเข้ามาขอตนมคตลงหนังสือ เพื่อให้เป็นการ  
 คตกลงทางราชการ

ในที่สุด คณะรัฐมนตรีขอพระราชทานพระบรมราชโองการ  
 บังคมทูลพระกรุณาในความปรารถนาอันแท้จริงที่รัฐบาลใคร่จะได้เห็นใต  
 เฝ้าต่อของขุดพระบาทเสด็จกลับมานครองราชสมบัติไปชวภาตนาน เพื่อ  
 ความเจริญรุ่งเรืองของชาติบ้านเมืองตลอดทั้งรัฐธรรมนูญ ซึ่งใตเฝ้า  
 ต่อของขุดพระบาทได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานนคตลง

การจะควรประการใดสุดแล้วแต่จะทรงพระกรุณา โปรดเกล้า ฯ  
 (ตงนาม) ข้าพระพุทขเจ้า นายพันเอก พระยาพหลพตพยุหเสนา  
 นายกรัฐมนตรี ขอเดชะ

๑๙  
(สำเนา)

ท. ก. ๒/๗๗

ไฮเคิร์ตไฮด์ปาร์ก

กรุงลอนดอน

วันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๗

เรียน พ.อ. พระยาพหลพลพยุหเสนา นายกรัฐมนตรี

ข้าพเจ้าและหลวงชำนาญวาถัดดีพร้อมด้วยนายดิเรกชยันนามได้มา  
ถึงลอนดอนเมื่อวันที่ ๗ เดือน ธันวาคม ๒๕ ได้ตั้งหนังสือเรียนนายพด  
โท พระยาอิชิตวงศ์วิวัฒน์ สหราชวงศครักษ์ และราชเสนาบดีใน  
พระองค์ประจำกรมอนเสด็จ ขอให้เฝ้าความขกราบบังคมทูลว่าคณะ  
แทนขอพระราชทานพระราชวโรกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ในวันที่  
๑๒ เดือน ในวันเดียวกันนเองพระยาอิชิตวงศ์ฯ ได้มีหนังสือตอบมา  
ว่าเฝ้าความกราบบังคมทูลแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ให้  
เฝ้าได้ ในวันที่ ๑๒ เดือน ๑๕.๓๐ น.

เนื่องจากคณะรัฐมนตรีได้ตั้งมติเห็นชอบว่า ข้าราชการ  
สยามประจำกรุงปารีสได้ทูลไปเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ด้วยในครั้ง  
พระยาราชวงศได้เดินทางมาลงกรุงลอนดอนเมื่อวันที่ ๑๑ เดือน

ธันวาคม ๑๒ เดือน คณะแทนรัฐบาลมณฑลพายัพ หลวงชำนาญ  
วาถัดดีและนายดิเรก ชยันนาม เสด็จมาพร้อมด้วยพระยาราชวงศ  
ได้ออกเดินทางไปยัง Knowle, Cranleigh, Surrey ซึ่งเป็นที่ประทับ  
เวลา ๑๕.๐๐ น.ถึงที่ประทับ นายพดโท พระยาอิชิตวงศ์ฯ ได้นำไปพักใน

ห้องรับแขก แล้วพระยาวิชิตวงศ์ฯ ได้ขึ้นไปกราบบังคมทูล เวลาค.๕.๓๕ น.  
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออก ทรงทักทาย กับผู้ที่ไม่เฝ้าทุกคน  
 แล้วเสด็จนำข้าพเจ้า หาดวงสว่าง นาวาสวัสดิ์ และพระยาราชวังสันไปยัง  
 ห้องประทับด้วยพระองค์ ข้าพเจ้าได้นำหนังสือมอบฉันทะของรัฐบาล  
 อินทปัตถ์ฯ ถวาย และได้ฟังพระราชกระแส และกราบบังคม  
 ทูล ถวายความเห็นและเสนอพระราชบัญญัติบางประการซึ่งปรากฏ  
 ตามบันทึกยี่สิบสามเล่มซึ่งได้แนบมาพร้อมกันหนังสือแนบด้วยแล้ว

ครั้นเวลา ๒๐ เดือนนี้ เวลา ๒๒.๑๐ น. พระยาวิชิตวงศ์ฯ และ ม.ร.ว.  
 สัมภีร์สุมาน กฤดากร ได้มาหาข้าพเจ้าและหาดวงสว่างฯ นำร่างพระราช  
บัญญัติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มามอบให้ ข้าพเจ้าและหาดวง  
 สว่างฯ จึงได้แจ้งกับพระยาวิชิตวงศ์ฯ และ ม.ร.ว. สัมภีร์สุมาน ว่าจะได้  
 พิจารณาร่างพระราชบัญญัติก่อนและใคร่จะได้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท  
 ในวันอาทิตย์ที่ ๒๓ เดือนนี้ เพื่อกกราบบังคมทูลถวายความเห็นในร่าง  
 พระราชบัญญัตินั้น พระยาวิชิตวงศ์ฯ และ ม.ร.ว. สัมภีร์สุมานตอบว่าเห็น  
 จะไม่ขัดข้อง และจะได้กราบบังคมทูลให้ทรงทราบต่อไปแล้วก็ลากลับ  
 ไป ครั้นเวลา ๒๓ น. เวลาบ่ายพระยาวิชิตวงศ์ฯ ได้ โทรศัพท์บอกมาว่า  
 ม.ร.ว. สัมภีร์สุมาน ได้ โทรศัพท์มาจาก Knowle ว่า พระบาท  
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้ ถอดเอาร่างพระราชบัญญัติซึ่งพระ  
 ราชทานมาเดี๋ยวนั้น เป็นพระราชบัญญัติทางราชการและจะได้ให้ ม.ร.ว.

\* คือ หนังสือที่ น. ๓๑๑๓ / ๒๔๓๓ ข้างต้น

ส้มครั่งมานำตนพระราชชนกซึ่งตั้งพระปรมาภิไธยแต่ก่อนมาขอให้  
 คนวนน ข้าพเจ้ากับหลวงข้าราชการว่าด้วยคดีไต่แจ้งให้พระยาราชวงษ์  
 ทราบเพื่อยมาพบกับ ม.ร.จ. ส้มครั่งมานพร้อมกณณทัตภก ครั้นเวลา  
 ๒๓.๓๐ น. พระยาอชิตวงศ์ ฯ กับ ม.ร.จ. ส้มครั่งมานได้มาถึง และได้นำ  
 พระราชชนกซึ่งมขอความตรงกับร่างพระราชชนก ซึ่งพระราชทาน  
 มาก่อนแล้ว ให้แก่ข้าพเจ้าและแจ้งว่าโปรดเกล้า ฯ ให้ ดัชฎาฉะบบน  
 เป็นพระราชชนกทางราชการและได้ทรงตั้งพระปรมาภิไธยมาด้วยแล้ว  
 ตนพระราชชนกฉะบบน ข้าพเจ้าได้เก็บไว้ และส่งดำเนิน มาพร้อมด้วย  
 หนังสืออื่นแล้ว แต่เพื่อให้คณะรัฐมนตรีได้ทราบถึงสาระสำคัญของพระ  
 ราชชนกเสีย โดยด่วนจึงได้ร้องขอให้ ม.ร.จ. ส้มครั่งมานเก็บข้อความ  
 สำคัญในพระราชชนกนั้นเข้า โศกตบส่งมาทางราชเลขาณการในพระองค์  
 กรุงเทพฯ ฯ ให้ภาคความขณเรียนปฏิบตคณรัฐมนตรีต่อไป  
 เมื่อเหตุการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปดังนแล้ว หน้าที่ของข้าพเจ้าและ  
 คณะผ แทนกคอรอพงค์ตั้งจากรัฐบาลต่อไป แต่ถึงอย่างไรก็ข้าพเจ้า  
 ย่อมถอจากจการทได้มอบหมายมา เป็นเรื่อง สำคัญและจะต้อง พยายาม  
 ทกทางเพชให้สัมประสงค์ ทางราชการมอบหมายมา ฉะนนจึงได้  
 ตกลงว่าจะไปเฝ้าในวณท ๒๓ เดือนนอก และเมื่อได้ผลอย่างไรจะได้เรียน  
 ปฏิบตมาเพื่อประกอบความดำริของคณะรัฐมนตรีต่อไป

ควรมีความแต่จะกรณา

(ลงนาม) เจ้าพระยาจักร์ธรรมาธิเบศ

\* ดำเนา พระราช บันทัก ให้ ดู ตั้งแต่หน้า ๘๘ ถึงหน้า ๑๐๑

บันทึกย่อการไปเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว  
ครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๗

วันพฤหัสบดี ๑๓.๓๐ น. เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิบดี พระยาราชวงษ์  
หัตถวงษ์ราชนาถบดีพร้อมด้วยนายดิเรกชัยนาม เดชานการใต้ โดย  
ตำรวจนครบาลส่งรถคันหนึ่งมาเพื่อไปเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่  
Knowle Crandleigh ถึง Knowle เวลา ๑๕.๐๐ น. มีนายพตโทพระยา  
อรรถวงศ์ฯ สมหาของครุฑและราชเดชานการในพระองค์ประจำกรม  
เสด็จมาคอยรับนำไปห้องรับแขก เวลา ๑๕.๑๕ น. พระบาทสมเด็จพระ  
เจ้าอยู่หัวเสด็จออก พระยาอรรถวงศ์ฯ นำข้าราชการทั้ง ๔ เฝ้าเฝ้าใต้  
เสด็จนำเจ้าพระยาศรีฯ พระยาราชวงษ์และหัตถวงษ์ฯ ไปยังห้องประ  
ทับด้วยพระองค์ เพื่อทรงปรึกษาหารือราชการ ในห้องนั้นผู้ใดเข้า  
เฝ้าโดยกะเพาะคือ เจ้าพระยาศรีฯ พระยาราชวงษ์และหัตถวงษ์ฯ  
เจ้าพระยาศรีฯฯ เสด็จนำหนังสือมอบอำนาจของรัฐมนตรี  
ใต้ลงนามมาชนทลเกล้าฯ ถวายและกราบบังคมทูลเพิ่มเติมว่า คณะรัฐ  
มนตรีใต้ลงมติให้พระยาราชวงษ์มาช่วยเหลือในการเรียนปฏิบัตราชการ  
ในคราวนี้ด้วย ต่อจากนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงสั่งว่า การ  
ที่พระราชทานรัฐธรรมนูญให้ ในคราวนี้โดยทรงเชื่อว่ากิจการทุกอย่าง  
จะได้เป็นไปอย่าง democratic เช่นอย่างในอังกฤษเขา แต่เท่าที่ได้ผ่าน  
มาได้ทรงสังเกตเห็นว่ามีได้เป็นไปอย่าง democratic เช่นอย่างสมาชิก  
สภาประเภทที่ ๒ มิได้แตกต่างจากพวกที่สมัครสมัครสมัคร กัดบเดอกจาก



บุคคลในคณะ และผิดความประสงค์ ซึ่งมีได้ เดอออกคงจากบุคคลซึ่งทรงคุณ  
 งามดีมักบดจะมาเป็นกรประเภท ๑. นอกจากนยงคิดดีชชของพวกหนึ่ง  
 ดือพมพและคความเห่นของบุคคลอีก ซึ่งถ้าใครพูดอะไรก็จะเป็นผิดไปหมด  
 เป็นกรคิดดีชชตามรัฐธรรมนญ ความจริงทำไม่ได้ เคยทรงพระราชมปรา  
 รมกับ Mr. Stevens ว่าอย่างพวกด้มาชกประเภท ๒ นั้น ควรจะมญ  
 แทนพวกอาชพต่างๆ กัน เช่นข้าราชการก็ควรให้ พวกข้าราชการเขา  
 เดอกกนชนมา ในการททานพระราชทานรัฐธรรมนญนตงใจจะให้  
 ราษฎรทงหลาย ไม่ได้ให้แก่พวกใดพวกหนึ่งโดยตะเพาะ ถ้าหากจะม  
 dictator ชนกเหมือนเมอกรเป็น absolute monarchy และถาม dicta-  
 tor กัดบจะรายกว่า absolute monarchy เสียชก จึงอย absolute  
 monarchy กับ dictator เหมือนกัน แต่เป็นมาตาม tradition และทรง  
 เห่นวาทเป็นมาเดอมญ ซึ่งหนทางไปเในทาง Republic เป็นตนว่า ให้เด็ก  
 เทรยญตราชงเใน monarchy เขาตองม เช่น เทรยญตราเราเให้ ผรง  
 แต่ไทยกตบเไม่ประคตบ นอกจากนกมญ คำว่าพระองคทานว่ารัฐบาด  
 ๓๕๐ ปีไม่เห็นทำอะไร เท่ากับคำว่าวงคัตระกูลของพระองคทานไม่ได้ ทำ  
 อะไรเสียเลย ฉะนั้นฉะให้พระองคทานได้จกตบกชอให้ มการเปิดย  
 แปดงแก่ ไซชชชดชของต่างๆ ให้เป็น democracy จริงๆ ถ้าไม่เช่นนั้น  
 กตบไปเเท่ากับเป็นคตบ หนช่วยเหตยพวกหนึ่งสำหรับกตบราษฎร

ต่อจากนถได้ ทรงรับสั่งว่าทรงชองพระทัยในบญหาแห่งพระราชมญ  
 ญคตม โทษบ พ. ศ. ๒๔๗๐ ว่าพระราชมญญคตมจะคมคตบคนชงกรกระทำ

## ๒๓

การในภายหลังด้วยหรือไม่ คณะผู้แทนได้กราบบังคมทูลว่าพระราชบัญญัติยกเลิก มครของระเพาะผู้ซึ่งกระทำการในขณะ ปราบกบฏ และกระทำการโดยสุจริตหาได้ก็ มครของถึงบุคคลซึ่งมากระทำการในภายหลังไม่ และอ้างว่าพระราชบัญญัติเช่นเทียบได้กับ Act of Indemnity ของอังกฤษที่ทรงพอพระราชหฤทัยในข้อนี้

ได้ทรงรับสั่งต่อไปว่าพระราชบัญญัติของกบฏรัฐธรรมนูญว่าพระราชบัญญัติเช่นเป็นการกดขี่ และตัดไม่ให้บุคคลแต่คงความคิดความเห็น เมื่อมีเรื่องหนักไม่ให้ออกจ่าเตยส์ คัดในโรงศาล เมื่อผู้ใดออกความคิดเห็นเห็นชัดต่อรัฐบาล ๆ ก็หาว่าคิดร้ายต่อรัฐบาล คณะผู้แทนได้กราบบังคมทูลว่า ความมุ่งหมายในการท้อออกพระราชบัญญัติระบบเป็นการให้ประโยชน์แก่จ่าเตยมากกว่าเป็นการให้โทษ เพราะเหตุที่การในพระราชบัญญัติคนเป็นการบ่งกนดกฉาแก่ กต่างคกรัฐบาลไม่อยากจะให้ มีการชนคัดของคตคกคตคตวาง นอกจกจากนอชบงคป์ในพระราชบัญญัติคนก็หาตอว่าเป็นการตงโทษตามกฎหมายชาชญาไม่ เป็นแค่จ่าเตยคองอญ ในเขตคทจกคต พระราชบัญญัติคนไม่คตคตคทในการประกษบชาชพ และคตเหมอนกชนออกมานเรองเบยหวอดเบยบ้านาญกมคต ถูกคตคตคตคต นอกจกจากนตาหากจ่าเตยให้ คำนันสัญญาว่าจะรักษาไว้ ซึ่งรัฐธรรมนูญมคตรายแต่จ ก็เมอนนทาพนจากโทษนคต ยกคตคตอย่างให้เห็นวถึงนเมจเมบคตคตบางหมู่ บางเหตุจางไม่พอใจและหวาดเกรงในพระราชบัญญัติคนกยงมบคตคตบางหมู่ บางเหตุจอกชงเห็นว่าเป็นประโยชน์ เช่นหตง

ตั้งกรมวิจารณ์กบฏดวงเจ้ายสังครามและนายโถง สวรรคต เมื่อดอก  
 พงษ์ยังโรงศาลใต้ ร้องขอให้พิจารณาคณตตามพระราชบัญญัติ โดยอ้าง  
 แบบอย่างรายพระยาฉันท ๑ นอกจากกฎหมายอาชญามาตรา ๓๐๕ ก็น  
 ความกว้างขวางมาก ฉะนั้นจะฟ้องจำเลยทุกคนตามกฎหมายอาชญา  
 มาตรา ๓๐๕ เด็ด ทุกคนใหม่โอกาสจะหลุดพ้นไปได้เลย เมื่อได้กราบ  
 บังคมทูลดังนี้แล้วทรงงงอ้อมได้ รับสั่งประการใด

ต่อไปใน ได้ทรงรับสั่งถึงเรื่องแก ไซ้ชกรประหารชีวิต ทรงรับ  
 สั่งว่าในเรื่องซึ่งไม่ให้พระองค์ท่านทรงเห็นประหารชีวิตก็เห็นด้วย เพราะ  
 ไม่เป็นของสำนักอะไร แต่ของพระทัยในการบังคับคดีครั้งสุดท้ายซึ่งพระ  
 องค์ท่านทรงเห็นว่าควรจะได้ผ่านพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงรับ  
 สั่งว่าถ้าแม้รัฐบาลกระทำกรให้ เห็นว่าในระหว่างซึ่งหลุดได้ ๑ ถวาย  
 ฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษนั้นจะไม่ดำเนินการบังคับคดี เรื่องนี้อาจทำได้  
 เช่นออกพระราชบัญญัติความด้วยวิธีของทุกข ซึ่งคณะผู้แทนได้กราบบังคม  
 ทูลว่า เรื่องนี้ไม่เป็นการชั่วคราววิกรมบัญญัติตามมาตรา ๕๕ คิดว่าคณะรัฐมนตรี  
 ครองไม่ขัดข้องในการที่จะวางวิธีการในเรื่องนี้โดยออกให้เป็นพระราชบัญญัติ  
 ฎีกาได้ และถ้าเป็นเหตุตกลงกันแล้วก็น่าจะออกเป็นพระราชบัญญัติในสมัย  
 ถัดมาเพื่อให้เสร็จจากขั้นเด็ดขาด

คณะผู้แทนได้กราบบังคมทูลว่า ในการที่คณะมาครงหนักเพื่อเฝ้า  
 เยี่ยมเยียนและกราบบังคมทูลแสดงความขอของพระทัยประการใด ๆ ซึ่งถ้าจะ  
 พระราชทานขอของพระทัยมาเป็นข้อ ๆ แດกก็จะได้พยายามหาดี ทางที่จะแก้



ทรงเห็นชอบแล้ว คือ (๑) พระราชทรัพย์ซึ่งจะตกทอดไปยังผู้สืบ  
 ด้นคดีวงศันนไมคองเสี่ยภาษา (๒) ตกไปยังผู้อื่นซึ่งมิใช่ผู้สืบด้นคดี-  
 วงศันนคองเสี่ย เวदानคณะกรรมการได้ตกลงให้ Sir Robert Holland  
 กับ M. L'Evesque ไปจัดการร่างเบองคณมา มิได้จัดการอย่างพระเจ้า  
 แฉนคินอังกฤษ การทมิได้ตกลงโดยเร็วก็เพราะเป็นพระราชบัญญัติหยาก  
 มาก แต่รัฐบาลหวังว่าถ้าเสด็จกลับไปร่วมมือในการร่างพระราชบัญญัติ  
 นี้จะเป็นการเรียบร้อย แต่ในกณนี้อาจทำได้ โดยวางหลักการไว้และทำ  
 inventory บัญชีสำรวจจ่ายหัตถ์ก็ได้ ก็ทรงพอพระราชหฤทัย

ต่อจากนั้นได้ทรงรับสั่งว่าเหตุผลในการทพระขงคทรง veto พระราช  
 บัญญคินนหมอย ๒ ข้อ (๑) เป็นการททำลายฐานะของพระมหากษัตริย์  
 (๒) การโคทไมคองคด้วยความประสงค์ของราษฎรทวไปแต่ใน ๒ ข้อนี้  
 จะคอง veto นอกจากนแต่จะไมทรงใช้โดย

นอกจากนททรงของพระราชหฤทัยในเรื่องสมาชกประเภท ๒ ออกตาม  
 ส้มคคว ครนแต่ได้เวตา ๓๘.๑๕ น. ทรงเตียงนาชาพรอมคด้วยส้มเตจ  
 พระบรมราชัน โดยเสด็จออกมาหยังรบแตก ทรงรับสั่งคตามถึงการเดิน  
 ทาง ทรงเ้าเรื่องราวคาง ๆ ทพระองค์ ไปเหยอมา เวตา ๓๗.๕๕ น.  
 กราบถวายบังคมตาดกดับทพล ถึงโยคเตเวตา ๓๘.๓๐ น. รวมเวตาท  
 เข้าเฝ้า ๒ ชั่วโมงพิกากว่า

( ถงนาม ) ดีเรก ชัยนาม

จุคบันทกตามถ้อยคำของคณะผู้แทน

ก. ๓/๑๗

ไฮด์เทลไฮด์ปาร์ก ดอนดอน

วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๗

เรียน พล.ท. พระยาพลเทพพยุหเสนา นายกรัฐมนตรี

เนื่องจากหนังสือของข้าพเจ้า ก. ๒/๑๗ ถึงวันที่ ๒๑ เดือน  
งานการ เฝ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อม ทง ตั้ง ดำ เนา พระราช  
บัณฑิตย และ จะ ได้ ไป เฝ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ ฅ นวันที่ ๒๓  
เดือนนอก ได้มตยารังไรจะไดเรียนปฏิบตมาเพอประกอบความค้ำวของ  
กณระวีรัฐมนตรีค้อไปน

ฉานนข้าพเจ้า หตวงข้ารงนาจาลัดดีดี พระยาราชวงศัน และนาย  
ดิเรก ชัยนาม เสดานการจรงได ไปเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ หุดอก  
จรงทประทษเจดา ๑๕.๐๐ น. เวลา ๑๕.๕๐ น. จรงไดเฝ้า เฝ้า การเฝ้าครง  
นเบนไปเชนครงแรก คอณะเฝ้าข้าพเจ้า หตวงข้ารงนาจาลัดดีดี และ  
พระยาราชวงศันเทานน คอเวลา ๑๗.๒๕ น. จรงกราบถวายบังคมตา  
การเฝ้าครงนบรากฏ ในยอบนทกขงข้าพเจ้าขอส่งมาพรอมกบหนังสือ  
เมอถัดบถงทพกเดอเวลา ๒๐.๕๕ น. ม.ร.ว.ถ่มครัดมาน กฤตากร  
ได ไทรศัพทจรงมาว่า มพระราช ประสงค์ขอเพิ่มเติม จอความในพระราช  
บัณฑิตยคคอ ในหนา ๑๒ ของพระราชบัณฑิตยวงษบัณฑิต ๒ กบ บันคค  
ท ๗ ให้เติมชขความค้งค้อไปน “ข้อ ๘ ขอให้จคการออกพระราช  
บัญญัติวางระเบียบการทุดเถาฯ ถวายฎีกาตามทำนงทข้าพเจ้าได้รอง  
รขไปแต่จทวโมโรเสว”

๑๙/๑๒/๒๕๖๘

อนึ่งในการททษาพเจ้าและคณะมาราษาการครงนกไทรบมอบหมายมา  
 ำให้หาทางทำความคดงกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไ้ในพระ  
 ราชประสงค์บางข้อซึ่งไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ และเมื่อใดคดงกันแล้ว  
 ก็จะได้ขออนุมัติเป็นทางการต่อไป แต่เป็นเหตุเสียใจที่จะเรียนให้ทราบว่ำ  
 การหาไ้เป็นไปคดงกันไม่ เมื่อใดเขาเผาและกราบบงคมทูลขแจ้ง คดงไ้  
 รายงานมาแล้วในครงก่อน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็เป็นที่พระ  
 ราชทานพระราชบัญญัติมาให้ส่งตรงไปขงรัฐบาล และจะทรงรอพ้งคำ  
 อดบขงรัฐบาลทเดียว ขาพเจ้าจึงปรกษาจนเห็นว่าเมื่อขการ เป็ดยน  
 แปลงไปเช่นนี้แล้ว การทจะอยู่ต่อไปก็จะได้ประโยชน์น้อยเต็มที่ ไม่คุ้ม  
 กับเวลาและเงินที่ไ้เสียไป เพราะการเจรจตามวชนชาจทำโดยตรง  
 ระหว่างพระองค์ท่านกับรัฐบาลโดยผ่านกรมราชเลขาณการในพระองค์  
 ก็ไ้ จึงอยากจะเรียนไ้ว่าเมื่อไ้รับคำอดบจากรัฐบาลและนำถว้ยแล้ว  
 เห็นว่าเหตุการณ์ขงจะยดเยอไปอีกนาน ก็จะได้ขออนุญาตเดินทาง  
 กลับกรุงเพพา

ในวันเดียวกันนี้ ขาพเจ้าไ้ตั้งโทรเลขเรียนท่านโดยเก็บข้อความ  
 สำคัญในพระราชบัญญัติกเข้าไ้คดงกับขงทางราชเลขาณการในพระองค์คดงที่  
 ไ้เรียนไ้แล้วในหนังสือฉบับก่อน ความปรากฏในสำเนาขงขยส่งมา  
 พรอมกับหนังสือ

ควรมิควรแล้วแต่จะกรุณา

(ตงนาม) เจ้าพระยาศรัทธาธรรมมาธิเบศ

บันทึกขอกการไปเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว  
ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๗

ภายหลังที่ได้ทรงทักทายกับคณะผู้แทนแล้ว ได้เสด็จนำเจ้าพระยา  
ศรัทธมาธิเบศร์ พระยาราชวังสัน และหลวงชำนาญ เข้าไปในห้องประ  
ทับส่วนพระองค์แล้ว ทรงชี้ให้ดูพิมพ์หนังสือพิมพ์คัดและรับสั่งว่า หนังสือ  
ฉบับพิมพ์ในหนังสือทำให้เกิดเหตุเกรงกลัว เหตุจริงทรงเห็นว่า พระ  
ราชบัณฑิตกษัตริย์จะต้องทำให้หมดการ เพราะเหตุว่าได้กลายเป็นเรื่อง  
ของโลกไปเสีย แต่พระราชบัณฑิตกษัตริย์ Tentative Proposal ซึ่ง  
รัฐบาลจะมีความเห็นประการใดก็อาจจะต่อรองกันได้ คณะผู้แทนได้  
กราบบังคมทูลว่า เดิมได้พระราชทานเป็นแต่เพียงร่างพระราชบัณฑิตมา  
ขึ้นคณะผู้แทนเข้าใจว่าคงจะพระราชทานโอกาสให้ถวายนความเห็น เพื่อ  
ทรงพระราชวิจารณ์ ว่าควรจะได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมด้านใด เมื่อ  
คัดส่งกันแล้วจึงจะพระราชทานพระราชบัณฑิตแน่นอนไปยังรัฐบาล แต่  
ภายหลังได้ รับโทรศัพท์ว่าให้ถือเอาร่างพระราชบัณฑิตกษัตริย์ เป็นบัณฑิตกษ  
ัตริย์ จึงทำให้คัดไปแจ้งรัฐบาลได้ เปลี่ยนแปลงไป โดยไม่ให้  
โอกาสคณะผู้แทน ถวายนความเห็นได้ แต่เมื่อรับสั่งว่า เป็นแต่เพียง  
Tentative proposal แต่อกทำให้สนใจความทางที่จะปรองดองกันได้  
ครั้นแดงทรงรับสั่งว่าในการที่จะกลับไปบนหม่อมความประสงค์ที่จะใคร  
เห็นประเทศสยามดำเนินการอย่าง Democracy และมี Stability แต่เท่าที่  
ทรงรู้สึกเห็นว่า Stability นั้น ยัง ไม่มี เพราะยังมี การ conflict กัน



ระหวางพวก Socialist และ Anti Socialist ถ้าเมื่อดูขม ให้มีพรรค  
 การเมืองเกิดขึ้นแล้วจะทำให้ ต่างฝ่ายต่างรุกกันวาทะที่เห็นดี เห็นชอบ  
 ไหนไม่ได้นั้นคนนิยมก็ตายไปเอง การ Conflict ก็ไม่เกิดขึ้น เพราะ  
 ฉะนั้นคนกับคนก็ ง่ายดีถึงสองตัวก็ไม่อยากจะไป การไปนั้นต้อง  
 ทำประโยชน์ ให้ ได้ อย่างใด อย่างหนึ่ง ถ้าไม่มีประโยชน์ จะไปทำไม  
 แต่เมื่อไม่ตกลงด้วยตัวก็ยังไม่เห็นด้วย ช่างทรงไว้ดีกว่า ฐานะในขณะ  
 กัดบดลำบากยิ่งขึ้น โดยเหตุต้องประการ คือ เมื่อครั้งพระยามโนฯ ได้  
 ด้มา ฯ ครั้งหนึ่ง กับเมื่อครั้งกบฏบวรเดชครั้งหนึ่ง คนก็โทษพระองค์  
 ท่านว่าทรงช่วยเหตียเพื่อเอาอำนาจคืน ฉะนั้น แทนที่ราบ บังคมพูดว่า  
 ในคราว ที่มานักเพื่อที่จะหาทาง ปรานี ประยอม ระหวาง พระเจ้า อยุ่หัว  
 วิวัฒและระสุม ฯ ภายใต้ขาดแต่ ที่ได้ รับมอบหมายมา ทรงแจกจ่ายจะ  
 ผน โทษว่าท่านได้ ช่วยเหตียเพื่อเอาอำนาจคืนนั้น วิวัฒ หาได้ คิดเช่น  
 นั้นไม่ เพราะในเรื่องพระยามโน ฯ คนหนึ่งหลายก็ได้ เห็นว่า เป็นความ  
 ผิดของ พระยามโน ฯ จนถึงกับได้ พดกก็จะขอให้ ได้ลดพระยามโน ฯ ใน  
 ด้มา ฯ ส่วนกบฏบวรเดชก็ได้ตั้งศาลชำระผู้ กระทำผิดและตั้ง โทษไปแต่  
 ส่วนที่ทรงผิดก็งดไปจะไม่มีประโยชน์ นอกที่ราบบังคมพูดว่าถ้า  
 เล็ดจกดับไม่มีประโยชน์เพื่อจะยังความช่นใจและเรยบรย ทงพระราช  
 วงศ์ ฯ ก็จะได้ ไม่ระส่ำระสาย แต่ถ้าไม่เล็ดจกดับแล้วผลเสียมาก ช่าง  
 ทยายไม่ได้ว่าจะร้ายแรงเพียงไร เพราะฉะนั้นควรเล็ดจกดับเพื่อให้เป็น  
 การเรยบรยทงภายในแต่ภายในอกเสียคราวหนึ่ง แล้วจึงหาทางให้เป็น  
 ทเรยบรยภายหตุ่ง

ภาค

ต่อไปนักได้รับส่งถึงคณะพรรคการเมือง ซึ่งรวมความว่าทรงเห็น  
ประโยชน์ในการที่จะให้มัน เพราะต่างก็จะได้มีโอกาสต่อสู้กันตามรัฐ  
ธรรมนูญ ถ้าไม่ยอมให้มคณะการเมืองแล้ว ก็มันแต่ความคิดอย่างเดียว  
ในการยึดเอาอำนาจกัน คณะผู้แทนกราบบังคมทูลว่า บัญหาเรื่อง  
พรรคการเมืองนั้นได้เคยวินิจฉัยกันในคณะรัฐมนตรีแล้ว จนถึงกับร่าง  
พระราชบัญญัติว่าด้วยการ แต่ที่ประชุมเห็นวายังไม่ถึงเวลาควร ให้  
ค่อยเป็นค่อยไป คิดให้เกิดจากสัมาชิกสภาฯ ก่อน แล้วจึงค่อยขยายออก  
มาถึงคนภายนอก เพื่อให้โอกาสแก่คนที่จะได้เรียนรู้เสียก่อน แต่ก็ยัง  
ทรงเห็นว่า ควรให้พระราชบัญญัติยอมให้เกิดขึ้น ดิควา

ครั้นแล้วได้รับส่งต่อไปว่า Stability ยังไม่ เพราะเหตุว่ารัฐบาล  
จะเอาอะไรก็ไม่เห็นไปสักอย่าง ควรที่รัฐบาลจะประกาศเสียทีเดียวว่า  
จะดำเนินการอย่าง Socialist หรือ Liberal ทรงเห็นว่าการที่รัฐบาล  
ตั้งเดเช่นทำให้ไม่ได้รับการ Support จากพวกโตเดย เพราะไม่รู  
ความประสงค์ คณะผู้แทนได้กราบบังคมทูลว่า ตามพระราชประสงค์  
ซึ่งมในพระราชชนกอนพระราชทานไปกับพระยาราชวงษ์นั้น อยู่ในอำ  
นาจที่รัฐบาลจะทำได้ และรัฐบาลก็คิดฉายไปเต็มทีแล้ว ส่วนพระราช  
ชนกใหม่ ดึงแค่ขอ ๓ ถึงขอ ๘ คณะผู้แทนก็พอเห็นว่า รัฐบาลก็ม  
ทางที่จะผ่อนปรนได้บ้างตามพระราชประสงค์ ถ้าได้เพียง เท่านั้น แล้ว  
เสด็จกลับเข้าไปทำความปรองดองร่วมกับรัฐบาล แล้วคิดแก่ ไซกันใน  
เรื่องขอ ๓ ขอ ๒ ในโอกาสที่สมควรก็จะเป็นการดีมาก ฉะนั้นโอกาสที่  
เสด็จไปนี้ ก็มันโอกาสที่จะมีการรุนแรง แล้วก็จะได้ มีการตโตโทษแทนก

๓๒

โทษการเมือง และทำความเข้าใจให้แก่พระญาติพระวงศ์ ทรงรับสั่ง  
 ว่า ทรงรู้สึกประหลาดพระทัยในความคิดที่ว่า รัฐธรรมนูญนั้นแก้ไข  
 ไม่ได้ คณะผู้แทนกราบบังคมทูลว่า รัฐธรรมนูญนั้นแก้ไขได้ แต่ไม่  
 ใช้นิเวรฉันท ทรงรับสั่งว่า ทรงเห็นตรงกันข้าม ยิ่งนานไปยิ่งแก้ไข  
 ดำบากยิ่งขึ้น แล้วทรงรับสั่งเพิ่มเติมว่า ในการที่จะเสด็จกลับไปใน  
 จะต้องเป็นประโยชน์แก่กโทษการเมือง เพราะเขาไม่ได้มีความคิดไปใน  
 ทางดีทางชะโมย แต่เขามีความเห็นไปอีกทางหนึ่ง ทรงส่งสารพวก  
 นมาถนัด แต่ทรงทราบว่าพรณถึงการกลับไม่ถนัด ว่าจะต้องซึ่งพระราช  
 ทัณฑ์ว่าทรงใดจะมีประโยชน์มากกว่า คณะผู้แทนกราบบังคม  
 ทูลว่า ตมมคิดว่าถ้าเหตุการณ์จะบังเอิญไปในทางที่ไม่ได้ดีกลับ ก็อาจ  
 จะเกิดความยุ่งยากขึ้นในบ้านเมือง พระองค์ท่านเป็นคนไทยคนหนึ่ง  
 ถึงแม่จะมาอยู่ต่างประเทศก็ยอมจะเดือดร้อนด้วย ทรงเจ้านายอื่นๆจะ  
 เทยจะระดำระด้ายในต่างประเทศ เป็นการเสื่อมเสียพระเกียรติยศ ฉะนั้น  
 ในที่สุดถ้าทรงเห็นว่าจะไม่ได้ดีกลับแล้ว ก็น่าจะหาหนทางตกลงกันอย่าง  
 เรียบร้อย อย่าให้เป็นการชอกช้ำโดยมิชอบโดยนัย กต่างคือ ทรงประ  
 กาศในการดาออก และตงผู้สืบสันตวงศ์คือไป และถึงแม่จะอยู่ใน  
 ต่างประเทศก็ไม่เสื่อมเสียพระเกียรติยศอย่างไร ในที่สุดทรงรับสั่งว่า  
 เรื่องจะเป็นอย่างไรก็กรอพรวิญญาดเขาว่ามาก่อน อาจจะมีการต่อรอง  
 กันนอกหนทางหรือดองหนก็ได้

(ตงนาม) ตีรก ชัยนาม

จดบันทึกตามถ้อยคำของคณะผู้แทน

ภาค  
(ดำเนินา)

ท.จ. ๘๗๘๖/๒๔๗๗

สำนักนายกรัฐมนตรี วังปารุสกวัน

วันที่ ๘ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

เรื่อง คอบพระราชบัณฑิตตงวันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๗

นายกรัฐมนตรี เรยณ เจ้าพระยาศักรวราชิเบศ์

ดวยตาม ทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ พระราชทานพระราช  
บัณฑิตตงวันที่ ๒๖ ธันวาคม คณ เรองเกยอกบการครองราชตมบคณ  
ซาพเจ้าได้นำเด้นอกคณรัฐมนตรีพิจารณาเดว คณรัฐมนตรีได้ประ  
ชมปรกษาตงมติให้ทานกราบบงคมทช้แจงคอบพระราชบัณฑิตตง  
เดวตามนยแห่งบทกทแะบมาพรอมกบหนังสือ และเมอมพระราช  
กระแด้รับตั้งมาประการิตเดว ขอท่านได้ โปรดรายงานมายังซาพเจ้า  
โดยด่วนด้วย

ขอเด้ตงความนบขอ

(ตงนาม) พ.ย. พระยาพหลพตพยุหเด้นา

๑ ดำเนินาคับสนองพระราชบัณฑิตให้ ตั้งแต่ หน้า ๑๐๓ ถึงหน้า ๑๐๔

ท. ก. ๖/๗๗

สถานทูตสยาม กรุงลอนดอน

วันที่ ๒๓ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

เจ้าพระยาศรีธรรมราชเบศร์ เวียน นายกรัฐมนตรี

หนังสือท.จ. ๘๗๘๖/๒๔๗๗ ลงวันที่ ๘ เดือนนี้ ว่าได้นำพระราชบรรณ

ทุกของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ แห่งนี้ คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาตมตให้ ขาพเจ้ากราบบังคมทูลฯ แจ้งคอบพระ  
ราชบรรณทุกตามนัยแห่งบรรณทุกทูลตั้งไป พร้อมกบหนังสือ ฉะบบน และเมต  
มพระราชกระแต่รับตั้งมาประการใดให้รายงานไปให้ทราบ โดยด่วนนั้น ได้  
รับทราบแล้ว.

ขาพเจ้า หุดวงข้าราชการดีสุด พร้อมด้วยพระยาราชวงษ์ได้  
ประชุมปรึกษา กันตกลงทำ บรรณ ทูลฯ (Note Verbal) ๓ ฉะบบี เพื่อ  
ทูลเกล้าฯ ถวาย ประกอบคำ กราบ บังคมทูลฯ แจ้ง ตั้งดำเนิน ซึ่งได้ แนบมา  
พร้อมกบหนังสือฉะบบน และได้ คัดคอกบ ม.ร.จ. ดมศิวดีมาน กฤดากร  
ขอเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ซึ่งได้ ทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้  
เฝ้าในอนท ๒๐ มกราคม คัณ เวลา ๖.๐๐ น.

กรณอนท ๒๐ มกราคม ขาพเจ้าพร้อมด้วย หุดวงข้าราชการดีสุด  
พระยาราชวงษ์ และนายติเรก ชัยนามได้ ไปเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาททง  
บรรณทูลรายงานการเฝ้า ๓ ฉะบบี ซึ่งขาพเจ้าขอเฝ้ามาพร้อมกบหนังสือ

ในคัณดำเนินคือไปคาคว่าพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ คงจะได้พระ  
ราชทานรางวัลพระราช บรรณทูลมายัง คณะผู้แทน ภายใน ๒-๓ วันน และ เมตได้

## ๓๕

รับร่างพระราชบัญญัติ คณะผู้แทนกษัตริย์ไทย เพื่อถวายความเห็น  
ครั้นแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ พระราชทานคำ โต้แย้งไปยัง  
รัฐสภาซึ่งคาดว่าจะส่ง โดยทางเมดิอากาศ จากดอนดอนไปยังรัฐสภา  
ได้ ประมาณวันเสาร์ ที่ ๒๕ หรือวันพุธ ที่ ๓๐ เดือน

ยี่สิบ ในเดือนเดียวกัน ข้าพเจ้าได้ มีโทรเลข เรขยทนาน ๓ ระบบ รายงาน  
การเข้า โดยยอชิงดำเนว โทรเลขซึ่งขอตั้งย่นย่นมาพร้อมกบหนังสือ

ควรมีควรแต่จะกรุณา

(ลงนาม) เจ้าพระยาจักร์ธรรมนิก

## บันทึกวาจา

ตามบททงพระกรุณา โปรดเกล้า ฯ พระราชทานบันทึก ระบบ หัดไป  
ยังรัฐบาตนน รัฐบาตโตรบทราบเกล้า ฯ แล้ว ถอนทงกราบบังคมทูล  
ชี้แจงถึงขอความในพระราชบัญญัติฉบับนี้ รัฐบาตขอให้ ขาพระพักชเจ้า  
กราบบังคม ทูลว่า คำขอของค่างๆ ที่ได้พระราชทานไปใบบทก ๒ ระบบ  
ทางยักรราชทูตสยามณกรุงปารีส คย

ในพระราชบัญญัติฉบับที่ ๓

๑. ให้ตั้งไม่ว่าค่างใน คัดกบฏสำหรับ หม่อมเจ้าศรีภัสสรดี และนาย  
ทหารรักษาอง

๒. ังตการเด็กทหารรักษาอง

09/10/2566

๓. ให้จัดการเปลี่ยนแปลงรูปโครง ของกระทรวงวังใหม่  
ในพระราชบัญญัติระบบที่ ๒

๓. ให้ยอมตามข้อขอของ ๓ ข้อ ในพระราชบัญญัติระบบที่ ๓

๓. ให้บุคคลต่างๆ ในรัฐบาลเด็ก กล่าวร้ายทับถม การงานของพระ  
ราชวงศ์จักรี และของรัฐบาลเก่า และขอให้ปราบ ปราบผู้ ทดตก  
พระราชวงศ์จักรีอย่างเข้มงวด

๓. แต่งตั้งความเคารพนับถือใน องค์พระมหากษัตริย์ โดยชัดเจน

๔. พยายามระงับความไม่สงบต่างๆ โดยตัดต้นไฟ คือ

ก. ไม่ดำเนินโครงการเศรษฐกิจแบบ โซเซียลิสต์อย่างแรง

ข. ลดหย่อนผ่อนโทษนักโทษการเมือง

นอกจากบทที่ ๒ ระบบนี้แล้ว ยังได้ มีพระราช โทริเดชเพิ่มเติมไป  
ยังรัฐบาลว่าในคดีพระพิบูลย์ ใอัสถรรย นน ถ้ากรมพระคง ขางทแพ  
แดงก็จะทรงตั้งราชสมบัติเช่นเคยจนน ถึงแม่ อาจะพระราชทานไป  
เป็นทางด่วนคงได้ รัฐบาลก็ได้ ปฏิบัติถวายแด่ทุกข้อ เว้นแต่ใน  
พระราชบัญญัติ ระบบที่ ๒ ข้อ ๔ (ข) เรื่อง การลด หย่อน ผ่อน โทษ นักโทษ  
การเมืองน รัฐบาลก็ได้ ดำริที่จะทำต่อไปอยู่ แด

ส่วนคดี เรื่อง พระพิบูลย์ ใอัสถรรย นน เกี่ยว กับ อำนาจทาง ศฎา การ  
อันเป็นการนอกเหนืออำนาจของรัฐบาล

ฉะนั้นขอความในพระราชบัญญัติระบบหลังนี้ จึงนับว่าเป็นข้อที่ทรง  
ขอของชนใหม่ และส่วนสำคัญเกี่ยวกับ การปฏิรูปรรมณูญ รัฐบาล  
จึงขอให้ กราบบังคมทูลตั้งขอไป

กต

๓. ในเรื่องของการเดออกตงของส่มาชิกประเภท ๒ นหรัฐนตได้กระ  
 ทำตามพระรชบญญติการเดออกตง พ.ศ. ๒๕๗๕ ซึ่งได้ประกาศก่อน  
 การตงรัฐชรมนญณะบบถาวร ร้างพระรชบญญติณะบบนเมอกอน  
 ทจะได้นำขณส่สภาประชานอนกรรมการ คือ พระยามโนปกรณนคชาตา  
 กได้นำร่างขมทตเดจา วถายทำการคคตอกบพระมหากษตริย พระยา  
 มโนปกรณนคชาตาได้นำมาแจ้งค่ออนกรรมการร่างรัฐชรมนญว่าใน  
 หตงทรงไปรคปรานร่างพระรชบญญติณนมาก และทรงรับตั้งว่าเป็น  
 ทพอพระรชหฤทยจะไม่ทรงขอแกแม่ แต่ทวอภษวเดยว ขนทจรงวชการ  
 เดอก ส่มาชิก ประเภท ๒ ตามพระรช บญญติ การเดออกตง พ.ศ. ๒๕๗๕  
 นน เนื่องจากทได้ทรงพระรช ปรารภในขณะทร่างรัฐชรมนญ อย่ว่า  
 การทจะให้ ส่มครเชารบเดอกเป็นส่มาชิกประเภท ๓ คงได้รบความ  
 เห็นชอบ (Approval) ของผู้ทเป็นส่มาชิก ส่ภาผู้แทน ราชฎรใน ส่มยท ๓  
 ตามวชการในรัฐชรมนญชวครวณน ทรงเห็นว ไม่เหมาะ เพราะ  
 ส่มาชิกประเภท ๒ พระมหากษตริย ทรงตงโดย พระรเชกฤษฎีกา ถึงครง  
 หนงเดอ ควรให้ ส่มาชิกประเภท ๓ นนส่มครได้ โดยไม่คองมี Approval  
 ดงน อนกรรมการร่างรัฐชรมนญก็ได้ยอมปฏิบตตามพระรชประตงค  
 ไม่ปรากฏเดยวว่าได้ ทรงขอรองให่วางวชการเดออกคค ส่มาชิกประเภท ๒  
 โดยวชอนนออกจกทกถาดมาเดอ

ครนเมอทรงพระรช ปรารภมิให้ มคณะ การเมอง และให้ เด็ก คณะ  
 ราชฎรค้ำพระรชหคตเดจา ดงวณท ๓๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๗๕ (ภาย



กาล

หลังถลของรัฐธรรมนูญ) จึงได้ทรง พระราชปวารณาท จะให้ เดออกจาก  
 บคคตทคความร ความสามารถทวๆไป คือ ทรงหมายลงขาราชการชน  
 ตัญญาบคความ ทปรากฏในพระราชบันทึก รัฐบาตได้ คำนงตงพระราช  
 ปวารณในขอ ณขณะทจะขอให้ทรงตงพระปรมาภิไธยในพระราช  
 กฤษฎีกาตงตมาชิก ประเภท ๒ รัฐมนตรีหลายนายจึงได้นำรายชอไป  
 ทูตเตตา ๑ ทววยเพื่อทรงดำริ แต่มได้ ทรงทททงประการไต และได้  
 ทรงตงพระปรมาภิไธย ให้ ทเคยว เนการเตอก ตงหนเตา รัฐบาต ก  
 มได้ เตอกเอาเตฝ กอการ เทานน จะเห็นไต ฉาในจำนวนตมาชิกประเภท  
 ทต้อง ๗๗ คนน นมีกการเพียง ๔๗ คน และในตวนตบคคตตไตค  
 เตอกเขวทเบนชนตัญญาบค จะมทไมใช่ตัญญาบคชย หนึ่งคนคช  
 นายมังกร ต่ามเตน แต่ผู้ นกเคยไต รับราชการ ในตำแหน่ง ยกกระบตรี  
 เมืองมาเตว ชงพอจะเทียบไต กบชน ตัญญาบค ต่วน ฉชการท จะให้  
 ขาราชการตัญญาบคเบนผู้ เตอก ผู้แทนชองตน นนเห็นฉา ขาจ ทำให้  
 ขาราชการประจำแบงแยกชอก เบนพรวคพวค เพชทำ การเมือง เช่นน กไต  
 ชงจกไมเบนผลอนพงปวารณาในทางราชการ กตบอาจมผล อนไมพง  
 ปวารณายชนไปกวทจะไซ ฉชการคตงค โดยพระราช กฤษฎีกา เตชชก  
 ชนทจรงเรอชทเคยเบนมา ในชณะทชงม ตมาชิก แต่ประเภท เตชฉน  
 เมอทรงรงเกยจผู้ไต เมอทราบ ในพระราช ฉชยาศัย เตว ผู้นทไต  
 ฉาออกจากตมาชิกภาพไปเตวหลายนาย

อนึ่งครั้งจกกฎหาพวคได้ มากเพราะหยบยกเขาการตงตมาชิกประเภท

๓๙

๒ ขนอองหน ขอนเห็นวการทกบฏ หาพวกไต่ มากหน เพราะใช้  
วชหลอกลวง ตั้งปรากฏในด้านอนต่างๆ ทศาตพิเศษแวด

๒. ตามท ทรง ม พระราช คาร์ จะให้ แก่ รัฐธรรมนูญมาตรา ๓๘ และ  
ทรงกตาดองวชต่างๆ หน รัฐบาต เห็นว่า วชอย่างท ประเทศดีดัดดี ซึ่ง  
ให้ มี การ ลง คะแนนทง ประเทศ (Plebiscite) หน จะนำมาใช้ ในประเทศ  
ดยามใน เวตนา ยังไม่ถนติ เพราะ การ คึกษา ของเรา ยังไม่แพ้ว หลาย  
แะราชฎยังไม่สันทตเคยชินคคการปกครองระบอบน จึงควรงตวช  
ไ้ ถอน

ส่วนวชทให้ ต่ภาฯ ตงมค มีเตียง ขางมาก ๒ ใน ๓ หรือ ๓ ใน ๔ จึงจะ  
ลยต่างเตียงคคคาน ของประมุข ไ้ หน รัฐบาต เห็นว่า ในทาง ปฏิบคท  
เบนมาแวดสำหรับ พระราช บัญญิตททรง คคคานหน บรรดา ต่มาชคท  
เบนรัฐมนตรีแะเตชานการ รัฐมนตรี ทงหมค คคคคจณ ผู้แทน ราชฎ  
ประเภท ๒ บางคนทไปประชม กนงไม่ลงมติ Abstention เตียง ตั้ง  
จะเห็นไ้ จากผลแห่งการลงมติ คคค

ก. โวคพระราชบัญญัติชากกรมฤคก ส่มาชคมา ประชม ๓๓๖ (ประ  
เภททหนง ๗๖ นาย ประเภททสอง ๖๐ นาย) หนงไม่ออกเตียง ๑๒ เตียง  
ทออก ๑๒๔ ผู้ ทออกเตียงให้ ออกเป็นพระราชบัญญัติ ๘๘ ผู้ทเห็น  
ไม่ควรอออกเป็นพระราชบัญญัติ ๓๕ เตียง

ข. ร่าง พระราช บัญญิตี แก่ ไ้ กฏหมาย อาชญา ส่มาชคมา  
ประชม ๓๔๐ (ประเภททหนง ๗๔ ประเภททสอง ๖๖) หนงไม่ออก

ได้ยง ๒๘ ได้ยง ทชอกเลียง ๓๓๓ ผู้ ทชอกเลียงให้ชอกเป็นพระราช  
บัญญัติ ๓๕ ผู้ ทเห็นไม่ควรวชอกเป็นพระราชบัญญัติ ๓๖

เมื่อตามผิดแห่งการบัญญัติแต่มาได้ เป็นคงที่ใด กราบ บงคมทูลมา  
แล้ว จึงเห็นว่ากรทจะนีก ไปในท่านองนั้น ก็จะไม่ได้ ประโยชน์ เท่าใด  
นัก ผลที่จะพึงได้ รับจากกรแต่ ไม่คุ้มกับทจะทำให้ รัฐธรรมนูญเสื่อม  
ความศักดิ์สิทธิ์

ยังคงเหลือ อพยวชหนึ่ง ตามที่ใด ทรงรับสั่ง คือ อพยบ ด้ภา ให้  
เดออกตง กนจน มาใหม่ ซึ่ง เป็น วช ท อาจ กระทำ ได้ โดยไม่ต้อง แก  
รัฐธรรมนูญ คือ โดยอาศัยบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๕ ใน  
เรื่องนีกได้ พิจารณาตามพระราชกระแส สำหรับร่าง พระราช บัญญัติทได้  
ทรงคัดค้าน ก่อนๆ แล้ว แต่เห็น ว่ากร ทจะยบ ด้ภา นั้น ยังไม่สมควร  
เพราะความ จำเป็น ยังไม่ปรากฏ และจะ ทำให้ เป็น การ เปิดอง พระ ราช  
ทพย โดยใช่เหตุ เพราะร่างพระราชบัญญัติทั้งสองนั้น เป็นเรื่องท  
รัฐบัตอาจทความพอพระราชหฤทัยให้ ตามขอททรงคัดค้านนได้ แต่  
ในกาลด คือไปเพื่อท จะไม่ต้องแก รัฐธรรมนูญ จะ ไปรดให้ ใช้ อพยบ  
ด้ภา เนื่อง ด้ย พระ ราชบัญญัติ ท ทรง Veto ก็ย่อมจะ ทรง ทำ ได้ โดย  
ไปรดเกล้าฯ แจงพระราชประสงค์ ในการยบ ด้ภา มาในพระราชหัตถเดชา  
ททรงคัดค้านนด้ย

๓. ในข้อทจะ ขอให้ รัฐบัต ทำการตาม หลักการของ รัฐธรรมนูญ  
จริงๆ คือทำตามมาตรา ๓๕ แห่งรัฐธรรมนูญน รัฐบัตก็ได้ปฏิบัติอยู่แล้ว

ก. ให้เสรีภาพในการพูด การเขียน การโฆษณาจริงๆ

ขอพระราชทานรับรองได้แน่ เพราะได้ มพระราชบัญญัติ การพิมพ์  
ใหม่เปิดโอกาสให้ มีการออกขรรณ คำสั่ง พนักงาน การพิมพ์ ได้อย่าง เต็มที่  
เป็นการเพิ่มสิทธิของกว่าพระราชบัญญัติเดิม

ตามที่ทรงยกตัวอย่าง หนังสือพิมพ์ เด็ดเมดิ นน หนังสือพิมพ์  
เด็ดเมดิ โดยยังให้เกิดการจลาจลอย่างชด จึงต้องถูกปิด การรวมการ  
ออกขรรณ ได้ จนจนย่น ตามคำสั่ง พนักงานการพิมพ์ และกระทรวง เห็นได้ ว่า  
คือการสำคัญ ในหนังสือพิมพ์เด็ดเมดิ เช่นนายหทัย คุรวัด และพระยาควา-  
ภยพิพัฒน์ ได้เป็นกบฏอย่างชดๆ นอกจากนั้นเมื่อมพระราชบัญญัติใหม่  
แล้วรัฐบาลได้ บดหนังสือพิมพ์ ใดๆ และรัฐบาลต้องระมัดระวังในการที่  
จะล่อลวงให้มี หนังสือพิมพ์ ให้เสรีภาพในการ ก่อวกระทบ กระทบจนถึง  
พระองค์ ดังที่เบนมาแต่ดู ก็ได้จัดการบดหรือฟ้องร้องผู้ กระทำผิด

อนึ่งใน เรื่องการ ก่อวร้าย รัฐบาลนั้น ถ้าการก่อกวน นั้นเป็นการ  
ก่อกวนตามธรรมดา ซึ่งไม่เป็นการผิดกฎหมายอาชญาแล้ว ก็ไม่ทำ  
การจับกุม นอกจากจะเป็นการกระทำผิดกฎหมายอาชญาซึ่งคงว่าก่อกวน  
ไปตามกระบวนเมือง

ข. ให้เสรีภาพในการประชุมโดยเปิดเผย และการตั้งสมาคม

ขอพระราชทานรับรองใจ และทรงมีใต้อนุญาตให้ มพรรคการเมืองก็  
เพราะคำนึงถึงพระราชหัตถเลขาที่ ๒/๓๒๘ ถึงวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๕  
ถึงพระยามโนปกรณ โนชชาติว่าไม่ทรงโปรดให้ มัคคณะพรรค การ เมือง

กระทรวงให้เด็กคณะราษฎร ในฐานะเป็นคณะกรรมการเมืองเดี่ยว รัฐบาลใน  
ครุฑกระหนกได้ปฏิบัติตาม

๔. การที่จะให้ ยกเด็กพระราชบัญญัติของกษัตริย์ธรรมนุญเนน เห็น  
ว่าอชการตามพระราชบัญญัติคนเป็นอชเบาทัดดี มีระนนกจะตอง ตงค่า  
พิเศษและค่าตทหารกชนเต็มอ เหมือนตงในตางประเทศ อชการตาม  
พระราชบัญญัติของกษัตริย์ธรรมนุญเนนเป็นอชของกนไวกอชนแก คอเมอ  
กบฏชนแดง ก็จะทำให้เสีย ชวดไฟรพาชาแผ่นดินไป โดยใช้เหตุ อื่น  
ได้เคยปรากฏว่าจำเลยบาง คน ช่ง ถูก ฟอง ใน คดี อชญา ได้ ร้อง ขอ ให้  
พิจารณา ตามพระราชบัญญัติ ของกษัตริย์ธรรมนุญ โดยอาง เหตุว่า ถ้าทำ  
คงนจะเป็นการผ่อนผัน ให้ จำเลยมากกว่า

๕. ในเรื่องตดโทษใหม่ ทลกค่าต พิพากษาในเรื่อง กบฏนน รัฐบาล  
ไตตารไวดั่วว่า เมื่อค่าตพิเศษได้ พิจารณาตดแล้วจึ้นทุกด้านนนแต่ว  
ก็จะได้ พิจารณาเทียบกบคอชยงทเคยมาแต่ว และพิจารณาถงความ  
ผลตมากแต่นอย และความเสียหายช่ง บตวรรษราชของผ ทตองเดี่ยว ชวดไป  
ในการปราบกบฏนนด้วย เพื่อแสดงให้ เห็นเจตนาดี รัฐบาลชยอาง  
ว่าในชนหนตงนม ค่าตพิเศษจะได ตดตต้นแต่วกดี รัฐบาลก็ได้ ตั้งให้ต  
การถตบบรรดา คัดดีไวกอชน เพราะจะพิจารณาถงการตดโทษพร้อมๆ  
กนกับด้านนน อื่นๆ ช่ง ค่าตพิเศษได้ตดตต้นแต่ว (ค่าตจัฐมนตรจากรกระ  
ทรวงกตาใหม่ตงวณท๒๖พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๗จำเลยมีจำนวน ๓๗ คน)

๖. ในเรื่องเบย บ่านาญชอง ข้าราชการ ทลก ปลตตจากราชการ โดย

๕. เก

ฐานอุกถ้งตั้ง ว่าจะมี ความผิดทางการเมืองนั้น เมอมล้ทช ตามเกณฑ์  
ในพระราชบัญญัติเบียบานาญเตว ก็ให้ เบียบำนานญทุกคน ทงนคอง  
พจารณา ถึงเกณฑ์ เรืองอาย และเวตา รับราชการ วตา ส่วนผ ทเป็น  
ข้าราชการทหารนหมกาวได้ เบียบหวด เมอียงไมเขาเกณฑ์ได้เบียบำ  
นาญกได้ ให้เบียบหวดไปหมตทุกคน

๖. ข้าราชการหยงถ้งตั้งเกยวของอภการกบฏนั้น เวदानไต ตั้ง  
ให้งคการพองรองนานเตว ส่วนผ ทอัย ระวังคคกคอง ว่ากต่างไป  
ให้คคตงทตตเตยงกอน เตะในไมซาคำตพิเศษกคจะคตตงให้เต้จตงไป

ส่วนการทจะให้ ทำตายเรืองราวทเจาหนาทรจวมรวมเพื่อ จะพองรอง  
นเห็นจา จะทำตายเตยมีได้ เพราะเรือง ราวเหदान ยอมจะ เกยวของ  
กบคคยนๆ

๗. ในเรืองที่จะคตค่างตั้ง และคตงบประมาณ ของทหาร รัชชาวง นน  
เรืองงบประมาณนเกยวแก่สภานุ แทนราชฏฐ รัฐบาลไมมคความชคของ  
ประการใด ในการทจะคอง ให้มทหาร รัชชาวงใจ ตามเดิม ในเรือง  
ทจะขอให้ ทหารรัชชาวงมอวอจเหมอน ทหารราบ ทกอายนน เห็นจา  
ตามประเพณ ทเป็น มาเตว ทหารรัชชาวงเซพน มขอทจะ ค่านงคอง  
ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ซึ่งพระบาท ส้มเต้จ พระเจ้า อัยหวด  
ทรงเป็นจอมทพ อัยเตว คตอจจน คารวจ ซึ่งมี คความจรงรท ภกค อัจ  
จจะรู ตัก โทมนัสว่า พระมหากษตริยไม่ทรงไว้ ฉางพระราชฤททยกเป็นได้

๘. ขอเพิ่มเติมพระราชบนทกชดให้ จคการออกพระราชบัญญัติฉาง

ระเบียบ การ ทูลเกล้า ถวาย ฎีกา ว่าต่า นน รัฐบาต ได้ร่าง ประมวล  
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญาใหม่ และได้บัญญัติขอหนังสือ แดง คือ  
มาตรา ๒๑๓ ทนบมาทายบนทกน

ร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา

มาตรา ๒๑๓ ผู้ต้องคำพิพากษาให้รับโทษอย่างใดๆ หรือผู้ทมิ  
ประโยชน์ เกยของ เมอคตถึงที่สุดแล้ว นอานาจทูลเกล้าฯ ถวายเรียงราย  
ทศพระมหากษัตริย์ ขอรับพระราชทานอภัยโทษ

เรื่องราวเช่นนี้ให้ยื่นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ภายใน  
กำหนดดับหาจนนับแควนคตถึงที่สุด

ถ้าผู้ถวายเรื่องราวของขงหรือจำคุก จะยื่นเรื่องราวต่อพระขำมวง  
เรือนจำก็ได้ เมื่อรับแล้วให้ พระขำมวง รับผิดชอบ รัฐมนตรี نن โดย  
ทนน

เป็นหน้าที่ รัฐมนตรีว่าการ กระทรวง มหาดไทย ถวาย เรื่อง ราว คต  
พระมหากษัตริย์ พรอมทงคความเห็นว่า ควรพระราชทาน อภัย โทษ หรือไม่

ในกรณีซึ่งไม่มีผู้ใดถวายเรื่องราว ถ้ารัฐมนตรีตุ้จกต่างแควเห็น  
เป็นการสมควรตาม ความยุติธรรม จะ ถวายคำแนะนำต่อพระมหา

กษัตริย์ ให้ พระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องคำพิพากษานั้นก็ได้

ถ้าไม่มีพระบรมราชวินิจฉัยตกมายังรัฐมนตรี نن ภายใน กำหนด ดัขอ  
เดือน นับแควนทงรับเรื่องราว ให้ ถอดาเรื่องราวแนคไป

บันทึกย่อการไปเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว  
ครั้งที่ ๓ เมื่อวันพฤหัสบดี ๒๐ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

ฉันทน คณะผู้แทนพร้อมด้วย พระยาราชวรวงศ์ และ นายคิเรก ชัยนาม  
เสนาธิการได้ไปเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ Knowle, Cranleigh,  
เวลา ๑๕.๓๕ น. เวลา ๑๕.๕๕ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ตั้งออก  
เมื่อได้ทรงทักทายพร้อมสมควรแล้ว ได้เสด็จนำคณะผู้แทนและพระยาราช  
วรวงศ์ไปประทับยังห้องพิเศษดุจเคย

คณะผู้แทนได้กราบบังคมทูล เรขิน พระราชบัญญัติ ตาม ข้อความ  
ในบันทึก ฉากา (Note Verbal) ซึ่งได้ส่งมาพร้อมกบบันทึกย่อการ  
เฝ้า ฉะบับ น เมื่อได้กราบบังคมทูลเสร็จแล้ว ก็ทรงรับสั่งว่า เท่าที่  
มานี้ก็แปลว่ารัฐบาลไม่ได้ยอมอะไรให้ พระองค์ท่านสักอย่างหนึ่ง เพราะ  
ขณะนี้ไม่มีอะไรที่จะพูดกันอีก เป็นอันว่า Finish กัน

คณะผู้แทนได้กราบบังคมทูลว่าเท่าที่ได้พิจารณาตามคำขอของ  
รัฐบาลเห็นได้ว่า รัฐบาลได้ยอมปฏิบัติตามพระราชประสงค์หลาย อย่าง  
เป็นอันว่าในเรื่องการที่จะลดโทษให้หนักโทษ การเมือง ในการที่จะให้  
คงมณฑลรักษาวังตามจำนวนเดิม เว้นแต่ในเรื่องการเพิ่ม อาวุธให้เต็ม  
เหมือนกองพันทหารราบ อย่าง เดิม นั้น รัฐบาลทำไม่ได้ เพราะจะทำ  
ความโทมนัสให้แก่ทหารบก ทหารเรือ และ คำว่า และในการที่จะ  
ปฏิบัติตาม คำ แนะนำ ตาม มาตรา ๓๘ นอกจากนั้น ข้อใด ซึ่งรัฐบาลไม่  
สามารถปฏิบัติตามได้ ก็ให้เหตุผลในการนั้น ๆ ซึ่งยอมอยู่ในพระราชดำริ



ออกชนหนงวาคกรจะพงไต่เพียงไร อนงในเรองนรฐีบาด กยง ถอวา เปน  
 เรองทยงคอรองกนอย ฉะฉนคคตวยกตว ๑ วายงไมเปนการตั้นตุดประการ  
 ไคมีไค่ กตวาคคือ เรองไค่ ซึ่งฐีบาดไค่ ปฏิบคตามพระราชป้ระดงคแต่  
 เรองนท กนบนอนคกไป เรองไค่ซึ่งทงเชาพระทยผต ฐีบาดไค่ ช้แจง  
 มา เรองไค่ซึ่งฐีบาดมีสำมารทจะปฏิบคไค่ ฐีบาดก้ไค่ ให้เหตผตมา  
 ฉะฉน เมอไค่ ทง ไค่รคองโดย รอบ คอบ แต่ ถาขอไค่ไมเห็นคยกับ  
 ฐีบาด ก้พระราชทานคอบไป แต่ถาขอไค่ ทงเห็นว ถาฐีบาดไมยอม  
 ปฏิบคตงนแต่ ถากมพระราชป้ระดงคจะให้นาเรองต้สำ ๑ กให้บชก  
 ไปยง ฐีบาดตงน อนง บน ทกวจา ซึ่งไค่ กราบ บงคทต น ก้เป็น  
 ความป้ระดงค ของ ฐีบาดในการทจะให้ ไซ้ เป็นเครอง ป้ระกอบในการท  
 ฉะฉนจะไค่กราบบงคทตโดยฉะฉน

ทง รบดง วา ใน เรอง ทหารรักษางนนมไค่ทงหมายถงจะ ให้ มรด  
 เกราะ รดทงก มีคความป้ระดงคแต่เพียงวาคจะขอใหม่ถากบกอง  
 รอยทหารราบอน ๆ ทเขียนไปนพระราชบนทกนนเคตคอบคตมไปโดยไซ้  
 ควาคถงพน คความป้ระดงคชนแทจรงคคือ ป้ระดงคเรองบนกต เพราะ  
 เวตฉน มอย ๔ กรบชกเท่านั้น ไมเปนการเพียงพล ฉะฉน ฉะฉนไค่  
 กราบบงคทตวาคควอย่าง เช่นในเรองน ถาหากวาคเปนการไมตรงกบ พระ  
 ราชป้ระดงค กนาคจะแจ้งไปยง ฐีบาดวาคความ ป้ระดงคจะ ขอเพิ่ม บนกต  
 ให้ เทากบ กองรอย ทหาร ราบ อน ๆ ทงนทเพราะ เหตวาค ฉะฉน ฉะฉนไค่  
 แจ้งไปยง ฐีบาด ภายหลจจาก การเผาเมอฉนท ๓๓ ฉนฉฉน ค้ถน ฉะฉน

พระราชบัณฑิตกนเป็นแต่เพียง Basis for dicussion เพราะฉะนั้น คำ  
 ครอบของรัฐบาลนี้ กงมถกสุดมได้ เป็น แต่ ช้ แจง คอบพระราชบัณฑิต  
 และเมื่อ มพระราชประสงค์จะต่อรองอย่างใด ก็ทรง ต่อรอง ไปได้ ออก และ  
 ได้กรามบงคมทุดข้อไปว่า ในเรื่องมาตรา ๓๕ แห่งรัฐธรรมนูญนั้น เห็น  
 ว่า เป็นเรื่องซึ่งจะตกลงกันให้เด็ดขาดได้ยาก เพราะ เป็นเรื่อง ซึ่งไม่ ชอบ  
 เขตคณาเพียงใดจึงจะเป็นการมิได้ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐบาลก็  
 ได้ รับรองว่า ได้ ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญอยู่แล้ว ทรงรับสั่งต่อไปว่า  
 ทรัฐบาลบอกมาว่า พวกซึ่งมมติเห็น ในการกบฏ และต้องออกจากราชการ  
 ได้ เบยหวัดเบยบ้านาญ นั้นทรงเห็นว่าไม่จริง เช่นอย่างเรื่องหม่อมเจ้า  
 วัฒนยงค์วงศ์ พระราชญาติ ฯ ก็มิได้เบยหวัดเบยบ้านาญ คณะ  
 ผู้แทนได้กรามบงคมทุดว่า ในเรื่อง ม.จ. วัฒนยงค์ และพระราชญาติ ฯ นั้น  
 ความจริงจะเป็นอย่างไรจำไม่ได้ แน่ แต่ Policy ทรัฐบาลได้ยึดถือ  
 ปฏิบัติ ในเรื่องนี้อยู่ นั่นถกเช่นเคยกับขาราชการซึ่งถูกออก โดยเหตุอื่น ๆ  
 ถกดาวคอบ ว่า ถ้าบุคคลนั้นมส์ททจะ ได้ รับเบยบ้านาญ ตามพระราชบัญญัติ  
 บ้างเห็นจบ้านาญแล้ว รัฐบาลก็ ได้ ให้เบยบ้านาญไป ทุกคน สำหรับ  
 ทางทหาร ถ้าผู้ใดยังมมส์ททจะ ได้ รับเบยบ้านาญ รัฐบาล ก็ได้ ให้ เบย  
 หวัดไปทุกคน ขอ รับรองได้ว่า ในเรื่องนี้ รัฐบาล ได้ ปฏิบัติตามพระราช  
 บัญญัติ โดย เคร่งครัด เทาทปรากฏกมแต่เพียงเรื่องหวัดจรรยาออกมรศักดิ์  
 (กระทรวงมหาดไทย) ซึ่งรองขอเบยบ้านาญและรัฐบาลไม่ ให้ เพราะ  
 มมส์ททจะ ได้ รับตาม พระราชบัญญัติ

ทรงรับสั่งต่อไปถึงเรื่องพระราชบัญญัติของกนรัฐกรรมนุญ ซึ่ง ทรง  
เห็นว่ารัฐบาตไม่ยอมปฏิบัติตามให้พระองค์ท่าน พระองค์ท่านไม่มีความเห็น  
คัดค้านพระราชบัญญัตินั้น มพระราชประสงค์แต่เพียงว่าขอให้เปิดย่นอช  
การ หรือแทนที่จะใช้ คณะกรรมการพิจารณา ขอให้เป็นศาลธรรมคา  
พิจารณา ซึ่งรัฐบาตอาจทำได้ โดยเพิ่มเติมไว้ในกฎหมายอาชญา

อนึ่งในเรื่องฎกานนรัฐบาตมิได้ทำตงทพระองค์ท่านประสงค์ กต่าง  
คือ ความใดที่ยังมิได้ มพระบรมราชวินิจฉัยแถมพระราชประสงค์ มิให้  
รัฐบาตจัดการประการใด คณะผู้แทนได้กราบบังคมทูลว่า ข้อความตอน  
ท้ายแห่งมาตรา ๒๖๓ นั้นเป็นแต่เพียงวางซึ่งอาจแก้ไขเปิดย่นแปลงได้

ทรงรับสั่งถามว่าในเรื่อง การลดหย่อนผ่อนโทษให้ นักโทษ การเนือง  
นั้นจะลดได้เพียงใด คณะผู้แทนได้กราบบังคมทูลว่าเท่าที่ได้ พิจารณา  
ตาม Instruction ของรัฐบาต คิดว่า รัฐบาต คงจะได้ พิจารณาต  
หย่อนให้ตามตัวอย่างที่เบ็นมาแต่เดือน ร.ศ. ๑๓๐

นอกจากนั้นคณะผู้แทนได้กราบบังคมทูลว่าปัญหา เรื่อง ส้มมาชิก ประ  
เภทที่ ๒ นั้นคณะผู้แทนได้หนักใจตงได้เคยกราบบังคมทูลไว้ ๒ - ๓ ครั้ง  
แต่ความน่าจะเป็นเรื่องทำได้ยาก ก็ทรงเฉยช้อย

ในที่สุด ได้ ทรง รับสั่งว่า จะตอง ขอเวลา สัก ๒-๓ วัน เพื่อ ที่จะตอง  
รัฐบาตและทรงขอรับบันทึกวาจาไว้ เมื่อร่างคำตองแล้วจะพระราชทาน  
มาให้คณะผู้แทนดูแล้วให้ ไปเฝ้าใหม่ เมื่อตองตงกันอย่างใดแล้วจะได้  
พระราชทานให้รัฐบาตค้อไป

๕๗

ครั้นแล้วคณะผู้แทนได้กราบทูลถวายบังคมลากลับออกจาก Knowle  
เวลา ๑๖.๔๐ น. รวมเวลาที่ได้เข้าเฝ้า ๓ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที

(ลงนาม) ดิเรก ชัยนาม  
จัดบันทึกตามถ้อยคำของคณะผู้แทน

๕๐

(สำเนา)

คำแปลโทรเลข

ตั้งจากเจ้าพระยาศรัทธรวรมา, ดอนดอน

ถึงพระยาพหล กรุงเทพ ฯ

ข้าพเจ้าได้รับพระบรมราชานุญาตให้เข้าเฝ้าใน วันที่ ๒๐ มกราคม และได้ทูลเกล้า ฯ ถวายคำตอบ พระราชบัณฑิตตามคำสั่งของท่าน ว่าจะได้ส่งมาทางไปรษณีย์ ในวันที่ ๒๓ มกราคม ข้าพเจ้ากำลังรอฟังพระราชกระแสตอบอยู่

(ตงนาม) ศรัทธรวรมา

ที่ ๗/๗๗

สำนักงานตุตศยาม กรุงเทพดอนดอน

วันที่ ๒๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

เจ้าพระยาศรัทธรวรมาธิบดี เรือนนายกรัฐมนตรี

อนึ่งหนังสือขอข้าพเจ้าที่ ก. ๗๗๗ มี วันที่ ๒๖ เดือนมกราคม ๒๕๗๗ ข้าราชการเฝ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงทูล ๓ ณ วันที่ ๒๐ มกราคม ศักราช พร้อมทูลสำเนาบทถวายมาแต่ฉนวน ครั้นต่อมาเมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ศักราช เสด็จประมาณ ๗๒.๐๐ น.

ม.ร.ว. สัมภรณ์มาน กฤดากร ได้นำร่างพระราชบัณฑิต ภาษา อังกฤษ คอบริฐบาดซึ่งทรงร่างมาเป็นรูปโทรเลขมามอบให้คณะผู้แทน คณะผู้แทนได้ถามว่าตามที่ได้ตกลงไว้กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นั้น ว่า

จะ พระราชทาน มาเป็นรางวัลก่อนเพื่อให้คณะ ผู้แทนไป เฝ้า ถวาย ความเห็น  
 แต่เหตุใดจึงทรงร่างมาเป็นรูปโทรเลขเช่นนี้ ม.ร.ว. สัมภรต์มาน ตอบว่า  
 ได้ ทรงเปิดผนพระราชนิพนธ์เสียแล้ว ต้องการให้คณะ ผู้แทน ส่ง โดยทาง  
 โทรเลขไป กรุงเทพ ฯ เพื่อให้เร็วขึ้น แต่คณะผู้แทนเห็นว่าได้เคยกราบ  
 บังคมทูลเมื่อไปเฝ้าในวันที่ ๒๐ มกราคม ว่าจะได้ ไปเฝ้าอีกครั้งหนึ่งก่อน  
 ส่งคำตอบไปยังรัฐบาล ฉะนั้นจึงได้ขอให้ ม.ร.ว. สัมภรต์มาน นำความ  
 กราบบังคมทูลเพื่อขอ โอกาสเฝ้าเฝ้า ซึ่งพระราชทานให้เฝ้าได้ใน  
 วันที่ ๒๔ เดือนนี้ เวลา ๑๕.๐๐ น

ครั้นวันที่ ๒๔ มกราคม ศกนี้ เวลา ๑๕ นาฬิกาเศษ ข้าพเจ้า  
 พร้อมด้วยหลวงข้าราชการอาวุโสดีดี พระยาราชวังสัน และนายศิริเวท ชัยนาม  
 ได้ ไปเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตั้งบนตึกกราชานการเฝ้า ๑ ฉะบับ  
 ซึ่งข้าพเจ้าขอเฝ้ามาพร้อมภพหนึ่งเดือน

เมื่อเรื่องเปิดผนแสดงไปเช่นนั้น ข้าพเจ้าและคณะจึงคิดว่า วัตถุประสงค์  
 ของรัฐบาลในครั้งต่อไป คือนำเรื่องสนธิสัญญา ฯ เพื่อฉันทฉนตามพระราช  
 ประสงค์ และเมื่อเป็นเช่นนั้น ถ้าหากรัฐบาลไม่ประสงค์จะให้คณะผู้แทน  
 ปฏิบัติราชการพิเศษอย่างอื่นใดแล้ว หน้าที่ ของคณะผู้แทนก็น่าจะสิ้นสุด  
 ลงได้ ข้าพเจ้าและคณะจึงขออนุญาตเดินทางกลับ

อนึ่งในวชน ข้าพเจ้าได้ส่งพระราชบันทึกตอบรัฐบาลทาง โทรเลขผ่าน  
 กรมราชเลขาการในพระองค์ ทำนองเดียวกับคราวก่อน และได้ส่งสำเนา  
 พระราชบันทึกตอบรัฐบาล ซึ่งพระราชทานมาเป็นภาษาอังกฤษและเป็นรูป

โทรเลข ๓ ฉบับ (หมาย ก.) กับสำเนาโทรเลขรายงานการเฝ้าโดยย่อ  
เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ค.ศ. (หมาย ข.) ที่ได้ โทรเลขเรียนมาแล้วอีก  
๓ ฉบับ เพื่อยืนยันมาพร้อมกับหนังสือ

ควรมิควรแล้วแต่จะทรง  
(ลงนาม) เจ้าพระยาธรรมราชาธิบดี

บันทึกขอยกไปเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวครั้งที่ ๕  
ณ วันที่ ๒๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

ฉันทน์ คณะผู้แทนพร้อมด้วยพระยาราชวงศันและนายคิเรก ชัยนาม  
เสนาบดี ได้ ไปเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวถึง Knowle, Craw-  
leigh, เวลา ๓๕.๓๕ น. เวลา ๓๕.๓๕ น. โปรดเกล้าฯ ให้คณะผู้แทนและ  
พระยาราชวงศันเฝ้า

คณะผู้แทนได้กราบบังคมทูลว่าได้รับร่างโทรเลขขอปรับฐานะซึ่ง  
พระราชทานไปกับ ม.ร.ว. ตัมครัดมาน กฤดากรแล้ว ฉันทน์จึงมาเฝ้า  
เพื่อฟังพระราชกระแสคือไป ทรงรับสั่งว่า ทรงเข้าพระทัยว่าปรับไม่  
มีความประสงค์ที่จะให้พระองค์ท่านเสด็จกลับ กาว ที่เป็นเช่นนั้นก็โดย  
พระองค์ท่านมขอพิสูจน์ได้ ๓ ข้อ (๑) ที่รัฐบาลส่งพวกผู้แทนมาก็คงคิดว่า  
จะทรงขอเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่จะให้พูดเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างไรก็ต้อง  
พูดกันเรื่องหลัก principle ครั้นรับสั่ง principle ไปรัฐบาลกลับตอบ  
โยเยเป็นเจ้าถอยหมอกความแต่กลับมาตำเด็กพระองค์ท่าน (๒) ได้ทรง

ทราบว่ามีรัฐบาลใดตั้งพระองค์เจ้าจุลจักรพงศ์เป็นนายรัชนอก และให้  
 เป็นผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร Military Attache การที่รัฐบาลทำเช่นนั้น  
 พระองค์ท่านทรงเขาพระทัยว่าเพื่อกันมิให้พระองค์เจ้าจุล ๑ กติบกรงเทพ ๑  
 เพราะพระองค์เจ้าจุล ๑ และพวกได้เคยทำ Propaganda ในเมืองไทย อนึ่ง  
 ในการที่จะตั้งเจ้านายชั้นสูงเช่นนี้ควรจะต้องบอกให้ทราบก่อน นี้ไม่ทราบ  
 เรื่องอะไรเลย (๓) ได้ทรงทราบมาจากเจ้าพระยาอภัยวงศ์ ๑ หรือพระองค์  
 เจ้าอาทิตย์ ๑ ว่ารัฐบาลได้ตกลงกันไว้แล้วว่าถ้าท่านทรงลาออกแล้วรัฐบาล  
 ก็จะลาออกเช่นเดียวกัน คณะผู้แทนกราบบังคมทูลว่า ในการที่รัฐบาล  
 คอบมาเช่นนั้นเพราะเขาใจว่าจะเป็นเรื่องที่อวดรองกันได้ ฉะนั้นเรื่องใด  
 ที่รัฐบาลคิดว่าไม่สามารถจะจัดการด้วยได้ จึงมิได้ปฏิเสธโดยตรง เป็นแต่  
 ให้เหตุผลในเรื่องเหล่านี้มา สำหรับเจตนาของรัฐบาลนั้นไม่ได้มีมกรา  
 อย่างใด เป็นแต่ขอคำที่พูดนั้นเกิดอุปคตมอยู่บ้าง สำหรับเรื่องพระองค์  
 เจ้าจุล ๑ นั้น คณะผู้แทนเชื่อว่าคงจะไม่ใช้เป็นความประสงค์ของรัฐบาล  
 ที่จะคิดเกลียดกัน คงเป็นการยกย่องพระราชวงศ์มากกว่า การที่กราบ  
 บังคมทูลเช่นนั้น เพราะคณะผู้แทนได้ทราบตั้งแต่เมื่ออยู่กรุงเทพฯ แล้วว่า  
 เป็นความประสงค์ของทางราชการกระทรวงกลาโหมที่จะคิดให้ มีผู้ช่วยทูต  
 ทหารในประเทศที่สำคัญ ๆ เช่นอังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และอเมริกา แต่  
 เนื่องจากรัฐบาลขาดแคลนเงินไม่สามารถตั้งตัวจริงได้ ทางอเมริกา  
 ก็เคยทาบทามไปยังหม่อมเจ้านกขจร ๑ สำหรับทางปารัตน์กมลหัตถวงษ์ตวร ๑  
 และพระยาราชวงศ์ชั้นสูงได้ทูลหาทเช่นนอยู่แล้ว สำหรับอังกฤษนั้นยัง



ไม่ มีแค่พระองค์เจ้าจตุฯ ที่เป็นนายทหาร รัฐมนตรีจึงได้ ขงขอมมา  
ให้ช่วยทำหน้าที่นี้ แต่ทงขณะนั้นผู้แทนไม่เชื่อมั่นว่าเป็นอย่างใดแน่  
สำหรับข้อตกลงของรัฐบาลในเรื่องที่จะตาออกในเมื่อพระองค์ท่าน ทรง  
ตาออกนั้น เขาใจว่ารัฐบาลคงมีความหวังในการเสด็จกลับของพระองค์  
ท่านอยู่น้อย เพราะผู้สำเร็จราชการเคี่ยวบีบบังคับคณะผู้แทนซึ่งคณะ  
ผู้แทนได้ นำความมาแจ้งแก่คณะรัฐมนตรีไว้ว่า ในการที่จะมาเฝ้าและเชิญ  
เสด็จกลับ คงมีผลความหวังน้อยเต็มที และรัฐบาลได้ปรึกษากัน  
อย่างทรงรีบเร่งแต่ก็เห็นจะเป็นเพราะรัฐบาล เตรียม การ ให้รอบ คอบ  
มากกว่า

คณะผู้แทนได้กราบบังคมทูลต่อไปอีกว่า ถ้าหากในที่สุดจะทรง  
ตาออกจริง ๆ แล้วจะทรงแนะนำผู้ สืบราชสมบัติต่อไปหรือไม่ ทรงรับ  
สั่งว่าในกฎมณเฑียรบาลนั้นบัญญัติไว้ว่า (๑) พระมหากษัตริย์จะทรงตั้ง  
ผู้ใดก็ได้ (๒) ถ้าหากไม่ทรงตั้งใครไว้ก็ให้เป็นไปตามกฎมณเฑียรบาล  
ฐานะในขณะนั้นพระองค์ท่านไม่ทรงใช้ สัตถ์ในข้อ (๑) เมื่อไม่ตั้งเช่นนั้นก็  
คงเป็นไปตามกฎมณเฑียรบาล และทรงเห็นว่าควรทำให้เป็นไปตามกฎ  
มณเฑียรบาลนั้น เป็นการดีเพื่อต่อไปจะได้เป็นไปตามแบบ ไม่แก่งแย่ง  
กัน คณะผู้แทนได้กราบบังคมทูลว่าถ้าเช่นนั้น ตามกฎมณเฑียรบาล  
พระองค์เจ้า อานนมหมิดดี ก็จะได้ สืบราชสมบัติต่อไป แต่ได้ ทราบว่า  
สมเด็จพระพันวัสสาฯ ไม่ทรงยินยอมถ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่  
ทรงแนะนำ ทรงรับสั่งว่าเรื่องนั้น ได้จัดการ ให้กรมหมื่นเทววงศ์ฯ ไป

กราบทูตองฉนวนไหวบเพื่อเห็นแก่พระญาติวงศ์และคความเรียบร้อย และได้  
ทรงทราบมาว่าสมเด็จพระพันวัสสาฯ ไม่ทรงขัดข้องในเรื่องนี้ คณะผู้แทน  
ได้กราบบังคมทูลว่าถ้าหุ้บผู้ตัวเราราชการนั้นจะทรงแนะนำใหญ่ โดยบาง  
ทรงรับสั่งว่าไม่แนะนำผู้ใด แต่เคยรับสั่งไปยังสมเด็จพระเจ้าฟากกรมพระ  
นิริศฯ แล้ว แต่ทรงตอบมาว่าทรงพระชราแล้ว เมื่อเป็นเช่นนี้พระองค์  
ท่านก็ไม่กล้าบังคม

ครั้นแล้ว ทรงรับสั่งว่า ร่างประมอดอชพิจารณาความอาชญา  
มาตรา ๒๒๓ นั้นนอกจากรัฐบาลไม่กระทำตามคำสั่งพระองค์ท่าน ขอรับรอง  
ไว้ก่อนแล้ว ยังเป็นการแต่งให้เห็นหัวใจของรัฐบาลว่าไม่มีความ  
ประสงค์ที่จะผ่อนผันต้นยาหากความเพื่อปรองดองกับพระ องค์ท่าน เลย  
เช่นบุคคลผู้ซึ่งมด้นใดเดี่ยบนั้น ตามกฎหมายเดิมยังให้ทิดเถิด ๆ  
ถวายฎีกาได้ ถึงพระองค์ท่าน แต่ตามกฎหมายใหม่ให้ ฎีกาได้แต่ทางรัฐ  
มนตรี ว่าการกระทรวงมหาดไทย ทรงกำหนด ให้ ฎีกาได้ เพียง ๑๕ วันนั้น  
น้อยไป อย่างตามประเพณีเดิมตราบิตทพระมหากษัตริย์ยังไม่พระราช  
ทานพระบรมราชวินิจฉัยบังคับบุคคลไม่ได้ แต่ตามร่าง กำหนด ว่า ถ้าไม่  
พระราชทานมาใน ๒ เดือน ให้ ลอวาทกไปนั้น เป็นการ คัดคัดธิษของ  
ราชฎีกาถวายฎีกา และคดีพระราชอำนาจด้วย คณะผู้แทนจึงกราบ  
บังคมทูลว่าทรงมาเช่นนั้น ก็เพราะผู้ร่างข้างไม่ทราบ พระราช ประสงค์  
และเมื่อยมาถึง คณะรัฐมนตรีฯ ก็อาจเห็นว่า เป็นเรื่องท คยของ กันใด จึงได้  
สั่งมา เมื่อมี พระราช ประสงค์ ประการ ใด ก็ทรง แต่งไป รัฐบาล ก็  
อาจจะพิจารณาใหม่และแก้ไขถวายก็ได้

ในที่สุดทรง รับสั่งว่า เมื่อทรงดา ออกแสดจะ ไม่ทรง เกยของ กบการ  
 เมือง และทรงขพระทัยในกรรทรวุฒิบาดตั้งผู้ แทนคณะนั้นมาเพราะ พุดเข้า  
 ใจได้ง่าย และทรงเห็นความยากลำบากของคณะผู้แทน แต่อย่างไร  
 ก็ดี ทรง รับรอง ว่าคณะ ผู้แทนได้ ปฏิบัติ หน้าที่ ของตนโดย เต็ม ความ  
 สามารถ คณะ ผู้แทน ได้ กราบ บังคม ทูลว่า เรืองหยง หัวฉิ่ง ทัดดี มิได้  
 เพราะรัฐบาตคงจะนำเรื่องสู่สภาฯ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยกันออก และได้  
 กราบ บังคมทูล ถวายว่า สำหรับ คำตอบ ของ พระ องค์ท่าน นั้น ม พระ ราช  
 ประสงค์จะให้ กระทำอย่างไร ทรงรับสั่งว่าจะพระราชทานคืนพระบรมมา  
 ให้ เป็นภาษา อังกฤษทีเดียว ในวัน พรุ่งนี้ ๒๕ มกราคม และ ให้ คณะ  
 ผู้แทนนำดังกล่าว โทรเลขไปยังกรุงเทพฯ เพื่อให้ เรืองเสร็จกันไปเร็วชน  
 ครั้นแล้วคณะผู้แทนได้ กราบถวายบังคมลากลับ เวลา ๑๖.๕๐ น.  
 รวมเวลาที่ได้ เข้าเฝ้า ๓ ชั่วโมง กับ ๕ นาที

(ลงนาม) ดิเรก ชัยนาม

จัดบันทึกตามถ้อยคำของคณะผู้แทน

๕๗

(สำเนา)

ท. ก. ๗/๗๗

สถานทูตสยามณกรุงลอนดอน

วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๗๗

เจ้าพระยาศักรวิบูลย์เบ็ค เรเยน นายกรัฐมนตรี

ด้วยเมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๓๕ นาฬิกา

ม.ร.ว. สัมภรณ์มาน กฤดากร ทำการแทนราชเลขาธิการในกระบวน

เด็จฯ ฯ ได้โทรศัพทแจ้งมายังหลวงข้าราชการว่าว่า พระบาท

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มพระราชปรารภว่า โดยเหตุที่รัฐบาลได้นำพระ

พระราชบัญญัติกีดกันการค้า แทนราชอุทธรหลายวันแล้ว น่าจะสามารถทราบ

ถึงผลของมติของการประชุมได้บ้าง จึงโปรดเกล้า ฯ ให้แจ้งมาว่า

ถ้าไม่ทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท ถึงผลของการประชุม ภายในเที่ยงวัน

พฤหัสที่ ๗ เดือนนี้แล้ว ก็จะได้พระราชทานคำขาด ไปยังรัฐบาล

ให้ตอบภายในกำหนดเวลา เมื่อพ้นกำหนดแล้ว จะทรงถือว่า คำร้องขอ

ในพระราชบัญญัติไม่เป็นผล และจะได้พระราชทาน พระราชหัตถเลขา

ทรงสั่งพระราชสมัคไปยังรัฐบาลทีเดียว หลวงข้าราชการว่าว่า ได้

ตอบว่าโดยเหตุที่เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ ฉะนั้นขอเชิญ ม.ร.ว. สัมภ

รณ์มาน มาพบกับคณะผู้แทนที่พุกในวอนเดียวกันนั้น เวลา ๒๐.๐๐ น.

ครั้นถึง เวลา ๒๐.๐๐ น. ม.ร.ว. สัมภรณ์มานได้มาพบกับข้าพเจ้า

และหลวงข้าราชการว่าว่า ม.ร.ว. สัมภรณ์มานได้นำหนังสือ ๑ ฉบับ

มามอบให้ข้าพเจ้ามาขอความตรงกันกับที่ได้พูดโทรศัพทมาในตอนบ่าย ดัง

ตำนาน ๓ ระบบซึ่งได้ เสนอมาพร้อมกันทั้งสี่ตอนแล้ว ถ้าฉบับไปรษณีย์จะ  
 มาพบกับข้าพเจ้าอีกในเวลา ๒๒.๐๐ น. ในระหว่างนั้นข้าพเจ้ากับหัตถวงข้าง  
 นาวาเสด็จดี จึงร่างหนังสือกราบบังคมทูลถวายเรื่องนี้ คณะผู้แทนได้  
 รับแต่โทรเลขของรัฐบาลแจ้งว่า ถ้าได้ดังมติเห็นชอบด้วยกับการ  
 กระทำของรัฐบาล รายละเอียดจะส่งทางไปรษณีย์ อากาศ จึงยัง  
 หาเป็นการสมควรที่จะไปเฝ้ากราบบังคมทูลไม่ เพราะยังไม่ได้รับราย  
 ละเอียดประการใด แต่เข้าใจว่าความประสงค์ของรัฐบาลจะให้ไปเฝ้า  
 เฝ้ากราบบังคมทูลขแจ้งภายหลังที่ได้รับรายละเอียดจากรัฐบาลแล้ว ดัง  
 ตำนาน ซึ่งข้าพเจ้าขอเสนอมาด้วยพร้อมกันทั้งสี่ด้วยอีก ๓ ระบบ เมื่อ  
 ถึงเวลา ๒๒.๐๐ น. ม.ร.ว. สัมครต์มานได้มาพบกับข้าพเจ้าและหัตถวง  
 ข้างนาวาเสด็จดีอีก ข้าพเจ้าจึงได้นำหนังสือของข้าพเจ้ามอบให้ ม.ร.ว.  
 สัมครต์มานกล่าวได้ว่า รับคำสั่งแจ้งเป็นตายตักษณ อภิขจรเชนน เชื้อว่า พระ  
 บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คงจะไม่ทรงดำเนินการ ดังกล่าวแล้วในจดหมาย  
 ม.ร.ว. สัมครต์มาน อย่างไรก็ดี ถ้าภายในกำหนด ศศิราวุต ๑ &  
 เดือนเป็นอย่างช้า ยังไม่ได้รับคำตอบจากรัฐบาลคงจะทรงให้ ม.ร.ว.  
 สัมครต์มานหนังสือไปยังรัฐบาล และโดยเหตุที่คณะผู้แทน  
 เห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องด่วนและสำคัญสมควรแจ้งให้รัฐบาลทราบ โดยเร็ว  
 ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงได้ โทรเลขถึงท่าน ๓ ระบบ เว้นบัญญัติของเรื่องนี้โดย  
 ยอเมือฉันท & กุมภาพนธ์ ศัณห์ ดังปรากฏในตำนาน โทรเลขซึ่งได้ส่ง  
 มาเพื่อยืนยันด้วยแล้ว

หนึ่งในวาท ๕ กุมภาพันธุ์ คกน เวลาประมาณ ๑๓.๐๐ น. เศษ  
 หลวงข้าราชการว่าส่งคดีได้รับโทรเลขจากท่าน ๓ ฉบับ ความว่า "ให้  
 หลวงข้าราชการว่าส่งคดีรับทางอากาศได้" และให้ไปเฝ้าพระองค์อานนท์  
 ขณญาติให้เวลาดำ อากศยคามทชชมา คิเรก และเจ้าพระยาศรีให้ ขย  
 กอน. พทท เมยเป็นเช่นนชาพเจ้าจึงได้ปรึกษากับหลวงข้าราชการ  
 ว่าส่งคดีว่า ในกรทหลวงข้าราชการว่าส่งคดี รชชชเพื่อเดินทางกลับ โดย  
 ทางอากาศนี้ ก็เพราะ มีความ ประสงค์จะเข้ามาแสดงถึงเรื่องราว อันเกี่ยว  
 กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ว่าดำเนินไปอย่างไรทั้งในที่ประชุมคณะ  
 รัฐมนตรีและสภา ฯ (ก่อนเรื่องถูกนำเข้าสู่สภา ฯ) เพื่อให้รัฐบาล  
 และสภา ฯ เข้าใจถึงฐานะอันแท้จริงโดยลำดับประการหนึ่ง และใน  
 การที่จะกลับเข้าไปนั้น จะเห็น ประโยชน์ มากกว่าที่จะให้คง อยู่ใน ประเทศ  
 อังกฤษ ทั้งรัฐบาลไม่มีความประสงค์จะให้ ปล่อยให้มีการพิเศษ อย่าง  
 ขึ้นได้ในอังกฤษอีกประการหนึ่ง ฉะนั้น เมยได้รับโทรเลข จากรัฐบาล  
 เมยวาท ๓ กุมภาพันธุ์ ว่าได้นำเรื่องเสนอสภา ฯ และสภา ฯ ดงมค  
 เห็นชอบด้วยกรกระทำของรัฐบาลแล้ว จึงคิดว่าความจำเป็นที่จะเดิน  
 ทางกลับโดยทางอากาศก็เห็นอันหมดไป จึงมิได้ ตรีเตรียมการล่วงหน้า  
 อย่างไม่ได้ ทจะให้ขอออกเดินทางใดททท เหตุนี้ กำหนดเวลา ทจะใช้ ใน  
 การเดินทาง กลับจนถึงกรุงเทพ ฯ ขาจะด้วยซ้ำกว่ากำหนด ๒ สัปดาห์  
 ก็ได้ แต่ก็พยายามกลับ โดยเร็วที่สุด

ตั้งแต่วันที่เหตุการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่วันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๓ แต่  
 คณะผู้แทนเห็นว่ารัฐบาลอาจจะมีความประสงค์อย่างอื่นใด อีกในการที่  
 จะให้หอดวงจันทร์นำดาวดวงดีกลับเขาไปกรุงเทพฯ ฯ โดยเร็ว ฉะนั้นจึง  
 ได้ตกลงกันให้หอดวงจันทร์นำดาวดวงดีเดินทางกลับ โดยทางอากาศตามคำ  
 สั่งของรัฐบาล หอดวงจันทร์นำดาวดวงดีจะได้ไปเฝ้ากราบถวายบังคมตา  
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ และเดินทางออกจาก  
 ดอนคอนในวันที่ ๗ หรือ ๘ กุมภาพันธ์ และจะกลับถึงกรุงเทพฯ ได้  
 ประมาณวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ โดยบริษัทอมพเรียดแอร์เวย์ หรือ  
 ถึง กรุงเทพฯ ฯ ในวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ โดยบริษัท เค. แอ็ด. เอ็ม.  
 กำหนดเวลาแน่นอนประการใด หอดวงจันทร์นำดาวดวงดีจะได้เรียนเข้ามา  
 เพื่อทราบอีกครั้งหนึ่งโดยทางโทรเลข ในเมื่อได้ขอเดินทางโดยทาง  
 เครื่องบินแล้ว

ควรมีการแต่งตั้งกรรมการ

(ลงนาม) เจ้าพระยาจักรีธรรมมาภิบาล

๒๑

( ตำนาน )

แคว้นเด

ฉันท & กุมภภาพนธิ พุทธศักราช ๒๔๗๗

ราชเตชานุกรในกระบวนเสด็จ ฯ กราบเรียน เจ้าพระยาจักรีบรมราชินีส  
คด้วยพระราชปรารภว่า โดยเหตุที่รัฐบาลได้นำพระราชบัญญัติก  
เสนอดีมาผู้แทนราษฎรหลายวันมาแล้ว น่าจะสามารถกราบบังคมทูลถึง  
ผลของการประชุมได้บ้าง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เรีย มา  
ว่า ถ้าไม่ทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทถึง ผลของ การ ประชุม ภายใน  
เวลาเที่ยงวันพฤหัสบดีที่ ๗ เดือนนี้แล้ว จะได้ พระราชทาน คำขาดไป  
ยังรัฐบาลให้ตอบภายในกำหนดเวลา เมื่อพ้นกำหนดแล้วจะทรงถือว่า  
คำร้องขอในพระราชบัญญัติไม่เป็นผล และได้ พระราชทานพระราช  
หัตถ์เตชาทรงสั่งตะพระราชสมัคต ไปยังรัฐบาล ที่เคย

( ตำนาน ) ม. ร. ว. สัมครัดมาน

ตงนาม แทน



๒๒  
(ดำเนินา )

เมแพคชรด

วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๗๗

เจ้าพระยาศักรวิมาลย์เบ็ญ เรยณ ราชเสขานการ ในกระบวนเสด็จ ฯ

หนังสือ ดงอนท ๔ เดือน ๑๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมพระ  
ราชปรารภว่า โดย เหตุ ทรวิบาต ได้นำพระราชบัณฑิต ขนเส่นอัสภา ผู้แทน  
ราษฎรหลายวันมาแล้ว น่าจะสำมารถทราบถึงผลตงผลของการประชุม  
ได้บ้าง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แจ้งไปยังข้าพเจ้าว่า ถ้าไม่  
ทรงทราบ ผาตระของชุดพระบาท ถึง ผลของ การ ประชุมภายใน เวลา เทย  
วันพฤษภาคม ๗ เดือนแล้ว ก็จะได้ พระราชทานค่าขาด ไปยังวิบาต  
ให้ตอบภายในกำหนดเวลา เมื่อพ้นกำหนดแล้วจะทรงถ้อค่าตัวองชย  
ให้พระราชบัณฑิตไม่เป็นผล แต่จะได้พระราชทานพระราชหัตถเลขาทรง  
สั่งพระราชสัมพันธ์ไปยังวิบาตเพียงคนเดียว ได้รับทราบแล้ว

ในเรือของข้าพเจ้าชยเรยณอากายหลังทได้พระราชทานพระราชบัณฑิต  
ตอบวิบาต มาถึงข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าก็ได้จัดการตั้งพระราชบัณฑิต  
นั้นโดยโทรเลขไปยังวิบาตตามพระราชประสงค์ ครั้นต่อมาเมื่อวันที่ ๒  
เดือน ๑๑ ข้าพเจ้าได้รับโทรเลขจากวิบาตฉบับหนึ่ง มีใจความว่า "ได้  
นำพระราชบัณฑิตเส่นอัสภาผู้แทนราษฎรแล้ว สภาดังมกเห็นชอบดงการ  
กระทำของวิบาต รายละเอียดจะได้ส่งโดยทางไปรษณีย์ อากาศ" ดงน  
กลเรเนนแทนจึงไปปรึกษาตงตงกัน ว่าถ้าพงแค่ เพียง โทรเลขเท่านั้น ยังท

๒๓

เป็นการสมควรที่จะนำความกราบบังคมทูลไม่ เพราะยังไม่ได้รับราย  
ละเอียดประการใด และเข้าใจว่าตามประสงค์ของรัฐบาลจะให้ไปเฝ้า  
เพื่อกราบบังคมทูลสดแจ้งภายหลังที่ได้รับรายละเอียดจากรัฐบาลแล้ว ซึ่ง  
ประมาณว่าคงจะได้รับในราววันที่ ๑๕ เดือนนี้ และคณะผู้แทนจะได้  
ขยพระราชทานโอกาสเข้าเฝ้าเพื่อกราบบังคมทูลต่อไป  
ขอให้นำความชนกราบบังคมทูล ทรงทราบใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท  
การจะควรประการใด สดแต่ตั้งแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ

(ลงนาม) เจ้าพระยาศรัทธาธรรมาธิบดี



กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

วันที่ ๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

เรื่อง รายงานการเผาฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ พระองค์  
เจ้าอาสน์นมทิตต

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี เรียน นายกรัฐมนตรี

ด้วยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยโดยทางโทรเลขไปยังกระผม เมื่อวันที่ ๕  
กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๗ ให้เดินทางกดับกรุงเทพฯ โดยเครื่องบิน และ  
ให้ไปเผาพระบรมศพที่เชอ พระองค์เจ้าอาสน์นมทิตตด้วยนห กระผมได้  
ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นแล้ว จึงขอประทษารายงานถึงกิจการที่ได้ปฏิบัติ  
ไปเพื่อทราบตงน

กระผมได้ ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต เชาเผา หุดตะของซึน  
พระบาทเพอ กรายถวายบังคมด้า และได้รับ พระบรม ราชานุญาตให้  
เชาเผาฯ ได้ ในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๒.๐๐ น. ในการเผาใดทรง  
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ เชาเผา โดยทำพิธีณะเพาะพระองค์ ภายหลัง  
ที่ได้กราบบังคมทูลถึงคำสั่งของรัฐบาล และความประสงค์ ในการท  
เดินทางกดับแล้ว ได้มพระราชกระแสรับสั่งถึงข้อไขต่างๆ ในพระราช  
มณฑก ซึ่งส่วนมาก ก็ใจความเช่น เดียวกับ ที่ได้ รายงาน เชามาแล้ว  
โดยบันทึกการเผ่าฯ ตามลำดับ

กระผมได้เคยเรียนให้ทราบแล้วว่า คณะผู้แทนจะได้ ปฏิบัติตาม  
คำสั่ง ของ รัฐบาล โดย เครื่องวัดใน อื่นที่จะหา ตู ทางกรม บังคม หุด พระ

กรรณเชษฐพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ถัดบคนผู้พระนครให้จึงได้  
 แต่ตามความเข้าใจของคณะผู้แทนเท่าที่ขอบส่วนใดเมื่อก่อนออกเดินทาง  
 จากกรุงเทพฯ เห็นว่าความหวังในการทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระ  
 เจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ถัดบพนม อยู่น้อยเต็มที่ ฉะนั้นจึงได้ตกลงกัน ตั้งแต่  
 ก่อนเข้าเฝ้าฯ ว่า ถ้าหากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราช  
 ประสงค์จะไม่เสด็จฯ ถัดบ โดยแน่แท้แล้ว ก็จะพยายามให้ การเสด็จราช  
 สัมбатคนใดเป็น โดยความสมัครใจมาปรองคองกับรัฐบาลและ รัฐบาลผู้แทน  
 ราษฎร ซึ่งจะเป็นวชิรศักดิ์ในอนาจจะช่วย ไม่ให้เกิดความ ระวังระคายชง  
 ในบ้านเมือง ฉะนั้นตลอดเวลาที่เฝ้าฯ เข้าเฝ้าฯ เป็นลำดับมาตั้งแต่คนจน  
 กระทั่งครั้งสุดท้าย กระผมได้ พิจารณาเหตุผล โดยทบทวนแล้วเห็นว่า  
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวคงจะไม่เสด็จฯ ถัดบแน่ ฉะนั้นจึงคิดว่า  
 วัชฏปฏิบัติที่ลัดตักคือ พยายามกราบบังคมทูลให้ การเสด็จราชสัมบัตใดเป็น  
 ไปโดยไม่มแรงรุนแรงกระทบ กระเทือนกัน ในระหว่างพระบาทสมเด็จพระ  
 เจ้าอยู่หัวกับรัฐบาล และรัฐบาลผู้แทนราษฎร ฉะนั้นกระผม จึงได้กราบ  
 บังคมทูลพระกรุณาว่า ถ้าในที่สุดหาก มีพระบรมราช วินิจฉัยโดยเด็ด  
 ขาดแล้วว่าจะไม่เสด็จฯ ถัดบ ก็ใครทูลขอพระราชทานค่าขอ ๒ ข้อคือ

- ข้อ ๑ ตามพระราชบันทึก ซึ่งได้ พระราชทาน ไปกับ พระยา ราชวงศ์ฉน
- อีกพระราชหัตถ์ยามประจำกรุงปารีสเป็นส่วนของพระองค์นั้น มีข้อความตอน
- หนึ่งว่า ถ้าหากทรงเสด็จราช สัมบัต แล้วให้ รัฐบาลผู้แทน ราษฎร เถอก
- พระบรมวงศ์พระองค์ใดพระองค์หนึ่งชงเป็นพระมหากษัตริย์ ก็จะคิด

ความระแวงสงสัยในระหว่างพระองค์ท่านกับรัฐบาลแต่ละสภาฯ ได้ได้ แต่  
 ก็ทรงเห็นความทางเสียใน ข้อทอาจณณ คคตมพระมราชษศรีย พระองค์ใหม่  
 เสีย และขอรองให้พระองค์ท่านกลับ ชนครของตำแหน่งตามเดิม สัก  
 ทางเสียทรงเห็นว่า ถ้าหากได้ประกาศใจเสียโดยชัดเจนนว่า ได้ทรง  
 สละราชสมบัติโดยสมัครพระราชาหฤทัยและแม้อาจจะมี ได้กระทำตาม ภาย  
 เพศถวายพระราชอำนาจจนก็จะไม่ทรงยอมรับตั้งนแต่ด ก็จะไม่แก้ทางเสีย  
 ในได้ ขอความในพระราชชนกกรมเช่นนี้ ข้าพระพุทธเจ้าเห็นชอบ  
 ด้วยพระราชดำริ ฉะนั้นเพื่อยังความตั้งบเรียบร้อยให้แก่บ้านเมือง ข้า  
 โภทจะขอพระราชทานให้ประกาศพระราช ดำริตามที่ ปราบกฏในพระราช  
 บันทกให้ประชาชนทราบ โดยชัดเจนน มีพระกระแสรับตั้งว่า ความจริง  
 ใจจริงเช่นนั้น และไม่ทรงขัดข้องประการใดในอันที่จะประกาศให้ประชน  
 ทราบได้ โดยชัดเจนน

ขย ๒ ตามทมพระกระแสรับตั้ง ในเวลาเขาเผ่า ๆ ครั้งหนึ่งว่า ถ้าหาก  
 ทรงสละราชสมบัติจริงแล้ว ก็จะไม่ทรงใช้ พระราชอำนาจตามทบญญัต  
 ใว ในกฎมณเฑียรบาล ในอนทจะแต่งตั้งเชยพระองค์ พระองค์ได้พระองค์  
 หนึ่งชนครของราชสมบัติ โดยทรงเห็นว่าควให้เป็นไปตามกฎมณเฑียร  
 บาลว่าด้วยการสืบราชถันศตวงศ์ และรัฐธรรมนญจะ คคจ เพราะจะ  
 ได้ ไม่เป็นการ กระทบกระเทยจนแต่นามา ซึ่งความยุ่งยากอัน เกิดจากการ  
 สิงราชสมบัติระนายหนา ตั้งน ถ้าหากรัฐบาลจะ ปฏิบัตให้ เป็นไปตามพระ  
 กระแสรับตั้งจะทรงคัดค้านประการใดหรือไม มีพระกระแสรับตั้งว่าไม่  
 ทรงคัดค้านประการใด

๑ ตพระราช บันทก ๒ ซึ่งพระรราชทณ ไปทาง พระชา ราชวังสัน หน้า ๑๒๗  
 09/10/2566

ในที่สุดกระผมได้กราบบังคมทูลว่า ทั้ง ๒ ขอน จะพระราชทาน  
พระบรมราชานุญาตให้นำความขึ้นเสนอที่ประชุมคณะรัฐมนตรีได้หรือไม่  
มีพระกระแสรับสั่งว่าไม่ทรงขัดข้อง และกระผมได้กราบบังคมทูลต่อไปว่า  
จะมีพระราชประสงค์ที่จะให้กระผมนำความไปแจ้งแก่คณะรัฐมนตรีประ-  
การใดบ้าง ก็ได้ทรงรับสั่งถึงเรื่องส่วนพระองค์บ้างอย่าง และพระ  
ราชทานคำแนะนำในเรื่องอันเกี่ยวแก่พระมหากษัตริย์พระองค์ใหม่ ซึ่ง  
กระผมเห็นว่าสมควรจะรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบ โดยวาจา ครั้น  
แล้วกระผมก็กราบบังคมทูลว่า รวมเวลาที่ได้ เข้าเฝ้า ฯ ประมาณ  
๒ ชั่วโมง

กระผมได้ เดินทาง ออก จาก กรุงลอนดอน โดย เครื่องบินของ บริษัท  
ซังกฤช (Imperial Airway) เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ และถึงกรุงปารีสใน  
วันนั้น ในระหว่างที่พักอยู่กรุงปารีสได้ขอให้ ข้าราชการทูตสยามประจำ  
กรุงปารีส โทรเลขไปยัง หม่อมสังวตมหิตต ซึ่งอยู่ที่ โลซาน (Lausanne)  
ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ว่ารัฐบาลมีความตั้งใจให้กระผมมาเฝ้าพระวรวงศ์เธอ  
พระองค์เจ้าอานันทมหิตต จะโปรดให้เข้าเฝ้าในวันใด ได้รับโทรเลข  
ตอบจากหม่อมสังวตมว่าโปรดให้เข้าเฝ้าได้ ในวันที่ ๓๕ กุมภาพันธ์ ฉะนั้น  
ในวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ กระผมจึงเดินทางออกจาก กรุงปารีส โดยทางรถไฟ  
ถึงโลซาน (Lausanne) ในวันนั้น และได้ เข้าเฝ้า พระวรวงศ์เธอ พระ  
องค์เจ้าอานันทมหิตต เมื่อเวลา ๑๖.๓๐ น.

ในการเข้า เฝ้าครั้งนี้ ได้ มีโอกาส สอบถามถึง สุขภาพ ตลอดจน

ความเป็นอยู่ และการศึกษาของพระองค์ ซึ่งกระผมขอแต่งตั้งโดย  
ละเอียดด้วยวาจาในทบทประชุมคณะรัฐมนตรี

ครั้น วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ กระผมได้ เดินทางออกจากประเทศสวีต-  
เซอร์แลนด์ ไปประเทศเดนมาร์กและฝรั่งเศสตอนใต้ ทั้งนี้เพราะมีเวลาเหลือ  
อยู่ ๕ วันกว่าจะถึงกำหนดเวลาที่จะ โดยดาร์เคือง บินตาม ที่ได้ ขอขอบ  
ตวงหาไว้ และได้เดินทางถึงกรุงโรมเมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ครั้น  
วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐.๓๐ น. กระผมได้ โดยดาร์เคือง บินของ  
บริษัทสตันดา (K.L.M.) จากกรุงโรม และได้ ถึงกรุงเทพฯ โดยเร็ว  
มายังในวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๗ เวลา ๑๗.๐๐ น.

ควรมีควรแล้วแต่จะโปรด

(ตงนาม) หลวงข้าวงนาว่าสัตว์ดี

(ตำแหน่ง)

ที่ จ. ๘๕๗๔/๒๔๗๗ สำนักนายกรัฐมนตรี ว่าปารุสกวัน  
วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๗๗

ฝ่ายกรัฐมนตรี เรียบ เจ้าพระยาศรัทธาธรรมมาชเบศ

ด้วยราชเดขานการในพระองค์ได้นำตั้งตำแหน่ง ไทโรเตชของทำนฉบับ  
สั่งทตอนตอน วันที่ ๒๕ มกราคม ค.ศ. เรื่องไขความ ในพระราชบันทึก  
มายังขอพ.๒๕66 ข้าพเจ้าได้นำเรื่องเขาหารือในทบทประชุมคณะรัฐมนตรี



แต่ก่อน - คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาดังมีเกล้าเกล้าฯ ให้เกล้าเกล้าฯ  
 ด้วยพระราชบัญญัติและคำตอบ พระราชบัญญัติของ รัฐบาลไปแสดงต่อสภา  
 ผู้แทนราษฎรเป็นการด่วนตามพระราชประสงค์ ข้าพเจ้าจึงได้นำเรื่อง  
 ไปแสดงในนาม ของรัฐบาล พร้อมด้วย คำตอบไขความใน พระราชบัญญัติ  
 ดังดำเนาคำแถลง และบันทึกไขความใน พระราชบัญญัติ ที่แนบมา พร้อมกับ  
 หนังสืออื่น เมื่อส่งมาถึงได้อภิปรายกันแล้วสภาผู้แทนราษฎรได้เห็น  
 ชอบพร้อมกันตามทวิรัฐบาลได้ปฏิบัติไป และตั้งมติ โดยเอกฉันท์ ให้ผ่าน  
 ระเบียบวาระไปได้ ตามข้อบังคับสภา ฯ ส่วนดำเนารายงานประชุม  
 สภา ฯ จะได้ รีบส่งตามมาทางไปรษณีย์อีกภายในภายหลัง

ฉะนึ่งเรียนมาเพื่อท่านได้ โปรด นำความ ขนกราบบังคม ทูลพระ  
 กรณาอกศวังหน้า เมื่อดำเนารายงานบังคมทูลชี้แจงในข้อท ของพระราช  
 ทัณฑ์โดยแจ่มแจ้งทุกข้อแล้ว ก็ขอพระราชทานเชิญเชิญเสด็จพระราช ดำ  
 เนนกับพระนคร เพื่อยังความร่มเย็นและอุ้มใจแก่ปวงชนชาวสยามสืบไป

ขอแสดงความนับถือ

(ตั้งนาม) พล.อ. พระยาพหลพลพยุหเสนา

๑ ถ้าเนาคำแถลง และบันทึก ไขความ ในพระราช บัญญัติ ดูหน้า ๑๐๒ กับหน้า ๑๑๓  
 ๒ ถ้าเนา รายงาน การประชุม สภาผู้แทน ราษฎร ดูหน้า ๑๕

ท. ก. ๕/๗๗

สำนักงานตุลาการกรมตม

วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๗๗

เจ้าพระยาศรีธรรมราชเขมร เวียน นายกรัฐมนตรี

หนังสือท.จ. ๒๕๘๔/๒๔๗๗ ลงวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๓๖

พระราชบัญญัติให้ความเข้าหาอธิบดีประชุมคณะรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีตั้งมติให้นำเรื่องหนังสือไปแสดงต่อสภาผู้แทนราษฎรตามพระราชประสงค์ และเมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้เห็นชอบพร้อมกันตามทริบาตได้ปฏิบัติไปแล้วโดยสภาผู้แทนราษฎรได้เห็นชอบพร้อมกันตามทริบาตได้ปฏิบัติไปแล้วโดยสภาผู้แทนราษฎรให้ผ่านระเบียบวาระไปได้ตามข้อบังคับของสภาผู้แทนราษฎร ส่วนสำเนารายงานประชุมสภาฯ จะรีบส่งมาภายหลัง และให้ข้าพเจ้านำความกราบบังคมทูลพระกรุณาอีกครั้งหนึ่งว่า เมื่อได้กราบบังคมทูลชัดเจนในข้อเท็จจริงของพระราชกฤษฎีกาโดยแจ่มแจ้งทุกข้อแล้ว ก็ขอพระราชทานอภัยโทษแก่เจ้าพระยาศรีธรรมราชเขมรเพื่อความร่มเย็นแต่บัดนี้ใจแก่ประชาชนชาวสยามสืบไปนนี้ ได้รับทราบแล้ว

ข้าพเจ้าได้ รับผิดชอบกับ ม.ร.ว. ตัมครัตมาน กฤดากร ขอเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เฝ้าในวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๓๖

ครั้นวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ข้าพเจ้าพร้อมด้วยพระยาราชวงษ์และนายดิเรก ชัยนาม เลขาธิการ ได้ไปเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทตมตบหนัก รายงานการเฝ้าฯ ๓ ฉบับซึ่งข้าพเจ้าขอเดชะน้อมมาพร้อมกันหนังสือ

๗๒

ตามบันทึกรายงานการเฝ้าระบบบนท่านจะเห็นได้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใคร่ที่จะทราบเรื่องคณะพรพการเมือง เรื่องการอธิบายโทษหนักโทษการเมือง และกำหนดเวลาในเรื่องทุกเกล้า ๆ ถวายฎีกาเหตุด้าน วิจารณ์ขาดจะคิดการให้ ได้หรือไม่ได้เพียงไรโดยแน่นอน ฉะนั้นการวิจารณ์ขาดจะกรณานแจ้งให้ ขาพเจ้าทราบได้ ก็จะเป็นการสะดวกในการทราบบังคับมทตเรียนพระราชบัญญัติต่อไป

อนึ่งในวงเดียวกณนขาพเจ้าได้ มีโทรเลขเรียนท่าน ๓ ฉบับรายงานการเฝ้าโดยย่อกับขอทราบฉันทท่านจะส่งตำเนารายงานการประชมตสภา ฯ ในเรื่องดังกล่าว โทรเลขซึ่งขอส่งขอยนยนาพรหมกับหนังสือ

ควรมีควรแต่จะกรณา

(ตงนาม) เจ้าพระยาศรัทธวราชิเบศ

๗๓

(ดำเนินา)

คำแปลโทรเลข

จาก เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิบดี ดอนดอน

ถึง พระยาพหล, กรุงเทพฯ

ข้าพเจ้าได้รับหนังสือของท่านถึงวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๗๗  
ข้าพเจ้าได้เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและได้กราบบังคมทูลพระ  
กรุณาตามคำสั่งของท่านแล้ว รายงานได้ส่งมาทางไปรษณีย์ พระบาท  
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมพระราชประสงค์จะทรงทราบว่าคุณดำเนินารายงานการ  
ประชุมสภาฯ จะส่งมาได้เมื่อใด โปรดตอบโดยทางโทรเลข

(ตงนาม) ศรีธรรมมา

๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๗๗

บันทึกการไปเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวครั้งที่ ๕  
ณ วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๗๗

ณ วันที่ ๑๕.๒๕ น. คณะผู้แทนเจ้าพระยาศรีธรรมมาธิบดีพร้อม  
ด้วยพระยาราชวงศ์และนายคิวก ชัยนาม เดินทางไปได้ไปเฝ้าพระบาท  
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ Knowle, Cranleigh, Surrey ถึงที่ประทับ  
เวลา ๑๗.๐๐ น. โปรดเกล้าฯ ให้รับประทานน้ำชาพร้อมโต๊ะเสวยก่อน ครั้น  
เวลา ๑๗.๔๐ น. ได้เชิญเจ้าพระยาศรีธรรมมาธิบดีและพระยาราชวงศ์ไป  
ยังห้องประทับตงเคย ครั้นแล้วเจ้าพระยาศรีฯ ได้กราบบังคมทูล

ว่าโดยเหตุที่หลวงข้างนวาต์ดัดซึ่งเบญจแทนรัฐบาดคนหนึ่งได้กลับ  
 กรุงเทพาตามททรงทราบอยู่แล้ว จึงใคร่ที่จะขอพระราชทานพระบรม  
 ราชานุญาตให้หายดีแคว ชัยนาม เพียงเขามาบังเฝ้าทูลละอองธุลีพระ  
 บาทด้วยออกคนหนึ่ง ได้โปรดเกล้าฯ อนุญาต

คณะแทนได้กราบบังคมทูลถวายคนได้รับหนังสือนายกรัฐมนตรีแจ้ง  
 มติของสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับพระราชบัญญัติ แต่สำเนารายงาน  
 การประชุมสภาฯ นั้นจะได้ส่งมาทางไปรษณีย์อากาศภายหลัง แล้วได้  
 กราบบังคมทูลตามข้อความในหนังสือของนายกรัฐมนตรีถึงเจ้าพระยา  
 ศรัทธามาธิบดี จ. ๕๕๘๘/๒๕๗๗ ถึงวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๗๗ และ  
 ขอความทรงรัฐบาดตอบพระราชบัญญัติข้อความถึงวันที่ ๒๖ มกราคม  
 พ.ศ. ๒๕๗๗ เป็นข้อๆ ไป เมื่อจบแล้วคณะแทนได้กราบบังคมทูลว่า  
 ตามนัยข้อทรงเห็นได้ว่า มีบางข้อที่รัฐบอดรับจัดถวายได้ เช่นเรื่อง  
 ทหารรักษาดัง เรื่องบำเหน็จบำนาญ เรื่องตั้งต่างบทกฎหมายเก่าที่ขัดต  
 ะบอบรัฐธรรมนูญ

รับสั่งว่าการที่รัฐบอดจะตั้งต่างกฎหมายที่ขัดตบรัฐธรรมนูญนั้นก  
 ด้แล้ว แต่ในเรื่องคณะพรรคการเมืองยังไม่แน่นอนว่ารัฐบอดจะให้หรือไม่  
 กับเรื่องที่จะให้อภัยนักโทษการเมืองนั้นจะให้ใคร่เพียงไรก็ไม่แน่ ในเรื่อง  
 อภัยโทษนั้นในสมัยรัชกาลที่ ๖ ก็ได้มีการอภัยโทษพวก ร.ศ. ๑๓๐ เป็น  
 ข้อๆ ไปแล้ว แต่ไม่ได้ผลดีอย่างไร ไม่ควรจะทำครั้งๆ ใดบ้าง เมื่อจะให้  
 อภัยกให้ๆ หมด เมื่อจะตั้งโทษกึ่งกันแรงๆ อย่างใดอย่างหนึ่ง อนึ่ง

ความในข้อ ๘ นั้น ไม่ควรจะจำกัดทางถวายฎีกาแต่ทางรัฐมนตรีว่าการ  
 กระทรวงมหาดไทยทางเดียว ซึ่งแต่ก่อนทำได้หลายทางและไม่ควรຈ  
 กำหนดเวลาที่จะพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย คณะผู้แทนได้กราบ  
 บังคมทูลว่า ความบันทึกของรัฐบาลนั้นเห็นว่าควรຈกำหนดเวลาให้แน  
 นอนเพราะผู้ทักท้วงหรือข้อข้องใจไม่ควรຈให้รอนานเป็นการทรมาน ใน  
 เรื่องเช่นนี้ต่างประเทศเช่นอังกฤษ เป็นต้น จะให้อภัยหรือไม่เขาไม่ร  
 อดนาน แต่กำหนดเวลานั้นถ้ายังทรงเห็นว่าสั้นไปก็อาจขอขยายได้ รม  
 ตั้งว่าขยายเท่าใดก็ไม่พอ ๒๐ ปีเอาใหม่ เหตุผลที่ขอการไม่เต็มกำหนด  
 เวลาเพราะสัมมัตถ์ว่ารัฐบาลจะให้ประหารชีวิต แต่พระองค์ท่านจะไม่ให้  
 ประหาร ถ้าไม่กำหนดเวลาแล้ว ในที่สุดรัฐบาลก็ต้องเบนฝ้ายชนะ แต่  
 ถ้าไม่กำหนดเวลาแล้ว การประหารก็คงงดอยู่ ทั้งนี้เพราะรัฐบาล  
 นั้นยังไม่ได้เป็นรัฐบาลที่คงชนโดยราษฎรทั้งหมดเด็ดอกคงมา จะทรงขอไว้  
 เพียงชั่วคราว เมื่อได้ มกัรเด็ดอกคง ต่มาชักส่กรา ๆ ทั้งหมดแล้ว ขอน  
 ไม่ต้องมกัได้ โดยปกติก็ไม่ได้ ขัดหนดวงไว้ เว้นแต่เป็นคดีเกี่ยวแก่  
 การเมือง

ในที่สุดทรงรับสั่งว่า ถ้าจะให้ มีสมาชิกประเภท ๒ ซึ่งรัฐบาลคง  
 อยู่ เช่นนี้แล้ว ท่านคงขณนให้แก่วิธีกรรมบัญญัติมาตรา ๓๘ ตามพระราช  
 บันทึกข้อ ๒ และ ทรงเด็ดอกเขา ขอ ทว่า ถ้า ส่กรา ๆ จะ ขณ ขน ภายหลัง ททรง  
 ด้ไว้ พระราชบัญญัติแล้ว จะต้องมเส้ียงข้างมากถึง ๓ ใน ๔ ให้ มี  
 คณะพรรคการเมือง และ ต้องไม่กำหนดเวลาในเรียงการ ทดเล่ส่า ๆ ถวาย

ฎีกาตามความในข้อ ๘ ออกด้วย ถ้าทำไดงั้นก็จะไม่ไห้แก่ตามข้อ ๑ ก็ได้  
 แต่ถ้าจะให้เดอกเขาแล้วพระองค์ท่านพอพระราชหฤทัยที่จะให้ คงขอ ๑ ใจ  
 และจะไม่เอาข้อ ๒ กับข้อ ๘ ก็ได้แต่คณะพรรรคการเมืองตงม แดวณนง  
 พุดะไรกันแน่นอนไม่ได้ เพราะยังไม่ได้เห็นรายงานการประชุมของ  
 สภา ฯ ทรงรูบาตว่าจะส่งมา ฉะนั้นจะต้องครายงานการประชุมสภา ฯ เสีย  
 ก่อน คณะผู้แทนได้กราบบังคมทูลว่า เมื่อได้ครายงานการประชุมสภา ฯ  
 แล้ว ข้อใดยงทรงชงของพระราชหฤทัยจะใคร่ทรงทราบให้แน่นอน จะให้  
 ทอดนตามไปให้รูบาตตอบให้แน่นอนทเดียวก็ได้ การทรมมาเผ่าในอนน  
 ก็เพราะมพะราชประสงค์ที่จะทรงทราบโดยเร็ว เมื่อได้รับรายงานการ  
 ประชุมสภา ฯ แล้วก็จะไคมาเผ่ากราบบังคมทูลออกกรงหนง ครนถงเวลา  
 ๓๘.๕๔ น. คณะผู้แทนได้กราบบถววยบังคมตถกตบ รวมเวลาเผ่า ๑ ชั่วโมง  
 กับ ๓๕ นาที

ครนเวลา ๒๒.๐๐ น. ม.ร.ว. ต้มครตมัน กฤตากร ได้ โทรศัพท  
 มายังคณะผู้แทน ณ ทพทเชญพระราชกรระแต่มาว่าตามทใดทรงรับตั้งกับ  
 คณะผู้แทนในฉนวนอย่าให้ ถอเบนการผูกมัด และจะได้ตั้งหนงส้อยนย  
 พระราชประสงค์ ในชอนมา ถ้ามีขอใดที่จะให้ผูกมัดเบนทางราชการก็จะไค  
 ตั้งมาเบนตยลักษณะออกษร ม.ร.ว. ต้มครตมัน กถ่าวค้อไปว่าพระบาท  
 ต้มเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม้พอพระราชหฤทัยในการทใดนำเบนทกตถวณตงม  
 ไปยัง พระยา ราชวง์ สันกับท กรม ราชเตชานู กวรใน พระองค์เส่นอ คณะ  
 รัฐมนตรีมาอ้าง และขอให้คณะผู้แทนรับ โทรเตชตามไปยังรัฐบาตว่า

๗๗

ดำเนินรายการการประชุมสภาที่จะตั้งมานั้นได้ตั้งมาจนที่เท่าใด ขอให้  
ตอบทางโทรเลขอย่างช้าภายในวันเสาร์ที่ ๑๖ เดือนนี้ คณะผู้แทนได้  
ตอบว่าจะได้จัดการตามไปตามพระราชประสงค์ แต่จะรีบร้อนให้ทัน  
ในวันเสาร์หรือไม่นั้น คงสุดแล้วแต่กรุงเทพฯจะโทรเลขมาเมื่อใด

(ลงนาม) ดิเรก ชัยนาม

จุดบันทึก

สำนักหอสมุด



๗๘

(ดำเนา)

ท.จ. ๓๐๐๑๕/๒๔๗๓

กรมเดชาธิการคนเรฐมนตร

อนท ๓๒ กุมภาพนช พทชคักราช ๒๔๗๗

เวองตั้งดำเนารายงานประชมตภาณ แทนราชฐร

เดชาธิการคนเรฐมนตร เรชน เจาพระยาศัรชรมมาชเบศ

อนตนิหนงลือนายกรฐมนตรท จ. ๘๕๘๔/๒๔๗๗ ดงอนท ๒ เดือน

น ว่าจะตั้งดำเนารายงานประชมตภาณ แทนราชฐรเวองเกยอภการตตะ

ราชตมบตมาไหนน บคนตภาณ แทนราชฐรไคตั้งดำเนารายงานประชม

ชงไค รบรรองแตงมายงนายกรฐมนตร ชาติเจาจงชคตงมาพรอมกบ

หนงลือน ๓ ชค.

คกรมคกรแตจจะกรณา

(ตงนาม) หตวงชานาญนิตเกษตร

ตงนามแทน

ชำนาญหอสมุด

๗๙

(สำเนา)

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

ครั้งที่ ๑๖/๒๔๗๗ (สามัญ) สมัยที่ ๒

วันพฤหัสบดีที่ ๓๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

เริ่มประชุมเวลา ๑๕.๓๗ นาฬิกา

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าววา ญานมตั้งมา ชก มาประชุม  
๑.๕๐ นาย เป็นองค์ประชุมแต่ ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องที่ประธานจะ  
แจ้งให้ ที่ประชุมทราบ ไม่น กอนทจะดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระ  
ที่ ๒ รัฐบาลได้ขอให้เปิดยระเบียบวาระการประชุมเป็นการด่วนและดัดบ  
จึงขออนุมัติขอที่ประชุม

หลวงวรนตปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดลัดถนคร กล่าววา  
ข้าพเจาเห็นว่สภาฯ นั้นไม่ควรชดของตามทริบัตได้เล้นขอขมา ควร  
จะให้เป็นไปตามทริบัตเล้นขอขมานน

นายทองอินทร ภูรพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดยบตราชาน กล่าว  
วา ตามขอเล้นขอของทริบัตนน กอนทสภาฯ นั้นจะไม่ชดของอย่างไหรือ  
ไม้นน เรายังไม่ทราบว่ทริบัตขอเล้นขออะไร ขอเล้นขอปรักษาอะไร  
เป็นการดับ และเราจะอนุญาตโดยเรายังไม่รู้จักขอเล้นอนน สภาฯ  
นึ่งไม่ควรตงมติ

นายทองม้วน อัดถากร ผู้แทนราษฎรจังหวัดคัมมหาสารคาม กล่าว

ว่า รัฐบาลจะเสนอเรื่องอะไรไม่ทราบ

หัตถวงกรณิศปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนครก่อกำว่า เมื่อ รัฐบาลเสนอเข้ามาจะว่าเป็นเรื่องตบแต่ง จะบอกเวลานว่าเรื่องอะไร เรื่องนั้นใหม่เป็นตบ คกรรขใจฟังรัฐบาลก่อนว่ารัฐบาลจะเสนออะไร เพราะฉะนั้นควรจะรีบไปก่อน ควรจะรับรองเปิดคดีของรัฐบาลใน เวลานี้

ทำการแทนกระทรวงสาธารณสุขก่อกำว่า ขอให้เปลี่ยนระเบียบจรรยาบรรณ ก่อกำ จะยอมหรือไม่ ถ้ายอมจะได้ขอให้ประชุมตบ

นายทองอินทร์ ภูพิพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุตรดิตถ์ก่อกำว่า ระเบียบจรรยาบรรณของสภาฯ นั้นมีอยู่ ๒ อย่าง อย่างหนึ่งจะ ต้องมีระเบียบจรรยาบรรณ ก่อกำ และดำเนินตามระเบียบจรรยาบรรณ อีกอย่าง หนึ่งมีญัตติควนเสนอขอให้ปรึกษาเป็นการด่วนตามข้อบังคับว่า ญัตติขอ ให้ปรึกษาการอื่นใดอันหนึ่งเป็นการด่วน ทุนรัฐบาลขอเสนอมาว่าขอ ให้ปรึกษาการอื่นนั้นเป็นการด่วนตบ แต่การนั้นเราไม่ทราบว่าเป็น เรื่องอะไร เราจะอนุมัติไปโดยไม่ทราบว่าจะไรนั้น ข่มผัดหักขรรวมค้ำ หนัก

นายสร้อย ญด่าปาง ผู้แทนราษฎรจังหวัดลำปาง ก่อกำว่า เมื่อ รัฐบาลเสนอมาว่าเป็นญัตติควนว่าขอมความตบแต่ง จะไปบอกได้อย่างไร ว่าขอมความนั้นเป็นขอมความอย่างนั้นๆ ถ้าบอกอย่างหนักได้เขตท ขอมให้ตบ เพราะฉะนั้นควรให้รีบไปตามที่รัฐบาลขอ

นายทองอินทร ภูพพนม ผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น กล่าว  
 ว่า การปรึกษาดมกับการบอกเรื่องนั้นเป็นคนละเรื่อง เคยจนเราบอก  
 ว่า จะปรึกษาเรื่องนั้นเป็นการดีไม่ว่าจะเป็นการเสียหายอย่างไร และ  
 ในระเบียบของบังคับเราก็มีว่าขอให้ปรึกษาเป็นการดี แต่เรายังไม่  
 จะปรึกษาอะไรเป็นการดี แต่เมื่อรัฐบาลเสนอมาน่าจะปรึกษาเรื่อง  
 นั้น ๆ เป็นการดี เราก็อนุมัติได้ แต่รัฐบาลจะเสนอมาน่าจะขอให้  
 ปรึกษาดม ๆ ดัง ๆ ข้าพเจ้าตั้งใจเป็นนักหนาในข้อของบังคับนี้ เมื่อ  
 รัฐบาลเสนอมติคดีคุณ ทนเราจะคงมติคดีดังกล่าวนี้คนละอะไร  
 แต่เราจะปรึกษาเป็นดับหรือไม่

ชนชำนานาญภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าวว่า เรื่องนี้  
 ไม่เป็นปัญหาอะไรนัก รัฐบาลขอเข้ามาว่าเป็นดับ เมื่อได้มาชักขอให้  
 เปิดเผยเช่นนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่สมควรอย่างยิ่ง เมื่อเราได้ใจรัฐบาล  
 รัฐบาลเสนอมติอะไรจะเป็นดับ รัฐบาลก็จะคง มติเราจะมา เปิด กน  
 อย่างไร จึงข้าพเจ้าขอเสนอมติว่าจะคงมติว่าจะคงประชุมดับหรือไม่

ทนายตรีษัฐกรณเวทย์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย กล่าวว่า  
 ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่จำเป็นให้รัฐบาลเสนอมติประชุมว่า เรื่องนั้นคนละเรื่อง  
 อะไร ข้าพเจ้าขอออกว่าเรื่องท.รัฐบาลขอปรึกษาเป็นความดับ คือ  
 ว่าดับทั้งเรื่องที่เคยลงตัวเรื่องนั้นด้วย และที่สมาชิกผู้หนึ่งถามอย่าง  
 นั้นจะปรึกษาดม ๆ ดัง ๆ อย่างไรได้ ข้าพเจ้าขอแก้ว่าไม่ใช่ปรึกษาดม  
 ปรึกษาดม ปรึกษาเรื่อง อีกขอหนึ่งเรื่องท.เรื่องน.เราจะคงมติว่าเป็น  
 ักความดับ ถ้าจะมาบอกเรื่องน. ในที่ประชุมเสียก่อน เรื่องนั้นจะเป็นการ

ด้อยอย่างไร เช่นกันว่าข้าพเจ้าขอปรึกษาเรื่องหนึ่งว่าจะไปปล้นบ้านไหนดี  
แล้วจะมาปรึกษาเดี๋ยวก่อนจะเป็นความลับได้อย่างไร เป็นไปไม่ได้ ด้วย  
เหตุนี้ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าควรอนุมัติตามความประสงค์ของรัฐบาลไม่จำ  
เป็นจะต้องบอกด้วยว่าเรของอะไร

นายกรัฐมนตรี กล่าวว่ รัฐบาลขอให้ประชุมลับตามข้อบังคับ  
ข้อ ๑๖

ร.ต. เนตร พูนวิวัฒน์ กล่าวว่ เพื่อให้เป็นไปตามข้อบังคับข้อ  
แต่เดวข้อ ๑๖ ปราบกฏขูดว่ รัฐบาลหรือสมาชิกไม่ต่ำกว่า ๑๕ คนขอมว่  
ขอใหม่การประชุมลับได้ เมื่อสมาชิก ๑๕ คนลงชื่อขอให้ประชุมลับ  
แล้ว ญัตติใดๆที่เขาเสนอมาแม้จะไม่เป็นลับ สภาฯหนักของประชุมลับ  
รัฐบาลขอเสนอให้ดบเช่นเดว เราขอมเป็นทเขาใจว่เรของนร รัฐบาล  
เห็นว่าสมควรเป็นลับ เมื่อฝ่ายบริหารเป็นผู้ควบคุมราชการแผ่นดินเห็น  
เป็นลับเพื่อประโยชน์แห่งแผ่นดินเดว สภาฯจึงได้วางข้อบังคับว่ แม  
จะขอให้เป็นลับก็ขอให้เป็นลับ ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าไม่ควรจะมีการลงมติ  
แต่อย่างหนึ่งอย่างใดเลย เพื่อให้ขอบังคับนี้ศักดิ์ทข

นายทองชัย พนมพณิน ผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่นกล่าวว่าขอรับรอง  
ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่ ข้าพเจ้าเห็นว่าคำร้องของ  
รัฐบาลหนักต้องแล้วตามข้อบังคับข้อ ๑๖ เพราะฉะนั้นให้เป็นการ  
ประชุมลับได้ จึงเชิญท่านที่ไม่เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ออกไปจากห้อง  
ประชุม

(ต่อไปเป็นรายงานการประชุม)

รายงานการประชุมระดับของสภาผู้แทนราษฎร  
วันพฤหัสบดีที่ ๓๓ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า บัดนี้ขอเปิดระเบียบวาระ  
ให้ดำเนินการประชุมตามญัตติของรัฐบาลท่านผู้ใดจะคัดค้านหรือไม่  
นายกรัฐมนตรีกล่าวว่า ข้าพเจ้าขอเสนอเรื่องพระราชบัญญัติของ  
พระมหากษัตริย์

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า มีท่านผู้ใดคัดค้านหรือไม่ใน  
การที่รัฐบาลขอเสนอให้เปิดระเบียบวาระ เมื่อไม่มีผู้ใดคัดค้าน  
ข้าพเจ้าจะถือว่าที่ประชุมอนุมัติ

นายกรัฐมนตรีกล่าวว่า ก่อนขอขออนุมัติความเข้าใจกับท่านว่า  
รัฐบาลนั้นเป็นรัฐบาลรักษารัฐธรรมนูญ และรักษาระบอบการปกครองซึ่ง  
พระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ขอท่านอย่าได้เข้าใจไปเป็น  
อย่างอื่นว่า รัฐบาลจะทำลายต่างไม่ไห้พระมหากษัตริย์ รัฐบาลซึ่ง  
คงยืนอยู่เดิมนั้นว่า ประเทศสยามต้องมีพระมหากษัตริย์ และรัฐบาลจะ  
กระทำทุกอย่างเพื่อรักษาระบอบการปกครองแบบนั้นไว้ บัดนี้จะได้ขอแสดง  
ต่อท่านถึงเรื่องพระมหากษัตริย์ของ คนใดทรงแต่งตั้งพระราชปวารณาจะไม่  
เด็ดขาดด้วยพระมหานคร เพราะมีข้อเท็จจริงของพระทัยหลายประการ  
รัฐบาลก็ได้พยายามเป็นอย่างดีที่จะกราบบังคมทูลข้แจ้งขอของพระทัย  
ให้กระจ่างแจ้ง จนถึงได้ตั้งคณะผู้แทนไปเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท  
ณ ประเทศอังกฤษ เมื่อคณะผู้แทนได้มีโอกาสไปเฝ้าฯ เพราะพระพักตร์

ในครั้งแรกแล้ว ผู้แทนได้รายงานมาว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว  
จะกลับสู่ประเทศสยามมากกว่าไม่กลับ ข้าราชการเป็นทนายคนแรกรัฐบาล  
เป็นอย่างยิ่ง ครั้นต่อมาคณะผู้แทนได้รายงานมาดังปรากฏในหนังสือ  
ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ ความดังนี้ ข้าพเจ้าจะอ่านให้ฟัง

(ดำเนินา )

ที่ ก. ๒ / ๗๗

ไฮเดิลไฮด์ปาร์ก กรุงลอนดอน

วันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๗

เรียน พ.อ. พระยาพหลพลพยุหเสนา นายกรัฐมนตรี

ข้าพเจ้าและหลวงข้าราชการอวดดีพร้อมด้วยนายติเรก ชัยนาม ได้  
มาถึงลอนดอนเมื่อวันที่ ๗ เดือน ธันวาคม ๗ ได้ตั้งหนังสือเรียน  
นายพลโท พระยาวิฆิตตวงศ์วุฒิไกรสุมหราชของครกษ และราชเลขาธิการ  
ในพระองค์ประจำกระทรวงนี้ตั้ง ขอให้นำความขึ้นกราบบังคมทูลว่า  
คณะผู้แทนขอพระราชทานพระราชวโรกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท  
ในวันที่ ๑๒ เดือนนี้ ในวันเดียวกันนี้เอง พระยาวิฆิตตวงศ์ฯ ได้  
หนังสือตอบมาว่าได้นำความกราบบังคมทูลแล้ว ทรงพระกรุณาโปรด  
เกล้าฯ ให้เฝ้าได้ ในวันที่ ๑๒ เวลา ๑๕.๖๐ น. เนื่องจากคณะรัฐมนตรีได้  
ตั้งมติให้พระยาราชวงศัน อัครราชทูตสยามประจำกรุงปารีสตั้งมอบไปเฝ้า  
ทูลละอองธุลีพระบาทด้วยในครั้งนั้น พระยาราชวงศันจึงได้เดินทางมา  
ถึงกรุงลอนดอนเมื่อวันที่ ๑๓ เดือน

ครนฉนวนท ๓๒ เดือนน คณะผู้แทนรัฐบาลมณฑลเจ้า หดวงข้าราชการ  
 สวัสดิ์และนายตรีเรก ชัยนาม เดชานุกาโร พร้อมด้วยพระยาราชวงศ์ได้  
 ออกเดินทางไปยัง Knowle, Cranleigh, Surrey ซึ่งเป็นที่ประทับเวลา  
 ๓๕.๐๐ น. ถึงที่ประทับ นายพลโทพระยาวิชิตวงศ์ฯ ได้นำไปพักในห้องรับ  
 แขก แล้วพระยาวิชิตวงศ์ฯ ได้ขึ้นไปกราบบังคมทูล เวลา ๓๕.๓๕ น.  
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออก ทรงทักทายกับผู้ที่ไปเฝ้าทุกคน  
 แดงเสด็จนำข้าพเจ้า หดวงข้าราชการสวัสดิ์และพระยาราชวงศ์ไปยัง  
 ห้องประทับส่วนพระองค์ ข้าพเจ้าได้นำหนังสือมอบฉันทะของรัฐบาลชน  
 ทถเกล้าฯ ถวายและได้ฟังพระราชกระแสและกราบบังคมทูลถวายความ  
 เห็นและต้นของพระราชนโยบายประการ ซึ่งปรากฏตามบันทึกขอการเฝ้า  
 ซึ่งได้แนบมาพร้อมกบหนังสือด้วยแล้ว

ครนฉนวนท ๒๐ เดือนน เวลา ๒๒.๓๓ น. พระยาวิชิตวงศ์ฯ และ ม.ร.ว. สัมคร  
 สัมมาน กฤดากร ได้มาหาข้าพเจ้า และหดวงข้าราชการ นำร่าง พระราชบัญญัติ  
 ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมามอบให้ ข้าพเจ้าและหดวงข้าราชการ  
 จึงได้แจ้งกับ พระยาวิชิตวงศ์ฯ และ ม.ร.ว. สัมครสัมมาน ว่าจะได้ พิจารณา  
 ร่างพระราชบัญญัติก่อน และใคร่จะได้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในวัน  
 อาทิตยท ๒๓ เดือนน เพื่อกกราบบังคมทูลถวายความเห็นในร่างพระราช  
 บัญชีน พระยาวิชิตวงศ์ฯ และ ม.ร.ว. สัมครสัมมาน ตอบว่าเห็นจะไม่  
 ขัดข้อง และจะได้กราบบังคมทูลให้ทรงทราบต่อไป แดงก็ลากลับไป  
 ครนฉนวนท ๒๓ เดือนน เวลาบ่าย พระยาวิชิตวงศ์ฯ ได้ โทรศัพทออกมา  
 ว่า ม.ร.ว. สัมครสัมมานได้ โทรศัพทมาจาก Knowle ว่าพระบาทสมเด็จพระ  
 เจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ ถวายร่าง พระราชบัญญัติ ซึ่ง พระราชทาน มา



แถมยังเป็นพระราชบัณฑิตทางราชการ และจะได้นำ ม.ร.ว. ต่อมครัดมาน  
 นำตน พระราชบัณฑิต ซึ่งตั้ง พระปรมาภิไธย ตั้ง มา มอบให้ ในคน คน  
 ข้าพเจ้ากับหลวงข้างนางเจ้าสุดใจได้แจ้งให้ พระยาราชนางอินทราภย เพศ  
 มาพบกับ ม.ร.ว. ต่อมครัดมาน พร้อมภรรยาและ บุตร ๒ คน ๒๑.๓๐ น.  
 พระยาราชวงศ์ ๑ กับ ม.ร.ว. ต่อมครัดมานได้มาเอง และได้มาพระราชบัณฑิต  
 ซึ่งมีข้อความตรงกับร่างพระราชบัณฑิต ซึ่งพระราชทานมาก่อนแล้วให้  
 แก่ข้าพเจ้า และแจ้งว่า โปรดเกล้าฯ ให้ ถอดอาณัติเป็นพระราชบัณฑิต  
 ทางราชการ และได้ทรงตั้งพระปรมาภิไธยมาด้วยแล้ว ตนพระราช  
 บัณฑิตจะรับ ข้าพเจ้าได้เก็บไว้ และได้ส่งสำเนาพร้อมด้วยหนังสือ  
 แล้ว แต่เพื่อให้คณะรัฐมนตรีได้ทราบ ถึงสาระ สำคัญ ของพระราช  
 บัณฑิตเสีย โดยด่วน จึงได้ ร้องขอให้ ม.ร.ว. ต่อมครัดมาน เก็บข้อความ  
 สำคัญในพระราชบัณฑิต เข้าไว้เก็บ คับ ส่งมาทาง ราชเดชาเนกรา ใน พระองค์  
 กรุงเพฯ ให้หาความขึ้นเรียนญิบตคณะรัฐมนตรีต่อไป  
 เมื่อเหตุการณ์ ได้เปลี่ยนแปลงไปดังนี้แล้ว หน้าที่ของข้าพเจ้าและ  
 คณะแทน ก็คือรอฟังคำสั่งจากรัฐบาลต่อไป แต่ถึงอย่างไรก็ขอ  
 ขอมติจากจกรรชได้ มอบหมายมาเป็นเรื่องอันสำคัญ และจะคง  
 พยายามทุกทางเพื่อให้สัมประสงค์ทางราชการมอบหมายมา กระนั้น  
 จึงได้ตกลงว่าจะไปเฝ้า ณ วันที่ ๒๓ เดือนนอก และเมื่อได้ ผลอย่างไรจะได้  
 เรียนญิบตมาเพื่อประกอบความค้ำของคณะรัฐมนตรีต่อไป

คุณมิ่งกร ตั้งแต่จกรรช  
 ( ตงนาม ) เจ้าพระยาศรัทธาธรรม

เมื่อรัฐบาลได้ รับพระราชชนบทกแดดอกเห็นความทางที่จะ ทำให้ ดำรง  
ตั้งพระราชประสงค์ได้ จึงได้ตอบขอของพระราชหฤทัยไป ดังปรากฏ  
อยู่ในคำตอบพระราชบันทึกที่ได้อ่านต่อสภาผู้แทนราษฎรแล้ว

บัดนี้ทรงพระราชทานไขความในพระราชบันทึกมาใหม่ และทรงขอ  
ร้องไห้หน้าพระราชชนบทกแดดอกสภาผู้แทนราษฎร รัฐบาลจึงขอปฏิบัติ  
ตามพระราชประสงค์ และขอเสนอเรื่องเพื่อกำหนดสมาชิกจะได้อภิปราย  
ในเรื่องนี้ และ จะเห็นสมควรประการใดที่สุดแต่ แค่อ่านสภาผู้แทนราษฎร และ  
เรื่องนี้ได้ทรงขอให้ รับจัดการ โดยเร็วเป็นการด่วน เพราะฉะนั้นจึงขอ  
ให้สภาผู้แทนราษฎรอภิปรายให้เสร็จไปในวันนี้ คือไปนี้จะได้อ่าน  
ต่อมาหรือหาคะคัดอ่านพระราชบันทึกให้ฟัง.

ชนชั้นทหารหิระคดี รัฐมนตรี กต่างว่า ข้าพเจ้าจะได้อ่านพระราช  
บันทึกฉบับเดิม แต่ตามหนังสือในบันทึกนี้ ได้มีทางเอกสารหลายฉบับ  
ฉบับหนึ่งเห็นพรอมทั้งบันทึก เจ้าหน้าท ของสภาฯ จะ ได้ แจกให้ แก่ท่าน  
คนเดียวเท่านั้น เพราะฉะนั้นการที่ข้าพเจ้าจะได้อ่านพระราชบันทึก (และ  
เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง) ขอให้ท่านได้ โปรดดูตามไปด้วย.

หมายเหตุ - ข้อความ ใน [...] ทุกแห่ง เป็นข้อความที่ เดิมขึ้น  
เพื่อให้ อ่อนเข้าใจเรื่อง ได้ อย่างชัดเจน

(สำเนา)

พระราชบันทึก

ขอใช้ต่าง ๆ เพื่อเด็มนอกคฤหาสน์รัฐบาล

และสถาปนาพระราชกรู

๑. กอนชนหมัด ข้าพเจ้าขอขแรงใจโดยซดเจเน ว่าเมอพระยา  
 พหต ฯ และคณะผู้ก่อการ ๗๓ ฯ ร้องขอให้ ข้าพเจ้าคงอยู่ ครองราชสมบัติ  
 เป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ ข้าพเจ้าได้ ยินดีรับรอง  
 เพราะเข้าใจและเชื่อมั่นว่า คณะผู้ก่อการ ๗๓ ฯ ต้องการจะสถาปนาการ  
 ปกครองแบบ “ ประชาธิปไตย ” หรือ democratic government ตาม  
 แบบอย่างของประเทศอังกฤษ และ ประเทศอื่นซึ่งมี พระมหากษัตริย์ปก  
 ครองภายใต้ ขานาจอันจำกัด โดยรัฐธรรมนูญ และมี รัฐสภาซึ่งประชา  
 ชนเป็นผู้ เดออกตงโดยแท้ ข้าพเจ้าเองก็ได้เดงเห็นอนาน เดอ ว่าเมอ  
 ประเทศสยามได้ มีการศึกษาเจริญชนมากเดอ ประชาชนคงจะประสงค์  
 จะให้เปิดนการปกครองของบ้านเมืองเป็นแบบน และตงแต่ข้าพเจ้าได้  
 รับ ด้บราชสมบัติ จาก พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า ฯ ข้าพเจ้าก็ได้  
 คิดการที่จะบนดาดให้การ เปิดนแปดงนเป็นไป โดย ราบรืนที่สุดที่จะเป็น  
 ไปได้ และ ได้กดำวงคความประสงค์น โดยเบ็ดแผย หลาย ครั้งหลาย  
 น โดยเห็น เมื่อคณะผู้ก่อการ ๗๓ ฯ ร้องขอให้ข้าพเจ้าเป็น  
 พระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ ข้าพเจ้าจึงรับรองได้ทันทีโดยไม  
 มีเหตุข้องใจอย่างใดเลย

ครั้นเมื่อข้าพเจ้ากลับขึ้นไปกรุงเทพฯ แล้ว ได้ได้เห็นรัฐธรรมนูญ  
 ระบบแรกทีหุดวงประติษฐิ ๆ ได้ทำให้ข้าพเจ้าลงนาม ข้าพเจ้า  
 ก็รู้สึก ทนท วาหตุกการ ของผู้ก่อการ ๆ กับหตุกการของข้าพเจ้านั้น  
 ไม่พองกันเสียแล้ว เพราะผู้ก่อการ มิได้ มีความประสงค์ที่จะให้มได้  
 ภาพในการเมืองโดยบริบูรณ์ แต่หากต้องการให้มคณะการเมืองได้แต่  
 คณะเดียว ข้าพเจ้าเห็นว่าเวลานั้นเป็นเวลาอันเหมาะและสมควรจะพยายาม  
 รักษาความสงบไว้ก่อน เพื่อหาโอกาสอันเหมาะภายหลัง และเมื่อเวลา  
 ส่ำเห็นยกฟังความเห็นของประชาชนก่อน ข้าพเจ้าจึงได้ยอมผ่อนผันไป  
 ตามความประสงค์ของคณะผู้ก่อการในครั้งนั้น ทงทข้าพเจ้ามิได้เห็น  
 ด้วยกับหตุกการเหล่านี้เลย

ครั้นต่อมา ในระหว่างที่กำลังร่าง รัฐธรรมนูญ ระบบ ดาวร อยู่  
 ข้าพเจ้าก็ได้พยายามตักเตือนและได้โต้เถียง กับคณะ กรรมการ ร่าง รัฐ  
 ธรรมนูญ อยู่ตลอดเวลาว่าควรถือหลัก "democracy" อันแท้จริงจริงจะ  
 ถูก ตามฉนวนจะเกิดทำให้มความไม่พอใจชนแก่ประชาชน ซึ่งส่วนมาก  
 ต้องทำให้มการปกครองแบบ "democracy" อันแท้ มิฉะนั้นก็เป็น  
 การเสียเวลา และเป็นภาระเลี้ยงภยให้แก่ประเทศโดยใช่ที่ในเวลาทีฐานะ  
 ของบ้านเมืองตกอยู่ในซัดคับซน และยากจน นอกจากนั้นข้าพเจ้ายังได้  
 กดำความเห็น ของข้าพเจ้าในชอนโดยเบ็ดเตล็ด เมื่อข้าพเจ้าไปให้ร่าง  
 วัตแก่นักเรียนโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย ข้าพเจ้าได้เคยตักเตือนพระยา  
 มโนไว้อย่างชัดเจนน เพื่อให้ได้มคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญว่าการที่

จะใหม่สมาชิกประเภทที่ ๒ ซึ่ง คณะรัฐบาล เป็นผู้ เติบโตเอง นั้น จะ  
 เป็นเหตุทำให้ความไม่พอใจให้เกิดขึ้นได้ และเป็นอันตรายแก่ราชการปกครอง  
 แบบใหม่ซึ่งกำลังจะสถาปนาขึ้น โดยหวังว่าจะเป็นการถาวรและจะนำ  
 ความ สดชื่นความเจริญมาสู่บ้านเมืองของเรา ความศกศเคอนของข้าพเจ้า  
 เหล่านี้ไรผิด เพราะคุณผู้บอกการ ฯ ยืนยันในความประสงค์ ที่จะยึด  
 ข้าพเจ้าไว้ ในมือของคณะของคุณให้จึงได้ อย่างน้อยเป็นเวลา ๓๐ ปี  
 ข้าพเจ้ารู้สึกในขณะนั้นว่า ถ้าจะโต้เถียงกันต่อไป การร่างรัฐธรรมนูญ  
 ก็จะชักช้าไม่รู้จักแต่ และ อาจเป็นการแตกหัก ร้ายแรง เสียกว่าที่จะยอม  
 รมให้การเป็นไปตามความประสงค์ ของคณะ ผู้บอกการ ฯ จึงได้ ยอมให้  
 เป็นไปตามนั้น ต่อมาข้าพเจ้าก็ได้ ยินคำคัดค้านเหตุการอันนั้นในรัฐ  
 ธรรมนูญมากจนทุกที และเหตุการอันนั้นเป็นเหตุให้ มั่นคนไม่พอใจในคณะ  
 รัฐบาลเป็นอันมาก จนมีการเริ่มคิดที่จะล้มรัฐบาลเสียโดยพฤกการ เพื่อ  
 แก้ไข หัก การขอ นตง แต่ก่อน กระทำ พิช พระราชทานรัฐธรรมนูญ และ  
ยังมีอยู่ เนื่อง ในกาดต่อมา การทพระองค์เจ้าบรมวงศ์และพระยาศรี  
 สัทธสังคราม หาพวกพ้องได้มากมายจนถึง กับได้ ยกกองทัพมา ประชิต  
 พระนคร ทำให้เกิดการฆ่าฟันกันเองในระหวางกันไทยก็ได้ หยิบยกเอา  
 การตั้งสมาชิกประเภทที่ ๒ นั้นขึ้นข้างเป็นข้อสำคัญขอหนึ่ง ที่เห็นควร  
 ทำลาย รัฐบาลเสียโดยกำลังและโดยผิดกฎหมายเพราะไม่มีทางอื่นที่จะ  
 ทำได้ ความวิตกของข้าพเจ้าในเรื่องการตั้งสมาชิกประเภทที่ ๒ ได้  
 เป็นจริงจริงอย่างชัดเจนแล้ว ไม่มีทางสงสัยอีกได้ว่าเป็นเหตุสำคัญที่

ให้มีการระดมระดมชนในบ้านเมืองแต่ละคองมอญ เหนง ๆ ข้าพเจ้าเชื่อแน  
 ว่า ความโดยยังมีได้แก่หัตถการอื่นไม่พึงประสงค์คนเดีย ความสงบราบ  
 ตามชนแห่งจริงจะมีไม่ได้เลย รัฐบาลจะคงใช้ วิชาการประหัตประหาร  
 แต่ปราบปรามขยงแข็งแข็งขยง ้วยไป เป็นที่หวาดเสียวแก่ประชาชน  
 ทำให้รู้ลึกว่า การปกครองของบ้านเมืองไม่มีความมั่นคง ผิดของการ  
 ระดมระดมระดมหวาดกลัวเหตวน ทำให้เกิดความเสียหายแก่การค้าขาย  
 และความเจริญ ข้าพเจ้าได้คัดค้านหัตถการอื่นนั้นตลอดมา แต่บัดนี้  
 ข้าพเจ้ารู้ ตัดแน่ชัดแก่ใจว่าไม่ควรจะเร่งรีบสั่งให้ หัตถการอื่นนั้นคงเป็น  
 ขยงขยงไป จำต้องขอให้เปลี่ยนแปลงแก้ไขหัตถการอื่น

วิธีที่จะแก้ไขอย่างไรนั้นขอมมิได้ หัดเยทง แต่ทางที่ดีสั่งคน  
 ก็ควรจะให้เป็นการ เลือกตง อย่างใดอย่างหนึ่ง ความประสงค์ที่จะให้  
 มีสมาชิกประเภท ๒ นั้น ข้าพเจ้าได้ ยนกว่ากันว่า เพราะประเทศ  
 เรายังไม่ค่นเคยกับการปกครองารวชากร โน่งภา ๆ จึงควรให้ มีสมาชิก  
 ประเภท ๒ ซึ่งเลือกตง โดยคุณวุฒิเป็นมู มวชาตงหรือเคยชินกับการงาน  
 แผ่นดิน เพชเป็นผ นาทง ให้แก่สมาชิกประเภท ๑ ทราชฎรเลือกตง  
 ชนมา หัตถการอื่นนทพอพงได้ ถ้าได้หากนตามนจริง แต่เมื่อได้  
 ตงกนชนแสทหาเป็นเสนนนไม่ กตบถตายเป็นเลือกตงแต่พวกทชย โน  
 ณะนี้ กชการเป็นตงจนมาก แต่ความจริงหาได้ มคณวุฒิ หรือความ  
 เคยชินกับการงานดีไปกว่าสมาชิกประเภท ๑ เลย เมอการเป็นตงน ก  
 จำเป็นอย เองทจะมมู กตงว่ากณเร รัฐบาลเลือกตงคนเหล่านนี้ เพอความ

ประสงค์ที่จะยกอำนาจไว้ให้ใต้เท่านั้น แม้ราษฎรจะเห็นด้วยกับนโยบาย  
ของตนหรือไม่ก็ตามที่ ข้อความในมาตรา ๒ แห่งรัฐธรรมนูญเป็นหมิ่น  
ไปทันที เป็นการเขียนเพื่อขบคาย เพื่อดอกกนเดนมเท่านั้นเอง

ข้าพเจ้าเห็นว่าถ้ามีหลักประเภทที่ ๒ นั้นคงรวมอยู่จริง แต่ควรกำหนด  
ไว้ เป็นบุคคลที่อายุไม่ต่ำกว่า ๓๕ และเป็นผู้ที่เคยชินกับการทำงาน มาแล้ว  
เช่นรับราชการในตำแหน่งสูงๆ เป็นต้น การเลือกตงหน ถ้าอย่าเป็นบุคคล  
คนใดคนหนึ่งเด็ดขาดจะดี เพราะจะบ่งกนไม่ให้มีเสียงใดว่าเลือกพวก  
พอง เพราะฉะนั้นจำต้องให้ประชาชนเลือก หรือให้บุคคลซึ่งเรียกว่า  
มีความรู้ "Intelligentsia" เลือก โดยกำหนดเอาการศึกษา หรือ  
ถ้าจะให้ ง่ายที่สุดก็ให้บุคคลที่เป็นข้าราชการ หรือ เคยเป็นข้าราชการ ชั้น  
สัญญาบัตรเป็นผู้เลือก เพราะบุคคลที่ได้เป็นข้าราชการสัญญาบัตรโดยมาก  
เป็นผู้ที่มีความรู้ และเคยชินกับการทำงาน จะเรียกว่าเป็น "Intelligentsia"  
ของประเทศสยามก็เห็นจะไม่ผิด ผู้คน ข้าพเจ้าเห็นว่าหนทางนี้เป็นทาง  
ที่ดีขอครหาและความไม่พอใจได้ แต่ขอการจะเป็นอย่างอื่นใดก็ตาม  
แล้วแต่ใครจะมีปัญญาหาทาง ถ้าทางดีกว่า ข้าพเจ้าก็จะยินดีรับ ชย  
แต่ให้พ้นไปจากคำคิดเข่นว่าเป็นการ "ตงพวก" เพื่อยกอำนาจไว้ให้  
จงได้ เป็นการผิดหลักผิดทางของลัทธิ "democracy" โดยแท้

การเปิดชนแปดชนอนาจุมการเกยงว่า "เรือเขาได้ จนหมดชีวิตของ  
สภา านเดี่ยกอนเกิด จะได้เปิดชนพรอม ๆ กับส่งมาชิกประเภทที่ ๑

ข้าพเจ้าเกรงว่าถ้าออกไปไม่ได้แก้ไข และจะตงยงไป ออกเกือบ ๒๒

ความไม่พอใจของคนก็ไม่หมดต้นคงถัวน้อยเรื่อย และเมื่อครบกำหนด  
ก็อาจมีการผิดเพี้ยนกันไปอีกเรื่อย ๆ ถ้าเห็นว่าสมควรเปิดยื่นเพราะเป็น  
เหตุให้เกิดความไม่พอใจขึ้นจริง ๆ ก็ควรเปิดยื่นทีเดียวทุกเคส จะให้  
เห็นความหวังของคนเรานี้ ก่อการโดยชัดเจน เมื่อคณะผู้ก่อการได้  
ประกาศว่าจะขอพระราชทานให้เปิดยื่นการปกครองเป็นแบบรัฐธรรมนูญ  
นั้น คนไทยก็มีความรู้สึกพอใจกันไป แต่เมื่อกลายเป็นเขตอำนาจ  
กันเฉย ๆ ไม่ได้ทำให้มีเสรีภาพในการเมืองมากขึ้น ถ้าตายเป็นของวม  
หนักต้นไม่ตง เพราะผลร้ายของการปกครองแบบ "absolute" มิได้  
ได้ยอมตายเป็นแต่เปิดยื่นขอเปิดยื่นคณะกันเท่านั้น เสรีภาพก็ดับน้อย  
ลงไปเสียอีก เพราะต้องระวังจับกุมผู้ไม่พอใจและปิดปากผู้ทักตำรา  
รัฐบาล สัมมบรรณาญาติที่ราชของพระเจ้าแผ่นดินยังมีผู้นับถือเป็นอัน  
มาก เพราะเคยชินมาแต่ปู่ย่าตายาย แต่สัมมบรรณาญาติที่ของคณะ  
ย่อมไม่มีใครนับถือ มีแต่ของหนีไป เพราะกลัวอาชญาและกลัวรกรากระ  
และบันทึก นักคิดว่าความไม่พอใจจะมีอยู่เรื่อยไป ข้าพเจ้าขอ  
ให้แก้ไข

ข้าพเจ้าได้พูดไว้นานแล้ว ว่าข้าพเจ้าจะยอมสละอำนาจของข้าพเจ้า  
ให้แก่ราษฎรทั้งปวง แต่ไม่มีสมัครที่จะสละอำนาจให้แก่บุคคลใดบุคคล  
หนึ่ง หรือคณะใดคณะหนึ่ง เว้นแต่จะรู้แน่ว่าเป็นความประสงค์ของ  
ประชาชนอันแท้จริงเท่านั้น



๒. เนื่องจากเหตุที่สภาผู้แทนราษฎรของเรา ยังไม่เป็นสภาทมิฬแทน  
 ซึ่งราษฎรเดือกทั้งต้นนเอง จึงมีผู้คิดเห็นว่ามาตรา ๓๘ แห่งรัฐธรรมนูญ  
 นั้นยังไม่เหมาะ เพราะพระราชบัญญัติใด ๆ ที่พระมหากษัตริย์ทรง  
 คัดค้าน สภาผู้แทนราษฎรให้เช่นไปตามเดิมได้ โดยความเห็นข้างมาก  
 แมแต่เพียงเดียว ( Simple majority ) ตามธรรมเนียมกฎหมายหรือนโย  
 บายใด ๆ ที่พระมหากษัตริย์ทรงคัดค้านนั้น คงจะต้องเป็นเวียงสำคัญ  
 มากและเกี่ยวกับการได้เสียของประชาชนหรือหลักการ อันสำคัญอย่างใด  
 อย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้นจึงเห็นกันว่าควรจะให้สภาผู้แทนต่างคำคัด  
 ค้านของประมุขของชาติได้ ควรจะต้องให้ปรากฏแน่ชัดว่าราษฎรมีความเห็น  
 เห็นด้วยตามนโยบายหรือกฎหมายนั้นจริง ๆ ในประเทศต่าง ๆ ย่อมมีใช้  
 วิธีการต่าง ๆ กันเพื่อแสดงความเห็นของราษฎร อย่างที่ในประเทศสวีตส์  
 มีการลงคะแนนทั้งประเทศ ( Plebiscite ) ในประเทศอื่น ๆ อาจใช้วิธี  
 สภาให้เดือกตั้งขึ้นมาใหม่ และโดยมากนั้นถ้าให้โอกาสให้ประมุขของ  
 ประเทศคัดค้าน ( Veto ) ได้แล้ว ก็มักจะคงให้สภาตั้งมคมเพียงข้าง  
 มาก ๒ ใน ๓ หรือ ๓ ใน ๔ แต่จึงจะตั้งเดียงคัดค้านของประมุขได้ ( ดู  
 ตัวอย่างสหพันธรัฐอเมริกา ) ในประเทศสยามเช่นเดียงกัน มีผู้ทเห็น  
 ควรให้มเดียงข้างมากอย่างน้อย ๒ ใน ๓ เพื่อตบต่างคำคัดค้านของพระ  
 มหากษัตริย์จึงสมควร การนับเขาเดียงข้างมากเฉย ๆ ( Simple  
 majority ) เช่นที่เป็นอยู่นั้น เท่ากับไม่ได้ด้วยพระราชอำนาจในทางคัต  
 ค้านเดียง และเมื่อสภาผู้มตมาชิกซึ่งรัฐบาลเดือกตั้งตนเองถึง ครังหนึ่ง

เช่น แปดว่าสภาฯ อาจลบต่างค่าคัดค้านของพระมหากษัตริย์ได้  
โดยเสียงของสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจริง ๆ เพียง ๑ เสียง ซึ่งแปด  
 ว่าสภาฯ อาจสนับสนุนนโยบายซึ่งราษฎรไม่เห็นด้วยจริง ๆ หรือไม่ของ  
 เรายุคนใดคนหนึ่ง ถ้าจะให้เห็นว่าเอาเสียงราษฎรเป็นใหญ่จริง ๆ จะต้อง  
 ให้มีเสียงข้างมาก ๓ ใน ๔ เพื่อบดต่าง ค่าคัดค้าน จึงจะควร แปดว่า  
อย่างนั้นขยต้องให้ มีเสียงสมาชิกทว่าราษฎรเลือกตั้งจริง ๆ ครึ่งหนึ่ง เห็นด้วยกับ  
 การบดต่างนั้น

โดยเหตุเหล่านี้ข้าพเจ้าเห็นควรแก่วิธีกรรมในข้อนี้ให้เป็นอย่างนี้ว่า ถ้า  
 แลต่างสภาฯ ตงมติตามเดิม โดยมีเสียงข้างมาก ๓ ใน ๔ ของจำนวนสมาชิกทั้ง  
 หมดยุคนใดคนหนึ่ง หรือจะเพิ่มข้อความให้ ได้ผล เช่นนั้นลงไป ใน "บทเฉพาะ  
 กาล" ก็ได้ คือ ถ้าเด็กใช้บทเฉพาะกาลเมื่อไร ก็ให้เด็กข้อความนั้นได้  
 เพราะถ้าต่างสภาเป็นสภาทว่าราษฎรเลือกเองทั้งหมดแล้ว ขยจึงยกยอตามท  
 กต่างแล้วต่างบน ย่อมหมดยุคนใดคนหนึ่ง ถึงกระนั้น กตการ เห็นควร การออก  
 กฎหมายหรือคำเนนนโยบายนั้นคงควรมอยุ่อย่างใดอย่างหนึ่งแม่ ในประ  
 เทศอื่น ๆ เขาก็เห็นความจำเป็นจึงมีสภาตั้ง (Senate) เพื่อเห็นควรเป็น  
 ต้น โดยฉะเพาะในประเทศสยามเรายังไม่ค้นเคยแก่วิธีการ ปกครอง  
 อย่างใหม่ทำให้ รู้สึกความจำเป็นในข้อนี้มากจน

การทว่าข้าพเจ้ารองขยให้ มีการเปลี่ยนแปลงในข้อนี้ ไม่ใช่เพราะ  
 ข้าพเจ้าต้องการอำนาจ เพราะข้าพเจ้าเบอหน่ายต่อการเมืองเดิมที ท  
 รองขยให้แกก็เพราะข้อนี้เป็นข้อที่ทำให้คนไม่พอใจในวิธักรรมตามท

• เบนฮูนิ นอกจากรัฐบาลเจ้าวรสักวาเจ้าเบเนอ ทศของรัฐบาลปรับความ  
ชัดทอดและรับผิดชอบ โดยไม่มีอำนาจเลย จะเห็นดวงการกระทำ

ของรัฐบาลหรือของสภาไม่ได้เลย แต่รัฐบาลทำอะไรก็ไม่ถูกใจคน  
ข้าพเจ้าก็คิดว่า “ทำไมปล่อยให้ทำไปได้ ทำไมไม่ห้าม” ซึ่ง  
เป็นของทนายราคาญเคมทน และบางครั้งหนังสือพิมพ์ฉบับต้นรัฐบาล  
ขาดก็ชอบพูดชัดทอดด้วย เช่นว่า “ทรงเห็นด้วยแต่ทรงยอมแล้ว และ  
เมื่อคัดค้านให้เบเนอแท้จริง ๆ ไม่ได้แล้ว” ยิ่งชัดทอดกันอยู่ อย่างหนักเป็น  
การหนักมามาก

ถ้าไม่อยากจะถวายเป็นเจ้าในการคัดค้านแก่พระมหากษัตริย์ ใ้หมาก  
จน จะเปิดย่นว่าถ้าพระมหากษัตริย์ทรงคัดค้านกฎหมายใด ๆ ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๖  
ให้ มีการเลือกตั้งคนใหม่ แล้วเปิดย่นวชิรเดออกส่งมาซึ่งประเภท ๒ หรือ  
กำหนดวชิการไ้ราชฐรรอดกเดี่ยว โดยตรงกดีเหมือนกัน แต่ถ่าปล่อยให้  
ให้เป็นอยู่ อย่างเดียว ย่อมมีเสียงขยู่ใดเด้นอว่าถ่าการปกครองตามท  
เป็นอยู่ เดียวน เป็นดทษเผด็จการทางข้อม ๆ ไม่ใช่ “democracy”  
จริง ๆ เลย

๓. ใน ๒ ข้อแรกน ข้าพเจ้าได้ขอใ้แก่ ไซรัฐธรรมนุญ ซึ่งอาจ  
กต่างคนได้ว่าไม่เป็นการสมควรก็ได้ เพราะข้าพเจ้าได้ ย่นยอมลงนาม  
ในรัฐธรรมนุญให้เ็นไปตามน แต่จริงน ข้าพเจ้าไม่ได้เห็นด้วย  
มาแต่คน และได้คัดค้านอยู่ ตลอดเวลา แต่หากไม่เป็นผล จึงได้จำ  
ใจยอมไป มาบัดนี้โอกาสที่จะพูดอีกครั้ง ๓ จึงได้พูดไปตามใจคิด

ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ควรทำอะไรครึ่ง ๆ กลาง ๆ ถ้าจะดำเนินการปกครอง  
ตามแบบรัฐธรรมนูญก็ควรจะทำกันจริง ๆ หรือถ้าเห็นว่ายังไม่เหมาะ  
เวลาจะทำกันก็ควรทำกันจริง ๆ เหมือนกัน ไม่ใช่ข้าราชการรัฐธรรม-  
นูญ แต่ก็ไม่ทำตามหลักการกันจริง ๆ ทำอะไรครึ่ง ๆ กลาง ๆ  
ข้าพเจ้าไม่ชอบ

ถ้าในข้าพเจ้าจะขอให้รัฐบาลทำการตามหลักการของรัฐธรรมนูญ  
จริง ๆ ก็ทำตามมาตรา ๑๕ แห่งรัฐธรรมนูญ

ก. ให้เสรีภาพในการพูดการเขียนการโฆษณาจริง ๆ

ตามบทเบ็ดเตล็ด หนังสือพิมพ์ ทศตอะไรไม่เป็นทศตอะไรของรัฐ-  
บาลก็ถูกจับ และหนังสือพิมพ์ ทศตคานนโยบายของรัฐบาลต้องเด็กดัม  
เช่นหนังสือพิมพ์เดลิเวดเบดเดตน คือไปขอให้อนุญาตให้หนังสือพิมพ์ออก  
ความเห็นได้จริง ๆ และให้ คำนวณนโยบายของรัฐบาลได้จริง จะถูก  
จับได้คือขเมอขยง เกิดการจลาจลอย่างชัด ๆ เท่านั้น เมื่อครั้งก่อน  
รัฐธรรมนูญ หนังสือพิมพ์เสรีภาพกว่าเดียนเบอนมาก

ขอให้เลิกการจับกุมราษฎรโดยหาว่า "ก่อกบฏรัฐบาล" เวลา  
นั้นของระดังปากกระดังขอกันเต็มท โดยกตวตั้งที่เรียกกันว่า "โฆษฐภย"

เสรีภาพในข้อ ก. นั้นย่อมต้องอยู่ภายในกรอบแห่งรัฐธรรมนูญนั้น เป็น  
ขอบเขตที่ควรวางไว้ได้

ข. ให้เสรีภาพในการประชุม โดยเบ็ดเตล็ดและการตั้งสมาคม

ในเขตแดนของตั้งสมาคมการเมืองไม่ได้ ควรอนุญาตให้ตั้งได้ ถ้าวัตถุประสงค์ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ และต้องไม่ให้ทหารบกทหารเรือและตำรวจประจำการเป็นต้นมาชักตั้งสมาคมการเมือง

การประชุมชนนเคยมีเรื่องแบบต ๆ เช่นบุคคลบางจำพวกจะชวนเพื่อนฝูงไปตั้งร้านอาหารกัน กั้นการออกตำรวจห้องและถูกห้าม จนเป็นการเกรงกลัวกันมาก เป็นการตัดเสรีภาพและคัดค้านความดีของประชาชนบางจำพวก เห็นว่าควรเลิกการกระทำเช่นนี้

๕. ขอให้ยกเลิกพระราชบัญญัติของกบฏรัฐธรรมนูญ เพราะพระราชบัญญัติกบฏกบฏกบฏกบฏกบฏเสรีภาพในร่างกายของประชาชน เช่นบุคคลอาจถูกจับกุมเพราะมีข้อหาว่าคิดจะทำดาวยรัฐธรรมนูญ แต่ถูกนำตัวขึ้นศาลคณะกรรมาการที่ไม่ใช่ศาลพิจารณาคดี และกรรมการนั้นอาจสั่งให้เนรเทศบุคคลเหล่านั้นไปอยู่ในทอชนมเขตต่างจากคดี การกระทำเช่นเป็นการตัดสิทธิของพลเมือง ในการที่จะต่อสู้ ขอรหัสของเจ้าหน้าที่ ตามเหตุที่จะต้องชำระคดีชำระโดยเบ็ดเตล็ดในศาลหลวง ให้ โศกาสให้จำเลยมีทนายว่าความและต่อสู้ ความใดก็ตามที่ไม่ใช่คดีต้นกนอย่างบังคับ ซึ่งทำให้เห็นวาทวิบาทอาจขาดความยุติธรรม เป็นการกีดกันอย่างร้ายแรง ขยความต่าง ๆ ทมอัย ในพระราชบัญญัติกบฏจะคงใช้ต่อไปก็ได้ แต่ควรขอกเป็นพระราชบัญญัติเพิ่มเติมแก้ไขกฎหมายแก้ไขลักษณะอาชญา และจะคงใช้ อชตงโทษให้ ไปอยู่ในเขตคณฑกจากคดีได้ แต่การพิจารณาคดีขอให้เป็นไปในศาลหลวงเหมือนคดีชนิดอื่น ๆ

๕. ข้าพเจ้าเชื่อว่าความสงบราบคาบในบานเมืองจะมีมากขึ้น ถ้ามหาการไต่ถามโทษแก่กษัตริย์การเมืองทุกองค์ของเจ้าของ หรือ ถูกตั้งโทษด้วยวิธีอื่น ๆ ขย ในเวदान ถ้ายังไม่ปล่อยนักโทษการเมือง กนเสียบาง คงจะมีผู้คิดจะยึดอำนาจเพื่อให้ออกนักโทษเหล่านั้นได้ พ้นจากทุกขเวทนา ยงทั้งไว้นานไปก็จะต้องจับขังกันเป็นจำนวนมากขึ้น

ทุกๆ เพราะฉะนั้นขอให้ การไต่ถามโทษแก่กษัตริย์การเมืองดังเคยไปน ก. นักโทษประหารชีวิต ให้เปลี่ยนโทษเป็นเนรเทศไปอยู่ ที่จากก ตามแต่จะกำหนดให้เป็นเวลา ๓๐ ปี (เอาบุตรภรรยาไปอยู่ด้วยได้)

ข. นักโทษจำคุกคงถดชีวิต ให้ตัดโทษเป็นอย่างเดียวกับข้างบน แต่ให้ กำหนดเพียง ๕ ปี

ทั้ง ๒ ประเภท ตาม โศกโศก และนายแพทย์ยอมชื้อเพียงแฉะว่า ไทรักษาตัวขณะใด ๆ แล้ว ให้ออนณนหรือรักษาตัวได้ความคำแนะนํา ของนายแพทย์

ก. นักโทษอื่น ๆ ทมิโทษต่ำกว่าที่ต่างมาแต่ ไม่ว่าประเภทใด แต่ไม่จ้ถูกจับกุมไปในคราวใด ถ้าเห็นคงจากโทษการเมือง ให้ โทษไปทั้งสิ้น

๖. ข้าราชการหลุดปดจากราชการโดยฐานถูกสั่งตั้งว่าจะมีความ ผิดทางการเมืองกดี หรือถูกหาว่า "กิดาวร้ายรัฐบาด" ถูกตั้งโทษ และพ้นโทษไปเด็ดขาด แต่ถูกคิดสิทธิในการที่จะรับเบี้ยบำเหน็จบำนาญ ขอให้ขอไปโดยรับบำเหน็จบำนาญตามทเขามเกณฑ์จะได้ ในอนท ถูก

ปลดถนน พวกข้าราชการที่ถูกปลดโดยเหตุซึ่งตนมีอาการใจเกินเคือง  
 รัฐบาลมาก และถ้าของอดอยากเพิ่มจนอดด้วยลางจมนความคิดในทาง  
 ไม่ดีเดี๋ยวมัก ควรคิดทางไม่สงบ โดยเห็นด้วย โดยให้เข้ามาอะไรก็บาง  
 ครอบครองของข้าราชการของตกลงโทษในการเมืองเห็นจะมีหลาย  
 ร้อยหลายพัน ในระหว่าง ๒ ปีที่ผ่านมาแล้วจะมีใจกรุดเบาบาง เพราะ  
 คนเรามากของด้วยกันทางนั้น

๘. ข้าราชการที่ยังตกลงด้วยว่าเกี่ยวข้องกับ "การกบฏ" ครังใด ๆ  
 ก็ตาม และหากตั้งจะฟ้องหรือตำรวจจะฟ้องร้องต่อไป ขอให้จัดการ  
 พ้นหรือจับกุมแต่ในคราวที่จะให้อภัยโทษแก่ผู้โทษผิดทาง การ เมืองใน  
 คราวนั้น เพื่อต่างกันเสียที ทั้งนี้เพื่อทำให้ข้าราชการหมดความระอาน  
 ใจร้อนคว เรืองราชทูตเจ้าหน้าทรวรวบรวมเพื่อจะฟ้องร้องควรทำตายกัน  
 เสียในคราวนี้ คงตนกันใหม่ให้ชาว

๙. ขอให้รัฐบาลและสภาผู้แทนราษฎร ให้คำนึงเป็นลายลักษณ์  
 อักษรแก่ข้าพเจ้าว่า จะไม่คิดกำลังและคั้งงบประมาณของทหารรักษา  
 วงให้หย่อนกว่าเท่าที่มอยู่เวลานั้น เว้นแต่ข้าพเจ้าจะขอร้องขอ และจะคง  
 ให้ทหารรักษาวงอยู่ในฐานะที่เป็นอยู่ ณบัดนี้โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ขอให้รัฐบาลจ่ายอาวุธและดุกลกระสุนให้แก่กองร้อยของพันโทกรม  
 ทหารรักษาวง ให้มเท่ากับกองร้อยของพันทหารราบอื่น ๆ

ในการที่ข้าพเจ้าร้องขอให้มทหารรักษาวงไว้ตามเดิม ก็เพราะ  
 ว่าบ้านเมืองยังอยู่ในเขตคเปิดเปลี่ยนแปลง ยังไม่อะไรแน่นอน ความคิด

ความเห็นของคนแต่ละคนต่าง ๆ ยังพดกพาดำเนินมา จึงอยากให้ กรม  
ทหารบกจะควบคุมมโหฬารแห่งใหม่ในเมืองได้ เอาไว้รักษาพระราชวัง  
และรักษาพระองค์ โดยใกล้ชิดเท่านั้น เพื่อเป็นการอุ้มใจสำหรับข้าพเจ้า  
เองและเจ้านายพอสมควร

ถ้าหากเหตุการณ์ในบ้านเมืองสงบเรียบร้อย และการปกครองแบบ  
รัฐธรรมนูญเข้าที่ ฐานะปกติ และประชาชนเคยชินและเข้าใจในวิธีการ  
ปกครองแบบใหม่ นิดหน่อย ก็อาจเปลี่ยนแปลงฐานะของกรมทหารไป  
ได้บ้าง ตามแต่จะเห็นสมควรในเวลานั้น

ข้อใดต่าง ๆ นั้น ถ้ารัฐบาลตกลงจะรับรองแล้ว ขอให้เสนอสภา  
ให้ตั้งมนตรีบริวารด้วยทุกข้อ

ข้อใดต่าง ๆ นั้นขอให้ข้าพเจ้าพอใจว่าได้จัดการให้ เป็นไปตามทรง  
ขอจริง ๆ แล้ว ข้าพเจ้าจึงจะกลับเข้าไปประเทศสยาม

~~~~~

เจ้าพนักงานหอสมุด



๑๐๒

(สำเนา)

ท.จ. ๗๗๗๗/๒๕๗๗

สำนักนายกรัฐมนตรี วังปารุสกวัน

วันที่ ๘ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๗๗

เรื่องตอบพระราชบัญญัติตั้งวันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๗๗

นายกรัฐมนตรี เวณ เจ้าพระยาศรีธรรมราชเบศ

ด้วยตามที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานพระราช  
บัญญัติตั้งวันที่ ๒๖ ธันวาคม ค.ศ. เรื่องเกี่ยวกับราชการกรม  
ข้าพเจ้าได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้ว คณะรัฐมนตรีได้ประชุม  
ปรึกษาและมติให้ท่านกราบบังคมทูลขแจ้งตอบพระราชบัญญัติดังกล่าว  
ตามนัยแห่งบทกทแนบมาพร้อมกบทงัดสน และเมื่อพระราชกระแสรับ  
สั่งมาประการใดแล้ว ขอท่านได้ โปรดรายงานมายังข้าพเจ้าโดยด่วนด้วย

ขอแต่ตั้งความนับถือ

(ลงนาม) พ.ศ. พระยาพหลพลพยุหเสนา

ขอความทั่วไปในการตอบพระราชบันทึก

ก่อนที่จะได้รับพระราชทานพระราชบันทึกฉบับลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ นายกรัฐมนตรีได้รับหนังสือจากอัครราชทูตสยาม ณ กรุงปารีส ลงวันที่ ๒๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๗ กับพระราชบันทึก ๒ ฉบับที่ได้พระราชทานให้อัครราชทูตสยาม ณ กรุงปารีส เพื่อบรรยายถึงคนกลาง เพราะทรงปรารถนาว่าการที่พระเจ้าราชทานตรงมายังรัฐบาลนั้น จะหาทางไกล่เกลี่ยกันยาก

ในพระราชบันทึกฉบับที่ ๑ นั้น ได้ทรงขอเรื่อง

- ๑. ให้ตั้งไม่ว่ากติกากฎหมายสำหรับหม่อมเจ้าศรีศุภสวัสดิ์

และนายทหารรักษาวัง

- ๒. งดการเลิกทหารรักษาวัง

- ๓. ให้จัดการเปลี่ยนแปลงรูปโครงสร้างกระทรวงวังใหม่ และตาม

พระราชบันทึกฉบับที่ ๒ ทรงขอเรื่อง

- ๑. ให้ยอมตามข้อขอเรื่อง ๓ ข้อในพระราชบันทึกฉบับที่ ๑

๒. ให้บุคคลต่างๆ ในรัฐบาลเลิกกล่าวร้ายทับถมการทำงานของพระราชวงศ์จักรี และของรัฐบาลเก่า และขอให้ปราบปรามผู้ที่ถูกพระราชวงศ์จักรีร้องเรียนอย่างเข้มงวด

- ๓. แต่งตั้งคณะกรรมการพิเศษของพระมหากษัตริย์ โดยชัดเจน

- ๔. พยายามระงับความไม่สงบต่างๆ โดยคัดตั้งไฟ คือ

- ก. ไม่ดำเนินโครงการเศรษฐกิจแบบโซเชลลิสต์อย่างแรง
- ข. ดัดหย่อนผ่อนโทษนักโทษการเมือง

ในเรื่องนี้ไม่ว่ากต่างหม่อมเจ้าศุภสวัสดิ์ และนายทหาร รัชชาวงษ์ นน  
 รัฐบาลได้จัดการมาแต่เดิม ดังปรากฏในหนังสือเดชาธิการ คณะรัฐมนตรี  
 ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัง ท.ว. ๖๖๘๘/๒๕๗๗ ลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม  
 พ.ศ. ๒๔๗๗ ข้อทรงขอรับรองอื่น ๆ นั้น รัฐบาลก็ได้จัดการตรงตาม  
 พระราชประสงค์อยู่แล้วแต่เดิม ส่วนในเรื่องดัดหย่อนผ่อนโทษนักโทษ  
 การเมืองนั้น ก็อยู่ในความดำริของรัฐบาลแล้ว

ครั้นอยู่ต่อมากระทรวงโปรตุเกสได้ให้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เชิญ  
 พระราชกระแสมาว่า จะทรงส่งตราสัมพันธไมตรีโดยผู้ตั้งแทนพระทัยว่า รัฐบาล  
 และเดชาธิการสภามันแทนราษฎรไม่ปรารถนารับรองต่อพระองค์ พอใจ  
 ที่จะขอพระราชดำริเสียทุกอย่าง ดังปรากฏในหนังสือที่ ๖/๕๘ ลงวันที่  
 ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๗

นายกรัฐมนตรีจึงได้กราบทูลตอบผู้สำเร็จราชการตามหนังสือที่ ก.  
 ๖๕๕๕/๒๔๗๗ ลงวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ ขอพระราชทานทราบ  
 พระราชประสงค์เป็นข้อ ๆ ไป และแสดงความจริงรักภักดีขอส่งสัตย์สุจริต  
 ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และในคราวเดียวกัน ได้โทรเลข  
 ถึงอัครราชทูตสยาม ณ กรุงปารีสว่า ตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่  
 หัวทรงขอรับรอง ข้อในพระราชบันทึกนั้น รัฐบาลพร้อมที่จะปฏิบัติตาม  
 พระราชประสงค์ ต่อมาผู้สำเร็จราชการมลายพระหัตถ์ถึงนายกรัฐ-

มนตรี (หนังสือที่ ๗/๕๘ ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๗) นำตั้ง  
พระราชโทรเลขทรงของพระราชหฤทัยในพระราชบัญญัติได้ ทรงว่า ได้ไว้  
และได้ ขอความเต็มในพระราชโทรเลขว่า ถ้าคดีพระพิบัติโดยวรายน  
กรมพระคลังข้างที่แพแต่อกจะทรงส่งตราสัมบัตเช่นเดียวกัน

ต่อมาพระองค์ได้ทรงแพร่ข่าวในประเทศอังกฤษว่า จะทรงส่งพระ  
ราชสัมบัต คณะรัฐมนตรีจึงได้ตั้งมติตั้งผู้แทนไปเฝ้าทูลละอองธุลีพระ  
บาท และพร้อมที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชประสงค์ ในพระราชบัณฑิต  
เต็ม นอกจากเรื่องเกี่ยวแก่อำนาจตุลาการซึ่งคณะรัฐมนตรีจะตั้งศาล  
มิได้ เพราะเป็นการผิดต่อรัฐธรรมนูญ แล้วจะทำให้ต่างประเทศ  
ขาดความไว้วางใจในศาล ซึ่งกระทบถึงสัญญาทางพระราชไมตรี โดยทั่วไป  
เมื่อพระราชบัณฑิตกลับมาใหม่เช่นนี้ จึงเห็นได้ว่า ตามพระราช  
บัณฑิตใหม่เป็นข้อความที่ใดทรงขอเพิ่มเติมจากพระราชบัณฑิตใดพระ  
ราชทานมาก่อนแต่ตั้งพระราชประสงค์ส่งตราสัมบัต ย่อมจะเป็นขอ  
ที่ทรงส่งเกิดขึ้นในภายหลัง แม้กระนั้นก็ดี รัฐบาลสามารถที่จะปฏิบัติ  
ให้เป็นไปตามพระราชประสงค์ได้ภายในกรอบแห่งรัฐธรรมนูญ นอก  
จากข้อความบางประการที่ทรงเข้าพระราชหฤทัยผิด จึงเห็นสมควรที่จะ  
ตอบทูตขแจ้งไปให้เขาพระราชหฤทัย

ข้อสังเกตทั่วไปในพระราชบัณฑิตฉบับที่ ๓

พระราชบัณฑิตฉบับที่ ๓ นี้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญเป็นส่วนใหญ่ คือมี  
ข้อความที่ทรงขอให้แก้ไขรัฐธรรมนูญ เพราะจะทรงกล่าวได้ว่า ได้  
คิดคำนึงอยู่ตลอดเวลา แต่หากไม่เป็นผลจึงได้จำยอมไปนั้น

ขอนนตรีบาดรูปผู้เสียดใจและประหตาดใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะการ  
วางรัฐธรรมนูญฉบับถาวรนั้น อนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้แถลง  
ต่อสภาว่า ได้ทำการติดต่อกับสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตลอดเวลา จนถึง  
ได้นำร่างไปขอให้ทรงแก้ไข ข้อใดที่ทรงขอให้แก้ไข คณะอนุกรรม  
การร่างรัฐธรรมนูญได้ปฏิบัติตาม ดังปรากฏในคำแถลงของพระยามโน  
ปกรณนิติศาสตร์ ซึ่งเป็นประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราช-  
อาณาจักรสยามว่า

วธฯ                      วธฯ                      วธฯ

“ กษัตริย์ เจ้าขอเสนอด้วยว่าในการร่างพระธรรมนูญ อนุกรรม  
การได้ทำการติดต่อกับสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตลอดเวลา จนถึงอาจจะ  
กล่าวได้ว่า ได้ร่วมมือกันทำขอความตลอดในร่างที่เสนอมานี้ได้ทุก  
เกล้า ๆ ถวายและทรงเห็นชอบด้วยทุกประการแล้ว และทกล่าวได้ว่า  
ทรงเห็นชอบนั้น ไม่ใช่แต่เพียงทรงเห็นชอบด้วยอย่างขอความทกราบ  
บังคมทูลขึ้นไป ยังความน เ็นทพอพระราชหฤทัยมาก..... ”

วธฯ                      วธฯ                      วธฯ

(ดูหนังสือรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ ๓ พ.ศ. ๒๔๗๖  
หน้า ๓๕๘-๓๖๐)

นอกจากนี้ยังได้ยิน จาก คำบอกเล่า ของ ผู้ที่ได้ ไป เฝ้าทูลละอองธุลี  
พระบาทว่า ได้ทรงพอพระราชหฤทัยในรัฐธรรมนูญนั้นมาก

จึงเชื่อว่า ได้เบ็ดเตล็ดพระราชหฤทัยแล้ว จึงมิได้ปรากฏว่าได้ทรง  
ปฏิบัติกรอย่างใดที่จะคานวณรัฐธรรมนูญนั้น ครั้นมาคนปรากฏเห็นว่า  
มีข้อความบางอย่างที่ยังทรงของพระราชหฤทัยอยู่ อีกก็จริงอยู่ แต่เห็นว่า  
เป็นเรื่องที่เขาพระราชหฤทัยผิด ความจริงในทางปฏิบัตินั้น นับว่าได้  
เป็นไปตามพระราชประสงค์ทุกประการแล้ว โดยไม่ต้องแก้รัฐธรรมนูญ  
อันจะทำให้เสียความศักดิ์สิทธิ์ไปโดยไม่จำเป็น คงจะกล่าวต่อไป

๑. ในเรื่องวิธีการเลือกตั้งของสมาชิกประเภท ๒ นั้น รัฐสภาได้  
กระทำตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งได้ประกาศก่อนมี  
การเลือกตั้งรัฐธรรมนูญฉบับถาวร ร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นเมื่อก่อน  
ที่จะได้นำขึ้นสู่สภา ประธานอนุกรรมการ คือ พระยามโนปกรณ  
นิติศาสตร์ ก็ได้้นำร่างขอทูลเกล้าฯ ถวาย ทำการติดต่อกับพระมหา  
ทักษัตริย์ พระยามโนปกรณนิติศาสตร์ ได้นำมาแจ้งต่ออนุกรรมการร่าง  
รัฐธรรมนูญว่า ในหลวงทรงโปรดปรานร่างพระราชบัญญัตินั้นมาก และ  
รับสั่งว่าเป็นทศพรพระราชหฤทัย จะไม่ทรงขอแก้ไข แต่ขอขอชวรแต่ขอ  
เดียว ขอให้ทรงพิจารณาเลือกตั้งสมาชิกประเภท ๒ ตามพระราชบัญญัติการ  
เลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้น เนื่องจากที่ใดทรงพระราชปรารภในขณะทรง  
รัฐธรรมนูญอยู่ จากการที่จะให้ ผู้สมัครเขารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกประเภทที่  
สอง ได้รับความเห็นชอบ (Approval) ของผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทน  
ราษฎรอยู่ในสมัยที่ ๑ ตามวิธีการในรัฐธรรมนูญซึ่งคราวนั้น ทรงเห็นว่า  
ไม่เหมาะ เพราะสมาชิกประเภทที่ ๒ พระมหากษัตริย์ทรงตั้งโดยพระราช

กฤษฎีกาตกลงครั้งหนึ่งแล้ว ควรให้ตั้งมาชิกประเภท ๓ นั้นตั้งมาชิกได้ โดยไม่ต้องมี Approval ดังน อนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้ขอมปฎิบัติตามพระราชประสงค์ ไม่ปรากฏเลยว่าได้ทรงขอรับให้วางวิธีการเลือกตั้งมาชิกประเภท ๒ โดยขอรับนอกจากทุกตัวมาแต่

กรมเมือทรงพระราชปรารภมิให้ ม คณะกรรมาธิการ และ ให้ติด คณะราษฎรตามพระราชหัตถเลขาตั้งวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๕ (ภายหลังถตั้งรัฐธรรมนูญ) จึงได้ทรงพระราชปรารภที่จะให้เดือกจากบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถทงๆไป คอยทรงหมายถงข้าราชการชั้นสัญญาบัตร ตามที่ปรากฏในพระราชบัณฑิต รัฐบาตได้คำนงถงพระราชปรารภในชั้นขณะนั้นก็จะขอให้ทรงถงพระปรมาภิไธยในพระราชกฤษฎีกา ตั้งมาชิกประเภท ๒ รัฐมนตรีหลายนายจึงได้นำรายชื่อไปทูลเกล้าถวายเพือทรงดำริ แต่มิได้ทรงทงทวงประการใด และได้ทรงถงพระปรมาภิไธยให้ ท เดียวในการเลือกถงนเนเดารัฐบาตถมิได้เลือกแต่ผู้ กอการเท่านั้น จะเห็นได้ว่าในจำนวนตั้งมาชิกประเภท ๒. ๗๗ คนนั้นมผู้ กอการเพียง ๔๗ คน และในส่วนของบุคคลกใด คิดเลือกเอาบุคคลทเป็นชั้นสัญญาบัตร จะมทไม่ใช้สัญญาบัตรอยู่หนงคน คอ นายมกร ดำมเด้น แต่ผู้ กอการในตำแหน่งกกระทรวงเมือมาแต่ถ ซึ่งพอจะเทียบได้กบชั้นสัญญาบัตร ส่วนวิธีการทจะให้ ข้าราชการสัญญาบัตรเป็นผู้ เดือกผู้ แทน ของตนเอง เห็นว่าอาจททำให้ ข้าราชการประจำแบ่งแยกออกเป็น พรรคพวก เพือทำ การเมือง เช่นนกได้ ซึ่งจกไม่เป็นผลถนพงปรารภนาในทางราชการ กถบอาจ

มณฑลอื่นไม่พึงปรารถนายั้งจนไปกว่าที่จะใช้วิธีการแต่งตั้งโดยพระราช

กฤษฎีกาได้

อันแท้จริงเรื่องที่เคยเป็นมาในขณะที่ยังมีมติมาชิกแก่ประเภทเดียวกัน  
เมื่อทรงร่างกฤษฎีกาได้ เมื่อทราบในพระราชอัชฌาศัยแล้ว ผู้หนักใจ  
ออกจากรัฐสภาไปแล้วหลายราย

อันกว่ากบฏหาพวกได้มากเพราะหยาบยกเอาการตั้งสมาชิกประเภท  
ที่ ๒ ขึ้นมาขึ้น ขอนเห็นว่าการหาพวกกบฏหาพวกได้มากนั้น เพราะ  
ใช้วิธีหลอกลวง ตั้งปรากฏในจำนวนต่าง ๆ ที่จำกัดพิเศษแล้ว

๒. ตามที่ทรงมีพระราชดำริจะให้แก่วิธีกรรมนี้มาตรา ๓๘ และทรง  
กตาดวงใจต่าง ๆ นั้น เห็นว่าขออย่างประเทศที่จัดตั้งใหม่การตั้ง  
คะแนนของประเภท (Plebiscite) นั้นจะนำมาใช้ในประเทศสยามในเวลานี้  
ยังไม่ถนัด เพราะการศึกษาของเรายังไม่แพร่หลาย และราษฎรยังไม่  
มีต้นเหตุเคยชินต่อการปกครองระบอบนี้ จึงควรงดเว้นไว้ก่อน

ส่วนวิธีที่ให้สภาตั้งมติเสียงข้างมาก ๒ ใน ๓ หรือ ๓ ใน ๔ จึงจะสถาป  
นางเสียงคัดค้านของประชชนได้ในเรื่องนี้เป็นเรื่องของสภาฯ ส่วน  
ทางรัฐบาลนั้นเห็นว่า ในทางปฏิบัติเหมาะแล้วสำหรับพระราชบัญญัติ  
ที่ทรงคัดค้านนั้น บรรดาสมาชิกที่เป็นรัฐมนตรีและประธานการรัฐมนตรี  
ทั้งหมด ตลอดจนผู้แทนราษฎรประเภท ๒ บางคนก็ไปประชุม ถิ่น  
ไม่ลงมติ (abstention) เสีย ตั้งจะเห็นได้จากผลแห่งการลงมติ คือ

ก. โหวตพระราชบัญญัติอากรมฤตก สมาชิกมาประชุม ๓๓๖  
(ประเภทที่หนึ่ง ๘๖ นาย ประเภทที่สอง ๒๕๐ นาย) นี้ไม่ออกเสียง ๓๒



เตียง ทอออก ๓๒๕ ผู้ ทอออกเตียงให้ออกเป็นพระราชบัญญัติ ๗๗ ผู้ ท  
เห็นไม่ควรออกเป็นพระราชบัญญัติ ๓๕

ข. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขกฎหมายอาชญา ด้มาชักมาประชุม  
๓๕๐ (ประเภท ทหนึ่ง ๗๕ ประเภทที่สอง ๖๖) หนึ่งไม่ออกเตียง ๒๗ เตียง  
ทอออก ๓๓๓ ผู้ ทอออกเตียงให้ออกเป็นพระราชบัญญัติ ๗๕ ผู้ ทเห็น  
ไม่ควรออกเป็นพระราชบัญญัติ ๓๖

เมื่อตามผลแห่งการปฏิบัติที่เดิมนั้นได้เป็นดังที่ได้กล่าวข้างต้นมา  
แล้ว จึงเห็นว่าการที่จะแก้ไขในทำนองนั้นจะไม่ได้ประโยชน์เท่าใดนัก  
ผลที่จะพึงได้ รับจากการแก้ไขนี้คุ้มกับที่จะ ทำให้ รัฐธรรมนูญ เดิม ความ  
ศักดิ์สิทธิ์

ยังคงเหลืออยู่ อีกอย่างหนึ่งตามที่ได้ทรงรับสั่ง คือ ขอบข่ายให้เด็ก  
ดองคนขึ้นมาใหม่ ซึ่งเป็นวิธีที่อาจกระทำได้ โดยไม่ต้องแก้ไข รัฐธรรมนูญ  
คือ โดยอาศัยบัญญัติในรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๕ ในเรื่องนักโทษจารณา  
ตามพระราชกระแสสำหรับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขที่ทรงคัดค้านก่อน ๆ แล้ว  
แต่เห็นว่าการที่จะยุบสภาหนึ่งไม่สมควร เพราะความจำเป็นยังไม่  
ปรากฏแต่จะทำให้เป็นการเปิดองพระราชทรัพย์ โดยใช้เหตุ เพราะ  
ร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๒ นั้น เป็นเรื่องทริฐบาตจากทำความพอพระ  
ราชหฤทัยให้ตามขอททรงคัดค้านนั้นได้ แต่ในภาคต่อไปเพื่อที่จะไม่ต้อง  
แก้ไขรัฐธรรมนูญ จะโปรดให้ ใช้ ขอบข่ายแห่งด้วยพระราชบัญญัติ  
ทรง veto ก็ย่อมจะทรงทำได้ โดย โปรดเกล้า ๆ แจ้งพระราชประสงค์ใน  
การยุบสภาในพระราชหัตถเลขาที่ทรงคัดค้านด้วย

เมื่อมอชการทจจะกระทำไ้ โดยมตองแกวรัฐธรรมนูญเช่นนเดว จง  
เห็นว่าไมเจ้าเป็นคองแกมาตรา ๓๔ แห่งรัฐธรรมนูญ เพียง ความ  
ถาวรให้ เกิดแกรัฐธรรมนูญจริง ๆ เพราะเมื่อต้นระยะเวถาณะเพาะ  
กาดเดว รัฐธรรมนูญที่ไ้พระราชทานก็จะเป็นหตุกถาวรยงชน

๓. ในข้อทจจะขอให้ รัฐบาตทำการตามหตุกถาวรของรัฐธรรมนูญจริง ๆ  
คอกถำตามมาตรา ๓๔ แห่งรัฐธรรมนูญ รัฐบาตก็ไ้ปฏิบัติอยู่เดว

ก. ให้ได้รภาพในการพุด การเขียน การโฆษณา จริง ๆ

ขอให้ รัฐบาตรับรองไ้แน่ เพราะไ้สมเด็จพระราชบัญญัติการพิมพ์ใหม่  
เปิดโอกาสใหม่การออกทรน คำสั่งพนกงานการพิมพ์ ไ้โดยยงเต็มที่ เป็น  
การเพิ่มตขยงกถาพระราชบัญญัติเดิม

ตามททรวงยกควอยางหนึ่งล่อพิมพ์เดิตเมตเดน หนึ่งล่อพิมพ์เดิตเมต  
ไ้โดยยงให้ เกิดการจตุลตขยงชต จง คอ้ตองถูกบต กรรมการออกทรน  
ไ้ ได วจนจขยงตามคำสั่งพนกงานการพิมพ์ และจจะทรวงเห็นไ้ควาตอการ  
ล่ำคญในหนึ่งล่อพิมพ์เดิตเมต เช่น นายหดย ครัวค และพระยาศรารภย  
พัพฒน ไ้เป็นกบฏอยางชต ๆ นอกจกนเมอมพระราชบัญญัติใหม่เดว  
รัฐบาตม ไ้ บตหนึ่งล่อพิมพ์ ไ้ และรัฐบาตคองระมตระจงในการ  
ทจจะล่อคตล่อ มให้ หนึ่งล่อพิมพ์ ไ้ได้รภาพในการ กถำว กะทบ กระ เทอช  
ล่งพระขงคคตงทเป็นมาเดว ก็ไ้จตุการบตหรือพยงวองผู้ กระทำผิด

อนงในเรื่อ้การกถำวรายรัฐบาตนน ถ้าการกถำวนนเป็นการกถำว  
คชมตามขรรมคว ซึ่งไม่เป็นการผิดกฏหมายอาชญาเดว ก็ไม่ทำการ  
จับกมนอกจกจะเป็นการกระทำผิดกฏหมาย อาชญา ซึ่ง คอ้ตองว่ากถำวไป  
ตามระบิตเมชง

ข. ให้เสรีภาพในการประชุมโดยเปิดเผย และการตั้งสมาคม

ขอพระราชทานขอยกโทษและยกโทษให้แก่นักโทษการเมืองที่  
เพราะคำสั่งพระราชกฤษฎีกาที่ ๒/๓๒๘ ลงวันที่ ๓๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๕  
ถึงพระยามโนปกรณนิติศาสตร์ว่าไม่ทรงโปรดให้คณะการเมือง และ  
ทรงให้เด็กคณะราษฎรในฐานะที่เป็นคณะการเมืองเดี่ยว รัฐบาลในครั้ง  
ก่อนนี้ได้ปฏิบัติตามแล้ว

ส่วนที่ทรงกล่าวว่ามีบุคคลบางจำพวกจะชวนเพื่อนฝูงมาเลี้ยงอาหาร  
กิน ถ่มการดูคำร้องฟ้องและดูคำร้องห้าม ขอนคงจะมีคนกราบบัง  
คมทูลความเท็จ เพราะไม่เป็นความจริงเลย

๔. การที่จะให้ยกเด็กพระราชบัญญัติของกบฏรัฐธรรมนูญนั้นเห็นว่า  
วิธีการตามพระราชบัญญัตินั้นเป็นวิธีที่เบาที่สุด มีพระมหากษัตริย์  
คำตพิเศษและคำตทหารกันชนเต็มมือเหมือนกันในต่างประเทศ วิธีการ  
ตามพระราชบัญญัติของกบฏรัฐธรรมนูญ เป็นวิธีของกบฏ กบฏนั้น  
เพราะถ้าจะรอใหม่การแก้ คือเมื่อกบฏขึ้นแล้วจะทำให้เสียชีวิตของ  
ไพร่ฟ้าชาวแผ่นดินไปโดยใช่เหตุ อนึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ของ  
ผู้ทูลเกล้าฯ ว่าทำด้วยรัฐธรรมนูญ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่คนที่ได้  
ยื่นฟ้องข้อกล่าวหาว่าทำด้วยรัฐธรรมนูญ ได้ขอรับรองให้พิจารณาตามวิธีการของพระราช  
บัญญัติของกบฏรัฐธรรมนูญตั้งนเป็นต้น

๕. ในเรื่องตโตโทษให้ผู้ที่ถูกคำตพิพากษาในเรื่องกบฏนั้น รัฐบาล  
ได้ดำริไว้แล้วว่า เมื่อคำตพิเศษได้พิจารณาแล้วได้ตัดสินทุกจำนวนแล้ว

๑๑๓

ก็จะได้พิจารณาเทียบกบตออย่างที่เคยมาแต่ก่อน และพิจารณาถึงความ  
ผิดมากและน้อย และความเสียหายซึ่งบรรดาของผิดของเสียซึ่ง  
ไปในการปราบกบฏนั้นด้วย เพื่อแสดงให้เห็นเจตนาดี รัฐบาลขอ  
อ้างว่าในชั้นหลังนี้ แม้คำพิเศษจะได้ตัดสินแต่คดี รัฐบาลก็ได้  
สั่งให้จัดการถอดบรรดาคักใจก่อน เพราะจะพิจารณาถึงการตบโทษ  
พร้อมๆ กันกับจำนวนอื่นๆ ซึ่งคำพิเศษได้ตัดสินแล้ว (คำสั่งรัฐมนตรี  
ว่าการกระทรวงกลาโหม ลงวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ. ศ. ๒๔๗๗ จำเลย มี  
จำนวน ๓๗ คน)

๖. ในเรื่องเบบบ้านาญของข้าราชการที่ตกปลดออกจากราชการ โดย  
ฐานถูกตั้งด้วยว่ามีความผิดทาง การ เมือง นั้น เมื่อมีมติตามที่  
ในพระราชบัญญัติเบบบ้านาญแล้ว ก็ให้เบบบ้านาญทุกคน ทั้งผู้ของ  
พิจารณาถึงเกณฑ์เรื่องอายุ และเวลาบรรดาข้าราชการ ส่วนผู้ที่เป็น  
ข้าราชการทหารนวมการได้เบบบ้านาญ ปล่อยให้เขาเกณฑ์ได้เบบบ้านาญ  
ก็ได้ ให้ เบบบ้านาญไปหมดทุกคน

๗. ข้าราชการที่ยังถูกตั้งด้วยเรื่องของการกบฏนั้น เวลาที่ได้ตั้ง  
ให้จัดการฟ้องร้องนานแล้ว ส่วนผู้ที่อยู่ระหว่างคดีก็ควรจะปล่อย  
ให้คดีถึงที่สุดเสียก่อน และในไม่ช้าคำพิเศษก็คงจะตัดสินให้เสร็จสิ้นไป  
ส่วน การที่จะให้ ทำ สาย เรือ รวาท เจ้าหน้า ท รวบรวม เพื่ จะ ฟ้อง ร้อง  
นั้น เห็นว่าจะทำตายเสียมิได้ เพราะเรือ รวาท เหล่า นั้น ย่อม จะ เกย ของ  
กับคดีอื่นๆ

๘. ใน เรื่อง ที่ จะ คัด ก่า ตั้ง และ คัด บ ประมาณ ของ ทหาร วิชา วง นน  
เรื่อง บ ประมาณ น เกย กแก่ สภา ผู้ แทน ราชนู รัฐบาล ไม่ มี ความ ขัด

ซึ่งประการใดในการที่จะคงให้มหาดรรักษาดวงได้ความเดิม ในเรื่องที่จะขอให้ทหารรักษาดวงนี้อาจเหมือนทหารราบทุกขย่างนั้น เห็นว่าตามประเพณีเป็นมาแต่อดีต ทหารรักษาดวงห้ามอาวุธเช่นปืนไม่ในต่างประเทศก็ดัดกัน การที่จะเพิ่มอาวุธให้แก่มหาดรรักษาดวงเช่นนี้ มีข้อจะคำนึงถึงทหารบกทหารเรือทหารอากาศ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นจอมทัพอยู่แต่อดีตจนตำราซึ่งมีความจริงวิภาคที่อาจจะมีสัก โทมนต์ว่าพระมหากษัตริย์ไม่ทรงไว้ดวงพระราชหฤทัยก็เป็นได้

๘. ข้อความข้างบนเป็นข้อความประกอบการทูล แทนขอของรัฐบาล จะกราบบังคมทูลพระกรุณา ในการขแรงข้อเท็จจริง เพื่อแก้ข้อทงเขาพระราชหฤทัยผดอยู่ และในการหา หน้ทาง ที่จะจัดการ ให้ เป็น ทพขอพระราชหทัย ภายใน ขอขมายัฐธรรมนูญ แห่ง พระราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕ เพื่อ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะได้ เสด็จ กดิบคนพระนครตามความปรารถนาอันจริงใจของรัฐบาล ตลอดจนมาซึ่ง สภาผู้แทนราษฎร และอาณาประชาราษฎร์ด้วย

ป.ต. ส่วนข้อ ๘ ที่ตั้งมา โดยหนังสือ ก. ๓/๗๗ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ เพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่า "ขอให้จัดตั้ง เรือรบพระราชบัญญัติวางระเบียบการทุดเกล้าฯ ถวายฎีกาฯลฯ" นั้น ในร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา ซึ่งได้คัดสำเนาตั้งมา โดยหนังสือ ก. ๘๒๗๐/๒๔๗๗ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ ได้บัญญัติ ในเรื่องระเบียบการทุดเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระราชทาน อภิเษกโทษไว้แต่ได้แต่ได้ตั้งสำเนาใหม่ หากว่าฉบับเดิมจะสูญหายระหว่างทาง

๑๑๕  
(ดำเนินา)

ตั้งณาคัด

กรุงปารีส

ฉบับ

วันที่ ๒๖ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๗

เรียนเจ้าคุณ

ผมได้รับพระราชทานบันทึกเลขอนท ๒๖ เดือนนี้จาก เจ้าคุณ

เสนอมาททางเมตอากาศ รวมเขลลสาร ๓ ฉบับ

พระราชชนบทกนทรงทวพระราชทานผมเป็นตั้งณาคัด หาได้เป็นทาง  
ราชการแท้ไม่ ททรงทวเช่นนกเป็นเพราะว่าผมเองกรวบบัง คม ทดขอ  
ให้พระองคทานทรงใช้ผมเป็นคณกตางสำหรับพุดจาใน เรียง น ดัง ท  
ผมได้เรียนใจแฉดในรายงานฉบับตั้งณาคัดฉบับกอน ผมขอเรียนนยاخلวา  
ในการทผมขอเป็นคณกตางน ก็เพราะว่าถึงกวาง เหตุการณเชยอกจะ รวย  
แรง และถาทวการ ได้คอบกนทางราชการแล้ว จะหาทางโก่งเกิดย  
กนยากกว่า แฉดถาหากพุดาดพดงประการใด มัน ก็จะแตกหักกน  
ชยารอง เมื่อเจ้าคุณได้พิจารณาแฉดปรักษาหาวิธีคอบมทุก ส้มคอรแฉด  
แฉดจะคอบประการใดก็ได้ โปรดคอบมาทางผมเป็นการตั้งณาคัด เมื่อได้  
คตงกนประการใดแฉดจึงควรจจะจัดทวาคความคตงกนป็นทางราชการคอบไป

ตั้งณาคัดผมๆ ขอแฉดคความรู้สึกแฉดความเห็นเรียนเจ้าคุณคตงคค  
ไปน

๑. ในเรียง น.จ. ศักดิ์วดีคินน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยุหัว ทรง  
ยนชนวาทานทรงใช้เองเพอบองกนพระองคทาน เพราะในเวถานนเหตุ  
การณชยงเหยงกนไปทงนน ไม่ทรงทวาทวญูใดจะมีทางคความคตงประการ

ได้ ถ้าไม่ทรงระวังตัวแล้วผู้คิดร้ายต่อรัฐบาลหรือต่อพระองค์ท่านอาจ  
 จับพระองค์ท่านเป็น hostage ก็ได้ ดั่งจนความเห็นหรือหตุกฐานหรือ  
 หมายของมเหษีองค์ท่านหรือการทำของหม่อมเจ้าองค์ท่าน จะเป็นอย่างไรนั้น  
 ก็ไม่ทราบ แต่ถึงกระนั้นผมใครจะหาหนทางใดได้โดย เนื่องด้วย ม.จ.  
 ศักดิ์วงศ์เป็นพระญาติใกล้ชิดมาก และในขณะนั้นไปเฝ้า กรูได้  
 อย่างแน่ชัดว่า เวียง ม.จ. ศักดิ์วงศ์เป็นเวียงที่พระองค์ท่านทรง ผักไผ่ มาก  
 อยู่ เพราะทรงถือความเป็น เวียงอันกะทบกระเทือนถึงพระองค์ท่านโดย  
 ตรง ดั่งนั้นเมื่อรัฐบาลถือเอาเป็นเวียงเด็ดขาดจะปล่อยไป ไม่ได้ จริงๆ  
 แล้ว ก็เพียงให้พระองค์ท่านแนะนำให้หม่อมเจ้าองค์ท่านออกอภัย และ  
 ฝ่ายรัฐบาลก็จะไม่ยกชนมากตัวในคดีกับญวนก็ออกไปตามททรงขอ

ผมได้สังเกตเห็นว่า ข้อที่ ๓ นั้นลักษณะสำคัญมากกว่า ๒ ข้อหลัง  
 ในพระราชบัญญัติ และการใกล้ชิดดังกล่าวนี้ ก็พวชจะทำงานไปได้  
 โดยมีผลสำหรับทั้งสองฝ่าย

๒. การค้าของเด็กทหารรักษาดวง ถ้าแม่ ม.จ. ศักดิ์วงศ์ไม่มหนาท  
 ปล่อยให้ขายในทหารรักษาดวงดังกล่าว ผมก็เชื่อว่ารัฐบาลคงจะไม่  
 มีความระแวงหรือเป็นห่วงเท่าใดนัก ชึ่งเรื่องนพระบาทสมเด็จพระเจ้า  
 อยุ่หัวก็ทรงขอให้ กรมทหารรักษาดวง อยุ่ตามรูปเดิม ใน เวลาที่ไม่ปกติ  
 เท่านั้น เมื่อปกติแล้วจึงคอยคัดเด็กภายหลังก็ได้

๓. การเปลี่ยนแปลงรูปโครงสร้างของกระทรวงวัง เวียงนุกเป็นเพียง  
 ขาดคือ จะจริงเท่ามากน้อยเพียงไรผมหาทราบไม่ แต่เท่าที่ทรงขอว่า

๑๑๗

เมื่อรัฐบาลจะแต่งตั้งข้าราชการในราชสำนักนั้น ต้องได้รับความยินยอมจากพระองค์ท่านเสียก่อนนั้น ผมก็เห็นว่าเหตุผลที่พอจะอนุโลมไปตามเหตุการณ์ได้

การที่ผมใคร่ขอเสนอความเห็น อย่างขอเสนอขอด้วย มาตามแนวที่กล่าวมา ก็มุ่งหมายอยู่อย่างเดียวว่า จะไม่ให้มีเรื่องแตกหักกันในขณะนั้น เพราะปัญหาที่ทรงตั้งมานักตพพอจะโต้เถียงกันได้ ด้วยหากว่าถ้าพระมหากษัตริย์ เกิดมาตาออกในปัจจุบนนั้นแล้ว ความยุ่งเหยิงก็มักจะท่วมากขึ้น อันพวงจะนำมาซึ่งภัยทั้งในภายในและจากภายนอกได้

ตลอดเวลาที่ผมได้เฝ้าในเรื่องนี้ทุก ๆ คราว ผมมีความรู้สึกตามกระแสพระราชดำรัสว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีนาพระทัยฝักใฝ่อยู่ใน ความเจริญ และความ ปลอดภัย ของประเทศ อยู่ อย่างเต็มที่ และเต็ม พระราชหฤทัยที่จะช่วยรัฐบาลให้ดำเนินกิจการของบ้านเมือง ให้ตลอดรอดฝั่งไปโดยดีสวัสดิภาพ หากว่ายังทรงคงรู้สึกพระทัยอยู่ ความรู้สึกดีที่ว่าพระองค์ท่านมีพระราชประสงค์จะเอาอำนาจคืน และทำการโฆษณาได้ร้ายต่อพระองค์ท่าน จึงทำให้ ทรงหือพระราชหฤทัย

อย่างไรก็ดี ถ้าแม่ เจ้าคุณให้ผมพยายามกราบบังคมทูลในเรื่อง ม.จ. ศักดิ์สวัสดิ์ นต์อภัยขอได้ โปรดโทรเลขมาให้ ผมทราบ เพื่อจะได้จัดหาโอกาสไปเฝ้าโดยพลัน

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง  
(ลงนาม) พระยาราชวังสัน



พระราชบันทึก ๓

ตามทมิเตียง เสด็จออกไปถึงเมืองไทยว่า ฉันจะไม่กลับ นนม เหตุผล  
ขยู่บ้าง เพราะได้ พุดกันชนในเรือนนี้เนื่องจากที่ใด ทราบข่าวคราวบาง  
ชย่างจากกรุงเทพฯ ชาวต่างชาติ มติงน

๓. รัฐบาลขอปลดต.จ. ศักดิ์วงศ์ดี และนายทหารรักษาวังชก

- หลายนายออกจาก ตำแหน่ง โดยหาว่า มีฉวมอง เกยวกับ การกบฏ  
เรือนนี้เป็นกรณีไปจากความศกตงทนนได้ ทำไว้ กับพระยาพหตฯ และ  
พระยาพหตฯ กับหลวงพิมตฯ ได้รับคำไว้ว่า จะไม่ทำอะไรกับนายทหารเหต่า  
นน การทเปิดชนไปเช่นนี้เป็นกรกตบคำและในเชือ คำพุดของฉน ทได้  
ยนยนว่านายทหารเหต่านไม่ได ศคคช กับบวรเดช แต่ ทได้ ศคคชกับ  
พระยาสุวัพนช และนายทหารท เมืองเพชรบุรีจว้า เพช เรนการ รักษา  
พระองค เรือนนี้จ่าตองขอให้ รัฐบาลชชนคำขอปลดนายทหารเหต่าน  
และขอให้ ตัญญาว่าจะไม่รือพนชนมาเชา โทษ ภายหลัง ถ้าไม่ยอมใน  
ชอนฉนเห็นว่าเป็นกรกตบกระเทชนคชฉฉฉฉฉฉมาก เทากบ ทว่าฉฉฉฉ  
พชนบวรเดชทงชอน และถาเป็นเชนฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉ

๒. มีข่าวว่าจะให้ เด็กทหารรักษาวัง เรือนฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉ  
ครงแต่วายงขมไม่ได้ เพราะเหตุการฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ  
เรียมรือชยอย่างแนฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ  
ภายในทหาวรบทหาวเรือ กยงมแตกพวกแตกเหฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ  
ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

ภัยเสียเลย เพราะฉะนั้นในขณะนั้นต้องขอให้กรมทหารรักษาวังตามรูป  
เดิม และขอให้ ยอมให้ ม้าอาวชพอด้มควรถ้าการ ระวางรักษา ได้ คัพพอใช้  
ทหารรักษาวังมณฑลเดียว จะรวมกับกองทัพบกทัพเรือทั้งหมดอย่างไรได้  
ถ้าไม่ ยอม ในขณะนั้น คง ถอด ฉนวน ไม่ได้ ระวัง ความ ใจ ดวง ใจ เสีย จาก  
รัฐบาล แต่ถกส่งตั้งว่าฉันจะ ต้องการเอา ข้านาจคน โดยกำลัง เล่มขอ  
ถ้าเป็นเช่นนั้นแล้ว รัฐบาลควรจัดการ ถอดฉนวน เสียดีกว่า หรือมี ฉนวน  
ฉนวนก็ควรเอาออก

๑. ม้าอาวจะเปลี่ยนรูปโครงการนของกระทรวงวังใหม่ให้เหมือน  
ราชสำนักของอังกฤษ เวียงนี้ ขันวาร์รัฐบาล จะเก็บเป็น ความลับ จน  
กว่าฉันจะ กลับถึง กรุงเทพ ฯ แล้ว จึงจะ ดำเนิน การ ซึ่งเดาได้ ว่าการ  
เปลี่ยนเหล่านี้ คงจะเป็นไปในทางที่ฉันจะไม่พอใจ จึงต้องขอให้ ได้  
ตัวไปขังไว้ ในเมืองไทยเสียก่อน จึงจะดำเนินการในเรื่องนี้ ต้องขอ  
ให้รัฐบาล เลิกตั้งความด่า หรือมี ฉนวนของตั้ง โครงการนี้ ที่คิดจะ  
เปลี่ยนแปลงมาให้ ทราบ เสียก่อน ฉนวนลับ มี ฉนวน จะไม่กลับ ฉนวนจะ  
ไม่ยอมให้ ตกจับขังเป็นเชลย หรือเป็นตัวประกัน (hostage) และขอบอก  
อย่างแน่ชัดว่า ถ้ารัฐบาลคิดจะดำเนิน วิชาอย่างนั้นแล้ว ฉนวนจะไม่ยอม  
เป็นอนาชาต จะยอมตายดีกว่า ถ้ารู้สึกว่าการขังเมื่อใด จะเอาออก  
ทันที หรือพยายามหนี แต่จะไม่ยอมให้ ขังไว้ ทำเล่น ตาม ชอบใจ  
เป็นอนาชาต คนใช้ โกลีซิดจำ เป็นต้องเป็นคนที่ฉันได้ ใจได้ และถ้าจะ  
ถูกห้อมล้อมไปด้วย Spies หรือผู้คุมแล้วทนไม่ได้ เพราะฉะนั้น การตั้ง

แต่งตั้งข้าราชการในราชสำนัก ต้องได้รับการยินยอมของหมื่นก่อนเสมอ และขออย่าให้รัฐบาลมายุ่งเหยิงนัก

ใน ๓ ข้อนี้ ฉันขอให้รัฐบาลให้คำมั่น เป็นตาย ดักขณ อักษร และตั้งนาม รัฐมนตรีทุกคน ถ้าไม่ได้รับคำมั่นนี้ ภายในเดือนพฤศจิกายน เป็นอย่างช้า จะได้ถอนรัฐบาลประสงค์ให้ฉันตาออก และจะได้ตั้งหนังสือต้อออกจากตำแหน่ง เข้าไปให้

(สำเนา)

เอกอัครราชทูต

พระราชบัญญัติ ๒

ฉันขอแสดงความคิดเห็นของฉันทันในเรื่องภาษีมรดก โดยละเอียด และเพื่อที่จะให้เข้าใจเรื่องรอบคอบ จำต้องกลับไปดูประวัติของกตัตตณภาษีมรดกฉันทันมีความเห็นอยู่นานแล้ว ว่าเป็นภาษีมรดกไม่ควรจะมีในประเทศสยาม เพราะอาจให้ผลร้ายมากกว่าผลดี และเหตุผลของฉันทันอย่างไร ฉันทันได้อธิบายให้ทราบแล้ว แต่ก่อนนั้นเคยคิดว่าจะ Veto พระราชบัญญัติเดี่ยหเดียว และได้ทักท้วงในเรื่องพระราชบัญญัตินี้มาแต่ครั้ง พระยามโนปกรณณ์ เป็น นายกรัฐมนตรี ภายหลังฉันทันได้อธิบายข้อขัดข้องต่างๆ ให้ พระยาพหลฯ และ ม.จ. วรณโฆทยากร แต่ ม.จ. วรณโฆทยากร ร้องขอ กับฉันทันว่าอย่าให้ Veto พระราชบัญญัตินี้เลย เพราะจะเก็บแต่เด็กน้อย และมีไว้เพื่อ Social Justice จะ Veto พระราชบัญญัติ ฉันทัน จะทำให้เกิดเป็นการ แกร่งราว กั้นชน ในระหว่างตัวฉันทันกับ รัฐบาล และสภาผู้แทนราษฎร จึงได้ตกลงใจว่า จะปล่อยให้

ไม่เห็นชอบด้วยเลย โดยหวังว่าภายหลังอาจเปลี่ยนแปลงได้ แต่ฉันได้  
 บอกกับ ม.จ. วรณไวทยากร ว่าฉันจำจะต้องขอให้ ม.บ. ทักษิณ  
 พระราชทรัพย์ของพระมหากษัตริย์ และเพาะสวนทศได้ รับบอกมาทาง  
 สบด้นคดีวงศ์ เดียวจากภาษา น เพราะถ้าไม่ขอยกเงินเช่นนั้นจะเป็นการ  
 ต่ำมากอย่างยิ่ง เมื่อถึงเวลาจะต้องเก็บภาษี เพราะเป็นการยากที่  
 จะแบ่งแยกว่าอะไรเป็นของส่วนพระองค์ อะไรเป็นของแผ่นดิน ด้วย  
 ปณเปเช่นหมานานแล้ว นอกจากนั้นหากเก็บภาษี มฤคจาก พระมหา  
 กษัตริย์ ย่อมเป็นการทำลายฐานะของพระองค์ และต่อไป ก็จะไม่สามารถ  
 ดำรงพระเกียรติยศไว้ ให้ สบสมควรเป็นที่เชิดชูของชาติได้ ฉันไม่สามารถ  
 ที่จะลงนามใน พระราช บัญญัติ ใดๆ ที่จะ เป็นทาง ทำลาย ฐานะของ พระ  
 มหากษัตริย์ต่อไป ในภายหน้า โดยทางตรง หรือทางอ้อม

ตามร่างพระราชบัญญัติ น.ท.ณ.ไต้ เคยเห็นกัม ขอยกเงิน อยู่แต่ดวง  
 ประการ จะเต็ม เข้าไป อีกสักอย่าง ๑๓ ไม่น่าจะขัดของ ม.จ. วรณ  
 ไวยากร ได้ตอบกับฉันว่า ถ้า จะเต็ม ขอความนั้น เข้าไป รัฐบา  
 ดคงจะยินดี จดถวายได้ ครั้น ต่อมาเมื่อ พระราช บัญญัติ น.ไต้ นำ เขา  
 ปรีक्षा ในสภา แล้ว รัฐบาตหาได้ จดการ อย่างใด ที่จะ เต็ม ขอความ ที่  
 กต่างนั้นตั้งไม่ ฉันจึง จำเป็นต้อง ไม่ยอม ให้ ซนเม็ค และตั้ง พระราช  
 บัญญัติ นกตบคนไปยงสภา ในท นไม่จำต้องกล่าวดังข้อ ไต้ เถียง ใน  
 ระหว่างฉันกับรัฐบาตโดยละเอียด เมื่อฉันไปถึงตอนดอน ฉันได้ ปรีक्षा  
 หมอความของกฤษ หตายคนในเรื่องนี้ ได้รับคำแนะนำว่า การที่จะ

๑๒๒

ไปด้วยเรื่องหัวใจ เป็นแค่เพียง คำสั่งของรัฐบาล ซึ่งอาจ เปลี่ยนแปลง ได้  
 โดยง่ายนัยนี้ไม่เป็นการเพียงพอ เพราะอาจมีการโต้แย้งในศาลหรือ  
 ส่งเด็กดัมเสียได้ โดยง่าย แต่ถ้าหากว่าสภาที่ใด สร้างพระราชบัญญัติ  
 ขึ้นเอง ลงมติไว้ ให้ชัดเจน ว่าพระราช ทวพย ส่วนที่ กว่าอนัน ไม่จำ  
 ต้องเสียภาษีมรดกดังนี้ แม้จะไม่มบท ยกเงินเต็มตง ในพระราชบัญญัติ  
 เอง ก็อาจ เป็นการ ผกมต และชัดเจน พอสมควร แก่การณื เมื่อนั้น  
 ได้ รับผิดชอบต่อเงิน จึงได้มี โทรเลขระบบของวันที่ ๑๖ พฤษภาคม นั้น  
 ไป ซึ่งตนเห็นว่า เป็นการผกมต ด้อย แดง แต่ โทรเลข ระบบ นั้น  
 มิได้ รับผิดชอบต่ออย่างใดเลย จึงเข้าใจเสียว่า คงเป็นที่ เขาใจกัน ดัดแดง  
 กับปลาดัดใจอย่างยงที่สภาไม่ยอมลงมตตามทันทัน ร้องขอ เพราะ  
 ถัดตกลงกันหมดว่า จะไม่เก็บภาษีมรดกจาก Crown Property แต่จะ  
 ลงมติไว้เช่นนั้นให้ชัดเจนทำไมจึงทำไม่ได้ การทำเช่นนั้น ไม่เห็นเป็นข้อ  
 เสียหาย ใดๆ แก่สภาเลย เมื่อได้ อ่าน รายงาน การ ประชุม ของ  
 สภาในเรื่องนี้แล้ว ก็พอจะเดาได้ว่าสภาถือเอาเรื่องนี้เป็นเรื่องที่จะเขา  
 ชะระคะคานกันเป็นส่วนตัวไม่ใช่เป็นเรื่องโต้แย้งกันทางหลัก ฉะนั้นเห็น  
 ข้อความ ในหนังสือพิมพ์ระบบ ๑ ดังว่าในการที่เห็น Veto พระราชบัญญัติ  
 นี้ ก็เพื่อเป็นการตองกำตังระหวาง ฉันทบริสูบาต และชกชอนใหม่  
 ทชุตหนุรสูบาตเตรียมตัวที่จะเขาชะระให้จึงได้ ทงนยอมด้อยให้เห็น  
 ชัดว่าบคคตบางจำพวก (ซึ่งเพื่อความชัดเจนจะขอเรียกว่า "คณะ  
 ราษฏร" ซึ่งถึงได้เลิกตงมตดองมชย) ก็กล่าวกันเป็นชาติกคค

๑๒๓๓

เอกของรัฐบาลแต่ละคณะราษฎร ความรู้สึกเช่นนี้ไม่เป็นของปลาดิบ  
และฉันทักใจอยู่ เสมอว่าจะคงเป็นไปเช่นนี้ตลอดไป

ภายหลังที่ตนได้ลงนามในรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ฉันทได้เชิญ  
พระยามโนฯ พระยาศรีวิฑูรธาฯ พระยาพหลฯ พระยาปรีชาชยตยฯ และ  
หลวงประดิษฐฯ มาพบที่วังสัจจวิทยฯ และได้ชี้แจงในคราวนั้นว่าตนได้  
กลับเข้ามากรุงเทพฯ เพื่อจะช่วยให้การเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็น  
แบบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไปโดยเรียบร้อย แต่ตนเห็นว่าถ้าตนได้ลงนาม  
ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เสียแล้ว แล้วรัฐธรรมนูญแบบใหม่ได้ตั้ง  
ขึ้นโดยมั่นคงพอสมควรแล้ว ฉันทเห็นว่าตนได้ทำหน้าที่ของตนบริบูรณ์  
แล้วและฉันทอยากจะลาออก ทั้งนี้เพราะฉันทเห็นอยู่แล้วว่า ถ้าอยู่  
ต่อไปอาจเป็นการลำบากและอาจเกิดความยุ่งยากต่างๆขึ้นได้ ตัก  
ถ้อยในพงศาวดารของไทยก็อมมอยู่ มากหลาย และจะเห็นได้โดยชัดว่า  
เมื่อพระเจ้าแผ่นดิน พระองค์ใดที่ ทรง อำนาจ สัมบูรณ์มาญาติทิวาฯ แล้ว  
ถูกตัดอำนาจลงโดยการกบฏก็จะทรงดำรงตำแหน่ง พระมหา กษัตริย์ อยู่  
ได้ตลอดไป เพราะถึงแม้พระองค์จะทรงยินยอมโดยดี และไม่พระประ  
สงค์ ก็จะได้อำนาจสัมบูรณ์กลับคืน กึ่งของมณู อินทไม่พอใจในการ  
เปลี่ยนแปลงนี้ คิดการที่จะเปลี่ยนแปลงให้กลับเป็นอย่าง เดิม อยู่  
เสมอ และทำให้เกิดการระแวงสงสัย และบาดหมางกันระหว่างอำนาจ  
ที่เกิดขึ้นใหม่กับอำนาจเก่าที่ถกถ่มตง ผลสุดท้ายพระเจ้าแผ่นดินเหต  
ฉันท ๐๙/๑๒/๒๕๖๖ ต้องถูกอยู่ในคุกขังขังบ้างหรือ

อย่างดึกคักของถูกเนรเทศไปเสียจากประเทศ ก็น่าจะนึกไม่ออกเลยว่าความ  
ใดที่จะเปรียบร้อยอยู่ได้ตลอด

ส่วนในประเทศสยามนั้น ตั้งแต่ก่อนที่คนใดตั้งนามในรัฐธรรมนูญระบบถาวรแล้ว ก็มักคิดต่างๆพยายามทำการคิดต่อกับคนเพื่อให้  
ให้สับสนในทางที่เขาคิดเขาจะเขยียดอำนาจเพื่อถวายพระราชอำนาจคนบาง  
เพื่อสร้างรัฐธรรมนูญตามทางเห็นชอบของเขาบ้าง โดยมากนั้นไม่ได้  
ตอบพวกเหล่านี้ และบางรายก็โต้ตอบว่า คนมหองอยู่ว่าจะมีรัฐธรรมนูญ  
บุญที่เป็นที่พอใจของชาวสยามทั่วๆไปได้ การนึกถึงสมาได้จนได้  
ช่วยกันสร้างรัฐธรรมนูญระบบถาวรสำเร็จขึ้น ซึ่งคนโดยมากก็บอก  
ว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่อาจใช้ได้ดี เมื่อได้ทำพิธีพระราชทานรัฐธรรมนูญ  
รัฐธรรมนูญระบบถาวรแล้วนั้น ใครๆก็รู้สึกความหวังว่าความยุ่งเหยิงต่างๆ  
ในประเทศสยามจะเป็นอันถึงที่สุดสิ้นสุดในคราวนั้น นั้นเอง ก็มีความหวัง  
เช่นนั้น และยังได้มีการขอพระราชทานมาโทษในการที่คณะราษฎร  
ได้ออกประกาศอันรุนแรงนั้นแล้ว ก็ยังทำใหม่หวังว่าคณะราษฎร  
จะปรองดองกันได้ต่อไป น่าเสียใจอย่างยิ่งที่ความหวังเหล่านั้น  
ได้เป็นไปไม่สมหมาย อีกไม่ช้าก็เกิดความเห็นแตกต่างกันขึ้นในระหว่าง  
บุคคลในคณะราษฎรเอง และในสภามุแทนราษฎรเนื่องจากเค้าโครง  
การเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐไพเราะ จนถึงกับต้องมีการปรับสภาแต่งตั้ง

<sup>๑</sup> การขอพระราชทานมาโทษของคณะราษฎร ได้ปรากฏในราชกิจจานุเบกษา  
ฉบับลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ตั้งต่อไปนี้

ใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรา ในขณะที่หมกมุ่นอยู่กับประเทศ  
 สยามจะหนักหนาของการปฏิวัติได้ไม่ เหลือการนี้จะคงคำ  
 เห็นไปเหมือนอย่างประเทศอื่นๆ คงแต่คนชาวเรือการไม่สงบต่างๆ ก็  
 หนาหูหนักจน แต่ความไม่สงบต่างๆ ก็สงบลงๆ ตามที่ทราบ  
 กันอยู่แล้ว ความสงบก็ต้องอาศัยในที่สุดอย่างที่สุด เพราะ  
 คณะราษฎรมีความระแวงสงสัยอยู่ เรียกว่า คงจะอยากได้ ชำ นาค กับ  
 คนตะแคงนั้นให้คนคิดมั่วร้ายแล้ว ส่วนพวกที่เกิดยุคขงรัฐบาลและ  
 กติว่าประเทศสยามจะเป็นคอมมิวนิสต์ ก็เกรงเครื่องนั้นไม่ช่วยเหตุ  
 ให้พวกเขาได้ชำนาคให้ได้ แม้ในเวลานี้ก็ยังเป็นเช่นนี้อยู่ ใครๆ ก็  
 ยอมทราบกันอยู่แล้ว เมื่อความระแวงสงสัยเกิดขึ้นทางฝ่าย ๑ อีกฝ่าย ๑  
 ก็ต้องระวังคนตะแคงสงสัยเช่นเดียวกัน ฉะนั้นใจจะต้องบอกตาม  
 ตรงว่าฉันไม่สามารถที่จะไว้ใจคณะราษฎรได้ และคณะราษฎรก็ยังไม่  
 ไว้ใจฉันเช่นเดียวกัน และฉันเห็นว่าเป็นการยากอย่างนี้จะแก่ ให้เป็น  
 อย่างอื่น และเมื่อการกบฏซึ่งพระองค์เจ้าบรมวงศ์เธอเป็นหัวหน้าเกิดขึ้น  
 แล้ว ก็ทำให้ฐานะของฉันลำบากขึ้นอีกหลายเท่า และเพิ่มความระ

ข่าวในพระราชสำนัก

วันพุธที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ เวลาบ่าย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ  
 ออกพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ คณะผู้ก่อการ  
 เปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทูลเกล้าฯ ถวายดอกไม้ธูปเทียน  
 ขอพรอภิลักษณ์มาไทย



ดวงดั่งดุษฎีนอก ตั้งปรากฏในเตียงหงส์ออมพางฉะบบ และดิษ  
 ปฏิบัติของคณะรัฐบอดเองกมหายอย่างหตายหนะ ในระหว่างที่ ดิน  
 ออกมาเดี่ยวจากประเทศสยามแดง กยงมบคคตต่างๆ คัดการณรัฐบอด  
 อยู่เนองๆ และเมอมชนคราอได้กรองกันว่าเป็นพวก Royalist หรือ  
 พวกทศจะตมดั่งรัฐธรรมณญเป็นนส ทาเล่มต ซึ่งบาจเป็นความจริงบาง  
 กมและไมจรงเตยกม แต่อยางไรก็ ถ้าเกิดมบคคตหม ได้ไม่พอใจใน  
 รัฐบอดชนดวยเหตุใด ๆ ก็ คงจะถูกชดทงสันว่าเจตมดั่งรัฐธรรม  
 ญ หรือถวายพระราชอำนาจคน แปลว่าตองกะทบกระเทอณังคด  
 ดินทกกรงไป โดยเหตุคนแทนทพระมหากษัตริยจะเบนถดางและชยูนอก  
 เหนอการเมอง ตคตบถายเบนดินเหตุคนไฟชองการพิพาทกนในทวงการ  
 เมอง ซึ่งเป็นชองไมพงประสงค์อยางยง และทำให้เบนการดำนาถ

คำกราบบังคมทูลของ

ผู้เริ่มก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม.  
 การที่ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายได้เริ่มทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งนี้ ถัดด้วย  
 มุ่งหวังประโยชน์แก่ชาติ โดยเห็นด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมว่า ทุกๆ ประเทศที่เป็น  
 เอกราชก็มีรัฐธรรมนูญการปกครองกันทั่วไปแล้ว หากประเทศสยามได้มีกับเขาบ้าง ก็  
 จะได้ เป็นโอกาสให้ราษฎรเป็นจำนวนมาก มีส่วนช่วยเหลือใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทให้  
 ราชการแผ่นดินเต็มกำลังความสามารถจริงๆ การได้เป็นไปโดยเรียบร้อยด้วยประ  
 การทั้งปวง ก็เนื่องด้วยใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทได้ทรงตั้งพระราชหฤทัยคือประจํา  
 ชาวสยาม และทรงพระกรุณาช่วยเหลือส่งเสริมทุกประการ ตลอดมา พระราชทาน

๑๒๗

ที่จะมี constitutional monarchy ได้จริงๆ ถ้าเหตุการณ์ยังเป็นไป  
อยู่อย่างนี้เรื่อยๆ นั้นมีความสงสัยอย่างยิ่งว่าจะเป็นการดีสำหรับประ  
เทศหรือที่จะให้คนดำรงตำแหน่งเป็นประมุขของประเทศต่อไป การที่  
ประมุขของประเทศและรัฐสภา และเสนาบดีแทนราษฎรมีความระแวงสงสัย  
แก่กันอยู่แล้ว และอาจมีข้อขัดแย้งกันต่อไปนั้นเป็นการดีหรือ ถ้า  
กันตามข้อกล่าวหาตำแหน่งเดี่ยวดัง ให้เสนาบดีออกเจ้านายพระองค์ใดพระองค์  
หนึ่งแล้วแต่จะเห็นควรจนเป็นพระมหากษัตริย์ แทนจะไม่ดีกว่าหรือ ถ้า  
ทำตามทูลถาม จะโดยตัดตัดต่อไป

ขุนลมาหารวิเศษคดี รัฐมนตรี ท่านคือไปว่า

- ๑. จะไม่มีใครคิดที่จะ "ถวายพระราชอำนาจคน" เพราะฉะนั้นจะ  
ไม่ตอชิงมขอระแวงสงสัยเลย ว่าสัมบูรณ์อายุชาติชราชจะเกิดพินาศขึ้นได้
- ๒. ความระแวงสงสัยและข้อบาดหมางๆ ระหว่างพระมหากษัตริย์  
กับรัฐสภาและเสนาบดีหมดไป เพราะพระมหากษัตริย์องค์ใหม่จะเป็นผู้  
รัฐสภาและเสนาบดีแต่งตั้งขึ้นมาจะกลมเกลียวกันได้

อภิเษกไทยแก่พวกข้าพระพุทธเจ้า โดยพระรชกำหนดนิรโทษกรรมนั้นด้วยพระมหา  
กรุณาธิคุณ ทั้งนี้ย่อมตระหนักอยู่แก่ใจพวกข้าพระพุทธเจ้าแล้ว.

การที่พวกข้าพระพุทธเจ้าได้ประกาศกล่าวข้อความในวันเปลี่ยนแปลง ด้วยถ้อย  
คำอันรุนแรงกระทบกระเทือนถึงใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทและพระบรมวงศานุวงศ์  
ด้วยมุ่งถึงผลสำเร็จทันทีนั้นได้เป็นใหญ่ สมเด็จพระมหากษัตริย์ราชในพระบรมราช

ทางเสียมอญได้ทางเดียวของอาจุมผู้คิดจะตีพระมหากษัตริย์  
องค์ใหม่เสีย และขอให้ฉันทบชนครองตำแหน่งตามเดิม แต่ถ้าหากฉัน  
ได้ประกาศไว้เสียโดยชัดเจนว่าจะไม่ยอมรับชนครองตำแหน่งใหม่ก็เป็นที่  
ชัดเจน ผู้ที่จะคิดการเช่นนั้นก็อาจหอด้อยไป

ถ้าจะยังมีใครคิดจะตีรัฐบาลอยู่สัก โดยไม่เห็นด้วยหรือไม่พอใจ  
ในวิธีดำเนินการของรัฐบาล การกระทำเหล่านั้นจะไม่กระทบกระเทือน  
ถึงองค์พระมหากษัตริย์

ทางต่างประเทศ ฉันเห็นว่าไม่หนทางที่จะเข้ามายุ่งเหยิงอย่างไร  
เลย ถ้าทำดังนี้ ตรงกันข้าม ถ้าพระมหากษัตริย์กับรัฐบาลแต่ตั้งถ้าว่า  
ทะเลาะกันจนถึงกับเกิดการรุนแรงขึ้น หรือเกิดความไม่สงบมอญ เวียดนาม  
ไม่วุ่นวายนั้นแหละอาจเป็นเหตุให้ต่างประเทศเขายินยอมเข้ามายุ่งเหยิง  
ได้ ฉันมีความเห็นอย่างนั้นมานานแล้ว และได้อธิบายให้รัฐบาล  
บางคนฟังก็มี แต่โดยมากไม่มีใครยอมคิดเห็นพ้องกับฉันก็เพราะเหตุที่

วงศ์จักรีตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์หลายพระองค์ได้ทรงมีส่วนนำความ เจริญมาสู่ประ  
เทศสยามตามกาลสมัย บัดนี้ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พวกข้าพระพุทธเจ้ามา  
เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายจึงขอพระราชทานพระบรมราชโ  
การสนธิ์ราบบังคมทูลขอพระราชทานอภัยโทษอีกครั้งหนึ่ง เป้าการบสองในถ้อยคำที่ได้  
ประกาศไป.

การจะถว้ประการใดสุดแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ขอเดชะ



ถ้าคุณอย่างเดียว คือไม่มีใครแน่ใจว่าจะควรเลือกเจ้านายพระองค์ใด  
เป็นพระมหากษัตริย์ต่อไป

ทางพระเจ้าเอกโตมดงน

๓ พระองค์เจ้าอาณนทมหิดล ซึ่งอ้างได้ว่าให้เบนไปตามกฎ  
มณฑลเขยรวาดว่าด้วยการจับต้นตอวงศ์ ทางนมแฝดคือขมมาก คือเบน  
ทางตรงตาม Legality แต่เดี่ยของเบนเด็ก แมการเบนเด็กนเองกอาจ  
เบนของดี เพราะถามการอะไรผิดพลาดไป ก็ไม่กะทบกระเทือนถึง  
องค์พระมหากษัตริย์ ไม่มีใครขัดทศออกไปถึงซึ่งจะเป็นของดีมาก ข้อ  
ถ้าคุณขย ทการวเดอกผู้ตัวเรัจราชการ ซึ่งฉินเห็นว่าถ้าเจ้าพากรม  
พระนริศ หรือทศกรหม่อมหญิงวไดย องค์โตองค์๑ ทรงดำรงตำแหน่ง

พระราชดำรัสตอบ

ในการที่ผู้เริ่มก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

มูลเกล้าฯ ทราบคอกไม่รูปเห็นเพื่อขอพระราชทานอภัยโทษ.

ข้าพเจ้าขอขอบใจท่านทั้งหลายเป็นอย่างยิ่ง ในการที่ได้มาทิวพิริวขอขมาต่อตัว  
ข้าพเจ้าและพระราชวงศ์จักรีไม่วันนี้ การกระทำของท่านในวันนั้นทำให้รู้สึกยินดีเป็น  
อย่างยิ่ง ไม่ใช่ยินดีที่ท่านมาขอขมาแก่ตัวข้าพเจ้าโดยเฉพาะ เพราะข้าพเจ้าเอง  
ก็ให้อภัยโทษแก่ท่านทั้งหลายนานมาแล้ว เพราะเข้าใจในความประสงค์ของท่านดี  
ท่านกระทำการในคราวนี้เพื่อหวังประโยชน์ต่อชาติจริง ๆ ข้าพเจ้าได้ตั้งใจช่วยเหลือ  
ท่านให้ท่านทำการเป็นผลสำเร็จเรียบร้อยดีอย่างที่สุดที่จะเป็นได้ โดยที่ข้าพเจ้ามีความ  
เห็นใจในความคิดของท่าน ข้อที่ข้าพเจ้าตั้งใจมากนั้นคือ ในคำขมานันท่านได้กล่าว

นเดว จะเป็นที่เคารพนับถือแก่คนทั่วไป และไม่น่าจะเป็นผู้ถูกตางแห่ง การแตกร้างระหว่างคณะการเมืองต่าง ๆ ด้วย

๒ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ซึ่งอาจยินยอมรับตำแหน่ง และฉัน ได้ทราบแน่นอนว่ามีความกึกก้องความเห็นอยู่หลายอย่างในทางที่จะทำให้ พระมหากษัตริย์กับคณะราษฎรหมดข้อบาดหมางกันได้ และดำเนิน Policy บางอย่างที่จะเป็นที่พอใจของคณะราษฎร เช่นจะยกสัมปทานของ พระคลังข้างที่ให้รัฐบาลและขอเงินก่อนประจำปีแทน จะเลิกทหารรักษา วจ์ และยอมให้รัฐบาลตั้งข้าราชการในราชสำนักตามใจ วัตถุประสงค์แห่ง หนึ่งอันหนึ่งของตนเองยอมไม่ได้ และจะต้องวิงวาทกับรัฐบาลอีกต่อไป อย่างแน่นอนเงินแต่รัฐบาลจะผ่อนผันตาม

ทางเดียวกัน เห็นจะไม่ค่อยอธิบาย เพราะใคร ๆ ก็มักเห็นได้ ในสิ่งทางที่จะเลือกได้ฉัน พร่อมที่จะสนับสนุนโดยเต็มที่ แต่ รัฐบาลและสภาจะเลือกทางไหน

ถึงสมเด็จพระมหากษัตริย์ราชและเจ้านายในพระราชวงศ์จักรี ว่าได้ทรงมีส่วนในการ นำความเจริญมาสู่ประเทศสยามด้วยหลายพระองค์ด้วยกัน ซึ่งเป็นความจริง ในคำ ประภาสวันที่ ๒๔ มิถุนายนนั้น ข้อความที่ทำให้ข้าพเจ้าเองและสมาชิกของพระราช วงศ์จักรีรู้สึกโสมนัสอย่างยิ่งคือ ในข้อที่ทำให้เข้าใจว่าพระราชวงศ์จักรีไม่ได้ทำประ โยชน์ให้แก่ประเทศสยามอย่างหนึ่งอย่างใดเลย ข้อนี้ทำให้สมาชิกในพระราชวงศ์ จักรีทั่วไปโสมนัสน้อยใจและแค้นเคืองมาก เมื่อท่านได้กล่าวแล้วไซ้ในวันนั้นแล้ว ข้าพ- เจ้าหวังว่าจะเป็นผลสมานไมตรีระหว่างพระราชวงศ์จักรีกับพวกท่านและราษฎรทั่วไปให้ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ อันที่จริงเจ้านายในพระราชวงศ์จักรีทุกพระองค์ย่อมทรงถือ

๑๓๑

ถ้าหากจะให้ฉันดำรงตำแหน่งต่อไป ต้องขอให้

๑ เด็กความระแวงสงสัย และยอมตามข้อข้อร้อง ๓ ข้อที่ใดเขียน

ไว้ต่างหากแล้ว

๒ ให้บุคคลต่างๆ ในรัฐบาลเด็กกล่าวร้ายทบทมการงานของพระราชวงศ์จักรีและของรัฐบาลเก่า และขอให้ปราบปรามผู้ ทดถกพระราชวงศ์จักรีอย่างเข้มงวด

๓ ต้องแต่งตั้งความเคารพนับถือในองค์พระมหากษัตริย์ โดยชัดเจน

๔ พยายามระงับความไม่สงบต่างๆ โดยคัดคนไปซึ่งฉันเห็นว่ามีอยู่

๒ อย่างดังนี้

ก. ความกลัวว่ารัฐบาลจะดำเนิน โครงการเศรษฐกิจแบบ Socialist อย่างแรง

ข. ความแค้นเคืองในเรื่องนักโทษ การเมืองถูกตั้งโทษอย่างรุนแรง จึงหวังจะทำกาารเพื่อช่วยเหลือพวกเหล่านั้น ถ้าตัดหย่อมผ่อนโทษเดี๋ยวบ้าง ไม่พยายามทหาคว่ำกันเกินไป น่าจะระงับความคิดในการก่อการกำเริบได้บ้าง

ว่าเป็นหน้าที่ของพระองค์ที่จะทำอะไรให้เป็นประโยชน์แก่บ้านเมือง จึงได้ทรงรับราชการในกระทรวงต่างๆ ทุกพระองค์ตามแต่จะทำได้ แต่ตามวิสัยธรรมดาของคนและตระกูลอันใหญ่ก็ย่อมมีสมาชิกมีความสามารถยิ่งหย่อนกว่ากันเป็นธรรมดา และย่อมมีที่การพลาดพลั้งบ้าง ข้าพเจ้าเชื่อว่าถ้าเจ้านายจะได้ทรงทำการพลาดพลั้งไปบ้างก็มีให้โดยปกติ โดยเหตุนี้ เมื่อท่านได้กล่าวแก่ ไซในวันนี้ และท่านมีความรู้สึกว่าพระราชวงศ์จักรีได้ทรงทำประโยชน์ให้แก่ประเทศของเราเช่นนี้ ก็ย่อมจะปลื้มความ

๑๓๒

ฉันเห็นว่า ถ้าตัดคนไฟแห่งความไม่สงบ ๒ อย่างนี้เสียแล้ว จะทำให้  
เกิดความเรียบร้อยในบ้านเมือง เพราะความจริงไม่มีใครต้องการ  
ที่จะเห็นล้มบรรณาณาสัทธาชกตบมชวดชนใหม่ และฉันไม่ต้องการ  
ความไม่สงบที่เป็นอย่างนี้ และจะยอมต่อไปเกิดจาก ๒ เหตุนี้มากกว่าอื่น  
ถ้ารัฐบาลทำให้ฉัน เข้าใจอยู่เสมอว่า ต้องการควมถนอมฉันไปเพื่อ  
เป็น "ตัวประกัน" hostage เท่านั้น ฉันยอมเห็นว่าเป็นการไม่ปลอดภัย  
ภัยแก่กษัตริย์อย่างยิ่ง และฉันยอมพยายามหาแต่เพียงฐานะอันร้ายแรงนี้

นายกรัฐมนตรี กล่าวว่า ขออนุญาตให้หม่อมเจ้าจวรรณ ไทหยากร  
จวรรณ ช้างในเรือที่ไปเฝ้า

ทำการแทนประชาชนสภา ฯ ชนมัต

หม่อมเจ้าจวรรณ ไทหยากร จวรรณ ทรงกล่าวว่า ในพระราช  
บันทึกฉบับนามขอความอ้างถึงการที่คณะรัฐมนตรีได้มอบให้ข้าพเจ้าไป  
เฝ้าทูตของสุตพระบาทในเรื่องพระราชบัญญัติอากรมฤตก ข้อความนี้

โทษนี้หลายทั้งปวงของข้าพเจ้าเองและพระราชวงศ์จักรีได้ สิ้น นอกจากนั้นข้าพเจ้า  
มีความยินดีมากที่ท่านได้ คิดมาทำพิธีชมน้ำนี้เอง โดยที่ข้าพเจ้าไม่ได้ร้องขออย่าง  
หนึ่งอย่างใดเลย การที่ท่านทำเช่นนี้ย่อมเป็นเกียรติยศแก่ท่านเป็นอันมาก เพราะ  
ท่านทั้งหลายได้แสดงว่ามีธรรมะในใจและเป็นคนที่ สุจริตและใจเป็นนักเลง คือเมื่อ  
ท่านรู้สึกว่าได้ ทำอะไรที่เกินไปพลาดพลังไปบ้าง ท่านก็ยอมรับผิดชอบโดยดีและโดย  
เปิดเผย การกระทำเช่นนี้เป็นของดีทำยาก และต้องใจเป็นนักเลงจริงๆ จึงจะทำได้  
เมื่อท่านได้ทำพิธีชมน้ำในวันนี้ ก็แสดงให้เห็นชัดว่า การใดๆ ที่ท่านได้ทำไปนั้น  
ท่านได้ ทำไปเพื่อหวังประโยชน์แก่ประเทศแท้จริง ท่านได้แสดงว่าท่านเป็นผู้มีน้ำใจ

๑๓๓

อยู่คนหนึ่งว่า ไตทรงพระราชปรารภกับข้าพเจ้าว่าควรจะมีบทบัญญัติ  
ในร่างพระราชบัญญัติเพื่อยกเว้นว่า พระมหากษัตริย์ไม่ต้องเสียอากร  
มฤตกน ข้อความนี้ข้าพเจ้ามีความเสียใจที่เจ้าพระหฤทัยผิดไปข้อความ  
ที่ไตทรงพระราชปรารภกับข้าพเจ้า และที่ข้าพเจ้าได้กราบบังคมทูลน  
เกลยวกับมหาดการ มหาดหลวงพระมหากษัตริย์ไม่ต้องทรงเสียอากรมฤตก  
แต่ส่วนแบบหรือวิธีค้นหาได้เป็นประเด็นที่ไตพดกันไม่ และเมื่อข้าพเจ้าได้  
กลับมาแล้ว ข้าพเจ้าก็ได้รายงานต่อคณะรัฐมนตรีในหัตถ์เกณฑ์และได้วาง  
เรียงถ้อยคำเป็นต้นบทขึ้น คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติและพระบาทสมเด็จพระ  
เจ้าอยู่หัวเองก็ได้อนุมัติในถ้อยคำหรือหัตถ์เกณฑ์ที่วางไว้นั้น คง  
สำเนาแทนราชฎีกาได้ทราบแล้ว ปัญหาที่แตกต่างกันนั้น ไม่ใช่ว่าอยู่  
ในหัตถ์การหรือหัตถ์เกณฑ์ ทว่าพระมหากษัตริย์ไม่ต้อง คือพระราชมฤตก

กล่าวหาญทุกประการ ท่านกล่าวยังมีอีกว่าท่านได้ทำการพลาดพลั้งไป ดังนี้  
เป็นการที่ทำให้ประชาชนรู้สึกไว้วางใจในตัวท่านยิ่งขึ้นอีกเป็นอันมาก ในข้อนี้ทำให้ข้าพเจ้า  
รู้สึกยินดีเป็นอันมาก

เพราะฉะนั้นในที่สุดนี้ ข้าพเจ้าขอให้พรแก่ท่านทั้งหลาย ของจงเจริญด้วย อายุ  
วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณทุกประการ มีกำลังกาย กำลังน้ำใจ เพื่อจะสามารถ  
ทำการงานให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศของเราสืบไป.



ไม่ต้องเสียอากรมฤค ในช่องทางฝ่ายรัฐบาลกับพระมหากษัตริย์ ได้  
 มีความเห็นพ้องต้องกันตามที่เดิมอบหมายข้าพเจ้าไปแล้ว และขอแตก  
 คางอยู่ ทอชการหรือแบบทอชการจะเป็นบทบัญญัติ ในพระราชบัญญัตินั้น  
 หรือไม่ ในข้อนี้ความเห็นของข้าพเจ้าก็ได้เห็นช่องทางรัฐบาลแต่จว่าไม่  
 ควรจะบรรจุในพระราชบัญญัตินั้น แต่ถ่าจะทำกเป็นพระราชบัญญัติทอ  
 ไปว่าด้วยเครื่องอุปโภคบริโภค ซึ่งรัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นแล้ว  
 เพราะฉะนั้น ข้อความที่แตกต่างกันกมอย นิดเดียวตามพระราชบัญญัติทอ  
 ข้าพเจ้าได้กราบบังคมทูลว่ารัฐบาลคงจะยหนดให้บทบัญญัติเช่นนั้น แต่  
 อนทจจริงทข้าพเจ้ากราบบังคมทูลนั้น เสด็จารัฐบาลคงจะยหนดรับหัดก  
 การทพระมหากษัตริย์จะไม่ต้องเสียอากรมฤค ซึ่งข้าพเจ้าได้เคยตบ  
 มารายงานต่อคณรัฐมนตรีในขณะนั้น และหัดกเกณฑทที่โตเรียงชน  
 ถ้อยคำเป็นคอบททเดียว คณรัฐมนตรีก็ได้อนุมัติและพระบาทสมเด็จพระ  
 พระเจ้าอยู่หัวทพอพระราชหฤทัยและพระราชทานวาชานุมศแต่แล้ว

ขณต์มาหารหิตะภคิ รัฐมนตรีทว่าว่า บคณจะได้ชานค่อหน้า ๓๗  
 หน้า ๓๗ นเป็นโทรเลขของอควรราชทูตกรุงปารีสได้ โทรเลขถึงคณรัฐมนตรี

TELEGRAM

(Copy)

No. 38/13728.

From: The Siamese Minister, Paris. to State Councillor.

Sent from: Paris received at: Foreign Office, Bangkok.

Date: 31 st. Oct. 1934 at 12.15 O'clock.

Date: 1 st. Nov. 1934 at 11.20 O'clock.

Foreign Office, Bangkok.  
CONFIDENTIAL.

The Assistant Private Secretary of His Majesty the King informed me that His Majesty has not yet given instructions regarding the memorandum. His Majesty desires to wait a definite information from Bangkok regarding the newspaper report concerning His intention to abdicate Stop.

If you think of sending (a) State Councillor to meet His Majesty, in case Luang Dumrong Navasvasti not designated I beg to suggest that he should be allowed to accompany.

RAJAWANGSAN.

ใจความสั้นๆ ในข้อนี้คือ ว่าพระมหากษัตริย์ไม่ได้สั่งเกล้าแก่พระ  
ราชบัณฑิตอย่างไร ขยาดทราบเพียงของหนังสือพิมพ์ไทยการดา  
ชชกของพระองค์ และแนะนำว่าถ้ารัฐบาลจะส่งผู้ใดไปเฝ้า ขย  
แนะนำว่าให้เอาหลวงดำรงนาวาสวัสตีไปคนหนึ่ง

ต่อไปรัฐบาลได้อ่าน

- ๑. ตายพระหัตถ์ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ที่ ๖๗/๕๘ ถึงวันที่ ๑๔  
ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๗
- ๒. หนังสือนายกรัฐมนตรี ที่ ก ๖๕๕๕/๒๔๗๗ ถึงวันที่ ๒๓ ตุลาคม  
พ.ศ. ๒๔๗๗
- ๓. ตายพระหัตถ์ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ที่ ๗/๕๘ ถึงวันที่ ๒๗  
ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๗

ซึ่งได้ปรากฏแต่ข้างต้นในหน้า ๑ ถึงหน้า ๖

๑๓๖

[รัฐบาลได้กล่าวต่อไปอีกว่า]

ได้มีคำบันทึกของรัฐบาลตอน ๓ ทว่าเกี่ยวกับรายงานการประชุม  
คัดค้านจากรายงานการประชุมดังนี้

คัดค้านหนังสือรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยที่ ๓

พ.ศ. ๒๔๗๕

คำแถลงประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ  
แห่งราชอาณาจักรสยาม

๑๓๗

๑๓๗

๑๓๗

อนึ่งข้าพเจ้าขอเสนออีกด้วยว่า ในกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญ อนุกรรมการ  
ได้ทำการคัดค้านข้อเสนองานของข้าพเจ้าโดยเหตุที่ข้อเสนอนั้นถึงอย่างไรก็ดี  
ได้รวมมอกลงทำ ข้อความตลอดในร่างที่เสนอมานี้ได้เกิดจาก ถวายแต่  
ทรงเห็นชอบด้วยทุกประการแล้ว และทุกตัวได้วางทรงเห็นชอบนั้น ไม่  
ใช่แต่เพียงทรงเห็นชอบด้วยอย่างข้อความที่ทราบบังคมทูลขึ้นไป ยัง  
กว่านั้น เป็นทพขอพระราชทานมาก บัดนี้ข้าพเจ้าขอโอกาสกล่าวถึง  
ข้อความในรัฐธรรมนูญบาง เพียงเป็นข้อความนำความคิดของท่าน  
ทรงหลายที่จะไปพิจารณาแต่ละจะได้ มา ได้เถียงกันในวันหน้า

๑๓๗

๑๓๗



๑๓๗

ประธานสภาฯ กล่าวว่า จำนวนสมาชิกตามเดิมที่เรียกชื่อมาตั้ง  
คะแนนรวมทั้งหมด ๓๓๖ ท่าน ตั้งเบญจมาศ ๘๘ ท่าน เบญจเชษฐ ๓๕ ท่าน  
ไม่ออกเสียง ๑๒ ท่าน เป็นอันควายนตามมติเดิม คือเป็นภาวะพิจารณา  
ความบกพร่องของรัฐบาลแห่งชาติ ๒ พรรค ๒ นับจากข้างท้ายขึ้นมา ท่านจะเห็น  
ได้ว่า คณะรัฐมนตรีได้พุดแต่ตั้งความประสงค์ ในอันที่จะแต่งตั้งความ  
เพื่อให้พระมหากษัตริย์ทรงมีพระทัยโหวตตายส์ถาน

วถา

วถา

(ดำเนินา)

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

ครั้งที่ ๒๘ / ๒๔๗๗ (วิสามัญ) สมัยที่ ๒

วันเสาร์ที่ ๒๘ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๗

ณ พระที่นั่งอเนกศัฒมาคม

เริ่มประชุมเวลา ๘.๓๐ น.

ประธานสภาฯ กล่าวว่า จำนวนสมาชิกมาประชุม ๑๔๐ คน เป็นองค์ประ  
ชุมแล้ว บัดนี้จะได้ขอให้ท่านตั้งมติก่อนขอให้รับรองรายงานการประชุม  
การประชุม การรับรองรายงานการประชุมนี้บางท่านอาจไม่พร้อมที่จะได้อ่าน  
เพราะฉะนั้นจะรับรองเวลาบ่าย เมื่ออ่านแล้วพิจารณาจนถึงเรื่องพระราช  
บัญญัติ ๓ ฉบับ ซึ่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์มีได้ตั้งพระนาม  
และสภาฯ ได้พิจารณาใหม่ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๘ ได้เสร็จสิ้นการ

๑๓๙

อภิปรายลงไปแต่ หัดเดอนมาจนหมกแคเพียงจะตงมตเทานน การตง  
มคิตามมาตรา ๓๘ น

หตงวรวนคปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร กดำวว่า กอน  
แก้ตตถานจะตงมต ข้าพเจ้าขอความกรุณาถามเจ้าคุณมาน ๆ ซ่งเป็น  
ร่างรัฐธรรมนญฉบับหน้า ตามมาตรา ๓๘ แห่งรัฐธรรมนญน สภา  
จะตงมคใหม่ขนตามร่างเดิมไคหรือไมซอน

ประชาสภฯ กดำวว่า เรองนบคอภิปรายแต่

หตงวรวนคปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร กดำวว่า มิได้  
ข้าพเจ้าขอถาม.....

ประชาสภฯ กดำวว่า บคอภิปรายแต่ ในรัฐธรรมนญมาตรา ๓๘  
นคอได้เบคโอกาสให้ เพราะเหตุว่าในฐานะที่กรุงสยามนอำนาจออกนค  
บัญญัติมอข ในพระมหากษัตริยกบสภาฯ และเป็นสภาฯ เดียว เพราะ  
ฉฉนเมอได้ส่งขนไปตามมาตรา ๓๘ นทงไมทวงเห็นชอบคองกคนมา แต่  
สภาฯ นไคปรักษากนใหม่ ตามที่ปรักษากนใหม่ กปรักษากนว่าชอบ  
คองเหตุผลหรือไม ท่านจะตงพิจารณาเหตุผลไคพิจารณาอภิปราย  
กนมากแต่ ท่านจะตงมคอย่างนหนักตแต่ใจของท่าน คอส่งขนมาให้  
โอกาสพิจารณาอีกนหน่ง และการพิจารณาน ในรัฐธรรมนญมาตรา  
๓๘ ว่าปรักษาใหม่ และออกเลียงดงคะแนนตบ ถ้าสภาฯ ตงมคิตามเดิม  
ไปก็ให้หน้าพระราชบัญญัติขนหตงเกิดฯ ถวายอีกครงหน่ง ถ้าไม่ตงมค  
บริบรองก็เป็นขนตคไป ถ้าตงมคบริบรองก็ถวายขนไปอีกนหน่ง ได้ความ

ชัดแจ้ง เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจะขอให้มติโดยออกคะแนนดับโดยวิธีเรียกชื่อ  
ผู้ใดเห็นว่าควรลงมติตามร่างเดิมให้ตั้งเบญชาจ ผู้ใดไม่เห็นด้วยให้ตั้ง  
เบย์ต้นาเงิน ข้าพเจ้าขอชี้ให้เข้าใจกันว่า ถ้าผู้ใดเห็นว่าควร  
มติตามเดิมให้ตั้งเบญชาจ ผู้ใดไม่เห็นด้วยให้ตั้งเบย์ต้นาเงิน

เดชาธิการสภาฯ อ่านรายชื่อสมาชิก

ประธานสภาฯ ได้ตั้งให้ชนกรการพิจิตร นายจิ่ง จรุงจิตร นายเจือ  
ศรัยาภย นายแซ ยูนพนช นายแซ วุจนตักษณ นายเขียนกาญจนพันธ์  
เป็นกรรมาธิการนับคะแนนเสียง

ประธานสภาฯ กล่าวว่ ผลของการลงมตคน เบญชาจ ๗๕ เบย  
เบย์นาเงิน ๓๖ เบย เป็นอนควาต์สภาฯ ดังมตตามเดิม เพราะฉะนั้นจะ  
ได้ให้นาร่างพระราบบัญญตทง ๓ ฉบบน ขนทุดเกล้าทุดกรห่มอมถาย  
ออกครงหนงตามรัฐธรรมนุญมาตรา ๓๘

[ต่อไปนี้เป็นหลักฐานประกอบบันทึกคอบของรัฐบาล]

สำนักหอสมุด

ถอนใบอนุญาตเป็นเจ้าของบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๗๕ (๑๔๑)

09/10/2566

ครั้งที่	คำสั่ง	วัน,เดือน,ปี	ถึง	ตำแหน่งหน้าที่ และนามหนังสือพิมพ์	ความผิดที่ถูกลง	กำหนด การถอน	คืนใบ อนุญาต
๑	๑/๒๕๗๕	๒ มี.ย. ๗๕	นายโหวง- เพ็งกา	เจ้าของและบรรณา ธิการหนังสือพิมพ์ กวมหยดบอ	ขยงให้จนเกิดขดขงญบ์ น อาศัย ม.๑๘ (ค) ให้ถอน ใบ อนุญาต เป็นเจ้าของ และบรรณาธิการ	ไม่มี กำหนด	
๒	๒/๒๕๗๕	ว	นาย กทดาบ นพรคน	เจ้าของและบรรณา ธิการหนังสือพิมพ์ สยามรคน	เป็นเดียนหนามต่อแผ่นดิน ตาม ม.๖ (๕) อาศัย ม.๑๘ ถอนใบอนุญาตเป็นเจ้าของ บรรณาธิการ และใบ อนุญาตมีและใช้เครื่อง พิมพ์	ไม่มี กำหนด	



ถอนใบอนุญาตเป็นเจ้าของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์พ.ศ. ๒๔๗๕ (๑๔๒)

09/10/2566

ครั้งที่	คำตั้งที่	วัน, เดือน, ปี	ถึง	ตำแหน่งหน้าที่ และนามหนังสือพิมพ์	ความผิดที่ถูกถอน	กำหนด การถอน	คืนใบ อนุญาต
๓	๒/๒๔๗๕	๑ ต.ค. ๗๕	นาย ต. บุญเกษม	เจ้าของหนังสือพิมพ์ หตทกเมอง	ผิดตาม ม.๖(๕) อาศัย ม.๑๘ (ก) จึงถอนใบ อนุญาตเป็นเจ้าของ หนังสือพิมพ์	๓ วัน	
	๓/๒๔๗๕	๖	นายระฆอม อินทรเด่น	บรรณาธิการหนังสือ พิมพ์หตทกเมอง	” ”	”	
๔	๔/๒๔๗๕	๕ ต.ค. ๗๕	นาย หอดย ศิริวศร	เจ้าของหนังสือพิมพ์ กรุงเทพ ฯ เดลิเมต แทนในนามบริษัท สยามพีรเปอร์ส จำกัด	ผิดตาม ม. ๖(๕) อาศัย ม.๑๘(ก) ถอนใบ อนุญาตเป็นเจ้าของ	๓๐ วัน	ถอนคำ ตั้งยศ ๓๐ ต.ค. ๗๕
	๕/๒๔๗๕	๖	ม.จ.ธิดาน อิศรศักดิ์	บรรณาธิการ กรุงเทพ ฯ เดลิเมต	” ”	”	

ถอนใบอนุญาตเป็นเจ้าของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๕

(๑๔๓)

09/10/2566

ครั้งที่	คำตั้งที่	วัน, เดือน, ปี	ถึง	ตำแหน่งหน้าที่ และนามหนังสือพิมพ์	ความผิดที่ถูกลด	กำหนด การถอน	คืนใบ อนุญาต
๕	๖/๒๔๗๕	๖ ส.ค. ๗๕	นายยวดี คุณพัทธ์	เจ้าของหนังสือพิมพ์ บางกอกการเมือง แทนในนามบริษัท บางกอกการเมือง	ผิดตาม ม.๖.(๕) ข้อ ๕ ม.๑๘(ก) ถอนใบอนุญาต เป็นเจ้าของ	๒๐ วัน	
	๗/๒๔๗๕	๗	นายปิ่นศรี	บรรณาธิการ หนังสือพิมพ์บางกอก การเมือง	” ”		
๖	๗/๒๔๗๕	๕ ก.ย. ๗๕	นายสงวน คุณารักษ์	เจ้าของและบรรณา ธิการหนังสือพิมพ์ ๒๕ มิถุนา	ผิด ม.๖(๕) ข้อ ๕ ม.๑๘(ก) ถอนใบอนุญาตเป็นเจ้าของ และบรรณาธิการ	๓ วัน	

ถอนใบอนุญาตเป็นเจ้าของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๕ (๑๔๔)

ครั้งที่	คำสั่งที่	วัน, เดือน, ปี	ถึง	ตำแหน่งหน้าที่ และนามหนังสือพิมพ์	ความผิดที่ถอน	กำหนด การถอน	คืนใบ อนุญาต
๗	๗/๒๔๗๕	๖ ก.ย. ๗๕	นายกวย คำทวนเจริญ	เจ้าของหนังสือพิมพ์ ฉิมแจ้งยุดบข	ผิด ม. ๖ อาศัย ม. ๓๘ (ค) ถอนใบอนุญาตเป็นเจ้าของ	ไม่มี กำหนด	ถอนคำสั่ง ยุด ๕ ค.ค. ๗๕
	๘/๒๔๗๕	,,	นายได้ ห้วยคิน	บรรณาธิการหนังสือ พิมพ์ ฉิมแจ้งยุดบข	,,	,,	,,
๘	๑๐/๒๔๗๕	๑๕ ก.ย. ๗๕	นาย เตก โกเมศ	เจ้าของหนังสือพิมพ์ ไทยใหม่ แทน บริษัท ไทยใหม่ จำกัด	ผ่าน ม. ๖ (๕) อาศัย ม. ๑๘ (ก) ถอนใบ อนุญาต เป็นเจ้าของ	๒๐ วัน	
	๑๑/๒๔๗๕	,,	นายจรูญ วราทิศย์	บรรณาธิการหนังสือ พิมพ์ ไทยใหม่	,,	,,	,,

09/10/2566

ถอนใบอนุญาตนเป็นเจ้าของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๕ (๑๔๕)

09/10/2566

ครั้งที่	คำสั่งที่	วัน,เดือน,ปี	ถึง	ตำแหน่งหน้าที่ และนามหนังสือพิมพ์	ความผิดที่ถูกลอน	กำหนด การถอน	คืนใบ อนุญาต
๘	๓๒/๒๔๗๕	๑ พ.ย. ๗๕	นายบุญ ศรีประมุข	เจ้าของหนังสือพิมพ์ สยามหนุ่ม	เป็นเดียนหนามตาม ม.๖ อาศัยม. ๓๘ (ก) ถอนใบ อนุญาต เป็นเจ้าของ	๒๐ วัน	
	๓๓/๒๔๗๕	,,	นายทองออย ทิพาเสถียร	บรรณาธิการหนังสือ พิมพ์สยามหนุ่ม	,,	,,	
๑๐	๑๕/๒๔๗๕	๒๘ พ.ย. ๗๕	นางทรัพย์ อภินนทน์	เจ้าของหนังสือพิมพ์ หญิงไทย	เป็นเดียนหนามตาม ม.๖ อาศัย ม. ๓๘ (ก) ถอนใบอนุญาต	๒๐ วัน	คืนคำสั่ง ให้ออก ใต้ ๓
	๓๖/๒๔๗๕	,,	นางดำ นวดฉวี	บรรณาธิการหนังสือ พิมพ์หญิงไทย	,,	,,	ช.ก. ๗๕

ถอนใบอนุญาตเป็นเจ้าของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๖ (๑๔๖)

09/10/2566

ครั้งที่	คำสั่งที่	วัน, เดือน, ปี	ถึง	ตำแหน่งหน้าที่ และนามหนังสือพิมพ์	ความผิดที่ถูกลดถอน	กำหนด การถอน	คืนใบ อนุญาต
๑	๑/๗๖	๒ เม.ย. ๗๖	ผู้จัดการบริษัท สหเผยแพร่ วิทยากร จำกัด	แทนเจ้าของหนังสือ พิมพ์กรุงเทพ ฯ วารศัพท์	เป็นเดือนหนามคือ แผ่นดิน ม. ๖ ชาติย ม. ๑๗ (ก) จึงถอนใบอนุญาตเป็น เจ้าของ	ไม่มี กำหนด	คืนใบอนุ ญาติ เมื่อ ๑๕ เม.ย. ๗๖
	๒/๗๖	๗	นายเจิม ดิษยบุตร	บรรณาธิการหนังสือ พิมพ์กรุงเทพ ฯ วารศัพท์	๗ ๗	๗	๗
๒	๓/๗๖	๑๓ เม.ย. ๗๖	นายฉิม ดิษยบุตร	บรรณาธิการหนังสือ พิมพ์หัดกเมือง	เป็นเดือนหนาม ตาม ม. ๖ และผิด พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์	๗ วัน	
	๔/๗๖	๗	นาย ต. บุญเทียน	เจ้าของหนังสือพิมพ์ หัดกเมือง	๗ ๗	๗	

ถอนใบอนุญาตเป็นเจ้าของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๖ (๑๔๗)

09/10/2566

ครั้งที่	คำตั้งที่	วัน, เดือน, ปี	ถึง	ตำแหน่งหน้าที่ และนามหนังสือพิมพ์	ความผิดที่ถูกลอน	กำหนด การถอน	คืนใบ อนุญาต
๓	๕/๗๖	๒ พ.ค. ๗๖	นายทวย คำทนเจริญ	เจ้าของหนังสือพิมพ์ ฉนวนจัตบอ	ละเมิดตาม ม. ๑๕ (ค) จึงถอนใบอนุญาต	๓ วัน	
	๖/๗๖	,,	นายถ้อย หัยตัน	บรรณาธิการหนังสือ พิมพ์ฉนวนจัตบอ	,, ,,	,,	
๔	๗/๗๖	๑๒ พ.ค. ๗๖	นายกหดาบ ถ่ายประดิษฐ์	บรรณาธิการหนังสือ พิมพ์ ประชาชาติ	ผิดตาม ม. ๖ ซ้ำคดีตาม ม. ๑๕ จึงถอนใบอนุญาต	ไม่มี กำหนด	คืนเมื่อ ๑๕ พ.ค. ๗๖
	๘/๗๖	,,	หม่อมพรวัย วรวรรณและ พระยาศรี บัญชา	เจ้าของหนังสือพิมพ์ ประชาชาติ	,, ,,	,,	,,

ถอนใบอนุญาตเป็นเจ้าของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๗๖ (๑๔๘)

09/10/2566

ครั้งที่	คำดังท	ณ.เดือน,ปี	ถึง	ตำแหน่งหน้าที่ และนามหนังสือพิมพ์	ความผิดที่ถอน	กำหนด การถอน	คนใบ อนุญาต
๕	๘/๗๖	๓๔ มี.ย. ๗๖	นายจรัญ อุชาติยศ	บรรณาธิการหนังสือ พิมพ์ไทยใหม่	เป็นได้ยื่นทนามต่อแผ่นดิน อาศัยม.๓๘ จึงถอนใบ อนุญาต	ไม่มี กำหนด	คนเมือ ๒๐ มี.ย. ๗๖
	๓๐/๗๖	,,	ผู้จัดการ บริ ษัทไทยใหม่ จำกัด	เจ้าของหนังสือพิมพ์ ไทยใหม่	,,	,,	,,
๖	๑๓/๗๖	๓๘ มี.ย. ๗๖	หม่อมพรอัย ภรภรณ และพระยา ศรีบุญชา	เจ้าของหนังสือพิมพ์ ประชาชาติ	ผิด ม.๖ อาศัยม.๓๘ จึง ถอนใบอนุญาต	ไม่มี กำหนด	คนเมือ ๒๐ มี.ย. ๗๖
	๑๒/๗๖	,,	นาย กุหาบ ถ่ายประดิษฐ์	บรรณาธิการหนังสือ พิมพ์ ประชาชาติ	,,	,,	,,

ถอนใบอนุญาตเป็นเจ้าของ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์.ศ. ๒๔๗๖

(๑๔๕)

09/10/2566

ครั้งที่	คำตั้งที่	วัน, เดือน, ปี	ถึง	ตำแหน่งหน้าที่ และนามหนังสือพิมพ์	ความผิดที่ถูกลอน	กำหนด การถอน	คืนใบ อนุญาต
๗	๓๓/๗๖	๘ ต.ค. ๗๖	มีดีเคอร์ ชาติยเอคา ของ	บรรณาธิการหนังสือ พิมพ์บางกอกเดลิเมต	ถอนบทนำ และขมา ภาย ใน ๒๕ ชม. ไม่เป็นที่พอใจจะตั้ง อาศัยม.๓๘ จึงถอน	จนกว่า จะตั้ง อนุญาต	คืน ๒๓ ต.ค. ๗๖
	๓๔/๗๖	”	กรรมการ บริษัทดยาม ฟรีเพรด์ จำกัด	เจ้าของหนังสือพิมพ์ บางกอกเดลิเมต	” ”	”	”
๘	๓๕/๗๖	๓๐ ต.ค. ๗๖	นายทองอยู่ ด้ด็ขอมด้น	เจ้าของหนังสือพิมพ์ ไทยเมือง	ตั้งเรื่องคดียื่นการกระทำ ของทหาร อาศัยม.๓๘ จึง ถอนใบ อนุญาต	๓ วัน	
	๓๖/๗๖	๓๐ ต.ค. ๗๖	นายจรดี วงศาโรจน์	บรรณาธิการหนังสือ พิมพ์ไทยเมือง	” ”	๓ วัน	



ถอนใบอนุญาตเป็นเจ้าของบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๒ (๑๕๐)

09/10/2566

ครั้งที่	คำสั่ง	วัน, เดือน	ถึง	ตำแหน่งหน้าที่ และนามหนังสือพิมพ์	ความผิดที่ถอน	กำหนด การถอน	คืนใบ อนุญาต
๘	๑๗/๗๒	๑๔.๓.๗๒	นายโคตชน เดชาไชย	เจ้าของและบรรณา ธิการ หนังสือพิมพ์ คงยมวงษ์	ไม่ตั้งข้อความให้กองการ โฆษณาตรวจ นับว่าขัด คำสั่งของรัฐบาล ชาติย ม.๓๘ จึงถอนใบอนุญาต	ไม่มี กำหนด	คืนเมื่อ ๗ มี.ย. ๗๒
๓๐	๓๗/๗๒	๑๔.๓.๗๒	นายทองอยู่ ด้ตอสมสัน	เจ้าของหนังสือพิมพ์ ไทยเมือง	ตั้งข้อความในตอนที่กอง การโฆษณาห้ามลงนับว่า ฝ่าฝืน คำสั่ง ชาติย.ม. ๓๘ จึงถอนใบอนุญาต	ไม่มี กำหนด	
	๓๗/๗๒		นายจรดี วงศ์โรจน์	บรรณาธิการ หนังสือ พิมพ์ ไทยเมือง	” ”	”	

ตอน ใบอนุญาตเป็นเจ้าของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๖ (๑๕๑)

09/10/2566

क्र.ร.ก.ท.	คำสั่ง ท	อน, เดือน, ปี	ถึง	ตำแหน่งหน้าที่ และนามหนังสือพิมพ์	ความผิดที่ถูกลดโทษ	กำหนด การลดโทษ	คืนใบ อนุญาต
๑๑	๒๐/๗๖	๑๗ ค.ศ. ๗๖	นายหอม กนแดนภัย	เจ้าของหนังสือพิมพ์ ความเห็นราษฎร	ไม่ตั้งคนควบคุมข่าวราชการ เมืองให้กองการโฆษณา ตรวจสอบคำสั่งรัฐบาล	ไม่มี กำหนด	คืน เมื่อ ๒๒ พ.ย. ๗๖
	๒๓/๗๖	,,	ร.อ. ช่าง สู่ชะเด้อด	บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ความเห็นราษฎร	,,	,,	,,
๑๒	๒๒/๗๖	๑๗ ค.ศ. ๗๖	กรรมการบริษัท ด้ายามฟรี เปรต จำกัด	เจ้าของหนังสือพิมพ์ กรุงเทพ ฯ เด็ดเมด	ไม่ส่งรูปถ่ายให้กองการโฆษณา ตรวจสอบหน้าตง	ไม่มี กำหนด	
	๒๓/๗๖	,,	ม.ด. อธิสาร อิศร์ศักดิ์	บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ กรุงเทพ ฯ เด็ดเมด	,,	,,	,,

ถอนใบอนุญาตเป็นเจ้าของบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๒ (๑๕๒)

09/10/2566

ครั้งที่	คำสั่งที่	วัน,เดือน,ปี	ถึง	ตำแหน่งหน้าที่ และนามหนังสือพิมพ์	ความผิดทกถอน	กำหนด การถอน	คืนใบ อนุญาต
๑๓	๒๔/๗๒	๑๗ ต.ค. ๗๒	กรรมการบริหาร ชาติสยามฟรี เพรส จำกัด	เจ้าของหนังสือพิมพ์ เสรีภาพ	ไม่ตั้งรูปถ่ายให้กองการ โฆษณาตรวจก่อนนำดง	ไม่มี กำหนด	คืน ๒๐ ต.ค. ๗๒
	๒๕/๗๒	,,	นายต้มท ศิริไช	บรรณาธิการหนังสือ พิมพ์เสรีภาพ	,,	,,	,,
๑๔	๒๖/๗๒	,,	นาย ค. บุญเทียม	เจ้าของหนังสือพิมพ์ หุดกเมือง	,,	,,	,,
	๒๗/๗๒	,,	นายฉิม ดินขนาวา	บรรณาธิการหนังสือ พิมพ์หุดกเมือง	,,	,,	,,
๑๕	๒๘/๗๒	๒๔ ต.ค. ๗๒	นายกมเล็ง ประสงค์	เจ้าของหนังสือพิมพ์ เจ็ดมประเทศ	ตั้งเรื่องการหุดบทนของ พวกกบฏหัวหินใช้ทหาร รักษาวัง ๒ กองร้อย		

ฉันทบัญญัติเป็นเจ้าของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์.ศ. ๒๔๗๖

(๑๕๓)

09/10/2566

ครั้งที่ พิมพ์	คำสั่ง ท	วันที่ ออก, เดือน, ปี	ผู้ ถึง	ตำแหน่งหน้าที่ และนามหนังสือพิมพ์	ความผิดที่ถูกลอน	กำหนด การลง โทษ	คืนใบ อนุญาต
	๒๘/๗๖	๒๔ ต.ค. ๗๖	นายถกดี เรืองศรี	บรรณาธิการหนังสือ พิมพ์ เด็ดเมต	ตั้งเรื่องการหลบหนีของ พวกกบฏหัวหิน ไซทหาร รักษาอง ๒ กองร้อย	ไม่มี กำหนด	
๑๖	๓๐/๗๖	๓๓ พ.ย. ๗๖	เจ้าของและ บรรณาธิการ	หนังสือพิมพ์ กรัง เทพฯ เด็ดเมต	ให้ บัดหนังสือพิมพ์ กรัง เทพฯ เด็ดเมต ใจกลอนยง ออกจำหน่ายไม่ได้ บัด ตามคำสั่งทอนุญาต ให้ ออกตั้งวันที่ ๓๐ พ.ย. ๗๖		
๑๗	๓๑/๗๖	๓๔ พ.ย. ๗๖	ม.จ.พงศ์วิจิตร วิจิตรชัย	เจ้าของและ บรรณา ธิการ หนังสือพิมพ์ ทวารวดี	เห็นสมควรจะบัดหนังสือ พิมพ์ ฉะบับนเสียบ จึงสั่งยด ใบอนุญาต	ไม่มี กำหนด	

ถอนใบอนุญาตเป็นเจ้าของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๗ (๑๕๕)

ครั้งที่ พิมพ์	คำสั่ง ท	ฉบับ, เดือน, ปี	ถึง	ตำแหน่งหน้าที่ และนามหนังสือพิมพ์	ความผิดที่ถูกลดถอน	กำหนด การถอน	คืนใบ อนุญาต
๑	๒/๔๓๗๖	๓๐ พ.ศ. ๗๗	เจ้าของ บรรณาธิ การและ พิมพ์ โฆษณา	หนังสือพิมพ์เสรีภาพ	ดังภาพข้อและให้ ถ้อยคำ คือเต็มเป็นทางจงใจให้ผู้ อ่านเข้าใจว่ารัฐบาลคำ เนิการไปในทางคอมม นิสต์มหดกการ เป็นปฏิ บักษ ตอรัฐธรรมนูญและ วิธคานเนการ ของรัฐบาล อาศัยม.๓๘ พ.ร.บ.การ พิมพ์๗๖ จึงถอนใบ อนุญาต		

09/10/2566



คณะกรรมการเมืองจะทำประโยชน์จริงให้แก่ประชาชนได้ ก็เมื่อประ  
 ชานมีความเข้าใจในวิธีการปกครองแบบรัฐธรรมนูญแล้ว ข้าพเจ้าจึง  
 เห็นว่า ในเวลานี้ยังไม่สมควรที่คณะกรรมการเมืองจะตั้งสภา แต่โดยเหตุ  
 ที่บรรดาผู้บัญญัติโดยมโนญาติกใหม่ตั้งมา คณะราษฎรเดียว จึงเป็นการ  
 ยากที่จะกีดกันห้ามพวกใหม่ คณะกรรมการเมืองอันนอกคณะหนึ่งหรือหลายคณะ  
 ได้ อย่างดีที่สุดข้าพเจ้าเห็นว่าสมควรที่จะเลือกตั้งมา คณะราษฎรแต่ละคณะ  
 อันหนึ่งเดียว แต่รัฐบาลควรจัดการทำการเผยแพร่การศึกษาวิชาปกครอง  
 แบบรัฐธรรมนูญ โดยพยายามหาวิธีให้ความเข้าใจเรื่องวิธีการปกครอง  
 แบบนั้นให้แพร่หลายแก่ราษฎรทั่วไป นอกจากนั้นสมาชิกในสภาผู้แทน  
 ราษฎรทั้งในเวลานี้และต่อไปข้างหน้า จนกว่าจะพ้นเขตคสรมย์ไซบัท  
 ณะเพาะกาดในรัฐธรรมนูญ ก็ควรจะได้จัดเป็นสภา Independent  
 ไม่มีความผูกพันกับคณะกรรมการเมืองใดๆ สมาชิกประเภทที่ ๒ ที่จะเลือกตั้ง  
 ขึ้นตามรัฐธรรมนูญนั้น ควรจะเลือกจากบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ  
 ทั่วๆ ไป และให้ความสามารถจริงที่จะบำเพ็ญกรณียกิจของตนในทาง  
 ที่จะช่วยประเทศปกครองสมาชิกประเภทที่ ๑ ที่จะเลือกขึ้นมาจากราษฎร  
 ตามความประสงค์แห่งรัฐธรรมนูญ ถ้าทำได้ดังที่ข้าพเจ้าเชื่อว่าจะเป็  
 นการช่วยการศึกษาของพลเมืองตามนโยบายของรัฐบาล ทั้งช่วยบำรุง  
 สำนึกศีลธรรมและสันติภาพของประเทศสยามให้เจริญมากขึ้น

ตามความเห็นของข้าพเจ้าทั้งนี้ ถ้าท่านเห็นสมควรจะเผยแพร่แก่ผู้ใด  
 หรือจะพิมพ์ออกโฆษณาก็ได้ ไม่ขัดข้อง

(พระปรมาภิไธย) ประชาธิปก ป.ร.

ม  
บ.ก. ๑๙๖ เรือง ๕  
ระบบ ๒๒๒

ท  
ท. ๑๑๗๓๗ / ๗๗

คำดำงว่ากรกดาโหม  
พระนคร

กรม. กระทรวง

วัน ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๗๗

กดาโหม

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกดาโหม

เรียน

ถึงนายกรัฐมนตรี

นายกรัฐมนตรี

เรื่องขอพระบรม

ด้วยคดีอาชญากรรมระหว่างอัยการศาลพิเศษโจทก์

ราชานุญาตถอด

นายร้อยเอก หลดวงวิศิษฐเด่น (เทียม วิบูลยานนท์)

นายทหารทของ

กบพวกรวม ๓๗ คนจำเลย คัดงหาว่าเบ้นกบฏ ศาล

หาว่ากบฏ ๓๗

พิเศษได้พิพากษาให้จำคุกนายร้อยเอกหลดวงสิงหฤทธิ

นาย

รณการ (เพ็ง สิงหเรศวร) นายร้อยเอกหลดวงได้พด

เวช ว่าง

รม (เชอ ศุภระมุล) นายร้อยเอก ชนพงศ์ศุภกราก

๒๕ พ.ย. ๗๗

(พงษ์ สัฎรรัตนกาญจน์) นายร้อยตรีกร พิมพกรคน

หลดวงพิบัติสงคราม

๓๖๖ นายร้อยโทเกอ จันทรวรจ นายร้อยตรีอน

ครวจ

สุฎรรัตนจต คน๓๖๖ นายร้อยเอก หลดวงวิศิษฐ

๓ พ.ย. ๗๗

เด่น (เทียม วิบูลยานนท์) นายร้อยเอก หลดวง

ด่าง เขียน

ราวดีไพริน (ภูรังศรีดิภา) นายร้อยเอก หลดวงเวียง

พ.อ. พระนรินทร์

บุทชเวท (ดาจเวียงหิรัญญะเวช) นายร้อยเอก

สงคราม เจ้ากรม

หลดวงราญอริพด (เหริญญ ศัพทเสน) นายร้อยเอก

เต็มย่นตราตงนาม

ชุนต์นิทชอรัยุทธิ (ฉันท วาระวังดี) นายร้อยโท

แทนปลัดกระทรวง

ชุนระงับรณการ (วอดศุฎฉฉเนประ) นายร้อยโท



๑๕๗

๒๖ พ.ย. ๗๗  
ให้ระงับไว้ก่อน  
หุดวงพิบัติสงคราม

๒๖ พ.ย. ๗๗  
แต้วน้ำเต้าอันอึก  
น.

๒๗ พ.ย. ๗๗  
รอไว้จนกว่าจะ  
คดีนั้นแล้วเสร็จ  
ทุกเรื่องจึงรวบรวม  
รายงานไป เห็น  
ว่าไปโฆษณา  
สำหรับค้าคดีนั้น  
นั้นทำได้.  
พระยาศักดิ์ดา  
คฤศยฤทธิ  
พระประกาศ

ขุนนิคการราว (นิต ยนเบียม) คนตะ ๑๕ ปี นาย  
ร้อยเอกหุดวง โหมหักบัจฉนิก (ตอง ตาบองครักษ์)  
นายร้อยเอก ขุนคีตปศุภพ (สิน งามพต)  
นายร้อยโทขุนเศรษฐีพุดบริหาร (น้อม เศรษฐีจันทร์)  
นายร้อยโท จัต นคทศัน นายร้อยโทกอดอน สัตติชเวท  
นายร้อยโทสุโผด พินชโยชิน นายร้อยตรีประนอม  
คีตากร นายร้อยตรี ทิน บนนาก นายร้อยตรีสัมบุญ  
รังแต่่ง นายร้อยตรีเพราพวงนาค นายร้อยตรีถวิล  
ตตวรวิระ นายร้อยตรีประสิทธิ์ มณีโชติ นายร้อย  
ตรี สุวรรณ ฉายฉานนท นายร้อยตรีเคิม พลดิเศษ  
นายร้อยตรี เต่งยม ฉน่าน นายร้อยตรีจำเริญ ศิว  
นันทน นายร้อยตรี อราม ศุชะทศ นายร้อยตรีจำนง  
ฉวรรณะศรี คนตะ ๑๒ ปี นายร้อยโท ประวัค ฐประสัค  
๑๐ ปี นายร้อยโท ขุนสิริวิมลนชัย (ทองหุดอ สิริ  
วิมลนกุล) นายร้อยโท ขุนทวยหาญหักคัก (ผิว  
หิรัญยชาติ) นายร้อยโท ขุนเสวริมศรกรรม (เสวริม  
สุวัณณะโชติ) นายร้อยโทปั้น สัมตะมาน นายร้อย  
โทจรรุญ มหานิรานนท คนตะ ๘ ปี  
เพราะฉะนั้น จึงเรียนไป เพื่อได้นำความชกกราบ  
บังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชา -

๑๕๗

อนุญาต ถอดพิมพ์ ตกลงนามมาแล้วออกเสียจากยศ  
และบรรดาศักดิ์และประกาศในราชกิจจานุเบกษา  
ต่อไป

ใ้แนบประวัติย่อตามที่กรมเดชาธิการคณะ  
รัฐมนตรีของการ ๒ ฉบับไปพร้อมกับหนังสือแนบ

ควรมีควรแต่จะกระฤณา

(ลงนาม) นายพันเอก หาดวงพิบูลสงคราม  
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

(ตำแหน่ง) ที่ ๕๗๘๐ วันวันที่ ๒๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

ต้น ที่ ๗๑ / ๑๗๓๖

เจ้าพนักงานเดชานการรัฐมนตรี  
กระทรวงวัง

วันที่ ๒๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

เรื่องขอยกโทษนายทหารรักษาวัง ๓ นายซึ่งมีมติโทษของกบการกบฏ  
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัง เว้น เดชาธิการคณะรัฐมนตรี

เนื่องจากหนังสือของท่านที่ ว.๔๗๔๒ / ๒๔๗๗ ลงวันที่ ๕ กันยายน  
ศกนี้ เดือนขอทราบพระราชกระแส เรื่อง การลงโทษ นายทหารรักษาวัง  
๓ นาย ซึ่งต้องหาว่าเกยของกบการกบฏ และข้าพเจ้าได้ตอบมา  
โดยหนังสือที่ ๗๒ / ๑๕๓๕ เดือนเดียวกัน ความว่าได้รับตอบจากราช

เสขานุกรานในพระองค์ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะได้พระราชทาน  
กระแสพระราชดำรัสตอบในเรื่องนี้ มาโดยขอพระราชทานตั้งยามณเฑียร  
ปารัตน์น

บัดนี้เกล้าตั้งเคยมาพ้องสมควรแล้ว ข้าพเจ้าก็ยังมีใตรบพระราชทาน  
กระแสพระราชดำรัสตอบประการใด จึงขอเรียนมาให้ทราบว่า นาย  
ทหารทั้ง ๓ นั้นเป็นนายทหารที่คบด้วยความจงรักภักดีในใต้ฝ่าละอองธุลี  
พระบาท และเป็นผู้ทหมทนาทรักษาทรงองค์โดยใกล้ชิด เป็นที่ไว้วาง  
พระราชหฤทัย และไม่เคยปรากฏความบกพร่องเหตุใดโหดมาแต่ก่อน  
ข้าพเจ้าเห็นว่านายทหารทั้ง ๓ นั้นควรได้รับมีความกรุณาให้ปราศจากโทษ  
อันเกี่ยวแก่ความผิดของที่แลดูมาได้ เมื่อพระราชกระแสโปรดเกล้าฯ  
ประการใด จึงควรให้เบนไปตามนัยแห่งพระราชกระแส

ขอแสดงความนับถือ  
(ตั้งนาม) เจ้าพระยาอรรักษ์ฯ

สืบ (ดำเนินา)

ที่ ก. ๒๒๘๘/๒๔๕๗ กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี  
วันที่ ๒๒ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๕๗  
เรื่อง การตั้งโทษนายทหารรักษาวัง ๓ นายทหมตทินเถวของกบการลพฐ  
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี เวียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัง,

๑๖๑

หนังสือที่ ๘๓/๓๘๓๐ ลงวันที่ ๒๓ เดือน ๖ ว่าการตั้งโทษนายทหารรักษา  
 วัง ๓ นาย คือ นายร้อยเอก หลวงศรีศรีการ นายพันตรี จมจรณภพพิชิต  
 และนายพันโท หม่อมเจ้าศรีภัสวดีวงศ์สนิท ทมมตทินเทยของกบการ  
 ฏบฏ ซึ่งกระทรวงวังแจ้งมาว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะได้  
 พระราชทานพระราชดำรัสตอบในเรื่องนี้มาโดยอัครราชทูตสยามนคร  
 ปารีส ณ บัดนี้ขาดดวงเตยมานานเกินสมควรแล้ว ยังมีได้รับพระ  
 ราชทานพระราชกระแสพระราชดำรัสตอบประการใด และเห็นว่านาย  
 ทหารทั้ง ๓ นายนี้เป็นนายทหารที่กอบด้วยความจริงรักภักดีในใต้ฝ่าละออง  
 ชุดพระบาทและเป็นผู้มีหน้าที่รักษาพระองค์ โดยเกิดชีวิต เป็นที่ไว้วาง  
 พระราชหฤทัยกับไม่เคยปรากฏความบกพร่องเหตุใดแต่ก่อน จึง  
 ควรได้รับความกรุณาให้ปราศจากโทษ อันเกี่ยวแก่ความมัวหมองแต่  
 มาได้ เมื่อมีพระราชกระแสโปรดเกล้าฯ มาประการใด จึงควรให้  
 ไปตามนัยแห่งพระราชกระแสนั้น คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษา  
 ลงมติเมื่อวันที่ ๒๔ เดือน ๖ ว่าให้งดดำเนินการเรื่องนี้ไว้  
 จึงเวียนมาเพื่อทราบ

ควรมีควรแล้วแต่จะโปรด

(ลงนาม) หลวงข้าราชการวังหลวง



๑๖๒

(ดำเนา)

ท.จ. ๘๒๗๗/๒๔๗๗

กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

วันที่ ๒๓ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

เรื่อง คณะรัฐมนตรีแก้ไขร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา  
เกี่ยวกับ การพระราชทานอภัยโทษ

ผู้ช่วยเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เรียน เจ้าพระยาจักร์ธรรมาธิเบศ

ด้วย คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาตงมติแก้ไขร่างประมวลกฎหมาย  
วิธีพิจารณาความอาชญา เกี่ยวกับ การพระราชทานอภัยโทษ ดังร่าง  
ที่แนบมาพร้อมกันนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ควรมิควรแต่จะกระณา

(ลงนาม) หลวงชำนาญนิติเกษตร

มาตรา ๒๖๓ ผู้ต้องคำพิพากษาให้รับโทษอย่างใด ๆ หรือผู้ที่มี  
ประโยชน์เกี่ยวข้อง เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว มีอำนาจหลุดตัว ๆ ถวาย  
เรื่องราวต่อพระมหากษัตริย์ขอรับพระราชทานอภัยโทษ

เรื่องราวเช่นนี้ให้ยื่นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยภายใน  
กำหนดสิบห้าวันนับแต่วันคดีถึงที่สุด

ถ้าผู้ถวายเรื่องราวของขงหรือจำคุก จะยื่นเรื่องราวต่อพระตำมวง  
เรือนจำก็ได้ เมื่อรับแล้วให้พระตำมวงรับตั้งไปยงรัฐมนตรีนั้นโดยทันที

๓๒๓

เป็นหน้าที่รัฐมนตรีจากกระทรวงมหาดไทยถวายเรื่องราชคฤหา  
ภษกรียพรหมทงความเห็นว่าควรพระราชทานอภัยโทษหรือไม่

ในกรณีซึ่งไม่มีผู้ใดถวายเรื่องราช คฤหา รัฐมนตรีจากต่างแดนเห็น  
เป็นการสมควรตามความยุติธรรม จะถวายคำแนะนำต่อพระมหา  
ภษกรียให้พระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องคำพิพากษานั้นก็ได้

ถ้าไม่มีพระบรมราชวินิจฉัยตกมายังรัฐมนตรีภายในกำหนดสองเดือน  
นับแต่วันทรงรับเรื่องราช ให้ถือว่าเรื่องราชนั้นตกไป

ต่อไปนี้เป็นหนังสือหลักฐานที่ แสดงให้เห็นว่าเรื่องงบประมาณกระ  
ทรวงวัง ทางฝ่ายคณะรัฐมนตรีได้ระตถกลงหนังสือหลักฐานฉบับ  
นอญ ดังต่อไปนี้

(สำเนา)

ที่ ๓/๓๓

กรมราชเลขาณการในพระองค์  
วันที่ ๒๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๕

เรียน มหาอำมาตย์โท พระยามโนปกรณนิติธาดา ให้นำคดีกระทรวง  
พระคลังมหาสมบัติ

ด้วยข้อบังคับกรม พระคลังข้างที่ ได้กุดเกล้าฯ ถวายงบประมาณใน  
พระราชสำนักซึ่งได้ตัดทอนลงและปรับใหม่ สำหรับ พ.ศ. ๒๔๗๕ ปรากฏ  
ว่าขาดเงินเป็นจำนวน ๓๗๖,๖๒๔ บาท

ความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว มีพระราชกระแสโปรดเกล้าฯ  
ให้เรียนมายังท่านว่า ในบั้นนี้จะได้ทรงพยายามใช้จ่ายเงินตามที่กระทรวง

พระคลังมหาสมบัติจะทอดเกล้าฯ ถวายได้ แต่เมื่ได้ทอดส่งไปมากแล้ว ก็  
 ยิ่งทำงบประมาณให้เป็นเหตุสภาพไม่ได้ สำหรับนั้น จะโปรดเกล้าฯ  
 ให้ทรงผ่อนมาเสียด่วนทูลเกล้าฯ ไปเพื่อเป็นการช่วยรัฐบาล แต่สำหรับศึก  
 หน้าทรงขอทำความเข้าใจไว้ว่ารัฐบาลจะถวายเงิน ๓ ล้านบาท มีจะเห็น  
 ก็ไม่พอ จะต้องคัดทอนกันเขกมาก จนเกือบจะทรงรู้สึกว่าจะไม่ทรง  
 สามารถรักษาระเบียบรักษาศักดิ์ศรีของพระเจ้าแผ่นดินสยามได้ ได้ ถ้า  
 จะคงคัดตั้งอีกแล้ว ก็เป็นระเบียบเสียเลยเพราะที่จะคิดว่า ถัดเงินใช้  
 ทรง ๓ ล้านบาท ถ้าจะคงมีพระเจ้าแผ่นดินไว้ ต้องดูเยความสละสล  
 ให้ทรงสามารถรักษาสยามไว้ได้

(ตงพระนาม) ภูมิพลอดุลยเดช  
 ราชเดชาอนุการ ในพระองค์

ขุนสกลนครพิศกษากกร รัฐมนตรี ถัดว่า ค่อยไปเป็นไขความในพระ  
 ราชบัณฑิต คือพระราชบัณฑิตครั้งหลังที่สุดที่จะได้แจกให้ท่าน สำหรับ  
 สำเนาสำเนาโปรดพระราชโทรเลขนั้นได้ขานไปเมื่อก่อนแล้ว นั้นจะเฉพาะ  
 ไขความในพระราชบัณฑิตครั้งหลัง

๑๖๕

(ตำนาน)

พ.ศ. ๒๕๖๓ / ๒๐๒๐

กรมราชเลขาณการในพระองค์

วันที่ ๒๘ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๖๓

เรื่อง เปิดโทรเลขของเจ้าพระยาศักรวิบูลย์

ราชเลขาณการในพระองค์ เวียน เชาธิการคณะรัฐมนตรี

หนังสือท.ศ.๕๕๖/๒๕๖๓ ถึงวันที่ ๒๘ เดือน ขอให้เปิดโทรเลข

เจ้าพระยาศักรวิบูลย์ ฉบับลงวันที่ ๒๕ เดือน เป็นภาษาไทย น

ข้าพเจ้าได้พิจารณาเปิดส่งมาพร้อมกับหนังสือแนบ แต่ขอเรียนว่า

เนื่องด้วยต้องทำการแปลเป็นเวลากว้างเกินไปเพื่อให้เห็นกำหนด เวลาประ

ชุมขงคณะรัฐมนตรี คำแปลบางคำอาจคลาดเคลื่อนผิดเพี้ยนไปได้บาง

อนึ่ง โทรเลขฉบับนี้เป็นโทรเลขของ เจ้าพระยา ศักรวิบูลย์ ส่งผ่าน

กรมมหาดาน มีใช้เป็นพระราช โทรเลข ดังนั้น เพื่อบอกกรมให้บกพร่อง

มากไป จึงเห็นว่าน่าจะถวายให้หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรกรรม

ทปกรษาราชการของด้านงานนายกรัฐมนตรื ทรงช่วยตรวจแก้ ให้

เสียออกชนหนังสือจะเป็นการสมควร

ในโอกาสขอเติมคำว่า "only" ตรงวงคำ "plat" และ

"officials" ทหน้า ๒ บนที่ ๖ ในต้นฉบับคำแปลซึ่งเสนอนายกรัฐมน

ตรื มาโดยหนังสือท.ศ.๕๓๓/๒๐๒๐ ถึงวันที่ ๒๖ เดือนด้วย

ขอแจ้งถึงความนับถืออย่างขงมายังท่าน

(ลงพระนาม) อากศย์



๑๖๖

คำแปล

เจ้าพระยาจักรีศรีอโศก

ทูลราชเดชานุกรในพระองค์

กรุงรัตนโกสินทร์

กรุงเทพฯ

๒๕ มกราคม ๒๔๓๕.

๓๐.๕๕.

๒๖ มกราคม ๒๔๗๗.

๓๕.๕๐

ทูล ราชเดชานุกรในพระองค์ กรุงเทพฯ

โปรดเกล้าฯ ขอความดังต่อไปนี้ ให้แก่นายกรัฐมนตรี

ข้าพเจ้าได้ตั้งนามรับรองบนตึกแต่เพียงระบบเดียวเท่านั้น และให้  
กอบระบบบนระบบเดียวทบนบนตึกอันถูกต้อง ข้าพเจ้าไม่มีความประสงค์  
จะพูดใดเองในเรื่องต่างๆ ที่ข้าพเจ้าขอมาใหม่มากมายและข้าพเจ้าขอ  
ยื่นคำพูดทุกคำที่ได้ส่งมาให้แล้ว ขอความดังต่อไปนี้ จะช่วยขยาย  
ข้อความบางประการให้แจ่มแจ้งขึ้นอีก

๙. ข้าพเจ้าไม่ได้คัดค้านเป็นลายลักษณ์อักษรต่ออธิการที่จะ  
ตั้งมาชิกประเภทที่ ๒ ดังที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติเลือกตั้ง  
ราษฎร เพราะว่า

ก. พระยามโนฯ ได้สัญญาแก่ข้าพเจ้าว่าอนบุญช้วนนามผู้  
ให้เป็นที่มาชิกนั้น จะส่งมาให้ข้าพเจ้าล่วงหน้าเป็นเวลายาวนาน  
ก่อนที่จะ  
ตราขึ้นเป็นพระราชกฤษฎีกา

ข. และว่าจะเสนอรายชื่อมากกว่าจำนวนสมาชิกที่ควรตั้ง เพื่อ  
ข้าพเจ้าจะได้มีโอกาสเลือกได้บ้าง และรับจะพิจารณาคำทักท้วงของ  
ข้าพเจ้า

ก. กบฏอาณานิคมสยามนั้นจะได้ทำจนให้ตรงต่อหลักการซึ่งข้าพเจ้า  
ได้วางไว้ ให้เดือใหม่มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

จึงขอยุติขอขออนุญาตต่าง ๆ ดังที่ได้อ้างมาแต่ก่อน มิได้ทำจนเป็น  
ตายตักษณอกษรเลย ครั้นเมื่อถึงเวลาที่จะเสนอนามตัวหรือเบียดเบียน

พระยามโนวราห์ได้ ออกจากตำแหน่งหน้าที่ไป แล้วโดยถูกวิธี ประหาร  
ข้าพเจ้าได้ร้องขอหลายครั้งหลายหนว่า ขอขมัญชรายนามผู้ที่จะได้รับ

เบียดเบียนนั้น ควรเสนอมารให้ ข้าพเจ้า โดยเร็วที่สุดที่จะทำได้ แต่จนทจวง  
มัญชรายนามนี้ ได้ส่งมาให้ ข้าพเจ้า ในตอนกลางคืนก่อนนอนซึ่งได้กำหนดไว้

สำหรับเบียดเบียนเบียดเบียน แทนราษฎร ความจริงประมาณเพียง ๓๒ ชั่วโมง  
ก่อนที่จะถึงเวลาเริ่มการพิชิตเบียดเบียน แทนราษฎรเท่านั้น การทำเช่นนั้น

เห็นได้ชัด ๆ ว่ามุ่งหมายที่จะให้ ข้าพเจ้าจำต้องเซ็นอนุมัติราย นามนั้นไป  
อย่างหลบหลัดบิดบา จะแสดงถึงความซัดซังของประการใดก็ลงจะทำให้การ

เบียดเบียน แทนราษฎรดำเนินต่อไปอีก และอย่างไรก็ดี คงจะไม่เป็นผลประ  
การใดเลย

การที่จะบงกคนมิให้ ข้าราชการประจำการไปเกี่ยวข้องกับกบฏเมือง  
นน เป็นสิ่งที่พึงประสงค์จะทำได้ โดยง่าย คือโดยวางใจเสียว่า ข้าราชการ

การนอกประจำการเท่านั้น ก็อาจเข้าเบียดเบียนมาซัดซัง แทนราษฎรได้  
ส่วนข้าราชการประจำการนั้น ก็น่าซัดซังจะออกเสียงเบียดเบียนมาซัดซังประเภท

ที่ ๓ อยู่แล้ว ข้าพเจ้าขอว่าอันลัทธิประเภทที่ ๒ นั้นควรให้ข้าราชการ  
ทั้งหมด ไม่ว่าจะประจำการอยู่ หรือนอกประจำการก็ตามเป็นผู้เดือด

ทรงหมิ่นไซ้เพื่อที่จะทำให้ข้าราชการประจำการ ทงหลายมีความคิดไปใน  
ทางการเมืองยังไปเสียกวาทเบนนอย ฌบดิน นอกจากหนวชการนจะมแต  
อนพงประตังคยอยางยง ในอนทจะกนขาราชการประจำการออกเสี่ยจาก วง  
การเมือง

การที่พวกกบฏดำมารดหาตีมีครพรวคพวกตั้งนับต้นนการกระทำของ  
เขาได้ โดยการหลอกลวงนหน้าจเป็นได้ ตมาชิกในคณะรัฐบัตน่าจะ  
ทราบคยอยว ฌนวชการชเนตนพวกนการเมืองอื่น ๆ ในประเทศสยามได้  
เคยนำไปไซ้เป็นผลตคยอยางมาแตวดวย แต่อยางไรกต กกับความจริงท  
ความไม่พอใจในวชเตอกผู้ แทนราชฐวประเภทท ๒ ฌนนี้ ได้เพิ่มจำนวน  
พรวคพวกแตผู้ เห็นชอบดวยให้แกพวกกบฏหลายคน

๒. ความใดทงยงคงให้ตมาชิกประเภทท ๒ มอย ตามความเห็นของ  
ข้าพเจ้า ฌวชการชงเหมาะทสุดในอนทจะตงมตไม่เห็นชอบดวยกับคำ  
ทททวงของพระมหากษตริยนหมอย เพยงวชเตยวกด้าวคช ควรให้มเสี่ยง  
ขางมากทไม่เห็นดวยเป็นจำนวนเศษส่วนตงนตี ถ้าหากไซ้ ฌชยุม (ตภา)  
แตจกตองให้เป็นไปเอง และจกตองเพิ่มความในรัฐชกรรมนญไว้ว่า  
ในกรณีทพระมหากษตริยทททวงพระราชบัญญัติระบบใดตงมา ตภา  
ผู้ แทนราชฐวเป็นอนตองยบไปเองในคราวเตยวคน ทงนตองเป็นไป  
โดยมิตองขาศัยความยินยอมของ รัฐมนตรีผู้ หนึ่งผู้ ใดในอนทจะรับต้นอง  
พระบรมราชโองการ

ข้าพเจ้าได้เคยขอให้ยบตภาผู้ แทนราชฐวแตจ แต่รัฐบัตกไม่ยิน  
ยอม แต่กคงเป็นเช่นนแทบทุกคราวไป

ถ้าหากชนมาใช้แล้ว สืบมาซึ่งประเภท ๒ ก็ควรที่จะเดอคงกนใหม่  
เหมอนกน

การทษาพเจ้าขอมาตงน ก็เพื่อจะรักษาหตถได มีใช้เพื่อที่จะให้  
การทททวงพระราชนุญาตของข้าพเจ้าเป็นผลตททกวาไป ถ้าข้าพเจ้า  
แนใจได้ว่า นโยบายอันใดเป็นความประสงค์อันแท้จริงของราษฎรส่วน  
มากแล้ว ข้าพเจ้าก็จะไม่ขัดขวางนโยบายอันนั้นเลย

๓. ก. ถ้าตทททการณเช่นรัฐบาตได้ปฏิบัตไปเดอเรองนก็เป็น  
อันคกไปเองในคัว

พึงสังเกตว่า อันบทกั ไซประมอดกฏหมาย ตักษณะ อาชญา  
พ.ศ. ๒๔๗๐ มาตรา ๔ วรรค ๑ (ค) ซึ่งได้ประกาศใช้ เป็นกฏหมายใน  
สมัยสัมบูรณาญาสิทธิราชชน ฌบคณชคกบคความคองการของรัฐบาต  
ซึ่งตงอย ในระบอบรัฐชวรมนญ ด้วยเหตุทมาตรานอาจแปดคความไป  
ทานองหนง ซึ่งตงแกจะเจตตงคณะพรวคการเมองตะทาการเผยแผ่หตัก  
การโคทเป็นปฏิบัตชคอรรัฐบาตโค ซึ่งก่าตงมีอำนาจอยั ทบไม่ได้เลย  
ผู้หนงผู้ โดทจตตงคณะชนตงนอาจถูกจำคคตามมาตราน ดังเช่นคค  
พระยาเทพหตักคนเบนคน ถ้าหากคงใจจจิงๆ ในอันทจะปกครองประเทศ  
ให้ถคคองตามหตักแห่งประชาชิปไคยแล้ว เป็นการตัมคควรแล้วมิใช่  
หรือทจะเปดชนแปดตักษณะการณเช่นนลัษ

ข. ข้าพเจ้าขอทจะให้ มคณะพรวคการเมองชน จคคหมายของ  
ข้าพเจ้ามถงพระยาม โน วนน ไคเขียนไปนคราวทรัฐบาตในครวงระ



๓๗๓

๔. วิธีการอันดีเยี่ยมในอนัตตเจตสิกนั้นให้เกิดการกบฏขึ้นได้เนิ่น ๆ โดยดำเนินการปกครองอย่างดีและโดยกำจัดข้อไม่พอใจต่างๆ เด็ด มีเสรี โดยวิธีปราบปราม กฎหมายใหม่ไม่ให้ความยุติธรรม ซึ่งเป็นหน้าที่ของศาล ซึ่งจะต้องจัดการไป อนันท์จริงไม่จำเป็นเลย ที่จะเห็นเข้าใช้ศาลพิเศษทราญไป ความจริงศาลชนิดนี้ไม่ควรที่จะตั้งขึ้นเลย นอกจากในเวลาฉุกเฉินจริงๆ

ข้าพเจ้าไม่รังเกียจเหตุการณ์แห่งพระราชบัญญัตินี้ แต่ข้าพเจ้ารังเกียจวิธีพิจารณาคดีโดยคณะกรรมการ

๕. ข้าพเจ้าไม่เห็นชอบด้วยกับการยกโทษอย่างครึ่ง ๆ กลาง ๆ การยกโทษนั้นจะไม่ผลดีประการใด นอกจากจะยกโทษอย่างเต็มที่ ข้าพเจ้าขอขยมนความเห็นอนันท์ของข้าพเจ้า

๖. ถ้าหากได้จัดการไปดังนั้นก็ไม่มีอะไรจะกล่าวอีกต่อไป แต่เท่าที่ข้าพเจ้าเข้าใจ ข้าพเจ้าได้ยินข่าวมาว่าสมาชิกบางคนได้ถูกไล่ออกหรือถูกปลดจากตำแหน่งหน้าที่ในฐานะถกตั้งด้วยโดยมิได้มีการได้ส่วนประการใดเลย ถ้าหากยังมีเรื่องดังที่ใดกล่าวข้างบนอยู่ รัฐบาลจงแจ้งความตั้งใจอันที่จะให้นำนายกรัฐมนตรีมาเห็น และอนุญาตให้เขาขอยกขานำเห็นำนายกรัฐมนตรีทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

๗. ขอให้ดูโทรเลขของวันที่ ๘ ของข้าพเจ้า ถ้าหากจะมีการยกโทษขึ้นโดยทั่วๆ ไปแล้ว ก็ดูเหมือนจะเสียเวลาเปล่าๆ ในอันที่จะดำเนินคดีซึ่งอยู่ในระหว่างพิจารณาต่อไป ข้าพเจ้าไม่บังคับในข้อนี้ ถ้าจะไม่มีการฟ้องกล่าวโทษกันอีกต่อไป

๓. ข้าพเจ้าไม่เคยเป็นอย่างอื่น นอกจากจอมทัพแห่งกองทัพบก  
 และกองทัพเรือ แต่ถึงกระนั้นก็ได้อำนาจรัฐประหาร โดยทหารเป็น  
 ผู้กระทำถึง ๒ ครั้ง มีการกบฏอย่างใหญ่ โดยกองทัพบกครึ่งหนึ่งและ  
 อย่างเล็กน้อยโดยกองทัพเรือครึ่งหนึ่ง นอกจากนั้นยังมีชาวต่างชาติ  
 หวาดเสียวถึงว่าอาจมีการสู้รบ ระหว่างกองทัพบกกับ กองทัพเรือและ  
 จนกระทั่งในระหว่างหมวดหมู่ต่างๆในกองทัพทั้งสองนี้ หากตั้งเหตุอัน  
 ได้เกิดขึ้นออกจริงๆแล้ว พวกทหารก็จะมัวพะวงแต่ในการสู้รบระหว่าง  
 กันเองมากกว่าที่จะมาคอยระวังรักษาตัวข้าพเจ้า เพราะฉะนั้นข้าพเจ้า  
 จึงใคร่ที่จะได้ความคุ้มครองจากทหารตั้งกองหนึ่ง ซึ่งไม่เกี่ยวข้อง  
 กับการกบฏแย่งชิงหลาย เพื่อเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงได้ขอรับมาในเรือนกรม  
 ทหารรักษาตัว

ถ้าหากและเมื่อกองทัพบกและกองทัพเรือ กระทำการตามหน้าที่  
 ของตนจริงๆ คิด ในฐานะที่เป็นผู้รักษาความสงบและรักษาความปลอดภัย  
 ภัยของประชาชาติและไม่เข้ามายุ่งกับการเมืองแล้ว เมื่อนักเบ็ดเตล็ด  
 ชนควรวัดจะติดกวดกรมทหารรักษาตัวมาทำหน้าที่ เพียงเป็นเครื่องประดับ  
 เกียรติยศหรือเป็นแค่อุปการะรักษาการภายในพระราชวัง

๔. ข้าพเจ้ามีอายุ ๒๖ ปี ในประมวณดิถีพิจารณาว่ากฎหมายอาญา  
 นั้น มีบทการตรึงโทษกับคำขอของข้าพเจ้าในเรื่องนี้ไปหมดทีเดียว  
 หรือ และเป็นทางคดีซึ่งราษฎรมอบ กอขึ้นขงชนไปยกมไซหรือ วาง  
 มาตราว่า ข้าพเจ้ายอมรับไม่เด็ดเดี่ยว

๑๗๓

ข้าพเจ้าขอให้ส่งคำขอของข้าพเจ้า ซึ่งมีอยู่ในบทบรรณของข้าพเจ้า  
พร้อมกับคำอธิบายเพิ่มเติมดังที่ได้กล่าวมาแล้วเสนอก่อนสภาผู้แทนราษฎร  
โดยพินิจ และส่งคำตอบไปยังข้าพเจ้าโดยเร็วที่สุดจะเร็วได้

(ตงนาม) ศรีธรรมมาธิเบศ

นายกรัฐมนตรีกล่าวว่ ข้าพเจ้าขอแสดงความในพระราชบัณฑิต  
กระบบห้องทงทงคุณชว ไต่อาณโท พงเมอชตะกนให้ทานตั้งมาชกทรวาปดงน

คชบพระราชบัณฑิตไขความ

ตงนท ๒๒ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

ทททรวบตั้งวาได้ ตงพระนามรวบรองบัณฑิต แดะระบบเคยอนนเบนการ  
จริง ตั้งบนบทกทตั้งผ่านทางพระยาราชวงตั้งนแม่จะไม่ได้ทงตงพระนาม  
กท แต่ก็เป็นพระราชประสงค์ โดยแท้ ซึ่งเมื่อรัฐบาลได้ทราบพระราช  
อชมาศัยก็ได้ปฏิบัติตามพระราชประสงค์ เว้นแต่เรื่องพระพิมดัยไฮส์อรวรค  
ซึ่งทททรวบตั้งวาถ้าศาลตัดสินให้พระพิมดัยไฮส์อรวรคชนะคดีจะไม่ทททรวบ  
ประเทศสยาม และรัฐบาลไม่อาจที่จะบังคับศาลได้ นอกจากจะปรากฏ  
ในพระราชบัณฑิตตั้งผ่านทางพระยาราชวงตั้งนแล้ว ยังปรากฏในสำเนา  
โทรเลขทวารเดชานการในพระองค์ได้ส่งมาให้รัฐบาลด้วย

คือไปนจะได้อชแถงงให้แจ่มแจ้งถึงชยคความที่ใดทททพระราชทานเพิ่ม  
เต็มมาคือ



๓. พระยามโนปกรณนิติขาดา ได้สัญญาไว้ว่ากระไรหรือ  
ไม่อาจที่จะทราบได้เลย พระยามโนปกรณนิติขาดาได้บังคับความจริง  
ที่ใดกราบบังคมทูลไว้ รัฐบาตเพิ่งทราบ โดยพระราชชนบทไขความ  
ฉะบับทอดน่อง

ส่วนรายนามสมาชิกประเภทที่ ๒ ซึ่งได้นำทูลเกล้าฯ ถวาย รัชองค์ว่า  
๓๒ ชื่อ โมงก่อนเริ่มพิธีเบ็ดเตล็ดภายใน แทนราษฎรนั้น ความจริงเบ็ดเตล็ด

ในระหว่างที่เกิดกบฏ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จไป  
ประทับที่ล่องชลา รัฐบาตได้พยายามกราบบังคมทูลขอให้รับทรงกตัญญู  
พระนคร เพื่อบังคับพระราชทานความเห็นในการเดือกตั้งสมาชิกประเภทที่ ๒

แต่พระองค์หาได้เสด็จกลับไม่ คงเสด็จกลับมาถึงกรุงเทพฯ ในวันที่ ๕  
ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ ซึ่งรุ่งขึ้นก็จะเริ่มการเบ็ดเตล็ดภายใน แทนราษฎร

รัฐบาตก็มีใฝ่ใจ จึงขอพระราชทานโอกาสให้ ได้เข้าเฝ้าเพื่อทูล  
เกล้าฯ ถวายรายนามสมาชิกประเภทที่ ๒ ก็โปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้าได้โดย

เมื่อเวลาค่ำ และขณะที่เฝ้าเองรัฐบาตได้ทูลเกล้าฯ ถวายรายนาม  
สมาชิกประเภทที่ ๒ ซึ่งรัฐบาตได้คัดเลือกจากข้าราชการสัญญาบัตร

หรือเทียบสัญญาบัตร ตามที่ได้กล่าวมาแต่ในข้อบับแรกฉะบับก่อน  
ออกประการหนึ่ง ขอไขความว่า ในขณะที่เกิดกบฏนั้นยังไม่มีสมาชิก

ประเภทที่ ๒ เลย มีแต่สมาชิกประเภทเดียว กบฏจะน่าอ้างถึงสมาชิก  
ประเภทที่ ๒ ดูกระไรเลย

๒. การที่จะให้ สภาผู้แทนราษฎรตั้งยุบไป เองโดยเหตุที่พระมหากษัตริย์ทรงทักท้วงพระราชบัญญัติฉะบับใดลงมานั้น เห็นว่าตามระบอบ

รัฐธรรมนูญทำเช่นนั้นไม่ได้ ส่วนที่ได้เคยทรงขอให้ยุบสภาผู้แทนราษฎร  
และรัฐบาลไม่ยินยอมนั้น ชื่อนักได้กราบทูลไปแล้วในครั้งก่อนว่า รัฐบาล  
ยังไม่เห็นเป็นถาวรสมควร จึงมีโดย

ตามทฤษฎีมาได้ตอบพระราชชนบทที่ไปนั้น ก็ได้พยายามหาหนทาง  
ที่จะให้เป็นไปโดยไม่ต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญ

๓. ก. รัฐบาลได้คัดกรองไว้แล้วว่า จะคงกรรมการขึ้นพิจารณาต่างบ  
กฏหมายที่ออกในสมัยสัมบูรณาญาสิทธิราชซึ่งขัดต่อระบอบรัฐธรรมนูญ

ข. ตามที่ทรงรับสั่งว่า ได้ทรงตั้งจดหมายถึงพระยามโนปกรณ  
นิตชาดาให้เลิกตั้งคณะราษฎร เพราะรัฐบาลในครั้งนั้นไม่ยอมอนุญาต  
ให้คณะชาติตั้งขึ้น ความขอพระยามโนปกรณนิตชาดาจะกราบบังคม  
ทูลใ้ดูอย่างไรก็ทรงรับไม่ได้ แต่ความจริง เรื่องรัฐบาลพระยามโนปกรณ  
นิตชาดาได้นับประสมผู้ถือการขอพระราชทานรัฐธรรมนูญทั้งหมด ที่  
ประสมส่วนมากเห็นควรให้คงคณะชาติ และยังไม่มีทบทวนรัฐบาลจะดำเนิน  
การอย่างไร ก็พระราชหัตถ์เดชาถึงพระยามโนปกรณนิตชาดา ตั้งได้  
ก็แล้วแต่ ขอหมอดวงจิตตรวจการ เสด็จพิจารณาคณะชาติในเวลานั้น  
ยอมทราบดีดี

ที่ทรงรับสั่งมาว่า การขอเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญก็เพียงกะเทม  
กะเทอนเพียงบดตะเพาะกาด ไม่ทำให้ความศักดิ์สิทธิ์แห่งรัฐธรรมนูญ  
กระเทอนไปด้วย ที่จริงได้ทรงขอแก้บทถาวรว่าด้วย "ดูได้ ด้วย และแม่  
บดตะเพาะกาดถั่วลันเตา" เพราะการที่บดตะเพาะกาดนั้น

เพื่อจะประกันประคองให้ความเรียบร้อยในสมัยหัวต่อหัวเดยวเช่นนี้ได้เป็นไปโดยราบรื่นเพื่อความคึกคักดีดีทั้งรัฐธรรมนุญถาวรนั่นเอง ฉะนั้นถ้าไม่จำเป็นแล้วก็ไม่ควรแก้รัฐธรรมนุญไม่ว่ามาตราใดๆ

๔. การพิจารณาโดยคณะกรรมกรรณัน ได้พิจารณาตามท่านองตูกชน (jury) คือถ้อยความบริสุทธ์จิตใจเป็นใหญ่ ไม่ใช่ในถ้อยคำด้านฉนวน เพราะเมบทกราบขอว่า ทศดลอกการ เป็นปฏิบัตยศอวรัฐธรรมนุญน ย่อมจะทำดาบ หลกฐฐาน ทเป็นเอกถาวร เพื่อความสงบเรียบร้อย จึงควรบอองกนไว้ ดกดาแก นอกจากนนั้น กรรมกรรณันของตงจากผู้พิพากษาทั้งนนั้น

๕. ชชนจะไม่ขอเพิ่มเติมประการใด ดุดแต่แต่ดมาซีกส์ถาผู้แทนราชฎรจะวินิจฉัย

๖. การทริฐฐาตจะแจ้งความตงใจในอนทจะให้บ้านาญหรือมู่าเห็นจตามลิตทชทเข้ามได้ตามกฎหมายน รัฐฐาตรับทำได้

๗. เรอชทจะหึ่งดการพองรองวากด้าวดคตทียงอช ในระหว่างพิจารณาหนักตองวากด้าวกนคือไปให้เส้จด้้านฉนวนเส้ยกอน จึงพิจารณาว่าจจะกรรณาแกจ่าเดยอชอย่างใดรวมกันไปกับคตทได้คตดสันแต่จ

๘. เรอชทหารรักษาอชชทงทงพระราชประสงค์ใหม่อาวชเบียงทหารรบทงหลายน เมื่อเส้จจกตบสผู้พระนครแต่จรัฐฐาตจะได้จคการถวยตามพระราชประสงค์

๙. ในเรอชทว่างมาตรา ๒๖๓ แห่งประมอดฉฉพิจารณา กฎหมายอาชฎานน ทวาทตรงกนขามกับคำชอชของพระอชกนตงเป็นการคตดทชชชง

ราชกุมารอยู่ก่อนหน้า รัฐบาลมองไม่เห็นว่าจะเสียหลักยุติธรรมอย่างไร  
 เพราะราชกุมารกมดท์ชิตเกิดมาด้วยฎีกาตอตจนญาติและผู้มีอำนาจได้เสีย  
 กมดท์ชิตเกิดมา ด้วยฎีกาขอพระราชทานอภิเษกเช่นเดียวกับคนอื่น มีข้อที่  
 แตกต่างกันสำคัญอยู่ ก็คือ ตามพระราชประสงค์คนนเมือเกิดมา ด้วย  
 ฎีกาขึ้นไปแล้วจะปฏิบัติตามคำพิพากษาไม่ได้เลย ไม่ว่าจะดองพัน  
 ไปนานสักเท่าไร แต่ตามร่างมาตราได้กำหนดเอาไว้ว่า ถ้าไม่พระราช  
 ทานวินิจฉัยในฎีกาเมื่อต้องพันกำหนดแล้วก็ถือเป็นผิดทรงปฏิเสธไม่พระ  
 ราชทานอภิเษกและปฏิบัติตามคำพิพากษาได้ดังนี้ บัญญัติว่า จะควร  
 กำหนดเวลาหรือไม่กำหนดเท่านั้น รัฐบาลเห็นควรกำหนดเวลา ถ้าเวลา  
 ในร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาชญาไม่พอจะขยายออกไปอีกก็ได้

ในที่นี้ ข้าพเจ้าขอแสดงข้อดีแก่ผู้แทนราษฎรว่า รัฐบาลนี้จะรักษา  
 ระบบรัฐธรรมนูญไว้ใหม่หนึ่ง คือการปกครองโดยมีพระมหากษัตริย์  
 ภายใต้รัฐธรรมนูญ และขอให้เชื่อมั่นว่า รัฐบาลจะไม่เปลี่ยนรูปการ  
 ปกครองเป็นแบบประชาธิปไตยโดยไม่มีพระมหากษัตริย์ เท่าที่ได้กราบ  
 บังคมทูลต่อพระมหากษัตริย์ไปนั้น ก็เพราะเห็นว่า ข้อความที่ทรง  
 ขอร้องมาเป็นการขัดต่อการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญและทรงเข้า พระ  
 ราชหฤทัยผิดไปเท่านั้นมิได้มีความมุ่งหมายเป็นอย่างอื่นเลย

หลวงวิจิตรวาทการ กล่าวไว้ว่า เมื่อในบันทึกของรัฐบาลได้ขอร้องถึง ข้อ  
 ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าขอโอกาสแสดงรายงานข้อดีว่า ข้อความ  
 ที่ในบันทึกของรัฐบาลได้กล่าวมานั้นเป็นความจริง เรื่องการตั้งคณะ

ชาติไม่ได้ทำโดยดุษฎีมหาราช กอนที่จะเริ่มตวงคนระชาตข้าพเจ้าได้มา  
 ปรีกษาหารอคนหลวงประดิษฐฯ ขอนคนหลวงประดิษฐฯ จะเป็น  
 พยานข้าพเจ้า เมื่อได้ปรีกษาแล้วหลวงประดิษฐฯ เป็นผู้มีความเห็น  
 คนระชาตควรได้คงชน แล้วต่อมาข้าพเจ้าจึงได้ทราบว่าได้มีการประชุม  
 กอการ เคียงข้างมากเห็นว่าการให้คนระชาตคงชน เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว  
 ข้าพเจ้าจึงได้ยื่นคำขอตงคนระชาต ไม่ใช่ว่าได้ทำไปโดยหักหาญอย่าง  
 หนึ่งอย่างใดเลย แต่มีเหตุที่น่าจะเรียนให้ทราบว่า คนระชาตใน  
 เวลาตงเป็นด้นมากมขนน ไม่ได้เดอกเจ้าคุณมโนฯ เป็นนายก กุดิบ  
 เดอกเจ้าคุณนิตคำสัตว์ฯ เป็นนายก เจ้าคุณมโนฯ จึงได้พยายามที่จะ  
 ดมคนระชาตเลย เมื่อข้าพเจ้าได้ยื่นคำขอตงคนระชาตไปแล้ว พระยา  
 มโนฯ เรียกข้าพเจ้าไปบอกกล่าว เต็กคนระชาตเค็ยเถอะ แล้วจะด้ม  
 คนระชาตให้ ข้าพเจ้าก็ตอบว่านไม่ใช่เรื่องของข้าพเจ้า เรื่อง  
 ของข้าพเจ้ามีอย อย่างเดียวที่จะตงคนระชาต ในการทพระยามโนฯ จะ  
 ให้ถอนคำขอเดอกไปด้มคนระชาตขนน ข้าพเจ้าไม่ยินคด้วย แต่เมื่อจะ  
 ตงคนระชาตแล้ว รัฐบาลไม่ยอมกตงไม่ได้อยู่เอง ข้าพเจ้าขอด้นบ  
 ด้นคำอ้างของรัฐบาลทว่าผู้ กอการ ในอนท๒๔ มีคนายนด้นมากเห็นด้วย  
 และโดยพระหลวงประดิษฐฯ เองได้แต่คงความเห็นแก่ข้าพเจ้าว่าคนระ  
 ชาตควรได้คงชน ข้าพเจ้าขอแต่ดงให้ท่านทงหลวงทราบว่ ทรัฐบาล  
 แดดงมานนเป็นความจริง

ถ้าการแทนประธานสภาฯ กถ่าว่า นายไต้ได้เด้นอญคคิตด้นขอ  
 ให้เบคอกิปรายทวไป ถึงเรื่องรัฐบาล แดดงการ เกยวกับ พระราชบัณฑิตก

ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นกาวดวงใจนั้น มีผู้ปรารถนาดีของ  
แล้ว จึงขออนุมัติขอทบทวนให้เบ็ดเสร็จไปรายตามขอทนายไต่ขอมา

นายทองอยู่ วัฒนพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี กล่าวว่า ก่อน  
ที่จะเบ็ดเสร็จไปรายทวิไปนั้น ข้าพเจ้าอยากจะขอพิจารณาถึงข้อหนึ่งว่า  
เรื่องพระราชบัญญัติกมจ.จำนวนมากมายหลายหน้า การทศมาชักได้ฟัง  
มาแล้วก็ฟังไปอย่างหนึ่งไม่ทราบซึ่งในหัวใจ ถ้าหากว่าร่างพระราช  
บัญญัติให้มาชักกษาฯ นำไปตรวจครองที่บ้านดักคนหนึ่งก่อน แล้วนำมา  
โดยเรียงข้อไปรายกันใหม่จะดีมาก มีฉนวนแดงด้านหน้าตามากทีเดียว  
ออกอย่างหนึ่งเวตตามักได้เวตแล้ว เพราะฉนวนข้าพเจ้าขอเสนอให้หยุดพัก

ร.ท. ทองคำ คดียาโฮภาส ผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี กล่าวว่า  
ข้าพเจ้าเห็นด้วยตามทวิรัฐบาลพูดมา เพราะเมื่อก่อนที่จะประชุมเรื่อง  
รัฐบาลได้แถลงแล้วว่าให้พิจารณากันไว้นั้น ไม่มีผู้ใดคัดค้านเลย

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีกล่าวว่า  
ข้าพเจ้าขอปิดประชุมไปถึง ๒ ทุ่ม แล้วก็นั่งถึงรุ่งสว่างก็เอา ขอกด  
ไปกินข้าวเสียก่อนของทุ่มมาใหม่

นายกรัฐมนตรี้ กล่าวว่า ได้สั่งเขาให้มีการขายอาหารทันทีแล้ว

นายไต้ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร กล่าวว่า ก่อน  
ที่จะได้จัดการอย่างใดไปตามที่ท่านนั้น ข้าพเจ้าขออนุมัติเสียก่อนว่า  
จะได้เบ็ดเสร็จไปรายทวิหรือไม่ และจะได้ชักตามรัฐบาล เป็นปัญหา  
ที่จะพูดกันแล้วจึงค่อยรับประทวน

นายกรัฐมนตรีกล่าวว่า ในการที่จะเปิดอภิปรายทั่วไปในรัฐสภา  
ไม่ชัดเจน

ขุนวรวงษ์สุจริตวงษ์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคายกล่าวว่า  
ข้าพเจ้าเกิดความสงสัยอยู่ข้อหนึ่ง คือ ขอเสนอในที่ประชุมว่า  
สภาฯ นมหน้าทจะวินิจฉัยพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้า  
อยู่หัวหรือไม่ ข้าพเจ้าได้ใคร่ครวญตามข้อบังคับของสภาฯ กัด ตาม  
รัฐธรรมนูญก็ดี ไม่เห็นมีเหตุที่จะให้วินิจฉัยข้อเช่นนี้ เพราะฉะนั้น  
ข้าพเจ้าขอฟังความเห็นของที่ประชุมเสียก่อน แต่เพื่อให้แน่ใจว่าสภาฯ  
นมหน้าทจะวินิจฉัยหรือไม่ในเรื่องที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จ  
ออก ในเรื่องนเท่าที่กล่าวมาแต่บัดนี้

ด.ย. เกียง ทองสงยา ผู้แทนราษฎรจังหวัดกาญจนบุรีกล่าวว่า  
ข้าพเจ้าเข้าใจว่าสภาฯ นมหน้าทจะวินิจฉัยว่า การที่มพระราชประ  
สงค์มายังสภาผู้แทนราษฎร โดยการผิดรัฐธรรมนูญนั้น สภาฯ จะ  
ยอมได้หรือไม่

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า ขอให้ตกลงก่อนว่าจะควร  
อนุญาตให้ เปิดอภิปรายหรือไม่ ตามที่มตมราชกิจฯ หนึ่งได้ ขอมา

ขุนวรวงษ์สุจริตวงษ์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคายกล่าวว่า คือ  
ว่าก่อนที่เราจะลงมติที่ท่านประธานว่า เหน ควรจะเปิดอภิปรายกันเสียก่อน  
ว่า สภาฯ นมหน้าทจะวินิจฉัยหรือไม่ ถ้าหากว่าสภาฯ นมหน้าทจะ  
วินิจฉัยแต่ก่อนไม่ว่าจะลงมติอย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าคิดว่าถ้าจะให้ชัดเจน

ควร เชิญเสด็จ ท่านบรรณาฯ ทรงอธิบาย ดัด ทนอย ว่า ถ้า ๙ เรามหา  
วินิจฉัยหรือไม่

ขุนต๋มาหารทิศศค รัฐมนตรี กล่าว ว่า ข้าพเจ้าขอกล่าวในนามของ  
สมาชิกเพื่อแสดงความเข้าใจกันว่า ปัญหาที่เข้ามาสู่ หน้าเราในบัดนี้เป็น  
ปัญหาในรูปร่างอย่างใด ข้าพเจ้าเห็นว่าที่ต๋มาชิกเสนอเข้ามาขอเบ็ด  
อธิปไตยไปนั้น เป็นการถูกต้องแล้ว เพราะเหตุว่าเรื่องนี้เป็นเรื่อง  
ที่พระมหากษัตริย์ ได้กล่าวถึงการกระทำของรัฐบาดนาาประการ และ  
ยกเลิกประการหนึ่ง เป็นการนอกเรื่องซึ่งข้าพเจ้าอยากจะกล่าวว่าเป็น  
พระราชประสงค์อันอาจจะถูกต้องตามที่สมาชิกกล่าวว่าเป็นพระราชประ  
สงค์อันถูกต้อง ตามที่ท่านกล่าวว่า เป็นพระราชประสงค์นทางที่เขา  
มาได้นั้น ข้อบังคับของรัฐธรรมนูญเราไม่เปิดโอกาส แต่ว่าเป็นเบ  
นทหนาทพระราชประสงค์ไม่ได้ มีผล โดยมันต๋มาชิกผู้หนึ่งได้ขอเบ  
อธิปไตยไป การเปิดอธิปไตยไปนั้นเป็นการถามการกระทำของ  
รัฐบาลซึ่งพระมหากษัตริย์ได้กล่าวว่ารัฐบาลทำไม่ถูกต้องอย่างไร ใน  
เมื่อเปิดการอธิปไตยแล้ว ถ้าต๋มาชิกเห็นว่า การกระทำของรัฐบาล  
นั้นเป็นการไม่สมควร ต๋มาชิกใดที่ไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้ทีเดียว ถ้า  
การกระทำของรัฐบาลนั้นเป็นการถูกต้องแล้ว ในข้อบังคับของเรา  
ให้ผ่านไปได้ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นว่าที่ต๋มาชิกเสนอมานักนั้น  
การต๋หนทหนาทเพื่อเรื่องนี้จะดี เป็นเรื่องชาวต่างชาติในรัฐบาล และบาง  
ที่จะเป็นเรื่องกพระมหากษัตริย์ ได้ สัมพระราชประสงค์ และเป็นเรื่อง



ที่สมาชิกได้ตั้งด้วยแล้ว จะได้เข้าใจสิ่งตั้งด้วยทีเดียว และผลแห่ง  
การเข้าใจนี้จะดำเนินได้ ๒ ทาง ก็ว่าถ้ารัฐบาลทำอะไรก็ไม่ถูกก็ไม่ใ้วางใจ  
เมื่อรัฐบาลทำถูกแต่ก็ผ่านไป แม้ข้าพเจ้าจะมีอำนาจเป็นรัฐบาลในทันที  
แม้ว่ารัฐบาลทำผิดก็ขอให้ โอด และข้าพเจ้าจะได้ห้ห้กระเมนตามไปด้วย

ขุนรติษฐ์ศรีนครนทเขต ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย กล่าววา  
ถ้าหากว่าสมาชิกคนใดคนหนึ่งเป็นผู้เสนอขึ้น ก็ขอว่า เสนอให้ เบ็ด  
อภิปรายในเรื่องนโยบายแต่ก็ถูกตามรัฐธรรมนูญโดยอภิปราย แต่เรื่องน  
รัฐบาลเป็นผู้นำพระราชบัญญัติมาขอให้สภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัย สภา  
มหานาถจะต้องวินิจฉัย พระราชบัญญัติและคอบพระราชบัญญัติ ด้วยหรือไม่  
นั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่มีขอบเขตที่จะให้หาเช่นนั้น ถ้าแน้วความสมาชิก  
คนใดคนหนึ่งต้องการให้เบ็ดอภิปรายในนโยบายแล้ว เรื่องนั้นชอบ แต่  
ในเรื่องรัฐบาลขอว่าให้ช่วยพิจารณาถึงพระราชบัญญัติและคอบพระราช  
บัญญัติค้างหาก

ขุนดำหารหิระคดี รัฐมนตรี กล่าววา ข้าพเจ้าขอเรียนต่อเพื่อน  
สมาชิกที่รักของข้าพเจ้าว่า รัฐบาลจะไปเป็น คิง เป็นควาและบางที่ม  
เพื่อนของข้าพเจ้าอ่านมาหลายกณที่นั้นเป็นการแสดงเท่านั้น รัฐบาล  
ได้มาแสดงให้สภาฟังว่ารัฐบาลได้ทำอะไรไปแต่ในเรื่องที่เกี่ยวกับนโยบาย  
ของรัฐบาล ที่นมัสสมาชิกที่ยังไม่เข้าใจข้มทราบนตักอาจจะขอให้  
เบ็ดอภิปรายทั่วไป เพื่อจับผิดและชี้แจงในเรื่องนี้ แต่หากทางโอดไปได้  
๒ ทาง ข้าพเจ้าเข้าใจว่าท่านคงพอใจรัฐบาลแสดงไม่ใช่ขอให้ทราบเท่า

๓๙๓

นั้น รัฐบาลแดงไม่ใช่ขอ เพราะรัฐบาลอยู่ในความควบคุมของสภา  
เมื่อผมเรื่องอินโดซึ่งเป็นเรื่องสำคัญรัฐบาลก็ออกมาแดงให้สภาทราบได้

นายไค ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร กล่าวว่ ใน  
ฐานะข้าพเจ้าเป็นผู้เห็นชอบตามที่รัฐมนตรีฯ แห่งเดิกล่าว ขอรับรองว่  
ข้าพเจ้ามีความมุ่งหมายเช่นนั้น แต่ว่เพื่อที่จะให้เรียบร้อย และเพื่อ  
จะหลีกเลี่ยงกันที่จะไม่เข้าใจกันพุดมากไป ข้าพเจ้าขอพังกานที่ปรึกษา  
ของรัฐบาลช่วยอธิบายเรื่องน

นายกรัฐมนตรี ขอขอนุญาตต่อประธานสภา ให้หม่อมเจ้าจรรณ  
ไฉยทกร จรจรรณ ทรงแถลง

ทำการแทนประธานสภา อหุมต

หม่อมเจ้าจรรณไฉยทกร จรจรรณ ทรงกล่าวว่ ตามความเห็น  
ของข้าพเจ้ากเห็นพองด้วยกับท่านรัฐมนตรีฯ แจงเมอกน การใด ๆ ที่รัฐ  
บาลไปปฏิบัติไปแต่ในกรณี การปฏิบัติ เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ กยอม ม  
น ขยายหรือลดทอนการอย่างหนึ่ง ซึ่งรัฐบาลได้แดงต่อสภาผู้  
แทนราษฎรแล้ว เพราะฉะนั้นเมื่อสภาได้แดงเสร็จแล้ว กยอมเป็นมติ  
ของท่านสมาชิกผู้ใด หนึ่งที่จะเสนอญัตติขอเบ็ดอภิปรายในข้อนโยบาย  
คือขอรัฐบาลได้ดำเนินการไปกับพระมหากษัตริย์ คงได้แดงมาแดงน  
บุคคลเป็นหน้าทของสภา ที่จะตั้งมติปัญหาของกันว่าจะเบ็ดอภิปราย  
ในวณหรือไม เมื่อดมตในสนนเดือกเบ็ดอภิปรายในเรื่องการติดต่  
ระหว่งรัฐบาลกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

นายไต้ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร กล่าวว่ ใน  
ฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นเจ้าของญัตตินั้น ข้าพเจ้าได้ พงศ์คำแดงของรัฐบาล  
มาแล้ว รู้สึกว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องดีและสำคัญยิ่ง และตามหลักฐาน  
ที่ข้าพเจ้ามานั้นก็จะเห็นว่าถ้าทำกันไว้นั้นไม่แล้ว และเลื่อนไปอาจจะนำความ  
ไม่สงบมาสู่ประเทศได้ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอเสนอว่าให้ทำกันให้  
เสร็จไว้นั้น คือจะกินข้าวทันทีหรือไม่งั้น

ทุกการแทนประชาชนสภาฯ กล่าวว่ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจะให้ตั้ง  
มติว่าจะอนุญาตให้เบ็ดเสร็จปรายหรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นว่าควรเบ็ดเสร็จ  
ปรายได้ โปรดยกมือขึ้น

มีผู้มาชกยกมือพร้อมเพรียงกัน เป็นอันว่าที่ประชุมอนุมติให้ เบ็ด  
เสร็จปรายได้

นายไต้ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร กล่าวว่ ต่อ  
ไปนั้นจะควรพักรับประทานอาหารเสียก่อน หรือจะตามรัฐบาลในข้อ  
สำคัญไว้ก่อนแล้วจะพักก็ตามใจ

นายกรัฐมนตรี กล่าวว่ จะพักเสียก่อนก็ได้ ตามใจ

ทำการแทนประชาชนสภาฯ กล่าวว่ จะมีความประสงค์พักสักเท่า  
ใด เวลานี้ ๑๘.๒๐ นาฬิกา พักจนถึง ๑๘.๐๐ นาฬิกาจะพอหรือไม่ เพราะ  
ฉะนั้นให้ พักครึ่งชั่วโมงถึงเวลา ๑๘.๐๐ นาฬิกา พักได้

พักประชุมเวลา ๑๘.๒๐ นาฬิกา

เริ่มประชุมใหม่เวลา ๑๘.๒๕ นาฬิกา

ทำการแทนประธานสภา กล่าวว่า ข้าพเจ้าขอเปิดประชุมต่อไป  
ขุนชำนาญภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าวว่า เรื่องที่  
รัฐสภาแจ้งให้ทราบนี้ ข้าพเจ้าได้รับทราบแล้ว แต่เรื่องนรรัฐสภา  
เสนอเป็นญัตติ คือว่า.....

ทำการแทนประธานสภา กล่าวว่า ไม่ใช่รัฐสภาเสนอเป็นญัตติ  
มีสมาชิก ๑ นาย เป็นผู้เสนอ

ขุนชำนาญภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าวว่า ก่อน  
ตั้งสมาชิกเสนอเข้ามานั้น อยากจะทราบว่าเท่าที่รัฐสภาเสนอเข้ามา  
จะให้สภาวินิจฉัยอย่างไร หรือจะให้วินิจฉัยว่ารัฐสภาทำกับพระ  
มหากษัตริย์ นนทบุรีของแดง หรือททษทริยททนนทบุรีของหรืออย่างไร  
ซึ่งรัฐสภาเสนอเข้ามา นั้น จึงเป็นสงสัยอยู่ว่า ตามที่รัฐสภาเสนอมา  
นั้นประสงค์อะไร หรือจะบอกให้ทราบเท่านั้น หรืออะไรอีก

นายเตียง ไชยกาต ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่า  
ในเรื่องเมื่อปรากฏเข้ามาภายในสภา ข้าพเจ้าก็เห็นว่าเป็นเรื่องที่จะ  
เทียบกับเรื่องอื่นๆ ก็จะไม่เห็นว่าเป็นเรื่องสภา เรื่องอื่นเป็นเรื่องจอม  
ปลตอก ปัญหาที่ตั้งมาสภา คงจะตั้งเถิดว่าเราจะขบถกันวันสองวันไม่ได้  
ถึงอย่างไรก็ดี ข้าพเจ้าเข้าใจว่าเรื่องนรรัฐสภาได้กระทำมาคงแต่คนมอ  
จันมาถงบคน จึงได้เสนอเข้ามา สภาไม่ทราบถึงความมุ่งหมายอัน  
แท้จริง ซึ่งรัฐสภาจะให้ชอบอย่างละเอียด มีอะไรบางเป็นประการอัน  
นอกจากนี้ข้าพเจ้าเองมีความเห็นว่า ในฐานะที่เป็นแต่เพียงสมาชิกซึ่ง

เห็นอริ ไต่ ไต่ น้อยที่สุดจะให้ความเห็นเป็นอย่างใด โดยมากข้าพเจ้า  
 เชื่อนั้นๆ จะเป็นความเห็นที่คาดเคลื่อนและขาดเหตุผล เพราะเหตุ  
 ว่าเราเพิ่งจะมารู้อะไรในวณที่ตนเอง และยังคงงาน รัฐบาลให้  
 เราทราบทั้งหมดหรือว่าแต่บางส่วน ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม โดย  
 ตั้งเหตุอันในฐานที่เวลานั้นเป็นงานที่สภาได้ติดต่อกับการภายนอก เพราะ  
 ฉะนั้นเพราะภายในสภา สมาชิกกับรัฐบาล หรือสมาชิกฝ่ายหนึ่งต่อฝ่าย  
 หนึ่งนั้น เรามักเป็น ๒ พวก โดยฉะเพาะในเรื่องที่เราเรียกว่าสภา  
 เรา ทั้งหมดเป็นปรวุดตอนเดียวกัน เป็นงานส่วนรวมซึ่งจะให้ทำอะไรต้อง  
 พร้อมเพรียงกันปรองดองกัน ก็ไม่เห็นมีอะไรที่เราจะพุดกันมาก ถ้าพุด  
 กันไปก็จะไร้เหตุผลไม่ถือ โดยเหตุที่เราวิ ขอบ เทจ จึงได้ น้อย  
 ดวยเหตุนี้ใหญ่ รัฐบาลก็กระทำมาคงแต่คนมออย่างตะเขยค ใครจะ  
 ให้รัฐบาลทำคความเห็นอย่างตะเขยคต่อสภา ว่าควรอย่างไร ในฐาน  
 ที่เราเป็นอนหนึ่งอันเดียวกัน เรากยมเห็นอย่างนั้นด้วย

นายไต้ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร กล่าวว่ ใน  
 ฐานที่ข้าพเจ้าเป็นผู้ ทยนญคคขอ ให้เบ็ดฉกปรายทั่วไป ข้าพเจ้าขอ  
 ประทานเรียนว่า เท่าที่รัฐบาลได้แถลงมา เป็นปัญหาสำคัญสำหรับ ประ  
 ประเทศ นั้นเป็นอนหนึ่งที่ข้าพเจ้าอยากจะขอฝากท่านสมาชิกไว้ เพราะ  
 ฉะนั้นเดือนไปไม่ไดคของวากนนวน นวนเป็นอนว่าตองวากนให้เด็ดขาด  
 ขอสำคัญที่ควรจะพุดกันก็คือว่า ดังที่เราจะตองนคขอแนวขอแถลงที่รัฐ  
 ภาตว่ามานั้น โดยมากเป็นขอทพระมหากษัตริย์ ได้กล่าวโทษว่า รัฐ

บาดินทำอะไรไม่ของพระราชประสงค์ ยิ่งกว่านั้น ยังเป็นการขัดกับ  
 นโยบาย เหตุที่เบ็ดเตล็ดปรายนั้น เพื่อจะให้ด้มาชิกคนหนึ่งคนใดทของ  
 ใจใคร่ใตวากนให้ชาว เป็นขอด้าคัญทชาวเจ้าหองจะให้เป็นการ  
 อภิปรายทไป เพราะฉะนั้นก่อนอนชาวเจ้าขอเรียนล้มาชิกทุกคนให้  
 ทราบใด้ว่า รัฐบาตนครอด้มาชิกสภาฯ ส่วนหนึ่งซึ่งเราอมหมายให้  
 ไปบริหารราชการแผ่นดินแทนเรา ตามนโยบายซึ่งเราได้ใด้วางใจให้  
 กระทำ อันเป็นการด้าคัญ เพราะฉะนั้นพระมหากษัตริย์วราชูบาต  
 อย่างไร กว้ด้สภาฯ นนเอง กอด้มาชิกของด้สภาฯ หรือผู้ทำการฝ่าย  
 บริหารราชการแผ่นดินตามนโยบายซึ่งใด้ รับความใด้วางใจของด้สภาฯ นี้  
 เอง เพราะฉะนั้นปัญหาที่เหตออยกคถ ขอด้าควหามานน มขอ  
 ใดทของใจเรา ทเวารู้ด้กว่าเราใด้พิจารณาให้กระจำงเส้ใจแด้ เรา  
 ังจวจฉยววขอเหตอานนคอวจะผ่านไปหรือไม่ ถ้าเราเห็นว้รัฐบาต  
 ใด้ทำถกคองแด้วด้มกับเหตผดแด้ว ด้มแก่เกียรติยศ ด้มแก่นโยบาย  
 ทรัฐบาตจะคองบริหารประเทศตามด้มคอวแก่เหตผดแด้ว ก้ปด้อยให้  
 ผ่านไป นเป็นปัญหาขอด้าคัญ ตามบทกนยดขาวมาก ขาวเจ้าขอ  
 ใ้รัฐบาตมคบัญญัติเหตอานนเป็นขอฯ เพื่อจะเบ็ดเตล็ดปรายค้ไป ขอ  
 ความกรุณาใ้ปัญหาข้อฯ ซึ่งพระมหากษัตริย์ใด้คองมา

ร ค ถร ตทนพนช ผู้แทนราษฎรจังหวัดพททง ก้ถาวว่า ก้ยอนน  
 ขาวเจ้าขอเรียนคอทประสมว่า ปัญหาอนนเป็นปัญหาฎเขาอย่างทล  
 ษทขอขงร คนหนึ่งใด้เสนอมมาแด้ว แต้ปัญหาฎเขาอนน จระนับวาท้กับ

๑๗๘

แบบปัญหาจอมปลวกก็ได้ อย่างไรก็ตามขอให้ตำรวจในคดีนั้น ตาม  
ทศ แทนจังหวัดพระนครได้เลื่อนมาเมื่ออื่นเราจะให้ตั้งเหตวนับเดือนไปไม่  
ได้ เราจะคงทำกเขาให้เป็นจอมปลวก หรือทำให้เป็นพินแผ่นดินให้  
ได้ เพราะฉะนั้นจะให้เดือนไปในอนอนนไม่ได้เป็นอนขาด ตาม  
ความเห็นทศ แทนจังหวัดพระนครได้เลื่อนมาแต่อนน ข้าพเจ้า ขอ รม  
รอง และขอให้เสร็จในคนน

ข้าพเจ้ามาหาทศคดี รัฐมนตรี กล่าวหา คำแถลงของรัฐบาลนั้น ถ้า  
จะยกปัญหาเป็นข้อ ๆ แล้ว เพื่อจะช่วยให้ทศรัฐมนตรีจะขอเรียน  
ว่ามีความสำคัญ ดังนี้คือ ๑. การเดือกคงตั้งมาซึ่งประเภท ๒. การ  
แก้รัฐธรรมนูญมาตรา ๓๘ ๓. เสรีภาพในการพูด การเขียน การโฆษณา  
๔. เสรีภาพในการประชุม ๕. ยกเลิกพระราชบัญญัติของกฤษฎีกา  
๖. ตัดโทษพวกกบฏ ๗. เมียบ้านนายเถวกับข้าราชการทุกปลัดในประเทศ  
๘. ตั้งผู้บัญชาการกบฏ ๙. งดฟ้องผู้ปลัดตั้งผู้ในเวียงกบฏ ๑๐. ตั้งงบประมาณ  
กระทรวงวัง ๑๑. วางระเบียบการทูตต่าง ๆ ๑๒. ให้นับใจ  
ความย่อ ๆ เพื่อเตือนความจำ ความละเอียดอย่างไรมอ ในนแต่ แต่  
ทศข้าพเจ้าแยกกันแต่ ทศจริงบางข้ออยู่ในข้อใหญ่เช่นเรื่องเสรีภาพในการประ  
ชุม ซึ่งรวมใจเป็นข้อเดียวจนแต่ได้แยกออกไปเป็น ก.จ.ค. ข้าพเจ้า  
ขอจะขอทศรัฐมนตรี ถ้าจะเห็นด้วยตามที่เสนอการปรึกษาเป็นข้อ ๆ  
ก็จะดีคงมาก

ร.ท. ทองคำ ค้าย โธภาส ผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี กล่าวหา  
ข้าพเจ้ามีความเห็นไปอีกอย่างหนึ่ง เพื่ออยากจะคดีปัญหาไปให้ตนเขา

แต่ไม่อยากจะให้อภิปรายกันไ้ไปมาก เพราะการอภิปรายกันไ้ไปมาก ไ้  
 ต้องสั่งตั้ง ความกะทบกระเทือนจะคองมชนน่ ๆ ทั้เคยว ชาพเจ้า  
 อยากจะขอของเรยนให้ทานส์มาชิกกคต ทวาในระหวางเรอง พระมหา  
 กษศรียกบรฐมาตทได ไ้คคอบกนไ้มาเช่นนน แดวขอให้ทานส์มาชิกกคต  
 ว่า จะคคตงกนไ้หรือไม้ แต่ตามความเห็นของชาพเจ้า เห็นว่า  
 จะคคตงกนไ้ไม่ได้เคย ก็เมือคคตงกนไ้ไม่ได้แ้ว ขอให้คคตงกนไ้จะเอาอย่าง  
 ไ้กน แดวฐฐบาตทกไ้บอกแ้วว่า ประเทศสยามจะคองมพระมหา  
 กษศรีย ชาพเจ้ากรบรของคณทงวาคองมพระมหา กษศรีย ตามความ  
 เห็นของชาพเจ้าเห็นว ในหตวงของเราไม้มาเน่ ๆ เราคองจะปรกษา  
 ะไรเป็นก่ารท่างหน้าของเราคือไป เราจะเดือกเอาพระบาทสมเด็จพระ  
 เจ้าอย หวองคไ้คองคทงคคตว เพราะเรองนอยากจะไ้เร่รจไป ถ้า  
 ชนอภิปรายแ้วเหตกะทบกระเทือนจะคองมชนน่ ๆ ทั้เคยว ชาพเจ้าพค  
 อยางน คือให้มาเนไปเดวคคตงกน ชาพเจ้าอยากจะขอทามฐฐบาต  
 ไ้ยกอนว ชาพเจ้าไ้ ยนชาวด่าหรบชาพเจ้าเขาใจวอาจจะเป็นชาว  
 จรง ว่าในหตวงไ้ตั้งทนายค่างประเทศเพือจะเป็นผู้แทนพระองคมาชาย  
 ทวพยส่มบคตอพระองคจรงหรือไม้ ขอให้ฐฐบาตคคตบกน

นายกรัฐมนตร กคตวว่า เวองนฐฐบาตไม้ทรวบ

อนไ้เนนาคัสต ฝ แทนราชฐวจรงหวดวชยเอคคตวว่า บญหาทง ๓๐ ขอ  
 ททานฐฐมนตรย ทงขจรงเมือคณ ฐฐบาตไ้คคตงไปแ้วหรือจะยชม  
 แกะใจเพงไรหรือไม้ หรือจะปรฎไ้ชทคตล ขอให้ ขจรง เพือชค  
 ความเข้าใจใน ๓๐ ขอทขจรงมาน





อยากจะทำอะไรก็ตามที่อยากจะทำ ถ้าอย่างนั้นจะเร็วเข้า เพราะฉะนั้น ถ้าขอโทษเราพอใจแล้วก็น่าจะไป ข้าพเจ้าจะชักชวนอย่างเช่นว่า การเดออกคงดีมาชกประเภท ๒ เทาที่พระมหากษัตริย์ทรงทงทของมาแกวรัฐบาดตงทได้ ช้างมา อธิบายมา ถ้าเราพอใจแล้วก็น่าจะไป การแกวรัฐชวรมณูมาตรา ๓๘ เมื่อเราไม่อยากจะแกวให้ผ่านไป และเล็ดภาพในการโฆษณา กฎหมายที่เราออกเอง ดังว่า เราออก อย่างเช่น พระราชบัญญัติการพิมพ์เราพอใจแล้ว ไม่ต้องพูดอะไรกันออก หมวด ๓๐ ข้อแล้วก็น่าจะได้ วนจลยแล้ว เหตุฉะนั้นข้าพเจ้าขอจะเริ่มต้นด้วยปัญหาข้อ ๑ การเดออกคงดีมาชกประเภท ๒ เมื่อพวกเราจะถามรัฐบาดหรือพอใจแล้วก็น่าจะไป ข้าพเจ้าขอเสนอว่าดูอย่างนี้ จะเห็นด้วยหรือไม่เอาแต่ข้อที่คิดใจมาพูดกัน

๓. เทียม ศัพท์รัฐผู้ แทนราชรัฐจังหวัดนครปฐม กล่าวถึง ในการทรัฐบาดได้เสนอญัตตคนเนนพิเศษกว่าทุกๆคราว เทาที่ได้เคยมีมาในสภาชนรัฐบาดเด่นอนญัตต คือได้ ช้างความ เป็นไปต่าง ๆ ซึ่งรัฐบาดคิดค้อระหว่างพระมหากษัตริย์กับรัฐบาดหรือได้ ตัดค้อระหว่างพระมหากษัตริย์กับสภาผู้ แทนราชรัฐทรงรัฐบาดด้วย ในข้อนี้รัฐบาดก็ได้แถลงค้อที่ประชุมเป็นเอกฉันทแล้ววว่า รัฐบาดจะค้องให้มพระมหากษัตริย์ คอรัฐบาดนี้ได้ มีความเคารพต่อพระมหากษัตริย์เป็นเอกฉันทกันทุกเคย เพราะฉะนั้นก็ไม่มีปัญหาอะไรที่เราจะพูดอย่างอื่น นอกไปจากทว่าประเทศสยามเราจะค้องมพระมหากษัตริย์ ตามความมุ่งหมายความจำนงของรัฐบาด

ดั่งดั่งมาชิกเท่าที่ข้าพเจ้าได้เคยได้ ย่นมาตงแต่คนเบ็ดเตล็ดภา ๆ จนบัดนี้ ก็  
 ไม่มีดั่งมาชิกคนหนึ่งคนใด สำแดง ความเกตุยดขงต่อ พระมหากษัตริย์ โดย  
 ฉะเพาะอย่างขิง ข้าพเจ้าเองรู้ ดั่งเควพในพระมหากษัตริย์ เป็นอัน  
 มาก และดั่งมาชิกอื่น ๆ ก็หมอนกัน เพราะฉะนนตลอดทงรัฐบาด  
 และดั่งมาชิกส่ภายในแทนราชฎรทุก ๆ ท่านเป็นมูทเควพพระมหากษัตริย์อยู่  
 แดงดวยความมั่นคง ถ้าหากว่าในเรื่องนี้ เราจะถกเถียงกันไป ก็จจะ  
 เกิดคิดเห็นไปว่า พระมหากษัตริย์กับรัฐบาด จจะมันยอะไรกันไปอย่าง  
 ใดอย่างหนึ่งกเป็นได้ คือเรียกว่ความเข้าใจผิดอาจจะมี ในบุคคลเราทุก ๆ  
 ท่านกเป็นได้ คือมนุษย์เราไม่ใช่บรรดได้ตามัน คือเรียกว่ความเข้าใจ  
 ผิด ข้าพเจ้าทราบว่อาจจะมีความเข้าใจผิดคอกันมา จจะเป็นในระหว่าง  
 พระมหากษัตริย์ กับรัฐบาด หรือ พระมหากษัตริย์ กับดั่งมาชิก ส่ภายใน  
 ราชฎร เพราะฉะนนตามความเห็นของข้าพเจ้าเห็นว่าในเรื่องนี้เราควร  
 จจะให้พระมหากษัตริย์ของเราพักนอนพระอิริยาบถอยู่ ท่ต่างประเทศไปตาม  
 เดิมก่อน ถึงอย่างไรก็ดี ในเวदानพระมหากษัตริย์ของเรา ซึ่งเป็นท  
 เคารพขงพวกเรา คงจะมีพระทัยทงคิดเป็นแน่ ถึงแม้ว่รัฐบาด  
 หรือดั่งมาชิกของส่ภายในแทนราชฎรจจะมีควมตั้งใจให้พระมหากษัตริย์ของ  
 เรากดับส่ พระมหานครในเวदानท่านคงไม่กดับแน่ เพราะฉะนนเราควร  
 ให้ท่านพักนอนอิริยาบถอยู่ ก่อน เราไม่ควรทจจะรบกวนพระทัยของท่านค่อ  
 ไป เวदानเราเป็นผู้ สำเรจราชการแผ่นดินอยู่ แดงดะกิจการบ้านเมืองขง  
 เราได้ผ่านไป แดงดวยความเรยบรชย ตามดั่งทงส่งส่ไปขงมการชดขง

อยู่บ้าง เราปกป้องปกป้องไปตามกฎหมายก็แล้วกัน ปล่อยให้พระมหากษัตริย์  
ท่านพักผ่อนอยู่ที่ต่างประเทศ คอยดูใจรัฐบาลตลอดจนสมาชิกสภาผู้  
แทนราษฎรเราอีกต่อไป

นายเต๋ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร กล่าวว่ ถ้าประ  
ธานปล่อยให้พวกฟีมเพื่อยเข้เห็น เห็นว่าคงสว่างแน่ ข้าพเจ้าจะเป็นลมตาย  
ทันทีขอใหพุดในเรื่อง ข้าพเจ้าขอจึงวอนท่านสมาชิกผู้หนึ่งโดยว่ เรา  
ถ้าตั้งมคเขามาแล้วท่านก็จะคลายออกไป ข้าพเจ้าเป็นลมตายในทันที  
หรือ ขอจึงวอนท่านด้วยความเคารพ มีใช้จะอดคิดแต่ ปัญหาที่  
พูดมานเห็นด้วยหรือไม่ ควรจะว่เป็นเรื่อง ๆ จะได้เร็วเขา

ทำถาวรแทนประชาชนสภาฯ กล่าวว่ ขอใหอภิปรายกันเป็นข้อ ๆ ไป  
ค. เทียม ศรัพฐ์รัฐ ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครปฐม กล่าวว่ ในกรณีที่  
ท่านรัฐมนตรีผู้หนึ่งได้เขียนมาเป็นข้อ ๆ นั้นเป็นแนวซึ่งข้าพเจ้าพูดเกี่ยวกับ  
นโยบายซึ่งตัดต่อกับรัฐบาล .....

ทำถาวรแทนประชาชนสภาฯ กล่าวว่ เพื่อจะให้รวดเร็วขึ้น ให้เร็ว  
ขึ้น ข้าพเจ้าใคร่จะเสนอใหอภิปรายตามน .....

ค. เทียม ศรัพฐ์รัฐ ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครปฐม กล่าวว่ ไม่มีอะไร  
ยื่นนอกจากว่เราจะก้าวผ่านไปในเรื่องน

นายมนูญ บริศักดิ์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี กล่าวว่ เรื่องน  
รัฐบาลได้แถลงให้ว่ทราบถึงกิจกรรที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว มีสมาชิกผู้หนึ่ง

ได้เสนอนโยบายขอให้เบ็ดตกปลาทั่วปิ่นนี้ ต้องจำกัดมาชิกผู้หนึ่งเป็น  
ซึ่งมีความคิดเห็นในการเบ็ดตกปลาในเรื่องนี้ เพราะฉนั้น ถ้ามาชิกผู้หนึ่ง  
ก็ควรที่จะเป็นผู้นำในการที่จะเบ็ดตกปลา ดีมาชิกผู้หนึ่งมีความคิดเห็น  
อย่างไรในการที่รัฐบาลติดต่อกับพระมหากษัตริย์นั้น ชอบหรือไม่ชอบ  
อย่างไร ข้าพเจ้าขอให้ท่านประชาชนเชิญผู้หนึ่งไปรายเรียงก่อน

ว.ศ. ถัด รัตนพจน วัชรอง

นายได้ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร กล่าวดำ การที่  
ข้าพเจ้าขอให้เบ็ดตกปลาทั่วปิ่นนี้ ก็เพื่อจะให้ โอภาสแก่ผู้มาชิกทุกคน  
ได้ตกปลากัน มิใช่ว่าถึงปัญหาทุก ๆ ปัญหาคงที่ข้าพเจ้าได้ความแล้ว ไม่  
จำเป็นว่าข้าพเจ้าจะ ต้องมีความเห็นแย้งกับรัฐบาลหรือไม่เห็นด้วยหรือกึ่ง  
การที่รัฐบาลได้ทำไป การเบ็ดตกปลาทั่วปิ่นนี้ไม่ใช่หมายจะเพราะตัวข้าพเจ้า  
หมายถึงทั่วไป เพื่อให้ โอภาสแก่ทุกคน ฝ่ายได้ทำงานในหน้าที่ให้สมบูรณ์  
เท่านั้น เมื่อปัญหาเข้ามาแล้วเราเป็นผู้ แทนเป็นผู้ ทระวนควยว่าของเหล่า  
นรัฐบาลได้ทำไปถูกต้องหรือไม่ กับปัญหาที่พระมหากษัตริย์ประสงค์  
ให้สภาฯ ได้วินิจฉัย เราได้ทำงานในทางวินิจฉัยให้แล้ว ในเรื่อง  
แถลงนั้นเป็นเรื่องที่พระมหากษัตริย์ต้องการให้สภาฯ ได้วินิจฉัย ที่ข้าพเจ้า  
เสนอ ไม่จำเป็นที่ข้าพเจ้าจะมีความเห็นหรือสงสัยอะไรก็ได้ เพราะ  
ฉะนั้นปัญหาที่ถามรัฐมนตรีคงมา ๑๐ ขอน ข้าพเจ้าขอประธานเสนอข้อ  
ที่ประชุมเห็นว่าเห็นด้วยหรือไม่ เป็นปัญหาที่ถูกต้องตรงกับรัฐบาลเสนอ  
มาหรือไม่ การรับทราบดีว่าข้อที่ ๑๐ ขอนเป็นเรื่อง ที่ถูกต้องแล้ว จะให้



เราพบนั่น อยู่ในหัวข้อ ๑๖ ข้อหกตามหรือไม่ เมื่อรับฉายอยู่ใน ๑๐ ข้อนี้  
 แล้ว เราจะถือว่าเป็นข้อ ๆ เช่น บัญชีหมอยุ่ว่ารัฐบาลแดงการฉ้อโกง  
 เรียงให้ฟังว่า พระมหากษัตริย์ประสงค์จะดาออกก็เพราะไม่พอใจรัฐบาล  
 พระมหากษัตริย์ต้องการให้ เขา เรื่อง ของ ท่าน เจ้า รัชกาล ๗ เพื่อให้สภา  
 วิจารณ์ ถ้าแม้ว่าเพียงท่านเราวิจารณ์ไม่ได้จนกว่าจะได้เปิดการอภิปราย  
 เมื่อเปิดการอภิปรายแล้ว รัชกาล ๗ จะได้ วิจารณ์บ้างบ้างได้ถูกบ้างได้ผิด เรา  
 มหันตจนจนจนรัฐบาลของเรา เราจะวิจารณ์ว่า รัฐบาล ของเรากำถูกหรือ  
 ไม่ ถ้าแม้ว่าข้อแดงของรัฐบาลนเรศวร (Cher) สิบเจ็ดเจ็ด เรา  
 ก็ผ่านไป เมื่อบทที่พอใจเราแล้วก็ผ่านไป ถ้าไม่พอใจเราจะทำอะไร  
 คือไปนั้นเป็นปัญหาที่จะต้องพดกัน เมื่อหมด ๑๖ ข้อแล้ว เมื่อเห็น  
 การทรมานทำไปถูกคชง นั้นก็เป็นข้อหนึ่ง ข้อใดเป็นข้อหนึ่ง  
 จึงเห็นว่าการขอทรมานทรมานรัฐบาลใด ตั้งหลักกับเรื่องหรือไม่ ถูกกับ  
 เรื่องที่แดงขดขางนหรือไม่ ถูกกับเรื่องหรือไม่ เพียงแต่ชี้ว่า ถ้าเรา  
 ไม่ขอสงสัย

นายกรัฐมนตรีก้าวว่า ในการที่ท่านล้ม เขาก็จะอภิปรายเป็นข้อ ๆ น  
 ั้น รัฐบาลไม่ขัดข้อง แต่ขอว่าการลงมติไปอย่างไรก็อย่างไร รัฐบาล  
 ขอให้ออมตมต

ทั้งการแทนประชาชนสภา ๆ ก็ดีแล้ว ข้าราชการของข้ามตควมเรไรก็ได้กับ  
 สมาชิกคิดว่า ถ้าหวั่นวิตกข้อเบ็ดขอภิปรายชนิดนี้ ในการลงมตนั้น  
 เราจะได้ออมกัน ในตอนท้ายของเรทเคยทำมาแต่เร คิดว่าจะให้ผ่านไปหรือ  
 ไม่ไว้วางใจ แต่ในวิซการเราอาจจะลงมติได้ ถ้าหากว่าในวิซการเช่นนี้

เสด็จยศิก เช่น ผู้แทนราษฎรได้เสด็จมาเมื่อนั้น เราจะได้ปรึกษาเป็น  
• ๗๐ ขอบ ในขณะเราตมตักกันไว้ เพราะในรัชการ แคล้วจะแยกประเด็น  
เป็นประเด็นย่อยมาตมตักกันเมื่ชอบด้วยข้อบังคับของเรา เพราะฉะนั้น  
ตามทฤษฎี बातเสด็จอนหนักตักของแล้ว

ร.ต. ดอน วุฒ โศ ผู้แทนราษฎรจังหวัดชยนาท กล่าววาเนอง  
จากัดมาชัณนี้ หนังสือเสด็จวาจะขอให้อภิปรายกันเป็นข้อ ๆ ตามททาน  
รฐมนตรีได้แยกไว้ ๑๐ ข้ออน ในเวียงนขาพเจ้าขอคิดกัน ถ้าจะอภิปราย  
นระเพราะเป็นข้อ ๆ แลวขาพเจ้าเชื่อว่า ๓ ๓หนักคงไม่เสร็จในเวียงน ทน  
ขอถ้าสญทเราจะตองจนจนนการทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอย หอุม  
คำขอมาในครั้งน กับการรฐมนตรีของคณะรัฐบาตที่เราได้วางใจให้  
ปฏิบัติให้บริหารราชการแผ่นดิน เวदानนขชทเราจะวินิจฉัยอย่างไร  
สำหรับความเห็นของขาพเจ้าเห็นว่า ตามทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอย หอ  
ททรงทุกทองมา ดิยคำขออนน โดยตองมากถ้าจะพูดอย่าง โดยความจริง  
ใจแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอย หอไม่ตองการทจะกตบประเทศสยาม  
นี้ขาพเจ้าพูดโดยความจริงใจ คำขอชนดินคองแปลว่าคำขอชนดินทหรไม่  
คองการทจะกตบประเทศสยาม เพราะเหตุทคำขออน ถ้าหากจาคณะรัฐ  
มนตรีเดนี้มี แทนราษฎรนี้ไว้ ให้ ไม่แต่ๆ ได้ ให้ โดยคำขอทุกข้อทกกระทง  
แล้ว ขาพเจ้าเชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงการปกครองน ทเปิดขนมา  
คณะราษฎรทเปิดขนแบบตงแล้วอน แปลว่าไม่ตมประสงค์เลย



ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า ขอให้อภิปรายเสียก่อน ท  
ท่านอภิปรายนัยยังไม่เข้าในเรื่อง จะอภิปรายทั่วไปว่าที่รัฐบาลท่าน  
ควรหรือไม่

ร.ต. ดอน วงษ์ โค ผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยนาท กล่าวว่า ประ  
เดี๋ยวข้าพเจ้าจะอภิปรายหมดทั้งหมด ก็ถ้าจะผ่านไป.....

ทำการแทนประธานฯ กล่าวว่า ขอให้ท่านฟังก่อน ข้าพเจ้า  
ใครที่จะให้ทประชุมท่าความตกลงก่อน เราจะอภิปรายกันเป็นข้อ ๆ  
หรือไม่ปรึกษา .....

นายไต้ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร กล่าวว่า ข้าพเจ้า  
เป็นผู้เสนอญัตตินี้ ข้าพเจ้าได้ฟังบันทึกของรัฐบาลแล้ว ความ  
สำคัญแท้จริงของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าไม่มีความสงสัยในรัฐบาลไทย

การกระทำที่ข้าพเจ้าได้ฟังแล้ว ข้าพเจ้าก็พอใจ ข้าพเจ้าไม่อะไรจะ  
ถาม ถ้าอะไรจะถามก็อยู่แต่เพียงว่า ถ้าแม้ว่าสมาชิกจำนวนมาก  
ไม่พอใจจะซักถามหรือไม่พอใจในข้ออะไร เราก็ไม่จำเป็นจะว่ากัน

ข้อ แต่ถ้าหากว่าจะมีปัญหาที่จะว่าไปเพื่อให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเท่า  
นั้น แต่ท่านสมาชิกจำนวนมากเข้าใจบันทึกแล้วก็พอใจแล้ว ไม่จำเป็น  
จะต้องตั้งปัญหาคนเดียว วิชนจะพอใจท่านสมาชิกหรือไม่ ก็ไมทราบ

ข้าพเจ้าขอเสนอว่า ถ้าแม้ว่าจะไม่ปรึกษากันเดี๋ยวก็เอา ขอให้ลงมติ  
สั้น ๆ ก่อนว่าจะปรึกษาเป็นข้อ ๆ หรือไม่ปรึกษากันเลย

หตวงวณิตปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทรา กล่าวว่าข้าพเจ้า  
เห็นว่าในปัญหาเหล่านี้ ถ้าหากว่าเราจะไม่พิจารณาอะไรกันเดี๋ยว

เราจะมานั่งประชุมกันทำไม เราต้องปรึกษาเป็นข้อๆ ไปตามข้อหาและ  
 ความข้อแก่ของคณะรัฐมนตรี ถ้าเมื่อเราพิจารณาเห็นว่าคณะรัฐมนตรี  
 ไม่ผิดเดยก็จะได้ลงมติให้ผ่านไป ถ้าหากว่าเราจะทำการขยับให้เสร็จ  
 ไปข้าพเจ้าไม่เห็นชอบ ข้าพเจ้าเห็นว่าควรจะทำให้ชาวต่างชาติที่สุด  
 เพราะเป็นเรื่องสำคัญ ท่านจะคิดว่าไม่ใช่เรื่องสำคัญหรือ เช่นรัฐบาล  
 ถิ่นอนุตตคตอันให้สภาฯ นพิจารณา ไม่ใช่มาให้เราช่วยว่าลกคตของแต่  
 ซึ่งข้าพเจ้าไม่เห็นชอบเลย ถึงแม้ว่าข้าพเจ้าจะเคารพหรือเชื่อในคณะ  
 รัฐมนตรีก็ตาม ข้าพเจ้าก็ตามแต่ของพิจารณาโดยละเอียดรอบคอบ  
 ไม่เช่นนั้นข้าพเจ้าจะไม่ยอมให้ผ่านไปเป็นอันขาด

ชนชำนานูภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา ก็ดำงว่าเรื่อง  
 นคตที่สภาชิกอภิปรายว่า รัฐบาลกับพระเจ้าอยู่หัวไม่ลงกันยังไม่ถูก  
 แท้จริงตาม มันก็ไม่ใช่ พระบาท ส้มเต๋จ พระเจ้าอยู่หัวว่ารัฐบาลอย่าง  
 เดียว ว่าถึงสภาฯ ต้อง รวมความว่าเราสภาฯ เข้ากับรัฐบาลมาทาง  
 งบกัน เรื่องเป็นอย่างนี้จึงควรที่จะวินิจฉัยต่อไป ถิ่นด้นมาชิกเล่นขอว่าจะ  
 พิจารณาเป็นข้อๆ หนักควรขย เรื่องทั้งหมดเคยนานสภาฯ มาแล้ว  
 ทงหน ดสภาฯ ให้ มคตแดงทงหน เป็นความจริงคงรัฐบาลถดงมา  
 ข้าพเจ้าเห็นว่าขย แล้ว ็นเราจะมา พิจารณา จะต้องช้าอกนหนควร  
 แดงหรือ

นายไต้ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้  
 ไปรดตงมคตเพื่อให้ เป็นที่แน่นอน ไม่ตองทำ มเดยงกนว่าเราจะต้องตง  
 บัญญัติ ๑๐ ขอนหรือไม ขอปรทานเล่นขอให้ตงมคตทีเดียว

หลวงวรนคปรีชาบรอง

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่ ผู้เสนอขอให้ ลงมติในวชิ  
การแล้ว ท่านจะคัดค้านหรือไม่

ร.ท. ทองคำ คดีายโสภาด ผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรีกล่าวว่  
ตามทท่านผู้ แทนราษฎรจังหวัดพระนครเด่นอมานน ข้าพเจ้าชอบใจ  
ทเดียวเพื่อต้นเขา ข้อ ๑ การทวิปฏิบัติทำอย่างนนุกหรือไม่ ประเดยว  
เดยวก็แล้วจ

ร.ศ. ถิต รัตนพนธิ ผู้แทนราษฎรจังหวัดพทอง กล่าวว่ การคย  
โตะไม่ในข้อบงคย มเคยนเดระยกมอเทานน เพราะฉะนเนทานประ  
ชานคอรจะห้ามเดยบาง

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่ ท่านผู้ใดเห็นว่คอรจะพิจารณา  
เป็นข้อ ๆ.....

พระพิณิจชนากร ผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ กล่าวว่ ข้าพเจ้า  
ได้ ยกมอกอนททานได้ ตั้งให้หยุดพัก.....

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่ ไม่เห็นท่าน

พระพิณิจชนากร ผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่กล่าวว่ ข้าพเจ้าได้  
ยกมอขออนุญาตหยุดกอนททานประธาน ได้ตั้งให้ หยุดพักไปรบประทานฉา  
หารแล้ว แต่ว่ข้าพเจ้าไม่ได้สำเร็จตามคความประสงค์ และเมื่อได้เข้ามา  
แล้วข้าพเจ้าก็ไดยกมอเป็นหลายหน ตั้งมีพะยานหลาย ๆ คน แต่ก็ไม่ไดยก  
อนึ่งจนเจ้าคณนนายกฯ กรณแล้ว ข้าพเจ้าเป็นผู้ทำอะไรทำจริงทุก

ครอง และในครั้งนั้นข้าพเจ้าเห็นว่าคิดว่า เป็นครั้งสำคัญมากในชีวิตของ  
 สภาฯ เรา ตั้งแต่เบ็ดเสร็จ เราจะไม่เคยมีการระงับ การทวงเราจะมีมาทำ  
 บงกช การที่ไม่ให้พูด คัดเลือภาพ อะไรนั้น ในรัฐธรรมนูญของเรา  
 ว่าสมาชิกพูดอะไรก็ได้ เหตุใดจะมาบอกจำกัดอายุในอายุนี้ ขอ  
 ตักทเถิดท่านประธานที่เคารพ ข้าพเจ้าขอจึงขอว่าขอให้ ข้าพเจ้าพูดใน  
 วนนี้ให้เต็มที่ และข้าพเจ้าพูดนี้ไม่ใช่ว่าจะเป็นผู้ทักทในการระงับหรือ  
 อะไร แต่จริงๆแล้วข้าพเจ้าไม่ประสงค์จะให้ถ่วงเวลาอะไรเลย แต่ว่า  
 ออกไม่ได้ บางคราวข้าพเจ้า เห็นว่า ปล่อยให้ผู้อื่น ทัก ทวง ตักทว่า  
 ข้าพเจ้าว่า ตักทว่าข้าพเจ้าเป็นผู้ทักทว่าและมออายุมาก เพราะฉะนั้น ความ  
 จำเขาตักทว่า แต่ข้าพเจ้ามีความสงสัยเป็นอย่างยิ่งมากที่เราจะไปในจวน  
 ทำถูกหรือไม่ ขอให้ท่านพินิจพิจารณาขอมอบ ซึ่งญัตติขอให้ เบ็ดเสร็จไป  
 ไปในข้อนโยบายของมีสมาชิกบรรดงไม่ต่ำกว่า ๑๕ คน.....

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า เรื่องนี้ได้ ผ่านไปแล้ว  
 พระพิณิจนากร ผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ กล่าวว่า ข้าพเจ้า  
 ไต่ถามข้อแล้ว ท่านไม่ให้ข้าพเจ้าพูด ข้าพเจ้าก็ตองนิ่ง ไม่เป็นไร

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า เรื่องนี้ ได้ ดงมติไปแล้ว  
 ข้าพเจ้าได้ แจ้งให้ ท่านทราบแล้วว่าญัตติคนใด มีผู้บรรดงถูกตองแล้ว ถ้า  
 ท่านไม่เชอกไปรตคน

เสด็จข้าราชการสภาฯ อ่าน หนังสือ เสนอญัตติขอให้ เบ็ดเสร็จไป  
 ของนายไต้ฯ

๒๐๒

สภาผู้แทนราษฎร

วันที่ ๓๓ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

เรียนประธานสภาผู้แทนราษฎร

ข้าพเจ้าขอเบ็ดขมิปรายทวไปถงเรองทรวฐีบาดัถถดถารณ เกยว กบ  
พระวาชบหนทของพระบาทมเด็จพระเจาอย หอเพนการคองในวณ  
ขอไต่ ไปรคองนุญาคตามขอควย

แตงแต่จกรณา

(ตงนาม) นายไต่ ปาณิกบุตร ผู้เส่นอ

พระยาอเศยตงหนาท ล้วอย ถเ่าปาง ขนครการพิจิตร หตวง  
ศรีประภาศ นิธิ ไตรัต ร.ค. ล่อน องษ์โต ขนกรตงฐีง พระยาประ  
สรีฐีสงคราม หตวงอจิครณาการ พระยาสมนครฐีงบรณทรี ประจว  
บุญนาค พระยาล้วคราม คว ถพานุกรม ร.อ. ฉน รัชยาภา ร.อ. ขน  
พิเคราะห์คต หตวงเศชาคองค หตวงศรีเชตรนคร ผู้บรอง

ขนเส่นาสัตติ ผู้แทนราษฎรจหวดรอยเอ็ด ถดาถวา ทจวังชาวเจ้า  
ถขอถบสนนในเรองทม แทนราษฎรจหวดพระนครเส่นอ แต่วาเรอง  
นถอนทชาวเจ้าจะสนบสนนขอเรยนเศยถอนวาเพนกรวงล่าคณทตท เกยว  
กบชวดจคต จอของประเทคณนประการหนง อถประการหนงเกยว กบ  
ชวีคจคต จอของธมาชีกทง ๒ ประเทคถวย อย่างไรถ่ถขอควณกรณา  
แก่ฐีบาดไต่ถถดถเป็นขอๆวา ขอไหนดวาร์ฐีบาดจคไปแต่ถธ มาชีก

ก็จะได้ไม่ผิดให้เป็นความพุ่มพวยไป ถ้าขอโทษจัดการไปโดยไม่ขอ  
ก็จะให้อภัยปรายกัน ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่เป็นธรรมดา คดีด้วยตัว  
ตมาชิกจะทำไป ขออุทธรณ์คดีนี้ไปใช้ไม่ได้ ของประทาน จะเพาะ  
ขอท ไม่ตกเท่านั้น

นายกรัฐมนตรีกดว่า ข้าพเจ้าก็ไม่รู้ว่าจะแดงอย่างไรจะให้  
เดียดเดียดออกได้ถูกใจหมดทุกคน เท่าที่แดงไปหนักเป็นความจริงใจ  
อยู่แล้ว ถ้าท่านสงสัยอย่างไร ตมาชิกควรซักถาม ได้ตามหรือว่ากัน  
ไปให้ชาว นอกเหนือจากเจ้าผู้เป็นหัวหน้าของรัฐบาลก็อยากจะได้  
ความบริสุทธิให้เห็นได้ทั่วๆ กันอย่างน

นายมิ่ง เดชาติภณ ผู้แทนราษฎรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กกล่าวว่า  
ข้าพเจ้าขอถามรัฐบาลว่า ในบทกตามพระราชประสงค์นั้น รัฐบาลได้  
มองเห็นทางอย่างไรที่จะปฏิบัติได้ โดยไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญได้หรือไม่

นายไต้ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร กกล่าวว่า ข้าพเจ้า  
ขอประทานเรียนชื่อกองหญิงไม่โตมตแน่นอนว่าหัดขอ ๓๐ ขอที่จะ  
ถามดังนี้ เป็นทพอใจของทปประชุมหรือยัง มีฉนวนปัญหาจะเม้งเดย  
ถ้าไม่มคปัญหาให้เขาเรื่องเขารวดแล้ว ขอประทานได้ โปรดกรุณา  
มีผู้รับรองเดอมคของข้าพเจ้า ใครเห็นด้วยโปรดรับรอง

มตมาชิกยกมือรับรอง

ทำการแทนประธานสภา กกล่าวว่า ท่านผู้ใดเห็นว่าควรพิจารณา  
เรื่องน เป็นข้อๆ ๓๐ ขอตามทรัฐมนตรีเด้นขอ โปรดยกมือขึ้น

มีต้นมาชิกยกมือ ๘๒ นาย

ทำการแทนประธานสภา กล่าววา ท่านผู้ใดเห็นว่าควรจะพิจารณา  
โดยวิธีอื่น ๆ โปรดยกมือขึ้น

มีต้นมาชิกยกมือ ๒ นาย เป็นอันว่าประชุมเห็นพิจารณาเป็นข้อ ๆ

ทำการแทนประธานสภา กล่าววา เพราะฉะนั้นขอให้พิจารณาถึง  
เรื่องการเดือกตงประเภทที่ ๒

นายฮิว ตามที่ ผู้แทนราษฎรจังหวัดกำแพงเพชร กล่าววา กษะ  
ทจะเปิดการอภิปรายเป็นข้อ ๆ ซึ่งข้าพเจ้ากเห็นพ้องด้วย ข้าพเจ้าใคร  
จะ ขอ เรยนถามท่าน เจ้าคุณนายกรฐิมนตรีวา คำแถลงการณ์ของนาย ก  
ซึ่งตอบพระบรมราชโองการนั้นได้ตอบเพียงพระมหากษัตริย์หรือเปล้า

นายกรฐิมนตรี กล่าววา ข้าพเจ้าแถลงให้สภาทราบวา คำ  
ตอบพระราชบัญญัติไขความนงนงไม่ได้ตั้งไป

ร.ศ. สอน วงษ์ โด ผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยนาท กล่าววา การ  
เดือกต้นมาชิกประเภทที่ ๒ สำหรับการอภิปรายในข้อ ๑ นั้น ข้าพเจ้าเห็น  
วาความวิฐิธรรมนญของเราที่ใครบพระราชทานมาแต่จนน และการทพระ  
บาทสมเด็จพระเจ้าอย หุดโตทรงเห็นชอบด้วยและพระราชทาน วิฐิธรรม-  
นญระบบนั้น วา ให้มีต้นมาชิกประเภทที่ ๒ ในบทระเพาะกาลอยู่ใน ข้อ ๓๐ บ  
หรือเมือพตเมืองมีการศึกษาแต่เกินกวงของจำนวนพตเมืองนั้น ใน  
เรื่องนถใดผานไปแต่ใด และการทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอย หุดทททอง  
มาวาการเดือกตงต้นมาชิกประเภทที่ ๒ ในครั้งเดือกกนนระยะเวลาดาเพียง

๓๒ ชั่วโมง ตามทฤษฎีบาลเลตงมาเดวเนนเป็นการทศกเศนเพราะเกิด  
 กบฏ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอยู่ห่างไกลกับรัฐบาศ ไม่  
 สามารถที่จะส่งไปได้ แต่ว่าอย่างไรก็ดีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก  
 ฎทรงอนุญาตขออนุญาต และมาทรงทักท้วงในเวตตาม ข้าพเจ้าเห็น  
 ว่าก็เป็นสิ่งที่จะต้องเป็นไปไม่ได้ตามคำทักท้วงนั้น เพราะเหตุว่า พระ  
 องค์ได้ทรงตั้งพระปรมาภิไธยมาแล้ว และออกประกาศหนึ่ง รัฐธรรมนูญ  
 บกษะเพาะภาคของเราได้ มีปรากฏอยู่แล้ว ซึ่งเราจะเปลี่ยนแปลงไม่  
 ได้จนกว่าจะถึงสมัยทศกเศนไว้ เพราะเหตุฉะนั้นปัญหาเดือดร้อนมา  
 ชักประเภท ๒ นั้นไม่มีปัญหาอะไรที่จะโต้เถียงกัน เพราะฉะนั้นข้าพเจ้า  
 เห็นว่าควรจะผ่านอภิปรายได้ ไม่มีปัญหาอย่างไรเลย

นายเขียน กาญจนพิทธี ภิรมอง

ตนพเคราะห์คิด ผู้แทนราษฎรจังหวัดชบชช กต่างจว การที่เราจะ  
 มาทำกันในเรื่องนั้น เป็นเรื่องสำคัญที่สุด ซึ่งเราจะต้องพิจารณา  
 กันไปถึงที่ทางต้นมาซึ่งผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนครศรีให้ เรากระทำ เป็น  
 ข้อ ๆ นั้น ข้าพเจ้าก็เห็นด้วย ที่จะรวบรวมปัญหาให้ส่งเข้าไป ข้อที่  
 ว่าในเรื่องว่าควรตั้งสมาชิกประเภท ๒ ถูกต้องตามนัยแห่งข้อบง คม ของ  
 สภาฯ หรือไม่ ทนปัญหา.....

ทำการแทนประธานสภาฯ กต่างจว ขอให้อภิปรายเฉพาะการ  
 เด็ดกตั้งสมาชิกประเภท ๒



ชนพิเคราะห์คดี ผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น ก็ดำใจว่า ข้าพเจ้าจะ  
 อภิปรายในข้อนี้ การเดออกคงในข้อพระมหากษัตริย์ได้ทรงปฏิเสธมาว่า  
 ได้รบเพียงภายในระยะเวลา ๑๒ ชั่วโมง แล้วท่านทรงเซ็น ตามที่รัฐบาล  
 ได้ขานเสนอในสภา แต่ข้าพเจ้าเข้าใจผิดว่าการทรงเซ็นไปนั้นยอมจะ  
 ปฏิเสธไม่ได้ คือด้วยเหตุว่า ข้าพเจ้าจะยกตัวอย่างเช่น ข้าพเจ้ายืม  
 เงินหมิ่นบาท ให้ข้าพเจ้าเซ็นไปภายใน ๑๒ ชั่วโมงแล้ว ตามกฎหมาย  
 เปิดเสรีจกัว่าให้ปฏิเสธในเวลาดังกล่าว แต่ท่านไม่ทำท่านไม่ปฏิเสธในเวลาดัง  
 กล่าว นี้ไม่ใช่ข้าพเจ้าจำพลาดเอาผิด ข้าพเจ้าจำได้ ในลักษณะ  
 สัญญาข้าพเจ้าเคยจะหะความมาหลายรายแล้ว ถึงแม้จะระยะเวลา ๓๕ วัน  
 หรือ ๒๐ วัน ก็เรียกว่าเป็นเวลาดังกล่าว ท่านมาปฏิเสธคำ  
 ของท่าน ทำไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๘ ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย  
 เป็นข้อสำคัญอยู่ว่าประเทศของเราเป็นประชาธิปไตย คือประชาธิปไตย  
 มีพระเจ้าอยู่หัวอยู่ใต้รัฐธรรมนูญ \* ท่านเราจะควรผ่อนผันสั้นยาวให้แก่  
 พระมหากษัตริย์อย่างไร พวกเราควรคิดว่าจะผ่อนผันอย่างไร จะปฏิบัติ  
 อย่างไร พระมหากษัตริย์ขอมา เราอาจจะแก้ไขได้ในข้อบังคับนั้น  
 เพราะเราเป็นสภาแผ่นดิน เราเป็นผู้ควบคุมการแผ่นดิน เราเป็นผู้  
 ควบคุมรัฐบาล เราเป็นผู้ควบคุมพระมหากษัตริย์ เราควรจะแก้ไข  
 อย่างไร ให้เรียบร้อยกันได้ ให้ยุติกันที อย่านำนาชาติมาตุลกัว่า  
 พวกเรากับพระมหากษัตริย์ แตกกันเป็นข้อใหญ่ พดเมืองอาจจะเห็นว่า  
 เราแตกร้างกันก็ได้ ข้าพเจ้าเห็นว่า สภา ของเรามีสมาชิกต้องร้อย

กว่าคน เราจะเอาชนะแก่ใคร เพราะฉะนั้น เราควรจะได้เกิด  
วิวัฒนาการกับพระมหากษัตริย์ เราควรจะได้หาหนทางให้เป็นผลสำเร็จซึ่ง  
ข้าพเจ้าขอกราบเรียนถวายพระเจ้าเจตนาคัดคือชาติ สำนัดนา พระมหากษัตริย์  
แต่รัฐธรรมนูญยัง

ร.ต. ถิต รัตนพงษ์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดพทตง กล่าวดำ ข้าพเจ้า  
ขอกล่าวสั้นๆว่า ความรัฐธรรมนูญมีว่าสมาชิกประเภทที่ ๒ นั้น พระ  
มหากษัตริย์ เป็นผู้ทรงตั้ง นพระมหากษัตริย์ก็เป็นผู้ทรงตั้ง พระมหา  
กษัตริย์กรบอบอยู่แต่ความเป็นผู้ทรงตั้งจริง ทนจะเป็นด้วยเรื่องอะไรก็ตาม  
ที่กล่าวอย่างนั้นๆ อย่างนั้นๆ ข้าพเจ้าไม่ทราบ แต่เมื่อรัฐธรรมนูญบอก  
ว่าทรงตั้งแล้ว แต่ทรงเห็นแล้ว ทำไมจะต้องมาอย่างนั้น ไม่เป็นปัญหา  
เลยควรผ่านไปได้

ขุนชำนาญภาษา วัชรอง

นายบุญศิริ เทพาคำ ผู้แทนราษฎรจังหวัดมัย่องลือนนกว่าดำ การ  
เลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ ๒ เกือบกับการที่เราจะแก้ไข เกือบกับการ  
แก้ไข การแก้ไขรัฐธรรมนูญ เราทำได้ ๒ ทาง ทางหนึ่งมาจากคณะ  
รัฐมนตรี ทางที่ ๒ มาจากสมาชิกเป็นผู้เสนอ โดยมีผู้รับรองอีกสอง  
แล้ว แต่ตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกรมอดย  
ประเภทที่ ๒ นั้นอยากจะได้จากข้าราชการอนแท้จริง คือให้ข้าราชการ  
เป็นคนเลือกกันขึ้นมา แต่เท่าที่ทราบได้กล่าวในพระราชบัญญัติ ทำนกว่าดำ  
จำประเภทที่ ๒ โดยมากเป็นพวกก่อการ เพราะฉะนั้นท่านเกรงว่ามติที่

ได้ลงไป เกรงว่าจะไม่เป็นหมกอนแท้จริงคอยก่อกวนพวกพ้อง เพราะ  
 ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงปรารถนาในพระราชบัญญัติว่า ท่านมพระราชประ  
 ติจะคงตั้งมาชิกประเภท ๒ ตั้งมาชิกประเภท ๓ คอยุแทนราษฎร ซึ่ง  
 ราษฎรได้เลือกมา ประเภท ๒ คอยุจากพวกข้าราชการ แต่ตามท  
 ข้าพเจ้าได้ยงคิด พงผู้ทมความรุ้โตกตาวให้ข้าพเจ้าพง คอยุทางประเทศ  
 มตฎา ๒ ตฎา คช ตฎาตั้ง และตฎารราษฎร แต่ท่านไม่ยอยากจะแยก  
 ท่านให้อยู่ ในตฎาเดยงกน คอยุให้ คคคานกนเอง เพราะฉนนตามทพระ  
 มาทตมเตจพระเจ้ายอ หอทวงคคคานมาน ข้าพเจากเห็นพองควย คอย  
 ให้มชาราชการและราษฎรเป็นมแทน เมอเป็นเช่นนเดอมคอะไรตงไป  
 ก็ไม่มีคไรคคคินนินทาได้ว เขาพวกพองเป็นใหญ่ เพราะฉนนในการ  
 ติจะผ่านไปในครงน ข้าพเจ้าชอชิงฉอนค้อท่านทงหลายม คานว ชอให้  
 ตกเดยงกนมากๆน้อย

นายไต้ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนครกล่าวว่ สำหรับ  
 บัญหาอนน ตามคำทพระราชบัญญัติ และคำแสดงกรณของรัฐบาลน  
 ในเรื่องทเกยอกบบัญหาเดยงคตงประเภท ๒ ข้าพเจ้าเห็นว่า เป็นเรื่องท  
 ทำมาเดยงตามรัฐธรรมนูญ ต้มชกประเภท ๒ มีแต่ในบทนะเพาะกาต  
 เท่านั้น คอยุในระหว่างเวลาดตงแต่ใช้รัฐธรรมนูญจนตง ๓๐ ปี แต่การ  
 เดยงคตงน ตงครงเดยงคตคตคบทนะเพาะกาต เพราะฉนนเดยงกการ  
 คตงตมชกประเภท ๒ ได้ตงมาโดยคตคตงตามรัฐธรรมนูญเดยง คตง  
 มา ๓ ปีเดยง ๒ ต้มยเดยง นเป็นต้มยท ๒ คามพระราชบัญญัติเป็นท่านองว่

จะให้เปลี่ยนใหม่แก้ไข ทำได้หรือไม่ ตามรัฐธรรมนูญของเราทำได้หรือไม่ ถ้าไม่แก้รัฐธรรมนูญ เราเห็นเป็นอย่างยิ่งว่าเราจะไม่ยอมแก้รัฐธรรมนูญของเราอย่างรูปที่ทำอยู่นี้ มีปัญหาอยู่ว่าถ้าเราจะคงแก้รัฐธรรมนูญไปหลายรูป เรามักความเห็นอย่างไร ถ้าแม้ว่าจะเห็นไป ตามพระมหากษัตริย์จะคงเดือกใหม่ ตั้งใหม่ ทำได้หรือไม่ ทำได้โดยวิธีใด เพราะว่าถ้าวรเดือกตั้งสมาชิกประเภทที่ ๒ นี้ คงคราวเดียวตามบทเฉพาะกาล ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าปัญหาที่ควรพูดในทิวทัศน์รัฐธรรมนูญหรือไม่ ถ้าหากว่าตามคำแถลงการณ์ของรัฐบาตที่แถลงมาผิด ข้อที่พระราชบัญญัติตั้งเป็นข้อตั้งสยามานี้ เรามักความเห็นอย่างไร ถ้าหริบข้าพเจ้าเห็นว่าตามคำแถลงการณ์นั้นชัดเจนแล้ว ข้าพเจ้าเห็นว่าตามบทเฉพาะกาลเราคงคราวเดียวเดือกก็ไม่ได้ เพราะฉะนั้นข้อบทที่ทรงมีความเห็นนั้นเราจึงไม่สามารรถปฏิบัติไปได้ ข้าพเจ้าเห็นว่าตามที่ตั้งสมาชิก ประเภทที่ ๒ มอยู่ในสภาฯ นั้นถูกต้องตามรัฐธรรมนูญแต่เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นว่าถ้าใครมีความเห็นด้วยก็ผ่านไป ข้าพเจ้ามีความเห็นอย่างนั้น

นายเตียง ไซยกาท ผู้แทนราษฎรจังหวัดคอบตรราชธานี กล่าว ว่า ในเรื่องการตั้งสมาชิกประเภทที่ ๒ ข้าพเจ้าขอคัดค้านผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คัดตามพระราชประสงค์สมควรจะให้ตั้งใหม่ โดยวิธีหนึ่งปัญหาว่าจะทำได้หรือไม่ ข้าพเจ้าอยากจะตอบว่าทำได้ โดยแก้รัฐธรรมนูญ แต่ว่าในเรื่องนี้ข้าพเจ้าอยากจะกล่าวต่อว่าพระมหากษัตริย์

กษัตริย์เรียกว่าคนภายนอก คือไม่มีความจริงอะไรมากนัก ข้าพเจ้า  
ตอบเขาเอง เข้าใจว่าสมาชิกประเภทที่ ๒ เขากับรัฐบาล ที่แท้ไม่ใช่อย่าง  
นั้น ข้าพเจ้าเองเคยตั้งเถกซึ่งมีการโหวตระหว่างรัฐบาลกับผู้แทนราษฎร  
ผู้แทนราษฎรนั้นเองยกมือช่วยรัฐบาล เพราะฉะนั้นในข้อหานี้จะแก้ไข  
หรือไม่แก้ก็ไม่เป็นปัญหาอะไร

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรราชธานี กล่าว  
ว่า ปัญหาในเรื่องนี้ รัฐบาลได้แถลงนโยบายในเรื่องการเลิกองค์สมา  
ชิกประเภทที่ ๒ เราไม่อยู่ว่ารัฐบาลทำไปแล้ว ใครจะคัดค้านบ้าง สมาชิก  
ซึ่งทลายมาต้นนับต้นทงนั้น เมื่อเป็นเช่นนั้นจะเอาผิดอะไร ข้าพเจ้า  
คิดว่าเมื่อรัฐบาลทำไปแล้ว ใครจะคัดค้านก็ว่าไป ถ้าจะเอาอภิปราย  
ต้นนับต้นแล้ว ข้าพเจ้าคิดว่าทางสภาฯ จะอภิปรายต้นนับต้นทงนั้น ไม่มี  
ประโยชน์อะไร เราจะพูดได้ความในข้อเดียวเท่านั้น ทนเราจะมีการ  
ตั้งมติกันได้ อย่างไร ในการที่ต้นนับต้น เพราะฉะนั้นในการที่  
สมาชิกที่อภิปราย ขอให้ ยืนชน โดยเพราะผู้คัดค้านเท่านั้น ถ้าคนผู้  
อยากจะต้นนับต้นก็ขอให้ตั้งมติอารมณ์ของท่านใด ก็อน ชัย่าเพิ่งแสดง  
ความต้นนับต้นใหญ่คดีละคดีเลย เว้นแต่ผู้คัดค้านชนกอน เมื่อเราไม่มี  
ผู้คัดค้านแล้ว เราจะมีต้นนับต้นฝ่ายเดียวหาชอบด้วยวิธีการไม่ ข้าพ  
เจ้าก็ไม่อยากจะพูดอะไรให้มากนัก เพราะว่าถ้าพูดไปก็จะเป็นอย่าง  
ที่ข้าพเจ้าเคยพูดในสิ่งที่ไม่เข้าหูคนนัก เพราะฉะนั้นจึงขอปิดไม่กล่าว  
อะไรอีก

พระยาอภิบาลราชไมตรี กล่าวว่า ข้าพเจ้าได้ฟังการอภิปรายของ  
 กานต์มาชิกทั้งหลายเมื่อก่อน ยังรู้สึกว่าท่านเอาค่าเด็กคงมาปนกัน  
 เด็ดหมด คำ “เด็ก” กับ “หญิง” คำ “คง” กับ “หญิง” ตามที่ข้าพเจ้า  
 เข้าใจตามรัฐธรรมนูญ ในรัฐธรรมนูญมาตรา ๖๕ อนุมาตรา ๒ ท่าน  
 จะแต่เห็นว่าสมาชิกประเภทที่ ๒ ได้แก่ที่พระมหากษัตริย์ทรงตั้งขึ้น  
 ไม่มีความ “เด็ก” ในมาตรา ๖๖ แห่งรัฐธรรมนูญ เราจะเห็นว่าสมาชิก  
 ผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเป็นผู้เลือกทั้งสิ้น เพราะ  
 ฉะนั้นในการเลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ ๒ นั้น ใครเป็นผู้เลือก ใครเป็น  
 ผู้ตั้ง ต้องแยกปัญหาเรื่องนั้นก่อน จะแยกกันได้หรือไม่ได้ข้าพเจ้าเข้าใจ  
 ว่าแยกกันได้ การเลือกตั้งนั้นข้าพเจ้าเข้าใจว่าอยู่ในหน้าที่ของรัฐสภา  
 ส่วนการคณนตามรัฐธรรมนูญอยู่ในหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ ข้าพเจ้า  
 เข้าใจอย่างนี้ ท่านทั้งหลายจะเข้าใจเพียงใดนั้นกั้แต่

ขุนวรட்சฐครุณเกษย์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย กล่าวว่า บาง  
 ที่ขอ อภิปราย ของเรา นั้น จะ เลย ขอบ งบประมาณ ไป เด็ด  
 แฉกเป็นได้ ข้าพเจ้าเห็นว่าอย่างนี้ ตามข้อบังคับที่ให้ เบียดอภิปราย  
 ผู้เสนอจำจะต้องรู้เสียก่อนแต่ถ้าวรฐสภาทำอะไรไปไม่ได้ จึงได้มาขอ  
 บอกให้ ทบประชุมทราบ เพื่อให้ มติ ๒ อย่าง คือว่าอย่างหนึ่งไม่ได้ ใจ  
 ออกอย่างหนึ่งให้ ผ่านไป แต่ถ้ามติ เห็นชอบอภิปรายแล้วทบประชุมไม่  
 เห็นด้วยก็เป็นอันว่าให้ ผ่านไป ถ้าทบประชุมเห็นด้วยในทางไม่เดีว  
 กั้แน่นอนเป็นอันว่าต้องไม่ได้ ใจ เพราะฉะนั้นการอภิปรายของเรา น่าจะ

ต้องเป็นไปว่า ถ้ารัฐบาลทำไปไม่ดีไม่ชอบ ถ้ารัฐบาลทำไปดีแล้วก็มี  
 ต้องอภิปรายในข้อนั้น เพราะฉะนั้นถ้าเห็นชอบเห็นดีว่ารัฐบาลทำไปไม่  
 ดี แต่ความจริงท่านทำไปดีแล้ว และจะขอลงมติไม่ไว้วางใจเราก็ไม่ลงให้  
 เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็น ด้วยกับมติสมาชิก ๘ คนที่เห็นชอบว่า ควรจะอภิปราย  
 ไปในทางความหวังดีในทางฝ่ายขวาว่าไม่ว่าในสิ่งใดก็ตาม ส่วนที่ขอทำดีแล้ว  
 นั้นมีเขาเป็นเลย ขอขอร้องข้าพเจ้าแก่สมาชิกว่า ในข้อที่ท่านผู้ เห็นชอบ  
 ไม่ได้ ขอให้ เห็นโดยว่ารัฐบาลทำไปไม่ชอบเลย แล้วเหตุใดในเดยรัฐบาล  
 จึงได้ แสดงว่าข้าพเจ้าได้ทำไปอย่างนั้นๆ คงแต่คนจนปดาย ข้าพเจ้าเห็น  
 ปลาดูใจเสียเถิด เพราะฉะนั้นการอภิปรายต่อไปควรจะ เป็นไป ในทางฝ่าย  
 ขวา ถ้าหากว่าไม่ขอเช่นนั้นแล้ว ก็ควรจะ ไม่อภิปรายดีกว่า ข้าพเจ้า  
 เองไม่ทราบ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงไม่อภิปรายในเรื่องนี้

นายกรัฐมนตรื กล่าวว้า ในเรื่องรัฐบาลไม่ต้องการที่จะนำเรื่อง  
 นี้ไป แต่ที่ว่าพระมหากษัตริย์ของกร ัฐบาลเป็นรัฐบาลของพระบาท  
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉะนั้นผู้ เป็นประมุขของกร เช่นนั้นแล้ว เราขอข  
 เราไม่นำเสนอก้หากกับเราก้คงข้าพเจ้าวางผลเป็นอะไรต่ออะไรได้ เพราะ  
 ฉะนั้นเรารจึงนำเสนอ และเราจึงให้สภาฯ ฟังว่าได้กระทำเป็นอย่าง  
 ไ่ๆ แต่ว่าเราไม่ต้องการบอกว่าจะอภิปรายหรือไม่อภิปราย แต่ที่ว้า  
 เมื่อท่านสมาชิก ๘ คนนั้นเป็นบุคคลขอ ให้ เปิดอภิปรายทั่วไป คือเมฆพ  
 เล็งขงรัฐบาลแล้วเมฆพใจกดี หรือไมเป็นทพใจกดี เราได้ขจาก  
 จะให้รู้ ว่าคนใช้ของเขา หรือคนที่ รับผิดชอบในเรื่องนี้ ได้กระทำกร ถูกต้อง

## ข้อ ๑๓

หรือไม่ ถ้าเมื่อทำกรรมใดก็ตามก่อเกิดเสีย ถ้าเมื่อทำการถูกต้องก็  
ให้ผ่านไป อย่างนเท่านั้นเอง

ร.ท. ทองคำ คดีายโสภาต์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี กล่าว  
ว่า ตามที่ท่านผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบล ผู้แทนหนองคาย และตลิ่งชัน  
เจ้าคุณนายภักดี อภิปรายมาเป็นการชัดเจนเหตุอัน เพราะฉะนั้น  
ถ้าจะอภิปรายต่อไปก็ไม่ประโยชน์เลย แต่คิดว่าเราได้อรรถ  
แล้วว่า ๓๐ ข้อทศข้อหนึ่ง รัฐสภาตลิ่งชันจะแถลงด้วยข้อนี้ ข้อหนึ่ง  
ให้หลวงทรงว่ามาอย่างนั้นๆ แต่รัฐสภาตลิ่งชันไปว่า อย่างนั้นๆ เป็นการ  
ง่ายเหตุอัน แต่เราคงฟังว่ารัฐสภาตลิ่งชันหรือไม่ ถ้าทำเช่นนั้น  
มีคนเห็นชอบด้วยทงนั้น

ทำการแทนประชาชนบ้าง กล่าว ว่า ท่านที่จะพูดขอให้พูดในการที่  
ท่านไม่เห็นพ้องด้วย ก็เพราะไม่เห็นด้วยในการที่รัฐสภาได้ทำไป เพื่อ  
ให้สั้นเข้า

นายไต้ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร กล่าวว่า ตาม  
มติสภา เราคงบัญญัติแล้ว ข้าพเจ้าได้เคยแถลงในฐานะที่เป็นเจ้าของ  
บุคคลคนใด สำหรับข้อ ๑ การเดิออกคงตั้งมาซึ่งประเภทที่ ๒ และข้อต่อไป  
ท่านประชาชนควรควบคุมทั้ง ๓๐ ข้อ ข้อให้ อภิปรายกันแต่ในเชิงคดีค้าน  
อย่างเดียวนั้น เมื่อได้อภิปรายข้อ ๑ แล้ว ถ้าไม่มีผู้ใดคัดค้านก็ให้ลงมติ  
ดำเนินการเป็นข้อๆ ไป



หลวงวรินทร์ปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสงขลา กราบบังทูลเกล้าฯ ถวาย  
ขอถามรัฐบาลว่า ความข้อตั้งเกดหรือข้อสงสัยของพระบาทสมเด็จพระ  
เจ้าอยู่หัว ทอดทูลรัฐบาลเดือกแต่จะเพาะพอกพองหนึ่ มีความจริงเพียงไร  
หรือไม่

นายกรัฐมนตรี กราบบังทูลเกล้าฯ ถวายตอบว่า ข้าพเจ้าได้ชี้แจงแต่ความจำนนวนเท่าไร  
ท่านคงจะเห็นได้แต่คิดว่า จำนวนนี้ ทอดทูลเท่าไร หรือผู้ที่ไม่ใช่  
เป็นข้าราชการหนึ่หรือไม่ หรือผู้ที่เป็นข้าราชการชนิดญาบตวนน  
หรือไม่ หรือไม่ นปรากฏอยู่แต่อย่างชัดเจน

นายเตียง ไชยกาต ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กราบบังทูลเกล้าฯ ถวาย  
ว่า ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ควรจะมีอะไรอก เพราะเราารกนอยู่แต่ การเลือก  
ส่งมาชิกประเภทที่ ๒ จะไปเดือกเอาคนอื่นนคนเหมือนจะทำได้ เพราะ  
คะแนนไม่จำเป็นจะต้องพุดถึง ปัญหาที่จะพุดถึงเรากรกนอยู่แต่

พร.ศ. พระยาตรีบุษยเสน ว.น. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเค็รชฐ  
การกรกราบบังทูลเกล้าฯ เพื่อถกความสงสัยของสมาชิกบางท่านในชั้น ข้าพเจ้า  
ขอเรียนให้สมาชิกทราบทักกันว่า ในเวลาเริ่มกชการน ข้าพเจ้าถูก  
จับด้วยซ้ำ แต่บคนข้าพเจ้าเป็นสมาชิกประเภทที่ ๒

ทำการแทนประธานสภาฯ กราบบังทูลเกล้าฯ ปัญหาตอนนเห็นจะหมดไปได้  
นายทองอินทร ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กราบบังทูลเกล้าฯ  
ว่า ข้าพเจ้าตั้งใจว่าจะไม่พุดแต่ พอดเมอมส่งมาชิกนี้หนงพุดถึงค  
ว่า ตั้ง กับ เดือก ทำให้ข้าพเจ้าสงสัยในเรื่องนชนมาทนที่ จริ่งอยู่

คำว่า เตือก กับคำว่า ตง เราจะมาปนกันไม่ได้ แต่ที่เราใช้ศัพท์ต่าง ๆ  
 กันนั้นคือคำว่า ริมเตือกตง หมายความว่าราชฎีไม่มีตั้งทบริบรณ  
 ที่จะตั้งใครคนใดคนหนึ่ง เป็นแต่กฎหมายให้อำนาจท่านเอง ถ้า  
 เมตม ได้มีอำนาจที่จะตั้งแต่เราไม่ใช่ วชิราเตือกตงเลย เราใช้  
 แต่คำตงท่านนั่นเอง เป็นคนตงหนึ่งต่อ แต่ความจริงก็ คอการเตือกตง  
 นั้นเอง เช่นเจ้าเมืองจะตั้งคนใดคนหนึ่งเป็นนายอำเภอ เขาก็ต้อง  
 เตือกเพนเตี้ยกับคนแล้วเขาจึงตั้ง แต่เราไม่ได้ว่าเตือกตงเป็นนายอำเภอ  
 แต่เราใช้ว่าตงเป็นนายอำเภอ ทนปัญหาบ่อยว่า พระบาทสมเด็จพระ  
 พระเจ้าอยู่หัวทรงตั้งมาชิกประเภทที่ ๒ ตามตงหนึ่งต่อ จึงอยู่ เป็น  
 ผู้ทรงตงพระปรมาภิไธยท่านนั้น แต่ความตงนัยแต่จควรจะให้ โฉกาส์  
 เตือกตงด้วย แต่ที่เถิดชอบกพรอง เรื่องนคงจะเบเนอัย ทการเจจจา  
 ๑. ทวางเจจคณเม โท ๆ กับในหลดงมีได้ มีเบเนดายดกษณอกกรไว้ แต่  
 บัญหาที่จะแกนน ซัพเจจไม่อยากจะเส่นอกความเห็นในทง  
 นายเตียง ไชยภาด ผู้แทนราชฎีจึงทงคอบดวราชธานี ถัดว่า  
 ซัพเจจขอเวรียนทาคความเข้าใจสททน้อย เพราะเมอกนทานรัฐมนค  
 เคจรฐการขณนว่า ไม่เป็นความจริง เพราะท่านเองไม่ได้เป็นผู้ถือ  
 การ นมหลทกอย่างหนึ่ง ซัพเจจขอเก ในขอนว่า มหลทกอยู้อย่าง  
 หนึ่ง คอหลทกทุก ๆ อย่างคองมขอยกเวน ท่านอาจมคความดามารถ  
 เป็นพิเศษก็ได้

ทำการแทนประธานสภาฯ ถัดว่า ผ่านไป ข้อ ๒ เกี่ยวกับการแก้  
 รัฐธรรมนูญมาตรา ๓๘

นายเนย ตูจิม่า ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีกล่าวว่า การ  
ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงขอแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๘ นั้น ก็  
แปลว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.....

หลวงวรนิตปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดศรีสะเกษกล่าวว่า ขอ  
ประทานโทษ ข้าพเจ้ายังไม่ได้ยอมให้ผ่านไป สำหรับข้อ ๓

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า ข้าพเจ้าได้ให้ผ่านไปแล้ว

หลวงวรนิตปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดศรีสะเกษกล่าวว่า ข้าพเจ้า  
มีความขงใจที่จะถามรัฐบาลอีก คือเหมือนไม่ควรจะผ่านไปให้เร็วนัก

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า เชิญถาม

หลวงวรนิตปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดศรีสะเกษกล่าวว่า ข้าพเจ้า  
ขอถามว่าได้ เสนอรายชื่อไปกี่มากน้อย

นายกรฐิมนต์วี กล่าวว่า เราได้เสนอรายชื่อไปเท่าจำนวนที่มอยู่  
ที่ของพระราชประสงค์คน แต่ก็มีเพราะมีคนจนเงินเวลา ๓๒ ชั่วโมง  
แต่โดยเหตุอะไรจึงไม่เสนอก่อนนั้น ข้าพเจ้าก็เดาเดงการณแต่ที่ว่า ท่าน  
ยังไม่มาจากสังขตา น้อย่างน แต่นอกจากนั้นเรื่องอื่นเรารูไม่ได้ ก็ม  
คือพระยามโนฯ เขาไปพูดอะไรไว้ เราก็ดูไม่ได้

หลวงวรนิตปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดศรีสะเกษกล่าวว่า ข้าพเจ้า  
ขอเรียนถามต่อไปว่า เหตุใดจึงไม่เสนอเผื่อเด็กบ้าง ทำไมจะต้องเสนอ  
เท่าจำนวนที่ทรงตั้ง

๒๑๓

นายกรัฐมนตรี กล่าวว่า แต่ก่อนข้าพเจ้าก็ไม่ใช่นายกรัฐมนตรี  
ข้าพเจ้าพามาเป็นนายกเมื่อเขายกกันชนนแหะ เพราะฉนั้นจะไป  
อย่างไรว่า เขาสัญญาว่าอย่างไรกัน ดังไปอย่างนแหะ คนไหนททาน  
ไม่พอพระทัย เราก้เอาออกให้ แด้วจะเอาอะไรกันอก ทข้าพเจ้ารัก  
เพราะว่าหนังสือทเก็บอยู่ในดินชกยงเห็ดออย กอนนทไมรู เรือง

นายเนย ผู้จิมมา ผู้แทนราษฎรจังหวัดคอบตราชธานี กล่าวว่า สำหรับ  
หมายเดช ๑ ถ้าจะอภิปรายคอกไปแด้ว ข้าพเจ้ามความเห็นว่า เราคกร  
อภิปรายแค่เพียง ในชอททว่าการตั้ง ผู้มาชกประเภทท ๒ นั้นผลคด้วยเรืองฉะ  
ไร ข้าพเจ้าเห็น ไมคกรตามนอกเรืองนอกราว และถาผลเด้วจะคกรนท  
อย่างไร

หุดวงกรนคปริชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดคตถนคกร กล่าวว่า ข้าพเจ้า  
ถาณไม่คคตามนอกเรืองเดย มีในบนทททฐีบาดตั้งมาทานนของ  
ในเรืองนท ๆ ถาไมยนคจะให้ ข้าพเจ้าพค ข้าพเจ้ายนคจะนง ข้าพเจ้า  
ชชเรียนถาณเจ้าคณนายก ๆ จะให้ ข้าพเจ้าเรียนถาณเรืองนคชไปหรอ  
อย่างไร

นายกรัฐมนตรี กล่าวว่า ข้าพเจ้าพอใจทคอย่าง ในเรืองทพคเด้ว  
ข้าพเจ้าคไม่ค เกรยอกรวค คคกบท่านคคค เพราะฉนั้นขอท้าคณ  
เดยไปนคเดย

ท้าการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า ชอให้ ผ่านไป ชอท ๒ เกย  
กกับการแก้ รัฐชธรรมนญมาตรา ๓๘

๒๑๘

นายไต้ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ข้าพเจ้า  
เห็นว่าก่อนจะผ่านไป หากจะเป็นมติว่าไม่มีใครของใจตั้งไต้ผ่าน นิฉะน  
จะเป็นปัญหาอีก คือว่าข้าพเจ้าเห็นว่าข้าพเจ้าเป็นผู้เสนอนญัตติคน เพราะ  
ฉะนขอพูดสั้นๆว่า ปัญหาเข้ามาสู่สภาฯ เพราะกษัตริย์ ท่านอง  
พองส์ภาฯ ว่ารัฐบาลทำผิดอย่างไร เมื่อเราได้อภิปรายกันแต่ปรากฏ  
ว่ารัฐบาลผิด เราคงไม่ได้วางใจให้รัฐบาลออก นเป็นปัญหา  
เราจะคงทำ เราจึงวางใจไปเป็นเรื่องๆ ถ้าหากว่าเราพอใจแล้ว ไม่  
ขอคิดใจแล้วขอให้เบรรมติผ่าน ขอให้วางใจเป็นอันๆ ไป มีฉะนจะไม่แต่

ขุนชำนาญภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา ข้าพเจ้า  
เห็นด้วยกับท่านสมาชิกดังกล่าวเมื่อกัน ข้าพเจ้าขอเด้นขอให้ลงมติว่าควร  
จะผ่านไป

นายบุญดี เทพาคำ ผู้แทนราษฎรจังหวัดแม่ฮ่องสอน กตว่า  
ปัญหาเรื่องนข้าพเจ้ามีความของใจอยู่ คือข้าพเจ้าได้ พงปัญหาฝ่าย  
เดียว ทางรัฐบาลยังหาได้ชัดเจนไม่ คคตามพระราชประสงค์ของใน  
หตวงทมมาน คือเกยวแก่การแก รัฐบาลมญัตติให้เตอกส์มาชกประ  
เภทท ๒ ใหม่ฉะน ถ้าบริรัฐบาลจะทำได้ หรือไม่ หรือจะคคคานอย่างไร  
ข้าพเจ้าอยากจะฟัง

นายกรัฐมนตรี กตว่า รัฐบาลเป็นแต่คนไซ้ เป็นแต่คนทำงาน  
ให้แก่สภาฯ เพราะ ฉะนเรื่องนรัฐบาลไม่เกยวของ รัฐบาลใจ ชง  
อำนาจของสภาฯ น

๒๑๑๙

หุดจวงฉวนตปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทรา กล่าวหา ข้าราชการ  
ชอกราบเรียนเจ้าคุณนายกรัฐมนตรีว่า ข้าราชการไม่ได้ดูแลเงยประการใด

จนรำนานภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าวหา  
นอกเรื่อง

หุดจวงฉวนตปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทรา กล่าวหา นยก  
เรื่องอย่างไร

ทำการแทนประชาชนบ้าง กล่าวหา ขอให้พูดกับประชาชน ใคร  
จะซึ้งใจในเรื่องนอก

หุดจวงฉวนตปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทรา กล่าวหา ข้าราชการ  
ชักถามอะไรในเรื่องนอกเพื่อจะให้ เรื่องมันขาด ไม่ใช่ว่าจะมีความประ  
สงค์อะไรดอก ข้าราชการต้องการให้ขาด ไม่ใช่ต้องการให้ผ่านไปโดยไม่มี  
ใครชักถามอะไรเลย ไม่ใช่ถามประสงค์อะไร ขอให้ส่งมาชักประเภทที่ ๒  
โปรดอย่าเข้าใจผิด ถ้าท่านไม่ชอบขี้พเจ้า ขอให้ท่านโปรดทำอะไร  
ข่าพเจ้าตามความชอบ ๓ ของท่านเถิด ตามที่ข่าพเจ้ากราบเรียนถาม  
นายกรัฐมนตรีแล้ว ว่าไม่เป็นการสมควร

นายกรัฐมนตรี กล่าวหา จริงๆ ข่าพเจ้าไม่จริง ๆ เพิ่งมารู้เรื่อง  
หมิ่นเหม่น เพราะเหตุว่าเวลาทไปเผ่า ข่าพเจ้าก็ไม่ได้ ไปเผ่ากับพระ  
ขามเนะ ทุกครั้งทุกคราว เป็นคนทว่าบางครั้งดาเวียกก็ไป เพราะฉะนั้น  
จะไปรับ อย่างไรได้

นายทองม้วน อิศลากร ผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม กล่าวว่า ตามที่รัฐบาลได้ไปจับไปนั้น ข้าพเจ้าก็ไม่ปฏิเสธหรือคัดค้านประการใด แต่ข้าพเจ้าได้ยื่นเสียงภายนอกมาจำกัดวงที่ประเภทที่ ๒ นั้นเป็นเสียงฝ่ายรัฐบาล และการลงมตินั้นเป็นมติไม่บริสุทธิ์ทั้งนั้น เรื่องนี้รัฐบาลได้ทราบอย่างไรหรือไม่

นายกรฐมนตรี กล่าวว่า เรื่องนี้ข้าพเจ้าไม่ทราบ แต่ท่านเป็นสมาชิกในท้องถิ่น ท่านก็ย่อมเห็นแต่ดูว่าเป็นอย่างไร เพราะฉะนั้นความในใจก็อยู่ในใจทุกคนแล้วว่าเป็นอย่างไร ข้าพเจ้าในท้องนี้

หลวงโกวิทอภัยวงศ์ กล่าวว่า ข้าพเจ้าเองเป็นสมาชิกประเภทที่ ๒ ความจริงไม่อยากจะพูดในเรื่องนี้ แต่อยากจะปรับความเข้าใจกันเสียว่า ถ้าเราติดตามคนแถว ความจริงมีผู้ถือการเพียง ๔๘ คน แต่ทุกคนอื่นอีก ความเข้าใจผิด คนเราถาเกิดขยดกันก็พยายามหาอะไรเหมือนๆ บายกันเต็มมือ ความจริง ถ้าพูดกันแล้ว ประเภทที่ ๑ กับประเภทที่ ๒ ก็ซึ่งเรามาทำงาน กันอยู่ ในที่นี้ ความต้องการก็เพื่อขยายจะให้ประเทศบ้านเมืองเจริญขึ้นไป ไม่ใช่มีเฉพาะแต่ประเภทที่ ๑ ซึ่งราษฎรเดือดอกขึ้นมา ประเภทที่ ๒ ก็เหมือนกัน ความจริงเราจะไปเข้ากับรัฐบาลทำไปเพื่อประโยชน์อะไร เพราะฉะนั้นเมื่อคณะรัฐบาลคณะไหนทำไม่ได้ เราก็เอาออก ข้าพเจ้าเชื่อว่าสมาชิกประเภทที่ ๒ ทุกคน มีใจไม่ยิ่งหย่อนกับทางไหนดอก คือเราต้องเห็นความลำบากยากแค้นของฝ่ายราษฎรโดยทั่วไปเหมือนกัน เพราะเราถือว่า เราเข้ามาใน เรามาทำหน้าที่ให้

ราชครู บางทีท่านอาจจะไม่เข้าใจว่าเหตุใดเราถึงยกมือให้รัฐบาล  
 จะให้ อะเกนส์ท กน ไปทุกทีไม่ได้ ถึงประเภท ๑ เอง บางทีเมื่อเขาวิต  
 ดยในปัญหาข้อหนึ่งแล้ว รัฐบาลแดงมาพอใจเขาก็ถ่มถ่มถ่มรัฐบาล  
 ท่านจะเห็นว่าถ้ามาชิกประเภท ๒ น้อยทางนักม อยู่ทาง โนนกม ฉะนั้น  
 ขยู่ทหน้าใจ การที่เราจะทำงานให้ ประเทศบ้านเมืองเจริญ เราไม่ได้มา  
 ถึง ท่านเจ้าคุณนายเอกเอง บางทีเขาเพเจาจะถยงกับท่านเหมยสนกน  
 ความจริงเราอยากจะให้ เจริญด้วยกันใครจะไปยิงหย่อนกว่ากัน เพราะ  
 ฉะนั้นการที่เราถยงกับเขา เขาก็พยายามจะหาความเราเล่นอและมัน  
 อยู่ที่เรา เราจะใจแข็งพอหรือไม่ เราจะโอนเอียงไปตามเขาหรือไม่  
 หูเราเบาหรือไม่ เท่านั้นเอง

หตวงประดิษฐมนุชรวม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ก็ต่าง  
 ว่า เรื่องตมาชิกประเภท ๒ นี้ ในชนคนชาวเขากไม่อยากจะพดีให้มาก  
 เพราะชาวเขาเป็นตมาชิกประเภท ๒ อยู่ แต่เห็นว่าเรื่องนครจะนำ  
 เขาประท้วงหังการที่มีตมาชิกประเภท ๒ มาแดงต่อสภาฯ เพื่อให้การ  
 กระจ่างแจ้งชน เพราะปัญหาตมาชิกประเภท ๒ นี้ไม่ใช่เกิดขึ้นในครั้ง  
 ครองถาดังราชรัฐกรรมนูญอยู่ ปัญหาหนักเบหปัญหาค่าคญใหญ่ยงเหมือน  
 กัน ท่านจะเห็นได้ถวรัฐกรรมนูญฉบับชั่วคราว วนนได้ มบทบัญญัติไว้  
 ว่า เราถตมาชิกซึ่งผู้รักษาพระนครตั้งได้ สัดวหน่ง และตม ชกทเรียก  
 ว่าประเภท ๑ หนทนกจะตมควรวบเด็กกตงตามชอบใจ เราได้วางถ้หนค  
 ดงไปว่า จะตมได้ รบคความเห็นชอบของตมาชิกซึ่งผู้รักษาพระนคร



๒๒๒

ตั้งไว้ เดี่ยวก่อนจึงจะไปสมัครรับเด็กตั้งได้ ขอนิด ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

มโน ๆ ว่าพระมหากษัตริย์ ไม่ทรงพอพระทัย การร่างรัฐธรรมนูญฉบับ  
 กาวรนน พระยามโน ๆ ได้เคยแสดงต่อสภา ฯ แล้วว่าพระมหากษัตริย์  
 ได้ทรงร่วมด้วย ข้าพเจ้าไม่อยากจะทบทวนคนทั้งหมด แต่ในหนังสือ  
 อภยที่จะนำมาออกเพื่อประกอบประมวลคำศัพท์เท่านั้นเอง เจ้าคุณ  
 มโนได้ มาบอกว่า ในหลวงท่านบอกถ้าเราไม่ยอมในเรื่องแอปโปรวดี  
 (Approval) นั้นแล้วจะทรงตาออก ขอให้เด็กเรื่องแอปโปรวดี (Approval)  
 เจ้าคุณมโน ๆ เสริมท้ายว่า เธอจะกลัวอะไรเพราะประเภทที่ ๒ พวกเรา  
 เด็กตั้งได้เอง คือว่าเราโตเลี้ยงตั้งครึ่งหนึ่งไว้แล้ว หากอีกเลี้ยงเดียวในหมู่  
 ดมาชิกประเภท ๑ ไม่ได้ หรือ เป็นอันเข้าใจกันดังนี้ คือการที่มดมาชิก  
 ประเภทที่ ๒ ตั้งโดยพระราชกฤษฎีกาอันได้ แลกเปลี่ยนกับการเด็กแอป  
 โปรวดี (Approval) เจ้าคุณมโน ๆ ท่านจะไปตกลงกับพระมหากษัตริย์  
 ไว้อย่างไรก็ไม่ทราบ แต่ตกลงกับลูกการนั้นเป็นอีกอย่างหนึ่ง อนึ่งที่  
 พระมหากษัตริย์ ทรงรับสั่งว่า รัฐบาลได้นำรายชื่อดมาชิกประเภทที่ ๒  
 ไปทูลเกล้าถวาย ฯ พระองค์ดวงหน้า ๓๒ ชั่วโมงหนึ่ง เรื่องนี้ข้าพเจ้ายัง  
 จำได้ว่า เวลานั้นเรากันได้รอนอกเรือนใจกันอยู่ที่ไม่ได้ตั้งฉบับ แล้ว  
 ดสภา ฯ จะเปิดไม่ได้ และเมื่อเข้ามา เราก็กพยายามเข้าเฝ้าโดยเร็วที่สุดที่  
 จะเร่งได้ เพื่อให้ทรงตั้งและมีเวลาได้เพียง พระองค์มาถึงในวหนที่ ๘  
 เวลา ๓๑ หรือ ๓๓ นาทีภา ซึ่งเราไปรับที่ทวารวดีคดี และพระองค์  
 ได้ ทรงนัดให้ ไปเฝ้าเวลาค่ำ

๒๒๓

ร.ท. ทองคำ ค้าย โอบาส ผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี กล่าวว่ามี  
มติมาชิกบางท่านซึ่งใจในเรือของพวก ของใน หดอง ก็มี เหมือนกัน เรื่อง  
พวกนี้ ข้าพเจ้า อยากจะพูด ด้วยว่า ได้ เจอจริงว่า คนใหม่ไม่ชอบพวกเป็น  
ใหม่ ในพระราชบัญญัติบอกว่าคุณที่อยู่ในพระราชอำนาจของฉันทน์ ๆ  
ต้องใจใจ น้อย่างนั้น ๆ ทีเดียว แต่ข้าพเจ้าขอถามท่านสมาชิกทุกคน  
ว่าคนไหนบ้างที่ไม่รักพวก ถ้าท่านเป็นผู้ถือการ ท่านจะใช้ เจกที่เมือง  
ฉันทน์ หรือท่านจะใช้ ฝรั่ง หรือท่านจะใช้ ชาวนา ข้าพเจ้าคิดว่าคงใช้  
คนท้าวจริง เพราะฉะนั้นก็ต่างเรื่องพวกนี้ ข้าพเจ้าร้อนใจ พระ  
มังกฎเกล้า ๆ ท่านก็ได้รับสั่งไว้ว่า คนใด ถ้าไม่ชอบพวกคนนั้นก็ไม่ใช้คน  
นั้นจริง ๆ ตามที่ได้ ทีเดียว

หดองฉันทน์ปราจีนบุรี ผู้แทนราษฎรจังหวัดฉันทน์บุรี กล่าวว่ามี ข้าพเจ้า  
ขอเรียนถามหดองประดิษฐ์ ๆ ดังต่อไปนี้ว่า ทำไมเราจึงได้เสนอชื่อไปแต่  
เพียง ๗ ชื่อเท่านั้น จะตอบได้หรือไม่

หดองประดิษฐ์มนตรีธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กล่าว  
ว่า ท่านย่อมทราบแล้วว่า ถ้าหากว่าท่านจะอ่านคอบทว่าในชั้นต้นพระ  
มหากษัตริย์ทรงประกาศ พระราชกฤษฎีกาตั้งสมาชิกชนตามรัฐธรรมนูญ  
ในการนั้นเราก็ร่างกฤษฎีกาไป ท่านก็คงทราบได้ คือว่าในการร่างพระ  
ราชบัญญัติก็ไม่บัญญัติเพื่อเหตุเพื่อชาติ สัก ๆ ลงมติในร่างพระ  
ราชบัญญัติเท่าไร เราก็ทลเกล้า ๆ ถวายเท่านั้น เพราะฉะนั้นพระราช  
กฤษฎีกาก็เช่นเดียวกัน เราจะร่างพระราชบัญญัติเพื่อเหตุเพื่อชาติ  
ทลเกล้า ๆ ถวายได้อย่างไร

นายเนยดีจมา ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าววา ปัญหา  
เรื่องต่งต้งมาชิกประเภท ๒ ตามทพระมหากษัตริย์ทรงชดของน ข้าพเจ้า  
ขอเสนอให้ผ่านไป

มผู้รวบรวมจดหมายท่าน

ขุนชำนาญภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าววา มีต้งมาชิก  
เสนขอให้ต้งมต้งและมผู้รวบรวมจดต้งแล้ว

นายทองม้วน อตถากกร ผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคามกล่าววา  
เนฐาพระทของพระเจ้าเป็นต้งมาชิกแห่งต้งภา น ข้าพเจ้าเองรู้สึกว้ใจเคารพใน  
รัฐบาตน้อยอย่างกลล และได้เคารพในพระมหากษัตริย์ ในชนคหรือรัฐบาต  
นได้ต้งต้งนโยบายนคต้งภา น ว่าจะรักษาความ ต้งมพนชระหว้างพระมหา  
กษัตริย์กับรัฐบาตและระหว้างต้งภาผู้แทนราษฎร

ทำการแทนประชาชนต้งภา กล่าววา ขอให้อภิปรายคระเพาะในเรื่อง  
นเถอะมคระนจะไม่ว จกจกจกต้ง ขอให้อภิปรายเกยจกมการเตอกต้ง  
ต้งมาชิกประเภท ๒ น

นายทองม้วน อตถากกร ผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม กล่าววา  
คยเกยจกมการเตอกต้งต้งมาชิกประเภท ๒ นเองแหละ คยขอหนง การ  
เตอกต้งต้งมาชิกประเภท ๒ ถ้าหากว่าเราปฏิบัตไปอย่างไรก็ค้งจะเป็นผล  
ว้การรัฐบาตจะอยู่คต้งไปหรือจะไม้อยู่ ท่านน เกยจกมเป็นเรื่องต้งคณ  
ระหว้างพระมหากษัตริย์กับรัฐบาตและต้งภาผู้แทนราษฎร ในชอนข้าพเจ้า  
อยากจจะยอนต้งมในการทจะรักษาต้งมคต้งมระหว้างคณระรัฐบาต พระ

มหาดเล็ก ข้าราชการ แทนราษฎร ในเรื่องการเลิกทาสมาชกประเภทที่ ๒ นั้น จะให้ความสัมพันธ์พจนระหว่างบุคคลทั้ง ๓ คนนั้นเป็นไปโดยดีได้อย่างไร

นายเตียง ไชยกาต ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีกล่าวว่ามีผู้เสนอให้ตั้งมคหรือให้ผ่านไปแล้ว ทำไมอนุญาตให้หยุดอีก

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า ท่านผู้ใดเห็นว่าควรจะมีอายุต่อไปในข้อ ๓ โปรดยกมือขึ้น

มีสมาชิกยกมือขึ้น ๓ นาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า ท่านผู้ใดเห็นว่าควรให้ผ่านไปโปรดยกมือขึ้น

มีสมาชิกยกมือขึ้น ๕ นาย เป็นอันว่าผ่านไป

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า ข้อไปนั้นขอให้อภิปรายถึงการแก้ไขธรรมนูญมาตรา ๓๗

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่า มคสมควรเป็นว่ามคมีอายุปรมาณ ไม่ใช้มคให้ผ่านไป

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า ขาพเจ้าถ้อยว่าเป็นขอการ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี

กล่าวว่า ขอไปนี้ขอให้อภิปรายถึง มคข้อไปนี้ไม่ใช้เสนอให้ผ่านไป แต่ว่าขอเสนอขอให้ มคมีอายุปรมาณ ขาพเจ้าขอการเสนอ ขอให้รทษชบงคค

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า ถูกแล้ว ความมุ่งหมายก็เช่นนั้น

นายไต้ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร กล่าววา ข้าพเจ้า  
เห็นด้วยกับสมาชิกผู้หนึ่ง คอย่านไปนอนไปถุกกับภาษารัฐธรรมนูญเขา  
เราควรให้ผ่านไป เมื่อเรารู้ว่าทั้งหมดแล้ว ๓๐ ข้อ

หลวงวรนครปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดดงกษนคร กล่าววา ข้าพเจ้า  
ขอประทวนทำควมเข้าใจด้กนห้อยวา ข้าพเจ้าไม่ได้คิดคำนส์มาชิกประ  
เภทที่ ๒ ข้าพเจ้าเป็นแค่เพียงทำควมเข้าใจเท่านั้น เพราะฉะนั้นขอทำ  
นส์มาชิกผู้ เด่นอได้ โปรดเข้าใจด้วย

ทำการแทนประธานสภา กล่าววา ท่านผู้ใดจะอธิบายข้อ ๒ น ข้อ  
การแก้รัฐธรรมนูญมาตรา ๓๘

นายเนย สัจจมา ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าววา โดย  
ฉะเพาะกคือ มาตรา ๓๘ น ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย เพราะเหตุวาพระมหาก  
ษัตริย์จะทรงส่มบรมณาญาตีทริราชธิก

ขุนเสนาบดีสัด ผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ด กล่าววา ข้าพเจ้าได้ฟัง  
นส์มาชิกผู้หนึ่งกล่าววา ถกเห็นด้วยรัฐบารดแต่ถกไม่คงรพด ข้าพเจ้า  
เห็นว่าจะทำเช่น นั้นไม่ได้ ไม่มเหตุยตอะไรที่จะแต่งตั้งให้ ท ประชมนทราบ  
ถ่าหรับรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๘ นข้าพเจ้าขอแต่งตั้งให้เห็นฉนวนปัญหาข้อ ๒ น  
ข้าพเจ้าขอสนับสนุนว่าเป็นบทบัญญัติพิเศษ และเป็นดังศักดิ์ศทชแห่งสภา  
ผู้แทนราษฎร ถ่าหาถว่าเราจะไปแก้ไขมาตรา นแล้ว ความ ศักดิ์ศทชจะ  
ไม่มเตย ถ่าถกบว่าศคเขาหัวใจของรัฐธรรมนูญยกไปเสียทเดียว ถ่าจะ  
เทียบให้เห็นอ้งตั้งเด่นชัดแล้ว ถ่าตามความเห็นของข้าพเจ้าแล้ว ถ่าถก

๒๒๒๗

อย่างที่พระมหากษัตริย์ทรงขอร้องการแก้ทานขอมาแต่ กษัตริย์  
 ธรรมนุญมอญ ครองชกแทนตนเอง หรือครั้งเดียวแทนตนเอง ข้าพเจ้าก็คดขยี้  
 กับพระมหากษัตริย์เป็นส่วนมาก และออกประการหนึ่งยังมีเหตุ ผิดข้อไปอีก  
 ว่าเรากำลังมีรัฐธรรมนุญใหม่ๆ แล้วจะมาก ไขกั้นเสียอย่างนี้ ความกะ  
 ทบกระเทือนก็จะมชนได้ ด้วยประการทงปวง แต่ความประสงค์ลัญคคช  
 ศคหใจเดียวทีเดียว เมื่อเราจะให้กษัตริย์ไม่มีรัฐธรรมนุญ ทว่าส่งมาชก  
 ประเภท ๒ ไมตรี หรือประเภท ๓ ไมตรี ข้าพเจ้าเห็นวาดคดขยี้กนทง  
 หนี ทงเขามานงทนกเพราะประเภท ๒ หรือผ กชการเป็นผ กชชช เพราะ  
 ฉะนั้นจะไปตดเสียไม่ได้ ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยเลยที่จะอนุญาตให้คด

หลวงวรนิศปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดลัดกนคร ถัดว่า ตาม  
 ความเห็นส่วนตัวของข้าพเจ้า เห็นว่ารัฐธรรมนุญเราอาจจะแก้ไขได้ ใน  
 เมื่อมีความจำเป็น แต่ว่าในมาตรา ๓๘ นั้นมีความจำเป็นอย่างไรก็แก้ได้  
 ที่ประชุม ถ้าหากว่าเราจะว่ารัฐธรรมนุญเป็นของศักดิ์สิทธิ์ไม่อาจแก้ไข  
 ได้นั้นข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย เพราะเหตุใด เพราะเหตุว่าในรัฐธรรมนุญที่  
 บัญญัติวางถกทางจะแก้ไขมิได้ ไม่ใช่ไม่มี ถ้าหากว่าเราไม่ยอมให้แก้ไข  
 ก็ต้องบอกว่าไม่ยอมให้แก้ไข แต่ในบคณ รัฐธรรมนุญ ก็ไม่เช่นนั้น  
 เพราะฉะนั้นปัญหาที่ว่าเราควรที่จะแก้ไขรัฐธรรมนุญได้หรือไม่นั้น ในขอ  
 ษข้าพเจ้าเห็นว่าแก้ไขได้ แต่มีความจำเป็นอย่างไรหรือไม่ แต่จแต่  
 ทั่วจะอภิปรายกันไป สำหรับตัวข้าพเจ้าจะเป็นผู้หนึ่งฟัง

ร.ศ. ล้อ น วงษ์ โศ ผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยนาท กล่าวดำ ตามวิธี-  
 ธรรมเนียมมาตรา ๓๘ นั้น ทจรงทำงานด้มาชิกผู้ เ็นนอนหน้าเก้าอี้ได้ ตาม  
 ทปรากฎในรัฐธรรมนูญแก ไชนนเก้าอี้ได้ตามเมื่อรัฐบาตรองขอ หรือ  
 มัดมาชิกเ็นขอแต่บรรองขหมายนไม่มปัญหา แต่ทนมปัญหาว่า ตาม  
 พระราชบัญญัติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทมนาน ว่าควรจะ  
 ฝืนฝืนประการใดน ข้าพเจ้าเห็นว่าตามแบบรัฐธรรมนูญเดดออก  
 เขาเตียงข้างมาก ถือเอาด้มาชิกด้ภาผู้แทนราษฎรด้วข้างมากเป็นมติ  
 ทชอบ แต่ถาหากดำจะให้พระราชอำนาจตามพระราชบัญญัติ ถา  
 หาดดำจะให้ พระมหากษัตริย์ทรงด้โต (Veto) ในพระราชบัญญัติ หรือ  
 อย่างหนึ่งอย่างใดด้ให้เป็นการขบด้ภา ด้เด ถาอย่างนบกเป็นการท  
 ด้ว่ารัฐธรรมนูญของเรามาตรา ๒ ทว่า อำนาจอธิปไตยข้อมมาจากปวงชน  
 ชาวด้ยามเ็นอนใช้ไม่ได้ เ็นอนกตบเ็นอย่างเดิม เพราะฉะนั้นข้าพเจ้า  
 อยากรจะฟังด้ยผู้ คานว่าควรจะแก ไซตามพระราชบัญญัติของพระบาทสม  
 ด้ยพระเจ้าอยู่หัวหรือไม่ ถาผู้ ใดเห็นความขอหรือขยทหนึ่งอันใดทควร  
 แก ไซอย่างหนึ่งอย่างใดด้เด ข้าพเจ้าอยากรจะฟังด้ย ถาหากความเหต  
 ด้ชนดข้าพเจ้าจะขอมยกมือให้ แมว่าข้าพเจ้าจะยังไม่เห็นด้วยในชน นก  
 ตาม แต่หากดำจะไม่ให้ข้าพเจ้าด้นบด้นในทางทข้าพเจ้าเห็นชอบด้เด  
 ข้าพเจ้าไม่ขอมในชน ข้าพเจ้ามส์ททจะด้นบด้นหรือจะด้นขออย่างหนึ่ง  
 อย่างใดได้ การคานหรือการด้นบด้นเ็นด้กขของด้มาชิกทจะทำได้  
 เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นว่ามาตรา ๓๘ นั้นไม่ควรจะแก ไซต่อไป

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า ข้าพเจ้าเข้าใจความประสงค์  
ของท่านผู้แถลงความสัทธิที่จะสนับสนุนหรือคัดค้านได้ แต่เพื่อเห็นแก่  
เวลาของสภาฯ ข้าพเจ้าจึงวอนว่าขอให้อภิปรายเฉพาะกรณีที่จะคัดค้าน  
ไม่ใช่คดีสิทธิ ขอให้วอนให้เป็นไปอย่างนบนเพื่อเห็นแก่เวลาของที่ประชุม

นายทองม้วน อัครากร ผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม กล่าวว่า  
ในเรื่องนี้ข้าพเจ้ายังไม่มีความเห็น ในข้อ ๒ นั้นไปในทำนองเดียวกัน  
กับในข้อ ๓ แต่ข้าพเจ้าได้ถามรัฐบาลแล้ว รัฐบาลก็ยังไม่ตอบ ใน  
เรื่องนี้ข้าพเจ้าขอถามรัฐบาลว่า รัฐบาลมีมติตามที่รัฐธรรมนูญมาตรา  
๖๓ ว่าญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติม ท่านว่าต้องมาจากรัฐมนตรีทางหนึ่ง  
อย่างไร รัฐบาลมีนโยบายอย่างไรในมาตรา ๖๓

นายกรัฐมนตรี กล่าวว่า รัฐบาลจะรักษาความสัมพันธ คือ ระหว่าง  
พระมหากษัตริย์กับรัฐบาลอย่างดีที่สุด แต่จะไม่เกินขอบข่ายรัฐธรรมนูญ  
ไป

นายมงคล รัตนวิจิตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช กล่าวว่า  
นโยบายเป็นของสภาฯ คือว่าสภาฯ มอบหมายให้รัฐบาลไปทำ เพราะ  
คณะสภาฯ เป็นผู้ควบคุมนโยบาย แต่ออกประกาศหนึ่งรัฐบาลจะแก้ไข  
ได้แต่รัฐบาลก็คงไม่นำมาสู่สภาฯ อย่างนี้ คงจะแก้ไขไปเสียเพราะ  
คณะข้าพเจ้าขอช้อมกับสมาชิกว่าเราเอง รวมกัน เป็นผู้รักษา นโยบาย  
เรามอบให้รัฐบาลไปทำ เมื่อรัฐบาลไปทำไม่ถูกไม่ต้อง ไม่ตรงกับ  
ที่เรามอบหมายให้ไปทำ จึงเอาขึ้นมา ข้าพเจ้ายกมือคนหนึ่งตะ ถ้า



๒๓๐

หากว่ารัฐบาลมีทางที่จะแก้ไขได้ เขาก็เห็นอนุญาตแก่ ไซชนมาแต่ดั้น  
ไม่ได้เห็นอนุญาตไซชนมา ก็แปลว่าเขาไม่มุ่งหวัง จึงเห็นขอขอความวินิจฉัย  
ของสภา ฯ ขอให้สภา ฯ วินิจฉัยว่าจะเอาทางไหน ที่พสกนิกรเขาอยาก  
จะซ้อมกลับสมาชิกในฐานะที่เป็นเพื่อนสมาชิกคนหนึ่ง เพื่อเห็นแก่เวลา  
ของสภา ฯ ถ้าต้องเกินไปถึงขอประทวนโทษ

ชนชั้นนำภาษาไทย ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา ก็ดำริว่า ข้าพเจ้า  
เห็นว่าไม่ควรแก้เวรदान ข้าพเจ้าขอตมกให้บดอภิปราย

ขุนต้นชกวิทยศึกษากร รัฐมนตรี ก็ดำริว่า เพื่อแก้ขอของใจของ  
สมาชิกในข้อที่รัฐบาลมีนโยบายอย่างไร ซึ่งว่าบุคคลขอแก้ไขเพิ่มเติม  
ให้มาจากคณะรัฐมนตรีทางหนึ่ง และมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร  
ทางหนึ่งนั้น ห่วงว่าสมาชิกจะได้ทราบจำกกฎหมาย พระราชบัญญัติ  
รัฐธรรมนูญได้สร้างอันใดแต่ก่อน โดยเพราะรัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบ  
ความพระราชบัญญัติตามบทกฎหมาย และซึ่งสมาชิกทุก ๆ คนก็ได้เข้า  
มาโดยรัฐธรรมนูญ เหตุใดแต่จึงได้ให้ตกหน้าทรมนตรีหรือสมาชิก  
สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอ ก็เพราะเหตุว่า คณะรัฐมนตรีกับสมาชิก  
สภาผู้แทนราษฎรก็คิด เป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะ  
รัฐมนตรีนั้นอย่างน้อยใน ๑๕ นายต้องมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ก็  
เมื่อคณะรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นส่วนหนึ่งของสภาผู้  
แทนราษฎร มีสิทธิในการออกเสียงในการประชุมในสภาตามกฎหมาย  
จึงอนุญาตว่า ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมนั้นจะต้องมาจากคณะรัฐมนตรี

## ๒๓๓

มาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่ใช่คนอื่นนอกจากที่ใด มีสิทธิใน  
สภาฯ นี้

หัตถวงวรมณฑปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสตูลนคร กล่าววาทะว่า เมื่อไม่  
มีผู้หนึ่งผู้ใดที่คิดจะเปิดฉากในคราวนี้ ข้าพเจ้ายกยอนัดที่จะเปิด คือ  
ว่าตามความเห็นของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเห็นว่า การที่พระบาทสมเด็จพระ  
พระเจ้าอยู่หัวทรงใช้ (Veto) กฎหมายใดๆ ลงมานั้น และการที่สภา  
ของเราจะมีมติให้คงตามเดิมหรือว่าจะแก้ไขอย่างไรนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่า  
ไม่ควรจะเป็นซิมเปิลเมเจอร์ตีตี (Simple Majority) อย่างที่ในหัตถวงทรง  
ยกท้วงมา ข้าพเจ้าเห็นว่าควรจะเป็นเพียง ๒ ใน ๓ หรือ ๓ ใน ๔ ข้าพเจ้า  
เห็นว่าไม่ควรจะเป็นมติธรรมคา เพื่อจะแสดงให้เห็นว่ามาตรา ๓๘ นั้นสำคัญ  
ไม่ใช่ว่าเป็นการไม่สำคัญ เพราะเราอาจจะระงับกันได้เพียงคะแนน ๓ คะแนน  
เท่านั้น มติเช่นนี้ควรที่จะระงับกันถึง ๒ ใน ๓ หรือ ๓ ใน ๔ ตามที่ทรง  
ยกท้วงมา ข้าพเจ้าเห็นว่าควรจะเป็นเช่นนั้น

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรชลประทาน กล่าววาทะว่า ข้าพเจ้า  
ก็ว่าจะมีความเห็นอะไรบางอย่างเล็กน้อยในเรื่องนี้ คือก่อนที่พระมหากษัตริย์  
จะทรงใช้พระราชอำนาจใช้ (Veto) ตามมาตรา ๓๘ นี้ เนื่องจาก  
รัฐธรรมนูญเราได้บัญญัติไว้ ให้มีสภาผู้แทนราษฎรสภาเดียว ไม่มีของ  
สภาฯ อย่างในต่างประเทศ ถ้าเรามีสภาผู้แทนราษฎรสภาเดียว และมีอำนาจใช้ (Veto) ของ  
พระมหากษัตริย์อาจจะไม่เกิดเลยก็ได้ อย่างถ้าสภาผู้แทนราษฎรทำอะไรบก  
พร่องไป ๐๙/๑๑/๒๕๖๓ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรแก้ไขข้อบกพร่องเหล่านั้นได้ แต่เมื่อเรา



## ๒๐๓๓

ร.ต. เนตร พูนวิวัฒน์ กล่าวว่า ข้าพเจ้าขอกล่าวว่มาชิกอย่า  
ตมว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา ๖๓ ไม่ได้เอาเสียงมติ ๒ ใน ๓ อย่าง  
เดียว ท่านขอใหยุบสภาฯ ด้วยเมื่อวิโทยา การยุบสภาฯ นั้น  
ข้าพเจ้าเดี่ยคายนักก็จะได้เห็นท่านสมาชิกรเบเภทที่ ๓ หอบกระเป่า กัดับ  
บานบตะหลายๆ ครังเสียเงินบตะหลายๆ แล่นบาท ซึ่งเงินนนั้นเป็นของ  
ประชาชนของเรา ข้าพเจ้าขอค่านว่ยังไม่ควรแกเป็นอินชาติ

ขุนชำนาญภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าวว่า เรื่องนี้  
ข้าพเจ้าก็ได้ เสนอให้ตงมติ มีผู้รับรองแต่ว่าควรให้บคอภิปรายได้

ขุนด้คนชวักศึกษากร รัฐมนตรี กล่าวว่า ความจริงเท่าที่ไ้มีตมา  
ชิกเด้นอว่า ในเรื่องการขอแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นทำได้ ตามรัฐธรรมนูญ  
ก็ไม่มีใครคัดค้าน เพราะว่าตามมาตรา ๖๓ มีอยู่ว่าทำได้ชดเจนนแต่  
ก็เหตุใดเด่าการขอแกนนจึงไม่เป็นไปตามบทแห่งรัฐธรรมนูญ นั้นเป็น  
ประการที่ควรจะได้ คิดใน ข้อที่ ในหตวงได้ทรงขอมาใน ประการนี้ นั้นก็  
เกยอกบว่จะขอใหยุบสภาฯ ในเมื่อ วิโทยา (Veto) ซึ่งรัฐบัตได้แกตง  
แต่ว่า ไม่อาจทำได้ เพราะเหตุเช่นนั้นยังไม่สมควรจะกระทำ ใน  
พระราชบัญญัติระบบตง นั้นก็ได้เห็นว่ นอกจาก วิชการ ที่ตอง  
การเสียง ๓ ใน ๔ นั้น ในกรณีให้ยุบสภาฯ นั้นจะต้องเป็นไปเอง คือ  
ไม่ยอมให้รัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งได้รับตงของการกระทำ เช่นนั้น ข้าพเจ้า  
คิดว่จะเป็นการกระทำที่ผิดแบบ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๕ เราถก  
คยว่พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจจะยุบสภาได้ จะให้

การเลือกตั้งสมาชิกมาใหม่ภายใน ๕๐ วัน นี้ถ้าหากเกิดการแก้ไขแล้ว โดยยุบสภา ฯ ตามมาตรา ๓๘ แล้ว ข้าพเจ้าคิดว่า ด้ภาพ ของสภามุแทนราษฎรนั้น คงตายไปตามการยุบนั้น ๆ ซึ่งไม่มีการรับสนองและไม่มี การเลือกตั้งใหม่ ซึ่งน่าจะเข้าใจเช่นนั้น และยังมีสมาชิก บางคน อาจจะเข้าใจผิดไปว่า รัฐบาต น โฉงพยายาม จะปรารถนัประหมอมกับพระ องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถ้าหากว่าได้อ่านทวนข้อความในพระราช บันทกตงแต่ละบทที่ ๑ ที่ ๒ จนถึงระบบบดัดท้าย จะเห็นว่า บทกณะบทที่ ๑ ขอให้ไม่ว่างด้าวคักบฏ เช่นหม่อมเจ้าศุภสัองดีด ฯ เป็นต้น ถ้าเมื่อ เชนนผลในข้อนรัฐบาตกไดพยายามปฏิบัติแต่ละกการฟองจนเดี่ยวน ๓ ขอ ๒ ทว่าขอให้งเด็กทหารรักษาวัง ซึ่งรัฐบาตกมิได้แสดงให้เห็นว่าจะ เด็กประการใดเลย แดงทก ๆ ข้อรัฐบาตกก็ได้ทำควมปรารถนัประหมอม แดง แต่การนยงไม่เป็นทพอพระราชประสงค์ จึงได้เสนอบนทก กเพิ่มเดมอก ๑๐ ขอ ตามทเรากาดงเถยงกนเดี่ยวน จึงเห็นได้วว่า รัฐบาตนได้ทำควมปรารถนัประหมอมกับพระองคเป็นอยางดี แต่ไม่มี ทางทจะทำได้ จึงได้แดงมาเพื่อให้สภามุแทนราษฎรวินิจฉัย ใน ทนทว่า เราคอรจะทำอยางไร

ทำกาแทนประชาชนสภา ฯ กถาวว่า เมอกนหมผู้เสนอให้บด ธิปปราย ผู้ไต่บรอง

นายบุญศิริ เทพาคำ ผู้แทนราษฎรจังหวัดแม่ฮ่องสอน กถาวว่า กอนอินข้าพเจ้าขอเรียนให้ทงานทงหลายทรวมว่า กอนทจะกถาวคือไปน

## ๒๓๕

ขออย่ากว่าข้าพเจ้านิยมในการปกครองราชาธิปไตย ความประสงค์  
อันแรงกล้าของข้าพเจ้ามีความนิยมในระบบประชาธิปไตย เป็นอย่างยิ่ง  
ถ้ามีฉันทัดข้าพเจ้าจะไม่สมัครเป็นผู้ แทนราษฎรเป็นอันขาด.....

ทำการแทนประชาชนสภา ฯ ก็ดำ่ว่า ขอให้พูดในเรื่องนี้เถาะ

นายบุญศิริ เทพาคำ ผู้แทนราษฎร จังหวัดแม่ฮ่องสอนกล่าวว่า  
คือข้าพเจ้าก็ดำ ว่า เพื่อ ถิ่นความ เข้าใจผิดของคนทั้งหลาย ถ้าหวั่น  
มาตรา ๓๕ น ข้าพเจ้าขอเตือนว่าไม่ทำประโยชน์ให้แก่พระมหากษัตริย์  
อะไรก็ตามขอขอยเถาะ คือ มาตรา ๓๕ ก็ดำ ถึงปัญหาที่พระราชบัญญัติ  
ใดๆ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรง คัดค้าน แล้ว เรา จะต้อง  
ปรึกษากันใหม่ออกครึ่งหนึ่ง แต่โดยมากถ้ามาชิกเราส่งฉันทัดของ  
สภา ฯ มากเกินไปก็ดำ รัฐธรรมนูญ คือถ้าถ้าเราจะแก้ก็ดำ จะเสีย  
เกียรติยศของสภา ฯ ดังที่เบนมาแต่ของเรื่อง เพราะฉันทัดข้าพเจ้าจะ  
ขอแก้ตัวเดียวมาตรา ๓๕ นน ไม่ใ้ใหม่แต่ประโยชน์แก่พระมหากษัตริย์  
มากแม้แต่เล็กน้อย แต่ตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระ  
เจ้าอยู่หัวที่ท่านขอมาข้าพเจ้ามีความเห็นว่ามากเกินไป คือ ขอใหม่  
การยุบสภา ฯ ด้วย การยุบสภา ฯ เชนน ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นการหมด  
เปิดทองมากไม่ใช้ของเงิน ฯ แต่ว่าการที่ท่านทรงระแวงมาเพราะเห็นว่า  
ประเภทที่ ๒ ซึ่งเบน ๘ กอการ อยู่หลาย ท่านแต่ก็ตาม เลี้ยงตัวนข้าง  
มากตามที่ข้าพเจ้าเคยได้ ยินมากดำ ว่า ถ้าหากว่าผู้ กอการยอมขอย  
คราบไป บัดนี้มันแน่นอนจริงๆ จะหาได้ยาก เป็นเช่นนี้แน่

ข้าพเจ้ากรอนใจแทนคอเกรงจะเสียเกียรติยศของสยามซึกไป แต่ถ่าหาก  
เราจะแก้แค้น ก็มักเพียง ว่า มติที่จะคัดค้านพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่  
หัวเช่นนั้นขอให้เป็น ๒ ใน ๓ ข้าพเจ้าเห็นว่าถ่าเราได้กระทำตามทุก  
อย่างนแต่เด การล้มพันธระหว่งบุคคลชั้นสูงกับสภา ฯ เราคงจะไม่  
กระทบกระเทือนจนเกินไป ทางแก้เช่นนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่าเราไม่อาจ  
จะทำได้ ทางลัดของทาง เพราะฉนั้นข้าพเจ้าขอสนับสนุนสยามซึกจึงหวัด  
สังเกตนครทมความเห็นว่าควรให้แก้

ด. ยู เกียง ทองตงยา ผู้แทนราษฎรจังหวัดกาญจนบุรี กล่าวถ่า  
ข้าพเจ้าไม่เห็นควรให้แก้เช่นอนชาติ ตามแบบรัฐสภา ฯ ของประเทศ  
อังกฤษนั้น เขาใช้เสียงข้างมาก แต่อย่างเช่นสวีทเซอร์แดนคนนั้น ท่าน  
หาได้ทรงเข้าพระทัยไม เมื่อ สภา ฯ สวีทเซอร์แดนได้ตั้งมติไว้ใจแต่  
เมื่อราษฎรไม่พอใจแต่ก็ให้ยื่นคำคัดค้านได้ ในจำนวน ๖๐,๖๐๐ คนหาได้  
อย่างททรงเข้าพระทัยไม

นายทองม้วน อิตถากวิ ผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม กล่าว  
ถ่า ในเรื่อง มาตรา ๓๘ นั้น ข้าพเจ้าก็เห็นไปในทางที่ว่่างไม่ควรรแก้ไข  
ตามรัฐธรรมนูญทั้งหมดซึ่งข้าพเจ้าได้ข่านแต่เด หัวใจทั้งหมดตกอยู่ที่  
มาตรา ๓๘ มาตรา ๓๘ เท่านั้น ถ่าหากเราจะแก้ไปแต่เด ก็หมายความว่า  
ว่าอำนาจทั้งหลายยกให้แก่มหษคษัตริย์นเอง แต่ในทนั้นซึ่ง สยามซึก  
ได้ถ่าถ่าถ่าถ่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นนโยบายของ สภา ฯ หรือความคิด  
ของสยามซึกเท่านั้นไม่เป็นความจริงเต็มอไป นโยบายนั้นนี้อาจจะเกิด

๒๓๓๗

จากเสวยรัฐบาลก็ได้ เหตุนี้ข้าพเจ้าจึงได้ถามนโยบายของรัฐบาล เพื่อ  
สภา ฯ นี้จะได้ทราบนโยบายของรัฐบาล และข้าพเจ้าก็หวังที่จะฟัง  
คำตอบของรัฐบาลโดยชัดแจ้ง

นายกรัฐมนตรี ก็ดำ่ว่า ข้าพเจ้าตอบแล้วว่าไม่สมควรจะแก้  
ร.ค. สอน วงษ์ โติ ผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยนาท ก็ดำ่ว่า สำหรับ  
การแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๘ นี้ ได้มีการอภิปรายมามากแล้ว  
เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอให้ตั้งมติว่าควรบีบบัณฑิตอภิปราย

มีมติมาชิกบรรจบ

ขุนเด่นสาส์ดี ผู้แทนราษฎร จังหวัดร้อยเอ็ด ก็ดำ่ว่า เรื่องนี้  
ข้าพเจ้าขอคัดค้านว่าอย่าเพิ่งตั้งมติ เพราะเกยฉับชีวิตจิตใจของสภาฯ  
ของเราและพระมหากษัตริย์ เรื่องนี้ ถ้าหากว่าเราไม่แก้แล้ว ตาม  
ความเห็นของข้าพเจ้าเห็นว่าจะไม่ควรแก้ แต่ขอให้สมาชิกอภิปรายกัน  
เสียก่อน

ทำการแทนประธานสภา ฯ ก็ดำ่ว่า ข้าพเจ้าจะให้ตั้งมติเวตตาม  
๒ ทาง เมื่อส่วนใหญเห็นอย่างไรจะได้ปฏิบัติไปตามนั้น ท่านผู้ใดเห็น  
ว่าควรบีบบัณฑิตอภิปราย โปรดยกมือขึ้น

มีมติมาชิกยกมือ ๒๔ นาย

ทำการแทนประธานสภา ฯ ก็ดำ่ว่า ท่านผู้ใดเห็นว่าควรให้  
อภิปรายกันต่อไป โปรดยกมือขึ้น

มีมติมาชิกยกมือ ๓๒ นาย

เป็นอันว่าที่ประชุมให้ บับบัณฑิตอภิปราย

สำหรับ ข้อ ๒



## ๒๓๓

ทำการแทนประชาชนสภา ฯ กล่าวคือ ขอให้ท่านอภิปรายต่อไปในข้อ ๓ และข้อ ๔ รวมกัน เกี่ยวกับ เสรีภาพในการพูด การเขียน การโฆษณา การประชุม การตั้งสมาคมการเมืองด้วย

หลวงวรินทร์ปรีชา ผู้แทนราษฎร จังหวัดสกลนคร กล่าวถึง ในข้อที่ตมตจนไปแล้วนั้น ข้าพเจ้าขอเสนอให้สภา ฯ พิจารณาว่า การที่เราทำปัญหาสำคัญ ๆ แล้วเรากลับมาขอให้ตมตเร็ว ๆ เช่นนี้ เราจะได้ผลที่แท้จริงได้อย่างไร ข้าพเจ้าสงสัยเหลือเกินไม่ทราบว่า ท่านจะรับรองหรือไม่ ถ้าท่านไม่พอใจจะอยู่ ทนกับเซกตบบานเสียดีกว่า

ทำการแทนประชาชนสภา ฯ กล่าวคือ ข้าพเจ้าเสียใจว่าพูดไม่ได้ในเรื่องนี้ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติไปตามเสียงส่วนใหญ่ของที่ประชุมแล้ว ข้าพเจ้า ขอให้ อภิปรายต่อไปในข้อที่ ๓

นายทองม้วน ชิตถาวร ผู้แทนราษฎร จังหวัดมหาสารคามกล่าวถึง ในข้อ ๓ นี้ ตามที่รัฐบาลไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิแสดงในการพูด การเขียน ได้เต็มที่นั้น แต่ความจริงสภา ฯ ของเราก็ได้ขอพระราชบัญญัติการพิมพ์หรือพระราชบัญญัติอื่น ๆ ไปอีกโดยอาศัยอำนาจของสภา ฯ นั้นเอง แต่ทว่าตามความเห็นของข้าพเจ้าแล้วเห็นว่ายังไปไม่ได้ เปิดโอกาสเต็มที่เลย หากมีเสียงอะไรชนิดหนึ่งค่อยแต่กตมต เมื่อเป็นเช่นนั้นแต่ขอความเห็นทางที่ถูกต้องในทางที่เห็นไปก็ไม่อาจจะทำความสำเร็จแก่ประเทศได้ เพราะทุก ๆ คนเป็นผู้ร่วมรับผิดชอบในประเทศของตนทุก ๆ คน เป็นคนมีสิทธิรักประเทศและจำเป็นต้อง

## ไฮทาล

หมายถึงให้ความก้าวหน้าในประเทศและชาติให้เจริญยิ่งขึ้น แต่ทว่าหาก  
เราจะมาปิดปากกันจนเกินควร หรือ เทาท์ ซาฟเจาได้ดังเดดดิก็จะยังหนัก  
ไปยิ่งกว่าสมัยก่อนไปเสียอีก ในเรื่องการเขียนนี้ เห็นตามทพระ  
มหากษัตริย์ ทรงทกมาน ซาฟเจาเห็นว่า เป็นความจริงเป็นส่วนใหญ่  
ออกประการหนึ่งในกฎหมายอาชญา มาตรา ๓๐๘ ซึ่งใช้อยู่ในเวลานี้  
ก็เป็นกรบดในทางการเมือง และ ดิตซดั่งด็อน หรือ แด่ดง ความเห็น  
อื่น ๆ อีก อย่างนเป็นคน กฎหมายชะหนัดนาคาหากว่ายังมีอยู่ต่อไปแล้ว  
เป็นการขัดขวางความเจริญของประเทศอย่างแท้จริง เหตุ ฉะนแหละ  
ซาฟเจาจึงเห็นว่า รัฐบาล ควรอย่างงทเดียวที่จะจัดการเบ็ด โอลกาด หรือ  
เด่นอน โยบายเข้าสู่ ดัถา ๗ ให้ ราษฎรทุก ๆ คน ซึ่งมี ส่วนได้ ส่วน เสีย  
ซึ่งความรับผิดชอบในประเทศ ได้บอกความเห็นหรือ แด่ดงดิตซเด่นอกคือ  
รัฐบาลได้ อย่างจ่ใจของเขา มีฉะนแหละ กวาท ปกครองแบบประชา  
ธิปไตย ก็จะได้ไม่เป็นไปส่มความ มุ่งหมาย โดยแท้

ร.ท. ทองคำ คดีาย โอลกาด ผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี กล่าวว่  
ซาฟเจาขอเทอนด์มาซิกดักหน้อยว่า เด่รภาพในการพดกดี ในการ  
โฆษณาคดี ต้องอยู่ในกฎหมาย แต่กฎหมายใครเป็นผู้ ออก ดัถา ๗ เรา  
เป็นคนออก กฎหมายในเรื่องการพิมพ์เราเองออก รัฐบาลได้ บัดโรง  
พิมพ์หรือจะทำอะไรๆที่ปิดปากพจนน รัฐบาลไม่ได้ทำอะไรนอกกฎหมาย  
เลย ถ้ารัฐบาลทำอะไรนอกกฎหมายเดดเกิดเรื่องอะไรมานกตอหนักง  
นน เราจะไปดูเขาเขียนเด่นตามใจ ไม่มีกฎหมายบังคับไม่ได้เลย  
เป็นอันขาด

นายกรัฐมนตรี กล่าวว่ รัฐบาลได้แถลงการณ์ไว้ข้อ ๓ ก.แล้วว่า รัฐบาลได้ตกลงไว้แต่จะคงกรรมการพิจารณาต่างมทกกฎหมายออก ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราช ซึ่งขัดต่อระบอบรัฐธรรมนูญ

นายไต้ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร กล่าวว่ ในข้อนี้ ข้าพเจ้าอยากจะขอฝากความสังเกตไว้ในการตั้งกรรมการนั้น ควรจะมีประชาชนรวมด้วย คือทางสภาฯ รวมด้วย ข้าพเจ้าฝากไว้ท่านจะรับได้หรือไม่ขอได้ โปรดแถลง

นายกรัฐมนตรี กล่าวว่ ได้

ร.อ. ชนินทร์ชย์ กล่าวว่ เมื่อพูดถึงเสรีภาพในการเขียน การโฆษณา ข้าพเจ้าจึงใคร่จะเสนอข้อสังเกตเล็กน้อย ในฐานะที่ข้าพเจ้าได้ทำงานในหน้าที่เลขาธิการนายกฯ มีเรื่องหนังสือพิมพ์ตั้งโฆษณาว่ล้มเด็จพระมาตุจฉาจะเด็จไปมันดง ข้าพเจ้าพบแต่แต่ไม่กล้าถาม ถ้าถามเข้าไปจะเป็นการติดตามต่งวงเกินไป เฝอญกระทรวงจึงได้ให้เลขาธิการมาถามว่ ไม่เห็นหรือ ล้มเด็จพระมาตุจฉาทรงกริ้วมากในเรื่องนี้ แต่ในขณะนั้นเองข้าพเจ้าได้มีหนังสือต่งไปยังสำนักงานโฆษณากระจายข่าวต่งนแะบอกหนังสือพิมพ์ ท่วงนมา และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยว่กต่าง การเขียนแะการโฆษณาทั้งหมดนั้น จะพอใจคนทก ๆ คนหรือไม่ การพิจารณาขอให้ท่านมองดูที่ข้าพเจ้าเสนอนด้วย

นายทองม้วน ชัยถาวร ผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม กล่าว  
ในเรื่องเสรีภาพในการเขียนการโฆษณา ข้าพเจ้าไม่ได้ปฏิเสธว่าบุคคล  
ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายที่จะพูดหรือจะเขียนก็ตาม ข้าพเจ้าไม่ได้ปฏิเสธ  
แต่ทว่ารัฐบาลได้แต่งตั้งมาแต่ก่อนว่าจะคงกรรมการชน เป็นทนายของ  
ข้าพเจ้าแล้ว

นายฮั่ว ตามไท ผู้แทนราษฎรจังหวัดกำแพงเพชร กล่าว ว่า ตามข้อ  
๓ และข้อ ๔ ในเรื่องเสรีภาพในการโฆษณา กติกาเขียนกติกา ข้าพเจ้า  
เห็นว่าพดเมองกได้บริบสิทธิ์ข้อย่างแล้ว แต่ในการตั้งสมาคมการเมืองซึ่ง  
ไม่มีกฎหมายจำกัดเสรีภาพเลยตามรัฐธรรมนูญอนุญาตให้ตั้งได้ แต่ทำ  
ไม่รัฐบาลไม่ให้ตั้ง ข้าพเจ้าใครจะเรียนถามรัฐบาลในการตั้งสมาคม  
การเมือง

ชนชั้นคนขอศึกษากร รัฐมนตรี กล่าว ว่า ฉะเพาะข้อที่สามถึงสี่  
และถามนขอให้เราว่า ในข้อ ๔ ที่จะตั้งนี้ แต่ว่าโดยฉะเพาะรัฐบาลทเถดง  
ว่าจะรับไปทำให้เรียบรอยนขอขอมความเข้าใจ กับสมาชิกรอกขอหนึ่งว่า  
พฤติการณ์เท่าที่เป็นอยู่ในเวลานั้น รัฐบาลได้ปฏิบัติภายใต้กฎหมายแต่  
ได้กระทำไปภายใต้กฎหมาย มีขอทหน้าคิดก็ขอว่าแม่ ในการแก้ขอไปนั้น  
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเองก็ได้ทรงขอมาตามบันทึกฉบับที่๒๒ ว่า ถ้า  
อยากให้พระองค์อยู่ แล้วอย่าให้ว่ากล่าวร้ายทบทมการงานของราชวงศ์จักรี  
หตุการเท่าที่ถูกไม่ได้ ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นเพื่อนสมาชิกคนหนึ่งขอพูด  
ฝากความรูสึกไว้ว่าการขอที่แก้ให้ ไตผิดอย่างหนึ่ง ในทำนองเดียวกันก็  
มีคำขอด้วยว่าให้เลิกทำอย่างนั้นก็เป็นเรื่องที่จะต้องฝากความสังเกตไว้ด้วย

หตวงวรนิติปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดศรีสะเกษ กราบบังคมทูลว่า ข้าพเจ้า  
ขอถามรัฐบาลว่า รัฐบาลมีนโยบายที่จะแก้ไขกฎหมายลักษณะอาชญา  
มาตรา ๓๐๔ หรือไม่ เพราะมีหลายข้อหลายกระทงที่ขัดแย้งภาพตามรัฐ-  
ธรรมนูญในมาตรา ๓๐๔ น

นายกรัฐมนตรี กราบบังคมทูลว่า มาตรา ๓๐๔ อยู่ในร่างที่จะพิจารณาคณะ  
มนตรีศึกษาเรื่องกฎหมาย ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย กราบบังคมทูลว่า ข้าพ-  
เจ้าได้ฟังสมาชิก ๒-๓ ท่านมีความเข้าใจในเรื่องกฎหมายต่างๆ ครบรอบ  
ราชาธิปไตยว่าไม่ขัดและขัดรัฐธรรมนูญ ข้าพเจ้าคิดว่าถ้าเมื่อกฎหมายได้  
ขัดกับรัฐธรรมนูญแล้ว กฎหมายนั้นก็ใช้ไม่ได้เลยแล้ว ถ้าไม่จริงจะ  
ต้องขอปรับปรุงออก อีกประการหนึ่ง ถ้าท่านทั้งหลายได้อ่านหนังสือพิมพ์  
ฉนวน คำต่อพระชนม์ โดยอธิบายถึงที่เกี่ยวของกับมาตรา ๓๐๔ แจ่มแจ้งทีเดียว  
เพราะฉะนั้นกฎหมายที่ขัดเป็นกฎหมายที่ขัดด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว กฎหมาย  
นั้นก็ใช้ไม่ได้ เกือบจะว่าไม่มีข้ออะไรมาแก้ไขอีก เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้า  
จึงเห็นว่าไม่น่าจะคงไว้ดังเช่นเคย

นายกรัฐมนตรี กราบบังคมทูลว่า รัฐบาลเห็นว่าไม่ขัดกับควมบท แต่ว่าขัดกับ  
ระบอบรัฐธรรมนูญ

ชนพเคราะห์หคต ผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น กราบบังคมทูลว่า ถ้าพูดถึงเรื่องศัพท์  
และเสรีภาพ ในเวลาที่ยกพระราชบัญญัติการพิมพ์ ข้าพเจ้าได้เคย  
พูดมาครั้งหนึ่ง เรื่องเสรีภาพ บางทีสมาชิกทั้งหลายเข้าใจผิดไปบ้าง  
คือศัพท์นั้นอย่างหนึ่ง เสรีภาพนั้นอย่างหนึ่ง ดีภาพหรือดีเมฆภาพนั้น

อย่างหนึ่ง สิทธิในร่างกายในเคหสถาน กฎหมายมาตรา ๑๔ คัม  
 ครองเราแล้ว และเมื่อใครมาตักทรัพย์เรา กฎหมายก็ลงโทษให้ด้วย  
 หนึ่งสิทธิในการแสดงความคิดเห็น ถ้าเราแสดงไปในนโยบายอันเป็นสาธารณ  
 ประโยชน์เป็นคนแก่ชาติ ถ้าหากว่าเราแสดงไปจะต้องให้เกิดกระต้าง  
 กระตอง นินทาจากเห็นเหมือนกัน คือในข้อนี้แหละ พวกเราซึ่ง  
 เป็นสมาชิกสภาฯ แผ่นดินจะต้องมีกฎหมายบังคับว่า ใครก่อกวนอย่าง  
 นั้นไม่ได้ การแสดงความคิดเห็นอย่างนั้นจะเป็นคนเป็นประโยชน์แก่ชาติ  
 นกในเขตอันดีสมควรควบคุมครองประเทศชาติของเราเอง ถ้าพูดถึงสิทธิ  
 อื่นๆ แล้ว เราก็มองเห็นบทการ มีสิทธิในการศึกษา ท่านจะไป  
 เรียนภาษาของกฤษณะไว้โดยไหน ถ้าท่านไม่เรียนเลย นั้นรัฐบาลมี  
 ความมุ่งหมายจะให้ท่านเทียมอารยะประเทศเขา การเบียดเบียนต้องดู  
 ว่าระชืดใดจึงจะชอบด้วยระบบรัฐธรรมนูญของเรา ซึ่งจะไม่เป็นภัย  
 แก่พดเมอง การพูดอะไรซึ่งไม่ทำใหญ่ อันกระต้างกระตอง พูดเพียง  
 เท่าใครๆ ก็พูดได้ ข้าพเจ้าเคยเป็นนักเรียนกฎหมายมา ข้าพเจ้า  
 พูดได้ ทงหมด ซึ่งพระเจ้าแผ่นดินทรงทบทองมาว่าดีทชควรตั้งสมาชิก  
 หรือดีทชคงพรรคการเมืองเป็นข้อๆ นั้น จึงจะควรแก้ไข ถ้าจะ  
 ตั้งมคณได้ว่าจะเปิดเพียงแค่นั้น เมื่อคนอื่นมาฟังก็ไม่รู้ว่าจะเปิดดีทช  
 หรือเสรีภาพให้ โฆษณาแล้วแสดงความคิดเห็นชักชวนพวก เราน่าจะระบบ  
 รัฐธรรมนูญไม่คิดของตีรัฐบาล เรามาตั้งควเป็นกษัตริย์เถอะ ตกตง  
 ใครๆ ก็ประกาศได้ เราต้องจำกัดว่าต้องไม่เป็นภัยแก่ประเทศชาติ ท่าน

เขี้ยวตขีตะเดร์ภาพโคร ๆ ก้อยไค้ ข้าพเจ้าอยากจะฟังนัก ขบ  
ให้ตมาชิกประเภท ๑ หรือตมาชิกประเภท ๒ แยกมาข้าพเจ้าอยากจะฟัง

นายทองม้วน อัครากร ผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม กต้าวว่า  
ข้าพเจ้าขอขอบใจตมาชิกทกทกทวงในข้อตาง ๆ แต่บางข้อข้าพเจ้าขอคิด  
คาน ในข้อนข้าพเจ้าขอยกกฎหมายตักษณะอาชญามาตรา ๓๐๕ ขิง ง. หรือ  
ขย ค. ขิง ง. มว่า เพื่อจะกวนให้เกิดขนขังความเกดยตขังระวางคนตาง  
ขนคต ขยงนเบนตน ความจริงกฎหมายก็ตักเด็กตามรัฐธรรมนญ  
ขยแตง เพราะวาคนทกคนไมนตางขนกันเสยแตงในเวตาน เทากน  
หมต แตทวากฎหมายทเราจะแกนนคอรแก ให้ชตเจนนว้ยกเด็ก หรือตง  
ขนใหม่ โดยเบนเซิงบัญญัติกฎหมายขังจะเป็นการต่ามากแกคตในกา  
ตจะตคความ แต่ในข้อนทปรากฎชตเซนนกคอรยกเด็ก แต่ทวามบาง  
ทานเซนรัฐมนตรผู้หนง คอพระยาดรียา ทานกต้าวไค้ ในหน่งสอ  
เคษฐูกิจการเมอง ข้าพเจ้าขอเรยนให้ ทประชมนพงตงน เมอคต  
ตังความค้ขงรัฐบาลประชาขิปโดยเซนนแตง กนาคจะเป็นทนอยใจว  
เจ้านาย ขงไทยเรา ทคตัสตมทอพย ตันขนใจ ได้นบเป็นจ่านอนต่าน ๆขน  
ไปนน มีตคคตถึงคณขงปวงชนราษฎรผู้เสยภาษาเสย มทอพยสัน  
เทวไตกรวบรวมตงขอกไปฝากไค้จอนอกประเทศตงตั้น ตูเหมอนวตงใจ  
จระตงเควระหคนตางต้าวมากกวาคจะตงเควระหคนชาติเคยวคน เมอความ  
จริงเป็นเซนน รัฐบาลกนาคจะเกณทเขาทอพยตมคขงเจ้านายเตต่า  
นมาชวยใช้หนเสยบาง ขยงนชยทเพยงอครวาทตงเป็นเกณทไค้จางน

ถ้าครึ่งเดียวไม่พอเพียงก็ต้องเก็บกันเป็นครึ่งคราดต่อไปอีก ถึงขณะคำพูดเช่นนั้นเป็นการผิดคอกฎหมายลักษณะอาชญาจริง ๆ แต่แท้จริงรัฐบาลก็ไม่ได้จัดการกับพระยาสุริยาฯ ใดๆ อย่างไร ข้าพเจ้าจึงเห็นว่ารัฐบาลออกจระมกพร่องในข้อนี้อยู่บ้าง

หตถวงวรนิคปริชชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนครกล่าวว่ กฎหมายใดๆ ที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ข้าพเจ้ามีความเห็นว่ากฎหมายนั้นเป็นโมฆะ และเข้าใจว่ารัฐบาลคงจะมีความเห็นเช่นเดียวกัน แต่ว่าในกฎหมายที่ใช้อยู่ทุกวันนี้ยังมีหลายบทหลายมาตราที่ขัดกับรัฐธรรมนูญ แต่เรายังหาได้แก้ไขไม่ จะว่าเมื่อขัดกันเป็นโมฆะใช้ไม่ได้หนักถก แต่เมื่อเรายังไม่ได้แก้ไข เราจะให้กฎหมายที่ยังไม่ได้แก้ไขคงอยู่อย่างไร เราควรจะแก้ไขให้ถูกต้องไม่ดีกว่าหรือ เราควรจะตัดออกที่ขัดกับรัฐธรรมนูญให้หมดทีเดียว แต่ว่าเราจะได้เข้าใจว่าไม่มีอะไรมาปนเปกัน แล้วแต่ใครก็จะมีว่าอะไรเป็นโมฆะ และอะไรไม่เป็นโมฆะ

ทำการแทนประชาชนสงขลา กล่าวว่ คนดะปัญหาเดียวแล้ว ไปกันใหญ่เดียวแล้ว พูดเรื่องเสรีภาพในการเขียนในการโฆษณาเกิด

นายชิว ตามไท ผู้แทนราษฎรจังหวัดกำแพงเพชรกล่าวว่ ในเรื่องเสรีภาพ การตั้งสมาคมซึ่งข้าพเจ้าได้เรียนถามรัฐบาลเมื่อก่อน ยังหาได้รับตอบไม่ เพราะตามรัฐธรรมนูญก็ห้ามไม่ให้อำนาจในการตั้งสมาคมการเมือง สมาคมการเมืองที่ได้ขออนุญาตแล้วล้มเลิกไปเพราะเหตุอะไร รัฐบาลยังหาได้ตอบไม่



นายกรัฐมนตรีกล่าวว่า คดีที่เดิมมา การที่ไม่ได้มาคณาการเมอง  
นั้น ก็โดยคำทรงถึงพระราชหัตถ์เดชาซึ่งได้อ่านให้ฟังมาแต่ดู ถ้าหวั  
เวदानมฺ ใดจะคงได้มาคณาการอนุญาตได้ ส่วนวัตถุประสงค์จะเป็นอย่าง  
ไรหนักของแก่ ไซกกฎหมายในเรื่องนั้น

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า เมื่อไม่มฺ ใดมคความประสงค์  
จะพูด ข้าพเจ้าจะได้อ่านไป

นายทองอินทร ภูมิตนฺ ๘ แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีกล่าวว่า  
ในเรื่องเสรีภาพ ๓ อย่าง ๔.อย่างทพระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่ หิว ทรง ขอ  
มาน มเสรีภาพในการพูด การเขียน การโฆษณา กับเสรีภาพในการ  
ประชุม ว่าทจริงสภาฯ เราได้ ออกพระราชบัญญัติการพิมพ์ ไปแล้ว  
แต่มีแต่ยังทข้าพเจ้าใครจะขอทราบเรียนต่อสภาฯ นวฯ หนังสือพิมพ์เขา  
มักจะมีพูดว่า เสรีภาพหนังสือพิมพ์น้อยชงต่างกับสมัยก่อน แต่ทพระ  
ชาชนมักจะมีพูดว่า เสรีภาพการพูดการเขียนน้อยชงกว่าสมัยก่อน เสรีภาพ  
ในการประชุม โดยเปิดเผยกันชงกว่าสมัยก่อน แต่ทพระราชบัญญัติ  
การพิมพ์ เราได้ แก่ ไซปรับปรุงคกว่า แต่ทว่าการพูดเช่นนี้อาจจะมีผล  
เกิดขึ้นชง ข้าพเจ้าขอเรียนในที่ประชุมทราบว่าแต่เพียงว่าได้มค  
กล่าวร้าย ดังเช่นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ หิว ได้ทรงทททวงมา จึง  
ส่วนเสรีภาพในการคงคณะพรรคการเมืองนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าตามรัฐ  
ธรรมนูญให้ ทาชนอยู่แล้ว ชอบที่จะคงได้ แต่ทการที่รัฐบาลไม่อนุญาต  
ก็เพราะชงคกับพระราชหัตถ์เดชา เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ หิว ทรง

พระราชประสงค์จะให้คงคณะพรตการเมืองชนใต้ชนกในนาทรฐาต  
จะชดของอย่างหนึ่งอย่างใดเคย

ร.อ. ขุนนรินทรชัย กล่าวหา เนื่องด้วยท่านประชาชน ได้ปด้อย  
ให้บอกดู นอกทางเป็นเหตุให้กระทบกระเทือน เช่น ทัดมาชก โดกถ้าวถิงเจ้า  
คุณสุริยานุวัตร ซึ่งความจริงเรื่องอินอาจจะมีอีก ท่านยกเอาเรื่อง  
ของเจ้าคุณสุริยานุวัตรมาพูด คติต่างๆ ท่านจะมีเรื่องดัดจนศอกหรืออะไร หรือ  
ท่านอาจได้รบคำสั่งนับต้นมาจากผู้ใดให้มาพูดเรื่องนี้ การบัดหนังสือพิมพ์  
นับบดเพราะเหตุใด โดยมากท่านจะเห็นได้จากหลักฐานทรฐาตตั้งมา  
ว่า บัดมาจากสมัยเดิมอันหนึ่ง และบัดคอกๆ มาอีกอันหนึ่ง การบัดนั้น  
โดยมากบัดเพราะมีหนังสือพิมพ์ตงชาวซึ่งเกยวกับเป็นการหมิ่นพระบรม  
เดชานุภาพ เป็นการหมิ่นพระบรมวงศานุวงศ์บาง คิงนรฐาตจิงรบ  
จิดการบัดเป็นพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่ง  
บอกมาแต่จะตองเควพลักการะท่าน ให้เป็นทีประจักษ์ตาแก่ประ  
ชาชน อันมีผู้กล่าว ซึ่งข้าพเจ้ารู้สึกกระทบกระเทือนทพุดถึงผู้ ทกข  
การบาง ตัดมาชกประเภท ๒ บาง อย่างว่าข้าพเจ้าดำเด็กท่านเลย  
ข้าพเจ้าผู้ เดียสละทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ท่านได้มานั่งในทน ในที่สุดก็  
ถูกจตุกกระตุน โนในกระตุนน ข้าพเจ้าได้นั่งมานานนเดด ข้าพเจ้าขออภัย  
ท่านด้วยในทน

นายกรฐมนตรี กล่าวหา พดถึงเรื่องการตงต์มาคม ทจริงต์มาคม  
คณะการเมืองนียงไม่มผู้ใดชอตง แต่ทว่าถ้าเผื่อหากว่ามผู้ใดชอตงชน

แล้ว ก็เห็นวาทะจะคงเพียงธัมมาคมก่อน แล้วว่าเมื่อใดแก่กฎหมายให้  
 เบนทเรียบร้อยแล้ว ก็จะโตมธัมมาคมพรรคการเมือง เมื่อเช่นนั้นทำไปซี  
 หลวงโกวิททอภยวงศ์ ก็ดำริว่า เรื่องตั้งธัมมาคมนั้น ความจริงตาม  
 ความเห็นส่วนตัวของข้าพเจ้าเห็นว่าเราควรจะต้อง เราควรจะมีชน เรา  
 จะต้องมีธัมมาคมการเมือง แต่ความเหตุนั้นหาเรื่องธัมมาคมเป็นมต ๒  
 คมอยู่ เพราะฉะนั้นอยากจะให้เพื่อนธัมมาชิกที่เราช่วยทำงานอยู่ ต้อง  
 พิจารณาดีหรือว่า ความเห็นของข้าพเจ้าถูกต้องอย่างไรบ้าง ถ้า  
 เราปล่อยให้เบ็ดเตล็ดการตั้งธัมมาคมนั้น เราก็คงได้ พอเราปล่อยเข้าแล้ว  
 จะมีการวางต้นฉบับต้นคอมมูนิสต์ออกหรือ ข้าพเจ้าเองก็หนักใจแทน  
 รัฐบาล ไม่ใช่ตัวข้าพเจ้า บางคราวก็ถูกมาแต่ดี ถูกหาว่าธัมมาชิกคอม  
 มูนิสต์ตั้งครึ่ง เคยบดธัมมาชิกกันไปทหนึ่งแล้ว เคยดูตาม เพื่อดูจับคน  
 เชิดกัน อยู่ทหนึ่งแล้ว ถ้าเราตั้งชนเราจะต้องให้เสรีภาพเขาเต็มที่ ใคร  
 จะตั้งธัมมาคมคอมมูนิสต์ก็ได้ เมื่อเป็นเช่นนั้นก็เกิดหาว่า ต้นฉบับคอม  
 มูนิสต์เขาออก เมื่อคราวถูกขมุกอย่างนั้น ก็คล้ายกับมต ๒ คม เพราะ  
 ว่าธัมมาชิกตั้งครึ่งคองของหาเป็นคอมมูนิสต์แล้ว เมื่อมาถึงตอนนั้นทำให้  
 เบ็ดธัมมาคมการเมือง ธัมมาคมคอมมูนิสต์ตั้งเด่งงานเราอีก ขอให้พวก  
 เราต้องพิจารณาดีเถิดว่าเป็นความลำบากเพียงไร ถ้าในฐานะที่ไม่ใช่เป็น  
 ธัมมาชิก ใครไปนั่งเป็นรัฐบาลก็ยากเหลือเกิน โคนทองชนทองดีของทเดียว  
 ๓. ยู่ เกยง ทองตั้งยา ผู้แทนราษฎรจังหวัดกาญจนบุรี ก็ดำริว่า ท  
 แรกข้าพเจ้าไม่ตั้งใจจะพูด แต่เมื่อพูดตั้งธัมมาคมการเมืองบังเอิญข้าพเจ้า

ใ้ร่างพระราชบัญญัติเสนอกำหนดอำนาจ แคว้นองค์การ ข้าพเจ้าขอ  
แสดงว่าไม่ใช่เป็นเครื่องมือของพระมหากษัตริย์ ทจรังวาง ส้มมาคม แต่  
ทว่าเมื่อได้มาพบขอความทพระมหากษัตริย์ทรง ครัดใจ เมื่อ ครัง ส้มมาคม  
คณะราษฎรอย่างหนึ่ง เที่ยวนมาชกอย่างหนึ่ง ข้าพเจ้าเจ้าเป็นเจ้ของ  
ไปใคร่ครวงดูถ้าการใดเสียดจากการมคณะการเมองนั้นอาจจะเป็นภัยต่อประ  
ชาชนหรือไม่ ข้าพเจ้าเข้าใจว่าจะได้ ไปพูดในเมื่อพระราชบัญญัตินั้น  
มาสู่ ส้มภา

หลวงวรนิติปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร กล่าวว่ ข้าพเจ้า  
ขอโทษต่อท่านทพูดเมชกน คือเรื่องประเภทที่ ๒ ประเภทที่ ๓ อะไรนั้น  
ความจริงพวกเราไม่เคยตมบัญญัติของท่านผู้ ก่อการหรือส้มมาชิกประเภท  
ที่ ๒ เลย

ท่าการแทนประธานสภา กล่าวว่ พุดนะเพาะในเรื่องนี้

หลวงวรนิติปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร กล่าวว่ แต่ว่  
เพื่อจะให้เรื่องนชาดแต่ละมประเด็นด้วย ในเรื่องนข้าพเจ้าขอถามรัฐ  
บาตว่ ถ้าผู้ ขอตงส้มมาคมการเมองปฏิบัติโดยถูกต้องตามกฎหมาย  
ของเรื่องส้มมาคมแล้ว รัฐบาตจะอนุญาตให้ตงได้หรือไม่

นายกรัฐมนตร กล่าวว่ ข้าพเจ้าอยากจะให้ ไปใคร่ครวงเอามือ  
ก่ายหน้าผาก และตรองดูเสียก่อนว่ส้มมาคกรหรือไม่ในเจตนา แต่ขอ  
ให้ท่านคิดดูว่ยังไม่พนหกดต่อหัวเดียว ถ้าท่านจะตงแต่ขอให้ท่านเขียน  
มาเป็นหน่วยเกิดข้าพเจ้าขอมถวาย

นายทองม้วน อุตถาวร ผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม กล่าวว่  
 ข้าพเจ้ารู้สึกเสียใจที่เดชาทนายกรฐมนตรีได้กล่าวเช่นนั้น ความ  
 จริ่งข้าพเจ้าได้กล่าวโดยเจตนาและความบริสุทธิ์ใจในการแสดงความเห็นใน  
 สภา มีเชื่อว่าข้าพเจ้าจะได้รับสนับสนุนจากใครหรือเป็นการส่วนตัวต่อ  
 พระยาสุรยานุวัตร.....

ทำการแทนประธานสภา กล่าวว่ เรื่องนั้นผ่านไปแล้ว

นายทองม้วน อุตถาวร ผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม กล่าว  
 ว่ ในเรื่องของการเลือกตั้งสมาชิกการเมือง ความเป็นจริง  
 ข้าพเจ้ามีความประสงค์ไปในทางที่ไม่อยากให้มันเอง และจะได้  
 เห็นเจตนาของข้าพเจ้าคงแต่ครั้งยังไม่เป็นสมาชิกของสภา ได้เห็นขอ  
 ความเห็นมายังคณะรัฐมนตรีครั้งพระยามโนฯ ก่อนปีตสภา แต่ขอ  
 ประการหนึ่งข้าพเจ้าก็ได้แสดงความเห็นใน เรื่อง การ ตั้ง สมาชิก เดือน  
 โดยให้นายกรฐมนตรีเป็นนายกเดือนา เช่นนั้นจะเห็นได้ในเจตนาของ  
 ข้าพเจ้าแต่ขอว่า ข้าพเจ้ามีความจงรักภักดีต่อพระยาพหลฯ ถึงแม้จะตั้ง  
 สมาชิกขึ้น ข้าพเจ้าก็ยังเป็นสมาชิกของพระยาพหลฯ อยู่นั่นเอง  
 เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นว่า การตั้งสมาชิกขึ้นก็เป็นของที่ดีอยู่ เหมือนกัน  
 เพราะเหตุว่าถ้าเราคงแต่จะถูกต้องตาม ความ ประสงค์ของ ประชาชน  
 ถ้วนมาก ถ้าโดยความประสงค์ของข้าพเจ้าผู้เดียวแต่ขอไม่อยากจะให้  
 มีเตยในเรื่องสมาชิก

## ๒๕๑

นายกรัฐมนตรี กล่าวหา ในการที่ท่านสัมภาษณ์ข้าพเจ้านั้น  
ข้าพเจ้าขอขอบคุณมาก กอห้วงคิดถึงข้าพเจ้า เรียกว่าห่วงดี แต่ทว่า  
ข้าพเจ้าเองในเรื่องนี้คิดว่า จะโดนกล่าวหาเป็นคคเคเตอร์ จะเห็นว่าเป็น  
คคเคเตอร์แล้ว ข้าพเจ้าไม่รู้อะไรจะไปไหน เพราะฉะนั้น  
แต่ขณiform ข้าพเจ้าเป็นนายกองอยู่ด้วย คคล้ายจะเป็นมดไล่ดิน ข้าพเจ้า  
ก็ของวงแหวน ท่านจะแฉเห็นได้ว่า ข้าพเจ้าย่างยากในเรื่องการทหาร ถึง  
ไม่ค่อยจะไปโม้มาอะไรต่างๆ ข้าพเจ้าคิดว่าเขาจะว่าใช้อำนาจบ้าง  
อะไรบ้าง เรื่องนี้ข้าพเจ้าขอให้ท่านเห็นใจจริงๆเถิด แต่ที่จริงถ้า  
ข้าพเจ้าคงใจจะเป็นคคเคเตอร์แล้วละก็ ถ้าท่านต้นแบบนั้นอย่างข้าพเจ้า  
ไม่เอาเลย เอาดีเถิด

หลวงวรินทร์ปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร กล่าวหา ข้าพ-  
เจ้าไม่มีอะไรพูดพอที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีได้ ขอท่านได้โปรดลดตำแหน่ง  
นี้ต่อไปเถิด ข้าพเจ้าทราบว่าคุณหลวงประดิษฐฯ เองก็มีความ  
เห็นว่าควรที่จะตั้งสมาชิกการเมือง และข้าพเจ้าเองก็มีความเห็นพ้อง  
ด้วย ข้าพเจ้าจะขอถามรัฐบาลว่าจะมีความซัดของ หรือไม่ ซัด ของ  
เราอยู่ในความปกครองของประเทศ จะซัดชนท่านอย่างไรได้ ถ้าท่าน  
ไม่ให้ตั้งเราก็คงชนไม่ได้ แต่ข้าพเจ้าอยากทราบว่าจะให้ตั้งได้หรือไม่ ไม่  
เชื่อว่าข้าพเจ้ามีความประสงค์อย่างใดเลยขอโปรดอย่าเข้าใจผิด ขอได้  
โปรดให้ความสว่างแก่ข้าพเจ้าบ้าง ข้าพเจ้าเป็นเด็ก ก็ขอพูดอย่าง  
ความซัดของเล็กๆเท่านั้น

๒๕๒

นายกรัฐมนตรี กล่าวว่ การตั้งคณะพรรคการเมืองนั้น ก่อนที่จะ  
ตั้งต้องมีกรแก้ไขกฎหมายอะไรๆ เพิ่มเติมลงไปอีก ถ้าไม่อย่างนั้น  
กลัวจะต้องมีเรื่อง เพราะฉะนั้นจึงไม่อยากให้มันไปตามนั้น ถ้าได้  
แก้กฎหมายเพิ่มเติมกฎหมายอย่างเรียบร้อยแต่ก็ไม่ว่า เพราะข้าพเจ้า  
เองไม่ใช่จะรวบรวมเอาอะไรมาไว้ในกำมืออย่างนั้นหาได้ รัฐบาลตั้ง  
เป็นคณะเดียวของสภา ข้าพเจ้าเองก็คือหัวหน้าคณะของสภา นั้นเอง  
ไม่ว่าอะไร เมื่อเขาได้มอบหมายการงานให้กระทำแล้ว ต้องพยายามให้  
มันดำเนินตามเนื้อ เพราะฉะนั้นความหนักใจอยู่ที่คณะรัฐมนตรี จึง  
ต้องใคร่ครวญดูให้ถี่ถ้วนว่า ถ้าจะตั้งแล้วก็ขอให้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย  
อย่างที่ว่ามานี้เสียก่อน

หตวงประดิษฐ์ธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกล่าว  
ว่า ท่านสมาชิกได้วางถึงข้าพเจ้าและความเห็นของข้าพเจ้าในครั้งกระ  
นั้นด้วย จึงต้องขอแอดดเพื่อประวัตการณ ความจริงไม่อยากจะตำ  
เด็กและซดเขาทำนผู้ใดมากถ้า ว่าท่านนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งคือทำนใน  
เรื่องเกี่ยวกับคณะชาตินั้น เดิมทีเคยวคณะชาติเตรียมที่จะตั้ง หตวง  
วิจิตรฯ ได้มาพบข้าพเจ้าว่าอยากจะตั้งคณะชาติ ข้าพเจ้าบอกว่ข้า  
พเจ้ามีความเห็นอย่างเต็มที่ในครั้งกระนั้น พระยามโนฯ ได้ขับระ  
ชุมผู้ ทักอการขอพระราชทานรัฐธรรมนูญ พระยามโนฯบอกข้าพเจ้า  
ว่ท่านเห็นกับตอทุกประการที่จจะอนุญาตให้คณะชาติตั้ง เมื่อข้าพเจ้า  
เข้าใจว่คณะชาติที่จะตั้งได้แล้ว ข้าพเจ้าก็ได้ขอรับรองค่อนายกคณะ

๒๕๓

ราษฎรให้เตรียมการขี้เด็กขอเวียดแควมเพน ถึงกับได้มีการเรียไรกัน  
แล้ว ต่อมาอย่างไรไม่ทราบ พระยามโนฯ กตัญญูความเห็นอีกทีว่าอย่า  
ใหม่คณะกรรมการเมืองเลย ข้าพเจ้าจึงขอแถลงให้ทราบว่าในครั้งนั้นคงมี  
เรื่องดับตมคมใน

ทำการแทนประธานสภา กล่าวว่ามีผู้ใดสนใจในเรื่องนี้บ้าง  
หลวงวรนิติปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนครกล่าวว่า ข้าพเจ้า  
ยังมีข้อข้องใจในข้อ ๔ คือไปคือในเรื่องพระราชบัญญัติของกนรัฐธรรม  
นูญ ข้าพเจ้าเห็นว่า.....

ทำการแทนประธานสภา กล่าวว่ามี อยู่ในข้อ ๕

ด. เทียม ศิวพิสิฐ ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครปฐม กล่าวว่า เวลา  
ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราปกครองการให้คงดีมาคมการ เมือง  
สมาชิกส่วนมากในสภา นี้ข้าพเจ้าเชื่อแน่ว่าไม่ปฏิเสธ ส่วนมากของ  
ประชาชนก็ชอบ เพราะฉะนั้นขอเชิญเจ้าคุณนายกาจงตงเถิด ข้าพเจ้า  
ว่าด้วยคนหนึ่ง

ร.ต. ถัด รตนพนธ์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดพทตง กล่าวว่ามี คำว่าส่วน  
มากสมาชิกผู้แทนทราบได้อย่างไร ทราบในหัวใจคนทราบได้ยาก เพราะ  
ฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นว่าไม่น่าหนักอะไรเลย เท่าที่บอกได้ว่าส่วนมากนั้น

ทำการแทนประธานสภา กล่าวว่ามี ข้าพเจ้าขอให้อภิปรายกันคือ  
ไปในข้อ ๕ นั้น ข้อ ๕ อันเกี่ยวกับลารยกลเด็กพระราชบัญญัติการบั้งกน  
รัฐธรรมนู



นายบุญตรี เทพาคำ ผู้แทนราษฎรจังหวัดแม่ฮ่องสอน กล่าววา  
 เรื่องพระราชบัญญัติของกนรัฐธรรมนุญนั้น ข้าพเจ้าขอเสนอว่าการ  
 พิจารณาคดีซึ่งเกี่ยวกับรัฐธรรมนุญหาได้เป็นไปโดยเปิดเผยไม่ คือใช้  
 คณะกรรมการพิจารณา เพราะว่าตามมาตรา ๕๘ แห่งรัฐธรรมนุญว่า  
 การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีท่านว่าเป็นอำนาจ ของศาลโดยเฉพาะซึ่ง  
 จะต้องดำเนินตามกฎหมายแต่ในนามพระมหากษัตริย์ แต่ว่าการพิจารณา  
 อรรถคดีในการบังคับกนรัฐธรรมนุญ ซึ่งมีคนผู้ใดกระทำความผิด  
 หาได้พิจารณาไปโดยคำพิพากษาของศาลไม่ ก็ยอมบุคคลคณะหนึ่ง ได้  
 ถูกตั้งขึ้นเป็นกรรมการแต่อกัดตั้งไปว่าผู้หนึ่งมีความผิด แต่อกัดตั้งต้อง  
 ส่งผู้หนึ่งนั้นไป ตั้งในจังหวัดของข้าพเจ้า ก็เพิ่มราษฎรใหม่อีก ๖  
 ท่าน แต่ข้าพเจ้าได้มาพิจารณาตามกฎหมายบังคับกนรัฐธรรมนุญ  
 นี้เมื่อขัดกับมาตรา ๕๘ แล้ว ข้าพเจ้าขอเข้าไปถึงมาตรา ๖๑ ด้วย เพราะ  
 มาตรา ๖๑ มีความทับญญิตแห่งกฎหมายใด ๆ มีข้อความแย้งหรือขัดกับรัฐ  
 ธรรมนุญ ท่านความทับญญิตนั้น ๆ เป็นโมฆะ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอ  
 ด้รปรวมความจากกฎหมายของกนรัฐธรรมนุญขัดต่อมาตรา ๕๘ เมื่อขัด  
 ต่อมาตรา ๕๘ แล้ว ก็จะต้องเป็นไปตามมาตรา ๖๑ แห่งรัฐธรรมนุญ  
 เพราะฉะนั้นพระราชบัญญัติสมควรจะยกเด็กเสีย แต่ถ้าหากว่าพระราช  
 บัญญิตจะไม่เด็กกตของแก่ไขรัฐธรรมนุญเสียใหม่ จะไม่แกกรัฐธรรมนุญ  
 กตของเด็กกฎหมายนี้ อย่างใดอย่างหนึ่ง

ขุนชำนาญภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าวว่ พระ  
ราชบัญญัติรักษารัฐธรรมนูญนั้น ออกไปโดยสภาผู้แทนราษฎร โดย  
รัฐธรรมนูญนั่นเอง ที่ออกไปซึ่งท่านเห็นว่าขัดแย้งอย่างไร ไม่ใช่ออก  
นอกสภา ไม่ใช่ออกเมื่อครั้งเจ้าคณะมโนฯ บิดสภา ออกกันในสภา  
จะพูดอะไรนอก กรรมาการที่เป็นผู้ตัดสิน ดังโดยกฎหมายซึ่งเรา  
ออกไปในสภาฯ นั้นเองไม่ผิดอะไร ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ควรเด็ก

หุดองประคิชฐมนุชรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กล่าว  
ว่ พระราชบัญญัตินี้ ถ้าหากว่าจะพิจารณาไปแต่ขอแก้ไขขตกบรัฐธรรมนูญ  
แต่มาตราใดไม่ เพราะเหตุว่ตามวิธีการที่เรำใหม่การพิจารณาด้วย  
คณะกรรมาการนั้น เราจะคงค้างแต่ยกอนว่พระราชบัญญัติ เป็น  
พระราชบัญญัติสงไทย หรือว่เป็นพระราชบัญญัติอะไร ความจริง  
พระราชบัญญัติ เป็นพระราชบัญญัติของกนการกระทำผิด วิชที่จะ  
บองกนการกระทำผิดก็ออการส่งไปให้อย ในเขตที่กำหนดเช่นอย่างส่งไป  
แม่ฮ่องสอนดังกล่าวมาแต่ด เมื่อเป็นเช่นนกยอครบตรงๆ การพิจารณา  
ไม่ได้ทำโดยศาล และในรัฐธรรมนูญเรำก็โตกต่างแต่ใน เรื่องศาลซึ่งม  
วิธีการไปคนละเรื่อง พระราชบัญญัตินั้นเป็นวิธบองกนกนแก จึงหา  
ได้ขตกบรัฐธรรมนูญไม่ ออกประการหนึ่ง พระราชบัญญัติพดกน  
อย่างตรงๆ คือว่ เราได้เอารูปร่างมาจากกฎหมายของประเทศที่ได้ออก  
ในสมัยที่โตเบดิยนแปดการปกครองใหม่ๆ เหมอนกน ในสะเปญยงร้าย  
แรงไปก่จกน คือออกโดยอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

เท่านั้น ตั้งไปให้อยู่ในเขตกำหนดไหนๆได้ แต่สำหรับเรารักษาความ  
 ยุติธรรม คอยคงกรมการจากผู้พากษาไปพิจารณา หาใดเดือดจาก  
 บุคคลใดไม่ เหตุจำเป็นอันสุดท้ายนี้ ข้าพเจ้าชอกช้ำด้วยความ  
 จริงใจว่า น่าเสียดายที่พระราชบัญญัติคนโตมรคนโตเมื่อได้เกิดกบฏแล้ว  
 ถ้าพระราชบัญญัติคนโตออกก่อนการกบฏแล้ว กบฏจะหาเกิดได้ไม่ เรือง  
 นตามเจ้าหนาทตำรวจผู้ใด เวदानนเราอยู่แต่คิดว่าใครกบฏ แต่  
 เราไม่หนักฐาน ถ้าพระราชบัญญัติคนโตออกก่อนเกิดกบฏแล้ว กับ  
 ร้องโต้เถียงว่ากบฏนั้นหาเกิดขึ้นได้ไม่ เสียหายเสียชอกที่เราได้ออก  
 ข้าไป การกบฏการนั้น ข้าพเจ้าหาใดอาจจับข้าพเจ้าได้ในเวदानนก็ไม่มี  
 หนักฐานอะไรเลย แค่มส์มาชิกบางคนซึ่งนั่งกินซึ่งเขาดั่งสั่งผลิตภัณฑ์ ถ้า  
 จะเอาหนักฐานก็หาไม่ได้เลย เพราะฉะนั้นพระราชมัญญิตของ  
 กันแต่รักษาความสงบเรียบร้อยให้แก่ราษฎรอย่างแท้จริง ถ้าท่านไม่  
 อยากเห็นการฆ่าฟันกันชอกช้ำไป ขอให้คงพระราชบัญญัติคนโตก่อน  
 คอยเมอบานเมืองสงบเรียบร้อยเมื่อไรเราจะเลิกได้เหมือนกัน ในประ  
 เทศที่เขาเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่ๆ เขาจำเป็นจะต้องระวัง ท่าน  
 ย่อมรู้ดีว่า เรา เปลี่ยน แปลง การ ปก ครอง และ คง ระบบ การ ชน  
 ใหม่ ผู้ที่ยงนยตามระบอบเก่าก็ยังมีอยู่ ไม่ใช่ นอย เหมือน กัน  
 เพราะฉะนั้น เราจะเอาวิธีชนค้ำดี คอย เต็ม อ ก เท่า กับ ว่า ยู่ ให้ เกิด การ  
 ไม่สงบเช่นชนนอก และเราจะคงเพิ่มกำลังทหารอีกมากมาย คั้ง  
 เพิ่มกำลังตำรวจอีก นักตั้งก็จะต้องมีประจำอยู่อีกหลายคน เพราะนัก

ตั้งของเป็ดย่นหลาย ๆ ผลิตเป็นต้น ความมุ่งหมายแห่งพระราชบัญญัติ  
นี้เดิมอยู่เป็นทางบงกช ไม่ปรารถนาที่จะไปข้ามแห่งใคร แต่การที่  
ไปอยู่ก็ไปอยู่ในเขตที่กำหนด เมื่อท่าความชอบก็อาจจะตั้งให้  
ได้ สรุปความว่าพระราชบัญญัตินี้ประโยชน์มาสู่ประเทศมากมาย  
ทีเดียว

นายเตียง ไชยกาต ผู้แทนราษฎรจังหวัดตอบตราชานกต่างว่า ข้าพ  
เจ้าขอมอบรองว่าพระราชบัญญัตินี้ประโยชน์จริง แต่ความความสงสัย  
และข้อโอภาศรียนถามเสียในทันที คือในพระราชบัญญัติ เมื่อขอ  
ความใด ๆ ซึ่งตราไป ถ้าผ่านก็จะคงจะรักษาพระราชบัญญัติ กรณที่  
จะพิจารณาถ่วงการผ่านหรือไม่ว่าเรียกว่าบรรดคดี ข้าพเจ้าเข้าใจว่า  
อย่างนั้น หรือจะอยู่ในเขตถนนหรือไม่ว่าตาม ข้าพเจ้าสงสัย นอกจาก  
การตั้งโทษ การตั้งไปอยู่ในเขตที่กำหนดนั้นเป็นกำหนดโทษอย่างหนึ่ง  
ในกฎหมายอาชญา ข้าพเจ้าสงสัย เพราะฉะนั้นผลของการกระทำไป  
อยู่ในเกณฑ์ โทษอย่างหนึ่ง ในข้อ ๖ ข้าพเจ้าก็ต้องถือว่าเป็นการตั้ง  
โทษด้วย ข้าพเจ้าสงสัย ขอได้โปรดอธิบายอีกครั้งหนึ่ง

พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม  
กล่าวว่า ข้าพเจ้าขออธิบายกฎหมายข้อนี้ว่า ที่ว่าตั้งไปอยู่ในเขต  
ที่กำหนดนั้น เราไม่ถือว่าเป็นโทษ ถ้าหากว่าไปทำผิดแล้ว ก็ไม่เพิ่มโทษ  
ถ้าเป็นโทษแล้ว ทำผิดอีก จะถือว่าไม่ซ้ำเติม แต่ในเรื่องนี้ไม่ใช่โทษ

## ๒๕๘

ผู้ที่ต้องโทษแต่ขาดคดีทักต่างๆ แต่ผู้ที่ถูกส่งไปไม่ได้ขาดคดีทัก พระราชบัญญัติคนกบฏไม่ได้ตั้งโทษคน ตามศัพท์ตั้งโทษ คือว่ามีผิด แต่ไม่ใช่ตั้งโทษทางอาชญา ถ้าตั้งโทษทางอาชญาแล้วก็ต้องไปศาล นี่ไม่ใช่ศาล เพราะฉะนั้นไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ เพราะว่าไม่ใช่โทษทางอาชญา

พระพิณิจนากร ผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ กล่าวว่า ในการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะขอให้ทรงเลิกใช้ พระราชบัญญัติของกันรัฐธรรมนูญนั้น ข้าพเจ้ายังไม่ทราบว่ามีพระราชประสงค์อันใดแน่นอน คือข้าพเจ้ามีความฉงนเป็นอันมากในคดีคนหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวแก่ผลประโยชน์ของท่าน คือในเรื่องพระพิณิตยไธสวรศักดิ์ ในคดีหนึ่ง ท่านบอกว่า เพราะเหตุที่เราใช้การพิจารณาโดยไม่มีศาล ไม่มีอะไร ท่านไม่พอพระราชหฤทัย แต่ว่าในเรื่องพระพิณิตยไธสวรศักดิ์ ท่านแพ้คดีแล้ว ท่านก็จะได้ออก เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าผู้บังคับบัญชานั้นยังไม่ทราบพระราชประสงค์ของท่านอันใดเลย

ร.ศ. ถศ. รัตนพนธ์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดพิจิตร กล่าวว่า ตามที่ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้แถลงมาเมื่อก่อน ท่านแถลงในหตุกอันหนึ่ง แต่ข้าพเจ้าก็ขอแถลงในหตุกอีกอันหนึ่งเหมือนกัน เพราะว่าพระราชบัญญัตินี้ได้ออกไปโดยสภาผู้แทนราษฎรในสมัยนี้ ในสมัยวิสามัญนี้เอง ข้าพเจ้าจำได้ เพราะฉะนั้นพวกเราได้ตั้งมติไปแล้ว บอกว่าพระราชบัญญัติอันนี้ให้เบ็นอันใช้ได้ เมื่อเป็นอันใช้ได้แล้วทำไมเราจะมาว่าไม่ควรจะใช้ ถ้าจะ

เปรียบกับคดีโบราณว่า นำตายทลมออกมาแล้ว จะกั้นเข้าไปได้อย่างไร  
ไว้ ข้าพเจ้าไม่เห็นสมควร

หตวงวรนิติปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร กล่าวว่ ข้าพ  
เจ้าขอคัดค้านโดยเต็มที่ว่า พระราชบัญญัตินี้ไม่ได้ออกในสมัยนั้น

นายไต้ ปานิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร กล่าวว่ บัญชี  
ละเพราะหน้าข้าพเจ้าไม่ยอมพูด แต่รู้สึกจกกระเจี จึงอยากพูด ท้มีพระ  
ราชประสงค์ ในพระราชบันทึกว่า ขอให้เลิกพระราชบัญญัติของกบรัฐ  
ธรรมนูญ กฎหมายถนน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นผู เชนเช่ง  
แต่ไม่ได้ทรงคัดค้านในพระราชบัญญัตินั้น ไม่มีการวิโคเลย ตามแนว  
พระราชบันทึกเห็นว่าเมื่อเกิดสังพระยาฉันท ออกไป จึงเกิดการค้านชน  
เหตุผลเพียงเท่านั้นเห็นแจ้งว่าจะได้มีการผ่านไป เพราะท่านเข็นมาเอง  
ไม่ได้มีการวิโคเลย

หตวงวรนิติปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร กล่าวว่ ข้าพเจ้า  
ขอคัดค้านว่าสภาฯ ไม่ได้ออกพระราชบัญญัตินั้นมาในสมัยด้ามัญ ออก  
มาแต่สมัยที่ ๓ ถ้าท่านไม่เชื่อโปรดตามรัฐธรรมนูญมาตราการกระทรวงมหาด  
ไทยดู

หตวงประดิษฐ์มธุธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กล่าว  
ว่ ขอรับรองว่าออกภายหลังการกบฏ ในสมัยที่ด้ามัญประเภท  
เดียว ถูกของหตวงวรนิติปรีชาแล้ว

หตวงวรนิติปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร กล่าวว่ เพราะ  
 ฉะนั้นข้าพเจ้าขออภิปรายต่อไป เมื่อท่านผู้ว่าออกมาในสมัย ๒ แผลแล้ว  
 กฎหมายบทตราข้าพเจ้าจะพูดไป เดียวจะหาว่าข้าพเจ้าไม่เคารพกัรัฐ  
 ชรรมนูญ แต่ข้าพเจ้าขอกราบเรียนด้วยความดีด้วยจริงและบริสุทธิ์ใจว่า  
 วิชพิจารณาในเรื่องที่จะบองกัรัฐชรรมนูญนี้ ข้าพเจ้าไม่เห็นชอบ  
 ด้วย ข้าพเจ้าเห็นว่าควรจะเป็นค่าตมมากกว่า เพราะคณะกรรมาการน  
 กังไปจากฝ่ายปกครองเอง และถึงแม้ว่าจะมีผู้ พหุภาษาศาถการออก  
 ไปด้วยก็คงไม่ตมมากนัก เพราะฉนั้นเมื่อเราจะเอาเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง  
 เป็นผู้ พิจารณาคดีเช่นนี้แล้ว ข้าพเจ้าไม่เห็นใจนักกว่าผู้ ถูกกล่าวหาหน้ได้  
 รับความยุติธรรมเพียงพอหรือไม่ รัฐบาตจะรับรองได้หรือไม่ว่าการ  
 ที่ทำเช่นนี้จะไม่เป็นการคิดสังทษเดรัภาพของประชาชน ซึ่งถ้าเป็นการ  
 คิดสังทษเดรัหรือคิดเดรัภาพแล้วก็จะไปขัดกัมรัฐชรรมนูญมาตรา ๓๔ ของ  
 เราอีก ข้อประการหน้ ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกล่าว  
 ว่า การที่เราส่งไปอยู่ในเขตค่อนจำกัดนั้นไม่ใช่เป็นการลงโทษ ใน  
 ข้อนี้ข้าพเจ้าขอคัดค้านด้วยความเคารพว่าจะเป็นไปจริง อย่าง ท่าน กล่าว  
 หน้หรือไม่ ข้าพเจ้าในฐานะที่เป็นลูกศิษย์ท่านมาก่อน แต่ก็ไม่มีความ  
 เห็นพ้องด้วยดังที่ท่านกล่าว ด้วยเหตุว่ามาตราเท่าไรก็ออกจะตมเดธนไป  
 มากแล้ว ท่านบัญญัติว่าโทษอันอยู่ในที่ ๆ กำหนดให้อยู่นั้น ก็เป็นโทษ  
 อันหน้ ซึ่งกฎหมายอาชญาบออกว่า เป็นโทษอยู่ใน ๓ ถึง ๖ นนและ  
 ข้าพเจ้าจำไม่ได้ อีกเหมือนกัน จะถือว่ไม่เป็นโทษอาชญาอย่างไรได้

๒๖๑

ข้าพเจ้ามีความรู้เพียงเท่านั้น และท่านที่มีความรู้สูงจะให้คำอธิบาย  
อย่างไรก็ได้ ขอได้ โปรดให้คำอธิบายที่ถูกต้องด้วย

หอดวงประดิษฐานธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กล่าว  
ว่า ข้าพเจ้าขอตอบในข้อที่ท่านถามว่าจะเป็นการคิดเสีรภาพหรือไม่ ขอ  
นถาหากว่าจะพูดไปแล้ว ผู้ที่กระทำผิดก็ถูกคิดเสีรภาพ แต่ในเรื่องนี้  
ของเห็นแก่หมาชน แต่ว่าการที่คิดเสีรภาพผู้ที่ถูกส่งออกไปเป็นบุคคลเอกชน  
การที่คิดเสีรภาพเพื่อที่จะรักษาไว้ ซึ่งเสีรภาพของมหาชนออกหลายคน และ  
เป็นทแนแท้ว่าไม่ใช่เสีรภาพของมหาชนเท่านั้น ข้อคกเคยวระ ออกหลาย  
คน จะคคตายกันแน่ ๆ

นายไต้ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร กล่าววว่า การ  
ที่พิจารณาว่า กระทำผิดพระราชบัญญัติของกน รัฐธรรมนูญ หรือไม  
หลักในการกำหนดวินิจฉัยดังคไหนดอยากทราบที่รัฐบาลปฏิบัติมา

หอดวงประดิษฐานธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กล่าววว่า  
หลักตามพระราชบัญญัติกมขยวว่า เมื่อเจ้าหน้าที่ทางฝ่ายปกครองได้  
รายงานมายังคณะรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี ก็นำสำนวน ส่งไปให้แก  
คณะกรรมาธิการพิจารณา การพิจารณานกคาคคยคยควสำนวนต่าง ๆ  
จะเห็นได้วว่า ออกย่างหนึ่ง ออกย่างการที่ททำ เช่น ออกย่างการเนรเทศ  
ท่านจะเห็นได้ววชเนรเทศน เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองทเคยวทวณจณย  
แต่ในเรื่องนี้ ผพกษาเป็นกรรมาการทาคคไปกวว่าการเนรเทศ หลักการ  
มเพียงเท่านั้นเอง



๒๕๖๓

ร.พ. ทองคำ คณายโสภา ผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี ถัดจากว่า  
ประเทศเราบัญญัติธรรมนูญไว้ราว ๓ ปี เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นว่าการออก  
พระราชบัญญัติของกบฏรัฐธรรมนูญเป็นของคดีย่างยงทีเดียว เพราะไม่ใช่  
เป็นของใหม่ ถึงประเทศที่เขามารัฐธรรมนูญมาตบรอยบ ก็ยังมีพระราช  
บัญญัติของกบฏรัฐธรรมนูญ อย่างประเทศอเมริกาเขามารวมการ  
ชนชาติหนึ่งสำหรับตั้งข้อตั้งว่า ใครทำผิดรัฐธรรมนูญเดี๋ยวกดดันตั้งโทษ  
เมือมาเกิดกบฏกบฏพระราชบัญญัติของกบฏรัฐธรรมนูญนั้น ข้าพเจ้า  
ตั้งสัยนกว่าจะเกิดมพวกกบฏรัฐธรรมนูญชนแทนอีกกระมัง

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุตรดิตถ์ ถัดจากว่า  
ปัญหาที่เราพูดเดี๋ยวนั้น ดูเหมือนเราจะยังไม่เข้าใจในเรื่องที่พระมหา  
กษัตริย์ ทรงขอรับมา พระมหากษัตริย์ไม่ไดทรงขอรับให้เด็กพระราช  
บัญญัติของกบฏรัฐธรรมนูญ แต่ว่าขอรับในวิธีการขอเดี๋ยวจากร  
พิจารณาคนนั้นไม่ให้อยู่ในที่กรรมการ ให้อยู่ที่ศาลอย่างคดีทั่วไปเท่านั้น  
เราจะเห็นได้ ในพระราชบัญญัตินั้นว่า จะยกเด็กพระราชบัญญัติไปบัญญัติ  
คดีได้ เป็นพระราชบัญญัติเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะอาชญาคดี การเนร  
เทศก็ให้อยู่ แต่ให้ศาลพิจารณา ไม่ใช่คณะกรรมการพิจารณา มี  
สมาชิกหลายท่านอภิปรายในที่นี้ว่าพระราชบัญญัตินี้ผิด พระบาท  
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ท่านหาได้ทรงขอรับให้ยกเด็กไม่ ทรงขอรับโดย  
เฉพาะอย่างยง วิธีการพิจารณาคดีนั้นไม่ชอบ ไม่ยุติธรรม อาจจะมี  
คนเห็นว่ารัฐบาลขาดความยุติธรรม ขอให้พิจารณาว่าอาจจะมี  
คนเห็นว่ารัฐบาลขาดความยุติธรรม ใช้อำนาจกับบุคคลผู้หนักได้

๒๖๓

ควรให้พิจารณาจนถึงค่าต ขอนซาฟเจ้าเห็นด้วย เพราะว่ามีการพิจารณา  
 คดีใดๆ นั้น ควรจะให้เห็นค่าตโดยเบ็ดแผย ทนบญหาเรื่องการปก  
 ครองหนนเป็นอกขอย่างหนง จึงขอยุคตหลายเรื่องซึ่งเจ้าหน้าทผายปก  
 ครองจะต้องเผชิญมามากแล้ว เราบู๋ด้านาย ก. ทำผิดแต่ไม่ได้หักฐาน  
 อะไร เช่นนาย ก. ตักทรพย จบมาขง ๒ วันแล้วก็ปล่อยไป ในเขตคทจกค  
 คชการเนรเทศ ๗ วันน เรายังควรเอาอำนาจขอย่างนหรือ ถ้าเราจะส่งจน  
 ก็ควรเอามาขงไว้สัก ๒ วันแล้วก็ปล่อยไป พระองค์ทรงขังใจในบญหา  
 เรื่องคน ถ้ากรรมกรเป็นคนจริงๆ แล้วก็ได้รับความเป็นกรรม ความ  
 ยุติกรรมทงหลายอยุ่ทค่าต ถ้าผู้พิพากษาไม่ใช่คนจริงๆ ความยุติ  
 ธรรม ก็อยุ่ทคน ถ้าว่าโดยแบบควรอยุ่ทค่าต ถ้าว่าโดยคนแล้ว อยุ่ท  
 ใหนๆ ก็ได้ ถ้าทุกคนคิดแล้วก็ได้ทงหนน มีเพื่อนส์มาชักคนหนงว่า จากค  
 เขตการส่งคนไปขย ฆิตอาชญา ซาฟเจ้าเห็นว่าเราเบ็ดกฎหมายอาช  
 ญาหนักทกตอง การส่งคนไปนเป็นโทษทางอาชญา ทาใช้เป็นการไม่ใช่  
 อาชญาไม่ เพราะฉะนั้นเมื่อเราพิจารณาวาเรื่องนเป็นคตอาชญา เรา  
 ควรจะให้กรรมกรพิจารณาหรือว่าให้ค่าต ซาฟเจ้าเห็นว่าควรให้ค่าต  
 ณ์ๆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงขอร้องให้เปลี่ยนวิธีพิจารณาคดีข  
 ว่าการที่จะให้คณะกรรมกรพิจารณานนให้เป็นค่าตเท่านั้น ขอกราบ  
 เรียนคอสภาฯ ดังน

หตวงประคิษฐมธุกรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกดำคว่า  
 คอคว่าคำขอของพระมหากษัตริยหนน ถูกตจะ ขย่างที่ทำนส์มาชักคว่า ไม่ใช่ขอ

เลิกการงโทษคามพระราชบัญญัติคน หากแต่ขอเปิดนอชการ และขอ  
 การอนนเองทชาวเจ้าโตถดงแล้ววาเบนนชการทเห็นวไมมทางอนคคว  
 ทเราจะบองกน ด่วนททานลมาชิกแนะนำว จบมาดัก๒จน หรือเดอน  
 หนึ่งชงเดวกปดอยไปน จรงอยวชนเราจะทำได ด้าหรบผลทไครบการ  
 ศึกษายงไมกชด กระทำได คอทำให้เขาเกิดควมกตวิ ถ้าไครบการ  
 ศึกษาคेमชดเดว คอไมเบนมกคดทไครบการศึกษายงชรรมคา ย่อม  
 เบนมลควมถดตามเหวพริบชะไรค่างๆ การทจะจับมาชงไว๒จนหรือ  
 เดอนหนึ่งนเราเห็นวชงเขาไมไค นอกจากมเหตุจ้เบนมคองเดอนการ  
 ชงไป เพราะจระนนบญหาล้าคณยชทว . ถ้าหากว้นนอกจากจชนเดว  
 เราจะใช้วชค้ด การบองกนทจะไม่ให้เกิดชวพนกษชกคชไปน วิช  
 ไหนคควกน และทางฝายชวพเจ้าทถดงมาเดวณน ถดงให้เห็นไคชด  
 และชอยวอกครงหนงว เวชานนคองการกบฏไคมรัฐมนตรบวงท้านได  
 เขยนไคล้ไปกบคคคคบางคณน แตวเมือเกิดการกบฏชนเดว บคคค  
 ทลคค ไคล้ไปนคเบนมกบฏจรงๆ ถ้าหากว้เราไคมพระราชบญญคอนน  
 และไคชอกกอนกบฏเดว การกบฏเห็นจะไม่เกิดชน

พระยาศรีค้ำศัตรไฟค้ำถย รัฐมนตรวิจการกระทรวงยคคิขรรม ถล่าว  
 ว้ ทล้มาชิกบางท้านชองใจถ็งว้ การทไปอยุ่ในก้าหนดเขตค้เป็น  
 โทษทางอาชญาณน บางท้ท้านล้มาชิกจะเข้าใจลิด ในกฎหมายอาช  
 ญาถล่าวว้ เมือค้ำลล้ไปให้อยุ่ในก้าหนดเขตค้ นันจ้งจะเป็นโทษ  
 ทางอาชญา และถ้าเมือว้กรรมการไคล้จ้งให้ไปอยุ่ในก้าหนดเขตค้เดว

การที่ไปเช่นนี้ไม่ใช่ผิดที่ เพราะฉะนั้นข้อนี้เห็นได้ว่า โทษตามพระ  
 ราชบัญญัติไม่ใช่ทางอาญา แต่อีกข้อหนึ่งที่มีมาชิกบางคนสงสัย  
 ว่ากรรมการพิจารณาตามพระราชบัญญัตินั้นกรรมการเถียงของด้วยนั้น  
 หากจริงไม่ ถ้าอ่านคดีจะเห็นชัดว่า กรรมการต้องตั้งจากผู้พหุภาษา  
 และเท่าที่เป็นอยู่เวลานี้กรรมการศาลฎีกา มีอธิบดีศาลอุทธรณ์ และ  
 มีผู้พหุภาษาคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ มีผู้พหุภาษาคำพิพากษาศาลอาญา และผู้พหุภาษา  
 ศาลไปรษณีย์ ศาลแพ่ง ทงหน้าที่เป็นกรรมการและตุลาการไม่เลย และ  
 มีไม่ได้ เพราะพระราชบัญญัติบอกว่าต้องตั้งจากผู้พหุภาษา

ร.อ. ขุนนริศรชัชวี กล่าวว่า เรื่องที่จะให้ยกเลิกพระราชบัญญัติ  
 ของกฤษฎีกาตามรัฐธรรมนูญ ตามที่รัฐบาลขอรับรองให้คงมีอยู่นั้น ข้าพเจ้า  
 ได้ทราบจากผู้ไปต่างประเทศก็เห็นด้วย แต่ถ้าหากว่าสมาชิกซึ่งจะ  
 ได้ไปต่างประเทศในเร็วๆ นี้ก็คงจะได้ไปบ้าง และในทันทีก็ควรจะขอ  
 รับรองให้สมาชิก ขนสัตว์ศรกร ซึ่งไปญิบมา ไปดูการค้าวจ ของ  
 อธิบายให้ฟังบางที่จะได้ความแจ่มแจ้งขึ้น

หลวงเดชาดิวงศ์รวาธมน กล่าวว่า ปัญหาที่อยู่ณะเพราะหน้าท่าน  
 เวลา เป็นปัญหาระหว่างพระมหากษัตริย์และรัฐบาลโดยตรง เราที่  
 น้อยในทันที เห็นเรื่องนค้อพระมหากษัตริย์ได้ขอให้รัฐบาลนำขึ้นมา  
 เพราะฉะนั้นเราอยู่ในทันที ในฐานะที่เราเป็นตุลากรหรือ เป็นจิวรี่ (Jury)  
 มากกว่าที่จะพิจารณาว่าเท่าที่รัฐบาลได้ทำไปแล้วนั้น เป็นดังที่ถูกหรือไม่  
 รัฐบาลที่ทำไปตามพระราชบัญญัติซึ่งสภาได้บัญญัติไว้แล้ว จะเป็น

พระราชบัญญัติคงแต่คงใต้อะไรก็ตาม แต่ว่ารัฐบาลได้ทำไปตามบทบัญญัติทุกสิ่งทุกอย่าง อีกประการหนึ่ง รัฐธรรมนูญ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นผู้พระราชทานให้รัฐบาลได้รักษารัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญทุก ๆ บทไป ท่านมีมติขึ้นใดที่จะไปยกเอาเอานโยบายคงแต่คงกระโหนกหรือที่จะมาตั้งข้างหน้ามาดีดคัส (discuss) ในที่นั้นแต่พิจารณาว่าเท่าที่รัฐบาลได้ทำไปแล้วจนสุดคือพระราชบัญญัติสภาพได้บัญญัติไว้แล้วหรือไม่ ผิดกับรัฐธรรมนูญที่พระราชทานมาแล้วหรือไม่เท่านั้นเอง ข้าพเจ้ามองไม่เห็นเลยว่าท่านจะยกเอาสิ่งไหนสิ่งไหนมาพูดกัน ขอให้ท่านนิเทศนโยบายที่รัฐบาลได้แถลงมาแล้วนั้น ซึ่งจะคิดเวลาอันมีค่าของท่านทั้งหมด

นายเนย สุจิตมา ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวถึงความจริงท่านสมาชิกบางท่านจะไม่ได้นำตัวพระราชบัญญัติจัดการของกษัตริย์รัฐธรรมนูญมา ข้าพเจ้าจะขอถือโอกาสอ่านพระราชบัญญัตินี้ให้ท่านสมาชิกทั้งหลายฟัง มาตรา ๓ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติจัดการของกษัตริย์รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๔๗๖ มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป มาตรา ๓ ผู้ใดกระทำการด้วยประการใด ๆ เป็นปฏิปักษ์ต่อ หรือเพื่อให้ประชาชนเสื่อมความนิยมหรือหวาดหวั่นต่อการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม แม้การกระทำดังกล่าวมาแล้วจะเป็นเพียงการคบคิดหรือหาความตกลงหรือจะเตรียมการก็ตาม ท่านว่าผู้

นนความผิดของระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีจนถึงสิบปี หรือปรับ  
 ตั้งแต่ ๕๐๐ บาทจนถึง ๕,๐๐๐ บาท หรือทั้งปรับทั้งจำ แต่หากความผิด  
 กระทำตงนต้องด้วยบทกฎหมายอื่น ท่านว่าบุคคลผู้กระทำความผิดของ  
 ถกตงโทษตามพระราชกำหนดกฎหมายอื่นนั้นด้วย โดยระเพาะมาตรา  
 ๓ นั้น ข้าพเจ้าขอขยนเห็นว่าคงเป็นผู้พวักชาติคดีนี้ ไม่ใช่กรรมการ  
 ซึ่งกระทรวงมหาดไทยตงชน มาตรา ๕ เพื่อความสงบเรียบร้อยของ  
 ปรระชาชน เมื่เจ้าหน้าทกระทรวงมหาดไทยรายงานว่า บุคคลใดดำเนิน  
 การอื่นเป็นเหตุก่อให้เกิดความผิดตามมาตรา ๓ ข้างต้น ให้กระทรวง  
 มหาดไทยตงเรื่องให้คณะกรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีจะได้แต่งตั้งเพื่อ  
 ใค้ตงวินิจฉัย ถ้าเห็นความผิดให้ทาความเห็นเพื่อให้บุคคลนั้นอยู่ภายใน  
 เขตตทอนมกำหนดได้เป็นเวลาไม่เกินสิบปี และให้กระทรวงมหาด  
 ไทยมอานาจัดงการให้เป็นไปตามความเห็นนั้น ถ้าผู้ตงหาเป็นคนที่อา  
 ตาอ ท่านใค้จตงการตามพระราชบัญญัติเนรเทศ ๖๕.๓๓๓ มาตรา ๕  
 คณะกรรมการความมาตรา ๕ นั้น จะตงตงชนจากข้าราชการตตการ  
 และให้มจนวน ๓ นายเป็นอย่งน้อย จึงจะนั่งเป็นองคประสมใค้ การ  
 ใค้วินิจฉัยให้ ถอตามความเห็นข้างมาก มาตรา ๖ บุคคลใค้ถูกตงให้อยู่ภายใน  
 เขตตทอนมกำหนด ได้ใค้ไปอยู่ในเขตตทอนตามคำตงตั้งแล้ว ภายใค้ตง  
 อาจร้องขอใค้กระทรวงมหาดไทยดำริท จะเพิกถอนคำตงตั้งเช่นว่ามาตง  
 หนใค้ได้ เมื่อยอมรับร้องว่า ๓ จะไม่เป็นปฏิภนขตการปกครองระบอบ  
 รัฐธรรมนูญ ๒ จะตงตงตั้งนด้วยควมบริสุทธิ์ใจ ซึ่งการ

ปกครองระบอบรัฐธรรมนุญ เมื่อกระทรวงมหาดไทยได้เรียกประกัน  
 ทัศนชน และวินิจฉัยเห็นเป็นตองแต่ว่าผู้คองหาจะปฏิบัติการตามที่ยอม  
 รับรองได้ก็ให้เสนอกณะรัฐมนตรีเพื่อขออนุมัติให้เพิกถอนคำสั่งเดิมเสีย  
 ก็ได้ ประกาศมาณวันที่ ๕ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๗๖ เป็นปีที่ ๘  
 ในรัชกาลปัจจุบัน ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ นายพันเอก พระยา  
 พหลพตพยหเสนา นายกรัฐมนตรี โดยละเพาะในการที่พระบาทสม  
 เ็จพระเจ้าอยู่หัวของเราทรงทักทวงมาให้เราแก่พระราชบัญญัติฉบับ  
 นี้ ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยเลย

ชนพิเคราะห์คิด ผู้แทนราษฎรจังหวัดชบชนช ก็ดำวว่าในการที่พระ  
 มหากษัตริย์ทรงทักทวงพระราชบัญญัติของกนรัฐธรรมนุญนี้ สมาสักบาง  
 ท่านเห็นว่ากรดงโทษเนรเทศันเป็นกรดงโทษ แต่ที่จริงก็มีจริงตาม  
 กฎหมายลักษณะอาชญามาตรา ๑๒ ให้อยู่ภายในเขตคั่นกำหนด มาตรา  
 ๑๒ กับบัญญัติใดเหมือนกัน ให้เป็นการดงโทษ แต่ความจริงมาพิจารณา  
 ถึงพระราชบัญญัติเนรเทศันคั่นต้องโทษหลายครั้ง ว.ศ. ๑๓๑ ทางกระทรวง  
 มหาดไทยได้ส่งไปบอกวให้เจ้าพนักงานฝ่ายชุระการุมอำนาจเห็นคนนั้น  
 เหมือนอย่างบิดาเห็นบุตร ถ้ามาพิจารณาถึงพระราชบัญญัตินั้นแล้ว  
 ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่มีโทษเลย คือกฎหมายของเรามันหนักโทษ ยกฤษฎี  
 โทษ มีฉนิมโทษ ทนในการที่จะเผยแพร่รัฐธรรมนุญนี้ หากว่าเขาสั่งคุม  
 ชุมมุกัน เป็นแต่ไปเชิญคนนั้นๆ เฉยๆ เราก็ทำอะไรไม่ได้ เป็นแต่  
 เชิญกันเฉยๆ ความคคิดอนึ่งได้ออกพระราชบัญญัติของกันไว้ ถ้าเรา





ควรจะผ่าน แต่ถ้ามึงผู้อภิปรายแต่ขอได้ โปรดอภิปรายว่ารัฐบา  
งได้ทำผิดอย่างใดหรือไม่ เพราะหน้าที่ของเราก็มว่าจะวินิจฉัยว่ารัฐ  
บาตของเราทำผิดอะไรบ้าง ตามที่พระราชชนกมาน

หลวงวชิรคดีปรึกษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร ก็อ้างว่า  
ข้าพเจ้าขอรับรองว่า รัฐบาตไม่ได้ทำความผิดแต่อย่างใด รัฐบาตได้  
กระทำตามพระราชบัญญัติทุกประการ แต่มีกฎหมายตามพระราชชนกที่  
ส่งมาให้รัฐบาต เราควรจะต้องพิจารณาตาม พระราช บณกนทุก  
ประการ ตามพระราชชนกนขอด้าคัญว่า การให้กรรมกาพิจารณา  
หนักของคดีอรรถการหรือไม่ หรือว่าจะให้ศาลพิจารณา ข้าพเจ้า  
เองเห็นว่าควรจะเป็นศาลมากกว่า เพื่งจำเลยจะได้ต่อสู้คดี ถ้า  
เขาไม่ผิดแต่อกควร จะให้เขาพ้นโทษ จึงอยู่ที่ว่ากรรมกาหนดงชน  
จากผู้พวฤษา แต่ว่าศาลกาไม่ได้มาทำหน้าทศาล มาทำหน้าท  
กรรมกาต่างหาก กรรมกาหนดงชนโดยกฎหมาย โดยทาง  
ฝ่ายปกครองหาใช้ว่าได้ทำหน้าทศาลไม่ เพราะฉะนั้น เมจะเตอก  
มาจากเจ้าหน้าทฝ่ายศาลกาจรัด ก็หาทำหน้าทให้เป็นศาลกาชนไม่  
กลงเป็นกรรมกาออย นนเอง เพราะฉะนั้นกรรมกาหนดงชนจะได้รบความ  
ฤคตกรรมเพ่งไรหรือไม่ข้าพเจ้าสงสัยเหตุอเกน ข้าพเจ้าไม่แน่ใจว่าการ  
ที่เราได้ส่งบุคคลเหล่านั้นไปโดยคำวินิจฉัยของกรรมกาหนดงชน จะเป็นคำ  
รับรองว่าถูกต้องทุกรายไป เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอตั้งขอตั้งเกด มี  
ความสงสัยในเรื่องนี้

นายกรัฐมนตรี ขออนุญาตให้หม่อมเจ้าวรรณไฉยากร ฯ ทรง  
แสดง

ทำการแทนประธานสภา ฯ อำนวย

หม่อมเจ้าวรรณไฉยากร วรรณรณ ทรงถนัดว่า เจ้าคุณนายภ ฯ  
เป็นผู้ที่เคร่งครัด ในการ ที่จะ ปฏิบัติ คือ คำนึง ถึงการ อย่างใด ๆ  
ให้ถูกต้องตามระบอบรัฐธรรมนูญจริง ๆ และท่านได้ขอให้ข้าพเจ้า  
มีส่วนในการร่างพระราชบัญญัตินั้นด้วย ด้วยเหตุที่ท่านได้ ถัดกว่า  
ถ้าหม่อมหมัดการที่ไม่ชอบด้วยเหตุรัฐธรรมนูญแล้ว ท่านก็ไม่สมควรจะ  
ใช้วิธีการเช่นนั้น เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงได้รับมอบใหม่ส่วนในการ  
ร่างพระราชบัญญัตินั้นด้วย และทรงนโยมหนึ่งไปถึงชนต่างต่าง คือ  
คนต่างประเทศ ซึ่งพระราชบัญญัตินั้นจะครอบคลุมถึงด้วย ในส่วนหมัด  
การนั้นท่านรัฐมนตรีมหาดไทยได้แถลงโดยชัดแจ้งแล้ว ในข้อที่เป็นปัญหา  
อันเกี่ยวด้วยอธิการปกครองกัน ไม่ใช่การตั้งโทษ ในส่วนบทลงโทษนั้นเป็น  
อีกตอนหนึ่งซึ่งจะต้องผ่านทางศาล แต่นอกจากนี้แล้ว ความจำ  
เป็นปรากฏขึ้นในขณะนั้น ถ้าจะเรียกว่าการเมืองหรือการเป็นไปใน  
บ้านเมืองยังไม่อยู่ในขีดสงบแท้ คือแปลว่ายังมีคดียุติธรรมอยู่ ซึ่ง  
ความจำเป็นจึงปรากฏขึ้นว่า จะต้องหาวิธีการปกครองกันอย่างไรอย่างหนึ่ง  
ซึ่งชอบด้วยระบอบรัฐธรรมนูญ และที่จะใช้บังคับแก่คนต่างประเทศได้ด้วย  
ท่าน ทรง หาดาย ก็ยอมทราบอยู่ว่า ในเวลานี้ขีดอัตราภาพในทางศาลของ  
เรายังไม่ได้บริบูรณ์ เพราะฉะนั้น เราจะต้องคำนึงถึงการที่เราจะ

บังคับบุคคลถึง คนต่างด้าวด้วย หักการที่ใด ไซ้หน ได้ ไซ้ตามหลักวิชา กฎหมายซึ่งเรียกว่า ปรีเว็นชันโมทีฟ ออฟ โปลิศ (Prevention motive of police) คือเป็นการป้องกันทางตำรวจ ไม่ได้เป็นการลงโทษทาง อาชญา เป็นวิธีการตำรวจอย่างหนึ่ง ซึ่งมหนาทที่จะรักษาความปลอดภัย ในการที่จะใช้วิธีตำรวจเช่นยอมจะต้องจำกัด จำกัดเสรีภาพ ของบุคคล ท่านรัฐมนตรีมหาดไทยได้ ใช้คำว่า คัดเสรีภาพ แต่เขาเจ้าเชื่อว่าท่านคงเห็นด้วยกับเขาเจ้า ว่าอันที่จริงตามหลัก การนั้นเป็นการจำกัดเสรีภาพ จึงได้ ไซ้ว่า ตั้งให้ ไปอยู่ในที่อันมี เขตคจากัด การจำกัดเสรีภาพเช่นนี้แม้ตอคนต่างด้าว รัฐบาลหรือ รัฐมนตรียอมมีอำนาจที่จะใช้ ได้ด้วยวิธีการเนรเทศ เพราะฉะนั้น จึงเห็นในบทบัญญัติที่เกี่ยวกับคนต่างด้าวแล้ว ให้ ใช้วิธีการเนรเทศ เพราะเมื่อเป็นคนต่างด้าวแล้ว เราตั้งเขาออกไปนอกประเทศเราได้ ในการ ที่จะ วางบท บังคับ สำหรับคนไทยซึ่งหากจะก่อกบฏต่อรัฐธรรมนูญ นั้นก็ได้อน โดมไซ้ หักอันเดียวกัน คือหักเนรเทศสำหรับคนต่างด้าวนี้แหละ แต่โดยที่คนไทยมีสิทธิ์จะอยู่ในประเทศสยาม เราจะตั้งออกไปนอก ประเทศ ไซ้ วิธีเนรเทศ สำหรับคน ต่างด้าว ไม่ได้ จึงได้วิธี อนุ โดมเนรเทศนี้แหละ คือ ไซ้ วิธีตั้งให้ ไปอยู่ในที่อันมีเขตคจากัด เมื่อ วิจารณ์ที่ ไซ้ นเป็นวิธีการตำรวจอย่างหนึ่ง ตามแบบของต่างประเทศท่าน รัฐมนตรีมหาดไทยกล่าว จึงได้มอบอำนาจนั้นให้แก่อรัฐมนตรีมหาดไทย ไซ้ อำนาจนี้โดยเด็ดขาดแล้ว ปรากฏว่าพระราชบัญญัตินี้ คือมหาดวงประดิษฐ์

๒๗๓

พระยานิติศาสตร์ฯ กับข้าพเจ้า ที่ได้เป็นผู้ร่างนั้นเห็นว่าคณะรัฐม  
 เป็นคณะรัฐธรรมนุญจริง ๆ ครั้นจะมอบอำนาจตำรวจให้รัฐม  
 มหาดไทยส่งไปได้ทีเดียว เห็นว่าจะเป็นการรุนแรง เราจึงอนุโลม  
 เอาวิธีที่เขาใช้ วิธีตำรวจนั้น มาเพิ่มให้เหมาะสมกับระบอบรัฐธรรม  
 นุญ คือแทนที่จะให้รัฐมมหาดไทยส่ง ให้ผ่านทางคณะกรรมการอีก  
 ชั้นหนึ่ง แต่คณะกรรมการนั้นเราได้มีความมุ่งหมายที่จะให้การเป็น  
 ขบวนการและเป็นกลาง จึงได้มอบบทบัญญัติไว้ว่าให้เดือกจากหรือตั้งจาก  
 ผู้พิพากษา ทงน เพื่อจะแสดงให้ เห็นว่าไม่ใช่จะเอาจากนักการเมือง  
 เดือกเอาจากผู้ที่เป็นกลางและเป็นธรรมจริง ๆ คือผู้พิพากษานั้นแหละ  
 มาพิจารณา เพราะฉะนั้นวิธีการเช่นไม่ใช่วิธีการทางอาชญา ไม่ใช่  
 วิธีการของศาล เพราะฉะนั้นไม่ใช่เป็นคดีตามนัยของศาล แต่เป็น  
 กรณียกเกิดขึ้น กรณียกจะคงบองกัน นั้นแหละคือเป็นการใช้อำนาจ  
 ตำรวจอย่างหนึ่ง ซึ่งคณะรัฐมัตนได้พยายามจะพลาดมาให้เบา  
 งด คราวนี้ขอทนายที่สุดก็คือ พระราชบัญญัติคนมไซจะเป็นพระราช  
 มบัญญัติจะประจำคือไปชั่งกตปาด้านห้ามได้ ตามถ้อยคำที่ท่านรัฐม  
 มหาดไทยได้แถลงคือท่านดำริกทั้งหลายแล้ว ก็ขอนให้เข้าใจว่า  
 เป็นพระราชบัญญัติชั่วคราว แต่ว่าท่านอาจจะไม่ได้แถลงอย่างหนัก  
 แน่นและชัดแจ้ง เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอเพิ่มเติมว่า ตามความมุ่งหมาย  
 นั้น ให้เป็นพระราชบัญญัติชั่วคราวไว้แต่เฉพาะในเวลาซึ่งยังมี รัฐ  
 ธรรมนุญอยู่เท่านั้น เมื่อเวลาใดอย่างเข้ามาถึงจุดสงบ คือแปลว่าไม่

มกุฎราชกุมารมณฑลแดง พระราชบัญญัติคนกวระยกเด็กเล็ก คราว  
 จะกตาดวงพระราชประสงค์ ทมพระราชประสงค์แทนที่จะให้ผ่านคณะ  
 กรรมการให้ผ่านศาล การที่จะแกเช่นนเบนการแกหัดการทเดียว  
 ไม่ใช่วิธีการ คือหัดการที่จะใช้วิธีสำรวจ ไม่ใช่วิธีศาล หรือ  
 อื่นๆหนึ่งใช้วิธีของกัน ไม่ใช่วิธีแก ความชอบคณะกรรมการนั้นไม่  
 ใ้รู้ว่าเป็นของกิจการ เปรียบกับศาลไม่ได้เป็นเช่นนั้น วิธีที่จะเปรียบนั้นใน  
 คื่ออำนาจของฝ่ายบริหารที่จะรักษาความปลอดภัย และของกนภายค่อ  
 ปรระชาชน ซึ่งใช้วิธีใช้อำนาจตำรวจวิชาการของตำรวจ แต่แทนที่จะ  
 มอบให้รัฐมนตรีมหาดไทย ซึ่งถ้าจะมอบก็เมื่อหัดกวิชา เราได้เพิ่ม  
 เติมคณะกรรมการ เพื่อจะมตมอและของกนให้รัฐมนตรีกระทรวง  
 มหาดไทย กระทำการไปโดยพลการได้ และยังมีข้อความในพระราช  
 บัญญัตินั้นคือไปอีกว่า ผู้ที่คองถูกกักเชตค่นอาจจะมีเรือนชนมาเมื่อ  
 ไรก็ได้ และรัฐมนตรีอาจจะสั่งปล่อยเมื่อไรก็ได้ และตามความม่ง  
 หมายของรัฐบาลก็ไม่ใช้ว่าจะคิดประหัดประหารอะไรโดย นเบนขอ  
 นโยบายที่ได้คตคตงกนที่เดียวในเมือร่าง และถ้าเป็นไปอย่างอื่นแล้วข้าพเจ้า  
 เองก็คงจะทตทานไว้ เพราะข้าพเจ้าเป็นผู้ที่จะรักษาติดต่อเจ้าคุณ  
 นายก ๆ ซึ่งท่านได้ไว้วางใจข้าพเจ้าจริงๆ ว่าขอให้ระมัดระวัง อย่าทำ  
 อะไรให้ผิดค่อรัฐธรรมนุญไป เพราะท่านเป็นผู้ที่กระบบบริรัฐธรรม  
 นุญจริง ๆ และด้วยความที่ท่านได้วางใจข้าพเจ้านี้แหละ ข้าพเจ้าถือ  
 ว่าเป็นหน้าที่ข้าพเจ้าอย่างยงที่จะคตองระมัดระวัง ทุกประการ ไม่ให้

ท่านได้อุทิศไปในกิจการอันใดที่จะผลิตเหล็กหรือระบอบรัฐธรรมนูญ และ  
 เพื่อแสดงชนน เมื่อพระราชบัญญัตินั้นได้ออกมาแล้ว ไม่ได้มีความยุ่ง  
 ยากในทางต่างประเทศ ไม่ได้มาร้องหรืออะไรเลย เพราะได้ใช้หลัก  
 การถูกต้องแล้ว ตามที่ข้าพเจ้าได้เรียนมาแล้วคือหลักการที่ว่าจริงเป็น  
 วัตถุประสงค์อย่างหนึ่งสำหรับของกฤษฎีกาประชาชน คือเป็นอำนาจของ  
 ฝ่ายบริหารที่จะรักษาความปลอดภัยแด่ของกฤษฎีกาประชาชน และ  
 เพื่อจะป้องกันมิให้ฝ่ายบริหารใช้อำนาจชนนโดยพลการ เพื่อรักษา  
 ระบอบรัฐธรรมนูญไว้ จึงได้เพิ่มเติมให้คณะกรรมการเป็นคณิศวกรต่าง  
 แปรต่าง ผู้พิพากษาเป็นผู้ตรวจจำนวน แล้วก็นำออกคำสั่งออกหนังสือ  
 นายเตียง ไชยกาต ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่า ใน  
 ข้อ ๕ ข้าพเจ้ายังสงสัยอยู่ เพราะมีคำอธิบายที่ประเด็นของข้อ  
 ๕ หมายถึงว่า ให้พิจารณาว่ารัฐบาตกระทำผิดหรือไม่ เมื่อได้ย้าน  
 ทกทุก ๆ ข้อจะเห็นได้ว่าประเด็นไม่ใช่อย่างนั้น ประเด็นคือว่าในข้อหนึ่ง ๆ  
 นั้นเป็นอย่างไร คำว่าผิดหรือไม่นั้น จะแรงไป ในข้อ ๑ ถึงข้อ ๓๐ นั้น  
 จะเห็นได้ว่ารัฐบาตไม่ผิดเป็นอันขาด เช่นข้อ ๑๖ คือโทษพวกกบฏเป็นต้น  
 และในข้อ ๘ อย่างนั้น อย่างไรก็ตามประเด็นที่ว่าควรตรารัฐบาตเป็นผิดหรือไม่  
 นั้น เป็นอันไม่ใช่แน่ ๆ เพราะฉะนั้นประเด็นที่ควรจะเป็นว่า เราเห็น  
 ในแง่หนึ่งเป็นอย่างใบบ้าง ข้าพเจ้าเองไม่ได้ คำนวณว่าวิธีการนั้นเป็นของ  
 ที่ทำไม่ผิด แต่เมื่อสงสัยก็ได้ถามไป เวลานี้ก็ได้สงสัยขึ้นมาอีก อย่างที่  
 ท่านที่ปรึกษาได้ทรงอธิบายมาเช่นหม่นไป ว่าข้อ ๕ นั้นเป็นบท

ฝ่ายบริหารเพื่อเป็นการป้องกัน ยังไม่ใช่ตุลาการ ข้าพเจ้าเกิดสงสัย  
ขึ้นมาเพราะเหตุว่า พระราชบัญญัติต่าง ๆ หรืออรรถคดีทั้งหลายมี  
๒ อย่าง อรรถคดีบางประการบทบัญญัติบทหนึ่งของกนหนกมมาก จะ  
เห็นได้ ในเรื่องห้ามขมขยนตรี ในกนหนกมไม่เกินเท่านั้น เท่านั้น ไม่ดี เป็น  
คน นเป็นเรื่องของผู้รักษากฎหมาย แต่อกเป็นเรื่องที่จะต้องขมคำต  
ขยงนเป็นคน เพราะฉะนั้นเมื่อสงสัยขยงนจึงได้ตามขม

ขมเด่นาดัดดี ผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ด กัดว่า เรื่องนคามท  
ข้าพเจ้าได้ พงวิฐบาดแแต่ธมาชิกอภิปรายมาแล้วข้าพเจ้าเห็นใจขยงนที่  
วิฐบาดกระทำกรโดยหวังคชชาติคือหวังของกนความปลอดภัยของชาติ  
ถ้าหากว่าเกิดขมได้ คราวใดที่กบฏเกิดได้แล้ว ใช้ว่าจะเดือครอนแแต่วิฐบาด  
กห้ามได้ ข้าพเจ้าเองหรือคชอดราษฎรทกไปก็จะเดือครอนด้วย แต่  
หากว่าคชอนนขยงนใจขยงนคนเดียว ปัญหาที่จะคชพิจารณาคือว่า  
เนื่องจากคชความไม่ไว้วางใจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ท่านขยง  
ทรงทักทวง ว่าการที่กระทำไปนเป็นกรขบงบิเบ เกรงว่าราษฎรทง  
หลายจะพลอยโทษหาว่าวิฐบาดตงโทษคนโดยไม่มีคชความผิด ทำตาม  
ชอบใจขยงนเป็นคน และทนเราจะพิจารณาคชขยงนไปว่าคชการทกทำให้  
วิฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจัดไปนนั้น จะเป็ดขมมาให้ผ่านทางคชต  
ขยงนพระราชประสงค์ขยงนจะไม่ได้หรือ คชขยงนว่าทกขยงนเราก็ไม่ได้แก็  
แล้ว เช่นวิฐธรรมนญมาตรา ๓๘ เราก็ไม่ได้แก็ ทนเรื่องนข้าพเจ้าเห็น  
ว่าเป็นกรเรื่องเด็กนขยงนเห็นว่าจะแก็กไม่เป็นไร ไม่เห็นเดือขยงนอะไร ถ้า

ตั้งสายชำระการจับได้ เราเอาขนศาลเดิม ข้าพเจ้าเห็นว่าขึ้นไปไม่ได้  
 ที่เดียวที่รัฐมนตรีมหาดไทยดำวว่า ผู้ทบทวนจะขนศาลบางก็ไม่มีการ  
 ด้รทกส่ท่านอย่างไฉน ข้าพเจ้าไม่เห็นพ้องด้วยเลย ข้าพเจ้าเห็น  
 ควรให้ผ่านทางศาลเป็นการเบ็ดเตล็ด การที่ข้าพเจ้าเห็นว่ากรมทางปรารถ  
 ปรระยอมได้เนื่องจากรัฐบาลคิดหาหนทางพิจารณาโดยศาลเพื่อให้เขาต่อ  
 ด้รู้คดีได้เต็มที่ คนที่จะคิดร้ายเราถ้าจะจับได้ทุกเมื่อ เห็นว่าควร  
 จะเป็นการพิจารณาทางศาลตามที่ได้ประพฤติกมาแต่

พ.ท. หดองเกรียงศักดิ์พิชิต กดำวว่า ปัญหาเรื่องนข้าพเจ้าได้ พงมา  
 นานเต็มทีแล้ว รู้สึกว่าจะขัดเขยมากไป ปัญหาว่าพระราชบัญญัติ  
 ด้ภาฯ ของเราได้ออกไปแล้วเป็นกฎหมายของกัน รัฐธรรมนูญ ได้ทำถูก  
 คองตามกฎหมายหรือไม่ ถ้าอ่านคำแถลงการณ์รัฐบาลแล้ว ก็เห็น  
 ว่ารัฐบาลทำถูกต้องแล้ว ไม่ผิดอะไร ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว  
 ทรงพระราชปรารภมาว่า ให้เราเปิดยนิชการ เมื่อเป็นเช่นนั้นก็  
 ด้ให้เราแก้กฎหมายนั้น คราวนี้เราจะสมควรแก้เวदानหรือไม่นั้น นเป็น  
 ปัญหาที่หนักค ความเห็นของข้าพเจ้าแล้วเห็นว้างแก็ไม่ได้ ทำไมจึงเห็น  
 ว่าแก้ไม่ได้ เพราะเหตุว่าพระราชบัญญัติ ของกัน รัฐธรรมนูญ อยู่นั้น  
 ข้าพเจ้าเห็นวาคันก เพราะคนเราทำอะไรลงไปอย่างท่านกดำวมาแล้ว  
 หลายคนว่าเราเชื่อความจริง แต่เราไม่ได้หักฐาน แล้วเราจะไปเอาอะไร  
 กัน เอาอะไรไม่ได้เลยที่เดียว คราวนี้หากว่าเราจับได้มาแต่ก็ปล่อยให้  
 ผู้ที่ทำการเดิมดังรัฐธรรมนูญ ผู้ที่คคกบฏ เราจับมาซึ่งแล้วก็ปล่อยให้



แต่เขาก็คิดถึงบุญอยู่นั่นเอง คราวนี้หากว่าเราจะไปผ่านทางศาล ท่าน  
 ยายถามว่าผู้พิพากษา ความจริงแต่คดีความจริงนั้นไม่ได้ ผู้พิพากษา  
 จะต้องคดีความตามกฎหมาย ยายถาม คราวนี้ผู้พิพากษาในคดี  
 ใหญ่หรือเช่นนี้ อย่างท่านรัฐมนตรีมหาดไทย ก้าวแล้วว่าจะต้องเป็น  
 ผู้เถียงกตมาด อย่างข้าพเจ้าคนหนึ่งละ ถ้าข้าพเจ้าจะต้องขึ้นสู่ศาลใน  
 คดีกตมาด ถ้าข้าพเจ้าไม่ขอทบทพขอแล้ว ข้าพเจ้าจะไม่เป็นกตมาด  
 ข้าพเจ้าจะต้องขอทบทพขอข้าพเจ้าจึงจะทำ มิฉะนั้นข้าพเจ้าไม่ทำเป็น  
 อันขาด เพราะฉะนั้นการที่จะยุติกรรมแก่ไหนนั้น ใครจะเป็นผู้ตัดสิน  
 เห็นว่าไม่ยุติกรรมกันแน่ อันขอให้ท่านประธานเร่งรัดเข้าดักหนอย

ขุนชำนาญภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าว ว่า ได้ได้  
 เถียงกันมานานแล้ว ข้าพเจ้าขอเสนอให้ปิดอภิปราย

ร.ต.เนตร พูนวิวัฒน์ ร.ท.ทองคำ ค้ายโยภาส รับรอง

หลวงวรนิติปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร กล่าว ว่า ข้าพเจ้า  
 รู้สึกเสียใจ ว่าสมาชิกเมื่อก่อนเห็นจะมีควมวิ อย่างเดียวแต่ขอให้ลงมติ  
 เท่านั้นกระมัง

ทำการแทนประธานสภา ฯ กล่าว ว่า ไม่ใช่ เดียวท่านจะขอให้  
 อภิปรายต่อไปหรือจะได้ลงมติ

หลวงวรนิติปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร กล่าว ว่า ขอให้อภิ  
 ปรายต่อไป ในปัญหาเรื่องข้าพเจ้า เห็นว่าควรจะให้ อภิปรายต่อไป  
 เพราะเหตุว่าเรายังใคร่เถียงกันอยู่.....

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า ไม่ใช่ ประเดี๋ยวค่อยอภิปราย  
ต่อไป มีใครรับรองบ้างหรือเปล่า

มีสมาชิกรับรอง

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า จะให้ตั้งมติว่าจะอภิปรายต่อไป  
หรือจะบิตอภิปราย ผู้ใดเห็นว่าควรจะอภิปรายต่อไป โปรดยกมือขึ้น  
มีสมาชิกยกมือ ๓๐ นาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า ท่านผู้ใดเห็นว่าควรจะบิตอภิ  
ปรายได้ โปรดยกมือขึ้น

มีสมาชิกยกมือ ๓๕ นาย เป็นอันว่าให้บิตอภิปรายในข้อ ๒

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า บิตขอให้อภิปรายในข้อ ๒ ต่อไป  
ร.อ. สุนทรินทร์ชัย กล่าวว่า ข้าพเจ้ารู้สึกสงสารสมาชิกอยู่มากกว่า  
ต้องตรากตรำไม่น้อย ขอเสนอให้หยุดพักเสียสักหนึ่งก่อน

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า ถ้ากั้นให้เสร็จ

ขณเสนาบดี ผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ด กล่าวว่า ดึกแล้ว  
ไม่มีประโยชน์อะไร จงวนจะหมดเวลาอยู่แล้ว เหน็ดเหนื่อยเล็กน้อย  
เท่านั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าทำให้สำเร็จเสียทีดีกว่าก็ได้

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า ถ้าอย่างนั้นขอให้อภิปราย  
ต่อไปในข้อ ๒ เกี่ยวกับเรื่องตติโทษผู้ที่ถูกพิพากษาในเรื่องกบฏ

นายทองม้วน อัคราทร ผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคามกล่าวว่า  
เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่มีปัญหาเสียแล้ว เพราะถ้ารัฐบาล  
ตั้งใจว่าจะพิจารณาในคราวคดีสิ้นแล้ว

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่า  
มีความเห็นอย่างเดียว เห็นจะผ่านไปได้ เพราะการรับรองแล้ว  
จะพิจารณาในชั้นหลัง เพราะฉะนั้นก็ไม่ว่าอะไรก็พอได้  
ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า เมื่อไม่ผิดใจของใจในเรื่อง  
นี้ จะได้ผ่านไป

ไม่มีผู้ใดคัดค้าน เป็นอันว่าผ่านไปได้

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า บัดนี้ขอให้อภิปรายในข้อ ๗  
เรื่องเบญจนาถของข้าราชการที่ถูกปลดจากราชการ มีความสงสัยว่า  
จะเกี่ยวกับการกบฏ

หุดวงวิจิตรปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดศรีสะเกษ กล่าวว่า ตาม  
บันทึกของรัฐบาลนี้ ข้าพเจ้าขอเรียนถามว่า ผู้ที่ถูกไล่ออกจากราชการ  
ควรจะได้รับเบญจนาถหรือไม่

นายกรัชมณฑกร กล่าวว่า ไล่ออกนั้นกฎหมายไม่ให้ ถ้าถูกปลด  
ตะก้อได้ ถ้าได้ออก ไม่ได้

นายอด ตามไท ผู้แทนราษฎรจังหวัดกำแพงเพชร กล่าวว่า ขอน  
เห็นว่าไม่มีปัญหาอะไร เพราะฉะนั้นควรจะปิดอภิปรายได้

มีสมาชิกอภิปราย

นายทองผดุง อัครถาวร ผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม กล่าวว่า  
ขอถามรัฐบาลก่อนว่า เรื่องรัฐบาลมีความประสงค์อย่างไร

นายกรัชมณฑกร กล่าวว่า ยังไม่เข้าใจในความประสงค์คนไหน  
ให้ตั้งคำถามใหม่

นายทองม้วน ขัดถาก ผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม กล่าวว่า  
มีความประสงค์จะให้ไปตามพระราชประสงค์หรือไม่

นายกรัฐมนตรีกล่าวว่า ไม่ใช่ คออย่างนี้ ถ้าตั้งไว้ไม่ผิดกฎ  
หมายแต่ ข้าพเจ้าอยากจะทำตามพระราชประสงค์เต็มที่

ขุนเสนาบดี ผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ดกล่าวว่า เรื่องนี้ข้าพเจ้า  
ได้ตรวจดูบันทึกของรัฐบาลแล้ว ก็เป็นหนีไปในทางที่ควรรับรองจะพยายาม  
หาความยุติธรรมให้แก่พวกที่ ออกโดยไม่ มีความผิด อย่าง นั้น นอก  
เพราะฉะนั้นไม่มีปัญหาอะไร ควรจะบอกก็ไปรายได้แต่

หลวงวรินทร์ปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนครกล่าวว่า ข้าพเจ้า  
ขอเรียนถามท่านนายกรัฐมนตรีว่า จะบ้างหรือไม่ ที่ราชการถูก  
ได้ออกโดยไม่มีการไต่สวนที่เกี่ยวกับกักรกบฏในคราวนี้

นายกรัฐมนตรีกล่าวว่า เรื่องนี้ข้าพเจ้าขอรับรองทีเดียวว่า ไม่มี  
เลย เพราะว่าเรารักษาราชบัญญัติอย่างเคร่งครัด นอกจากนั้น  
ก.พ. ยังคงรักษาอีก รักษาเคร่งครัดจริงๆ ในเรื่องได้ออกนี้ ไม่  
ให้ตู่ ม ๆ คชน ๆ ได้

หลวงวรินทร์ปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร กล่าวว่า ข้าพเจ้า  
ขอเรียนถามว่า ท่านได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้าราชการพด  
เรือน ในเรื่องคงกรมการไต่สวนสอบสวนแล้ว ให้เจ้าศวกได้แก่ด  
บ้างหรือเปล่า

๒๙/๒

นายกรัฐมนตรี กล่าวหา ได้ทำตามพระราชบัญญัติเดิม ส่วน  
ก่อนพระราชบัญญัติฉบับใหม่รับรอง

พระสุธรรมวิจิตรยกคำกล่าว ในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายเป็นหน้าที่ของ  
ข้าพเจ้าโดยมาก เพราะฉะนั้นจะเรียนให้ทราบตามวิธีการ คชการ  
ผลถูกปลดหรือถูกไล่ออกนั้นเป็นอย่างนี้ ได้รับการไต่สวนทุกคน การ  
ไต่สวนนั้นมพะยานหลักฐาน แต่ว่าบางคนซึ่งเป็นผู้น้อยเกิดเหตุต่าง ๆ  
อาจจะตองงดการฟ้องเลย แต่ว่าคดีมีมติกันแล้ว เราก็ดำเนินให้รัฐบาล  
เป็นอย่าง ๆ ให้ปลดออกบ้าง ถ้าพวกที่ถูกปลดออกควรได้รับบำนาญ  
หรือบำเหน็จ รัฐบาลก็ให้ แต่ว่าถ้าแรงน้อย เมื่อนำจะได้เงินเพียง  
ใจไม่ได้ก็ให้ได้ออก จึงไม่ได้บำนาญ เป็นอย่างนี้

หลวงวรินทร์ปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร กล่าวหา พระ  
ราชบัญญัติข้าราชการพลเรือนฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๓ บัญญัติไว้ว่า ข้าราชการ  
การที่ถูกปลด โทษหรือถูกไล่ออก จำเป็นจะต้องทำการไต่สวน และ  
กรรมการนั้นจะต้องมียศหรือตำแหน่งสูงกว่า หรืออย่างน้อย ข้าพเจ้า  
จำไม่ได้ ถ้าเอาพระราชบัญญัติมาเบ็ดเตล็ดจะรู้แน่ ข้าพเจ้าขอถาม  
ว่า ท่านได้จัดการทำตามกฎหมายนั้นหรือไม่

นายกรัฐมนตรี กล่าวหา ที่ท่านตั้งคำถามนั้นเป็นพระราชบัญญัติ  
ตุลาการ

หลวงวรินทร์ปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร กล่าวหา ตาม  
พระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๔๗๓ กม.เหมือนกัน ถ้าท่าน  
ไม่เชื่อ ข้าพเจ้าขอให้ถามคุณหลวงประดิษฐา เดียวกัน

## ๒๒๙๓

หัตถ์ประติษฐานธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกล่าว  
ว่า ท้องข้าพเจ้าเป็นอนุญาโตตุลาการนั้น ขอแสดงว่า พระราช  
บัญญัติข้าราชการพลเรือนเดิมไม่บทเช่นนั้น ถ้าพระราชบัญญัติใหม่มี  
หัตถ์โกถักทอภัยวงศ์กล่าวไว้ เพื่อยืนยันประเดี๋ยวจะหาว่าข้าพเจ้า  
เขากนรัฐมาตถัก ข้าพเจ้าขอขยยืนยันว่า ในฐานะที่ข้าพเจ้าได้รับหน้าที่  
ที่ในทางบริหารรัฐมาตถักแล้วไปทางที่จะเอาคนออกคนเข้า เช่น  
จะได้แซกขยามออกคนเดียวเท่านั้น ต้องได้ส่วนกันเดี่ยเหตอเกิน จน  
บางคนขยเขาออกไม่ได้ ขอเรียนให้ ทประชุมทราบด้วย

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุตรดิตถ์กล่าวว่า  
ที่สมาชิกดังกล่าวนั้นในเรียงว่าจะมีการไต่สวนหรือไม่ ข้าพเจ้ารู้สึกสงสัย  
เหมือนกันว่า เมื่อปลายพ.ศ. ๒๔๘๖ ปลายนั้น มีการปลดข้าราชการ  
ประจำจังหวัด ๓๔ ท่าน นายอำเภอ ๓๐๔ ท่าน ตามพฤติการณ์เช่น  
นี้ สงสัยว่าดูเหมือนจะไม่มีการไต่สวน แต่อย่างไรก็ดี พระราชบัญญัติ  
ข้าราชการพลเรือนใหม่ตั้งท่านนายกรัฐมนตรีและ รัฐมนตรี มหาด-  
ไทยขยยืนยัน ๆ แต่ในระเบียบการกระทรวงมหาดไทยหรืออย่างไร  
แน่ ๆ ไม่ใช่มีอยู่ในตัวพระราชบัญญัติ แต่การปลดข้าราชการชน  
ชาหัตถ์กับชนนายอำเภอ ๓๐๔-๓๐๕ คนนั้น สงสัยว่าจะไม่มีการไต่สวน

นายกรัฐมนตรี กล่าวไว้ว่า บางทีจะเอาไปปนกับผู้อย่อนความ  
ต่ำมารถ อะไรต่ออะไรระระมั่ง เช่นเป็นต้นว่าคนขยขยอ่อนความ  
ต่ำมารถ 10/256 10/256 10/256 10/256 10/256 10/256 10/256 10/256 10/256 10/256  
ข้าราชการมาครบเกษณอายุแล้ว เคย ๒๕ ปีแล้ว ก็มาก

นาย อะไรต์อะไรต์ต่าง ๆ เหล่านี้ เวลานานข้าพเจ้าเป็นรัฐมนตรีว่า  
การกระทรวงมหาดไทยเอง ก็ได้ตั้งกรรมการขึ้นสอบสวนว่าใครสมควร  
ควรจะปลด ใครสมควรจะเลื่อนขึ้น อะไรต์ต่าง ๆ เหล่านี้ มีจริง  
ถึง ๗๐-๘๐ คน

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าว  
ว่า จริงอยู่ ถ้าว่าโดยการหย่อนความสามารถ เราไม่ควรมีการ  
ไล่ส่งอย่างท่านนายกรัฐมนตรีว่า แต่ข้าพเจ้าขอที่ปลดไปแล้ว และนาย  
อำเภอที่ปลดไปแล้วเขามีความสามารถ แต่เขามีमतทินในการกบฏนิด  
หน่อย นั้นเป็นแต่เพียงข้อสงสัย แต่ขอเท็จจริงเป็นอย่างไรข้าพเจ้าไม่

นายกรัฐมนตรี กล่าวหาว่า ขอนไม่จริงแน่ ข้าพเจ้าขอที่เคยว่า  
ไม่เอาเรื่องกบฏมาเกี่ยวกับเรื่องเด็ก ๆ หน่อย ๆ เช่นนี้ คือว่า ถ้าการไล่  
ส่งจนปรากฏว่าเป็นกบฏแน่แล้วเช่นนี้แล้วปลดออก แต่ที่ปลดไปไม่มี  
मतทินแล้ว เราก็ให้เบียบว่านายทุกคน

นายเตียง ไชยกาต ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวหาว่า  
ข้าพเจ้าขอเสนอให้ บัดอภิปราย

มีสมาชิกรับรอง

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวหาว่า มีผู้เสนอให้ บัดอภิปรายใน  
ข้อนี้ ไม่มีผู้ใดคัดค้าน จะได้ ถอดว่าที่ประชุมอนุมัติ บัดอภิปรายให้  
อภิปรายต่อไปในข้อ ๘

๒๗๕

ขุนชำนาญภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าวว่า ข้อ ๗  
นรฐีบาดกัรบรองอยู่เดว คุจะไม่ต้องอภิปราย ขอตงมติให้ บัด  
อภิปรายได้

นายกรฐีมนตรี กล่าวว่า ข้าพเจ้าเป็นกรวมการคัดพิเศษและเป็น  
นายกรฐีมนตรีด้วย ได้สั่งเด็กกนเดว บอว่าตัดพอง ไม่เอากัน  
ต่อไปละ

พระสุธรรมวิมลฉัย กล่าวว่า ค่าที่เจ้าคุณนายก ฯ แดงเมอกนเป็น  
ความจริง ข้าพเจ้าเป็นเจ้าหน้าทโดยตรง ได้บดทหนัก และไม่พอง  
วังเดว

ขุนเสนาบดี ผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ดกล่าวว่า ที่จริงตาม  
ที่เจ้าคุณนายก ฯ มีความหวังคเช่นนกชอบเดว แต่ข้าพเจ้าเห็นว่า ที่  
ข้าพเจ้าพูดนกเป็นขอแตรเดมกับประเคนนิตหนอย คคือว่าอาจจะไม่เป็น  
การยุติธรรมก็ได้ คนอื่นที่พองไปแตงนบไมถน แตวคนข้างหลัง  
จะเปลี่ยเดย ทั้งไว้เฉยๆ เช่นนี้ จะอยยุติธรรม

นายกรฐีมนตรี กล่าวว่า ที่จริงก็ยะอยู่เดว และได้ไค่ส่วนกัน  
ไปจริงบ้าง ชัดไปถึง คนโน้นบ้าง ไค่ส่วนไปอีกกยคยาว ขยุมเบือ  
เรือ เพราะฉะนั้นไม่เอาละ ตัดแคน

ทำการแทนประชาชนสภาฯ กล่าวว่า เมื่อไม่มีผู้ใดขงใจเดวจะถือ  
ว่าที่ประชุมอนุมัติให้ผ่านไป บัดขอให้อภิปรายในเรื่องการตั้งบ  
ประมาณของกระทรวงวัง



ค. ยู เกยง ทองดงยา ผู้แทนราษฎรจังหวัดกาญจนบุรีคัดค้านว่า ในชื่อ  
 ราษฎรบาตรบรองตามพระราชประสงค์คนเขาไม่เห็นด้วย พระ  
 ราชปวารณตามพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงถนัดว่า นอกจาก  
 นยงมชาวดือหรือนาหวาดเดียวระหว่างกองทัพบกและกองทัพเรือ ถ้า  
 ราษฎรบาตรบรองจะทำไป ก็จะเป็นความจริงตามข่าวที่เดาดีดือเป็นแน่  
 ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความไม่สงบได้ นอกจากนั้นพระบาทสมเด็จพระ  
 เจ้าอยู่หัวยังคงขอคำติงทหารรักษาวังให้เหมือนกองทัพราบ ซึ่งอาจ  
 จะมกอบบถหนัก บกถเบา รดแทงอะไรต่างๆ ในกองทัพพระบาทสม  
 เด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงขอใหม่อำนาจเช่นนี้ ชาวเขาเข้าใจว่าจะชดกย  
 ประเพณีซึ่งมทวโลก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวคงทรงคงพระทัย  
 แต่จะขอให้ไม่ต้องงบประมาณกระทรวงวงเท่านั้นก็ได้

นายกรัฐมนตรีคัดค้านว่า ทจริงเขาเข้าใจไม่ได้ฉัน ว่าทหาร  
 บก ทหารเรือ จะเอะอะอะไร ต่างๆ แต่ทหารรักษาวังจะเข้ามาคิด  
 ต้นเรื่องไม่ได้ นกหรือ ทจริงเขาเข้าใจอยากจะให้ท่านเสด็จกลับ แล้ว  
 ก็ท่านบอกขอให้ทหารรักษาวังได้ มาอาจเทียบทุกทหารราบเหล่านี้  
 ที่แรกเขาเข้าใจว่าท่านอยากจะให้ มกรบอะไรต่างๆ นานา แต่ว่าสุดท้าย  
 ภายหลังบถตั้งท่านบอกว่า เป้าไม่ใช่อย่างนั้น อยากจะมแบบนถ  
 เท่านั้นแหละ เพื่อรักษาพระองค์ นี้ท่านว่าอย่างไร แล้วออกอย่างหนึ่ง  
 ท่านเห็นว่าในสมัยเดียว เราจัดใหม่แล้ว รดบรลเกราะไม่ได้ อยู่กับ  
 คอกทหารราบแล้ว เพราะว่าสมัยใหม่รถเกราะ เขาเอาไปรวมกันเสียเป็น

๒๙๗

หน่วยหนึ่งต่างหาก เพราะฉะนั้นก็เหมาะ เมื่อท่านจะได้ตั้งกบฏแล้ว  
ข้าพเจ้าก็อยากจะจัดถวายตามพระราชประสงค์ เพราะคิดว่าท่านจะ  
กบฏไม่ใคร่รักษาท่าน เพราะฉะนั้นเมื่อท่านอาจจะได้ บันทึกลง  
๘ กระบอก ๒๔ กระบอก เราก็ดูใจ เพราะเรา อยากจะให้ ท่าน  
พระทัยว่า “ก็อยากจะเอาอะไรที่มันไม่ขัดรัฐธรรมนูญแดงมันให้  
เราแต่คงใจนึกแดงอย่างนี้แหละ”

ร.ท. ทองคำ คัดย โสภาค ผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี กัดว่า  
ในการที่พระมหากษัตริย์จะเมกาดังทหารรักษาพระองค์มากนั้น ข้าพเจ้า  
ไม่เห็นด้วย ถ้ามันมากเกินไปก็จะเกิดความไม่สงบ เพราะในบันทึกของ  
รัฐบาลบอกว่าทำให้ทหารบกทหารเรือเหนื่อยใจนั้น ข้าพเจ้าเห็นด้วย  
ที่ข้าพเจ้าจะอ้างประเทศเรา ในรัชกาลที่พระมงกุฎเกล้าฯ ทรงตั้งกอง  
เสนาธิการ ทหารน้อยใจมากที่สุด แต่ว่าหากว่านโยบายการปกครอง  
ของทหารดีแล้วถึงแม้จะเกณฑ์หนักหนาก็ไม่เกิดเรื่องขึ้น ที่ข้าพเจ้าอ้าง  
เมกานเป็นภายในประเทศเรา ที่ข้าพเจ้าจะอ้างประวัตศาสตร์ในต่าง  
ประเทศ เช่นเตอร์ก เมกอก่อนเตอร์กเบหรับปติศ พระเจ้าอับดุลฮามิด  
หรืออะไรที่ข้าพเจ้าจำไม่ได้ คงกองทหารรักษาพระองค์มากที่สุด โดย  
กบฏทหารรักษาชาติ ทหารรักษาชาติเหนื่อยใจมากที่สุด ในที่สุด  
ถึงกับจับทหารรักษาพระองค์มาเรียงแถว แล้วฟันครึ่งตัว นั้นเป็นตัวอย่าง  
อย่าง เพราะฉะนั้นการที่จะมีทหารรักษาพระองค์มากนั้นจะเกิดความ  
ไม่สงบจนอย่างหนึ่ง นอกจากนั้นยังจะเป็นภัยต่อพระองค์ด้วย

นายทองม้วน อัครถาวร ผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม กล่าววา  
 ในข้อหาพเจ้าเห็นว่า รัฐบาตไม่ ควรจะให้ เป็นไป ตาม พระราชประสงค์  
 ถ้าหากให้พระมหากษัตริย์มาขอขบหรือมหทการรักษาทรงองค์เช่นนแดง  
 ย่อมจะเป็นเหตุให้ ไม่ปลอดภัยใดหตายประการ แต่ถึงอย่างไรก็ดี ถ้าหาก  
 ว่าเราจะเพิ่มทหารให้แก่พระองค์เช่นนี้ ก็จะต้องเพิ่มงบประมาณ งบ  
 ปรมาณหนักจำเป็นจะต้องมาจากราษฎร แต่การที่พระมหากษัตริย์อยู่  
 ในพระราชอาณาจักร ทุก ๆ คนก็ยอมเคารพอยู่ แต่ไม่จำเป็นที่จะ  
 ต้องมทหารมากมายหรือมอาวชนแบบของกนเช่นนนี้ แต่ถาหากว่ารัฐบาต  
 ประสงค์จะให้เป็นไปเพื่อถกคองตามพระราชประสงค์ ก็ดีแต่

ชนชำนานภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าววา  
 เรื่องนี้ตามพระราชบันทึกของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ หลวงน เป็น  
 ในทำนองว่า ถัดรัฐบาตเราจะทำร้ายท่านเป็นต้นอันมาก ในเรื่องน  
 เรากก็ประชุมกันแบบทางตบ เพราะฉะนั้นพเจ้าขอถามว่ารัฐบาตเป็นทาง  
 ต้นว่า รัฐบาตคิดบ้างหรือเปิดว่าจจะจับพระองค์

นายกรัฐมนตรี กล่าววา ไม่มีเลย แม้ชนิดเดียวก็ไม่มี

ชนชำนานภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าววา  
 พเจ้าถกถาวรรัฐบาตแต่พจกพเจ้ายอมเคารพและนบถอ ย่อมบชา  
 คอพระประมุขเป็นทียง ตามรัฐธรรมนูญ จึงไม่นาทพระองค์จะ  
 หวาด ถัด ใน ดั่งนเดย เพราะฉะนั้นซึ่งพระองค์จะขอมากไปในเรื่อง  
 ทหารน ก็มีทหารบกทหารเรือคอบคมอยู่แต่ และพจกพเจ้ายอม  
 คายแทนพระองค์ ในเมื่อมผู้ คคกระทำร้าย โดยผิดรัฐธรรมนูญ

นายทองอินทร์ ภูพิพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุตรดิตถ์กราบทูลว่า  
 ข้าพเจ้ารู้สึกแปลกใจที่สมาชิกหลายท่านได้อภิปรายไปในทำนองว่าจะไม่  
 ยินยอมให้พระเจ้าอยู่หัวมทพารักษาวงมาก แต่ความจริงในทันทีได้  
 ทรงร้องขอใหม่มาก มี แต่ขอใหม่เท่าเดิมเท่าเดิมเท่านั้น แต่ขอเพิ่ม  
 ๒๖ หรือ ๒๕ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐  
 พระองค์ไม่ได้อภิปรายมา คือคงการใหม่มากสมเด็จพระราชประสังศก  
 เดิมไม่ใช่ขอใหม่มากขึ้น แต่ขอใหม่เท่าเดิมอยู่ ขอได้โปรดจำในข้อ  
 ถ้าเราอภิปรายในสิ่งพระองค์ไม่ได้อภิปรายมา คือใหม่มากนั้นสมเด็จพระ  
 ราชประสังศกเดียว ขอรับรองว่ารัฐบาลแต่ละสภาจะไม่ตั้งงบประมาณ  
 กระทรวงจึงคือทหารรักษาวง แต่ท่านขอให้รัฐบาลรับรองว่ามอญเท่าไร  
 ก็ใหม่เท่าเดิม เว้นแต่เพิ่มในมอญเท่านั้น ก็ไม่น่าจะขัดข้องอะไร เดิม  
 ๒๖ กองพัน & กองร้อยเท่านั้นเอง ไม่ใช่ ๒๖-๓๐ กองร้อยเมื่อไร ถ้า  
 พระองค์ทรงขอมา & กองร้อย ข้าพเจ้าขอขอของเหมือนกัน มอญ ๓ เท่านั้น  
 ไม่ใช่ & ถ้าท่านขอมาเป็น & ข้าพเจ้าขอขอของเหมือนกัน ขอให้เข้าใจให้  
 ดี ท่านสมาชิกที่อภิปรายสมเด็จพระราชประสังศก ขอได้โปรดเข้าใจอย่าง  
 พระพิณิจจนการ ผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ กราบทูลว่า ในข้อ  
 เหวตเหมือนขอพูดพจนเป็นใน กระทรวงวง แต่งงบประมาณด้วยไม่ใช่ หรือ  
 ขอถามว่า เหวตไปตั้งงบประมาณด้วยไม่ใช่หรือ ถ้าเราคิดตั้งไปตั้ง  
 ถู ๓ ล้านแต่ก็เป็นระบบติดเคี้ยวกันดีกว่า เช่นนั้นไม่ใช่หรือ ถ้าเช่น  
 นั้นข้าพเจ้าขอทราบเรียนว่าในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นสมาชิกผู้หนึ่ง ข้าพเจ้า  
 ไม่เห็นด้วยในกรณีที่เราจะผูกมัดว่าเราจะไม่ตั้งงบประมาณ หรือ

อะไรลงไป ข้าพเจ้าขอกราบเรียนพระเจ้าข้า ข้าพเจ้าได้ศึกษาในเรื่อง  
 นามามาก พระมหากษัตริย์ของประเทศอันศักดิ์สิทธิ์นี้ ได้เงิน  
 เท่าไร ขอให้รัฐบาลจงให้ทราบบ้าง หรือ ท่านที่ปรึกษา ก็  
 คือประเทศเนเธอร์แลนด์ หรือ พระเจ้ากรุง เบลเยี่ยม เขาได้เงิน งบประมาณ  
 เท่าไร หรือประธานาธิบดีอเมริกาเป็นต้น จะได้เปรียบเทียบกับคุณบ้าง  
 นายกรัฐมนตรี ก็กล่าวหา เรืองน เบนขอเท็จจริง ไม่สามารถ  
 จดจำได้ว่าใครได้เท่าไร

พระพิณจนาทร ผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ กล่าวหา ถ้า  
 เช่นนั้นตามความจำของข้าพเจ้า ถ้าท่านที่ปรึกษาจะจำไม่ได้ ข้าพเจ้า  
 เชื่อว่าประธานาธิบดีจะไม่ใช้เงินมากกว่าปีละสามแสนบาท แต่สมเด็จพระ  
 พระเจ้ากรุงเบลเยี่ยมหกหมื่นพันไม่เชื่อว่าจะเกินกว่าสองแสนบาท เพราะ  
 ฉะนั้นถ้าดูตามพดเมตงของเราเทียบตามรายได้ของเรา ที่เราได้ทุก  
 เกตติฯ ๗ ถวายปีละสามแสนบาท ดูเหมือนว่าถ้าดูกันแล้วไม่มีประเทศ  
 ใดที่จะมากกว่าเรา แต่อย่างหนักก็ ถ้าดูในพระราชบันทึกแล้วจะเห็น  
 ได้ว่าท่านไม่พอพระราชหฤทัย ถ้าแม้ว่าพวกเราจะไปตระคองในเรื่อง  
 งบประมาณแม้แต่นิดเดียว ท่านยังบอกทำให้เป็นที่วิตกตกใจ เพราะ  
 ฉะนั้นถ้ารัฐบาลจะเพิ่มให้หรืออะไรก็ ข้าพเจ้าไม่อยากจะพูด เพราะ  
 สัมภาษณ์บอกอย่างพูดแล้วไม่เห็นมีอะไรเลย แต่ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณอย่างไร ๆ  
 ชยั ดมมตความมักบุญชนเจิวทหารรักษาฉนวนนเซากับบุญ รัฐบาลจะ  
 ทำอย่างไร ข้าพเจ้าขอให้คิดให้มากก็หน่อยในเรื่องนี้ ในเรื่องเงิน

กต ในเรื่องบน กต ถ้าตามความเห็นของข้าพเจ้า โดย ส่วนตัว แล้วจะ  
จะต้องกราบเรียนต่อที่ประชุม ทว่า ข้าพเจ้าจะไม่ยอมเป็นอนาชาต

นายกรัฐมนตรี กล่าวว่ ในเรื่องนข้าพเจ้า ก็ได้แต่ตั้งออกมาให้ เห็น  
เห็นแล้วว่า ข้าพเจ้าไม่ทำอะไรกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ  
เคารพนับถือที่สุด เพราะฉะนั้นจึงได้มอบให้สภา ฯ และเห็นว่าเราทำ  
โดยเต็มใจจริง ๆ เท่าที่จะทำให้ท่านได้ แต่ทว่าท่านด้มาชักที่เบ้นผู้แทน  
จังหวัดต่าง ๆ เห็นเป็นอย่างไร ขอให้วินิจฉัยว่า สมควรให้ ได้ เพียง  
แค่นี้หรือไม่ก็แล้วแต่

ร.ท. ทองคำ ค้าย โสภาง ผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี กล่าว  
ว่า ในประเทศที่เขามกษัตริย์อยู่ ไตรรัฐธรรมนูญ พลเมืองของเขาทุก  
คนมักจะรู้จักว่า เดอะ คิง แคน ดู นั้ทิง (The King can do nothing)  
อะไรทุกอย่างที่พระองค์ต้องการ เขาปฏิบัติถวายพระองค์เอง พระ  
องค์ ไม่เคยเคิดครอน หนในพระราชบทกของพระองค์ พระองค์  
ต้องการ ให้ ประเทศ ของเรานี้ การ ปกครอง อย่าง ประชา ธิปไตย อย่าง  
ประเทศอังกฤษแท้ ๆ แต่พระองค์กับออกใจ ในตนเอง บอกแย้ง ใน น  
เอง ว่าจะให้ ฉันทำอย่างพระเจ้าแผ่นดินอังกฤษไม่ได้ ที่การปกครอง  
ตระกูลจะเขาอย่างอังกฤษ แต่ไม่อยากจะเป็นอย่างพระเจ้าแผ่นดินอังกฤษ  
เพราะฉะนั้น เหตุนี้ก็จะทันทานเหมือนกัน

ทำการแทนประชาชนสภา ฯ กล่าวว่ มีท่านผู้ใดซึ่งใจในเรื่องน  
หรือไม่ กล่าวอย่างนั้น ข้าพเจ้า จะได้ ถอดวาทที่ประชุม นอกหมัดให้ผ่านไป

บัดนี้จะได้อธิบายในข้อสุดท้าย เรื่องวางระเบียบการ ทูตเกล้า ๆ  
ถวายฎีกา

นายรัฐมนตรี กล่าวว่า ในข้อปัญหา เด็ดเกล้า ๆ ผู้แทน  
ราษฎรจะเอาอย่างไร กังวลแก่เศรษฐกิจเกิด

ขึ้นเสนาบดี ผู้แทนราษฎร จังหวัด ชัยภูมิ กล่าวว่า เรื่อง  
ข้าพเจ้า ขอเรียนให้ ท่าน รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงยุติธรรม ขอแสดงความ  
เห็น แนวความคิดของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัด เพื่อยัง  
ระเบียบอย่างไรจึงจะถูกพระราชประสงค์

พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม  
กล่าวว่า ในเรื่องการทูตเกล้า ๆ ถวายฎีกา ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้า  
อยู่หัวขอมา ก็เรื่องการขอภัยโทษ ไม่ใช่การทูตเกล้า ๆ ถวาย  
ฎีกาทำไป นมพระราชกฤษฎีกาอาจระเบียบอยู่แล้ว เมื่อ พ.ศ.

๒๔๕๗ ด่วนในเรื่องนี้ได้ มบทบัญญัติอยู่ในร่างประมวล วิชพิจารณา  
ความอาชญา ซึ่งจะส่งสภา ฯ ทบทวนแล้ว โดยฉันทปฤชากรกฎหมาย  
ก็ได้ เสนอไปก่อน ในเมื่อได้ มบทบัญญัติการที่จะพระราชทานอภัยโทษ  
แล้ว เจ้าตัวหรือญาติพี่น้อง หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะร้อง  
เกล้า ๆ ถวายฎีกา ก็ได้ ในเรื่องนี้ได้บัญญัติไว้ว่า เมื่อเจ้าหน้า  
ที่ใดคิดยื่นก่อนทูตเกล้า ๆ ถวายฎีกา คนไป แล้วภายใน ๒ เดือน ไม่  
พระราชทานลงมาแล้ว ให้จัดการตามลำพังปากษาของศาลได้ ในเรื่อง  
ของพระทัยของในหลวงก็ถือว่า อย่าให้กำหนดเลขว่า ถ้า ถวายคนไป





ร่างพระราชบัญญัติ คณะแพะ มาตรา ๒๖๓ มาให้สภาดูก่อนแล้ว แต่สภาฯ  
 หนึ่ง สภาฯ จะแก้ไขให้เป็นอย่างอื่น เพราะฉะนั้น เราจะรับรองเอาตาม  
 ร่างที่รัฐบาลเสนอมาให้ดูเป็นตัวอย่าง นั่นก็ยังไม่ได้ เพราะว่า สภาฯ ก็  
 ยังมั่งสงสัยที่จะแปรญัตติตาม ข้อบังคับ การปรึกษา ของ สภาฯ อยู่แล้ว  
 เพราะฉะนั้น แค่เพียงว่า ถ้ารัฐบาลจะเสนอร่าง พระราชบัญญัติ ประ  
 มอติ วิชาพิจารณาอาชญา มาตรา ๒๖๓ ไปยัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่  
 หาด เจ้าฟ้ากรมขุนเพชรบุรี ประเสนทศกุล พระองค์เจ้าเพชรบุรี  
 เป็นอย่างอื่นได้ ตามมติที่หม่อมราชวงศ์ถนัดศรี สภาฯ จะปรึกษาอะไรก็ไม่ได้

จนกว่า สภาฯ จะเห็นสมควร ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย ก็กล่าว ว่า  
 บางทีข้าพเจ้าคิดว่า รัฐบาลตาม สภาฯ ว่า ตั้งแต่ตั้งแต่ สภาฯ จะเอา  
 ข้อย่างไหนก็แล้วแต่ สภาฯ ข้าพเจ้า คิดว่า เป็นภาระนอกจากเรื่องที่เรา  
 อภิปรายกันไม่ คือ ข้อยภิปรายของเราว่า รัฐบาลทำหรือไม่ทำแทน  
 การที่จะขอให้ สภาฯ ดำเนินตามนโยบายไม่ใช่ในเวลานี้ เพราะเหตุ  
 ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงเห็นว่า ถ้าหากเราไม่ขออภิปรายที่จะทักท้วงรัฐบาล  
 ว่าทำไม่ได้แล้ว หรือสนับสนุนอย่างใดแล้ว ก็ควรจะงดมติกันได้

นายกรัฐมนตรี ก็กล่าว ว่า ในเรื่องนั้น ข้าพเจ้าไม่ท้วงว่า รัฐบาลมั่งสงสัย  
 ที่จะแปรญัตติ และ สภาฯ ก็มั่งสงสัยที่จะแปรญัตติได้

นายไต้ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร ก็กล่าว ว่า  
 สำหรับปัญหาข้อ ๓๐ น ผ่านหรือยัง

ทำการแทนประธานสภาฯ ก็กล่าว ว่า ถ้าไม่มีใครข้องใจในปัญหา  
 ข้อ ๓๐ นี้ ก็เป็นอันว่าผ่านไป

๒๐๙/๕

นายไต้ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎร จังหวัดพระนคร กล่าว ว่า ใน  
ฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นผู้ขอให้ เบิกการอภิปราย มีความประสงค์แต่เพียง  
ว่า ขอบันทึกซึ่งรัฐบาลตั้งเขามาฝั่งภาฯ น ที่พระมหากษัตริย์ทรง  
ทักท้วงและติ และทรงขอแก้มา และที่รัฐบาลมา และไม่พอใจใน  
รัฐบาลนั้น เมื่อส่งมาฝั่งภาฯ หน้าที่ของฝั่งภาฯ ว่า จะต้องชี้แจงได้  
เรียงว่า รัฐบาลทำอะไรผิดตามนโยบายกต หรือผิดระบอบรัฐธรรมนูญ  
กต หรือผิดตามกฎหมายที่มอญกต เราได้ตั้งปัญหาและอภิปราย ชัก  
ถามมาจนหมดปัญหาแล้ว เพราะฉะนั้นในทบทวนข้าพเจ้าจึงขอตั้งประเด็นว่า  
ตามที่ รัฐบาลได้ ปฏิบัติ ตาม คำ ชี้แจง คอพระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัว  
ตามบทกตที่ ได้ขอปกกต หรือตามปัญหาที่ถามมาแล้ว กต รัฐบาลได้  
ปฏิบัติไปชอบแล้วด้วย รัฐธรรมนูญหรือ นโยบายที่มอญ โดยถูกต้องหรือ  
ไม่ ขอให้ลงมติ

สนเสนาบดี ผู้แทนราษฎรจังหวัดระยองเขต กล่าว ว่า ในเรื่อง  
ข้อ ๓๐ นี้ไม่ได้อภิปรายตามที่ท่านสมาชิกกล่าวมาเมื่อ กน ข้อ ๓๐ น ข้าพเจ้า  
เข้าใจว่ารัฐบาลยังให้ สักซิงแก่สมาชิกเสมอ ข้าพเจ้ายังไม่ได้รับรอง  
ตามคำ ว่า จะวางแบบอย่างไร ต่อเมื่อได้เอาข้อพิจารณาความอาชญา  
มาฝั่งภาฯ เราจะมีสิทธิแปรญัตติได้ เราจะถามดี จะเอาอย่างนั้นไม่ได้ ที่  
เคยดู ใน ข้อ ๓๐ น เป็นปัญหาที่กต ถ้าพูดอย่างเจ้าคุณนาคฯ ดิ ขบาย  
มานั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าถูกต้อง

นายกรังมณฑล กล่าว ว่า ที่ตั้งมาชิกกล่าววนนถูกต้องแล้ว  
09/10/2566

ทำการแทนประชาชนสภา ฯ กล่าว ว่า ในการลงมติ สำหรับญัตติ  
ชนิดนี้กระทำ ได้ ๒ ทาง ตามข้อ ๕๔ คือ ๑ ลงมติให้ดำเนินระเบียบ  
วาระต่อไป หรือลงมติเกี่ยวกับความไว้ใจรัฐมนตรีรายตัว หรือทั้ง  
คณะ ท่านผู้ใดมีความประสงค์จะให้ลงมติอย่างไร

นายไต้ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร กล่าว ว่า  
ข้าพเจ้าเข้าใจว่าสิ่งที่เราจะลงมติก่อนที่จะผ่านไป หมายความว่า รัฐสภา  
ปฏิบัติชอบแต่หรือไม่ คือว่า รัฐสภาปฏิบัติชอบแล้วผ่านไป หรือว่า  
จะเรียก อย่างเดียวกัน เพราะว่าอย่างที่ได้กล่าว เป็นเรื่อง ที่ พระมหา  
กษัตริย์ ขอแก้ หรือกตายนรัฐสภา มา หรือชดกับรัฐสภา ทรงมอบให้  
สภา ฯ วินิจฉัย เราตายเป็นคนที่ตายที่จะวินิจฉัยว่าจะปฏิบัติอย่างไร  
เราทำได้แก่รัฐสภา เพราะรัฐสภาอยู่ใต้ความควบคุมของเรา ความไว้  
ใจของเรา แต่พระมหากษัตริย์เราทำไม่ได้ เพราะฉะนั้นเมื่อเราชัก  
ใช้กันเสร็จแล้ว เท่าที่รัฐสภาทำมาตลอดทั้งนโยบาย พระราชกำหนด  
กฎหมาย หรือ ระบอบรัฐธรรมนูญซึ่งมีอยู่หรือไม่ ซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่า  
อย่างนี้ตรงกับเรื่องมากกว่า ที่จะผ่านไม่อยู่ในที่นั่นเองเดี๋ยวก่อนว่าผ่านไป  
หุดงควรรตปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร กล่าว ว่า ข้าพเจ้า  
ขอเสนอให้ผ่านระเบียบวาระไป

ร.ต. เนตร พูนวิวัฒน์ นายสว่าง ศิววิโรจน์ วัชรอง

ทำการแทนประชาชนสภา ฯ กล่าว ว่า ผู้รับรองถูกตั้งแล้ว ขอ  
ได้โปรดลงมติ ขอข้อความเข้าใจเสียใหม่ ที่ผ่านไป หมายความว่า

ว่าเห็นชอบด้วยแต่ตามทิวรัฐบาลท่ามา หนมผุขอเส้นน้อยคตใน ข้อคน  
ขอให้ดำเนินระเบียบวาระต่อไป มีผู้ใดคัดค้านหรือไม่ ถ้ามี ข้าพเจ้า  
จะได้ให้ โวต มี ๒ ทาง

ร.ท. ทองคำ คัดย้ายโถงสภา ผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี กัด่า  
ว่า ข้าพเจ้ายังสงสัย เมื่อนำไปแล้ว ข้าพเจ้าอยากจะถามรัฐบาลว่า  
เรื่องต่อไปจะอย่างไร ข้าพเจ้าอยาก

นายกรัฐมนตร กัด่าว่า เมื่อทางสภา ฯ ได้ลงมติแล้ว ทางรัฐบาล  
ก็จะใช้ความในข้อต่างๆ นี้ เมื่อใช้ความออกไปแล้วดังไปทุกเทศา ฯ  
ถอยตามพระราชประสงค์

นายไต้ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กัด่าว่า ข้าพเจ้า  
เข้าใจว่ามีปัญหาไม่ใช่ปัญหาอย่างที่เรารู้จักว่าผ่านไป ข้าพเจ้า  
เห็นว่าไม่ตรงกับปัญหาที่ เฉยจนเราได้ซักไซ้รัฐบาลซึ่งพระมหา  
กษัตริย์ได้ทรงคอยประการทรงปองว่า ได้ปฏิบัติชอบหรือไม่ แต่ว่า  
ไม่ตรงกับเรื่อง ข้อเท็จจริงไม่ตรงกัน เมื่อเห็นว่าไม่ชอบ ก็โหวตไม่  
ไว้วางใจเท่านั้น เมื่อเห็นว่าชอบก็ให้ผ่านระเบียบวาระไป ข้าพเจ้าเห็น  
ว่าตรงกับปัญหาที่พูด รัฐบาลจะได้เสนอไป หรือสภาฯจะได้ดูต่อไป  
แต่ถ้าเสนอเข้ามาสภาฯ เห็นอย่างไร ผ่านไป เห็นว่าไม่ได้ความ เพราะ  
คณะกรรมการเสนอ อภิปรายทั่วไปก็ไม่มประโยชน์อะไร

นายกรัฐมนตร ขออนุญาตให้หม่อมเจ้าจรรณไวทยากร จรรณ  
ทรงแสดง

ทำกาารแทนประชาชนสภา อหุมัต

หม่อมเจ้าวรรณโทยากร วรวรรณ ทรงดำจว่า ตามข้อบังคับบัญญัติไว้ว่า ในกรณีขอเบ็ดขอภิปรายในชั้นนโยบายทั่วไปนั้น มีทางลงมติได้ ๒ ทาง คือ ๑. ให้นำไปยงระเบียบวาระขอต่อไป คือผ่านระเบียบวาระไปทางหนึ่ง อีกทางหนึ่งลงมติเกยด้วยควมไม่ไวใจหรือไม่ไว้วางใจในรัฐบาล การทบัญญัติไวเช่นนั้น ก็เพราะว่าขออภิปรายอาจจะเป็นข้อทั่วไป เป็นนโยบายทั่วๆไปได้ ในอนนเพื่อควมสะดวกสภาฯ ได้แบ่งข้อพิจารณาเป็น ๓๐ ข้อ แต่ว่าอาจจะอภิปรายรวมกันไก็ได้ ในข้อคนน แทนที่จะแยกแยะออกไปเป็น ๓๐ ข้อ สภาฯจะอภิปรายรวมกันไปทั้งหมดก็ได้ เพราะฉะนั้นเพื่อขอควมเข้าใจในชั้น เจ้าคุณนายกรัฐมนตรีท่านจึงได้ ขอขแจ้งไว้ว่า ในเมื่อลงมติแล้ว ก็ขอให้ลงมติรวมกันตามข้อของกบ ซึ่งมีอยู่ ๒ ทาง เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นว่าท่านสมาชิกฝ่ายพระนคร กับท่าน สมาชิก ฝ่าย สักตนคร เสนอ นรวมกันได้ คือหมายความว่า ถ้าสภาฯ ลงมติว่าให้นำระเบียบวาระไป ก็แปลว่าสภาฯเห็นชอบตามข้ออภิปรายกนมาในคนอนนแล้ว แต่ว่าญคดีที่เสนอนนตามรูป ก็ควรจะเ็นไปตาม ที่ สมาชิก จังหวัด สักตนคร เสนอ แต่เป็นที่เข้าใจว่าในการลงมติเช่นนั้น ก็อย่าให้เหตุที่ว่า เมื่อได้ฟังอภิปรายแล้ว สภาฯเห็นชอบด้วยการกระทำของฝ่ายรัฐบาลจึงได้ลงมติให้นำระเบียบวาระไป

นายโต ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนครกล่าวว่า ข้าพเจ้า  
ขอถอนแต่เป็นไปตามน

นายสว่าง ศรัทธาโรจน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดตปบุรี กล่าวว่า ข้าพ  
เจ้ารู้สึกว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก ตั้งแต่เข้ามาในสภา เพราะ  
ฉะฉน เมื่อหมดปัญหา ๑๖ ข้อแล้ว ข้าพเจ้ายังรู้สึกไม่แน่ใจ ด้วย  
เหตุว่าในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นผู้แทนราษฎรจะต้องมองดูการที่ๆ ไม่ได้  
มองถึงชีวิตจิตใจของประชาชนด้วย ผลแห่งความยากลำบากใน  
การภายนอกนั้น แท้จริงหาเกิดแก่เพราะผู้แทนไม่ อาจจะมีเกิดแก่  
ฝ่ายบริหารซึ่งเป็นรัฐบาลที่ผู้แทนใจดวงใจแล้ว เพราะฉะนั้นข้าพเจ้า  
มีความประสงค์ขอยุ่อย่างหนึ่ง เมื่อหมดข้ออภิปรายแล้ว ก็อยากให้  
เปิดโอกาสให้สมาชิกออกความเห็นต่างๆ ไปอีกครึ่งหนึ่ง

ทำการแทนประชาชนสภา กล่าวว่า เมื่อมีการอภิปรายแล้ว ข้าพ  
เจ้าอยากจะให้การประชุมอันเป็นไปตามข้อ ๕๔ เมื่อเสร็จแล้ว ซึ่งท่าน  
ขอให้แสดงความคิดเห็นอะไรนั้น จะเป็นการทวงสักหน่อย ถ้า  
เห็นเป็นการควนเหตุอันต้องงดงดอนนั้น จะอนุญาตให้

นายสว่าง ศรัทธาโรจน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดตปบุรี กล่าวว่า ข้าพเจ้า  
รู้สึกว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก ถ้ารัฐบาลเห็นว่าไม่สำคัญ หรือ  
ประชาชนเห็นว่าไม่สำคัญจะผ่านไปก็แล้วแต่ แต่ข้าพเจ้าเห็นว่า สำคัญมาก  
จะเป็นประโยชน์แก่รัฐบาลมาก



ท่านสักดิโจนน ข้าพเจ้าเชื่อว่ามั่นคงน คือว่าจริงซัยตามขอขงคน  
 ใจให้ผ่านหรือไม่ใจวางใจ เป็นคำชช เป็นญัตติ แต่ตามขรรนตามผู้  
 คงญัตติจะให้ผ่านหรือไม่ใจวางใจ จะต้องให้เหตุผลด้วย เช่นถ่มนคิดว่า  
 ผู้เสนอนญัตติในเรื่องนั้นจะบอกจำผ่าน ก็จะต้องบอกจำผ่าน เพราะวิธีกล  
 เหตุผลเป็นอย่างนั้นแล้ว ถ้าถ้าไม่รับว่าให้ผ่าน ก็ไม่รับ ถกรทให้ผ่าน  
 หรือไม่วางใจจริงๆ จึงเป็นขอขงใจของส้มาชิกบางท่านว่า เราไม่ได้ม  
 ความหมายว่าทำไปแต่ได้ผ่านอย่างไร ข้าพเจ้าขอให้ท่านกล่าว  
 ข้าพเจ้าขอผ่าน เพราะฉนั้นเหตุผลอย่างนั้นๆ แล้วส้มาชิกบางท่าน  
 รับว่าได้ผ่าน ก็เห็นว่าจะส้ประตั้งคทกฝ่าย

นายไต้ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร กล่าวว่่า ท  
 ข้าพเจ้ายอมถอนก็เพราะเหตุว่่า ท่านที่ปรึกษาพูดในนามของรัฐบาตว่่า  
 เราอาจจจะรวมญัตติ ๒ อันไปด้วยกัน คือท่านหมายความว่ารัฐบาตไค้  
 ปฏิบัติตามในพระราชชนบทถนน ให้ฟังเหตุผลแล้วเห็นควรให้ผ่าน ท  
 ทำตงนั้นชอบแล้ว เป็นแค่เพียงภาษาพูดเท่านั้น อย่างนั้นข้าพเจ้าก็เห็น  
 เป็นญัตติอันเดียวกัน ข้าพเจ้าจึงถอน ก็หมายความว่าเอาญัตติขง  
 ข้าพเจ้ารวมกับขงผู้แทนอีกคนหนึ่งไม่ใช่ขงถอนเลย คือรวมกัน

หลวงวรนตปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร กล่าวว่่า ตาม  
 ขงขงกบข๑ ๕๔ นั้น ให้ตงมติ ๒ ทาง ไม่ใช่เสนอเป็นญัตติได้ ๒ ทาง คือ  
 ให้ผ่านไป กับให้ตงมติไม่ใจวางใจรัฐบาต หรืออะไรเป็นอย่างนั้นไม่  
 ใช้เสนอนญัตติ ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นการตงมติให้ผ่านไป หรือว่าจะไค้



ไม่ได้วางใจรัฐบาล หรือไม่ได้ใจอะไรก็ตาม แต่ขอให้ดูของบงคับสัก  
ครงหนึ่ง

ขุนวรดิษฐ์ตรวจเวทย์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย กล่าวว่  
ข้าพเจ้าเห็นว่าที่ ท่านประธานได้อธิบายมาเป็นการถูกต้องแล้ว ตามข้อบง  
คับ คือว่า มติที่เราจะลงมอัย ๒ ทางเท่านั้น คือตาม ข้อ ก. และ ข.  
เพราะฉะนั้น เมื่อฉันกระแ่อกิปรายแล้ว ประชาชนมหานาทเพียงถามเท่า  
นั้นว่าเราจะลงมติ จะเอาข้อ ก. หรือข้อ ข. แล้วก่ดลงมติ มเท่านั้น เพราะ  
ฉะนั้น ถ้าจะให้ คนใดคนหนึ่งให้ ความคิดความเห็น อภิปราย ชอบ หรือ  
ไม่ชอบ ไม่มีในข้อบงคับ เมื่อเป็นเช่นนั้นผู้ เสนออีกไม่มทางที่จะอภิปราย  
ได้ตามข้อบงคับในเมื่อที่ประชนได้บอกว่ฉันกระแ่อกิปราย แล้วก่  
มีเพียงแต่จะลงมติเท่านั้น ที่ท่านประธานทำถูกต้องแล้ว ควรให้ปฏิบัติ  
ไปตาม นั้น

นายไต้ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร กล่าวว่ ถ้า  
ถึงข้อบงคับแล้ว ที่ว่ากนั้น ก็ไม่มข้อบงคับ เพราะเหตุว่เป็นคำแถลง  
การณ์ของรัฐบาลถึงการ ได้ตอบระหว่งรัฐบาลกับพระบาท ส้ม เต็จ พระ  
เจ้าอยู่หัว ซึ่งอยู่ในคณะรัฐบาล ประสงค์จะให้เรื่องได้เด่นในสภาฯ  
พระมหากษัตริย์เป็นผู้ เสนอ รัฐบาลแถลงการณ์เท่านั้น ถ้าเราไม่เปิด  
อภิปรายแล้ว ก็ไม่มีอะไรจะพูดกัน แถลงการณ์แล้วก่กลับมานกนเท่า  
นั้นเอง จึงจำเป็นจะต้องให้ว่ฝ่ายใดผิดฝ่ายใดถูก ที่รัฐบาลปฏิบัติ  
พระบาท ส้ม เต็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดี ทรงของพระทัยในเรื่องที่ทางรัฐ

๓๐๓

ขาดได้ทำไปถูกต้องหรือไม่ ถ้าเราจะเอาข้อบังคับอย่างเดียวกันมาปรับ  
ข้าพเจ้าเห็นว่าบางข้อเท็จจริงจะไม่ตรงกัน เพราะฉะนั้นมติใด ถ้าหาก  
ว่าจะเปิดอภิปรายแล้ว จึงเราจะตั้งมติว่าผ่านไป หรือชอบแล้ว ก็อยู่  
ในหลักอย่างเดียวกัน เพื่อยังข้อเท็จจริงตรงกับเรื่องที่เราวินิจฉัย

แล้ว เห็นว่ารัฐขาดไม่ได้ทำผิดอะไร ซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ขัดกับข้อ  
บังคับนั้น แต่เป็นภาษาพูดกนให้เข้าใจ เพื่อยังข้อเท็จจริงให้เห็นว่า ที่เรา  
จะตั้งมติให้ผ่านไปในนัย หมายความว่าอย่างไร ถ้าไม่เราจะอภิปรายไม่  
ได้ อภิปรายได้ ข้าพเจ้าไม่เห็นขัดกับข้อบังคับของมานนเลย

ขณัดมาหารือคดี รัฐมนตรีกล่าวหา เพื่อยังคดีเรื่องนให้รอดชีวิตเขา  
ขอเสนอว่า ขอให้หนักถึงเรื่องบางบรรพเทศแต่เฉพาะมาน คงจะทำได้ที่เราตั้ง  
รูปใหม่

หลวงจวนตปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร กล่าวหา ท่าน  
ผู้เสนออีกได้ทำตามข้อบังคับแล้ว จะว่าไม่ทำตามข้อ บังคับอย่างไรได้  
ข้าพเจ้ารู้สึกแปลกใจเหลือเกินที่ท่านผู้แทนพระนครกตัม แสดง ความ เห็น  
อย่างนั้นมาได้ ข้าพเจ้าเห็นว่าภารกิจที่เราจะตั้งมติให้ผ่านระเบียบวาระไป  
นั้น ก็แปลว่าเราได้ ในใจรัฐขาดแล้ว เห็นว่ารัฐขาดทำถูกต้องแล้วนั้น  
ท่านไม่พอใจหรือ ก็เมื่อเราจะตั้งมติว่าผ่านระเบียบวาระต่อไปก็แปลว่าเรา  
พอใจรัฐขาดไม่ใช่หรือ เพราะฉะนั้นจึงจะมีการขัดข้องอะไร เพราะ  
นั้นคดีแล้ว

นายกรัฐมนตรี ขออนุญาต ต่อ ประชาน ให้ หม่อม เจ้าจรรณ  
ไวทยากร อรรถรณพรตแสดง

ทำการแทนประธานสภาฯ คนหนึ่ง

หม่อมเจ้าวรรณโद्यทยากร วรฉัตร ทรงดำริว่า การลงมตินั้น  
ไม่มีปัญหาคงเป็นไปตามข้อบังคับ คือแปลว่า ลงมติได้ ๒ ทาง จะเป็น  
ลงมติให้ ดำเนินระเบียบวาระต่อไปหรือลงมติ เกี่ยว กับ ความได้ ใจในรัฐ  
สภา แต่ดำเนินการที่ลงมติเช่นนั้น ท่านผู้แทนพระนครได้ชี้แจงถูกต้องแล้ว  
ว่าถ้ามาอีกอาจจะตรงความอย่างไรในภาษาฝรั่งว่า เซนส์ ออฟ เดอะ มิตติง  
(Sense of the meeting) เซนส์ ออฟ เดอะ โวต (Sense of the vote)  
คือในการลงมติดังความหมายไปในทางไหน และท่านสมาชิกผู้แทน พระ  
นครได้เสนอว่า ถ้าสภาฯ ลงมติให้ผ่านระเบียบวาระไป ก็หมายความว่า  
เมื่อได้ฟังอภิปรายมาในคืนแล้ว สภาฯ เห็นชอบตามที่รัฐบาลได้ปฏิบัติ  
ไปตั้งแต่วันก่อนทำได้ เป็นการแสดงความมุ่งหมายของมติดัง

พระพิริยชนาคร ผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ ถัดว่า ข้าพเจ้าก็  
ไม่ค่อยจะตั้งทศในเรื่องกฎหมายข้อบังคับอะไรนัก แต่เพราะเรื่องนี้เป็น  
อย่างนี้ ข้าพเจ้ามีความมั่นใจอันมากที่เราเจียงกนเป็นนาน เมื่อ  
มีความชัดเจนอยู่ในข้อบังคับเช่นนี้แล้ว ซึ่งขอให้ลงมติข้อ ก. ก่อน เพราะ  
ฉะนั้นให้ ลงมติข้อ ก. ก่อน เมื่อมข้อบังคับอยู่ชัดเจนแล้ว จะเจียง  
เอาอะไรกัน ข้าพเจ้าไม่เข้าใจ

นายทองอยู่ พนมพน ผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี ถัดว่า ข้าพเจ้า  
รู้สึกว่าการพูดของท่านผู้แทนพระนครนั้นหมายความว่าหนักอึ้ง มากทีเดียว น่าฟัง  
อยู่ มาก ข้าพเจ้าอยากจะสนับสนุนคำพูดของท่านผู้นั้น คือการที่เรา

ปรึกษากันอยู่นั้น ปรึกษากันอย่างทระนุกว่าพระมหากษัตริย์กับรัฐบาต  
ก็เหตุใดเดี๋ยวเราจึงจะต้องตงมต ข้าพเจ้าแต่เห็นว่าไม่จำเป็นจะต้องตง  
มตโดย ปล่อยให้เรื่องเป็นไปเฉยๆ เช่นนั้น

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า ข้าพเจ้าจะขอให้ตงมตตามข้อ  
๕๕ คือว่า ถ้าท่านผู้ใดเห็นว่าการที่รัฐบาตปฏิบัติไปตามที่แสดงการณ  
มาเป็นกรรณกตของท่านเห็นด้วยแล้ว ก็โปรดตงมตให้ดำเนินระเบียบวาระ  
ต่อไป ถ้าท่านไม่เห็นด้วยก็ให้ตงมตเกี่ยวกับความไว้ใจรัฐมนตรีหรือ  
คณะรัฐมนตรี

หลวงวรนิติปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร กล่าวว่า ข้าพเจ้า  
ขอให้ท่านดำเนินการตามข้อบังคับ ข้าพเจ้าได้เสนอแล้ว แต่มีผู้  
ร้องอุทกตงแล้ว

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า เพื่อที่จะให้ทุกคนเข้าใจกัน  
แจ่มแจ้งเพราะมีปัญหาเถียงกันมานาน ส่วนสำหรับท่าน ข้าพเจ้าเข้าใจ  
ใจว่าท่านมีความเข้าใจดี แต่ข้าพเจ้าเชื่อว่ายังคงมีมติมาชกอนทียงไม่  
เข้าใจ ข้าพเจ้าจึงอธิบายในฐานะเป็นคนกลาง ข้าพเจ้าไม่เห็นว่ามีข้อ  
บังคับอะไรโดย ท่านผู้ใดเห็นว่าควรจะผ่านไปโปรดยกมต  
มีมติมาชกยกมต ๘๖ นาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า ท่านผู้ใดไม่เห็นด้วย โปรดยก  
มตชก ไม่มติมาชกยกมตโดย  
เป็นอนว่าที่ประชุมตงมตให้ผ่านระเบียบวาระไป

นายกรัฐมนตรี กล่าวว่า ท่านสมาชิกทงอยู่ข้างมุนน ขยาก  
จะถามรัฐบาลอย่างไร ก็ขอได้โปรดถาม

นายถ่วง ศรัทธาโรจน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดตพรบุรี กล่าวว่า ตามที่  
ข้าพเจ้าได้ถามจากคำพูดของข้าพเจ้า เมื่อกนนน คืบในเรื่องที่อภิปราย  
กัน นั้นเพราะข้อสำคัญที่รัฐบาลกับพระมหากษัตริย์มี ๑๐ ประการ โดย  
มากัดมาซึ่งกัรบรของเจ้ารัฐบาลได้ทำไปถูกต้องของแฉง บัญหาเรียงนโยนาย  
ของรัฐบาลได้ดำเนินกวัไปในเรื่องนนั้นอย่างไร ขอนเป็นข้อที่ข้าพเจ้า  
ยังรู้สึกว่ามีแต่ใจ เพราะเกรงไปว่าจะเป็นการกระทบกระเทือน แดว  
ก็คิดว่าสมาชิกทุกคน หตาย ๆ คน น่าจะมแนวความคตทจะออกความ  
เห็น หรือได้ถามรัฐบาลในเรื่องความดำริอีกบางประการ ข้าพเจ้า  
จะได้เห็นข้อนั้นเป็นอย่างไร ซึ่งขอให้อภิปรายด้รววมควมอีกคร้งหนึ่ง

นายกรัฐมนตรี กล่าวว่า รัฐบาลขอทรวบว่า ท่านสมาชิกขยาก  
จะถามข้อไหนอีก ก็ส่งสัยในข้อไหนอีก

นายถ่วง ศรัทธาโรจน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดตพรบุรี กล่าวว่า ในเรื่อง  
ข้อซักถามของข้าพเจ้าไม่มี

นายไต้ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร กล่าวว่า ข้าพเจ้า  
รู้สึกของใจที่ท่านสมาชิกผู้แทนกรมไวดุครั้งทง แดวข้าพเจ้าเองรู้สึกเหมือน  
กับจะว่าบางทข้าพเจ้าก็มีความเห็นอย่างเขาเหมือนกัน คอมนปัญหาอย่างน  
ความบทกัน ขอพูดตรง ๆ คือ ว่าเคยจนเราว่ารัฐบาลทำชอบแล้ว แต่ใน  
พระราชบัญญัติมาตรา ถ้าไม่แก้ตามพระราชประสงค์จะไม่กดับนามเมืองไทย



๓๐๘

รัฐสภา บางอันมบัญญัติ บางอันออกกฎหมาย แต่อย่างไรก็ดี ในเรื่อง  
ข้าพเจ้าจะเดินไม่ได้ว่า รัฐบาตซึ่งเบณฑการพ ข้าพเจ้าจะเรียนรัฐ  
บาตในเรื่องนั้นว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก เกี่ยวกับชีวิตจิตใจของประชา  
ชน เพราะฉะนั้น ถ้าหากว่าทางหนึ่งทางใดที่รัฐบาตจะอด มอหดงย  
ได้แต่ ข้าพเจ้าอยากจะขอให้รัฐบาตหาทางอด มอหดงยอย่างดีที่สุดที่  
จะทำได้ เพื่อประโยชน์แก่ความเรียบร้อยในภายหน้า

ขุนธมาหารทิดะคดี รัฐมนตรีว่าการว่า ในนามที่ข้าพเจ้าเป็น  
รัฐมนตรีผู้หนึ่งซึ่งรับผิดชอบร่วมกัน ขอฝากความสังเกตไว้ ขอขอหนึ่ง  
แต่ขอเป็นขอที่สามอีกหลายท่านของใจ เพื่อเด็งถึงความตั้งใจของ  
รัฐบาตขณะนั้นว่า ทุกๆ ขณะอยากจะให้พระเจ้าอยู่หัวกดับเข้ามา ดิง  
ที่จะเห็นได้ว่า เพราะเหตุไรจึงประชุมดบ การประชุมดบเป็นกร  
ภายใน เพื่อระดิงถึงว่าสภาฯ จะดำเนินการตามความรัฐชกของพระ  
องค์ท่านใดเพียงไร พระองค์จะได้ตดงมา ถ้าหากว่าประชุมเบตเผย  
แล้ว เป็นขอแห่งๆ ซึ่งท่านจะมาตเรองกับเราไม่ได้ อนนแต่ดิงให้เห็น  
ว่ารัฐบาตพยายามทุกขณะที่จะให้ท่านกดับมา

เด็กประชุมเวลา ๒๓.๕๕ นาฬิกา

ตรวจแล้ว ๒/๑๑/๗๗

(ตงนาม) ร.ค. เนตรี พุนจิตต์มัน (ตงนาม) นายบัพพ บุนยเหตุง  
,, นายจิง จวิงจิตร์ ,, นายประเดร์วิฐ บัททะ  
สุคนช

(ตงนาม)	หตวงพพพพพพพพ	(ตงนาม)	นายคิ้ว อันทรร
..	พระพพพพพพพพ	..	นายเตยงฮอ คิ้วตุซาค
..	ไล้จ อันทรรพระชา	..	นายถน จุฑะรพ
..	บุญถถถถถถถถ	..	ประถถถถ คิ้วตุซาค
..	ถถถถถถถถถถถถ	..	ถถถถ ถถถถถถ
..	ถถถถถถถถถถถถ	..	บุญชอช ถถถถถถ
..	ถถถถถถถถถถถถ		ผู้จจจจจจจจจจจจ
..	ว.ค. ถถถถถถถถ	(ตงนาม)	หตวงคหกรรมบถ
..		มบุญ บวถถถถ	เดชาชการถถถถถถ
		(ถถถถถถถถถถถถ)	(ถถถถถถถถถถถถ)
		(ตงนาม)	พระเวถถถถถถถถ
			รองประชานถถ ๓ ตงนามถถ

สำนักหอสมุด





สรุปรวม  
พระราชบัญญัติ  
และ  
คำสนองพระราชบัญญัติ

สำนักหอสมุด



สำนักหอสมุด

# สรุปรวม พระราชบันทึก และ

พระราชบันทึก [หน้า ๑]

๑. กอนชนหมค ข้าพเจาขอชแจงไวเดัยโดยชคเจนน ว่าเมอพระยา  
พหล ๖ และคณะผู้ก่อการ ๖๓๖ รัชชชอให้ข้าพเจาคงอยู่ครองราชสมบัติ  
เป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ นั้น ข้าพเจ้าได้ยินดีรับรอง  
ก็เพราะ เข้าใจ และ เชื่อมั่น ว่า คณะผู้ก่อการ ๖๓๖ ก้องการ จะ งดทาปนา  
การปกครองแบบ “ประชาธิปไตย” หรือ “Democratic government”  
ตามแบบอย่างของประเทศอังกฤษ และประเทศอื่นซึ่งมีพระมหากษัตริย์  
ปกครองภายใต้ อำนาจอนันจำกัดโดยรัฐธรรมนูญ และมีรัฐสภาซึ่งประ  
ชาชนเป็นผู้เลือกตั้งโดยแท้ ข้าพเจ้าเองได้ เติงเห็น อยู่ นาน แดงว่า เมอ  
ประเทศสยามได้ มีการศึกษาเจริญชนมากแล้ว ประชาชนคงจะประสงค์  
ที่จะให้ เปิดนการปกครองของบ้านเมืองเป็นแบบ นี้ และ คงแต่ ข้าพเจ้า  
ได้รับตั้งราชสมบัติ จากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า ๖ ข้าพเจ้าก็ได้  
คิดการที่ จะ บันดาลให้ การเปิดนแปลง นน เป็น ไป ได้ โดย ราม วันที่ สู้  
ที่จะเป็นไปได้ และ ได้ กถำถองความประสงค์ นน โดย เบ็ดเผยหลาย  
ครั้งหลายหน โดยเหตุนเมอคณะผู้ก่อการ ๖๓๖ รัชชชอให้ข้าพเจ้าเป็น  
พระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ ข้าพเจ้าจึงรับรองได้ทันที โดยไม่  
มีเหตุข้องใจอย่างใด เดย

# คำ สอนอง พระราชบัณฑิต

## สอนองพระราชบัณฑิต [หน้า๑]

๑. พระราชบัณฑิตทักเญวกับรัฐธรรมนุญเป็นล่องนใหญ่ คือมขอ  
ความททรงขอให้ แกไขรัฐธรรมนุญ เพราะทรงกด่าว่า ได้ค้รค่าน  
อยู่ตลอดเวตา แต่หากไม่เป็นผลจึงได้จ่ายอมไปน  
ขอณรัฐบาดรัฐล็กเสยใจและประหลาดใจเป็นเอียงยั้ง เพราะการร่าง  
รัฐธรรมนุญฉบับเกวอนน อนุกรมการร่างรัฐธรรมนุญได้แดงค้อ  
สภาว่าได้ทำการคิตค้อ กับลุ่มเดจพระเจ้าอยู่หัวตลอดเวตา จนถึง  
ได้นำคั้นร่าง ไปขอให้ทรงแก้ไข ข้อใดที่ทรงขอให้แก้ไข คณะอนุ  
กรวมการ ร่างรัฐธรรมนุญก็ได้ปฏิบัตตาม ดังปรากฏ ในคำแดงของ  
พระยามโนปกรณนิติชาดา ซึ่งเป็นประธานอนุกรมการร่างรัฐธรรม-  
นุญ แห่งราชอาณาจักรสยามว่า

๑๓๑ ๑๓๑ ๑๓๑  
อนง ข้าพเจ้าขอเสยใจด้วยว่าในการร่างพระธรรมนุญ อนุกรม  
การ ได้ ทำการคิตค้อ กับลุ่มเดจพระเจ้าอยู่หัวตลอดเวตา จนถึง อาจ  
จะกด่าได้ว่า ได้ร่วมมอกันทำ ข้อความ ตลอดใน ร่างที่ เสนอมา  
นได้ตลอดแล้ว ๑ ถวาย และ ทรง เห็นชอบ ด้วยทุก ประการ แล้ว และที่  
กด่าได้ว่าทรงเห็นชอบนน ไม่ใช่แต่เพียงทรงเห็นชอบด้วยอย่างข้อความ  
ทกราบบงคมทูลชนไป ยังกว่านแบบทพพระราช ฤทธิย มาก.....

๑๓๑ ๑๓๑ ๑๓๑

พระราชบันทึก [หน้า ๒๒]

ครั้นเมื่อข้าพเจ้ากลับชนไปกรุงเทพฯ แล้ว และได้ เห็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่หลวงประดิษฐฯ ได้ทำมาให้ ข้าพเจ้าตั้งนาม ข้าพเจ้ารู้สึกทันท่วงที หดกการของผู้ ก่อการฯ กับหดกการของข้าพเจ้านั้นไม่พองกันแต่อย่างใด เพราะผู้ ก่อการฯ มิได้ มีความประสงค์ที่จะให้ มี ระเบียบในการเมือง โดยบริบูรณ์ แต่หากต้องการให้ มี คณะการเมืองได้ แต่คณะเดียว ข้าพเจ้าเห็นว่าเวลานั้นเป็นเวลาฉุกเฉินและระดมควรจะพยายามรักษาความสงบไว้ ก่อน เพื่อหา โอกาสผ่อนผันภายหลัง และ เพื่อสมเวลาดำเนินยกฟังความเห็นของประชาชนก่อน ข้าพเจ้าจึงได้ ผ่อนผันไปตามความประสงค์ของคณะผู้ ก่อการฯ ในครั้งนั้น ทั้งที่ข้าพเจ้าไม่ได้ เห็นด้วยกับหดกการเหล่านั้นเลย

ครั้นต่อมาในระหว่างที่กำลังร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรอยู่ ข้าพเจ้าก็ได้ พยายามตักเตือน และได้ เกยกับคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญอยู่ตลอดเวลาจนควรถือหดก "Democracy" อันแท้จริงจงจรดก ถ้า มี คณะนั้นจะเกิดทำให้ มีความไม่พอใจชนแก่ประชาชน ซึ่งส่วนมากต้องการให้มีการปกครองแบบ "Democracy" อันแท้ มี คณะนั้นกเป็นกาเรียเวลา และเป็นกาเรียถึงภัยให้ แก่ประเทศโดยใช่ที่ในเวลาทีฐานะของบ้านเมืองตกอยู่ในขีดขบขันและยากจน นอกจากนั้นข้าพเจ้ายังได้ กติว่าความเห็นของข้าพเจ้าในข้อนี้โดยเปิดเผย เมื่อข้าพเจ้าไปให้รางวัลแก่นักเรียนโรงเรียนนวิราวุธวิทยาลัย ข้าพเจ้าได้ เคยตักเตือนพระยามโน ๐๙/๑๐/๒๕๖๖ อยู่ครั้งหนึ่ง เพื่อให้ ไลน์นอกคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ



พระราชบันทึก [หน้า ๓]

ว่าการที่จะให้ มั่งมาชิกประเภทที่ ๒ ซึ่ง คณะรัฐบาล เป็นผู้ เดิมกตเอง  
นั้น จะเป็นเหตุทำ ความไม่พอใจ ให้ เกิดขึ้นได้ และเป็นอันตรายแก่  
การปกครองแบบใหม่ซึ่งกำลังจะสถาปนาขึ้น โดยหวังว่า จะเป็นการ  
ถาวรและจะนำความดีความเจริญมาสู่บ้านเมืองของเรา คำคัดค้าน  
ของข้าพเจ้าเห็นว่ามีผล เพราะคณะผู้ก่อการเขียนในความประ  
สงค์ที่จะยึดอำนาจไว้ ในมือของคณะของตนให้ จึงได้ อย่างน้อยเป็น  
เวลา ๑๐ ปี ข้าพเจ้ารู้สึกในขณะนั้นว่า ถ้าจะได้เพียงกันต่อไป การ  
ร่างรัฐธรรมนูญจะชักช้าไม่รู้จักแล้ว และอาจเป็นการแตกหักร้ายแรง  
เสียกว่าที่ จะขอมอบให้ การเป็นไปตามความประสงค์ของคณะผู้ก่อการ  
จึงได้ ขอมอบให้ เป็นไปตามนั้น ต่อมาข้าพเจ้าก็ได้ ยืนภาคีเคยหนัดถถการ  
อันนั้นในรัฐธรรมนูญมากจนทุกที และเหตุการณ์อันนั้นเป็นเหตุให้ มั่นไม่  
พอใจในคณะรัฐบาลเป็นอันมาก จนมีการเริ่มคิดที่จะตั้งรัฐบาลเดี่ยว  
โดยพฤกการ เพื่อแก้ไขเหตุการณ์อันตงแต่ก่อน กระทำพิชพระราชทาน  
รัฐธรรมนูญและขอมอบ เรื่อง ในการต่อมา การที่พระองค์เจ้าบรมวงศ์  
และ พระยาตรีเศวตซึ่งมีความ ห่วงกฟองได้ มาก นายจันฉิ่ง กับได้ ยกกอง  
ทหารมาประชิดพระนคร ทำให้ เกิดมีการฆ่าฟันกันเองในระหองงคนไทย  
ก็ได้หยิบยกเอาการตั้งมาชิกประเภทที่ ๒ นั้นขึ้นอ้าง เป็น ข้อคัดค้านข้อหนึ่ง  
ที่เห็นควรทำตายรัฐบาลเดี่ยวโดยก่าตัว และโดยผิดกฎหมาย เพราะ  
ไม่มีทาง อัน ที่ จะ ทำ ได้ ความ วิตกของข้าพเจ้าใน เรือง การตั้งมาชิก  
ประเภทที่ ๒ ได้เป็นอันจริงอย่างชัดเจนแล้ว ไม่มีทางสงสัยอีกได้ ว่า

## ต้นของพระราชบัญญัติก [หน้า ๓]

ทรงพระราชปรารภในขณะร่างรัฐธรรมนูญ อยู่ว่า การที่จะให้  
ผู้สมัครเขารับเลือกเป็นสมาชิกประเภทที่ ๑ ต้องได้รับความเห็นชอบ  
(Approval) ของผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ในสมัยที่ ๑ ตาม  
วิธีการในรัฐธรรมนูญชั่วคราวนั้น ทรงเห็นว่าไม่เหมาะสม เพราะสมาชิก  
ประเภทที่ ๒ พระมหากษัตริย์ทรงตั้งโดยพระราชกฤษฎีกาจึงควร  
แล้ว ควรให้สมาชิกประเภทที่ ๑ นั้นสมัครได้ โดยไม่ต้องมี (Approval)  
ด้วย คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญก็ได้ยอมปฏิบัติตาม พระราชประ  
สงค์ ไม่ปรากฏเลยว่า ได้ทรงขอรับให้วงวิธีการเลือกผู้สมัครสมาชิกประ  
เภทที่ ๒ โดยวิธีอื่นนอกจากที่กล่าวมาแล้ว

ครั้นเมื่อทรงพระราชปรารภใหม่ คณะการเมือง และให้เด็กคณะ  
ราษฎรตามพระราชหัตถเลขาตงวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๕ (ภาย  
หลังผลของรัฐธรรมนูญ) จึงได้ทรงพระราชปรารภที่จะให้เด็กจากบุคคล  
ที่มีความรู้ ความสามารถทุก ๆ ไป คือทรงหมายถึข้าราชการชั้นสัญญา  
บัตร ตามที่ปรากฏใน พระราชบัญญัติ รัฐบาตได้คำนึงถึงพระราชปรารภ  
ในข้อนี้ ฉะนั้นก่อนที่จะขอให้ตั้งพระปรมาภิไธยในพระราชกฤษฎีกาตั้ง  
สมาชิกประเภทที่ ๒ รัฐมนตรี หตายนายจึงได้ นำรายชื่อไปทูลเกล้าฯ  
ถวายเพื่อทรงดำริ แต่มิได้ทรงทักท้วงประการใด และได้ทรงตั้งพระ  
ปรมาภิไธยให้โดยดี ในการเลือกตั้งนั้นเดิกรัฐบาลก็มีได้ เด็กคนผู้  
ก่อการเท่านั้น จะเห็นได้ว่าในจำนวนสมาชิกประเภทที่ ๒ นั้น

\* พระราชปรารภมิให้ มี คณะการเมืองและให้เด็กคณะราษฎร ตูหน้า ๑๕๕



พระราชบัญญัติ [หน้า ๔]

เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้มีการระดังระดังยชนในบ้านเมือง และคงมอญ  
เนื่อง ๆ ข้าพเจ้าเชื่อแน่ว่า ความโดยมได้แก่หัตถการอันไม่พึงประสงค์  
นี้เลย ความดังบราบคาบอันแท้จริงจะมีไม่ได้เลย วิวัฒนาการจะต้อง  
ใช้ อธิการ ปรองดอง ปรองดอง และ ปรองดอง อย่าง เข้มแข็ง อยุ่เรื่อย ไป  
เป็นที่หวาดเสียวแก่ประชาชน ทำให้รู้สึกว่าการปกครองของบ้านเมือง  
ไม่มีความมั่นคง ผลของการระดังระดังยและหวาดกลัวเหตุนี้ ทำให้  
เกิดความเสียหายแก่การค้าขายและความเจริญ ข้าพเจ้าได้คิดถาก  
หัตถการอันนี้ตลอดมา และมาบัดนี้ข้าพเจ้ารู้สึกแนชตแก่ใจว่าไม่ควร  
จะสนับสนุนให้หัตถการอันนี้คงเป็นอยู่ต่อไป จำต้องขอให้เปลี่ยนแปลง  
แก้ไข หัตถการอันนี้

อธิการจะแก้ไขอย่างไรนั้นยอมไม่ได้หลายทาง แต่ทางที่คิดสุดนั้น  
ก็ควรจะให้เป็นการ เดออกคง อย่างใดอย่างหนึ่ง ความประสงค์ใหม่  
สั่งมาชิกประเภท ๒ นั้น ข้าพเจ้าได้ขมกต่างกหนดว่า เพราะประเทศ  
เราขงไม่คุ้นเคยกับการปกครองระดังระดังย จึงควรให้มาชิก  
ประเภท ๒ ซึ่งเดออกคง โดยคุณวุฒิที่เป็นผู้ มจชาดังหรือเคยชินกับการ  
งานแผ่นดิน เพื่อเป็นผู้นำทางให้แก่มาชิกประเภท ๓ ทราบขจรเดออก  
คงขมมา หัตถการอันนี้พอฟังได้ ถ้าได้ทำกตามนั้นจริง แต่เมื่อ  
ได้คงกนขมเดออกหาเป็นเช่นนั้นไม่ กติบกตายเป็นเดออกคงแต่พอกที่อยู่  
ในขณะผู้ก่อการเป็นดังขมมาก และความจริงหาได้มจคุณวุฒิหรือความ

ต้นของพระราชบัณฑิต [หน้า ๕]

มีผู้ยกการเพียง ๔๗ คน และในล้นด้วยบุคคลที่คิดเดอกเอาบุคคลที่เป็นชนล้นญาบัตร จะมิใช่ ล้นญาบัตรอยู่หนึ่งคน คือ นายมังกรดำมเส้น แต่ผู้หนึ่งเคยได้ รับราชการในตำแหน่ง ยกกระบัตร เมือง มาเดว ซึ่งพอจะเทียบได้ กับชนล้นญาบัตร ล้น วิชการ ที่จะให้ ข้าราชการ ล้นญาบัตรเป็นผู้ เดอกผู้ แทนของคนนั้นเห็นว่าอาจทำให้ ข้าราชการประจำแบ่งแยกออกเป็น พรรค พวกเพื่อ ทำการเมืองเช่นนักใด ซึ่งจัดไม่เป็นผล อันพึง ปรรตนาใน ทาง ราชการ กับ อาจมีผล อันไม่พึง ปรรตนาอย่างอื่นไปกว่าที่จะใช้ วิชการแต่งตั้ง โดยพระราชกฤษฎีกาได้

ชน ที่จริงเรื่องที่เคย เป็นมาใน ขณะ ที่ยังมี ล้นญาบัตรแต่ประเภทเดียว นั้น เมื่อทรงรงเกยจผู้ใด เมื่อทราบในพระราชอุบายด้วย ผู้หนึ่งก็ได้ ต่ำออกจากล้นญาบัตรไปแต่หลายนาย

อนึ่งพวกกบฏ หารพวกได้มาก เพราะหีบยก เอาการตั้ง ล้นญาบัตรประเภท ๒ ชนอันนั้น ขอนเห็นว่าการที่พวกกบฏ หารพวกได้มากนั้น เพราะใช้วิธีหลอกลวง ตั้งปรากฏในด้านวนต่างๆ ที่สำคัญพิเศษ แล้ว



ต้นของพระราชบัณฑิต [หน้า ๕]

สำนักหอสมุด

๔๑-๔๔

09/10/2566

## พระราชบันทึก [หน้า ๖]

การเปลี่ยนแปลงอัน อาจมีการเกยงว้าวรอเอาไว้จนหมดชีวิต  
ของสหราชอาณาจักร เดียวกัน เด็ด จะได้เปลี่ยนพร้อม ๆ กัน สหภาพประเภทที่ ๑  
ข้าพเจ้าเกรงว่าถ้ารอไปอีกไม่ได้แล้ว และจะต้องรอไปอีกเกือบ ๓ ปี ความ  
ไม่พอใจของคนที่ไม่เห็นด้วยกับข้าพเจ้า และเมื่อครบกำหนดก็อาจ  
มีการผิดเพี้ยนกันไปอีกเรื่อย ๆ ถ้าเห็นว่าสมควรเปลี่ยนแปลง เพราะเป็นเหตุ  
ให้เกิดความไม่พอใจจนจริง ๆ ก็ควรเปลี่ยนแปลงโดยทันทีเลย จะได้เห็น  
ความหวังดีของคณะผู้ก่อการ โดยชัดเจน เมื่อคณะผู้ก่อการได้ประกาศว่า  
จะขอพระราชทานให้เปลี่ยนการปกครองเป็นแบบรัฐธรรมนูญนั้น คนไทย  
ทั้งหมดมีความยินยอม ไม่ทหาท้วงไ้ แต่เมื่อกลายเป็นข้ออำนาจกันเฉย ๆ ไม่  
ได้ทำให้ มีเสรีภาพในการเมืองมากขึ้น ก็กลายเป็นของหมิ่นคนที่ไม่ถึง  
เพราะผลร้ายของการปกครอง "absolute" มิได้เล็ดลอดตาย เป็นแต่  
เปลี่ยนตัวเปลี่ยนคนกระนั้นเท่านั้น เสรีภาพกลับน้อยลงไปเสียอีก เพราะ  
ต้องระวังจับกุมผู้ไม่พอใจและปิดปากผู้ทักตำราราชวิธีবাদ สัมบูรณ์ญา  
สิทธิ์ราชของพระเจ้าแผ่นดินของมนุษย์ นับถือเป็นส่วนมาก เพราะเคยชินมา  
แต่บูยาตายาย แต่สัมบูรณ์ญาสิทธิ์ของคณะยอมไม้มใครนับถือ มิแต่  
ต้องทนไป เพราะกลัวอาชญาและกลัวกรรณะและนับถือ นักจัด  
ว่าความไม่พอใจจะมีอยู่เรื่อยไป ข้าพเจ้าต้องขอให้แก่ไข  
ข้าพเจ้าได้พูดไว้นานแล้ว ว่าข้าพเจ้ายอมสละอำนาจของข้าพเจ้า  
ให้แก่ราษฎรทั้งปวง แต่ไม่สมัครที่จะสละอำนาจให้แก่บุคคลใดบุคคล  
หนึ่ง หรือคณะใดคณะหนึ่ง เว้นแต่จะรู้แน่ว่าเป็นความประสงค์ของ  
ประชาชนอันแท้จริงเท่านั้น

สนองพระราชบันทึก [หน้า๖]

สำนักหอสมุด

พระราชบัญญัติ [หน้า ๗]

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเรื่อง...

ข้าพเจ้าไม่ได้ออกหมายเป็นลายลักษณ์อักษรต่ออธิบดีกรมการปกครอง  
มาตรา ๒ ซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติเลือกตั้งผู้แทน  
ราษฎร เพราะว่า

ก. พระยามโนฯ ได้สัญญาแก่ข้าพเจ้าว่าอนบญชรายนามผู้ที่จะ  
ให้เป็นที่มาซึ่งกัน จะส่งมาให้ข้าพเจ้าตั้งหน้าเป็นเวลานาน ก่อน  
ที่จะตราขึ้นเป็นพระราชกฤษฎีกา

ข. และจะเห็นว่ารายชื่อมากกว่าจำนวนสมาชิกที่ควรตั้ง เพื่อ  
ข้าพเจ้าจะได้มีโอกาสเลือกได้บ้าง และรับพิจารณาคำทักท้วงของ  
ข้าพเจ้า

ค. กับอนบญชรายนามนั้น จะได้ทำจนให้ตรงต่อหลักการซึ่ง  
ข้าพเจ้าได้วางไว้ให้ แต่ให้มากกว่าที่สุดเท่าที่จะทำได้

จึงอยู่อันข้อสัญญาต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว มิได้ทำจนเป็นลาย  
อักษรออกขรมตย ครั้นเมื่อถึงเวลาที่กำหนดนามสำหรับเลือกตั้ง พระ  
ยามโนฯ ก็ได้ออกจากตำแหน่งหน้าที่ไปแล้วโดยถูกรัฐประหาร ข้าพเจ้า  
ได้ร้องขอหลายครั้งหลายหนว่า อนบญชรายนามผู้ที่จะได้มีเลือกตั้ง  
นั้น ควรส่งมาให้ข้าพเจ้าโดยเร็วที่สุดที่จะทำได้ แต่อนบญชราย  
นามนั้นได้ส่งมาให้ข้าพเจ้า ในตอนกลางคืนก่อนวันซึ่งได้กำหนดไว้  
สำหรับเป็นวันเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ความจริงประมาณเพียง ๒ ชั่วโมง  
ก่อนที่จะถึงเวลาเริ่มการพิชิตเขตผู้แทนราษฎรเท่านั้น การ

ต้นองพระราชบัณฑิต [หน้า ๗]

ต้นองพระวาทะสิทธิ์ทรงไขความข้อ ๓

พระยามโนปกรณนิติธาดาได้ตั้งญญาไว้ว่ากระไรนั้น รัฐบาลไม่  
อาจที่จะทราบได้โดย พระยามโนปกรณนิติธาดาได้ บดบังความจริง  
ที่ได้กราบบังคมทูลไว้ รัฐบาลเพ่งทราบ โดยพระราชบัณฑิตไขความ  
ระบบของตน

ส่วนรายนามสมาชิกประเภทที่ ๒ ซึ่งได้นำทูลเกล้าฯ ถวาย รมตั้ง  
ว่า ๓๒ ชื่อ ใ้โมงก่อนเริ่มพิธีเบ็ดเตล็ดฯ ผู้แทนราษฎรนั้นความจริงเป็นดังนี้

ในระหว่างที่เกิดกบฏ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้เสด็จไป  
ประทับที่ต่างสถานที่ รัฐบาลได้พยายาม กราบบังคมทูลขอให้ รมทรง  
กตัญญูพระนครเพื่อที่จะได้ทรงพระราชทานความเห็นในการเลือกสมาชิก  
ประเภทที่ ๒ แต่พระองค์ก็หาได้เสด็จกลับไม่ คงเสด็จกลับมาถึง  
กรุงเทพฯ ในวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ ซึ่งรุ่งขึ้นก็จะเริ่มการ  
เบ็ดเตล็ดฯ ผู้แทนราษฎร รัฐบาลก็มีได้ นิ่งนอนใจ จึงขอพระราช  
ทานโอกาสให้ ได้เข้าเฝ้าเพื่อทูลเกล้าฯ ถวายรายนามสมาชิก ประเภท  
ที่ ๒ ก็โปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้าได้คือเมื่อเวลาค่ำ และขณะนั้นเอง  
รัฐบาลได้ทูลเกล้าฯ ถวายรายนามสมาชิกประเภทที่ ๒ ซึ่งรัฐบาลได้  
คิดเลือกจากข้าราชการตั้งญญาบัตร หรือเทียบตั้งญญาบัตรตามที่ใดก็ตาม  
มาแต่จ ในคอบบบัณฑิตระบบก่อน

อีกประการหนึ่งขอไขความว่าในขณะที่เกิดกบฏนั้น ยังไม่มีสมาชิก  
ประเภทที่ ๒ เลย มีแต่สมาชิกประเภทเดียว กบฏจะมาอ้างถึงสมาชิก  
ประเภทที่ ๒ ใดกระไรอยู่



พระราชบัญญัติ [หน้า ๘]

ที่ท่าเช่นเห็นได้ชัดๆ ว่ามุ่งหมายที่จะให้ ข้าราชการตอง เช่น อนุมัติ ราย  
นำมันไปอย่างหัดบหัดบตา จะแสดงความจริงของประการใดก็คงจะ  
ทำให้การเบ็ดเตล็ดผู้แทนราษฎรต่ำช้าไปอีก และอย่างไรก็คักคงจะไม่  
เป็นผลประการใดเลย

การที่จะยอมให้ข้าราชการประจำการไปเกี่ยวข้องกับ การเมือง  
นั้น เป็นสิ่งทงประสงค์และทำได้ โดยง่าย คือ โดยวางเกณฑ์ไว้  
เสียว่า ข้าราชการนอกประจำการเท่านั้นทอาจเข้าเป็น สมาชิกสภาผู้  
แทนราษฎรได้ ส่วนข้าราชการประจำการนั้น ก็มีสิทธิที่จะออกเสียง  
เลือกสมาชิกประเภทที่ ๑ อยู่แล้ว ข้าราชการขอว่าอันสมาชิกประเภทที่ ๒  
นั้นควรให้ข้าราชการทั้งหมด ไม่ว่าจะประจำการอยู่ หรือนอกประจำ  
การก็ตามเป็นสมาชิกเลือก ทงนมใช่เพื่อที่จะทำให้ข้าราชการประจำการทง  
หลายมีความคิดไปในทางการเมืองงไปเสียกว่าที่เป็นอย่างนั้น นอก  
จากนั้นนอชการน จะผลอนทงประสงค์อย่างงในอนทจะ ทน ข้าราชการ  
ประจำการออกเสียจากวงการเมือง

การที่ พวกกบฏ ตำมารถ หา ตำมครพรรคพวกสนับสนุนการ กระทำ  
ของเขาได้ โดยการหลอกลวงนนั้น อาจเป็นได้ ตำมชิกในคณะรัฐบาด  
น่าจะทราบค้อยู่ว่า ชนอชการชนนตนพวกนการเมืองอื่น ๆ ในประเทศ  
สยามได้เคยนำไปใช้เป็นผลค้อย่างงมาแต่คดวย แต่อย่างไรก็คักเป็น  
ความจริงทความไม่พอใจในอชเลือกผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๒ อนน ได้  
พรรคพวกและผู้ เห็นชอบคดวยให้แก่พวกกบฏหลายคน

สนองพระราชบันทึก [หน้า ๘]

สำนักหอสมุด

## พระราชบัณฑิต [หน้า ๙]

๒. เนื่องจากเหตุที่สภาผู้แทนราษฎร ของเรา ยังไม่ เป็น สภา ที่มี  
ผู้แทนราษฎรเลือกทั้งสิ้นเอง จึงมี ผู้คิดเห็นว่า มาตรา ๓๘ แห่ง  
รัฐธรรมนูญนี้ยังไม่เหมาะ เพราะพระราชบัญญัติใดๆ ที่พระมหากษัตริย์  
ทรงคิดค้น สภา อาจยื่นให้เป็นที่ไปถามได้ โดยความเห็นข้าง  
มากแต่เพียงเดียว (Simple majority) ตามธรรมเนียมกฎหมายหรือนิ  
โยบายใดๆ ที่พระมหากษัตริย์จะทรงคิดค้นนั้น คงจะต้องเป็นเงื่อนไข  
สำคัญมากและเกี่ยวกับการได้เสียของประชาชนหรือเหตุการณ์สำคัญ  
อย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้นจึงเห็นกันว่า กอนที่จะให้สภา ดัง  
คำคิดค้นของประมุขของชาติได้ คงจะต้องให้ปรากฏแน่ชัดว่า  
ราษฎรมีความเห็นด้วยนโยบายหรือกฎหมายนั้นจริง ๆ ในประเทศ  
ต่างๆ ย่อมใช้วิธีการต่างๆ กัน เพื่อสอบถามความเห็นของราษฎร อย่าง  
ที่ในประเทศสวิสส์มีการลงคะแนนทางประเทศ (Plebiscite) ในประเทศ  
อื่นๆ อาจใช้วิธียุบสภาให้แตกตงกันขึ้นมาใหม่ และโดยมากนั้น ถ้า  
ให้โอกาสให้ประมุขของประเทศคัดค้าน (Veto) ได้แล้ว ก็มักจะคง  
ให้สภา ลงมติเสียงข้างมาก ๒ ใน ๓ หรือ ๓ ใน ๔ แต่คงจะตบตงเสียง  
คัดค้านของประมุขได้ (ดูตัวอย่างสหพันธรัฐอเมริกา) ในประเทศ  
ต่างๆ กันเช่นเดียวกัน ผู้ที่เห็นควรให้เสียงข้างมาก อย่างน้อย ๒ ใน ๓  
เพื่อตบตงคำคิดค้นของพระมหากษัตริย์จึงสมควร การนับเอาเสียง  
ข้างมากเฉยๆ (Simple majority) เช่นที่เป็นอยู่นั้น เท่ากับไม่ได้ถวาย  
พระราชอำนาจในทางคัดค้านเลย และเมื่อสภา มีสมาชิกซึ่งรัฐบาล

สนธิพระราชบัญญัติ [หน้า ๙]

๒ ตามที่ทรงมีพระราชดำริจะให้แก่วิธีกรรมอนุมาตรา ๓๘ และ  
ทรงกดดาวลงวิธีต่าง ๆ นั้น เห็นว่าวิธีอย่างทีประเทศลัดดีซึ่งใหม่การ  
ลงคะแนนทั้งประเทศ (Plebiscite) นั้น จะนำมาใช้ในประเทศสยาม  
ในเวลานี้ยังไม่เหมาะ เพราะการศึกษาของเรายังไม่แพร่หลายและราษฎร  
ยังไม่ตื่นตัวดีเคยชิน ต่อการปกครองระบอบนี้ จึงควรงดวิธีนี้ไว้ก่อน

ส่วนวิธีที่ให้สภาฯ ตั้งมติเด็ดขาดซึ่งมาก ๒ ใน ๓ หรือ ๓ ใน ๔  
จึงจะลงมติเด็ดขาดคดีความของประมุขได้นั้น ในเรื่องนี้เป็นเรื่องของ  
สภาฯ ส่วนทางรัฐบาลนั้นเห็นว่า ในทางปฏิบัติที่เป็นมาแล้วสำหรับ  
พระราชบัญญัติที่ทรงกดดาวนั้น บรรดาสมาชิกที่เป็นรัฐมนตรีและ  
เลขาธิการรัฐมนตรีทั้งหมดตลอดจนผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๒ บางคนที่ไม่  
ประชุม ก็ยังไม่ลงมติ (Abstention) เลย ดังนั้นจึงเห็นได้จากผลแห่ง  
การลงมติ คือ

ก. โวตพระราชบัญญัติอากรมฤตก ต่อมาชิกมาประชุม ๓๓๖  
(ประเภทที่หนึ่ง ๘๖ นาย ประเภทที่สอง ๖๐ นาย) หนึ่งไม่ออกเสียง ๑๒  
เสียง ท้อออก ๓๒๔ ผู้ท้อออกเสียงให้ออกเป็นพระราชบัญญัติ ๘๘ ผู้ที่  
เห็นไม่ควรออกเป็นพระราชบัญญัติ ๓๕

ข. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขกฎหมายอาชญา ต่อมาชิกมาประ  
ชุม ๓๔๐ (ประเภทที่หนึ่ง ๘๔ ประเภทที่สอง ๖๖) หนึ่งไม่ออกเสียง ๒๘  
เสียง ท้อออก ๓๓๓ ผู้ท้อออกเสียงให้ออกเป็นพระราชบัญญัติ ๘๕ ผู้ที่  
เห็นไม่ควรออกเป็นพระราชบัญญัติ ๓๖



สนองพระราชบณฑก [หน้า๑๐]

เมื่อตามผลแห่งการปฏิบัตที่แตวมมาไต่เบ้นดั่งที่ไต่กราบบังคมทูลมา  
แล้ว จึงเห็นว่าการที่จะแกไปในทำนองนั้น ก็จะได้ ประโยชน์เท่าใดนัก  
ผลที่จะพึงได้รับจากการแก ไม่นักกับที่จะทำให้ รัฐธรรมนูญเสื่อม สดงาม  
ศักดิ์สิทธิ์

ยังคงเหตุขอย อภิวงหนงตามทไต่ทรงรับสั่ง คือ ขยับสภา ๗ ให้  
เดือกคงกนจนมาใหม่ ซึ่ง เบ้นดั่ง ทออาจกระทำไต่ โดยไม่ต้อง แก่ รัฐ  
ธรรมนูญ คือ โดยอาศัยบทบัญญัติใน รัฐธรรมนูญมาตรา ๓๕ ใน  
เรื่องนักไต่ พิจารณา ตามพระราชกระแสสำหรับ ร่างพระราชบัญญัติไต่  
ทรงคัดค้านก่อน ๆ แล้ว แต่เห็นว่าการที่จะขยับสภา ๗ นั้น ยังไม่สมควร  
เพราะความจำเป็นยังไม่ปรากฏ และจะทำให้ เป็นการ เปิดองพระราช  
ทรัพย์ โดยใช่เหตุ เพราะร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๒ ส่วนเบ้นเรื่อง รัฐสภา  
ขาดทำควมพอพระราชหฤทัยให้ตามข้อที่ทรงคัดค้านนั้นไต่ แต่ในการ  
ค้อไป เพื่อที่จะไม่ต้องแก่ รัฐธรรมนูญ จะโปรดให้ ใช้ ขยับสภา ๗  
เนืองด้วยพระราชบัญญัติทรง Veto ก็ยอมจะทรงทำไต่ โดยโปรดเกล้าฯ  
แจ้งพระราชประสงค์ ในการขยับสภามาในพระราชหัตถเลขาที่ ทรง คัดค้าน  
นั้น คือ

เมื่อมอชการที่จะกระทำไต่ โดยไม่ต้องแก่ รัฐธรรมนูญเข่นนี้แล้ว จึง  
เห็นว่าไม่จำเป็นต้องแกมาตรา ๓๕ แห่ง รัฐธรรมนูญ เพื่อ ยังควม  
ถาวรให้ เกิดแก่ รัฐธรรมนูญนี้ จริง ๆ เพราะเมื่อ ดันระยะเวลาดา ฉะเพาะ  
กาลแล้ว รัฐธรรมนูญไต่พระราชทานก็จะเป็นหลักถาวร ยิ่งช่น

พระราชบัณฑิต [หน้า ๑๑]

ทรงขอให้แก้แค้นเพราะชอบเป็นขบถทำให้คนไม่พอใจในรัฐธรรมนุญตาม  
ที่เสนอขึ้น นอกจากนี้ข้าพเจ้ารู้สึกว้าวน่าใจเป็นทุกข์ของรัฐบาลรับ  
ความขัดข้อง และรับผิดชอบโดยไม่อำนาจเลย จะเห็นวาระการกระทำ  
ทำของรัฐบาล หรือสภาฯ มิได้เลย แต่ถ้ารัฐบาลทำอะไรที่ไม่ถูกต้องคน  
ข้าพเจ้ารู้สึกดีเห็นว่า “ทำไม่ปล่อยให้ทำไปได้ ทำไม่ห้าม” ซึ่ง  
เป็นของ ทนายทนายเต็มทน และบางครั้งหนังสือพิมพ์ต้นฉบับต้น  
รัฐบาลชอบพูดขัดข้องด้วย เช่นว่า “ทรงเห็นด้วยและทรงยอมแล้ว”  
และเมื่อคัดค้านให้เป็นผลจริงๆ ไม่ได้แล้ว ยิ่งขัดข้องกันอยู่อย่างนี้ ก็  
เป็นการหนักมามาก

ถ้าไม่อยากจะถ่วงอำนาจในการตัดสินใจแก่พระมหากษัตริย์ให้มาก  
ขึ้น จะเปิดย่นว่าถ้าพระมหากษัตริย์ทรงคิดล้นกฎหมายใดๆ แล้วต้อง  
ใหม่การเลือกตั้งคนใหม่ แล้วเปิดย่นขอเลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ ๒ หรือ  
กำหนดวิธีการให้ราษฎรออกเสียงโดยตรงกับตนเองกัน แต่ถ้าปล่อยให้  
เป็นอยู่อย่างเดิมนั้น ย่อมมีเสียงอยู่ได้เสมอ ว่าการปกครองตามที่เสนอ  
อยู่เดิมนั้นเป็นลัทธิเผด็จการทางข้อมๆ ไม่ใช่ “Democracy” จริงๆ เลย

สนองพระราชบันทึก [หน้า ๑๑]

สำนักหอสมุด



พระราชบัญญัติ [หน้า ๑๒]

พระราชกฤษฎีกาที่ทรงไขความแก่คำสอนของรัฐบาลในข้อ ๒

ตราบิตที่ยังคงให้สมาชิกประเภทที่ ๒ ม. ยู่ ตามความเห็นของ  
ข้าพเจ้า วิจารณ์ซึ่งเหมาะสมที่สุดในอนาจจะคงมติไม่เห็นชอบด้วยกับคำท  
ทวงของพระมหากษัตริย์ นน ม. ยู่ เพียงวิธีเดียวคือว่าควรให้  
มีเสียงข้างมากที่ไม่เห็นด้วยเป็นจำนวนเศษสามส่วนสี่ ถ้าหากใช้วิธี

ยุบ (สภา) แล้ว ก็จักต้องให้เป็นที่ไปเอง แต่จักต้องเพิ่มความ  
ในรัฐธรรมนูญได้ว่า ในกรณีพระมหากษัตริย์ทรงทักทวงพระราช  
บัญญัติฉบับใดลงมา สภาผู้แทนราษฎรเป็นอันต้องยุบไปเองในคราว  
เดียวกัน ทั้งสองเป็นที่ไป โดยมีต้องอาศัยความยินยอมของรัฐมนตรี  
ผู้หนึ่งผู้ใดในอนาจจะรับสนองพระบรมราชโองการ

ข้าพเจ้าได้เคยขอให้ยุบสภาผู้แทนราษฎรแล้ว แต่รัฐบาลก็ไมยิน  
ยอม แต่คงเป็นเช่นนี้แทบทุกคราวไป

ถ้าหาว่าจนมาใช้แล้ว สมาชิกประเภทที่ ๒ ก็ควรที่จะแตกคองกัน  
ใหม่เหมือนกัน

การที่ข้าพเจ้าขอมาดังนี้ ก็เพื่อจะรักษาหลักไว้ มิใช่เพื่อที่จะ  
ให้ การทักทวงพระราชบัญญัติของข้าพเจ้า เป็นผลทุกคราวไป ถ้า  
ข้าพเจ้าแน่ใจได้ว่า นโยบายอันใดเป็นความประสงค์อันแท้จริงของ  
ราษฎรส่วนมากแล้ว ข้าพเจ้าก็จะไม่ขัดขวางนโยบายอันนั้นเลย

สนองพระราชบัณฑิตก [หน้า ๑๒]

สนองพระราชกระแสที่ทรงไขความข้อ ๒

การที่ จะให้ สภาผู้แทนราษฎร ต้อง ยบไป เอง โดย เหตุ ที่ พระมหา  
กษัตริย์ ทรง ทัก ทวง พระราชบัญญัติ ฉบับใด ตกลง มา ณ เห็น ว่า ตาม ระบบ  
รัฐธรรมนูญ ทำ เช่น นั้น ไม่ได้ ดังนั้น ได้ เคย ทรง ขอ ให้ ยุบ สภาผู้แทนราษฎร  
แต่ รัฐบาล ไม่ ยิน ย่อม นั้น ข้อนี้ ได้ กราบ บังคม ทูล ไป แล้ว ใน ครั้ง ก่อน ว่า  
รัฐบาล ยัง ไม่ เห็น เป็นการ สมควร จึง มิ ได้ ยบ

ตาม ทวิ รัฐบาล ได้ ตอบ พระราชบัณฑิตก ไป นั้น ก็ได้ พยายาม หา  
หนทาง ที่จะ ให้ ยบ ไป โดย ไม่ ต้อง แก่ ไข รัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัติ [หน้า ๑๓]

๓. ในข้อแรกนั้น ข้าพเจ้าได้ขอให้แก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่ง  
อาจต่างกันได้ว่าไม่เป็นการสมควรก็ได้ เพราะข้าพเจ้าได้ขออนุม  
ตงนามในรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามนั้น แต่ความจริงนั้นข้าพเจ้าไม่ได้เห็น  
ด้วยมาแต่ต้น และได้คัดค้านอยู่ตลอดเวลา แต่หากไม่เป็นผลจึงได้  
จำใจยอมไป มาบัดนี้โอกาสที่จะพูดอีกครั้ง ๑ จึงได้พูดไปตามใจคิด  
ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ควรทำอะไรครั้งต่างๆ ถ้าจะดำเนินการปกครอง  
ตามแบบรัฐธรรมนูญก็ควรจะทำกันจริงๆ หรือถ้าเห็นว่ายังไม่เหมาะ  
เวลาจะทำกันอย่างอื่นก็ควรทำกันจริงๆ เหมือนกัน ไม่ใช่ข่มขู่รัฐธรรมนูญ  
แต่ก็ไม่ทำตามหลักการกันจริงๆ ทำอะไรครั้งต่างๆ ข้าพเจ้าไม่ชอบ  
ต่อไป ข้าพเจ้าจะขอให้รัฐบาลทำการตาม หลักการของ รัฐ  
ธรรมนูญจริงๆ คือ ทำตามมาตรา ๑๔ แห่งรัฐธรรมนูญ  
ก. ให้เสรีภาพในการพูดการเขียนการโฆษณาจริงๆ  
ตามที่เขามาแต่ก่อน หนังสือพิมพ์พูดอะไรไม่เป็นโทษของ รัฐบาล  
บัดนี้ และหนังสือพิมพ์คัดค้านนโยบายของรัฐบาลต้องเด็ก  
เต็ม เช่นหนังสือพิมพ์เดดเมตเบ่นคน ก็ไปขอให้อนุญาตให้หนังสือ  
พิมพ์พูดออกความเห็นได้จริงๆ และให้ตีพิมพ์นโยบายของรัฐบาลได้  
จริงๆ จะถูกปิดได้คือเมื่อยังให้เกิดการจลาจลอย่างชดๆ เท่านั้น เมื่อ  
ครั้งก่อนมีรัฐธรรมนูญ หนังสือพิมพ์เสรีภาพกว่าเดี๋ยวนี้เขามาก  
ขอให้เลิกการจับกุมราษฎรโดยหาว่า "ก่อกวนรัฐบาล" เวลา  
นี้ต้องระวังปากกระดิ่งคอกันเต็มที่ โดย กตว ดังที่เรียกกันว่า "โอษฐภัย"

ต้นองพระราชบัณฑิต [หน้า ๑๓]

๓. ในข้อที่จะขอให้รัฐบาลทำการตามหลักการของรัฐธรรมนูญ  
จริง ๆ คือ ทำตามมาตรา ๑๔ แห่งรัฐธรรมนูญนั้น รัฐบาลก็ได้  
ปฏิบัติอยู่แล้ว

ก. ให้เสรีภาพในการพูด การเขียน การโฆษณาจริง ๆ

ขอรัฐบาลรับรองได้แน่ เพราะได้มีพระราชบัญญัติการพิมพ์ใหม่  
เปิดโอกาสให้การออกขรรณคดีส่งพนักงานการพิมพ์ได้อย่างเต็มที่ เป็น  
การเพิ่มสิทธิซึ่งกว่าพระราชบัญญัติเดิม

ตามที่ทรงยกตัวอย่างหนังสือพิมพ์เดดเมตเดน หนังสือพิมพ์เดดเมด  
ได้ขยงให้เกิดการจลาจลอย่างชด จึงต้องถูกปิด การรวมการออกขรรณคดี  
วินิจฉัยยอมตามคำสั่งพนักงานการพิมพ์ และจะทรงเห็นได้ว่า ตัวการ  
สำคัญในหนังสือพิมพ์เดดเมด เช่น นายหลุย คีรอด และพระยาศรวิชัย  
พพพณ ได้เป็นกบฏอย่างชัด ๆ นอกจากนั้นเมื่อมีพระราชบัญญัติใหม่  
แล้ว รัฐบาลมิได้ปิดหนังสือพิมพ์ใด ๆ และรัฐบาลต้องระมัดระวัง  
ในการที่จะส่งต่อสิ่งมิให้หนังสือพิมพ์ ใช้เสรีภาพในการกล่าวกระทบกระ  
เทือนถึงพระองค์ซึ่งมาเป็นมาแต่อดีตก็ได้จัดการบรรดหรือพองรองผู้กระทำความผิด

หนึ่งในเรื่องการกล่าวร้ายรัฐบาลนั้น ถ้าการกล่าวนั้นเป็นการกล่าว  
ติชมตามธรรมดา ซึ่งไม่เป็นการผิดกฎหมายอาญาแล้ว ก็ไม่ทำ

๑) คุบัญญัติฉบับอนุญาตเป็นเจ้าของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ตามที่ปรากฏข้างต้น  
ตั้งแต่หน้า ๑๔๑ ถึงหน้า ๑๕๔

พระราชบัญญัติ [หน้า ๑๘].

เสรีภาพในข้อ ก. นัยของข้ออยู่ภายในกรอบแห่งรัฐธรรมนูญ นั้น  
เป็นขอบเขตที่ควรวางไว้ได้

ข. ให้เสรีภาพในการประชุมโดยเปิดเผย และการตั้งสมาคม  
ในเขตอันของคำสั่งมาคมการเมืองไม่ได้ ควรอนุญาตให้คงได้ ถ้า  
วัตถุประสงค์ประสงค์ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ และต้องไม่ให้กระทบต่อ  
และคำวินิจฉัยประจำการเป็นสมาชิกคำสั่งมาคมการเมือง

การประชุมนั้นเคยมีเรื่องแปลก ๆ เช่นบุคคลบางจำพวกจะชวน  
เพื่อนฝูงไปเลี้ยงอาหารกัน ก็มีการถูกตำรวจฟ้องแต่ถูกห้าม จนเป็น  
การเกรงกตฤณมาก เป็นการศึกษาเสรีภาพและศักดิ์ศรีของประชาชน  
บางจำพวก เห็นว่าควรเด็กการกระทำเช่นนี้

พระราชกฤษฎีกาที่ทรงไขความแก่คำสอนของรัฐบาลในข้อ ๓

(ก) ถ้าลักษณะการเช่นรัฐบาลได้ปฏิบัติไปแล้ว เรืองหนักเป็น  
อันตกไปเองในตัว

พึงตั้งเกล้าว่า อันบทแก้ไข ประมวลกฎหมายลักษณะอาชญา  
พ.ศ. ๒๔๓๐ มาตรา ๔ วรรค ๓ (ก) ซึ่งได้ประกาศใช้เป็นกฎหมายใน  
สมัยสัมบูรณ์ว่ายุติสิทธิราชชน ณ บัดนี้ขัดกับความต้องการของรัฐบาล

สนองพระราชบัณฑิตก [หน้า ๑๔]

การจับกุม นอกจากจะเป็น การกระทำผิดกฎหมายอาญาซึ่งต้องดำเนิน  
ไปตามกระบวนวิธี

ข. ให้ได้ภาพในการประชุม โดยเปิดเผย และการตั้งสมาคม

ขอรัฐบาลตั้งข้อใจ และที่ยังมิได้อนุญาตใหม่พรรคการเมือง  
ก็เพราะ คำสั่งถึง พระราชกฤษฎีกา ท ๒ / ๑๒๘ ถึง วันที่ ๓๓ มกราคม  
พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึงพระยามโนปกรณนิติธาดา ว่าไม่ทรงโปรดให้คณะ  
การเมือง และทรงให้เด็กคณะราษฎรในฐานะเป็นคณะกรรมการเมือง  
รัฐบาลในครั้งกระนั้นก็ได้ปฏิบัติตามแล้ว

ส่วนที่ทรงดำริว่าความบกพร่องบางจำพวกจะชวนเพื่อนฝูงมาเสวยอาหาร  
กัน กรมการตรวจตำรวจและตรวจห้าม ขอนคงจะมีคนกราบบังคม  
ทูลความเท็จ เพราะไม่เป็นความจริงเลย

สนองพระราชกระแสแต่ที่ทรงไขความข้อ ๓

ก. รัฐบาลได้ตกลงไว้แล้วว่า จะตั้งคณะกรรมการขบพิจารณา  
ต่อร่างกฎหมายที่ออกโดยสมัยสัมบูรณาญาสิทธิราช ซึ่งขัดต่อระบอบ  
รัฐธรรมนูญ

ข. ตามที่ทรงรับสั่งว่า ได้ทรงส่งจดหมายถึงพระยามโนปกรณนิติ  
ธาดาให้เด็กคณะราษฎร เพราะรัฐบาลในครั้งนั้นไม่ยอมอนุญาตให้

พระราชบัญญัติ [หน้า ๑๕]

ซึ่งตั้งอยู่ในระบอบรัฐธรรมนูญ ด้วยเหตุที่มาตรการทางอาญาเปิดความไป  
ในทำนองหนึ่ง ซึ่งถึงแก่จะจัดตั้งคณะพรรคการเมืองและทำการเผยแพร่  
หลักการใดที่เป็นปฏิปักษ์ต่อ รัฐบาลใดซึ่งกำลัง มีอำนาจ อยู่ แหบไม่ได้  
เลย ผู้หนึ่งผู้ใดที่จัดตั้งคณะชนคองอาจถูกจำคุกตามมาตรานี้ ดัง  
เช่นคดีพระยาเทพหัสดินเป็นคน ถ้าหากคงใจจริงๆ ในอันที่จะปกครอง  
ประเทศให้ถูกต้องตามหลักแห่งประชาธิปไตย เป็นการสมควร  
แก่วิชาหรือที่จะเปลี่ยนแปลงลักษณะการเช่นนี้เสีย  
๓. ข้าพเจ้าขอพบที่จะให้มกคณะพรรคการเมืองชน วัตถุประสงค์ของ  
ข้าพเจ้าถึงพระยามโนฯ นน ใดเขียนไปในคราวที่รัฐบาลในครั้งกระนั้น  
ไม่ยอมอนุญาตให้คณะชาติตั้งชน ข้าพเจ้าจึงแนะนำไปว่า ถ้าคณะชาติ  
ไม่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งชนแล้ว ก็ควรที่จะเลิกตั้งคณะราษฎรเสีย  
เหมือนกัน อันที่จริงอาจทำได้ถ้าสำหรับการเดิของคองผู้แทนราษฎรครั้ง  
แรกนั้น ไม่พึงประสงค์ที่จะให้มกคณะพรรคการเมือง ข้าพเจ้าเห็นว่า  
ณบัดนี้เองเดี๋ยวที่จะอนุญาตให้คณะพรรคการเมืองจัดตั้ง ชนโดย เบ็ด  
เผย หาไม่แล้ว ก็คงจะจัดตั้งชนโดยลับๆ และคงจะมีคองประสงค์และ  
คองมุ่งหมายไปในทางเข้ายึดอำนาจโดยใช้กำลังใน เมื่อวิธิการ อัน ถูก  
คองตามกฎหมาย ไม่มทางที่จะเข้ามาใช้ ได้เสียแล้ว ถ้าหากไม่อนุญาต  
ให้ มีหนทางอันถูกคองตามกฎหมาย เพื่อคัดค้าน การกระทำของ  
รัฐบาลเดี่ยเดี่ย จุดประสงค์ ในอันที่จะมีการปกครองตาม ระบอบ  
รัฐธรรมนูญก็ยอมคูนัยหายไปหมดทุกเดี่ย

ต้นองพระราชบัณฑิต [หน้า ๑๕]

คณะชาติตงชน ความชอบ พระยามโนปกรณนิติชาตา จะกราบบังคม  
ทูลไว้อย่างไรก็ยังไม่ไหว แต่ความจริงเรื่องนี้ รัฐบาลพระยา  
มโนปกรณนิติชาตา ได้นัดประชุมผู้ก่อการขอพระราชทานรัฐธรรมนูญ  
ทั้งหมด ที่ประชุมส่วนมากเห็นควรให้ตงคณะชาติ แต่ยังไม่เห็นที่  
รัฐบาลจะดำเนิน การ อย่างไร ก็มิพระราชหัตถเลขาถึง พระยา  
มโนปกรณนิติชาตา ตงโตกต่างแถว ขอนหุดวงจิตตรวจการ เดชาธิการ  
คณะชาติในเวदानนยอมทราบได้ดี

ที่ทรงรับสั่งมาว่า การขอเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญเพียงกระทบ  
กระทอนเพียงบทระเพาะภาค ไม่ทำให้ความศักดิ์สิทธิ์แห่งรัฐธรรมนูญ  
กระทอนไปโดยนหน ที่จริงได้ทรงขอแก้บทภาจวาดด้วย "วโต" ด้วย  
และเมบบทระเพาะภาคกล้าคญเหมือนกัน เพราะการทบทบทระเพาะภาค  
นหนกเพจะประกบประกองให้ความเรียบรอย ในสมัยหวคอดเดยวเช่น  
ได้เป็นไปโดยราบรื่น เพื่อความศักดิ์สิทธิ์แห่งรัฐธรรมนูญถาวรนั่นเอง  
ฉะนถ่าไม่จำเป็นแต่จกไม่ควรแก้รัฐธรรมนูญไม่อำมาตราใด ๆ

สำนักหอสมุด

ข้อความตอนนี้ดูรายงานการประชุมครั้งที่ ๑๖ / ๒๔๗๓ ดังที่ปรากฏข้างต้น  
หน้า ๑๗๗



พระราชบัญญัติ [หน้า ๑๖]

การเปลี่ยนแปลงในบทรัฐธรรมนูญ ซึ่งข้าพเจ้าได้ขอมา ณ กม  
ผลิตกะทบกระเทือนเพียงขอทเป็นบทระเพาะกาด เพราะฉะนั้นข้าพเจ้า  
จึงไม่เห็นเหตุว่า ทำไมความศักดิ์สิทธิ์แห่งรัฐธรรมนูญ จึงจะ  
กะทบกระเทือนไปด้วย

ในคัมภรัฐธรรมนูญเองก็มิอาจการให้แกไขได้อยู่แล้ว ฉะนั้น  
รัฐธรรมนูญจึงไม่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ถึงกับเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ทำไม  
ไม่จึงจะต้องปล่อยให้ตักษณะการอื่นไม่น่าพึงพอใจให้คงอยู่ต่อไป การ  
ที่จะเคารพบูชารัฐธรรมนูญด้วยรูปเทียน และโดยไม่ปฏิบัติตามความ  
มุ่งหมาย และความประสงค์อันแท้จริงของรัฐธรรมนูญนั้น ก็เท่า  
กับเป็นการเดินตัก!



๔. ขอให้ยกเด็กพระราชาชนัญญาของกันรัฐธรรมนูญ เพราะ พระ  
ราชชนัญญาคนมิอาจการที่ชดกบหดเสีรภาพในร่างกายของประชาชน เช่น  
บุคคลอาจถูกจับกุม เพราะมีข้อหาว่าคิดจะทำลายรัฐธรรมนูญแล้ว  
ถูกนำตัวขึ้นให้คณะกรรมาการที่ไม่ใช่ศาลพิจารณา และกรรมาการน  
ขาดสั่งให้เนรเทศบุคคลเหล่านั้นไปอยู่ในที่อันมิเชดตจำกต การกระทำ  
เช่นนี้เป็นการศักดิ์สิทธิ์ของพลเมืองในการที่จะต่อสู้ขอหาของเจ้าหน้าที  
ถ้าหากเหตุที่จะต้องชำระควรชำระโดยเปิดเผย ในศาลหลวง ให้  
โอกาสให้จำเลย มีทนาย ว่า ความ และ คอ ลู่ ความใจเต็ม ที่ ไม่ใช่

๔. การที่จะให้เด็กพระราชบัญญัติของกษัตริย์ธรรมนุญเห็น  
ว่า วิชาตามพระราชบัญญัตินั้นเป็นวิชาที่เลิศ มีฉันทะ  
ของตงคำพิเศษและคำตทากรกษณเด่มอ เหมือนดังในต่างประเทศ วิชา  
การตามพระราชบัญญัติของกษัตริย์ธรรมนุญ เป็นวิชาของกษโวกษน  
แก่ เพราะถ้าจะรอให้มีการแก่ คือเมอมกบฏจนเดวก็จะทำให้เดย  
ชวิตของไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินไปโดยไร้เหตุ อนึ่งพระราชบัญญัตินั้นเป็นทพอ  
ใจของผู้ที่ถูกดำหวาว่าทำดาขรธรรมนุญ กดำวค่อมจำเดยบางคน

พระราชบัญญัติ [หน้า ๑๗]

คดีนั้นกันอย่างรีบ ซึ่งทำให้เห็นวาระรัฐบาลอาจขาดความยุติธรรม  
เป็นการกดขี่อย่างร้ายแรง

ข้อความต่างๆ ที่มอญ ในพระราชบัญญัตินั้น จะคงใช้ต่อไปก็ได้ แต่  
ควรออกเป็นพระราชบัญญัติเพิ่มเติมแก่ ไขกฎหมาย ลักษณะ อาชญา และ  
จะคงใช้วิธีลงโทษให้ ไปอยู่ในเขตคณฑจกคดีได้ แต่การพิจารณา  
คดี ขอให้เป็นไปในศาลหลวงเหมือนคดีชนิดอื่นๆ

พระราชกระแด้ที่ทรงไขความแก่คดีของของรัฐบาลในข้อ ๔

วิธีการอันตยยอมในอนทจระบองกนมให้เกิดการบฏชนใดน กโดย  
ดำเนินการปกครองอย่างดีและโดยก่าจัดข้อไม่พอใจต่างๆ เดี่ย มิใช่  
โดยวิธีปราบปราม กฎหมายใหม่ไม่ให้ความยุติธรรม ซึ่งเป็นหน้า  
ทของศาล ซึ่งจะต้องการจัดการไป อนทจริงไม่จำเป็นเลยที่จะหัน  
เข้าใช้ ศาลพิเศษทกรายไป ความจริงศาลชนิดนี้ไม่ควรที่จะคงชนเดย  
นอกจากในเวลาที่ฉุกเฉินจริงๆ

ข้าพเจ้าไม่รังเกียจหลักการแห่งพระราชบัญญัติ แต่ข้าพเจ้า  
รังเกียจวิธีพิจารณาคดี โดยคณะกรรมการ

๕. ข้าพเจ้าเชื่อว่าความสงบราบคาบในนานเมืองจะมีมากขึ้น ถ้า  
หากได้ มีการให้ขมิยโทษแก่กโทษการเมืองทตของถูกกกดงจำจของ หรือ  
ถูกลงโทษด้วยวิธีอื่น ๆ อยู่ในเวดตาน ถ้ายังไม่ปลดขมิยโทษการเมอง

สนอองพระราชบัณฑิต [หน้า ๑๗]

ที่ไต่ถามฟ้องต่อศาลแต่ได้ขอรับรองให้พิจารณาตามฉันทาของพระ  
ราชบัญญัติของกักรัฐธรรมนูญ ที่แนบตาม

สนอองพระราชกระแต่ททรงไขความข้อ ๕

การพิจารณาโดยคณะกรรมการนี้ ได้พิจารณาตามท่านขอ  
ตักจน  
คือขอความบริดักใจเป็นใหญ่ ไม่ใช่ในลักษณะค่าส่วนตน เพราะ  
เป็นททวามอยุ่อาผ ทคตก่อการเป็นปฏิกษกษวรัฐธรรมนูญนั้น ข้อม  
จะท้าลายหัดกฐานทเป็นเอกดำว เพื่อความสงบเรียบร้อยจงควรบของ  
กักรัฐธรรมนูญ นอกจากนั้นกรรมการกคของคองจากผู้พวากษาทงนน

๕. ในเรื่อง ตต โทษ ให้ ผู้ ท ตก ศาล พิ พวาก ษา ใน เรื่อง กมฏ นน

คือคดีในระวางกรมอัยการโจทก์ นายโอง สุวรรณทัตกับพวกจำเลย ใน  
คดีนี้จำนวน ๓ นาย คือ หลวงสงครามวิจารณ์ หลวงเสนีย์สงคราม และนายโอง  
สุวรรณทัต ได้ร้องขอให้ถอนฟ้องและขอให้พิจารณาตามพระราชบัญญัติ ป้องกักรัฐ  
ธรรมนูญ อย่างเช่น พระชาวินัยสุนทรกับ พวก



สนองพระราชชนก [หน้า ๑๘]

รัฐบาลได้ดำริไว้แล้วว่า เมื่อ ค่ายพิเศษได้พิจารณาคดีแล้วสิ้นทุก  
จำนวนแล้ว ก็จะได้พิจารณาเทียบกับตัวอย่างที่เคยมาแล้ว และ  
พิจารณาถึงความผิดมากและน้อย และความเสียหายซึ่งบรรดา  
ของผู้ที่ต้องเสียชีวิตไปในการปราบกบฏนั้นด้วย เพื่อแสดงให้เห็นเจตนา  
ดี รัฐบาลขออ้างว่าในชั้นหลังนี้ แม้ค่ายพิเศษจะได้ตัดสินแล้วคดี  
รัฐบาลก็ได้สั่งให้งดการถอดบรรดาศักดิ์ไว้ก่อน เพราะจะพิจารณาถึง  
การถอดโทษพร้อม ๆ กันกับจำนวนอื่น ๆ ซึ่งค่ายพิเศษได้ตัดสินแล้ว  
(คำสั่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ตั้งวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน  
พ.ศ. ๒๔๗๗ จำนวนมีจำนวน ๓๗ คน)

พระราชบัญญัติ [หน้า ๑๙]

พระราชกระแด้ททรงไขความแก่คำสอนของรัฐบาลในข้อ ๕

ข้าพเจ้าไม่เห็นชอบด้วยกับการยกโทษอย่างครึ่ง ๆ กต่าง ๆ การยกโทษนั้นจะไม่มีผลดีประการใด นอกจากจะยกโทษ อย่างเต็มที่ ข้าพเจ้าขอขยยนความเห็นอนน ของข้าพเจ้า

๒. ข้าราชการที่ ถูก ปลดจาก ราชการ โดย ฐาน ถูก ส่ง สยี้ ว่า จะ มี ความผิดทางสารเมองกิด หรือที่ถูกหาว่า "กต้าวร้ายรัฐบาล" ถูกส่งโทษระพ่นโทษไปแต่อดกิด แต่ถูกคัดตติขในการที่จะรับเบยบำเหน็จบำนาญ เขาให้เขาได้กลับได้รับบำเหน็จบำนาญตามที่เขามั่นเกินที่จะได้ ในวันที่ถูกปลดนั้น พวก ข้าราชการ ที่ ถูกปลด โดย เหตุข้างตนนอาจมีใจแค้นเคือง รัฐบาลมาก และ ถ้าตองอดอยากเพิ่มขนอกด้วยอาจมีความคิดในทางไม่ดีได้ มาก ควรตัดทางไม่ส่งบ โดยเหตุนั้นโดยให้เขามั่นอะไรกินบ้าง ครอบครว ของ ข้าราชการ ที่ ตองถูกส่งโทษใน การ เมือง เห็น จะ มี ตรายร้อยหลายพัน ในระหว่าง ๒ บทแด้วมาน ควรจะมีใจกรุณาบ้าง เพราะคนเราก็มตองด้วยกนทงน

สนองพระราชบัณฑิต [หน้า ๑๙]

สนองพระราชกระแสที่ทรงไขความข้อ ๕

ข้อนี้จะไม่ขอเพิ่มเติมประการใด สู้แต่แต่ ต่มา ชิก ต่ภาผู้แทน

ราษฎรจะวินิจฉัย



๒. ในเรื่อง เบี้ยบำนาญของข้าราชการที่ปลดจากราชการโดย  
ฐานถูกตั้งข้อหา จะมีกว่ามติดในทางการเมืองนั้น เมื่อมีมติตามที่  
เกณฑ์ในพระราชบัญญัติเบี้ยบำนาญแต่ขอใ้ให้เบี้ยบำนาญทุกคน ทั้ง  
นี้ของพิจารณาถึงเกณฑ์เรื่องอายุและเวดาร์บราชการ ฯลฯ ส่วนผู้ที่  
เป็นข้าราชการทหารนหมการใดเบยหอดต์ ไม่ขอใ้ไม่เขาเกณฑ์ใดเบย  
บำนาญได้ ให้เบยหอดต์ไปหมดทุกคน



พระราชบัญญัติ [หน้า ๒๐]

พระราชกฤษฎีกาที่ทรงใช้ความแก่ คำสั่งของรัฐบาลใน ข้อ ๖

ถ้าหากได้จัดการไป ดังนี้ แล้วก็ไม่อะไรจะกล่าว อีกต่อไป แต่เท่า  
ที่ข้าพเจ้าเข้าใจ ข้าพเจ้าได้ยินข่าวมาว่า มีข้าราชการ บางคนได้ ถูกได้  
ออก หรือ ถูกปลดจาก ตำแหน่งหน้าที่ ใน ฐาน ถูกสั่งด้วยโดยมิได้ มีการได้  
สั่งจนประการใดเลย ถ้าหากยังมีเรื่องดังที่ ได้กล่าวข้างบนนี้ อยู่ รัฐบาล  
จึงแจ้งความตงใจอันที่จะให้บำนาญหรือนำเงิน และอนุญาตให้เขา  
ยื่นขอบำนาญบำนาญทางกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ

๗. ข้าราชการที่ขังถูกสั่งด้วยว่า เกษของกับ "การกบฏ" ครั้งใด ๆ  
ก็ตาม และหากดังจะพอ หรือ คำจะพอ ร้องต่อไป ขอให้จัดการ  
ฟ้องร้องจนจบคดี ในคราวที่จะให้อภัยโทษแก่ผู้โทษผิดในทางการเมือง  
ในคราวนี้ เพื่ออ้างกันเสียที ทั้งนี้เพื่อทำให้ ข้าราชการหมดความร้อน  
ใจหรือตง เรื่องราวที่เจ้าหน้าที่ รวบรวมเพื่อจะฟ้องร้องคดีทำตาย  
กันเสียในคราวนี้ ตงคนกันใหม่ให้ ชาว

ต้นของพระราชบัญญัติ [หน้า ๒๐]

ต้นของพระราชกฤษฎีกาที่ทรงใช้ความข้อ ๖

การที่รัฐบาลจะแจ้งความตั้งใจในอนาจจะให้บ้านญาติ หรือบ้านญาติ  
ตามสิทธิ์ที่เรามีได้ตามกฎหมายนั้น รัฐบาลรับทำได้

๖. ข้าราชการของรถส่งสัยเคยของกรมการกบฏนั้น เจ็ดวันได้ตั้ง  
ให้จัดการฟ้องร้องนานแล้ว ส่วนนี้ ทอຍ ระวังคัดกตของว่ากล่าวไปให้  
ลุล่วงที่สุดเสียก่อน และในไม่ช้าข้าพเจ้าประสงค์จะให้เสร็จสิ้นไป  
ส่วนการที่จะให้ทำดาญเรื่องราวที่เจ้าหน้าที่กรมรวบรวมเพื่อจะฟ้องร้อง  
นั้น เห็นว่าจะทำดาญเสียมิได้ เพราะเรื่องราวเหล่านั้นยอมจะเกณฑ์ของ  
กบฏคืออัน

พระราชบัญญัติ [หน้า ๒๑].

พระราชกฤษฎีกาเรื่องโอนความแก่ค่าจ้างของรัฐบาลในข้อ ๗

ขอให้โทรเลขของวันที่ ๗ ของข้าพเจ้า ถ้าหากจะมีการยกโทษ  
กันโดยทวิ ๆ ไปแล้ว ก็ดูเหมือนการเดียวเวลาเป่าๆ ในอนที่จะดำเนินคดีซึ่ง  
อยู่ในระหว่างพิจารณาต่อไป ข้าพเจ้าไม่บังคับในข้อนี้ ถ้าจะไม่  
มีการฟ้องกล่าวโทษกันอีกต่อไป

๗. ขอให้รัฐบาลตราสัญญาแทนราชฎีกา ให้คำมั่นเป็นลายลักษณ์  
อักษรแก่ข้าพเจ้าว่า จะไม่คิดค่าตั้งและค่าคงปริมาณของทหารรักษาวัง  
ให้น้อยกว่าเท่าที่มอยู่เวลานี้ เว้นแต่ข้าพเจ้าจะขอรับรอง และ  
จะคงให้ทหารรักษาวังอยู่ในฐานะที่เป็นอยู่ ณ บัดนี้ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ขอให้รัฐบาลจ่ายอาวุธและตุงกระสุนให้แก่กองร้อย กองพันในกรม  
ทหารรักษาวัง ให้มเท่ากบกองร้อยกองพันทหารราบอื่น ๆ

ในการที่ข้าพเจ้าขอให้มทหารรักษาวังใจความเดิมนี้ ก็เพราะ  
ว่าบ้านเมืองยังอยู่ในเขตคับขันเปลี่ยนแปลง ยังไม่มอะไรแน่นอน ความ  
คิดความเห็นของคนแต่ละคนต่าง ๆ ยังพดกพด้กันเต็มที่ จึงขอยกให้ม  
กรมทหารพหุจะควบคุมมให้ยุ่งเหยิงในการเมืองได้ เขาใจรักษา  
พระราชวังและรักษาพระองค์ โดยใกล้ชิดเท่านั้น เพื่อเป็นการชุนใจ  
สำหรับข้าพเจ้าเองและเจ้านายพหุสมควร

ต้นองพระราชาธิบดี [หน้า ๒๓]

ต้นองพระราชาธิบดีที่ทรงไขความข้อ ๗

เรื่องที่จะให้จัดการฟ้องร้องว่าคดีที่ยังอยู่ในระหว่างพิจารณา  
หนักของว่ากต่างกันไปให้เสร็จด้านคนเดียวก่อน จึงจะพิจารณาว่า  
จะกรุณาแก้จำเลยอย่างไรรวมกันไปกับคดีที่คดีตัดสินแล้ว



๘. ใน เรื่อง ที่จะคดีกำลังและคดีงบประมาณของทหารรักษาวง  
เรื่องงบประมาณแยกแยะกันแทนราษฎร รัฐบาลไม่มีความขัด  
ข้องประการใดในการที่จะคงให้ทหารรักษาวงใจตามเดิม ในเรื่อง  
ที่จะขอให้ทหารรักษาวงมีอาวุธเหมือนทหารราบทุกอย่างนั้น เห็นว่า  
ตามประเพณีเป็นมาแต่ก่อน ทหารรักษาวงห้ามอาวุธเช่นนี้ไม่ ใน  
ต่างประเทศก็ตัดสิน การที่จะเพิ่มอาวุธให้แก่ทหารรักษาวงเช่นนี้ขอ  
จะคำนึงถึงทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระ  
พระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นจอมทัพอยู่แล้ว คดีออกจนตำรวจซึ่งมีความจง  
รักภักดีอาจจะมีสติโหมหนัดว่า พระมหากษัตริย์ไม่ทรงไว้ดวงพระราช  
หฤทัยก็เป็นได้

พระราชบัญญัติ [หน้า ๒๒๒]

ถ้าหากเหตุการณ์ในบ้านเมืองสงบเรียบร้อย และการปกครอง  
แบบรัฐธรรมนูญเข้าสู่ฐานะปกติ และประชาชนเคยชินและเข้าใจใน  
วิธีการปกครองแบบใหม่ นกเด้อ ก็อาจเปลี่ยนแปลงฐานะของกรม  
ทหารไปได้บ้าง ตามแต่จะเห็นสมควรในเวลานั้น

พระราชกรณียกิจทรงไขความแก่ค้ำจุนของรัฐบาลในข้อ ๘

ข้าพเจ้าไม่เคยเป็นอย่างอื่น นอกจากจคมทัพแห่งกองทัพบกและ  
กองทัพเรือ แต่งกระหนก ก็ได้มีการรัฐประหาร โดยทหารเป็น  
ผู้กระทำถึง ๒ ครั้ง นการกบฏอย่างใหญ่โดยกองทัพบกครั้งหนึ่ง และ  
อย่างเล็กน้อยโดยกองทัพเรือครั้งหนึ่ง นอกจากนั้นยังมีชาวดือ ชาวนา  
ฉลาดเฉลียวฉลาดอาจมีการตั้ง รมชนระหวางกองทัพบกกองทัพเรือ และ  
จนกระทั่งในระหวางหมุดหมายต่าง ๆ ในกองทัพทั้งสองนี้ หากตั้งเหตุ  
นี้ให้เกิดชนเขคจริง ๆ แล้ว พวกทหารก็จะมิพอจะคงแต่ในกรณี รมระหวาง  
กันเองมากกว่าที่จะมาคชยระวงรรักษาต่อข้าพเจ้า เพราะฉะนั้นข้าพเจ้า  
จึงใคร่ที่จะได้ความค้ำจุนของจากทหารล็กกองทัพหนึ่ง ซึ่งไม่เกยวของ  
กับการแก่งแย่งทงหลาย เพื่อเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงได้ขอรองมาในเรื่องกรม  
ทหารรักษาดัง

ต้นของพระราชบัณฑิต [หน้า ๒๒๒]

ต้นของพระราชาคณะที่ทรงไขความข้อ ๘

เรื่องทหารรักษาอง ซึ่งทรงพระราชประสงค์ให้มอญเยี่ยงทหาร  
รายทางหลายหน เมื่อแต่ตั้งจัดตั้งพระมหานครแล้ว รัฐบาลจะได้  
จัดการถวายตามพระราชประสงค์

พระราชบัญญัติ [หน้า ๒๓๓]

ถ้าหากเมื่อกองทัพบกและกองทัพเรือกระทำการตามหน้าที่ของตน  
จริงๆ คือในฐานะที่เป็นผู้รักษาความสงบและรักษาความปลอดภัย  
ของประชาชาติและไม่เข้ามายุ่งกับการเมืองแต่ เมื่อหนั้นในเวลา  
อันควรที่จะตัดกำลังกรมทหารรักษาวงมาทำหน้าที่เพียง เป็นเครื่อง ประ  
ดับเกียรติยศ หรือเป็นแต่เพียงตำรวจรักษาการภายในพระราชวัง

๕. ขอให้จัดการออกพระราชบัญญัติวางระเบียบการทุกเหล่า ๗ ถวาย  
ฎีกาในเรื่องการขอพระราชทานอภัยโทษ

สนองพระราชชนบท [หน้า ๒๓๓]

๘. เรื่องนครรัฐมนตรีได้ประชนปรึกษาตงมตึกแก้ไขร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญาเกี่ยวกับพระราชทานอภัยโทษแล้วดังนี้

มาตรา ๒๑๓ ผู้ซึ่งคำพิพากษาให้รับโทษอย่างใด ๆ หรือผู้ที่มีประโยชน์เกี่ยวของ เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว มีอำนาจหลุดเกล้า ๆ ถวายเรื่องราวต่อพระมหากษัตริย์ขอรับพระราชทานอภัยโทษ

เรื่องราวเช่นนี้ให้ยื่นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ภายในกำหนดสิบห้าวัน นับแต่วันคดีถึงที่สุด

ถ้าผู้ถวายเรื่องราวของชงหรือจำคุก จะยื่นเรื่องราวต่อพระตำมรงเรือนจำได้ เมื่อรับแต่ให้พระตำมรงรับตั้งไปยงรัฐมนตรีนห โดยทันที

เป็นหน้าที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยถวายเรื่องราวต่อพระมหากษัตริย์ พร้อมทงความเห็นจำควรพระราชทานอภัยโทษหรือไม่

ในกรณีซึ่งไม่มีผู้ใดถวายเรื่องราว ถ้ารัฐมนตรีตุ้จตุ้ด่าวแต่เห็น

เป็นการสมควรตามความขตติธรรม จะถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์ ให้พระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องคำพิพากษานั้นก็ได้



พระราชบัญญัติ [หน้า ๒๔]

พระราชกรัณฑ์แห่งความแก่ ค้ำคองของรัฐบาลในข้อ ๕

อันบทร่างมาตรา ๒๖๓ ในประมวลวิธีพิจารณากฎหมาย อาชญากรรม  
มิเป็นการตรงกันข้ามกับคำขอของข้าพเจ้าในเรื่องนี้ไป หมด ทเดียว หรือ  
แต่เป็นการคัดสรรซึ่งราษฎรมอบอุกอนงชนไปอกมิใช่หรือ ร่างมาตรา  
นี้ข้าพเจ้ายอมรับไม่ได้เลยทีเดียว



๓๑๐

(สำเนา)

ท.จ. ๘๕๘๔/๒๔๗๗

สำนักนายกรัฐมนตรี วันที่ ๒๕ กรกฎาคม

วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๗๗

นายกรัฐมนตรี เรียบ เจ้าพระยาศักรวิมาลย์

ด้วยราชการเสนาบดีในพระองค์ ได้นำตั้งสำเนาโทรเลขของท่าน  
 ฉบับตั้งที่ตอนหนอวันที่ ๒๕ มกราคม ค.ศ. เรื่องไขความในพระราชบัญญัติ  
 ทักมายังข้าพเจ้า ข้าพเจ้าได้นำเรื่องเข้าหารือในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี  
 แล้ว คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาตกลงให้นำเรื่องนทงเรื่องพร้อม  
 ทงพระราชบัญญัติและคำตอบพระราชบัญญัติของ รัฐบาตไป แดงค้อ สภา  
 ผู้แทนราษฎรเป็นการด่วนตามพระราชประสงค์ ข้าพเจ้าจึงได้นำเรื่อง  
 ไปแดง ในนามของรัฐบาล พร้อมด้วยคำตอบไขความ ในพระราชบัญญัติ  
 ตั้งสำเนาคำแดงและบันทึกไขความในพระราชบัญญัติที่ แนบ มา พร้อมกับ  
 หนังสือ เมื่อตั้งมาซึกได้อภิปรายกันแล้ว สภาผู้แทนราษฎรได้  
 เห็นชอบพร้อมกันตามทฐัฐบาตได้ปฏิบัติไป แดงมติโดยเอกฉันท์  
 ให้ผ่านระเบียบวาระไปได้ตามข้อบังคับสภา ฯ ตั้งวันสำเนารายงาน  
 ประชุมสภา ฯ จะได้รับตั้งตามมาทางไปรษณีย์อากาศภายหลัง

ฉะนงเรียบรมา เพื่อท่านได้ โปรดนำความชกรายบังคมทุดพระ  
 กรณาอกกรงหนงว่า เมื่อ ได้ กราย บังคมทุด ชแจ้งในข้อทของพระราช  
 ฤทธิโดยแจ่มแจ้งทุก ข้อแล้ว ก็ขอพระราชทาน อนุญาตให้ตั้งพระราชา  
 เนนถบพระนคร เพื่อยังความร่มเย็นและอ ุใจแก่ปวงชนชาวสยามตั้งไป

ขอแต่ตั้งความนบถ

(ตั้งนาม) พ.อ. พระยาพหลพลพยุหเสนา

๓๑๑

(สำเนา)

ท. ก. ๑๐ / ๗๗

สถาน ทต สยาม กรุงเทพมหานคร

วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๗๗

เจ้าพระยาศรีธรรมราชธิบดี เวียน นายกรัฐมนตรี

โทรเลขที่ท่านแจ้งไปว่า ได้ส่งรายงานการประชุมสภาผู้แทน  
ราษฎรมาต่อวันที่ ๑๖ เดือนนี้แล้วนั้น ข้าพเจ้าได้แจ้งให้ ม.ร.ว. สัมคร  
สัมัน เพื่อเฝ้าความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลี  
พระบาทแล้ว

ครั้นวันอาทิตย์ที่ ๑๗ เดือนนี้ เวลา ๑๗ น. ม.ร.ว. สัมครสัมัน  
ได้นำพระราชบันทึก พร้อมทั้งคำโทรเลขที่ท่านมาเสร็จ มามอบเพื่อ  
ให้ส่งผ่านทางกรมราชเลขาธิการในพระองค์เช่นเคย

ข้าพเจ้าได้ปรึกษาหารือกับพระยาราชวงษ์แล้ว จึงจัดส่ง โทรเลข  
พระราชบันทึกนั้น ในวันอาทิตย์ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ และในเวลาเดียวกัน  
ข้าพเจ้าได้ส่งโทรเลขไปเวียนให้ท่านทราบไว้ด้วยว่าข้าพเจ้าได้ส่งโทรเลข  
พระราชบันทึกไปทางกรมราชเลขาธิการในพระองค์ สำหรับรัฐบาล  
ได้ตอบด้วย ข้าพเจ้าขอส่งสำเนาคำแปลโทรเลขทั้ง ๒ ฉบับมาเพื่อ  
ย่นย่อและสืบทานความถูกต้องของ ญ. ทน

ตามบันทึกการเฝ้า ฯ ครองที่ ๕ เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ในวรรคสุดท้าย  
ความว่า ม.ร.ว. สัมครสัมันได้ โทรศัพทมาแจ้งว่า ทรง  
พระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้อำให้ ถอ ขอ ความที่รับสั่งและกราบทูลในวัน  
นั้น เป็นการผูกมัดฝ่ายใดแต่ประการใดเลย ม.ร.ว. สัมครสัมันได้

๑ คำนำเนาคำแปลโทรเลขฉบับนี้ หน้า ๓๐๕

ภาค ๑๒

มัจจดหมายตงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ยนยนพระราชกระแฉนมา ดิง  
ด้าเนาจดหมายทชาวเขาขอตั้งไปไนท น

ตาม ท ทรง พระ ภิรณาโปรด เกด้า ๆ ให้ตั้งโทรเดช ฉะบับวันที่ ๑๖  
กุมภาพันธ์ ชาวเขาเขาใจว่า คงมีพระราชประสงค์ ให้รัฐบาล  
ถือเป็นค่าเด็ดขาด และให้รัฐบาลตอบราววันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ เป็น  
อย่างช้า สำหรับเรื่องการแก ไขรัฐธรรมนูญ ๆ นน ความจริงคนเ  
ผู้แทน ๆ ก็ได้กราบบังคมทลพระภรณา ๆ อยู่เสมอแต่กว่า ไนขณะ  
นยงไม่เห็นหมชของทางที่จะแกไขได้ คือ ไปภาย หน้าไนเวลาดนด้มควร  
และเมื่อไขกาถอำนาจย ก็ยอมจะมีทางที่จะแกไขได้บาง

ด่อนหลวงข้าราชการอาสาดีด้นน ได้ เติน ทาง จากกรุงปาวีตีไป  
สวิตเซอร์แดนดัดเดว ไนขณะนกำลังเดินทางไปกรุง โรม เพื่อ โดย  
สำรเครของบินของบริษัทย้อตันตา ออกจากกรุง โรมวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์  
เดินทางกลับดัยาม ซึ่ง ตาม กำหนด เวลา ว่า จะ ไป ถึง ดอนเมืองไน  
วันที่ ๒๖ เดือน

ควรมิคควรแต่แต่จะภรณา

(ตงนาม) เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศ

ภาค ๑

(ตำเนก)

แครงนเดย

อนท ๑๕ กุมภภาพนช พุทชคักราช ๒๑๗๗

ราชเดชานุกรไนกระบอนเล็ดจ ๒ เรยน เจาพระยาศรีธรรมมาธิเบศ

ทรงพระกรุณาโปรดเกด้า ๒ ให้เรยนมาว่า ขอคความคางๆ ซึ่ง

มรับตั้งกับเจาคคุณหรือพระยาราชวงด้น เมออนท ๑๕ เดือน ขอ

ขยาให้ กอเป็นถการผูกมัดตำหรับผ่ายโคประการโค ขอโคทมพระราช

ประสงคให้ กอเป็นทางราชการ จะโคได้พระราชทานพระราชกรณะโคมา

เป็นถายถักษณอักษร

ขอแสดงคความนบถขออย่างสูง

(ถงนาม) น.ร.จ. ตัมครัสมาน

ถงนามแทน

๓๑๔

(ดําเนา)

กรมพระราชการคณะรัฐมนตรี วันที่ ๑๖๑๒ ถึงวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๗

ที่ ๑๗๖/๒๒๒๓

กรมราชเลขาธิการในพระองค์

วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๗๗

เรื่องส่งโทรเลขของเจ้าพระยาศรัทธาธิเบศร์

ราชเลขาธิการในพระองค์ เรียบ นายกรัฐมนตรี

ด้วยได้รับโทรเลขเจ้าพระยาศรัทธาธิเบศร์มีถึงท่านจากกรุง ตอน  
คอนผานมาทางกรม ๓ ฉบับ ขาพเจ้าขอส่งมาพร้อมกบหนังสือ

ขอแต่งตั้งความนับถืออย่างขงมายังเจ้าคุณ

(ตงพระนาม) อาทิตย

๓๑๕

คำแปล

เจ้าพระยาจักร์วรราชาภิเศก ทูล ราชเดชานการในพระองค์

กรุงลอนดอน กรุงเทพ ฯ

๑๗ กุมภาพันธ์ ๑๘๓๕ ๒๑.๕๕ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๗ ๒๒.๕๐

ทูล ราชเดชานการในพระองค์ กรุงเทพ ฯ

โปรดเกล้าฯ ขอความทรงคืบไปนงนายกรัฐมนตรี

ข้าพเจ้า ขอ เสนอพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว  
คบบนทกอนต์ตทายตงคืบไปน

บรรดาข้อความทงหลายซึ่งข้าพเจ้าได้รับจากรัฐมนตรี โดย มาก  
ไม่มีความ (หมาย) อันแน่นอน และเป็นไปในทำนอง โศกถึงเท่านั้น  
ทำไมจึงมาแม้แต่พูดถึงคำขอต่างๆซึ่งข้าพเจ้าไม่ได้ขอมาเป็นทางราชการ  
ข้าพเจ้าต้องการ คำตอบอย่างแน่นอนตอบคำขอ ซึ่งแน่ชัด เด็ด ว่า ยอมได้  
หรือ ไม่ได้ การทวงหักเถียงปัญหาอันจะไม่เป็นทางที่จะขบปัญหาให้  
แตกได้เคย ข้าพเจ้าขอ คำตอบอันแน่นอนตอบคำขอของข้าพเจ้าดังนี้

๑. โดยพูดตรง ๆ ว่า ยอมหรือไม่ยอม
๒. จะยอมให้การบีบบังคับให้เป็นไปเอง หรือให้ มืดยงขวางมากถึง  
เค็ชดามัด่วนต์ ยอมหรือไม่ยอม ถ้ายอมจะยอมอย่างไรน
๓. รัฐมนตรีจะอนุญาตให้ตง คณะ พรรคการเมืองต่างๆ หรือไม่  
ยอมหรือไม่ยอม



๔. รัฐบาลจะเลิกใช้กฎหมายหรือไม่ เท่าที่ข้าพเจ้าจะเห็นได้จากบันทึกข้อสุดท้าย รัฐบาลยอมรับว่า คงใจจะไม่ให้ความยุติธรรมแก่ฝ่ายที่เป็นปรปักษ์ในทางการเมือง และข้าพเจ้าจะไม่พิจารณาข้อเท็จจริงทางหลายก่อนที่จะลงโทษ | มั่งคั่งได้ที่ไม่เหมือนนักบวชพิจารณาคดีโดยดูขุนขี้ไปก่อน (ข้าพเจ้า) ไม่สามารถที่จะหนักได้

๕. ยังไม่แน่ชัดว่า ความตั้งใจของรัฐบาลน้อยประการใดในข้อนี้ การอภัยโทษนั้นเป็นกิจของฝ่ายบริหารที่จะวินิจฉัย ความรับผิดชอบในเรื่องนี้จะโยนไปให้แก่ถ้าผู้แทนราษฎรไม่ได้ อนุชการซึ่งรัฐบาลคิดจะดำเนินการต่อไปในเรื่องนั้นมอยู่อย่างใดบ้าง

๖. ข้าพเจ้าต้องการให้ผู้ที่ถูกปล่อยออก เนื่องจากเหตุที่ คอยอด ข้างซึ่งถูกส่งด้วยแค่คำตัดสินพิจารณา ให้ได้รับ เบี้ยบำนาญ ผู้ที่ถูกปล่อยออกขอมได้สิทธิ์ที่จะได้รับ เบี้ยบำนาญทันที ผู้ที่ถูกออกในกรณีเช่นควรจะได้เปลี่ยนเสียใหม่ เพื่อให้เขาอยู่ในประเภทปลดออกจากราชการ เพื่อที่จะย่นชอรับเงิน เบี้ยบำนาญได้ จึงอย่าพยายามหักเคียดงปัญหาโดยแอบเจ้าหาข้อกฎหมาย

๗. ข้าพเจ้ายอมรับคำอธิบายของรัฐบาล

๘. กรม ทหาร รักษา วงจำกัดองได้รับข่าวรุษุทภณทกอน ข้าพเจ้ากตนิ ขอนเป็นขอจำเป็น มี เช่นนั้นแต่คงจะไม่ได้รับเคยเป็นแน่นอน และค่าแก่ ในการที่จะประดังความก่งจะประดิษฐ์ ขึ้นได้เป็นแน่

ภาค๓

๘. ชาวเจ้าชดของเนซอจากดเวดา ถ้าหากจะใหม่ชอจากดเวดา  
แล้วขอให้เป็น ๒๐ ปี ดิถทางที่จะทอดเกล้าฯ ถวายฎกาได้ภฤตตลงมา  
เห็ดอทางเคยอเทานน และทงจากดเวดาตงเพียง ๓๕ วัน ภายหตงทไ  
พิพากษาเป็นที่สุดไปแต่ด การกระทำเช่นนเป็นการตดตชชงเคยมมา  
แต่เดิม ร้างกฎหมายอนนจะแก้ไขหรือไม่

ถ้ารัฐบาดและสภาคิดว่า คำชอร้องของชาวเจาณนตคอหตค  
การปกครองตามระบอบมีระชาธิบิโดยดแล้ว ความเห็นแตกต่างระวาง  
เราค้เป็นอนนหมตหนทางที่จะแก้ไขได้ เพราะทง ด้อง ฝ่ายต่างไม่ค  
ความหตคการออย่างเคยอจนเคย และการร่วมงานกันนคเป็นอนนทำไม่ได้

ชาวเจาคอการคำคอบตรงตามคำชอร้องของชาวเจา อย่างช่า  
ที่สุดภายในต้นเคอนน (คอ) วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ มคณนชาวเจา  
จะคอว่า ไม่ยอมตามคำชอร้อง (อนน) คำคอบที่ไม่แน่นอนตงไปก็  
คอว่าเท่ากับไม่ยอม (เหมือนกัน)

(ตงนาม) เจ้าพระยาจักรีธรรมาธิเบศ

สำนักหอสมุด



ภาค ๑๗

(ตำนาน)

กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี วันที่ ๒๓/๓๑/๗๗

ที่ ๗๗๑/๒๒๓๗

กรมราชเลขาธิการในพระองค์

วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๗๗

เรื่อง ต้นของพระราชกระแตร์บตั้ง ซึ่งพระราชทานมาทางเจ้าพระยาศรี  
ธรรมมาธิบดี

ราชเลขาธิการในพระองค์ เรียน นายกรัฐมนตรี

หนังสือ ก.๓๐๐๗๕/๒๕๗๗ ลงวันที่ ๒๓ เดือน ต้นของพระราชกระแตร์  
บตั้ง ซึ่งพระราชทานมาทางเจ้าพระยาศรีธรรมมาธิบดี เมื่อวันที่ ๑๗  
เดือน

ข้าพเจ้าได้มีโทรเลขไปทตเกล้า ๆ ถวายแล้ว ดังตำนานโทรเลข  
ข้าพเจ้า ลงวันที่ ๒๓ เดือน ซึ่งส่งมาเพื่อทราบด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง มายงเจ้าคุณ  
(ลงพระนาม) อาทิตย์

[ตำนานโทรเลขเป็นภาษาอังกฤษ มีใจความ ตาม หนังสือของนาย  
รัฐมนตรี ก.๓๐๓๗๕/๒๕๗๗ ข้างต้น]

๓๒๐

(สั่งเฝ้า)

ที่ ก. ๑๓/๗๓

วันที่ ๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๓๖

เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิบดี เวียน นายกรัฐมนตรี

ด้วยเมื่อวันที่ ๒๖ เดือน กุมภาพันธ์ ค่ำนี้ ข้าพเจ้าได้รับสั่งเฝ้าพระราช  
งานการประมุขสภาผู้แทนราษฎรเรื่องเกณฑ์การตั้งราชสำนัก ซึ่ง  
เสนาธิการคณะรัฐมนตรีได้ส่งไปให้ข้าพเจ้า ๑ ชุด ครั้นวันที่ ๒๗ เดือน  
เดียวกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ม.ว.  
สมัครดีมานมาสอบถามข้าพเจ้าว่าได้รับสั่งเฝ้ารายงานการประมุขในเรื่อง  
นี้แล้วหรือยัง ข้าพเจ้าได้ตอบว่าได้รับแล้ว ม.ว.สมัครดีมานจะขอรับ  
ไป ข้าพเจ้าเห็นว่าตามพระราชประสงค์จะทอดพระเนตร ก็เป็นการ  
สมควรที่ข้าพเจ้าจะนำไปเอง จึงได้ไปเฝ้าทอดพระเนตรพระบาทในคำ  
ฉันทน์ รับสั่งว่าทรงขอให้ทอดพระเนตรก่อน แล้วข้าพเจ้ากราบ

ถวายบังคมลากลับ

ครั้นเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ค่ำนี้ เวลา ๒๓.๐๐ น. ม.ว.สมัครดีมาน  
ได้มาหาข้าพเจ้าอีก และแจ้งว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะได้พระ  
ราชทานพระราชหัตถเลขาทรงตั้งพระราชสำนักมายังข้าพเจ้าใน วันที่ ๒  
 มีนาคม ค่ำนี้ และจะขอความผิดพลาดจากการเป็นพระมหากษัตริย์ตั้งแต่วันที่  
ที่ข้าพเจ้าได้รับพระราชหัตถเลขา ข้าพเจ้าเห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่และ  
ที่จะใหม่ผลเด็ดขาดลงไปทันทีโดยไม่แจ้งให้ผู้สำเร็จราชการและรัฐบาล

ทราบดวงหนานน ไม่เป็นการสมควร จึงได้ตอบไปว่าอาณัติมอบ  
 หมายถึงข้าพเจ้าได้รับมาจากรัฐบาลกบฏ เพื่อมาเฝ้ากราบบังคมทูลอัญ  
 เชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับ และขออภัยใดๆ อันเกี่ยว  
 กับเรื่องนี้ ก่อนที่จะดำเนินการไปใดก็ขอได้รบความเห็นชอบจากรัฐบาล  
 ก่อน เรื่องการตั้งพระราชสมัญชามอบเป็นรางวัล ซึ่งควรจะติดต่อทาง  
 ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์นครกรุงเทพฯ ม.ร.ว. สัมภรต์มานตอบว่าเมื่อ  
 เสนอนั้นเขาจะขอให้ส่งสถานทูตสยาม นครลอนดอน ดับตามไปยังรัฐบาล  
 ว่าจะ พระราชทานพระราชหัตถเลขาตั้ง พระราชสมัญชามอบ สถานทูตใด  
 หรือไม่ ถ้าไม่ได้รับคำตอบจากรัฐบาลภายใน ๒ มีนาคม ศกนี้ ก็  
 จะพระราชทานไว้ที่สถานทูตในลอนดอน และจะถือความผิดคงแต่เจตนา  
 สถานทูตรับได้ ข้าพเจ้าได้พูดเขื่อนอกจากทางทิศตะวันตกของ ผู้สำเร็จราชการ  
 แทนพระองค์ แต่ตามอาการกริยาของ ม.ร.ว. สัมภรต์มานเป็นที่  
 เห็นได้ว่าจะตั้งพระราชหัตถเลขาทางสถานทูตให้ได้ โดยเหตุที่  
 เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ ข้าพเจ้าจึงได้ รบรายงานให้ท่านทราบ โดยทาง  
 โทรเลขเมื่อเวลา ๓ นาฬิกาของวันที่ ๓ มีนาคม ศกนี้ ดังความปรากฏใน  
 คำเนาคำแปล โทรเลขซึ่งแนบมาด้วยแล้ว ข้าพเจ้าใคร่ที่จะได้ รับคำสั่ง  
 ว่าจะให้ปฏิบัติอย่างไรต่อไป

อนึ่งตาม โทรเลขและ หนังสือ ของ ข้าพเจ้า ซึ่งได้ เรียบปฏิบัติเข้าไป  
 เรื่องว่าจะแจ้งข่าวให้หนังสือพิมพ์ใดเพียงไรเวลานั้นยังไม่ได้ตอบ ทาง  
 หนังสือพิมพ์ ก็เริ่มลงข่าวเรื่องนอกแล้ว ทางต้นนิษฐานว่าได้ข่าวจาก

๓๒๒

แคว้นเดียว เพราะทางฝ่ายเรายังไม่ได้เบ็ดเตล็ด เป็นแต่ได้ตอบไปว่า  
เรื่องยังไม่สิ้นสุด จะแจ้งรายละเอียดให้ทราบยังไม่ได้ โดยเหตุนี้ขอ  
ท่านได้โปรดแจ้งไปให้ทราบโดยทางโทรเลขด้วยว่าจะควรเบ็ดเตล็ดเข้าได้  
เพียงไร เพราะหนังสือพิมพ์มารบกวนอยู่เต็มอซึ่งจะต้องบอกเขาในเมื่อ  
เรื่องเสร็จจึง

ควรมีควรแต่จะกรุณา

(ลงนาม) เจ้าพระยาจักรีธรรมมาธิบดี

สำนักหอสมุด

๓๒๓

คำแปลโทรเลข เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิบดี เรียบ นายกรัฐมนตรี

ตั้งจาก ตอนตอน ณ วันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ เวลา ๓.๔๘ น.  
ถึงกรุงเทพ ฯ ณ วันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ เวลา ๑๗.๔๗ น.

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

กรุงเทพ ฯ

ม.ร.ว.สฤษดิ์ภิรมย์ ได้มาหาข้าพเจ้าเมื่อวันพฤหัสบดี เวลา ๓๐.๐๐ น. และแจ้งว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะส่งหนังสือขอตาออกจากราชสมบัติมายังข้าพเจ้าเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม น. และขอให้เป็นที่เข้าใจว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวคือออกจากราชสมบัติแล้วแต่เวลาส่งหนังสือตาออกนอกราชสมบัติ ข้าพเจ้าได้ตอบไปว่าข้าพเจ้าได้รับมอบหมายหน้าที่มาแต่เพราะการเจรจาทำให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกลับไปที่นั่น ส่วนเรื่องสำคัญ เช่นการตาออกของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น จะต้องให้รัฐบาลได้ทราบและรับรองเสียก่อนจึงจะดำเนินการต่อไป เพราะว่าถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่สุดและควรจะดำเนินการทางผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในกรุงเทพ ฯ ม.ร.ว.สฤษดิ์ภิรมย์กล่าวว่าถ้าเช่นนั้น เขาจะได้ถามมายังรัฐบาลว่าหนังสือตาออกจะส่งทางสถานทูตใดหรือไม่และถ้าไม่ได้รับตอบจากรัฐบาลภายในวันที่ ๒ มีนาคมแล้ว ก็จะได้ส่งหนังสือตาออกจากราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปยังสถานทูตในฉนวนนั้น และจะถือว่าได้ตาออกแล้วแต่เวลาที่ได้ส่งให้สถานทูต ข้าพเจ้าได้ทวง



๓๒๔

ข้าพเจ้า ทวงทีถกถกจะตั้งทางผู้ดำเ็จราชการแทนพระองค์ แต่ตั้งเทศ  
ทำทางเห็นว่าคงจะไม่เด็กความคิดเดิมที่จะตั้งให้ตั้งถานทูตในกรุงลอนดอน  
ข้าพเจ้าขอทราบว่ามีรัฐบาลจะมีคำสั่งแก่ข้าพเจ้าประการใดอีกบ้าง

(ลงนาม) ศรัทธมาธิเบศ

~~~~~

(ดำเนินา) ไทเรชนายกรัฐมนตรี เหยนเจ้าพระยาศรัทธมาธิเบศ ตั้งที่

กรุงเทพ ฯ วันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗

เจ้าพระยาศรัทธมาธิเบศ

ตั้งถานทูตสยาม กรุงลอนดอน

ถ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชหัตถเลขา  
ทรงสั่งพระราชสมัญญาขังท่าน ขอให้รับไว้แต่รับไทเรชชัคคาม  
ในพระราชหัตถเลขามาโดยด่วน ส่วนกำหนดกดับของท่านให้รอฟังคำสั่ง  
ต่อไป

(ลงนาม) พทท

ก๒๕  
(ดำเนินา)

ที่ ๓๐/๕๔

พระทนต์ราชกรณยต์ถา

วันที่ ๒ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

แจ้งความมาถึง นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหต์เดนา นายกรัฐมนตรี  
ให้ทราบ

ด้วยข้าพเจ้าได้รับพระวราชโทรเลข มีความว่า ได้มพระราชหัตถ์  
เดชาทรงดัดพระวราชดัมมบัตติตงพระปรมาภิไธยพระวราชทานแก่เจ้าพระยา  
ศักรวมารชิเบศ ประธาน ตัถาผู้แทนวราชฎฐ และ ผู้แทนรัฐบาดในวชน  
(คือวันที่ ๒ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗) เด็ด ที่ประเทศอังกฤษ และมี  
พระบรมวราชโองการดำรัสสั่งว่า ตำแหน่งผู้ดำเร้ววราชการแทนพระองค์  
เป็นอนพบไปในวันททรงดงพระปรมาภิไธยใน พระวราชหัตถ์เดชาทรงดัด  
วราชดัมมบัตติ จะตงนามในเอกสารอันใดไม่ได้ ออกต่อไป

ฉะนั้นบรรดาหนังสือวราชการซึ่งในหน้าทผู้ดำเร้ววราชการแทนพระองค์  
จะตงปฏิบัติคนน ข้าพเจ้าจำตงระบบเป็นอนต้นสุดในวชน จึงแจ้ง  
มาให้ท่านทราบ

(ตงพระนาม) นวิศ

ผู้ดำเร้ววราชการแทนพระองค์

๓๒๖  
(ดำเนินา)

ที่ ๓๓ / ๘๖

พระที่นั่งราชกรณียสภา

วันที่ ๒ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

แจ้งความมาถึง นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา นายกรัฐมนตรี  
ให้ทราบ

อนึ่งจากหนังสือข้าพเจ้าที่ ๓๐/๘๕ ถึงฉนวนฉนวน เจริญกระแสด  
พระบรมราชโองการเรื่องพระราชทานพระราชหัตถ์เลขาทรงตั้งระชาดม  
บศักดิ์เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศร์ประธานสภาผู้แทนราษฎร และผู้แทน  
รัฐบาลมานน

บัดนี้ข้าพเจ้าได้ รับโทรเลขหม่อมราชวงศ์ดิมครัดมาน กฤดากร มี  
ความว่าเจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศร์ไม่ยอมรับพระราชหัตถ์เลขา อ้างว่า  
ไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลให้รับ เพราะเหตุฉนั้น จะได้เชิญพระ  
ราชหัตถ์เลขาไปมอบให้ แก่ข้าราชการทูตสยาม ซึ่งประจำ กรุงลอนดอน ใน  
ฐานะที่เป็นผู้แทนรัฐบาลตามทางราชการต่อไป จึงแจ้งความมาให้ทราบ

(ลงพระนาม) นริศ

๓๒๓

(สำเนา)

ที่ ๘๓๗ / ๒๓๒๖

กรมราชเลขาธิการในพระองค์

วันที่ ๓ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

เรื่อง ตั้งตำแหน่งบทกการเจรจาเมธอนเซ ให้สมเด็จพระนริศรวรวิจิตรวงศ์

ราชเลขาธิการในพระองค์ เวียง เชาธิการคณะรัฐมนตรี

ข้าพเจ้าขอตั้งตำแหน่งบทกการเจรจาของท่านนายกรัฐมนตร กับ เชาธิการคณะรัฐมนตรี และที่ปรึกษาสำนักนายกรัฐมนตร ที่ได้ เข้ามาเฝ้า สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระนริศรวรวิจิตรวงศ์ ณ พระที่นั่งราชกรัณยเสภาเมื่อวันเสาร์ที่ ๒ เดือนนี้ มาพร้อมกบหนังสือ เพื่อเป็นการขานนยและหตุถถาน

บทกคน สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนริศรวรวิจิตรวงศ์ ทรงทอดพระเนตรแล้ว

แต่ดแต่จะโปรด

(ตงพระนาม) อาทิตย

สำนักหอสมุด

๓๒๘

บันทึก

เรื่อง นายกรัฐมนตรี มาเฝ้าสมเด็จพระเจ้าพวกรมพระนครฯ  
วันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๘

ณ วันที่ ๒๗.๓๐ น. นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา นายกรัฐมนตรี กับ นายนาจาศรี หาดวงษ์ราชนาถาจารย์ อดีต เสนาธิการคณะรัฐมนตรี และ หม่อมเจ้าจรรณดิทยากร จรรณดิ ที่ปรึกษาสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ มาเฝ้าสมเด็จพระเจ้าพวกรมพระนครฯ ณ พระที่นั่งราชกรณียสภา

นายกรัฐมนตรี กราบทูลว่า ได้รับลายพระหัตถ์ที่พระราชทานไปว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้มีพระราชหัตถเลขาทรงสั่งพระราชสมัค พระราชทานแก่เจ้าพระยาจักร์ธรรมมาธิบดีฉะฉาน และ มีพระบรมราชโองการดำรัสสั่งว่า ตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นอันหับไป ในวันที่ทรงตั้งพระปรมาภิไธยในพระราชหัตถเลขาทรงสั่งพระราชสมัค จะทรงตั้งพระนามในเอกสารอันใดไม่ได้ อีกต่อไป ฉะนั้นบรรดาหนังสือราชการ ซึ่งในหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จะคงปฏิบัติ จะต้องระงับเป็นอันสิ้นสุดในฉะฉานแล้ว นายกรัฐมนตรี เห็นด้วยเกล้าว่า การที่จะไม่ทรงราชการอีกต่อไปนั้น ยังไม่ถูกต้อง ควรที่จะขอให้พระราชหัตถเลขาทรงสั่งพระราชสมัคคนมาดำรงตำแหน่งผู้แทนราชรัฐเสียก่อน

สมเด็จพระเจ้าพวฯ ตรัสว่า การที่คงทรงกระทำเช่นนั้นก็เพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้มี พระ บรมราชโองการ ดำรัส สั่งมา ฉะนั้น ฉะนั้นจะทรงตั้งพระนามในเอกสารใด ๆ ในทางราชการอีกต่อไปไม่ได้

หม่อมเจ้าจรรณใจทยากร กราบทูลว่า ว่าตามกฎหมายแล้ว ยัง  
ไม่ทรง ขาดจาก ตำแหน่งคองทรงรอให้สภามุแทนราชฎร อนุมัติการทรง  
สัตรีราชสมบัติเสียก่อน ทรงนงเพราะได้ ทรงเป็นผู้ดำเร้วราชการแทน  
พระองค์ โดยพระราชกฤษฎีกา นอกจากจะทรงแสดงว่าไม่ทรงสามารถ  
ที่จะทรงปฏิบัติพระภาระในหน้าที่ผู้ดำเร้วราชการแทนพระองค์ได้ ออกคอก  
ไปแล้วเท่านั้น ถ้าทรงแสดงเช่นนั้นแล้ว คณะรัฐมนตรีก็สามารถเข้าทำ  
การแทนได้ ตามความแห่งมาตรา ๓๐ แห่งรัฐธรรมนูญ

สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ ตรัสว่า ก็เป็นเช่นนั้น พระองค์ไม่ทรงสามารถที่  
จะปฏิบัติ พระภาระ ในหน้าที่ ผู้ดำเร้วราชการ แทน พระองค์ได้ ออก คอก ไป  
เพราะมีพระบรมราชโองการคำสั่งห้ามมา

หลวงข้าวงานาวาสวัสดิ์ กราบทูลว่า ถ้าเช่นนั้นแล้วก็เป็นอันว่า  
ในระหว่างรอพระราชหัตถเลขา ถ้ามีเหตุฉุกเฉินหรือกิจการจำเป็น  
ที่จกคอกกระทำแล้วคณะรัฐมนตรีก็จะได้ ดำเนินการไป แต่ขอคอกลงอนน  
เป็นการคอกคอกกันภายในเท่านั้น ต่างที่จะไม่เกิดเหตุอันใดเกิดขึ้นที่จะคอก  
ทำเช่นนั้นเลย

นายกรัฐมนตรี กราบทูลถึงอธิการที่คณะรัฐมนตรีจะได้ ดำเนินการ  
ต่อไป โดยกล่าวว่าได้มีโทรเลขไปถึงเจ้าพระยาสุรสีห์ธรรมาธิบดี สั่ง  
ให้รับพระราชหัตถเลขาที่ทรงสัตรีราชสมบัติคนนั้นแล้ว และให้เก็บข้อ  
ความแจ้งมาทางโทรเลข เพื่อนำความเสนอสภามุแทนราชฎรให้ทราบ  
ต่อไป คณะรัฐมนตรีได้คอกคอกว่า เมื่อสภามุแทนราชฎรรับรองการสัตรี

ราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแต่ก่อน ก็จะได้ ขอให้ สภา  
ผู้แทนราษฎรรับรอง ผู้หนึ่งผู้ใด ขึ้นด้วยราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์  
ต่อไป โดยยึดหลักแห่งกฎหมายว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์

พ.ศ. ๒๔๖๗ โดยเครื่องครุฑทศประการ และได้ได้ แก่พระบรมวงศ์เชื้อ พระ  
องค์เจ้าอาทรนันทมหิดลแล้ว ก็จะได้ ให้ สภาผู้แทนราษฎรเลือกบุคคลหรือ  
คณะบุคคลขึ้นเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อไป จนกว่าพระมหา  
กษัตริย์จะพระชนมายุเข้าเกณฑ์บรรพตภิบาลแล้ว คณะรัฐบาตตั้งใจ  
จะไปเฝ้าสมเด็จพระพันวัสสาอมาตย์ราชกุมารี พระบรมราชเทวี ในฉนวนพระ  
เพ็ญพวงพระกระแสง ในชอกทเกยแก่พระองค์เจ้าอาทรนันทมหิดลต่อไป

สมเด็จพระพันวัสสาอมาตย์ราชกุมารี ทรง  
พระดำริเห็นว่า จะมีการขัดข้องอันใด

นายกรัฐมนตรี กราบทูลตอบไปว่า เมื่อพระองค์เจ้าอาทรนันทมหิดล  
ได้ทรงเป็นพระมหากษัตริย์แล้ว ก็ใครจะกราบทูลเชิญสมเด็จพระพันวัสสา  
อมาตย์ราชกุมารีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

สมเด็จพระพันวัสสาอมาตย์ราชกุมารี รับไม่ได้ พระองค์ทรงพระชรามากแล้ว  
มีพระชันษาถึง ๗๒ พรรษา ทรงพระกรรณกตัง พระบาททศประการทรงพระ  
ดำเนินไม่ถนัด ก็ทรงเห็นจเห็นยอมมาากแล้ว ไม่ทรงสามารถที่จะ  
ปฏิบัติราชการในหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้ ต่อกประการ  
หนึ่ง พระองค์เจ้าอาทรนันทมหิดล ก็มีพระชันษาเพียง ๓๐ พรรษาเท่านั้น  
พระองค์ก็จะต้องทรงเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เกินเวลาดำรง ๓๐ ปี

ทรงทำไม่ไหวเป็นแน่  
09/10/2566

ภาค ๑

หุดวงข้าวงนาว่าดีดีดี กราบทูลว่า ถึงจะไม่ทรงรับเป็นตลอกไป  
ก็ตาม เพียงสัก ๑ หรือ ๒ เดือน หรือ ๓ เดือน ในคอนต้นหุดคอก  
เดียงกยงดี ขอให้ทรงพระกรณารับด้วย

อนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็ทรงพระราชดำริเห็นว่า พระ  
องค์เป็นเจ้านายที่สมควรจะทรงเป็นเสนาบดี เจ้าราชการแทนพระองค์ ทรง  
ยวได้ โปรดเกล้าฯ พระราชทานถวายพระราชหัตถเลขาามาแล้วด้วย กับ  
ว่าถ้าไม่ทรงรับแล้ว การเดือกตงผู้หนึ่งผู้ใดเป็นพระมหากษัตริย์ อาจ  
เป็นไปได้โดยไม่ว่าบริวารในสถานแทนราชฎีก อีกประการหนึ่ง ในคอนหัว  
คอกหุดเดียงกยงดี ขอเจ้าคุณยอ ทั ความไว้วางใจทรงภายในแต่ภายใน  
นอกรประเทศ ถ้าพระองค์ทรงรับเป็นผู้ เจ้าราชการแทนพระองค์แล้ว  
การณก็จะเรียบเรียงรอยคเป็นอย่างขง

สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ ครัตติว่า ถึงแม่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้  
พระราชทานพระราชหัตถเลขาามาจริง แต่ก็มีได้ทรงบังคืบ ฉะนั้นแม่จะ  
ให้เป็นผู้ เจ้าราชการ แทน พระองค์ เป็นเวลาเพียง ๑ ปี หรือ ๒ เดือน  
หรือ ๓ เดือน ก็ทรงคิดจวบไม่โดยยูนนเอง แค่ว่าทรงยินดีให้ความ  
ช่วยเหลือเป็นครั้งคราว เป็นการส่วนพระองค์ได้เต็มมือ ตามที่ได้ทรง  
รับ เป็นผู้ เจ้าราชการ แทน พระองค์ ในระหว่า งที่เสด็จ พระราชดำเนิน  
คราวนั้น ก็เพื่อจะ ต้นของพระเดชพระคุณ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว  
เท่านั้น และก็มีได้ ทรงคาดวาคจะตองทรงกระทำหน้าที่เป็นเวลาานถึง  
เพียงนั้น เท่าที่ทรงกระทำมาจะเป็นเวลาถึง ๑๔ เดือนแล้ว ทรงรู้สึก



ภาค ๒๒

เห็นเห็นอวยเต็มทอยแดง ไม่ทรงดำมารถจะกระทำได้ออกต่อไป ขอ  
ให้เตอกคนหนุ่ม ๆ เถด

หลวงข้าราชการผู้ดี กราบทูลว่า เมื่อยุโรป ได้โอกาส  
ไปเฝ้าพระองค์เจ้าจุลจักรพงศ์ และได้ ทูลถามว่าจะทรงรับเป็น ผู้สำเร็จ  
ราชการแทนพระองค์ได้หรือไม่ ก็ทรงตอบปฏิเสธไม่ทรงรับ เพื่  
ความเรียบร้อยและความมั่นคงแห่งชาติ ขอพระราชทานกราบทูลขอให้  
สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ ทรงรับ เป็น ผู้สำเร็จ ราชการ แทนพระ องค์แม่ แต่ เพียง  
๖ เดือนออกตั้งครั้งหนึ่ง

สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ ก็ทรงรับสั่งตามเดิม

นายกรัฐมนตรี กราบทูลว่า ไฉนจะขอพระราชทานบัญชาพระ  
นามเจ้านายเรียงลำดับตามกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์  
เพื่อได้ไปพิจารณา

สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ ตรัสว่า กระทรวงวัง เป็นเจ้าหน้าที่จะได้ ทำเช่นแล้ว  
และส่งมาให้ทรงตรวจ เมื่อทรงตรวจแล้วจะได้ ดงพระนามว่าถูกต้อง  
แล้วจะพระราชทานคนไปให้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัง ขอให้เรียก  
เจ้ากรัรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวังเถิด

นายกรัฐมนตรี เสด็จข้าราชการรัฐมนตรี และหม่อมเจ้าอรรณ-  
ไพฑูริย์ กราบทูลตลาออกจากที่เฝ้า เวลา ๑๗.๓๐ น.

(ตงพระนาม) อาทิตย์

ราชเสขานการในพระองค์

จดบันทึก

วันที่ ๒ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

ภาคทศ

(ดำเนินา)

ที่ ๓๒/๒๘

พระที่นั่งราชกรณยศภา

วันที่ ๔ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

แจ้งความ มาถึง นายพันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา นายกรัฐมนตรี ให้ทราบ

ด้วยเมื่อวานนี้ ข้าพเจ้าได้รับโทรเลขจากหม่อมราชวงศ์ สัมภีร์ สัมมาน เชิญกระแด้พระบรมราชโองการแจ้งนามักความว่า

๑. ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เชิญพระราชหัตถเลขาทรงตั้งพระราชสัมปต ไร่ พระราชทาน แก่ประชาชนสภา ผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒ เดือนนี้ เวลา ๑๖.๓๐ น. และขอให้ประชาชนสภา ผู้แทนราษฎร เชิญพระราชหัตถเลขา คอมาบัง กรงเทพฯ และ แ่ตั้ง พระราช ประสงค์ขอให้ประกาศพระราชหัตถเลขาทรงตั้งราชสัมปตคนแก่ประชาชนให้ทราบทั่วกันด้วย

๒. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตั้งมติที่จะ ตั้ง ผู้ ครอง ราช สัมปตสืบต่อจากพระองค์ไป

๓. กับทรงตั้งมติที่จะ หลายในฐานที่ทรงดำรงตำแหน่งเป็นพระมหากษัตริย์ทุกประการ แต่จะคงทรงตั้งฉันทิทธิทางปวง ซึ่งได้เคยทรง ดำรงมาตงแต่ก่อนแต่จจนครองราชสัมปต

๔. จะคงประทับอยู่ ณที่ประทับตม จนปดายเดอนมิถุนายน ถ้า มีหนังสือที่จะตั้งไปถวาย ควรจำหน่ายของในพระนาม สัมเด็จพระเจ้าพ

กรมหลวงสุโขทัยบรมราชา

ภาค ๔

โดยพระราชกระแสรับสั่งมปรการตั้ง ข้าพเจ้าจึงแจ้งความมา  
ให้ท่านทราบ

(ลงพระนาม) นริศ

คำแปลโทรเลขเจ้าพระยา ศรัทธมาธิเบศ เรียน นายกรัฐมนตรี  
ตั้งจากกรุงลอนดอนวันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ เวลา ๑๖.๓๕ น.  
ถึงกรุงเทพฯ วันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ เวลา ๒๒.๐๐ น.

ตามคำสั่งในโทรเลขของท่าน ข้าพเจ้าได้รับพระราชหัตถเลขา  
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตั้งราชสมบัติ เมื่อวันเสาร์  
(ที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗) เวลา ๑๖.๓๐ น. ณ สถานทูตสยาม  
กรุงลอนดอน ข้าพเจ้าจะได้โทรเลข คำแปลพระราชหัตถเลขา มายัง  
ท่านโดยละเอียด ในเมื่อข้าพเจ้าได้เข้าประมอดโทรเลขแล้ว

สรุปความได้ดังนี้ :-

ข้อความในพระราชหัตถเลขาฉบับแรกนั้นแต่เมื่อมีการยกอำนาจ  
การปกครอง ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมา ทรงแสดงความผิดหวังที่ได้  
ทอดพระเนตรเห็นว่า รัฐบาล ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มิได้  
ดำเนินตามหลักประชาธิปไตยอันแท้จริง เช่น ในการตั้งสมาชิก ประเภท  
ที่ ๒ และกฎหมายพิทักษ์รัฐธรรมนูญ เป็นต้น มิได้เป็นไปตามหลักความ  
ยุติธรรม แล้วทรงกล่าวถึง โดยที่รัฐบาล ของพระบาทสมเด็จพระเจ้า

อยู่หัวไมยอมให้เสีรภาพทางการเมืองอันแท้จริงแก่ประชาชน จึงได้เกิด  
 กบฏขึ้น รัฐบาลของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไมยอม ตามคำขอ  
 ของพระองค์ ในอันจะให้แก้ไขรัฐธรรมนูญและในปัญหาสำคัญ ๆ รัฐบาล  
 ก็ได้เร่งรัดให้ผ่านสภา โดยมีได้ ให้เวตาแก่สภาในอันจะพิจารณาปัญหา  
 นั้น ๆ การชำระนักโทษการเมืองก็ได้พิจารณาเป็นการลับ และคัด  
 โอกาสที่เขาเหล่านั้นจะ แกัดในศาล ยุคศิธรรม พระบาทสมเด็จพระ  
 พระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่า ทรงพร้อมที่จะส่งพระราชลิติตีต่าง ๆ ให้  
 แก่ประชาชน มิใช่ให้ แก่พรรคใดพรรคหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระ  
 เจ้าอยู่หัวทรงรับสั่งว่า จะทรงทำประโยชน์ ให้แก่ประชาชนหรือคุณ  
 ครอบประชาชนอย่างใดคือไปไม่ได้แล้ว จึงมพระราชประสงค์ที่จะ  
 ทรงส่งราชลิติมบค พระองค์ได้ ทรงส่งราชลิติมบคและทรงส่งลิติตีทง  
 ปองที่ทรงมอยู่ใน ฐาน ที่ทรงเป็น พระมหากษัตริย์นั้น คงแต่บค นเป็น  
 คั้นไป แต่จะทรงส่งฉนวนใด ซึ่ง ลิติตีท พระองค์ได้ ทรง ม อยู่ ก่อน แล้ว  
 ราชลิติมบค พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไมมีพระราชประสงค์ที่จะ  
 ทรงส่งผู้ส่งราชลิติมบค ไมมีพระราชประสงค์ที่จะให้ ผู้ใดออกความไม  
 ส่งบประการใดเพื่อประโยชน์ของพระองค์ ตามความไม่ส่งบประการใด  
 เกิดขึ้นแล้ว ทรงปฏิเสธว่า ไม่ทรงเกี่ยวข้องของด้วยเลย

(ตงพาม) ศักรรมาชิเบค

๓๓๖  
(สำเนา)

ที่ ก. ๑๔/๗๗

วันที่ ๕ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

เจ้าพระยาจักรีวรมาธิบดี เวียง นายกรัฐมนตรี

อนึ่งหนังสือตั้งของข้าพเจ้าที่ ก. ๑๓/๗๗ ตั้งวันที่ ๑ มีนาคม ศกนี้  
เรียนฉบับต่อไป ใน เรื่อง ที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทาน  
พระราชหัตถเลขา ทรงตั้งราชสมบัติ ณ

ครนเมือวันที่ ๒ มีนาคม ศกนี้ ข้าพเจ้าได้รับโทรเลข ของ ท่าน

๑ ฉบับ ตั้งไปว่า ถ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทาน  
พระราชหัตถเลขา ทรงตั้งราชสมบัติ แล้วให้ ข้าพเจ้า รับไว้ และรับ  
โทรเลขแจ้งข้อความเข้าไปให้ท่านทราบ โดยด่วน ส่วนการกตัญญูของ  
ข้าพเจ้านั้นหรือฟังคำสั่งทาง โทรเลข จึงสำเนา โทรเลขซึ่ง ข้าพเจ้าขอ  
ตั้งมาเพื่อยนยความฉันทน

ในวันที่ ๒ เดือนเดียวกัน ข้าพเจ้าได้ทำการติดต่อกับ ม.ร.จ.

สมัครสมาน กฤดากร ว่า ในการ ที่จะเชิญพระราช หัตถเลขา ทรงตั้ง  
พระราชสมบัติมายังข้าพเจ้านั้น ขย.ให้มาตั้งข้าพเจ้าณสถานทูตสยามกรุง  
ลอนดอน ครนถงเวลา ๑๖.๐๐ น. ม.ร.จ. สมัครสมานได้มาถึงณสถาน  
ทูต แะเวลา ๑๖.๓๐ น. ได้ มอบพระราชหัตถเลขา ซึ่ง ทรงเอง ด้วย  
พระหัตถ์ให้แก่ข้าพเจ้าพร้อมด้วยหนังสือ ม.ร.จ. สมัครสมาน เชิญพระ  
ราชหัตถเลขาไปอีก ๑ ฉบับ โดยเหตุที่พระราชหัตถเลขาฉบับแรก



## ภาค ๘

ของท่านเกี่ยวกับการให้ข่าวหนังสือพิมพ์ ตามที่ข้าพเจ้าได้ ขอร้อง เข้าไป เพื่อเป็นการรักษาประโยชน์ ของรัฐบาล ข้าพเจ้าจึงได้ ให้นายคิเรก ชัยนาม ให้ อินเตอร์วูด แก่บริษัทกระจายข่าว มอชาติ Press Association และบริษัทรอยเตอร์ เพื่อให้ ข้อความ ที่ถูกต้อง ซึ่ง บริษัท Press Association และรอยเตอร์ ก็ได้ กระจายข่าวออกไปแล้ว เรื่องนี้ข้าพเจ้า ได้ โทรเลขเรียนให้ท่านทราบแล้ว ตั้ง ตำนาน ซึ่งขอเสนอมาโดยฉันทน์ และในวันที่ ๖ มีนาคม ศกนี้ ก็จะได้ ให้ อินเตอร์วูด แก่หนังสือพิมพ์ News Chronicle ในเรื่องค่าชดต่าง ๆ ตามความเป็นจริง เพื่อ เป็น ทาง แก่ข่าว ซึ่ง ฝ่ายแครงนเคย ได้ ให้ แก่ หนังสือพิมพ์ ระบบ นน สดาด เกิดขึ้นไปจากความจริง พร้อมกับหนังสือพิมพ์เจ้าก็ได้คิดหนังสือพิมพ์ Times และ News Chronicle ซึ่งตั้งข่าวในเรื่องนี้ส่งมาด้วย ส่วน หนังสือพิมพ์ ระบบ อื่น ๆ นั้นตั้งแต่ ข้อความเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างไม่รู้กิต ข้าพเจ้า จะ ได้ พยายาม รอยตรวจ และ ตั้งเกต เพื่อ ระวัง ประโยชน์ ของ รัฐบาลต่อไป ซึ่งจะได้ เรียบปฏิบัติมาในภายหลัง

ข้าพเจ้า ขอส่ง ตำนาน พระราชหัตถเลขา ๑๓๓๖ ราชสำนัก กับ ตำนาน หนังสือของ ม.ร.ว. สัมภรต์สมาน ซึ่งได้ เชิญ พระราชหัตถเลขา นรมา ตำนานทาง ๒ น สอดท หนักตของกับตนระบบ แล้ว ส่วนตนระบบ แนน ข้าพเจ้าได้ เรียบถาม มาโดย ทาง โทรเลข แต่ว่าจะให้ ข้าพเจ้า นำเข้าไป เอง หรือจะให้ส่งไปโดยทางไปรษณีย์อากาศ

๓๓๙

อันตามหนังสือ ม.ว.ด. ส้มคว่ำมานเชิญพระราชหัตถเลขา  
ได้แจ้งไว้ด้วยว่า ทรงขอให้รัฐบาลประกาศให้ประชาชนชาวสยาม  
ทราบด้วย

ควรมีควรแต่จะกรุณา

(ตงนาม) เจ้าพระยาศักรวิบูลย์

สำนักหอสมุด



๓๕๐

(สั่งเหมาย)

Office of  
His Majesty's Private Secretary

แควนเดย์

วันที่ ๒ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

ราชเตชานการในกระบวนเสด็จ ฯ เเรียนเจ้าพระยาตรีธรรมวิเบศร์  
พรอมกบหนงด่อน ขาพะเจ้าขอเชิญ พระราชหัตถเตชา ทรงดละ  
ราชดมบตมา เพื่อเจ้าคณด่งไปพระราชทานวิรูบาดสยามค่อไป  
อนง พระราชหัตถเตชาน ทรงขอให้วิรูบาดประกาศให้มะชาน  
ชาวดสยามทราบด้วย

ขอแต่ดงคความนบถออย่างด่ง

(ดงนาม) น. ร. จ. ด่มครัดมาน

ดงนามแทน

๓๔๑  
(ตำนาน)  
ปปร

บ้านไผ่

แคว้นนี้, ประเทศอังกฤษ

เมื่อพระยาพทพตพยเส่นากบพอกได้ทำการยึดอำนาจการปกครอง  
โดยใช้กำลังทหารในวันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๘ แล้ว ได้มีหนังสือมา  
อัญเชิญข้าพเจ้าให้ดำรงอยู่ในตำแหน่งพระ มหา กษัตริย์ ภายใต้รัฐธรรมนูญ  
ข้าพเจ้าได้รับคำเชิญนี้ เพราะเข้าใจว่าพระยาพทพตฯ และพวก  
จะสถาปนารัฐธรรมนูญตามแบบอย่างประเทศทั้งหลายซึ่งใช้การปกครอง  
ตามหลักกัน พอดีที่ประหารราชฎรได้มีมติที่จะออกเสียงในวาระ  
เนนการปกครองประเทศโดยนโยบายต่างๆ อันจะเป็นผลดีแต่แก่ประ  
ชาชนทั่วไป ข้าพเจ้ามีความเต็มใจในวชิการเช่นนั้น อยู่แล้ว และ  
กำลังดำริจะจัดการเปิดรับเลือกตั้งการปกครองของประเทศสยามให้เป็นไป  
ตามรูปนนี้ โดยมีใตมการกระทบทระเทอนอนรายแรง เมื่อมามหศ  
รุนแรงจนเสียดแล้ว แต่เมื่อมี กอการรุนแรงนอากว่ามความประสงค์  
จะสถาปนารัฐธรรมนูญเช่นแทนนบกเป็นอนไม่ผลตกบทก การ ที่ข้าพเจ้ามี  
ความประสงค์อยุ่ เหมือนกัน ข้าพเจ้าจึงเห็นควร โนมคามความประ  
สงค์ของผู กอการยึดอำนาจนั้นได้ เพื่อหวังความสงบราบคาบในประ  
เทศ ข้าพเจ้าได้พยายามช่วยเหลือในการที่จะรักษา ความสงบราบคาบ  
เพื่อให้ การ เปลี่ยนแปลงอัน สำคัญ นั้นเป็นไปโดยราบรื่นที่สุดที่จะ เป็นได้

แต่ความพยายามของข้าพเจ้าไร้ผล โดยเหตุที่ผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการ  
 ปกครองหาได้กระทำให้บังเกิดความเสื่อร้างในการเมืองอย่างบริบูรณ์  
 ชนไม่ แต่มีได้เพียงความกึกกั้นของราษฎรโดยแท้จริง และจากรัฐ  
 ธรรมนูญทั้ง ๒ ระบบจะพึงเห็นได้ว่าอำนาจที่จะดำเนินนโยบายต่างๆนั้นจะ  
 ตกอยู่แก่คณะผู้ก่อการและมีที่สนับสนุนเป็นพวกพ้องเท่านั้น มิได้ตกอยู่  
 แก่ผู้แทนซึ่งราษฎรได้เป็นผู้เลือก เช่นในระบอบชั่วคราวแต่งตั้งให้เห็นว่า  
 ถ้าผู้ใดไม่ได้รับความเห็นชอบของผู้ก่อการ จะไม่ให้เป็นผู้แทนราษฎร  
 เลย ระบบถาวรได้มีการเปลี่ยนแปลงให้ชน ตามคำร้องขอของ  
 ข้าพเจ้า แต่ยังไม่ให้มีสมาชิก ซึ่งคนเลือกเองเข้าทำกับอยู่ในสภา  
 ผู้แทนราษฎรถึงครึ่ง ๑ การที่ข้าพเจ้าได้ขียนยอมให้ลดสมาชิก ๒ ประเภท  
 ก็โดยหวังว่าสมาชิกประเภทที่ ๒ ซึ่งข้าพเจ้าคงเหลือ จะแตกจากบุคคล  
 ที่รอบรู้งาน และชำนาญในวิชาดำเนินการปกครองประเทศโดย  
 ทั่วๆไป ไม่จำกัดว่าเป็นพวกใดคณะใด เพื่อจะได้ช่วยเห็ดหน้าทางให้  
 แก่สมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งขึ้นมา แต่ครั้นเมื่อถึงเวลาที่จะตั้งสมาชิก  
 ประเภทที่ ๒ ขึ้น ข้าพเจ้าหาได้มีโอกาสแนะนำในการเลือกเลย และ  
 คณะรัฐบาลก็เลือกเอาแต่คณะเพาะผู้ที่เป็นพวกของตนเกือบทั้งหมด มิได้  
 คำนึงถึงความชำนาญ นอกจากนั้นคณะผู้ก่อการบางส่วนได้มีความคิดที่  
 จะเปลี่ยนแปลงโครงการนี้เสร็จรัฐกิจของประเทศไทยอย่างใหญ่หลวง จึง  
 เกิดแตกร้างวุ่นวายในคณะผู้ก่อการและพวกพ้อง จนต้องมีการบีบ

สภา แต่งตั้งใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรา โดยคำแนะนำของคณะรัฐบาล  
ซึ่งตั้งตำแหน่งอยู่ในเวรตานั้น ทั้งนี้เป็นเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงในการเมือง  
ต่อมาพระยาพหลพลพยุหเสนาทำการยุบอำนาจ โดยกำลังทหาร  
เป็นครั้งที่ ๒ และแทนหน้าความหวังที่จะให้การเปลี่ยนแปลงต่างๆ เป็น  
ไปโดยราบรื่นก็ลดน้อยลง

เนื่องจากเหตุที่คณะผู้ก่อการมิได้กระทำใหม่แต่สภาพในการเมืองอัน  
แท้จริง และประชาชนไม่ได้ โอกาสออกเสียง ก่อนที่จะดำเนินนโยบาย  
อันสำคัญต่างๆ จึงเป็นเหตุให้มีการกบฏขึ้น ดังกับของต่อสู้ซึ่งเพิกน  
เองระหว่างคนไทย

เมื่อข้าพเจ้าได้ร้องขอให้เปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญเสียให้เข้ารูป  
ประชาธิปไตยอันแท้จริงเพื่อให้เป็นที่พอใจแก่ประชาชน คณะรัฐบาล  
และพวกซึ่งกุมอำนาจอยู่บริบูรณ์ในเวลานั้นยินยอม ข้าพเจ้าได้ร้อง  
ขอให้ราษฎรได้มีโอกาสออกเสียงก่อนที่จะเปลี่ยนแปลงการและนโยบาย  
อันสำคัญ มนต์ได้เสียแก่พดเมอง รัฐบาลกบฏยินยอม และแม้ว่าการ  
ประชุมในสภาผู้แทนราษฎรในเรื่องสำคัญ เช่นเรื่องคำร้องขอต่างๆ  
ของข้าพเจ้า สมาชิกก็มีได้มีโอกาสพิจารณาเรื่อง โดยต้องแท้ และ  
ละเอียดละเอียดก่อน เพราะถ่วงรั้งให้ลงมติอย่างรีบด่วนภายใน  
วาระประชุมเดียว นอกจากนี้รัฐบาลได้ออกกฎหมายใช้วิธีปราบ  
ปรามบุคคลซึ่งถูกหาว่าทำความผิดทางการเมืองในทาง ทศยุคศิธรรม  
ของโตล คือไม่ให้โอกาสต่อสู้คดีในศาล มีการชำระโดยคณะ

กรรมกรอย่างด้อยไม่เปิดเผย ซึ่งเป็นการทักท้วงข้าพเจ้าไม่เคยใช้ใน  
เมื่ออำนาจอันดีที่ชาติตั้งอยู่ในมือของข้าพเจ้าเอง และข้าพเจ้าได้  
ร้องขอให้เด็กฉันทน์ รัฐมนตรีไม่ยอม

ข้าพเจ้าเห็นว่าคณะรัฐมนตรีและพวกพ้องใช้วิธีการปกครองซึ่งไม่ถูก  
คองตามหลักการของเสรีภาพในตัวของบุคคล และหัดกับความยุติธรรมตาม  
ความเข้าใจและยึดถือของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าไม่สามารถที่จะยินยอม  
ให้บุคคลใดใช้วิธีการปกครองอย่างนั้นในนามของข้าพเจ้าต่อไปได้

ข้าพเจ้ามีความเต็มใจที่จะสละอำนาจอันเป็นของข้าพเจ้าอยู่แต่เดิม  
ให้แก่ราษฎรโดยทั่วไป แต่ข้าพเจ้าไม่ยินยอมยกอำนาจทั้งหลายของ  
ข้าพเจ้าให้แก่ผู้ใด คณะใดโดยเฉพาะ เพื่อใช้อำนาจนี้โดย สติ ขาด  
และโดยไม่ฟังเสียงอันแท้จริงของประชาราษฎร

บัดนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่า ความประสงค์ของข้าพเจ้าที่จะให้ราษฎรมี  
สิทธิออกเสียงในนโยบายของ ประเทศโดย แท้จริงไม่เป็นผล สำเร็จ และ  
เมื่อข้าพเจ้ารู้สึกความคับแค้นหมกหมน ทาง ท ข้าพเจ้า จะช่วยเหตหรือ  
ให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนได้ต่อไปแล้ว ข้าพเจ้าจึงขอสละราช  
สมบัติและออกจากตำแหน่งพระมหากษัตริย์แต่บัดนี้เป็นต้นไป ข้าพเจ้า  
ขอสละสิทธิของข้าพเจ้าทั้งปวง ซึ่งเป็นของ ข้าพเจ้าอยู่ในฐานะที่  
เป็นพระมหากษัตริย์ แต่ข้าพเจ้าส่งมอบไว้ซึ่งสิทธิทั้งปวงอันเป็นของ  
ข้าพเจ้าแต่เดิมมา ก่อนที่ข้าพเจ้าได้บรรพราชสมบัติสืบสันตติวงศ์

๓๕

ข้าพเจ้าไม่ประสงค์จะบ่งนามผู้หนึ่งผู้ใด ให้เป็นผู้รับราชสมบัติ  
สืบสันตติวงศ์ต่อไป ตามที่ข้าพเจ้ามีสิทธิ์ที่จะทำได้ ตามกฎหมายแห่งราชอาณาจักร  
ว่าด้วยการสืบสันตติวงศ์

อนึ่ง ข้าพเจ้าไม่มีความประสงค์จะให้ผู้ใดถือ การไม่ส่งมอบใน  
ประเทศเพื่อประโยชน์ของข้าพเจ้า ถ้าหากมีใครอ้าง ใช้นามของข้าพเจ้า  
พึงเข้าใจว่าได้เป็นไปโดยความยินยอมเห็นชอบ หรือความสนับสนุน  
ของข้าพเจ้า

ข้าพเจ้ามีความเสียใจเป็นอย่างยิ่ง ที่ไม่สามารถจะยังประโยชน์  
ให้แก่ประชาชนและประเทศชาติของข้าพเจ้าต่อไปได้ ตามความตั้งใจและ  
ความหวัง ซึ่งรวบรวมคอกันมาตั้งแคบรวรพฤษฯ ยิ่งได้แต่คงตั้งอริชฐาน  
ขอให้ประเทศสยามจงได้ประคับความเจริญ และขอประชาชนชาวสยาม  
จงได้มีความสุขสบาย

(พระปรมาภิไธย) พระราชาธิปก พร.

ณที่ ๒ มีนาคม พ. ศ. ๒๔๗๗

เวลา ๓๓ นาฬิกา ๔๕ นาที

เจ้าพนักงานหอสมุด

๓๔๒

คำแปล

(สำเนา)

จาก เจ้าพระยาศรีธรรมราชมนตรี ดอนคอน

ถึง พระยาพหลุ่ ๑ กรุงเทพฯ

ตั้ง ๕ / ๓๒ / ๗๗, ๑๖.๐๐๓.

พระยาพหลุ่ ๑ กรุงเทพฯ

หนังสือพิมพ์บางระบบเช่นหนังสือพิมพ์ลอนดอนไทมส์ ได้ตั้ง  
ข่าวเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตั้งพระราชดำริ อันไม่เป็น  
ผลดีแก่รัฐบาล ข้าพเจ้าเห็นสมควรเชื่อได้ว่าข่าวนี้ส่งมาจากแคว้นเดย์  
หนังสือพิมพ์ นึ่งได้ตั้งข้อความในพระราชหัตถเลขาทรงตั้งราชดำริตั้ง  
ระบบ โดยเหตุข้าพเจ้ามิได้รีบตอบจากท่านในเรื่องให้ข่าวหนังสือ  
พิมพ์ ข้าพเจ้าจึงเห็นสมควร และได้ให้เตชานุการคนผู้แทน  
ให้โอนเคอร์คิวแก่บริษัทกระจายข่าวมาทิก Press Association และ  
บริษัทรอยเตอร์ เพื่อให้ข้อความถูกต้อง

ศรีธรรมมา.





ที่ ต. ๓๐๖๖๕/๒๔๗๗

สำนักนายกรัฐมนตรี วังปารุสกวัน

วันที่ ๒ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

นายกรัฐมนตรี เวียน ผู้ทำการแทนประธานสภาผู้แทนราษฎร

ตามทูลเกล้าฯ ได้แสดงการณคดีสภาผู้แทนราษฎรตามพระราชประสงค์ เมื่อวันที่ ๓๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๗ ในเรื่องทูลเกล้าฯ เจริญจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตลอดทั้งบันทึกตอบพระราชกระแสที่รัฐบาลจัดตั้งไปทอดเกล้าฯ ถวาย และสภาผู้แทนราษฎรได้แจ้งถึงความเห็นโดยลงมติพร้อมเพรียงกันให้มาพระเบญจมวารวดีไปน รัฐบาลได้ส่งบันทึกทูลเกล้าฯ ถวายไปแล้ว แต่เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๗

บัดนี้ รัฐบาลได้รับโทรเลขตั้งวันที่ ๓ มีนาคม ศกนี้ จากเจ้าพระยาศรัทธวราธิบดี ประธานสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นผู้แทน รัฐบาล ในการนี้ รายงานเข้ามาว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชหัตถเลขา ตั้งวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ เวลา ๑๓.๔๕ น. ทรงตั้งราชสำนัก เจ้าพระยาศรัทธวราธิบดี ได้รับพระราชหัตถเลขาไว้ตามคำสั่งของรัฐบาลในวันเดียวกัน เวลา ๑๖.๓๐ น. และเจ้าพระยาศรัทธวราธิบดีได้มีโทรเลขตั้งวันที่ ๕ มีนาคม ศกนี้ แจ้งขอความในพระราชหัตถเลขาเข้ามาโดยละเอียด ตามคำสั่งของรัฐบาลแล้ว

รัฐบาล จึงขอส่งคำแปลโทรเลขทูลเกล้าฯ พร้อมด้วยสำเนาหนังสือและโทรเลขที่เกยวของนมาพร้อมกัหนังสือ เพื่อสภาผู้แทนราษฎรจะได้พิจารณาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทรงตั้งราชสำนักตนต่อไป

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณา  
(ลงนาม) พ.ศ. พระยาพหลพลพยุหเสนา

ร.ท. ทองคำ คดีชัย โสภา ผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี กล่าว  
ว่า ในกรณีเช่นนี้ เราจะดำเนินการไปอย่างไร ข้าพเจ้าขอทราบว่  
อยากจะขอให้ท่านที่ปรึกษาอธิบายสักหน่อย

นายกรัฐมนตรี ขออนุญาตต่อ ประธานสภา ฯ ให้หม่อมเจ้า  
วรรณ ฯ ทรงอธิบาย

ทำการแทนประธานสภา ฯ อนุมัติ

หม่อมเจ้าวรรณโทยากร วรรณวรรณ ทรงกล่าวว่า ตามที่ท่าน  
สมาชิกอยากจะทราบนั้น คือไปตั้งแคชเชอร์หรืออย่างไร เพราะมี  
เอกสารต่าง ๆ ข้าพเจ้านึกว่าบางที่ท่านสมาชิกคงอยากจะทราบกิจการ  
ที่รัฐบาลได้ปฏิบัติต่อกับแต่เมื่อเสนอเรื่องต่อสภา ฯ เมื่อทราบเรื่อง  
ราวแล้ว ก็จะได้ดำเนินการต่อไป และจะส่งแจ้งกันในตอนนั้น หรือท่าน  
อยากจะทราบในบัดนี้

ร.ท. ทองคำ คดีชัย โสภา ผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี  
กล่าวว่า อยากจะทราบว่าต่อไปจะทำอย่างไร

นายไต้ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร กล่าวว่า ตาม  
หนังสือเจ้าคุณนายก ฯ ที่เดชาธิการ ฯ ได้อ่านเมื่อก่อน ข้าพเจ้ายิ่ง  
เข้าใจว่า มีเอกสาร อีกหลายชิ้นที่เป็นการโต้ตอบระหว่างพระบาท  
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และรัฐบาลได้ต่อกัน เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้า  
จึงอยากขอทราบข้อเท็จจริงเหล่านี้เสียก่อน แล้วจึงจะค่อยพูดกันต่อไป

น.ต.หลวงข้าราชการสวัสดิการ.น. กล่าวว่่า สำนึกทงหลาย บัญหา  
 เกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ข้าพเจ้าคิดว่าทุกท่านคงทราบ คึ  
 แล้วว่่า เป็นปัญหาที่ยุงยาก รัฐบาลได้พยายามทุกทางและทุกโอกาส  
 ใน อนั ทจะไม่ให้ เรื่องตอง ลงเอย ด้วยพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่  
 ได้คักตบ เพราะฉนั้น คงแต่เติมมาได้ มีการส่งวนไม่ ยาก จะให้ แพร่ง  
 พราย ด้วยเจตนาของรัฐบาล เมื่อแพร่่งพรายมาแล้ว เท่ากับประ  
 หนึ่งว่่า เป็น การทำให้ พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกตบ ค่ายากในอนั  
 จะได้คักตบ เพราะฉนั้นจึงส่งวนเรื่องตอตมา เป็นความตบ ถึงแม้จะ  
 ได้ มีการนำเรื่องเด่นชัดภา ๆ ครงหนงเพื่อฉฉฉฉฉฉ . แต่รัฐบาลคักค  
 ยู่ได้มอว่่า อาจจะมีทางในอนัที่จะฉฉฉฉให้ได้คักตบได้ ฉฉฉฉได้  
 ส่งวนเรื่อง เป็นความตบตอมา บัดนี้รัฐบาลได้รบ โทรเดฉในเรื่องสละ  
 ราชสมบต และในเรองนเบเนเรองดำคญ และในการจะดำเนนการจะ  
 คองดำเนนการ โดยรวดเร็ว รัฐบาลรู้ค้วว่าจะทำให้ โอกาสพิจารณา  
 ของสำนึกมันอยไป ฉฉฉฉสำมารจะทำอย่างอื่นให้คักฉฉฉ ฉฉ  
 ได้ฉฉฉมาในฉฉฉฉ และขอประทานโทษ ที่จะฉฉฉพิจารณาอย่าง  
 ที่เคยปฏิบัติมาแล้วในคราวฉฉฉฉต่อไป

[ต่อไปรัฐบาลได้ ฉฉฉฉ (ซึ่งได้ปรากฏ แล้ว

ข้างคฉ) คฉ

๑. หนึ่งฉฉฉฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

ท.จ. ๘๕๘๔/๒๔๗๗ ลงวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๗ (คฉหน้า ๖๘)

๓๕๑

๒. โทรเลขจากเจ้าพระยาตรีธรรมาธิเบศ์ ถึง นายกรัฐมนตรี รัับ  
วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๗ (ดูหน้า ๖๔)

๓. หนังสือเจ้าพระยาตรีธรรมาธิเบศ์ถึงนายกรัฐมนตรีที่ ก. ๘/๗๗  
ลงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๗ (ดูหน้า ๕๗)

๔. หนังสือราชเลขาธิการในขอบนเด็จถึงเจ้าพระยาตรีธรรมา  
ธิเบศ์ ลงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๗ (ดูหน้า ๖๓)

๕. หนังสือเจ้าพระยาตรีธรรมาธิเบศ์ ถึง ราชเลขาธิการในขอบน  
เด็จ ลงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๗ (ดูหน้า ๖๒)

๖. โทรเลขจากเจ้าพระยาตรีธรรมาธิเบศ์ ถึง พระยาพหลฯ ลง  
วันที่ ๓๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๗ (ดูหน้า ๗๓)

๗. หนังสือเจ้าพระยาตรีธรรมาธิเบศ์ ถึง นายกรัฐมนตรี  
ที่ ก. ๘/๗๗ ลงวันที่ ๓๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๗ (ดูหน้า ๗๓)

๘. บันทึกการเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวครั้งที่ ๕ วันที่ ๓๔  
กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๗ (ดูหน้า ๗๓)

๙. หนังสือเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ถึงเจ้าพระยาตรีธรรมาธิเบศ์  
ที่ จ. ๓๐๐๓๕/๒๔๗๗ ลงวันที่ ๓๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๗ (ดูหน้า ๗๗)

๑๐. หนังสือเจ้าพระยาตรีธรรมาธิเบศ์ ถึง นายกรัฐมนตรี  
ที่ ก. ๑๐/๗๗ ลงวันที่ ๓๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๗ (ดูหน้า ๓๓๓)

๑๑. หนังสือราชเลขาธิการในขอบนเด็จถึงเจ้าพระยาตรีธรรมา  
ธิเบศ์ ลงวันที่ ๓๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๗ (ดูหน้า ๓๓๓)

ภาค ๕๒

๑๒. หนังสือราชเลขานุการในพระองค์ ถึง นายกรัฐมนตรี  
ที่ ๘๗๖/๒๒๒๓ ลงวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๗ (ดูหน้า ๓๑๔)
๑๓. โทรเลขจากเจ้าพระยาศรีธรรมราชเบ็ค ถึง ราชเลขานุการใน  
พระองค์ ลงวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๗ (ดูหน้า ๓๑๕)
๑๔. หนังสือนายกรัฐมนตรี ถึง ราชเลขานุการในพระองค์  
ที่ ก. ๑๐๓๘๕/๒๔๗๗ ลงวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๗ (ดูหน้า ๓๑๘)
๑๕. หนังสือราชเลขานุการในพระองค์ ถึง นายกรัฐมนตรี  
ที่ ๘๘๑/๒๒๓๘ ลงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๗ (ดูหน้า ๓๑๘)
๑๖. โทรเลขจากราชเลขานุการในพระองค์ ถึง ราชเลขานุการ  
ในหม่อมเจ้านี้ ลงวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๗ (ดูหน้า ๓๑๘)
๑๗. ดายพระหัตถ์ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ถึง นายกรัฐ  
มนตรี ท. ง. ๓๐/๘๔ ลงวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ (ดูหน้า ๓๒๕)
๑๘. โทรเลขนายกรัฐมนตรี ถึง เจ้าพระยาศรีธรรมราชเบ็ค ลงวันที่  
๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ (ดูหน้า ๓๒๔)
๑๙. หนังสือราชเลขานุการในพระองค์ ถึง เตชานุการคุณรัฐ  
มนตรี ที่ ๘๘๗/๒๓๒๖ ลงวันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ (ดูหน้า ๓๒๗)
๒๐. บันทึกเรื่อง นายกรัฐมนตรีมาเฝ้าสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนริศฯ  
วันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ (ดูหน้า ๓๒๘)
๒๑. ดายพระหัตถ์ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ถึง นายกรัฐมนตรี  
ที่ ๓๑/๘๖ ลงวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ (ดูหน้า ๓๒๖)

ภาคที่ ๓

๒๒. คำแปลโทรเลขเจ้าพระยาศรีธรรมมาธิบดี ถึง นายกรัฐมนตรี  
ตั้งวันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ (ดูหน้า ๓๓๕)

๒๓. ตายพระหัตถ์ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ถึง นายกรัฐมนตรี  
ที่ ๑๒/๕๘ ตั้งวันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ (ดูหน้า ๓๓๓) ]

[และรัฐบาลได้ย้ายโทรเลข ดังต่อไปนี้]

คำแปล

เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิบดี ถึง นายกรัฐมนตรี

ตั้งจากลอนดอน วันที่ ๕/๑๒/๗๗ เวลา ๐.๕๗ น.

ถึงกรุงเทพฯ วันที่ ๕/๑๒/๗๗ เวลา ๑๙.๐๐ น.

โอนหน้าที่โทรเลขของข้าพเจ้าตั้งวันที่ ๓ มีนาคม ข้าพเจ้าขอแสดงความ  
ความในพระราชหัตถ์เดชะ ทรงตั้งพระราชดำริโดยละเอียด ดัง  
ต่อไปนี้

เมื่อพระยาพหลฯ และพรรคพวกได้ยึดอำนาจโดยใช้กำลังทหาร  
เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้มีหนังสือขอให้ข้าพเจ้ายังคง  
เป็นพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ข้าพเจ้ายอมรับตามคำ  
ขอ โดยเข้าใจว่า พระยาพหลฯ และพรรคพวกจะประดิษฐาน  
รัฐธรรมนูญตามแบบประเทศรัฐธรรมนูญอื่นๆ เพื่อประชาชนจะได้มี  
เสียงในการปกครองของบ้านเมือง และในนโยบายที่เกี่ยวกับความ  
ผดุงของประชาชน ข้าพเจ้าเห็นชอบในการปกครองแบบนี้อยู่แล้ว

และคำริอัยแต่กว่า จะทำอย่างไร จึงจะกระทำการเปลี่ยนแปลง  
 เช่นนี้ได้ โดยมีให้มีความไม่สงบอย่างร้ายแรงประการใดเกิดขึ้น โดย  
 ที่ใหม่การใช้กำลังบังคับ และผู้ก่อการกตเวทิตา มีความประสงค์  
 อยุ่อย่างเดียง คือ จะใคร่ประดิษฐานรัฐธรรมนูญ ซึ่งไม่ต่างกับเหตุก  
 ษาพเจ้าคำริอัย และ เพื่อ เห็น แก่ความ สงบ ภาย ในของ ประเทศ  
 ษาพเจ้าจึงโดยยอมตามความประสงค์ของผู้ก่อการเปลี่ยนแปลง ษาพเจ้า  
 ใฝ่พยายามที่จะช่วยเหลือในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน  
 เพื่อก การ เปลี่ยนแปลงอันสำคัญจะได้ดำเนินไป โดยสงบที่สุด ที่จะเป็นได้  
 ความพยายาม ของ ษาพเจ้าไม่ เป็น ผล สำเร็จ ด้วย ผู้ ก่อ การไม่ให้  
 ด้รภาพ ในทางการเมือง โดยบริบูรณ์แก่ประชาชน และ ไม่พึง สงบ  
 เห็นของประชาชนอย่างจริงจังตามรัฐธรรมนูญ ๒ ฉบับนั้น จะว่านัก  
 เห็นได้ว่า ษาพเจ้า อำนวย นโยบาย ตก อยุ่ กับ ผู้ ก่อ การ และ ผู้ สันนิ  
 สันน ผู้ ก่อ การ มาก กว่า อยุ่ กับ ผู้ แทนซึ่ง ราษฎรใด เดือกคงมา เช่น  
 รัฐธรรมนูญชั่วคราวของตน แสดงให้เห็นว่า ผู้ใด ที่ผู้ก่อการไม่  
 เห็นชอบด้วย ถกตกคิดจากการเป็นผู้แทนราษฎร รัฐธรรมนูญถาวร  
 เป็นการคิดค้น ถกด้วยษาพเจ้าร้องขอ แต่ที่ษาพเจ้าได้ยอมใหม่  
 สัมมาชิก ๒ ประเภทนั้น ไม่ใช่ว่าจะให้ผู้ก่อการมาทางที่จะตั้งสัมมาชิกก  
 หนึ่งของสภาเพื่อเข้ากระทำการควบคุมในสภา ษาพเจ้า แต่คงความ  
 หวังไว้ว่า สัมมาชิกประเภทที่ ๒ ซึ่งษาพเจ้าจะได้ตั้ง นั้น จะได้ คิด  
 เดือก จาก บุค คติ ที่ มีความรู้ และความชำนาญ ในการ ปกครองทั่ว ๆ ไป

มีไร้คัดลอกจากพรรคใดพรรคหนึ่ง ทั้งนี้ เพื่อจะได้ช่วยเหลือแนะนำ  
 ต่มาชิกซึ่งราษฎรเดือดร้อนมา ครั้นเมื่อถึงเวลาดังต่มาชิกประเภทที่ ๒  
 ชาวเจ้าไม่ได้ มีโอกาสที่จะได้แนะนำการคิดเด็ก และรัฐบาลได้คัดลอก  
 พรรคพวกของคุณเป็นส่วนใหญ่ โดยไม่คำนึงถึงความชำนาญของผู้  
 ทคัดลอกมา นอกจากนี้ ผู้ก่อการบางคนได้วางแผนการที่จะ  
 บรรจุการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงต้งในโครงการเศรษฐกิจ ของประ  
 เทศ ทั้งนี้ทำให้ผู้ก่อการแต่ละพรรคพวกของคุณแตกกัน และต่ภาค  
 ก็องถูกปิด และรัฐธรรมนุบางมาตราถูกด คามคำแนะนำของรัฐบาล  
 ซึ่งมีอำนาจอยู่ในขณะนั้น การทงนี้ ได้กอดความไม่ต้งบใน ทางการ  
 เมืองชน ครั้นตอมา พระยาพหลฯ และพรรคพวกได้กระทำการ  
 ขัดอำนาจการปกครองด้วยกำลังทหารอีกต้งหนง และต้งแคบคินน  
 มา ความหวังที่จะให้การเปลี่ยนแปลงดำเนินไป โดยเรียบร้อยกตคนอย  
 ดง เพราะว่า ผู้ก่อการไม่ให้เส้สภาพในทางการเมืองอย่างแท้จริง  
 แก่ประชาชน และประชาชนไม่มี โอกาสที่จะแสดงความเห็นก่อนที่จะ  
 ดำเนินนโยบายอันต่าคัญๆ กบฏจึงเกิดขึ้นเป็นเหตุให้คองเส้เด็ดเนอ  
 ด้วยไทยกับไทยรบกันเอง เมื่อชาวเจ้าได้ขอให้แกรัฐธรรมนุเพื่อให้  
 อนุโตมค เมहतักประชาธิปไตยอันแท้จริง และเพื่อให้เป็นทพอใจแก่  
 ประชาชน รัฐบาลและพรรคพวกซึ่งถออำนาจบริหารณขณะนั้น  
 ก็ไม่ยอมตาม ชาวเจ้าได้ขอให้ประชาชน มีโอกาส แสดงความเห็นก่อน  
 จะกระทำการเปลี่ยนแปลงอย่างใดในहतักการอันต่าคัญๆ และในนโยบาย



เกี่ยวกับความผาสุกของประชาชน แต่รัฐบาลก็ไม่ยอมตามเรื่อง แม้ใน  
 การประชุมสภา เมื่อได้เสนอเรื่องสำคัญๆ เช่นเรื่องคำขอต่างๆ ของ  
 ข้าราชการคน สมาชิกใหม่ โอกาสที่จะพิจารณาเรื่องนั้นๆ โดยละเอียด  
 ตามสมควร เพราะถูกรบเร้าให้ตกลงกันโดยด่วนในการประชุมคราว  
 เดียว อนึ่ง รัฐบาลได้ออกกฎหมายปราบปรามของหากำกระทำผิดในทาง  
 การเมือง โดยใช้วิธีพิจารณาขจัดกบหลกขยคตขรรวมทรวรบกนทวๆ ไป  
 ผูกข้อหาเหตวนั้นได้ถกคดี โอกาสที่จะแกคดีในศาลยุติธรรม ได้ถูกชำระ  
 เป็นการลับ โดยมีคณะกรรมการพิจารณาโดยวิธีที่ข้าพเจ้าไม่เคยใช้ใน  
 เมื่อข้าพเจ้ายังมีสมบูรณาญาสิทธิอยู่ ข้าพเจ้าได้ขอให้เด็กวิชิ  
 พิจารณาเช่นนี้ด้วย แต่รัฐบาลก็ไม่ยอม ข้าพเจ้าเห็นว่า รัฐบาลและ  
 ผู้สนับสนุนรัฐบาล ใช้วิธีปกครองซึ่งไม่ชอบด้วยเสรีภาพของบุคคล  
 และหลกขยคตขรรวมทรวรบกนทวๆ ข้าพเจ้าไม่ตำราวด  
 ที่จะยินยอมให้บุคคลใดหรือคณะใดดำเนินการปกครองวิชนในนาม  
 ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าพร้อมที่จะตั้งอำนาจซึ่งข้าพเจ้ามีอยู่ แต่ก่อน  
 ให้แก่ประชาชนทั่วๆ ไป แต่ข้าพเจ้าไม่ยอมตั้งให้แก่บุคคลหรือคณะ  
 ใด ๆ เพื่อที่จะใช้อำนาจนั้นๆ ด้วยสมบูรณาญาสิทธิ โดยไม่ฟังเสียง  
 อันแท้จริงของประชาชน บัดนี้ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า ความมุ่งหมาย  
 ของข้าพเจ้าที่จะให้ประชาชนได้มีเสียงอันแท้จริงในนโยบายของบ้าน  
 เมืองเป็นอันไรผดเดว และโดยที่ข้าพเจ้ารู้สึกอยู่ ณบัดนี้ว่าไม่มีทาง  
 ใดที่ข้าพเจ้าจะช่วยเหลือหรือคุ้มครองประชาชนได้อีกต่อไปแล้ว ข้าพเจ้า



๓๕๘

พระราชหัตถเลขาทรงส่งตราสดมบทัน จะได้นำมาทางไปรษณีย์ ส่วน  
คณะบพชน จะให้ข้าพเจ้านำมากรุงเทพฯ หรือจะให้ส่งทางไปรษณีย์

(ลงนาม) ศรีธรรมมา

ร.ท. ทองคำ ค่ายโอภาส ผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี  
กล่าวว่า เมื่อข้าพเจ้าได้ขอรับรองแล้ว ในกรณีเช่นนี้จะจัดการ  
อย่างไรต่อไป ขอให้ท่านที่ปรึกษาทรงอธิบาย

นายกรัฐมนตร ขอให้หม่อมเจ้าวรรณฯ ทรงแต่งตั้ง  
ทำการแทนประธานสภาฯ อนุมิต.

หม่อมเจ้าวรรณไวทยาการ วรรณวรรณ ทรงกล่าวว่า ปัญหาเฉพาะ  
หน้าสภาผู้แทนราษฎรคือ พระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว  
ทรงส่งตราสดมบทัน เพราะฉะนั้นปัญหาที่จะพิจารณา  
ก็คือว่า สภาผู้แทนราษฎรจะมีอำนาจอย่างไรบ้างในเรื่องนี้ คือ  
กิจการที่สภาผู้แทนราษฎรจะมีอำนาจในเรื่องหม่อมอย่างไรบ้าง ตาม  
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามก็ดี หรือรัฐธรรมนูญอื่น ๆ ก็ดี ย่อม  
ไม่กระทบปัญหาตาดวยการส่งตราสดมบทัน หรือที่ฝรั่งเรียกว่า แอบ-  
ดิเคชัน (Abdication) ความตรงกัน แอบดิเคชัน (Abdication) ก็  
แปลว่าการส่งตราสดมบทันตำแหน่งต่าง ๆ ดีที่สิ่ง ๆ คือส่งตราสดมบทัน  
เอง แต่ว่าการส่งตราสดมบทันก็ได้เคยมาแล้วในอดีตศาสตร์ การ



ซึ่งถือว่าพระมหากษัตริย์ทรงรับตำแหน่งหรือทรงตั้งสิทธิไว้ ทรงรับสิทธิ  
 มาจากพระผู้เป็นเจ้า คือ โฉนดไรท์ออฟคิง (Divine right of king)  
 พระมหากษัตริย์ทรงรับพระราชสิทธิมาจากพระผู้เป็นเจ้า เพราะฉะนั้น  
 พวกเหตานุภพความดีที่ใครรับมาจากพระผู้เป็นเจ้า แล้วพระมหา  
 กษัตริย์ทรงตั้งไม่ได้ นี่เป็นพวกหนึ่งทลธการมเช่นนั้น แต่ในกรณี  
 นี้เพราะเห็นว่า แทนราชฎรณกไม่ตกอยู่ในประเภทนั้น เพราะว่าตาม  
 ประเพณีของไทยก็ดี หรือตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม  
 กติ ราชสมบัติไม่ได้เป็นทรัพย์สินใดที่ทรงรับมาจากพระผู้เป็นเจ้า ปัญหา  
 ที่ได้เกิดขึ้นคือ ข้าพเจ้าชักค่ออย่างการปฏิวัติในประเทศอังกฤษ ใน  
 คริสต์ศักราช ๑๖๘๘ ออกมายกนหนังสือว่ารัฐสภาได้เลือกตั้ง หรือม  
 ส่วนเลือกตั้งพระมหากษัตริย์ เพราะฉะนั้นจึงถือว่าพระมหากษัตริย์จะ  
 ทรงตั้งพระราชสมบัติไม่ได้ โดยไม่ได้รับความยินยอมของรัฐสภา คือ  
 ประเทศอังกฤษเซาธ์สภา สภาขุนนาง กับสภาสามัญ แต่ว่าใน  
 ที่สุดก็ตกลงกันเป็นสายกลาง ซึ่งมีปรากฏอยู่ในบิลออฟไรท์ (Bill  
 of right) ว่า พระเจ้าเจมส์ที่ ๒ ได้ทรงตั้งพระราชสมบัติคือตกลงเป็นกลาง  
 ไม่ได้ตกลงว่ารัฐสภา นั้นเนื่องมาจาก พระผู้เป็นเจ้า หรือสภา ๆ ได้แต่งตั้ง  
 แต่โดยขอความบังโควา พระมหากษัตริย์ ได้ทรงตั้งพระราชสมบัติ และราช  
 บัตตั้งกลงดัง แล้วสภา ๆ ก็ได้เชิญเสด็จพระมหากษัตริย์ของคตออกไปให้  
 ษนคตของราชสมบัติ คราวนั้นก็จะเทียบกรณีการปฏิวัติในประเทศ  
 อังกฤษในคริสต์ศักราช ๑๖๘๘ กับกรณีของเรา จะเห็นว่าไม่ตรงกันเลย

๓๒๑

เพราะว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์นั้น ได้ทรงชนครอง  
 ราชสมบัติโดยการสืบราชสันตติวงศ์ ข้าพเจ้าจะขออ่านประกาศ เมื่อ  
 เล็ดยราชย์ “ประกาศตั้งวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๖๘  
 มรณัฐสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ กรมหลวง  
 ดุสิตยธรรมราชา ซึ่งได้ทรงรับรัชทายาทสำเร็จราชการแผ่นดิน ให้  
 ประกาศจงทราบทั่วกันว่า ฯลฯ แลขอความที่ประกาศนถยถกม  
 พระมงกุฎเกล้าฯ ที่สวรรคตคราวนั้น แต่คำที่ประกาศ ในครั้งนั้น  
 เกยด้วยการเล็ดยราชย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์นั้น  
 คย ในตอนทว่า “ซึ่งได้ทรงรับรัชทายาทสำเร็จราชการแผ่นดิน” คือ  
 หมายควมว่าทรงสืบราชสมบัติ เหมอนกบต์มบตอยางหนึ่ง เพราะ  
 ณะน การ ท จะ ทรง ถัดระ ราชสมบัตินถยถกมจะทรงกระทำได้คยพระองค์  
 เอง ด้วยควมจำนงของพระองค์เอง เพราะพระองค์มครทจะทรง  
 กระทำเช่นน ข้าพเจ้าพิจารณาแต่บัญญัติหาณะเพราะหา แต่ส่วนพระองค์  
 คยไปซึ่งจะชนครองราชสมบัติคยควมเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร  
 เพราะณะนตำหรับพระองค์คยไปอาจมบัญญัติ หา ษาว่า สภาฯ อาจจะต้อง  
 ยนยอมคยกได้ แต่ข้าพเจ้าไม่พิจารณาในทนี้ เพราะนอกประเด็น  
 ณะเพราะประเด็นเพราะหาณกคือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนได้ทรง  
 วับริชชทายาท คือ เป็นการสืบราชสมบัติ มาบตนทรงถัดระราชสมบัติ  
 คยพระทัยสมัคร เพราะณะนคามหลักกฏหมายทกไป กฏหมายวัฐ  
 วัฐมนนุทหรือประเพณีวัฐฐมนนุทตามทข้าพเจ้าได้ ชแจงมา กยอมทรง

๓๖๒

ทำได้ และนิตกรรรมอนนห คือนิตกรรรมพระราชหัตถเลขาที่ทรงตั้ง  
ราชสมบัติกษัตริย์บรมน ในตัว แต่ทว่าต้องเป็นมหิดลสถานทีเชอได้ และ  
เพราะเรื่องนเกยวกับประชาชนท่วไป เพราะฉะนั้นรัฐบาดก็จำต้องเสนอ  
ต่อสภาผู้แทนราษฎร และเชื่อว่าเป็นพระราชประสงค์เช่นนด้วย เมื่อ  
เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ข้าพเจ้าเห็นว่าสภาผู้แทนราษฎรรับ  
ทราบไว้ก็พอ เพราะการทราบทราบไว้ นกแต่ตั้งฉานคกรรรมอนนห คือน  
ที่ทรงตั้งราชสมบัติ เป็นมหิดลฐาน ในปัญหาเรื่องตนคือเรื่องตั้งราช  
สมบัติข้าพเจ้าเมขอขแจ้งแต่เพียงน

ค. เทยม ศีรพัทธ์ฐี ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครปฐม กล่าวว่ ก่อน  
เราจะได้ปรึกษาอย่างอื่น ๆ คือไป ข้าพเจ้าขอให้ท่านประธานได้ขอต่อ  
ที่ประชุมได้อนุมตที่ทานวรณไวทยกร ๆ ใ้รับตั้งเมอคน ขอให้ ถอ  
สภา ๆ ได้ขอท่านไว้เป็นที่ปรึกษา เพราะท่านไม่ได้เป็นสมาชิกและไม่ใช้  
เจ้าหน้าท

ทำการแทนประธานสภา ๆ กล่าวว่ ขอท่านได้ โปรดแสดงใหม่  
ฟังไม่ชัด

ค. เทยม ศีรพัทธ์ฐี ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครปฐม กล่าวว่ ตาม  
ข้าพเจ้าได้กล่าวเมอคนคือว่ ขอท่านประธานได้ขออนุมัติที่ประชุม  
ใ้ให้ทานวรณไวทยกร ๆ ตามคำททานใ้รับตั้งเมอคน ขอให้ ถอ  
ว่เป็นคำทสภา ๆ อนุมัติใ้ เป็นที่ปรึกษา คือว่สภา ๆ อนุมัติใ้ ทาน  
ใ้คำปรึกษา

๓๒๓

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า เรื่องนี้ได้มีสมาชิก ๓ นายขอ  
และเจ้าคุณนายกฯ ได้ขอให้แสดง ข้าพเจ้าก็ได้ยอมแต่

หตวงวรนิติปรัชญา ผู้แทนราษฎร จังหวัด สกลนคร กล่าวว่า ค่ะไป  
ข้าพเจ้าขอให้สภาฯ พิจารณาปัญหาณะเพาะเหิน เพราะฉะฉินปัญหา  
อื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่ปัญหาณะเพาะเหินขออย่านำมาพูดกันต่อไปจะดีกว่า ฉะ  
เฉยเวลาเปล่า ๆ

ด. ยู่เกยง ทองดงยา ผู้แทนราษฎร จังหวัด กาญจนบุรี กล่าวว่า  
ข้าพเจ้าเข้าใจความหมายของท่านสมาชิกผู้ทักตักในนามของขอของคณ  
แต่หากว่าถักถักไม่ถักคือ ขอของคณขอ ๑๖ ว่า “ภายใต้ บังคับ แห่ง  
ข้อ ๑๖ รัฐบาตหรือสมาชิกละค่ากว่า ๑๕ คน ย่อมร้องขอให้มีการประชุม  
ลับได้ การประชุมเช่นนี้ให้ประธานตั้งผู้ทักได้เป็นสมาชิกละหรือเจ้าหน้าท  
ออกจากห้องประชุม” ในฐานะที่ทักทักทักทักไม่ใช่เป็นสมาชิกละ หรือ  
ไม่ได้เป็นเจ้าหน้าท ฉะฉะเป็นจะต้องออกจากที่ประชุม แต่หากว่าเป็น  
ทักทักของเจ้าคุณนายกฯ และเจ้าคุณนายกฯ ก็ได้ ร้องขอให้ทรงแสดง  
ขอของทักทักได้ แต่ต้องให้สภาฯ ออมนุทตามทักสมาชิกละ ร้องขอแต่  
หากพูดไม่ถักต้อง

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า เมื่อกรฐบาตกรของขอแต่ และ  
ก็ไม่มีใครคัดค้าน

นายทองอยู่ พนมพมณ ผู้แทนราษฎรจังหวัด ฉะฉนบุรี กล่าวว่า เก้าท  
รัฐบาต ได้ อ่าน โบ ฉะฉะ ราษสมบัตี ของ พระบาทสมเด็จพะเจ้าอยู่หัว



เสนอข้อดีภาพนั้น สำหรับความเห็นของข้าพเจ้าในการที่จะแสดงต่อไป  
 นั้น ข้าพเจ้าขอเรียนในที่ประชุมให้ทราบเสียก่อนว่า เท้าข้าพเจ้า  
 จะได้พดน พดเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ ไม่ใช่พดเห็นแก่ฝ่าย  
 หนึ่งฝ่ายใด พดตรง ๆ เพราะฉะนั้นขอให้ที่ประชุมจงเข้าใจว่า คำ  
 พดของข้าพเจ้าเช่นนี้พดไปโดยความสมัครใจ ใบาดาของพระบาทสมเด็จพระ  
 พระเจ้าอยู่หัวนั้น เราจะต้องพิจารณาหนักให้รอบคอบก่อน เวลานี้  
 ข้าพเจ้าแต่เห็นว่าเป็นเวลาที่จะออกจะคับขันอยู่มาก เราควรจะมองดูก่อน  
 ถึงดีภาวะของบ้านเมืองเวลานี้ว่าเป็นอย่างไร ดีภาวะของบ้านเมืองเวลา  
 นี้คืออะไร ทั้งในประเทศ และนอกประเทศ นอกประเทศนั้น เราจะ  
 ต้องถือว่าเป็นการสำคัญอย่างยิ่งทีเดียว ถ้าหากว่าในที่สุดได้ตั้งพระราช  
 สัมปัติออกไปจริง ๆ แล้ว ความยุ่งเหยิงในกอร์เมืองต่างประเทศ  
 นั้น และไม้ต้องตั้งข้อมจะมแซกแซงขึ้นมาในภายหลังก็ได้ นั่นเป็นขอ  
 ที่เราจะต้องระวังประโยชน์ของประเทศเราให้มากที่สุดที่จะเป็นได้ ขอ  
 หนึ่ง สำหรับการภายในประเทศเวลานี้เราก็รู้ ดีกว่าความสงบภายใน  
 ประเทศนั้นเพียงพอแล้วหรือ เราอาจจะทำได้โดยไม่เพียงพอนัก  
 เราจะต้องระวังเรื่องนั้น ให้มากที่สุดด้วย อีกอย่างหนึ่ง ข้าพเจ้าแต่เห็นว่า  
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันนั้น นับว่าเป็นพระค  
 ดินหลังของประเทศก็ว่าได้ ยังมีประชาชนเป็นส่วนมากที่มความพอใจ  
 และรักใคร่พระองค์อยู่ ฉะนั้นเราจะต้องระตถถึงข้อนี้ให้มาก หนึ่ง ถ้าเรา  
 อนุมัติให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวลาออกตามพระราชประสงค์แล้ว

หนึ่งเองจะเป็นทางนำมาซึ่งความไม่สงบเรียบร้อยก็ได้ ซึ่งเราจะต้องนึก  
 ถึงในข้อใหม่มาก ถ้าหากว่าจะให้เปิดนบบุคคลใหม่ตำแหน่งการงานของ  
 ชาติแดง การตั้งนบยอมจะเป็นไปในทำนองที่จะให้เหมาะสมที่สุดไม่  
 ใด ข้อแรกจะต้องพิจารณาเหมือนกัน ความจริงเราควรที่จะรักษา  
 ความสงบของประเทศชาติคนใดใหม่มากที่สุดในเรื่องนขาพระเจ้าแต่เห็น  
 เป็นอย่างยิ่งว่า ถ้าหากว่าเราจะประวิงเวลาการตาออกจากราชสมบัติของ  
 ในหลวงได้ โดยที่ทราบบังคับทุกทีไปว่า สภาฯ นี้ยังไม่อนุมัติให้ตาออกจาก  
 ราชสมบัติ ขอให้ทรงราชสมบัติต่อไปอีกตามสมควรเช่นแหละ ขาพระเจ้า  
 เขาใจว่าการบ้านเมืองของเราคงจะเรียบร้อยไม่ได้ เรื่องประวิงเวลา  
 นี้เราทำได้เคยมอยู่แต่ใน ครั้ง ที่ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์ ฯ ได้ ตาออกจาก  
 ประชาชนสภา ฯ เราได้ประวิงเวลาไป ขอให้ท่านเป็นประชาชนสภา ฯ  
 อยู่ต่อไป นบหมายความว่ารายังเป็นห้องเป็นโยอยู่มาก นขอหนง  
 ถึงแม้ว่าเจ้าคุณนายก ฯ ก็เหมือนกัน ในกรรทท่านได้ตาออกไปครั้ง  
 หนึ่งแล้ว เราได้ ไปอ่อนวอนกันแทบตาย ในที่สุดท่านทนไม่ได้  
 ท่านกรบ เช่นนเป็นต้น ส่วนในหลวงนบควรประวิงเวลาไป โดย  
 ขอร้องให้ท่านอยู่ในราชสมบัติต่อไปก่อน อย่างนั้นเห็นจะดีกว่าการที่  
 เราจะได้อนุมัติให้การตาออกตัวเร็วไปโดยง่าย ขาเจ้ามีความเห็น  
 เช่น

ขุนวรดิษฐ์รัตนเวทย์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคายกต่างว่า ก่อน  
 อนขาพระเจ้าเกิดความสงบในรัฐธรรมนูญ ก็ว่าขาเจ้ายังไม่เห็น

รัฐธรรมนูญข้อใดที่ให้สภาวาทราบเรื่องนี้ อีกประการหนึ่งรัฐธรรมนูญ  
 ข้อใดบางหรือไม่ว่าจะให้ ใครเป็นผู้รับใบลาของพระบาทสมเด็จพระเจ้า-  
 อยู่หัว คือเป็นรัฐบาตหรือเป็นสภาฯ หรือเป็นใคร ข้าพเจ้ายังไม่พบปะ  
 เพราะฉะนั้นเมื่อเรายังไม่หัดทำอะไรที่จะดำเนินการในสภาฯ นั้นแล้ว เรา  
 จะอภิปรายอะไรกันต่อไปนั้น ยังไม่น่าจะอภิปราย อีกประการหนึ่ง  
 ข้าพเจ้าได้สังเกตเห็นว่าพอเริ่มคนรัฐบาตก่อกวนถึงเรื่องว่าใครรับใบลาของ  
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้ว ถัดมอแจก แล้วเมื่อแจกแล้วก็อ่าน  
 ขานแล้วจึงได้มีสมาชิกบางคนอภิปราย ข้าพเจ้ายังไม่ทราบเลยว่า ที่  
 รัฐบาตนำเรื่องนเข้ามาเสนอเพื่อประสงค์อะไร เพื่อจะแจ้งว่ารัฐบาตได้  
 คงนโยบายเป็นอย่างไร แล้วขอให้สภาฯ ช่วยวินิจฉัยนโยบายนั้นอย่างไร  
 หรือประการใดยังไม่มเคย เพราะเหตุฉะนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าควรจะ  
 ทำความเข้าใจเสียในเรื่องนี้ ว่าเราหมัดก่อกวนทำอะไรที่เราจะรับใบลา  
 หรือสภาฯ จะมหน้าพิจารณาใบลาของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

นายกรัฐมนตรี ขอให้หม่อมเจ้าวรรณฯ ทรงแถลง

ทำการแทนประธานสภาฯ ขอนมัต

หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณ ทรงกล่าววว่า ข้าพเจ้าเสียใจที่  
 เมื่อกน ข้าพเจ้าไม่ได้ชี้แจงข้อกฎหมายเกี่ยวกับการลาออก จริงอยู่ที่  
 ในเอกสารที่รัฐบาตได้เสนอมมาใช้คำว่า "ใบลา" และ "ลาออก"  
 แต่อันที่จริง แอบดเกษน (Abdication) หรือตามถายพระหัตถ์ของ  
 สมเด็จพระเจ้าพวกรมพระนริศฯ กัด ไม่ได้ใช้คำนั้น แต่หากใช้คำว่า ทรง

สักระหว่างสมเด็จพระสังฆราชซึ่งทางกฎหมายต่างกัน การลาออกหรือรีไทร์ (Retired) นั้น จะต้องลาออกแก่ผู้ใดคนหนึ่ง ซึ่งได้ตั้งผู้นั้นมา และเมื่อลาออกแล้ว ผู้ใดคนหนึ่งก็ต้องได้รับอนุมัติจากผู้ทรงอำนาจจะออกได้ แต่ในที่นี้ไม่ใช่การลาออก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่ได้ทรงลาออกจากวิบูลยสถานหรือจากสถานผู้แทนราษฎร เป็นการที่ทรงสละราชสมบัติคือพระราชสิทธิ์อย่างหนึ่ง หรือพระราชมติอย่างหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าพระราชมติ เพราะฉะนั้นพระราชหัตถเลขา นั้น ก็เป็น นิตยกรรม อันหนึ่งซึ่งแสดงไว้เป็นหลักฐานว่าทรงสละพระราชสมบัติ หรือ สิทธิที่ ทรงมีอยู่ ไม่ใช่การลาออกจากวิบูลยสถานหรือจากสถานผู้แทนราษฎร

ขุนวรดิษฐ์รัตนเจดีย์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย ถัดจากว่า ถ้าเราให้ความอย่างหนักแน่นว่า เวदानวางพระมหากษัตริย์ เรียกว่าวางลงไป เพราะเหตุว่าตั้งแต่ ไม่ได้ลาออก ทรงสละสิทธิ เมื่อตั้งแต่ เวदानกัปเปตว่าวางพระมหากษัตริย์ คราวนั้นปัญหาที่จะวินิจฉัยว่า เมื่อวางพระมหากษัตริย์ลงแล้วเราจะทำอย่างไรต่อไป

ทำการแทนประชาชนสภา ถัดจากว่า เรื่องนี้ข้าพเจ้าเห็นพอจะตอบได้ว่า รัฐธรรมนูญมาตรา ๘ มีข้อความดังนี้ "มาตรา ๘ การสละราชสมบัติท่านว่าให้เป็นไปโดยนัยแห่ง กฎมณเฑียรบาล ว่าด้วยการสละราชสันตติวงศ์ พ.ศ. ๒๔๖๘ และประกอบด้วยความเห็นชอบของสถานผู้แทนราษฎร"

นายสรอย ฌต่าปาง ผู้แทนราษฎรจังหวัดต่าปางกล่าว ว่า ในกรณี  
 ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเสด็จราชสมบัตไปเสด็จ ชาติเจ้า  
 และผู้แทนราษฎรทั้งหลายก็บังเกิดความพอใจเป็นอันมากเหมือนกัน ด้วยเหตุ  
 ที่ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมิได้ประทับอยู่ในกรุงสยาม แต่ได้  
 ได้ประทับอยู่ในต่างประเทศ และได้ทรงเสด็จราชสมบัต ในเมื่อเราไม่  
 ได้โดยเสด็จของชุดพระบาทโดยพร้อมเพียง แต่เท่าที่พระบาท  
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระบรมราชโองการดำรัส ให้นำคดี  
 มาขังรัฐบาลว่า ได้เสด็จราชสมบัตแล้วนั้น ข้อสำคัญที่สุดคือเสด็จราช  
 สมบัต เราเป็นอันเชื่อได้แน่นอนว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น  
 ได้เสด็จราชสมบัตแล้วจริง แต่ในข้อนี้ข้าพเจ้ามีความเห็นต่อไปว่า ก็  
 เมื่อเราเชื่อกันแต่เฉพาะว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จราช  
 สมบัตแล้วจริง ก็หมายความว่าความจริงพระองค์จะเป็นพระมหากษ  
 ัตริย์อยู่ แต่ในเรื่องราชสมบัตินั้นได้เสด็จแล้ว เช่นเราจะเห็นว่าพระเจ้า  
 อดฟองได้กษัตริย์ของเสปญซึ่งได้เสด็จราชสมบัตแล้ว ก็เรียกว่ากษัตริย์  
 นอกตำแหน่งเป็นต้น ข้าพเจ้าขออย่าถือว่าการที่เรามีรัฐธรรมนูญ  
 ก็จะต้องมีพระมหากษัตริย์เป็นค้อยด้วย ก็เมื่อพระองค์เสด็จราชสมบัต  
 ไปแล้ว เราถือว่าเป็นจะต้องมีพระมหากษัตริย์ใหม่โดยไม่มีปัญหา อย่าง  
 เช่นท่านผู้แทนหนองคายกล่าวมาแล้วว่า ว่ากษัตริย์ การว่ากษัตริย์  
 นี้จะเป็นผลดีร้ายแก่เราอย่างไร ในเมื่อเราอ้างกษัตริย์ลงไปนั้น ท่าน  
 ทั้งหลายก็ยอมรับว่าแล้ว คือพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้า

อยู่หัว และเต็มเต็งกรมพระนริศฯ ก็ไม่ทรงรับเป็นผู้สำเร็จราชการ  
 เวदानุวัติบ้างไม่รู้จักทำอะไร และตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๐  
 เมื่อสภาฯ ยังไม่ได้ตั้งผู้ใด หรือสภาฯ ยังไม่เห็นผู้ใด คณะรัฐมนตรีก็  
 จำเป็นจะต้องดำเนินงานไป ถ้าจะปล่อยให้คณะรัฐมนตรีดำเนินงานไป  
 โดยไม่มกษัตริย์แล้ว มกษัตริย์ภายนอกจะเห็นไปอย่างอื่น ด้วยเหตุ  
 แห่งนี้ ข้าพเจ้าจึงขอเสนอขอประทานผู้แทนทรงหัตถ์ ท่านส่งมาชักทวงหัตถ์  
 ว่าเป็นการล้มควมเด็ดหรือยัง ในกรณีนี้ซึ่งเป็น การประชุมสำคัญ  
 เพื่อประเทศชาติของเราให้ดำรงอยู่ด้วยความผาสุกมาจากรัฐนี้ไป เรา  
 ล้มควมจะจัดการอย่างไรที่จะให้มกษัตริย์ ชนในเวदानุวัติ แต่ที่จะคิดไป  
 อย่างอื่นว่าออกไป หรืออะไรนั้นข้าพเจ้าไม่เห็นชอบด้วย ข้าพเจ้าเห็นว่า  
 จำเป็นต้องมออย่างยัง พระมหากษัตริย์ แต่ไม่ใช่ให้ว่างอยู่ หรือ  
 ทิ้งไว้ อย่างนั้น เป็นเหตุใหญ่ อันหรือบุคคลอื่นก็ ไม่หวังคิดต่อชาติเราเอา  
 ไปนินทาได้ เพราะฉะนั้นจะเป็นการ ไตร่กัยยอม พระมหากษัตริย์  
 นนยอมทรงสละแต่ตามน สละด้วยความเต็มพระทัยจริง ๆ เพราะ  
 ฉะนั้นจะเป็นเหตุให้ พระมหากษัตริย์ว่างดงน ความเสียหายจะเป็น  
 อย่างไร ข้าพเจ้าไม่จำเป็นจะต้องพรรณนาให้ท่านทรงหัตถ์ พัง ท่านทรงหัตถ์  
 ย่อมทราบอยู่แล้ว ครั้นจะให้คณะรัฐมนตรีกระทำไปในนามของพระ  
 มกษัตริย์นั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ชอบตามที่เรากล่าวจะมีได้ คอชอบ  
 ตามรัฐธรรมนูญจริง แต่ว่าคนอื่นเขาจะนินทาได้เพราะฉะนั้นในกรณีนี้  
 ข้าพเจ้าขอเสนอให้ท่านทรงหัตถ์ไปจน ตลอดคดีเรื่อง แม้จะส่งว่างก็ตามเกิด

“เพราะเหตุว่าพระมหากษัตริย์องค์ใหม่เป็นกษัตริย์ที่  
เราควรจะได้ใคร ข้าพเจ้าขอเสนอดังนี้”

ชนข้าพญานายกผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าวว่า ข้าพเจ้า  
ได้ยื่นสมัครชิงตำแหน่งนี้ ข้าพเจ้าเห็นด้วยในทางที่เราจะจัดสรร  
ให้พระมหากษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญ เพราะองค์พระมหากษัตริย์ซึ่งเรา  
รักใคร่อย่างยิ่งนี้ ท่านได้ตั้งไปเอง ที่จริงน่าจะเห็นใจพวกเรามาก  
จึงรักภักดี รัฐบาตเองก็ได้แต่งตั้งคนไปเชิญเสด็จจนตรึงเงินตรึงทอง  
มากมาย ถิ่นเงินเบี้ยเงินของใคร ของเราเองแล้วกัน และ  
ได้ยกบ้าน เพราะมีความยินดีให้รัฐบาตทำอย่างนั้น เมฆพระองค์ไม่  
กตัญญูมาเช่นนี้ กะเหตอดุดยของพวกเราจะทนทานได้ เมื่อพระประมุข  
ใหม่ เราจำเป็นจะต้องหาชนใหม่ เพื่อจะให้เป็นที่ขวัญของเราต่อไป  
ไปตามรัฐธรรมนูญ แต่ตามคำซึ่งเจ้าคุณนายกฯ ได้บอกเมื่อไปเฝ้า  
สมเด็จพระนริศฯ นั้นว่า จะส่งรายงานผู้ซึ่งจะตั้งราชบัลลังก์  
นั้น ก็หาที่รัฐบาตจะเสนอให้ส่งภาวนทราบดีด้วย เพื่อจะเป็นทาง  
ดำรงของพวกสมัครทั้งหลายโดยทั่วๆกัน ส่วนอย่างอื่นข้าพเจ้าเห็น  
ว่าไม่ควรจะพิจารณาหรือจะอธิบายใหม่แก่ท่าน เพราะท่านตั้งแต่  
ทำอย่างไรท่านก็ยังไม่กตัญญู

หลวงวรินทร์ปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี กล่าวว่า เมื่อ  
เปิดต้นเขามาตั้งสภา ข้าพเจ้าเข้าใจว่าสมัครทั้งหลายก็คงรู้ดีอยู่แล้ว  
เป็นอันมาก ในการที่ทรงตั้งราชบัลลังก์ ข้าพเจ้าใคร่ที่จะเสนอความ

๓๗๑

เห็นบางประการคือสัภาฯ นเพอพิจารณา เพราะเหตุว่าสัภาฯ นยงไม่ได้  
 ปฏิบัติการอย่างไรเคยในเรืองเกยอแก่การทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว  
 สักราชตั้งมบทน ชาวเจาเห็นวาก่อนแต่กัตภาฯ นจะอนมค ให้ การ สัตะ  
 ราชตั้งมบทนนั้นเป็นไปตามททรงสัตะเดว สัภาฯ นควรจะได้ขอความ  
 ประสงค์ ไปยังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ว่าขออย่าให้ทรงสัตะ  
 ราชตั้งมบทนเลย ให้ทรงสัตย์มาก่อน เพราะเหตุว่าสัภาฯ นยงมีความจง  
 รกภคตอย เช่นเคย แต่เมื่อสัภาฯ นยงไม่ได้แสดงความต้องการอะไร  
 ไปยังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเลยแล้ว ชาวเจาจึงเห็นวาสัภาฯ  
 นาวควรจะทำในเรื่องนไปอถักถวงหนงกอน เพราะตามบทนทกของรัฐ  
 ชาติทตั้งมา ให้ สัภาฯ นพิจารณา แต่ทปรากฎในสัภาฯ นยงไม่ขอ  
 ความคองหนงคองใดเลยว่ สัภาฯ นแทนราษฎรได้ร้องขอให้พระบาท  
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกตบมา เป็นแต่กการทรัฐชาติได้ ไปจัดการ  
 ขอร้องคองพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้ได้คจกตบคณต์พระนคร  
 แต่สัภาฯ นยงหาได้ จักการไปประการหนงประการใดไม่ เป็นแต่รัฐชาติ  
 ได้เสนอให้สัภาฯ นทราบเป็นระยะๆ เท่านั้นเอง สัภาฯ นเป็นแต่เพียง  
 ผู้รวบรวม แต่หาขงได้จัดการอย่างหนงอย่างใดไม่ เพราะฉะนั้นชาวเจา  
 จึงมีความเห็นวาสัภาฯ นควรจะได้จัดการอย่างหนงอย่างใดเพอขอหนวอน  
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวออกถักถวงหนง ว่าอย่าเพิงสัตะราชตั้งมบท  
 นเลย จะเป็นอย่างไร หรือจะถอ ว่าการสัตะราชตั้งมบทนเป็นการเคิด  
 ชาติเดว นนทกเป็นอกเรืองหนงขงควรจะได้พิจารณาคองไป แต่ตามความ





ภาค ๗๓

ค. ชัยเกษง ทองตั้งยา ผู้แทนราษฎรจังหวัดกาญจนบุรี กล่าววา  
 ชาวเขาเขาใจโตเมความเขาใจของชาวเขาว่า สภานนี้ไม่หน้าทจะ  
 พิจารณาว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จราชสมบคณ เป็นหน้า  
 ทของสภานจะคองอนุมัติหรือไม่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง  
 เบนวีชชทายาท คสยายกบควาเบณฝ ทรบพนยกรรม ในกองมฤคคณหนึ่ง  
 เทานน แดควมาบคณพระราชาประสงคทจะเสด็จพระราชมฤคคณ เวา  
 จะไปชคคควางอยางไรได ความชรรมคาคัดคองเครจจณานกมทอหน้า มนุษย  
 เวากเหมอนกนเรายกขของกนชน คนหนึ่งเบนพระมหากษคทรย โดยชอบ  
 ตามนคชชรรมประเพณ อาคัยทมนษยเราคอมาขอบทจะไดคทช คเอะไร  
 คางๆจากพระมหากษคทรย ชิงเรากอจจะไดคคเคยงกน สม่ชคทง  
 หลายอยในทนชาวเขาเขาใจวา เบนกษคทรย ไดทกกนเมอมผ แดงคอง  
 แดถาหากวาไมม่ผ แดงคองกงอย อยางน ไปกอน การทพระบาทสมเด็จพระ  
 พระเจ้าอยู่หัวทรงเสด็จราชสมบคณ ไดทรงคคทบทวนคแคววว่า พระองค  
 ไมม่ควมดำมารถทจะทำประ โยชน ไคแควตามทไคทรงแถลงม่ว่าหมค  
 ควมสำมารถทจะทำประ โยชน ให้ แก่ประชาชนชาวไทยให้ ไดรับควม  
 ศุชศม่บรณ แคว สภานนี้หน้าทจะพจารณาในเรองหน้า เมอพระ  
 มหากษคทรยทรงเสด็จราชสมบคณเดวไซร เวาจะเดอคน ไคชนเบนพระ  
 มหากษคทรยคอไปเทานน

ค. เทียม ศรัพลรัฐ ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครปฐม กล่าววา ใน  
 การทสมำชคไคอภิปรายเมอคน ชาวเขายงไมม่บรองนทเดยควานา  
 จะถูกคอง เพราะวการเสด็จราชสมบคณ ความชรรมคานคคค

เราถ้าเป็นส่วนตัวแล้วไม่มีปัญหาอะไรที่ตราบา จะพึงวินิจฉัย แต่ล้มมบัค  
 นนเนนล้มมบัคของพระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของ  
 ชาติเรา เพราะฉะนั้นถ้าจำเป็นที่จะต้องเกี่ยวข้องกับราชสมบัติของ  
 ข้าพเจ้า ขอสนับสนุนในความเห็นท่านสมาชิกทั้งสอง คือด้มาชิกตราบา  
 ผู้แทนราษฎรจังหวัดลพบุรี กับเจ้าคุณสมันตฯ ทั้งสองท่าน เห็นว่า  
 เราควรจะห่วงเหนียวในโอกาสที่ ตราบา ผู้แทนราษฎรเราเป็นตราบา ที่ ทำ  
 หน้าที่ให้แก่ชาติบ้านเมือง ควรรัฐบาลโอนเบ็ดเคารพของเรทางหลาย  
 ได้พยายามทางหนึ่ง และตราบาเราได้พยายามทางหนึ่ง เห็นได้ว่า  
 เรามุ่งจิต ใจจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์จริง ๆ พระมหากษัตริย์องค์  
 ใดๆไปที่จะได้มาเป็นพระมหากษัตริย์ หากว่าพระมหากษัตริย์ องค์  
 ตราบา ใว้อาตมกไม่อยู่แล้ว พระมหากษัตริย์องค์ต่อไปที่จะมาเป็นพระ  
 พระมหากษัตริย์ ท่านจะได้มัจคดีใจแน่วแน่มั่นแน่น ใน ราช การ  
 ข้าพเจ้าเห็นอย่างนั้น เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอสนับสนุนความเห็นของ  
 ท่านทั้งสองที่ได้อภิปรายเมื่อก่อน

นายสร้อย ณ ต่าปาง ผู้แทนราษฎรจังหวัดต่าปาง กล่าวว่า ข้าพเจ้า  
 ได้ฟังอภิปรายกันแล้ว ก็ด้วยความจงรักภักดีเหมือนกัน และข้าพเจ้า  
 เมื่อได้อ่านพระราชหัตถเลขาแล้วข้าพเจ้าแทบหน้าตาไหลเหมือนกัน ด้วย  
 ความจริงใจ รู้สึกดีตใจในกาที่พระมหากษัตริย์ ทเคารพยงจะได้จาก  
 ไปคราวนี้ ข้าพเจ้าตั้งใจมั่นอันมาก แต่ขณะเดียวกันขออย่าตีความ  
 ชาติหนึ่งถ้าคนๆ ท่านจะคิดถึงพระมหากษัตริย์แล้วของคตตงชาติด้วย

ชาติ ดำรงนา พระมหากษัตริย์ รัฐธรรมนูญ นิตยฉบับอย่างนั้น แต่ก่อน  
 เรามั ชาติ ดำรงนา พระมหากษัตริย์ แดงเพมรัฐธรรมนูญขนมา  
 ออกตอองคักนไป จากกนไม้ได้ เมอจากแตงตอองมทนท เพราะฉะฉน  
 ในการทพระมหากษัตริย์ของเราจากไปครวฉ ฉไรทจะไม่ไฉ่ใจ ไม้  
 น้อยใจ ไม้ก้งวด ข้าพเจ้าเองพดด้ยความจรัใจ พดด้ยม้หดก และ  
 พดด้ยเหตุผด แตะการทด้มาฉีกจะขอใให้ หน่วงเหน็ดก ในการทจะไป  
 กราบบังคมทุดอกคร้งหนง ท้จะขอใให้ มาดำรงราชด้มบคตอไปฉกน  
 ข้าพเจ้าไม้เห็นชอบด้ย เพราะเหตุฉาข้าพเจ้าเห็นฉวในการทไปกราบ  
 บังคมทุดนพรอมแตง พรอมทงอองคทเคยฉ ฉาพระยาศัษรรมาฉเบศ  
 หนเป็นไฉไร ข้าพเจ้าถามทฉน ประชานส่ฉญู แทนราชฉฐไร้ใหม่  
 ทฉนบฎไฉ่ไม้ได้ ในฐาเรทเป็นฉญู แทนราชฉฐด้ย เป็นประชานส่ฉญู  
 แทนราชฉฐด้ยเหมฉนกัน ไม้ไฉฉวฉาไม้ได้ทฉไรเคย ฉาไปกราบ  
 ทดทกอย้าง เราคชยฟังด้ยความศนใจ ด้ยความหวงด้ทกๆอย้าง  
 ท้จะใให้ประเทศฉาฉเรญูท้จะใให้พระมหากษัตริย์กตบประเทศเราคชยฟัง  
 ยู่เหมฉนกัน ข้าพเจ้าได้เคยตงกระทกามรัฐบาดฉา พระอการชอง  
 พระอองคททรงประชอรเป็นอย้างไร คชนเพียงไหน ปรากฉในข้อประชม  
 แตง ข้าพเจ้าไม้มีฉไรในเรื่องความจรงกภกคคตอพระมหากษัตริย์ แต่  
 ฉยาดัฉฉว ฉาฉด้าคัฎกฉวับคคต คฉจะคตออยู่กับฉาฉ ฉาฉ ด้าฉฉา  
 พระมหากษัตริย์ จะคตออยู่ด้ยกัน รัฐธรรมนูญจะคตอเป็นค้ชอง  
 ประเทศของเราได้มฉไป แต่เมอพระมหากษัตริย์ได้ทรงด้ฉฉฉฉ ฉฉฉ

นพระมหากษัตริย์ไม่มี เราจะทำอย่างไรกับพระมหากษัตริย์ ในคน  
 วนเราจะตองหาพระมหากษัตริย์ให้ ไตดีของคหองเป็นแน่ ๆ ที่จะให้ไป  
 กราบบังคมทูลอภคกรงหนงน ขาพเจ้าไม่เห็นชอบด้วย จะให้พระองค์  
 กตบมาเป็นกษัตริย์อีกนหไม่ได้นั้น ๆ พระองค์ใดทรงส่ดระแเดว และได  
 ทรงบอกมายังรัฐบาลว่าพระองค์ใด ส่ดระราชส่บมต แต่ไม่ไรหน้าทของ  
 สภา ฯ ดงททานทปรักษาใดทรงอธิบาย ว่าเราจะ อนุญาต หรือไม่ อนุ  
 ญาติคนน เราไม่มหน้าทเศษ หน้าทของเราเพียงแต่บริไว้เทานนเอง  
 หน้าทของเรา เราจะตองมพระมหากษัตริย์ และไดรับคความเห็นชอบ  
 ของเราด้วย หน้าทของเรามอยเทานเอง ในขณะนเราทราบ แด้วว่า  
 พระมหากษัตริย์ของเราใดทรงส่ดระแเดว ซึ่งราชส่บมต ซึ่งส่ดชิ จีทชิ  
 คนนตามกฎหมาย ขรรคมคากบออกว่า ไครม ส่ดชิทชิ กยอม ส่ดระจีทชิคนนได  
 คงแมองคพระมหากษัตริย์ เวदानกยอมส่ดระใดเหมอนกน เพราะจะนน  
 ขาพเจ้าจงขอให้ทานส่มาชิกเป็นทเขาใจว่า เวदानเราตองการพระมหา  
 กษัตริย์ ส่ดคพระองคหนง ขอทานจงมคความเห็นอย่าง เช่น ขาพเจ้า คอ  
 ว่าเวदानไมมพระมหากษัตริย์แเดว

นายสนิท เจริญรัฐ ผู้แทนราษฎร จังหวัด นครราชสีมา กล่าว  
 เวदानขาพเจ้าเขาใจว่าเรากาดังพิจารณาประเด็น ๒ ประเด็นพร้อม กน  
 จงฟังไมรู เรองว่าไปขางไหนกนแน่ ขอแรกมผู้ ส่ดระจ่าสภา ฯ น กาดัง  
 พิจารณา ค่ำแลดง ของรัฐบาลเพอรบทรามเทานน หรือว่า ส่ดระ ฯ น  
 พิจารณาในรูปใด นชก ขอหนงเป็นขอสำคัญ ค่อมามผู้ ส่ดระจ่าสภา ฯ น

ภาค ๗๗

ควรให้ลงมติว่าจะกราบทูลขอให้ ไม่ทรงสละราชสมบัติต่อไปหรือไม่เป็น  
๒ เรื่อง อยู่แต่ เด็ดพุดกันจนไม่รู้อะไร เรื่อง ข้าพเจ้าขอให้ ท่านประธาน ว่า  
ว่าเราควรจะไปทางไหนทางเดียวก่อน มิฉะนั้นแล้วจะไม่จบ จนคิดกัน  
แล้วก็จะไม่ได้ผลอะไร

ทำการแทนประธาน สภา ฯ กล่าว ว่า ข้าพเจ้าขอให้อภิปรายกัน  
ในเรื่องนี้ก่อนว่าสภา ฯ นี้ มีหน้าที่จะต้องวินิจฉัย หรือไม่ว่าท่านจะสละ  
ราชสมบัติได้หรือไม่ เท่าที่ได้อ่านคำอธิบายของท่าน ที่ปรึกษา ก็ปรากฏ  
ว่าไม่ใช่หน้าที่ของสภา ฯ นี้ แต่ในขณะนี้ไม่มีในรัฐธรรมนูญ และที่บาง  
ท่านยังสนใจอยู่ก็ขอให้ คกลงในข้อนี้เสียก่อน

อนุวัติษัฐธรรมนูญ ผู้แทนราษฎร จังหวัดหนองคาย กล่าว ว่า  
เราได้ รับความเข้าใจกันแล้ว ยุติคดีรัฐบาลเสนอมาน เพื่อให้สภา ฯ  
รับทราบเท่านั้น ได้ ความว่าอย่างนั้น เมื่อสภา ฯ รับทราบแล้วก็ควรจะ  
หมดเรื่องนั่นแหละ คือว่าเมื่อเปิดประชุมแล้วมีการประชุมอะไรก็ประชุม  
กันต่อไป แล้วออกข้อหนึ่ง ว่า เวลานี้ พระมหากษัตริย์ทรง เสด็จออก  
ก็คงเสด็จออกชมนานในเรื่องนั้น จึงจะได้พิจารณากันต่อไป ก็เมื่อ  
ทางรัฐบาลต้องการให้รับทราบแล้ว เมื่อฝ่ายสมาชิกได้ รับทราบ ก็  
ควรจะหมดเรื่องนั่นแหละ เหตุนี้จึงอภิปรายกันว่าให้ควรเชิญ กลับคืนมา  
ข้าพเจ้าเห็นว่าควรยอชนเรื่องเดิมเสียใหม่

หุดวงวรนิศปรีชา ผู้แทนราษฎร จังหวัดสกลนคร กล่าว ว่า รัฐบาล  
ได้ เสนอเรื่องมาทางเรื่อง ไม่ใช่ทำให้เราทราบอย่างเดียว รัฐบาลเสนอ



หากว่าจะพิจารณาดูตามหลัก คือว่าเรามองดูตามรัฐธรรมนูญ เห็นว่า  
 ปัญหาจะง่ายเข้าตามรัฐธรรมนูญนั้น ประเทศในระบอบนี้จะต้องประก  
 กอบด้วยอะไร ข้าพเจ้าเห็นว่าอย่างนั้น คือว่าในเบื้องต้นต้องประกอบ  
 ด้วยพระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญจะขาดพระมหา  
 กษัตริย์ไม่ได้ ตามรัฐธรรมนูญของเราอย่างนั้น จะต้องประกอบด้วย  
 พระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์นั้นเองทรงใช้อำนาจต่างๆ เป็นต้น  
 ว่าสภาฯ เราชนกโดยนิตยบัญญัติลงนามแทน บัดนี้ความปรากฏตาม  
 เอกถาวรได้ตอบว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา หรือพระมหา  
 กษัตริย์ของเราทรงตั้งตราลงนามแต่เดิมา ข้าพเจ้าเห็นว่าในเบื้องต้นที่เรา  
 จะพิจารณาดังที่กล่าวที่ปรึกษาว่า เอกถาวรในการได้ตอบนี้เป็นหลักฐาน  
 หรือยัง เป็นหลักฐานที่จะฟังในเบื้องต้นหรือยังว่า พระมหากษัตริย์  
 ได้ทรงตั้งตราลงนามแต่เดิมา นั้นขอแรกที่เราจะต้องพิจารณา เพราะ  
 เหตุว่าอย่างไรก็ดี เอกถาวรที่เราไม่ได้รับจากพระหัตถ์ของพระมหา  
 กษัตริย์ เราได้รับดังที่ไดรับมา และข้าพเจ้าจึงเห็นว่า คำที่กล่าวที่  
 ปรึกษา ทรงให้ความเห็นว่าในเบื้องต้นเราควรจะรับว่าเป็นหลักฐาน หรือ  
 ยัง ในข้อนี้ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่มีปัญหาอะไรเลย เพราะเราหาว่าเท่าที่  
 ปรากฏใหม่จวบจนนี้ เราได้รับทราบมาแต่เป็นลำดับตงแต่ก่อน  
 จึงเป็นอันฟังได้เป็นหลักฐานว่า พระมหากษัตริย์ของเราได้ทรงตั้งตรา  
 ลงนามแต่เดิมา เมื่อในเบื้องต้นเราได้รับกันมาในข้อนี้แต่อกไม่มีปัญหาใดที่จะ  
 เกิดสงสัย ปัญหาต่อไป จะต้องพิจารณาให้เข้าหาหลักรัฐธรรมนูญ ถ้า



เถียงกันแล้วจะไปกันใหญ่ ๓ คน ๘ คน ก็ไม่สู้จบ คือว่าตามรัฐธรรมนูญ  
เมื่อ พระมหากษัตริย์ ทรง สัตถ์ราชสมบัติ แล้ว เราจะทำ อย่างไร ข้าพเจ้า  
เห็นว่า ตามรัฐธรรมนูญนั้นขาดกษัตริย์ไม่ได้ ข้าพเจ้าได้ กล่าวถึง ว่า  
รัฐธรรมนูญขาดกษัตริย์ไม่ได้ ถ้าขาดกษัตริย์รัฐธรรมนูญก็ไม่เป็น  
รัฐธรรมนูญ ระเบียบนั้นก็ระเบียบนั้น จนกว่าจะมี พระมหากษัตริย์  
แต่เมื่อขาดพระมหากษัตริย์ ไม่ได้ แล้ว ความจำเป็นของเรา จะทำ  
อย่างไร ตามรัฐธรรมนูญของเราไม่มี ข้าพเจ้าเห็นเขามาหาหลัก ที่  
กล่าวว่าการ สัตถ์ราชสมบัตินั้นให้เป็นไปตามกฎมณเฑียรบาล ซึ่ง อย่าง  
ไร ก็ดี ใน ตอนที่ ว่า โดย ความ เห็น ชอบ ของ สภาผู้ แทนราษฎร อัน  
เป็นหน้าที่ของสภาผู้ แทนราษฎร เรา คือในตอนที่ ความเห็นชอบว่าใน  
การที่ ท่าน ผู้ ท จะ สัตถ์ราชสมบัติคง คัดเลือกไปนั้นจะเป็นผู้ใดอย่างไร ซึ่ง ข้าพเจ้า  
ขอให้ท่านที่ปรึกษา คอบก่อน

ทำการแทนประชาชนสภา ฯ กล่าว ว่า ปัญหา มีอยู่ อย่าง นิดเดียว  
เอกถาวรต่าง ๆ ตามที่รัฐบาลเสนอมานี้ ตามที่ท่าน สมาชิกอภิปรายกัน  
ไม่มีใครคัดค้านว่าเอกถาวรไม่มีหลักฐาน ก็หมายความว่าเรารับรองกัน  
แล้ว เป็นเอกถาวรถูกต้อง และประกอบเรื่องที่ผ่านมาแล้ว เห็นว่า จะเป็น  
เช่นนั้นค่อย ไม่ได้มีใครคัดค้าน ปัญหาแรก ก็ให้ ถ้อย ถิ่นว่า เมื่อ พระ  
พระมหากษัตริย์ ทรง สัตถ์ราชสมบัติแล้ว เจตนา มี พระมหากษัตริย์ หรือ  
เปล่า ขอให้ขบปัญหาว่า ถ้าไม่จริง ก็คงพิจารณาเสียใหม่ว่า จะมี  
เขียน หรือมี เมื่อไร ขอให้ขบปัญหา

๓๙๑

นายโต ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร กล่าววา ก่อน  
อื่น ข้าพเจ้าขอให้พิจารณาเรื่องทวงค่าเสียก่อนออกครึ่งหนึ่งจ่า บัญช  
หักฐานนเป็นด้าเนา สภาฯ จะรับรองหรือไม่ ข้าพเจ้าขอตงญัตต  
แต่ และม่รับรองแต่ สภาฯ นได้รับทราบการส้ตราษ้สมบัติ  
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้ว เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าขอให้ตง  
มตว่าสภาฯ จะรับรองเรื่องเอกส้ารหรือไม่

ด. ชูเกยง ทองตั้งยา นายแซ ยูนพนช้รับรอง

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าววา มีผู้เสนอให้ตงมตเช่นนนแต่  
ไม่มีใครคัดค้าน ท่านผู้ใดจะคัดค้านอีกหรือไม่

นายนิติ ไร่รัต ผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี กล่าววา ข้าพเจ้า  
ตั้งตงว่าสภาฯ จะรับรองเอกส้ารตงที่ท่านส้ามาช้กเสนอได้้อย่างไร สภาฯ  
ได้รับแต่เพียงด้าเนา อีกอย่างหนึ่ง ข้าพเจ้าอยากจะพูดหลายครั้งแต่  
แต่ก็ไม่ได้พูด

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าววา คำเสนอเป็นญัตตแต่ จะ  
ต้องตงมต แต่ท่านจะคัดค้านในญัตตคนหรือ

นายนิติ ไร่รัต ผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี กล่าววา ข้าพเจ้า  
คัดค้าน ขอให้อภิปรายกันต่อไป

หลวงจวนศิริปรีชา นายบุญศิริ เทพาค้า รับรอง

ทำการแทนสภาฯ กล่าววา ท่านผู้ใดเห็นว่าควรจะให้อภิปรายกันอีก  
ในเรื่องที่จะรับรองเอกส้ารเหล่านี้หรือไม่ ก็เป็นญัตตที่ส้ามาช้กเสนอ

## ตอนที่ ๒

นายโค ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร กล่าวว่  
ข้าพเจ้าจะขอให้พิจารณาณก่อนว่าคือจะพิจารณาว่าท่านประธาน ฯ  
ขอให้พิจารณากันในเรื่องนี้ แต่ข้าพเจ้าจะขอให้พิจารณาดำหนด  
ฐานที่รัฐบาลตั้งมานเป็นตำแหน่งแทน สภา ฯ จะรับรองเอกอัครเสนา  
หรือไม่ได้ยกก่อนเพื่อที่จะให้ลงมติ เพื่อที่จะให้อภิปรายว่าหากฐาน  
ควรจะเชื่อถือเพียงไหน และจะรับรองหรือไม่เพียงใด

ทำการแทนประธานสภา ฯ กล่าวว่ ขอให้อภิปรายในเรื่องที่ว่า  
เรื่องราวเหล่านี้หากฐานเพียงใด ควรจะเชื่อถือหรือไม่

ร.ต. สอน วงษ์โต ผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยนาท กล่าวว่ ตาม  
ที่สมาชิกเห็นว่าเอกอัครเสนาควรจะรับรองหรือไม่นั้น ข้าพเจ้าไม่เห็น  
สมควรด้วย เพราะเอกอัครเสนาเป็นของรัฐบาลซึ่งสภา ฯ ไม่ได้วาง  
ใจแล้ว เพราะฉะนั้นเอกอัครเสนาที่ตั้งเข้ามาในสภา ฯ นั้นคงเป็นตำแหน่งตาม  
แบบตัวจริงเต็มมือ ถ้าหากว่าสภา ฯ ไม่รับรองว่าเป็นของจริงแล้ว ข้าพเจ้า  
ตั้งสัยนักว่รัฐบาลจะอยู่ได้อย่างไร เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเชื่อว่ารัฐบาล  
ซึ่งเป็นสภา ฯ เรา ได้วางใจนั้นคงของเขาตำแหน่งนั้นแท้จริงมาเสนา  
สภา ฯ เต็มมือ ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยที่จะลงมติในข้อนี้

ร.ต. เนตร พูนวิวัฒน์ กล่าวว่ ข้าพเจ้าขอสนับสนุนสมาชิกเมื่อก  
นี้ และขอเพิ่มเติมว่เราจะได้พิจารณามาครั้งหนึ่งแล้ว ตำแหน่ง  
ทั้งหลายนี้คือ เองมาจากตำแหน่งก่อน ๆ เมื่อเราเชื่อตำแหน่งนั้นจริง  
แล้ว ตำแหน่งนั้นก็คงเป็นจริงด้วย และครั้นนั้นเราก็ไม่ได้คิดคานอย่าง  
ไป เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ควรจะให้ลงมติในเรื่องนี้

### กาล๑๓

นายไต้ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎร จังหวัดพระนคร กล่าว  
ข้าพเจ้าก็ยังไม่ได้ออกว่ารัฐบาลเอาตำแหน่งที่ไม่จริงมาในสภา ฯ แต่เรื่อง  
แบบ ข้าพเจ้าจะว่าเรื่องแบบ และเรื่องหักการ ข้าพเจ้าเห็นว่า  
หน้าที่ของสภา ฯ จะควรรับรองจริง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามแบบวิธีการ  
แต่เราจึงคอยดงมคียมหรือไม่ยอม เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าใน  
โอกาสต่อไปนี้ ข้าพเจ้าใคร่จะได้ฟังความเห็นจากรัฐบาล

นายกรัฐมนตรีกล่าวว่า ที่จริงถ้าจะว่าทางที่ถูกแล้วพระราชหัตถ  
เตชาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะต้องสั่งมาโดยตรง คือมาทาง  
ราชเลขาการในพระองค์จึงจะถูก นวดางทางที่ถูก แต่เคยอนุญาตให้เป็น  
ไปเช่นนั้นไม่ ท่านสั่งมาที่เจ้าพระยาศรัทธมาราชเบศ์ ซึ่งเป็นผู้แทนอยู่ที่  
นั้น แล้วเจ้าพระยาศรัทธมาราชเบศ์ไม่กล้ารับ ม.ร.ว. ดมครดมานจึงสั่ง  
ให้แกทางสถานทูต ถ้าเราปด้อยเรื่องไว้เช่นนั้น พระมหากษัตริย์  
จะอ้างเรื่อย ๆ ไป ซึ่งเกรงจะเป็นอันตรายแก่ประเทศอย่างยิ่ง ในต่าง  
ประเทศหนึ่งดือพิมพ์เขาก็ดงกนแล้ว เพราะฉะนั้นเราจึงดองมหนังสือ  
ถึงเจ้าพระยาศรัทธมาราชเบศ์ บอกว่าเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่  
หัวได้สั่งราชดมบคจริงแล้ว ก็ให้ท่านรีบเอาพระราชหัตถเตชาทรง  
สั่งราชดมบคนั้นได้ แล้วขอให้ท่านรีบดงโคตในโทรเลขดงเข้ามาโดยเร็ว  
เพราะเราเกรงจะมีเรื่องว่างในระหว่างอินเตอรเรคนัม (Interrecnum)  
เกิดขึ้น ซึ่งจะเป็นเหตุร้ายแรงด้าหรับประเทศ เพราะฉะนั้นเราจึงให้  
ดงข้อความในโคตโทรเลขดงรีบดงมาโดยเร็ว เจ้าพระยาศรัทธมาราช

เบคังแปลโทรเลข คือแปลจากคำตัวจริง ในพระราชหัตถเลขาฉบับ  
โทรเลขส่งมาให้เรา เราจึงได้รบนำชนเด่นอดสภา ฯ เพื่อไม่อยากจะให้  
การสืบสันตติวงศ์เกิดขาดหรือโหวงชน การสืบสันตติวงศ์เป็นปกติแต่  
ก็ไม่มอญคนราย ทศต่างๆ เขาก็คอยมาตาม เขาคอยระวางเหมอญกัน  
และการทมิอญเคอวเรณุม (Interrecum) ในระหว่างนั้นเห็นว่าเหตุ  
การณ์สำหรับประเทศอญ ในอาการคืบชนอย่างยิ่ง ที่เราจำต้องรบนำเรื่อง  
เด่นอดสภาและอดคาหัดบับชานอนในฉนวนกเพื่อไม่อยากจะให้มอญเคอว  
เรณุม (Interrecum) เกิดขึ้น

นายทองอินทร ภูรพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีกล่าว  
ข้าพเจ้าขออภิปรายในเรื่องแบบ ปัญหาในเรื่องเอกอัครราชูปถัมภ์  
ให้พิจารณา เราจรรบรองเพียงใดหรือไม่นี้ หากเกี่ยวกับรัฐชาติไม่  
เราอย่าเพิ่งถือความเป็นตำแหน่งที่ถูกต้อง แต่ปัญหาในเรื่องแบบทว่าดวงพระ  
ราชหัตถเลขาอันแท้จริง เรายังไม่ได้รับ และรัฐชาติก็ยังไม่ได้รับ เรา  
จะถือเอาเพียงแต่โทรเลขที่ผู้แทนราษฎรได้ส่งมาเช่นนั้น คือไม่มอญ  
จริงเช่นนั้น เราจะรับรองได้เพียงใด อาจจะเป็นว่าโทรเลขปลอม  
ก็เป็นได้ นี้เป็นข้อหนึ่ง ตามแบบจะต้องมีหนังสือยืนยันมา เช่นนั้น  
จริงหรือไม่ และทางผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ก็มีหนังสือมาทาง  
รัฐชาติ ทางผู้แทนรัฐชาติก็โทรเลขว่ามเช่นนั้นจริงแล้วส่งมาให้ในสภา ฯ  
และปัญหามือยว่าดวงพระราชหัตถเลขาที่ส่งพระราชสมัคคนนั้น เรายังไม่  
ได้รับ ปัญหาจึงเกิดว่าเราจะเชื่อเพียงไรหรือไม่ ว่าโทรเลขนั้นเป็น

โทเรเดจริงซึ่งจะรับรองได้ ถ้าภายหลังปรากฏว่าโทเรเดชนนปลอม  
 การที่ล้มบรรณ ก็จะเป็นโทษทั้งหมด ปัญหาเรื่องพระมหากษัตริย์ใน  
 การที่จะตั้งราชสำนักมณฑลแห่งรัฐบาตด้วยามรับ พระราชหัตถ์เดชา ที่กรุง  
 ดอนคอนหนะ จะถือว่ากระทำไปในนามของรัฐบาต เป็นอันถูกต้อง  
 แดงหรือไม่ การที่เราไม่ได้รบศึกพระราชหัตถ์เดชาคนละแบบ ดังนี้ เรา  
 จะถือว่าการที่เราจะปรึกษาอันหนอนจะล้มบรรณได้หรือไม่ได้เพียงใด  
 เพราะในเรื่องโทเรเดชนนอาจจะมิในกรณีที่ยปลอมก็ได้ บุคนี้ก็ได้มา  
 ปรึกษาอยู่เช่นนั้น ถ้าเมื่อเกิดปัญหาว่าผู้โทเรเดปลอมข้างหนหรือ  
 อย่างใด เมื่อเกิดการเป็นจริงว่าผู้โทเรเดปลอมเช่นเช่นนั้น สภา  
 นี้จะทำอย่างไร ถ้าว่าโดยแบบแล้ว เราจะต้องได้ คัดคนละแบบพระ  
 ราชหัตถ์เดชานนก่อนจึงจะพิจารณาได้ นั้นว่าโดยแบบ แต่ว่าเราจะ  
 เชื่อตามพฤกษการณอันเหตุการณเป็นเช่นนั้น จะมีการ ปลดอมแปลงไม่ได้  
 เราจะพิจารณากันได้ว่า ตามพฤกษนัยและนิตนัยแล้ว เราจะพิจารณา  
 ถ้าเนาโดยที่รัฐบาตไม่ได้รบศึกจริงเช่นนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าไม่ชอบด้วย  
 แบบ แต่อย่างไรก็ดี ในเรื่องเช่นนี้ทางอันที่น่าจะรับรองได้อยู่บ้าง  
 ในบางกรณี เช่นในเรื่องที่ว่าโทเรเดเป็นจริงได้ หรือในเรื่องราช  
 การทางจังหวัดโทเรเดมายังกระทรวง เราคิดว่าเป็นอย่างนี้ แต่กรณี  
 เช่นนี้เป็นกรณีพิเศษ ซึ่งทางฝ่ายบริหารให้ผ่านไปเช่นนั้น ถึงอย่าง  
 ไรก็ดี โทเรเดชนนจะต้องสืบสวนและตรวจว่าถูกต้องหรือไม่เพียงใด และ  
 เรื่องโทเรเดชนน การรัฐบาตรับรองว่าได้สืบสวนถี่ถ้วนแล้วว่า ไม่มีการ

ปลดปล่อยในกรณีเช่นนี้ และตามพฤตินัยและนิคัย เราจึงจะรับรอง  
การรัฐประหารว่าได้ สืบสวนข้อหนึ่ง หน้าตามแบบ

น.ค. หาดวงขาวนางาอัสดีศร.น. กล่าวไว้ ข้างเจมมีความเห็น  
ฟ้องด้วยตามทศมรัชก็ได้อภิปรายเมื่อก่อน แต่ขอประท้วงเด่นออกที่  
ประชุมเพื่อทราบ ว่า รัฐประหารได้ ใช้ความพยายามทุกทางในอันที่จะสืบ  
สวนว่า บรรดาตั้งเนาทุกอย่างที่นำมาเสนอนัดภาฯ ถูกต้องแล้ว รัฐประหาร  
มีเหตุผลอยู่หลายอย่างที่จะสนับสนุนให้เห็นว่า ถ้าหากเห็นชอบแบบการ  
ถูกต้อง เป็นต้นความพระราชหัตถเลขาของผู้สำเร็จราชการได้บอกถึง  
เรื่องนั้นมาโดยลำดับ โทริเตชของเจ้าพระยาศรัทธมาราชเบศร์ซึ่งข้าพเจ้า  
เข้าใจว่าเจ้าหน้าที่ใด คิดตกไปนั้นไม่ได้เสนอมานี้ คือบอก ว่า พระบาท  
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชหัตถเลขามายังท่าน แล้ว  
ท่านไม่รับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้นำไปยังเสนาบดีทุก ขล  
คำสั่งรัฐประหารว่าจะทำอย่างไร รัฐประหารจึงได้พิจารณาว่า ในกรณี  
เช่นนี้เราจะคงเป็นฝ่ายข้อ เพราะฉะนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว  
จะต้องออกเมื่อเจ้าคุณศรัฯ ไม่รับ ทางเสนาบดีก็บอกว่าจะไม่กล้าเบ็ด  
ของ ถ้าจะรับกรมเพียงมตของ รัฐประหารก็ไม่สามารถจะทราบนอะไร  
ได้ รัฐประหารจึงได้ส่งไปยังเจ้าพระยาศรัทธมาราชเบศร์รับ เพราะฉะนั้นพระ  
ความตามทศมรัชดัดพิมพ์ ในต่างประเทศก็แพร่หลายว่า พระเจ้าอยู่หัว  
ได้ราชอภัยจากพระราชสมทบแล้ว และบางฉบับก็ได้อดงเอกถ้ำพระ  
ราชหัตถเลขาด้วย รวมความว่า รัฐประหารได้รับรองได้ว่า ถ้าหาก

ที่เสด็จในท นฤคคองแดง แต่ความที่ควรจะได้ยินอยู่ อย่างหนึ่งว่า ใน  
 พระราชหัตถ์เลขเป็นคำแปลจากภาษาของกฤษชอกชนหนึ่ง ซึ่งเจ้าพระยา  
 ศรัทธามาจิเบศร์ก็ได้บอกว่าได้แปลตามถ้อยคำคือคำ ก็รับรองว่าถึง  
 แม้ว่าจะผิดจากต้นฉบับก็เป็นถ้อยคำเด็กน้อย ซึ่งถ้อยคำสำคัญหาผิด  
 ไม่ ถ้าจะปฏิบัติตามที่ควรจะเป็นแล้ว ก็เขียนอย่างทั้งสามชกกล่าว แต่  
 เมื่อความจำเป็นหลายประการตงทนายฯ ได้แสดงไว้แล้วว่า เวลา  
 นั้นเป็นเวลาที่จะเกิดความไม่สงบและอันตรายภายใน รัฐบาลได้คำนึง  
 ถึงข้อเสียหลายข้อ และถ้าเราทำตาชาแล้ว ผลเสียหลายจะบังเกิด  
 ขึ้นเป็นเหตุประการ รัฐบาลคำนึงถึงเรื่องซึ่งในระหว่างไปเผ่าผู้สำเร็จ  
 ราชการแทนพระองค์ ในเรื่องที่ไมทรงเช่นเช่นแล้วจะทำอย่างไร ตาม  
 บทกถว่าทำไม่ได้ไม่สามารที่จะทรงเช่นได้ เพราะทางพระมหากษัตริย์  
 ทรงสั่งห้ามมา และรัฐบาลจึงถือว่าเขาตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ  
 ว่า เมื่อไม่สามารที่จะทรงเช่นได้แล้ว คณะรัฐมนตรีก็ของทว่าหาหนทาง  
 และรับหน้าทอนหมบนการเตรียมเอาไว้ เพื่อจะมีเหตุการณ์ อย่างไรก็ดี อย่าง  
 หนึ่ง ถ้าที่แสดงมาย่อมจะเห็นว่าเรามีความจำเป็นพิเศษ และที่  
 ทนกว่าจะยึดถือเกณฑ์ตามที่ได้กล่าวมานั้นเอง ถ้าความประ  
 สงค์แห่งสภาฯ นั้นว่าใครจะให้รัฐบาลรับรองแล้ว รัฐบาลก็รับรอง  
 ที่ได้แสดงมาแต่

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ถัดมา  
 ว่า เพื่อดูปัญหาให้สั้นเข้า ข้าพเจ้าขอแสดงคามแบบที่ควรจะเป็น



ไปแล้ว และรัฐบาลรับรองแล้วว่า จะไม่มีความผิดพลาดเกิดขึ้นใด  
สัก ๑ นกคกรจะรับรองว่าตำแหน่งเป็นอันว่าถูกต้อง ชดเชยให้  
ลงมือ

นายพัก ญ่งชดา นายสร้อย ญ่งจำปาง รับรอง

จนเข้านายภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าวว่า เรื่อง  
นั้นจะไม่มมีใครเลย คำที่ตำแหน่งรัฐบาลรับรอง และไม่มีใคร  
คิดกันแล้วว่าจะเป็นตำแหน่งไหนแน่แท้ จมมีใครกัน ไม่มมีใคร  
ว่าไม่ใช่ของแท้ จึงขอพเจ้าเห็นว่าไม่ควรมมีคนไหน เรื่องปัญหา  
เพราะหากถือถือสัก ๑ นออยากจะทำว่า รัฐบาลจะจัดให้ มพระมหา  
กษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญเมื่อไร

ทำการแทนประชาชนสัก ๑ กล่าวว่า ขอให้ตกลงกันเสียก่อนว่า  
เอกอัครเสนาบดีรัฐบาลเสนอมาของเป็นที่เกิดอุปสรรคสงสัยหรือไม่ ถ้า  
ผู้ใดสงสัยว่าจะไม่ตรงต่อข้อความเหล่านี้.....

หุดวงวนนิตปริชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดลัดกนคร กล่าวว่า ขาพเจ้า  
ไม่เคยสงสัยเลยว่ามีตำแหน่งเอกอัครค่าง ๆ เหล่านี้ รัฐบาลจะเสนอ  
เข้ามาโดยไม่ใช้ความจริง แต่ความข้อความตอนท้ายอย่างคนหุดวง  
ข้าง ๑ ได้กล่าวมาแล้ว ว่ามี หมาย เหตุ ของ ท้าย ไทรเทศมมีความว่า  
“คำแปลข้างบนนี้ทำได้โดยกระทันหันในระยะเวลาอันสั้นมาก ตำแหน่ง  
พระราชหัตถเสนาบดีทรงสดพระราชดำริได้ตั้งมาทางไปรษณีย์ ส่วน  
คณะบับนจะให้ขาพเจ้านำมากรุงเทพฯ หรือจะให้ส่งทางไปรษณีย์”

เพราะฉะนั้นจึงน่าจะพิจารณาว่าตามโทรเลขที่ตั้งมาในเรื่องที่พระ  
บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตั้งราชสำนักมณฑล จะมีข้อความตรงกับ  
ฉบับหรือไม่ ก็ในท้ายคำบันทึกบอกว่า ไม่รับรองว่าจะถูกต้องแต่  
เราจะให้สภาฯ นหรือรัฐบาลฯ ได้รับรองว่าตรงมานั้นถูกต้องกับต้น  
ฉบับได้อย่างไร ข้าพเจ้าเห็นว่าสภาฯ นและรัฐบาลฯ ไม่ควรจะรับรอง  
ว่าโทรเลขถูกต้องนั้นควรจะถือว่าเป็นข้อใหญ่ใจความที่ตั้งมาเท่าที่  
ส่วนต้นฉบับจริง ๆ หรือถ้าเนาอื่นแท้จริง ควรจะไต่ตั้งมาให้สภาฯ  
นทราบก่อน แล้วถ้าสภาฯ นจะพิจารณาต่อไปว่าหนังสือที่ทรงตั้งราช  
สำนักมณฑล สภาฯ นจะรับรองอย่างไรหรือไม่ เพราะเราก็ยังบอกว่าการ  
ตั้งโทรเลขนั้นอาจจะผิดพลาดได้ง่าย ๆ และอาจจะเสียความไปได้มาก ๆ  
แม้แต่ภายในประเทศเท่านั้นบางที่ตกคำไปคำหนึ่ง เดะความอาจจะ  
เป็นตรงกันข้ามทีเดียวก็ได้ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงยังไม่อยากจะรับ  
รองโทรเลขว่าถูกต้องโดยแท้จริง เมื่อยังรับรองโทรเลขไม่ได้แต่  
สภาฯ นยังไม่ควรจะพิจารณาในการตั้งราชสำนักมณฑลว่าจะให้สมควร  
เป็นไปประการใด และว่าสมควรจะเป็นจริงประการใด เพราะฉะนั้น  
ในระยะเวลาอันสั้นนี้ ข้าพเจ้าจึงได้มีความเห็นอย่างที่ได้แถลงมาแต่  
เมื่อสภาฯ นประกอบโดยมีแทนราษฎร ควรจะกระทำหน้าที่

พ.ศ. หอดวงเขวงศักดิ์สงคราม กล่าวไว้ ข้าพเจ้าขอให้สมาชิก  
คูเอกสารหน้า ๒๗ ผู้ดำรงราชการแทนพระองค์ได้ถวายพระหัตถ์  
รับรองแล้ว และมีข้อความ & ขอทูลผู้ดำรงราชการรับรองแล้ว ถ้า

เรายังไม่ชอบเขกตำราเช่นหนาทานตงนามบริบองแดง เราไม่ชอบด้อม  
กันเต็มขไปหรือ และในกรณีเช่นเราควรจะเชื่อถือได้ แต่ปัญหา  
ถ้าคุณก็คอดภาฯ นี้ไม่จำเป็นจะต้องทำอะไร นอกจากบริบ ทราบ ด้วย  
ความเสียใจ เพราะเป็นนิสัยของพระองค์ที่จะตั้งราชสมบัติไว้ นึก  
กรรมที่พระองค์ทำยอมชอบด้วยกฎหมาย เป็นกิจการภายในของพระองค์  
เมื่อตั้งราชสมบัติก็เป็นอันว่าชาติพระมหากษัตริย์แดง หน้าที่ของ  
สภาฯ นกคอกจะต้องเดือกตงกษัตริย์ ใหม่เท่านั้น

ทำการแทนประธานสภาฯ ก็ดำง่า ข้าพเจ้าเข้าใจว่าปัญหาที่  
ขอต่อหน้าสภาฯ นกคอกว่า พระมหากษัตริย์ใดทรงตั้งราชสมบัติจริง  
หรือไม่ ความใคร่เดชนั้นเด่นขอความเด็กนอย ที่เสนอมหาชาจะ  
กลาดเกลื่อนหนักไม่สำคัญนัก และที่จะถือได้หรือไม่ว่าท่านทรงตั้งราช  
สมบัติจริง ก็ควรจะบริบองก้าวแปลใคร่เดชน

นายไต้ปาลนิเกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร ก็ดำง่า  
ข้าพเจ้าขอเด้นขอควรจะคงเป็นญัตติว่า ควรจะฟังหลักฐานเห็นว่า  
เป็นความจริง คงที่รู้บาดยหยนหรือไม่ข้าพเจ้าขอเด้นให้ตั้งมติ

นายทองอินทร ภูริพัฒน์ ต. ชู เกียง ทองตงยา บริบอง  
พระยาสมันตรัฐบุรินทร์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดสตูล ก็ดำง่า  
ข้าพเจ้าขอให้อภิปรายต่อไป

หุดวงฉนวนศิป์วิชา บริบอง

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า ถ้าจะอภิปราย ขอให้  
อภิปรายว่าควรจะต้องดำเนินการได้หรือไม่ เอกสารที่รัฐบาลเสนอ  
เข้ามา

นายสร้อย อดิปปาง ผู้แทนราษฎรจังหวัดตาก กล่าวว่า ไม่  
มีใครคัดค้านว่าดำเนินการตามรัฐธรรมนูญนั้นไม่เป็นความจริง เป็น  
แต่พูดประปรายท้วงเหนี่ยวให้ช้าไป เพราะฉะนั้นเห็นว่า เมื่อ  
ไม่มีใครคัดค้านควรจะให้ลงมติ เมื่อไม่มีใครคัดค้านว่าไม่ถูกต้อง ถ้าจะ  
มีใครคัดค้านขอให้ยื่นข้อพูด

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า มีผู้คัดค้านเช่นที่ข้าพเจ้า  
เข้าใจคือผู้แทนราษฎรสถลนคร

หลวงวรนิติปรีชา ผู้แทนจังหวัดสถลนคร กล่าวว่า ข้าพเจ้า  
คัดค้านว่า ถ้าเอาโทรเลขที่ตั้งมานานน่าจะไม่ต้องหรือถูกต้องกับระบบ  
ข้าพเจ้าไม่ได้คัดค้านว่าถ้าเอาจะเท็จหรืออะไร เพราะฉะนั้นข้าพเจ้า  
ขอให้ท่านเข้าใจเสียใหม่

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีราชธานี กล่าวว่า  
ผู้แทนพระนครได้ตั้งปัญหาที่สุดเป็นญัตติ และเมื่อญัตติเกิดขึ้น  
มติ ประธานฯ ก็เคยว่าเต็มชั่ง ถึงแม้ว่าจะไม่มีผู้ใดคัดค้านก็ตาม  
และผู้เสนอญัตติทบทวนบรรณของถูกต้องแล้วขอได้โปรดให้ โฉด

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า ข้าพเจ้าจะให้ลงมติ ญัตติ  
หลังขอให้ บัดขออภิปรายต่อไป ท่านผู้ใดเห็น ว่า ควรจะปิดอภิปราย  
โปรดยกมือชน

๓๗๒

มัตมาชกยภมอชน ๓๓ นาย

ทำการแทนประธานฯ กล่าวอ้างว่า ท่านผู้ใดเห็นว่า ควรจะเปิด  
อภิปรายต่อไป โปรดยกมือขึ้น

มัตมาชกยภมอชน นาย เป็นอันว่าประชุมลงมติให้เปิดอภิปราย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวอ้าง ขอให้ ท่าน โปรดเสนอ  
ญัตติใหม่

นายไต่ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร กล่าวอ้าง ข้าพเจ้า  
ใครจะเสนอ ตัวอย่าง คือว่าหลักฐานที่รัฐบาลตั้งดำเนินมา ประ  
กอบทั้งคำอภิปรายของรัฐบาลนั้น ควรจะพึงเป็นหลักฐานที่ตรงกับ  
ความจริงหรือไม่ เป็นหลักฐานที่ถูกต้องตามความจริงหรือไม่ คือควร  
จะเชื่อถือได้หรือไม่

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวอ้าง หลักฐานของรัฐบาลตั้งมานั้น  
ควรจะเป็นหลักฐานได้หรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นว่า.....

นายกรวิมมนตรี กล่าวอ้าง ขอเสนอใหม่ว่า ในการที่จะลงมติ  
กันนั้นจะถือว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสละราชสมบัติจริง  
หรือไม่

นายไต่ ปาณิกบุตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร กล่าวอ้าง อย่าง  
หนักได้ คือที่จะลงมติหมายความว่าอย่างไร การสละพระราชสม  
บัติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้นจะต้องได้ทราบ และเรียกว่า  
สละ และนับแต่เวลาที่ทรงสละทราบไม่ใช่เวลาที่สละ ที่เสนอเช่น  
09/10/2566

๓๙๓

ข้าจะเป็นความโง่ของข้าพเจ้าก็ได้ ประเทศสยาม อาจจะขาดพระ  
มหา กษัตริย์ทรง แด่สภา ฯ นิตทราบการตั้งราชสมบัติ เพราะเหตุว่า  
หนังสือที่ได้ส่งนี้ ตามที่ท่านนายกรัฐมนตรีว่าไม่ได้มาตามแบบที่ควร  
จะเป็น เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึง ได้คง บัญญัติให้ เป็น ดัง ที่ ข้าพเจ้าได้  
อธิปราชมาแต่

นายกรัฐมนตรี ขอให้หม่อมเจ้าวรรณ ฯ ทรงเถียง  
ทำการแทนประธานสภา ฯ อนันต์

หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรรณวรรณ ทรงเถียงว่า ในข้อที่ว่าทรง  
ขาดเมื่อไรนั้น ถ้าเป็นการตาออกแดง ก็ขาดตั้งแต่วันที่สภา ฯ จะได้อนุมัติ  
แต่ในกรณีความที่ข้าพเจ้าได้เรียนแล้วว่า เป็นการทรงตั้งราชสมบัติ  
แต่ พระ องค์ เองได้ พระ ราช ทาน พระกระแสดำว่า เป็นกระแสดำพระ  
บรมราชโองการตามคำแนะนำซึ่งผู้ แทนคณะรัฐมนตรี ได้มอบของส่งมาเป็น  
ทรงการว่าทรงขาดตั้งแต่วันที่ ๒ มีนาคม เวลา ๓๓.๔๕ นาฬิกา นั้นจึง  
ได้ให้เวลาเรามาด้วย เวลาที่ ทรงเช่น เพราะฉะนั้น หม่อม เจ้า เจ้าพา  
กรมพระนริศ ฯ จึง ได้ บอกว่าจะไม่ทรงเซ็นหนังสือราชการ และ ไม่  
ปฏิบัติราชการในตำแหน่งผู้ ดำรงราชการประการใดตั้งแต่นั้นมา

ทำการแทนประธานสภา ฯ ถัดว่า ข้าพเจ้าจะให้ลงมติตามญัตติ  
สุดท้ายของรัฐสภา

หม่อมจวนทิพย์ ฯ ผู้แทนราษฎรจึงหัดคัดถนัดครกถัดว่าขอ ๓๓ ...



ทำการแทนประชาชนสภาฯ กล่าวหา ได้ลงมติกันแล้วว่าให้ปิด  
อภิปราย ผู้ขออภิปรายมี ๓๐ นาย.....

ขุนประเจ็ดกรุนพนธ์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดพิษณุโลก กล่าวหา  
เพื่อประโยชน์ ข้าพเจ้าขอพูดสักหน่อย ถ้าจะให้ลงมติตามนั้น  
แล้วสมมติว่าลงมติตามนั้น ถ้าไม่เชื่อรัฐบาลแล้วจะอย่างไร.....

ทำการแทนประชาชนสภาฯ กล่าวหา นั้นคนระดับปัญหา เทียบแล้ว  
ก่อนว่าผลจะเป็นอย่างไร ถ้าเป็นอย่างไรก็แล้วแต่เรื่อง ท่านผู้ใด  
เห็นว่า.... ข้าพเจ้าจะอ่านญัตติคุณโทง เป็นญัตติสุดท้ายที่รัฐบาลเสนอ

นายมงคล รัตนกิจศิริ ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช  
กล่าวหาอีกอย่างหนึ่ง ไม่ใช่ข้าพเจ้าอ่านญัตติของรัฐบาล ก็คือขอขม  
ไม้ของขมมอชน ตามที่รัฐบาลเสนอว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว  
ได้ออกหรือไม่ หน้าหากจะประชุมไม้สักกานแดง ข้าพเจ้าขอ  
ที่ประชุมวันทราบแดง ไม้ของขมมอชนไม่ใช่ไร

ทำการแทนประชาชนสภาฯ กล่าวหา เมื่อญัตติของลงมติ ถ้า  
พูดเช่นนั้นก็ไม่ต้องมีการลงมติ รัฐบาลขอให้ลงมติท่านอาจจะเสนอ  
ญัตติข้อใดก็ได้

นายสนิท เจริญรัฐ ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าว  
หา ข้าพเจ้าใคร่จะขอเสนอข้อใดก็ไม่ควรจะมีการลงมติ ทั้งนี้เพราะ  
เห็นว่า ท่านสมาชิกเจ้าของญัตติแรกได้ปลงยอมให้รัฐบาลได้เสนอญัตติ  
ตามเขามาแล้ว ข้าพเจ้าเข้าใจว่า ญัตติตามที่ผู้แทนจังหวัดพระนครศรี



เด่นชน เป็นญาติในขอเท็จจริงข้าพเจ้าไม่เข้าใจว่า ทำไมจะลงมติในขอ  
เท็จจริง และเรื่องเช่นนี้เคยมีมาหนึ่ง ในที่สุดก็ไม่ได้ลงมติกัน  
เพราะฉะนั้นขอเท็จจริง จะลงมติกันไม่ได้

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า ท่านจะเสนอญัตติใหม่หรือไม่  
นายสันติ เจริญรัฐ ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าวว่า  
ข้าพเจ้าขอเสนอญัตติว่าไม่ควรจะให้ลงมติ ถ้าไม่มีผู้ใดคัดค้าน ก็  
ถือว่าสภาฯ นรมทวายการทพระมหากษัตริย์ทรงสละราชสมบัติเท่านั้น

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า มีญัตติว่าไม่ควรจะให้ลงมติใน  
เรื่องนี้ แต่ถ้าไม่มีผู้ใดคัดค้านเป็นอนาถสภาฯ นรมทวาย เรื่องสละราช  
สมบัติ ว่าพระมหากษัตริย์ได้ทรงสละราชสมบัติเป็นญัตติสุดท้าย ใคร  
จะคัดค้านจะได้ให้ลงมติ เมื่อไม่มีผู้ใดคัดค้าน ก็จะได้ผ่านไป  
ไม่มีผู้ใดคัดค้าน

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า เมื่อเช่นนี้แล้ว เมื่อไม่มี  
ปัญหาแล้วในเรื่องนี้ หน้าที่ของสภาฯ นี้จะต้องดำเนินการไปตาม  
รัฐธรรมนูญ คือ มาตรา ๘ ข้าพเจ้าจะอ่านให้ท่านฟังใหม่ “การ  
สละราชสมบัติ ท่านว่าให้เขียนไปโดย นัย แห่งกฎหมายที่เรียกว่า ว่าด้วยการ  
สละราชสันตติวงศ์ พ.ศ. ๒๔๖๗ และ ประกอบ ด้วย ความเห็นชอบของ  
สภาผู้แทนราษฎร”

นายตรีชัย ณ ตำป่าง ผู้แทนราษฎรจังหวัด ตำป่าง กล่าวว่า  
ก่อนที่จะได้ลงมติพระมหากษัตริย์ ข้าพเจ้าอยากจะได้รู้ข้อใดข้อหนึ่ง

ซึ่ง รัฐบาลมลายูหรือเปิดว่าพระเจ้าบรมวงศ์เธอองค์ใดสมควร  
ตามกฎมณเฑียรบาล ก็นั้นทั้งภา ๆ จะได้อภิปราย

เจ้าพระยาวรพงศ์พิพัฒน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัง กล่าว  
ว่า จะตั้งราชสันตติวงศ์ ของพระมหากษัตริย์ตาม กฎมณเฑียรบาล  
ตามที่สมเด็จพระนริศ ๆ ได้ทรงตั้งสืบต่อแล้ว ได้แก่สมเด็จพระเจ้า  
กรมหลวงสังฆตา ๆ ซึ่งได้ตั้งพระชนม์แดง กับม พระราชโอรส คือ  
พระองค์เจ้า อานันทมหิดล นั้นเป็นผู้สืบ ราช สันตติวงศ์ ของ พระ มหา  
กษัตริย์ตามกฎมณเฑียรบาล ตามที่ได้แจกไปให้ท่านแล้ว

พระยาดมศรับุรีรัตนกร ผู้แทนราษฎรจังหวัดสตูล กล่าว ว่า บัดนี้  
ก็เห็น อนุว เรา เชื้อ กอแดง ว่าในหลวงได้ ทรง ตั้งราชสันตติวงศ์ แล้ว  
ข้าพเจ้าเห็นว่าถ้า ๆ น ควรให้ท่านประธาน ๆ ได้ โทรเลขเพื่อแจ้ง  
ความเอาตัยของสมาชิกแห่งสถาน

ร.ต. ถิต รัตนพนธ์ หัวหน้าบรรณนิเทศวิชา รับรอง

พระพนจนากร ผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงใหม่ กล่าว ว่า ใน  
ฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นสมาชิกผู้ หนึ่ง และ ข้าพเจ้า เชื่อว่า ทง ผู้ กอการ  
และ ทงพดก ร.ศ. ๑๓๐ กติ บางทาจจะอยากจะพูด แต่ว่าก็ไม่ค่อย  
จะอยากพูด กับ ใน ฐานะที่ ข้าพเจ้าเป็นสมาชิก และเป็น ผู้ แทนราษฎรผู้  
หนึ่ง กออยากจะได้กราบเรียนถึงความจริงใจ ก็เมื่อ พระบาท สมเด็จ  
พระเจ้าอยู่หัว ท่านได้ ทรงตั้ง ราชสันตติวงศ์ ด้วย พยพระทัย เช่นนี้แล้ว เรา  
จะไปวินิจฉัยและ โทรเลขไปตั้งที่ท่านผู้ แทนสถกณกร และ ผู้แทน จังหวัด  
สตูล นั้น ทำไมกัน ข้าพเจ้าไม่เห็น ว่า.....

ทำการแทนประชาชน ถ้าว่า ก็น่าจะว่า เรื่องนี้หมดไปแล้ว  
พระพิณิจจนากร ผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ ก็น่าจะว่า ท่าน  
บอกมาให้ โทรมเตชเตี้ยใจ อะไรกัน

ทำการแทนประชาชน ถ้าว่า ไปรดน้ำ ขอให้อภิปราย  
เฉพาะเรื่องนี้ ไปรดน้ำจากใจก่อน มีมติมาชิกหนึ่ง นายเสนอให้  
โทรมเตชไปเพื่อแสดงความอาลัยในกาที่ท่านได้ตั้งพระราชดำริ ท่านจะ  
คัดค้านในเรื่องนี้หรือไม่

พระพิณิจจนากร ผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ ก็น่าจะว่า ข้าพเจ้า  
คัดค้านในเรื่องนี้ มีผู้รับรองแล้ว ข้าพเจ้าเห็นไม่เป็นการสมควรที่จะ  
โทรมเตชไปเตี้ยใจอะไรให้เตี้ยอัฐิปด้า ๆ โทรมเตชทุกคำที่มันไปเงินไป  
ตกอยู่แก่ต่างประเทศ ดเหมือนว่าคนหลวงโกวิทฯ อยู่หรือไม่ ขอ  
โทษ ๘๐ เปอรเซ็นต์ ใช่หรือไม่ เพราะฉะนั้นเราไม่ต้องพูดถึงเรื่อง  
เราพูดในฐานะสมาชิก ข้าพเจ้าขอแสดงความรู้สึกอย่างจริงใจทีเดียว  
ในชีวิตของเราจะหาโอกาสเช่นนี้ยาก เพราะฉะนั้นเหตุใดที่จะแสดง  
ความเตี้ยใจข้าพเจ้าก็ไม่ทราบเลย เหตุผลที่ข้าพเจ้าคัดค้านว่าไม่ควร  
จะแสดงความเตี้ยใจนั้นข้าพเจ้าจะไดกรายเรียนดังต่อไปนี้ เราไม่มี  
โอกาสจะได้พบโอกาสเช่นนี้เลย โดยเหตุที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว  
ของเราได้มีเงินสำหรับส่วนพระองค์ หรือชวติสต์ (Civilist)

ทำการแทนประชาชน ถ้าว่า ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่จำเป็นจะ  
ต้องอภิปรายต่อไป ถ้าท่านคัดค้านจะได้ตงมติ ท่านยังคิดใจหรือไม่

ถ้าท่านตั้งใจจะให้ ดงมตี ถ้าไม่ตั้งใจก็ให้ผ่านไป ท่านผู้ใดเห็นว่าไม่ควรจะส่งโทรเลขไปถวายโปรดขกมอชน!

มีตมาชิกยกมือ ๕ นาย

ทำการ แทน ประธาน สภาฯ กล่าวว่่า

ท่านผู้ใดเห็นว่าควร จะ

ส่งโทรเลขไป โปรดขกมอชน

มีตมาชิกยกมือ ๖๕ นาย เป็นอันว่าที่ประชุม อนุมัติให้ ส่งโทรเลขไป

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่่า

เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจะได้

ให้ส่งโทรเลขไปถวายตามมติของสภาฯ พรุ่งนี้

วต๑

วต๑

วต๑

เด็กประชุมเวตา ๓.๓๗ นาฬิกา

ครบจแล้ว ๒๐/๑๒/๗๗

(ตงนาม) เนตร

(ตงนาม) นายประพาว บุญทอง

,, หอมจันทร์ วัฒนจิราธรณี

,, วิจิณ สัจจะเวท

,, พระพิไธยสุนทรการ

,, ประดิทธิ ศิวสุชาค

,, ตะเมียด หงส์ประภาส

,, ข้าพิน อัมรานนท์

,, บุญแถม ปิตยานนท์

,, นายบุญช่วย สุกนธมัต

|                         |                            |
|-------------------------|----------------------------|
| (ตงนาม) ไสว อินทรประชา  | (ตงนาม) ถิน จุฑารพ         |
| ,, ขุนประเจตกรุณพันธ์   | ,, เดียงฮ้อ ศรีสุชาติ      |
| ,, หดองพิพัฒนพดกาย      | ผู้ตรวจงานการประชุม        |
| ,, นายจ้ง จริงจิตรี     | (ตงนาม) หดองคหกรรมบดี      |
| ,, นายมัญญ บริสุทธิ์    | เดชาธิการรด์ภาผู้แทนราษฎร  |
| กรรมาธิการตรวจรายงานการ | (ตงนาม) พระเวียมวิรัชพากย์ |
| ประชุม                  | รองประธานคนที่ ๓           |

สำเนาโทรเลข นายกรัฐมนตรีตั้งจากกรุงเทพฯ วันที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๗๗

อัครราชทูตสยาม

ถอนคอน

โปรดนำความต่อไป กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระ  
ปรมินทรมหาประชาธิปก

“รัฐบาลได้รับพระราชหัตถเลขา ทรงสดพระราชดำมภ์แต่ดวย  
ความโหมหน้ รัฐบาลได้นำพระราชหัตถเลขาทรงสดพระราชดำมภ์ ขน  
เส่นอดสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม และสภาผู้แทนราษฎร  
ได้ลงมติรับทราบได้ ด้วยความ โหมหน้

สภาผู้แทนราษฎร ได้ลงมติเห็นชอบใน การ ฉัญเชิญ พระวรวงศ์เธอ  
พระองค์เจ้าอาสน์นันทมหิตล ขนทรงราชย์ สืบราชสันตติวงศ์ต่อไป ตาม  
ความในมาตรา ๘ แห่งรัฐธรรมนูญ และโดยที่สมเด็จพระเจ้าอยู่  
หัว พระองค์ใหม่ยังทรงพระเยาว์อยู่ สภาผู้แทนราษฎร อาศัยอำนาจ  
ตามความในมาตรา ๓๐ แห่งรัฐธรรมนูญ ได้ลงมติตั้งคณะผู้สำเร็จ  
ราชการแทนพระองค์ประกอบด้วยพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่น  
อนุวัฒนจากรุณคดี เป็นประธาน พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพ  
อาภา และเจ้าพระยายมราช

รัฐบาลขอถวายพระพรแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา ประชา  
ธิปก และสมเด็จพระบรมราชินีราไพพรรณี ขอให้ทรงพระดำวัญ  
อยู่ต่อไป”

(ลงนาม) นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา  
นายกรัฐมนตรี

ดำเนินาโทรเลข อัครราชทูตสยามกรุงลอนดอน ตั้งจากลอนดอน  
วันที่ ๑๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗

กระทรวงการต่างประเทศ

กรุงเทพฯ

ข้าพเจ้าได้รับ โทรเลขของท่านตั้งวันที่ ๗ เดือนนี้ ข้าพเจ้าได้นำ  
ความกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้ว มีรับสั่งให้  
ข้าพเจ้าแจ้งข้อความดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้า และพระชายาชอบใจรัฐบาลที่ได้แสดง ความหวังดีมา  
ข้าพเจ้ามีความดีใจที่ข้าพเจ้าและรัฐบาลไม่ดำรงจะตกลงกันได้ ใน  
ปัญหาต่างๆ ซึ่งเรามีความเห็นแตกต่างกัน ข้าพเจ้าขอให้รัฐบาลนั้น  
ใจว่าข้าพเจ้ามิได้มีความรู้สึกโกรธขงและเคียดแค้นเหตุการณที่ ได้ เกิด  
ขึ้นนโดย และ ขอให้คณะรัฐบาลจงบรรเทาความดำเร้จ ทุก ประการ  
ประชาธิปไตย”

(ลงนาม) พระยาสุพรรณธัมมบดี

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ศรีกรุง, เชียงสะพานมอญ, พระนคร. นายกระแส วสุวัต ผู้พิมพ์โฆษณา

09/10/2566